No. III. F. 6.
21 - 6.

№ VI. 25
b.

MONUMENTA

LINGUAE PALAEOSLOVENICAE

E

CODICE SUPRASLIENSI

EDIDIT

F. MIKLOSICH.

SUMTIBUS CAESAREAE SCIENTIARUM ACADEMIAE.

C. R. ACAD. GIMNAS. ZAGRABIENSE

III F.b. 21. b.

VI.

VINDOBONAE 1851.

APUD GUILELMUM BRAUMÜLLER,

BIBLIOPOLAM CAES. REG. AULICUM ATQUE CAES. SCIENTIARUM ACADEMIAE.

I. Codex Suprasliensis, e quo haec linguae palaeosloveni-cae monumenta edidimus, est membranaceus, literis cyrillicis uncialibus exaratus. Supraslieusem appellavimus, quia olim servabatur in abbatia Basilianorum, quae est in Suprasl prope Białystok. Priora centum duodeviginti folia habes nunc in bibliotheca lycei Labacensis, quo cum libris Bartholomaei Kopitarii venerunt; posteriora vero centum sexaginta septem folia quo delata sint, nos quidem nescimus. Bibliotheca lycei Labacensis servat etiam totius codicis apographum factum manu Bartholomaei Kopitarii. Quis codicem in abbatiam Supraslieusem intulerit, ignotum est; conjicere tamen licebit, fuisse aut ipsum Alexandrum Iwanowicz Chodkiewicz, qui, uti Michael Baliński et Timotheus Lipiński in opere: Starożytna Polska III. 391. testantur, monasterium Suprasliense condidit anno 1533, aut aliquem ejus successorum. Quis codicem nostrum scripserit, nullibi dictum reperimus; hoc vero nobis persuasum est, et sine dubio etiam doctus lector nobiscum persuasum habebit, codicem nostrum neque in Serbia, neque in Russia, sed in ipsa linguae palaeoslovenicae patria scriptum esse. Qui ultimo qua-

ternionis decimi quarti folio, id est folio 104., notatum legens: **господи помилоуі ретка амин** sibi persuaderet, hunc Retka nostrum codicem scripsisse, certo certius erraret: est enim manus recentior. Dubitari tamen nequit, etiam hoc scriptum esse, antequam codex in Russiam venerit. Quod ad aetatem codicis nostri attinet, harum rerum peritos confidimus nobis astipulaturos esse, contendentibus, hunc librum, omnium palaeoslovenicorum in patria linguae slovenicae literis cyrillicis scriptorum longe antiquissimum, adjudicandum esse seculo undecimo: patet hoc e pluribus vocabulis ex hoc codice primum emergentibus; patet e formis vocum vetustissimis; patet tandem e figuris literarum et e litera ꙙ, hucusque in hoc uno codice observata. Etiam Celeberrimus Alexander Vostokov in Bibliografičeskija Listy 1825. 14. nostrum codicem negat post seculum undecimum scriptum esse.

II. Constat codex Suprasliensis ducentis octoginta quinque foliis formae maximae ita junctis:

I. quaternio foliorum septem; deest enim folium primum;

II. quaternio integer;

III. quaternio foliorum sex; desunt enim folium quartum et quintum: vide pag. 26.;

IV. V. quaterniones duo integri;

VI. quinternio foliorum novem; deest enim folium decimum: in textu tamen nihil deesse videtur;

VII. VIII. IX. X. quaterniones quatuor integri;

XI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 126.;

XII. quaternio foliorum quatuor; desunt enim folium quintum, sextum, septimum et octavum: vide pag. 132.;

XIII. XIV. XV. quaterniones tres integri;

XVI. quaternio foliorum sex; desunt enim folium septimum et octavum: vide pag. 172.;

XVII.—XXXVI. quaterniones viginti integri;

XXXVII. quaternio foliorum septem; deest enim folium septimum: vide pag. 453.

Quot folia inter quaternionem decimum et undecimum (vide pag. 118) desint, aestimari non potest.

Nota paginam continere lineas triginta.

III. Continet codex Suprasliensis viginti quatuor vitas Sanctorum, quorum memoria celebratur inde a die quarta usque ad diem trigesimam primam mensis Martii, et viginti homilias S. Joannis Chrysostomi, unam Photii Patriarchae et unam Epiphanii Archiepiscopi Cypri.

IV. Restat, ut exponamus, quomodo editoris munere functi simus. Hic dicendum erit *a*) de interpunctione; *b*) de compendiis; *c*) de separatione vocum et *d*) de signis in codice occurrentibus.

a) Interpunctionem, quam habeas in codice, probari nullo modo posse facile concedent viri docti. Nos igitur hasce vitas et homilias interpunximus, uti sensus postulare videbatur. Cum vero non solum earum codicis partium,

quarum archetypa graeca invenire nobis non contigit, verum etiam earum, quas graece ante oculos habuimus, saepe nobis obscurus esset, praevidemus, fore ut feliciores et sagaciores inveniant locos a nobis minus recte interpunctos. Speramus tamen, nos non nimium vituperatum iri a judicibus, qui perpendant, quam impedita debeat esse interpretatio ad literam facta. Codicem vero pro sensu interpungendum esse censuimus, quo facilius intelligeretur a studiosis linguae palaeoslovenicae ab ipsis Slavis tantopere neglectae.

b) Compendia codicum in libris imprimendis solvenda esse, neminem negaturum esse confidimus, quamquam ratio solvendi saepe ambigua sit in libris compendiis abundantibus. In nostro codice sequentia tantum vocabula compendiose scripta reperies: ап҃лъ : апостолъ; б҃ъ : богъ; бж҃ии : божии; бж҃ьство : божьство; б҃ꙑ : бꙑст’; вл҃дка : влад’ꙑка; г҃лъ : глаголъ; г҃ла : глаго̑ла; г҃ь : господь; гн҃ь : господьн̑ь; дд҃ъ : даѵидъ; дх҃ъ : доѵхъ; дш҃а : доѵша; еп҃пъ : епискоѵпъ; и҃ль : издраиль; и҃с : исоѵс; и҃съ : исоѵсъ; ї҃с : їсоѵс; ї҃съ : їсоѵсъ; мт҃и : мати; нб҃се : небесе; оц҃ь : отьць; ст҃ъ : сват’ъ; сп҃ъ : съпасъ; сн҃ъ : с’ꙑнъ; х҃с : христос; х҃съ : христосъ; х҃совъ : христосовъ; цр҃ь : ц’ѣсарь; цр҃ьскъ : ц’ѣсарьскъ; цр҃ьство : ц’ѣсарьство.

Nota in compendio апл҃ъ super spatium dirimens literas п et л scriptum esse ѻ҆, et in compendio бъі, quod in toto codice semel tantum occurrit, scribi slovotitla. Omnia haec vocabula saepissime etiam sine compendio scribuntur, quo factum est, ut in solvendis compendiis certam possemus sequi analogiam: hanc sequentes scripsimus глаголѧ, господьнѣ, єпископъ et издраиль pro гл҃ѧ, (quod etiam гл҃ѧ scriptum reperies) гн҃ь, єпп҃ъ et ил҃ь.

Primis hujus libri foliis aliquoties pro нс et і҃с minus bene scriptum invenies исоусъ et ісоусъ.

c) Singulae voces separatim scribendae esse videbantur. Nos igitur neque pronomen reflexivum сѧ cum antecedenti verbo, neque pronomen нь pro и cum antecedenti praepositione conjunximus. Particulam encliticam жє nonnisi pronomini и et quibusdam ab hoc pronomine derivatis particulis adjunximus. Scripsimus etiam из жтробъі, бєз милости et similia; in бєсъна et бєсъмрьти, бєстрасти praepositio бєзъ a съна, съмрьти et страсти separari nequit.

d) De signis in nostro codice usurpatis sequentia monemus:

A. Spiritus lenis *a)* imponitur semivocali ь: господь҆, дь҆нь҆; aliquoties omissus est; *b)* rarius imponitur semivocali ъ: пръ҆ви, жъ҆рж, оустръ҆мили; *c)* notat vocalem excidisse et quidem 1) а: моли҆ше, хо-

тѣ’ше, бѣ’ше, бꙑва’хѫ, мирьска’го, роумъска’-го; 2) ъ: к’то, рек’ше, шъд’ше, з’лочьстьно-ѥ, отъвед’, затворив’, помоштьник’; 3) ь: ч’то, застѫп’никъ, прав’да, в’сеи, от’ць, коуп’но, срьд’це. Saepe, praecipue in fine lineae, spiritus le-nis ponitur, quin vocalis excidisse censenda sit: ог’-нꙗ, разг’нѣвавъ, оусѣк’нѫти, сед’ми, ас’кли-пиѡда, исп’лъни, ѥс’мъ, без’доушънъ, крьс’ти-ꙗнъи; hisce vocibus adnumerari posse videntur etiam д’вѣма, приз’ваниѥ et к’нига, quamquam etiam дъвѣма, призъваниѥ et кънига scriptum invenias. Minime vero huc trahi possunt voces аг’гелъ, ар’хаг’-гелъ, quae secundum regulas euphoniae linguae pa-laeoslovenicae анъгелъ, аръханъгелъ scribendae sunt.

B. Spiritu aspero insignitur *a*) vocalis aut diphthongus, a qua vocabulum incipit, demtis ѡ et оу: а̔, а̔грипа, а̔къи; е̔да; и̔, и̔хъ, и̔матъ; о̔тъ, о̔тьць; ѥ̔си, ѥ̔стъ; ꙗ̔ко, ꙗ̔ша; ѫ̔родьно, ѫ̔родьскꙑ; *b*) duarum vocalium immediate sese excipientium posterior, dem-tis ю et ѩ: прии̔мъше, дожи̔и, твои̔хъ, вои̔нъ, дои̔ти, сватъи̔мъ; течаа̔хѫ, бѣа̔хѫ; прѣо̔долѣ; аурилиꙗ̔нъ, маѯимиꙗ̔ноу; воѥ̔вода, томьѥ̔ниѥ; коѫ̔штиїхъ. Raro talis vocalis spiritum lenem habet: кожи’и, хроми’и.

c. Accentu circumflexo distinguuntur *a*) оу҃ et ѡ: оу҃бо, оу҃же, оу҃моритъ; ѡ҃, ѡ҃сана, соломѡ҃нъ; *b*) ю et ѭ praecedente alia vocali: очию҃; твоѭ҃, шиѭ҃; *c*) consonae л, н, р; к, г et х molliter pronunciandae: глаголетъ, глаголеши, довьленъ, оумолена, вьселенъıѩ, наоуле, благоизволениї; диꙗволи; съпаситель, съпасительство, покровитель, прѣльштаи, павль, слоужительница, вьседръжитель, съвѣдѣтельствова, досадитель; болѣрь, молѣаше, съвъкоуплѣѭ; родителꙗ, молꙗ'ше, молꙗста, мѫчителꙗ; глаголꙗ; глаголѫ, глаголѫштоу, волѫ; — свѣнѥ, къ неи, къ немоу, за не, по неже, испльненъ, огнемъ; сь нимъ, книга, огни, кони, господъıни, елинъıни, поустъıни; на нь, огнь; въıшьнꙗго; огнѣ, въıшьнѣаго, измѣнѣаше, поклонѣѥвѣ, нъıнѣ; нъıнꙗ, господьнꙗ; за нѫ, благъıнѫ; — горѫштиимъ; — кела, акакии, езекиꙗ, исакии, декабра; — аггелъ, аггии, магистриꙗнъ; — рахиль.

Nota р҃ semel tantum in toto codice inveniri; idem valet de х҃.

In voce обдръжаштѫѫ҃ posterius ѫ insignitum est accentu circumflexo, qui hic aperte vocalem praejotatam indicat; scribendum enim erat обьдръжаштѫѭ.

D. ˇ pro оу bis terve positum reperies: мˇ, родивъшоуˇмоу.

E. Accentus gravis rarissime occurrens recens additus esse videtur.

Ex hisce signis accentum circumflexum in consonantibus л, н, р; к, г et х et signum ˇ ubique exprimendum curavimus; spiritum lenem scripsimus in casibus, quos supra sub A. c. 1. 2. 3. indicavimus.

V. De singulis literis et vocibus sequentia notabis:

1.) Litera ї saepe occurrit post и: тиї, дьниї, ноштиї, гвоздиї, третиї, приїмѣте; и їшедъ, и їзбжди;

2.) Aliquoties, praecipue in fine lineae, і scribitur pro и vel ї: вардіахове, бъіті, прізъвавъ;

3.) ѣ saepissime ponitur pro ꙗ, uti e quavis fere pagina patebit;

4.) Aliquoties, sed rarissime, оу pro ж scriptum invenies: кажоуштоу, миноувъшоу, дръзноувъшоу, гонезноути; semel tantum джшж pro доушж. In сланжтькъ vocalis ж recentioris originis est pro сланоутькъ, quam vocem bis per оу scriptam invenies;

5.) Initio codicis saepissime ъ instrumentalis singularis substantivorum generis masculini et neutrius era-

sum et ь scriptum est, quod sine dubio in Russia factum est; Russus etiam vocabulis кропамн, quod кропьıамн scribendum erat, et корабь epentheticum л imposuisse videtur;

6.) Non raro nominativi adjectivorum masculini generis formae definitae in ъи pro ыи desinunt;

7.) ѕ nonnisi numero senario indicando inservit;

8.) ѧ aliquoties, sed raro pro а scribitur; ѩ in voce ѩзеѭ recens est; rarissime occurrit litera ıа, in qua ı cum sequenti а eodem jungitur modo, quo ı in ѩ junctum habes cum ѧ;

9.) ȣ raro legitur media, sed fere semper extrema linea;

10.) Errores in codice passim obvios corrigendos non putavimus: si igitur scriptum legeris нѣгоѥго, мастъıри et alia hujusmodi, codicem haec praebere persuasum habeto. Quod attinet ad formam роз occurrentem in розмъıшлıати, розбити, розвѣ, ростворивъ, et ad formas ѥга, кога, коѥга, нѣкога, erunt, qui putent esse errores; nobis vero hae formae e quadam dialecto linguae palaeoslovenicae fluxisse videntur. Ex accusativo владъıко pro владъıкѫ conjicere licebit vocales о et ѫ similes exprimere sonos;

11.) A voce ѥша (linea 20. paginae 99.) usque ad — гатьство (linea 9. paginae 100.) alia successit ma-

nus et, uti lector harum rerum peritus facile animadvertet, alia scribendi ratio;

12.) Nota tandem sequentia aliis, maximam partem rudibus et recentibus manibus in margine esse notata:

a) fol. 96. v. ѡбрадованаꙗ радуи сѧ с тобоѭ господь имѣ миръ душамо монмо;

b) fol. 104. r. господи помилоуі ретка амин;

c) fol. 152. v. господи помози рабоу амосоу оучочю (sic) сѧ писати;

e) fol. 189. r. макаріос анир о.

Viennae calendis Martiis 1851.

. . . . мыихъ бо отъ бога юсвѣ, твоюи бо доуши погыбѣль прѣодолѣ дожии до съмрьти, не добрѣ мѫдровати на цѣломѫдрованию къ богоу, много бо бѣсование юже отъ тебе томьюние въвръже та въ хоулѫ, аг'гела бо, югоже посъла господь Їсоусъ Христосъ и богъ, загради оуста плѣжѫштиїхъ, югоже ты своимъ прѣзорьствомъ прѣложи въ Аполона. и разгнѣвавъ са Аурилиюнъ повелѣ съвалъмы оловѣны бити ю по челюстьма глагола юмоу· не жродьно и прѣзорьно отъвѣштаваи, вѣды, юко прѣдъ цѣсаремь стоиши· и отъведъ Паула свѣне сѫдиїшта прізъвавъ Иоулиюнию рече къ неи· владычице моюа доуша Иоулиюнию, оумолена бывши отъ мене не прѣльштаи са боуюстию Павьла брата своюго, виждѫ бо та дѣвицѫ мѫдрѫ сѫштѫ и м'ногѫ прѣмѫдрость имѫштѫ, да оутѣшивъши са послоушаи мене, и бѫдеши владычица моюи доуши, и образы златы поставлю ти по вьса грады вьсеа вьселеныа. и отъвѣштавъши же Иоулиюни рече· не отъвръгѫ са, Аурилиюне томителю и непрѣподобьне, не прѣльстиши рабы бога вышьнюаго, не примышлюи ми съмрьти вѣчьныа, лишити ма хота славы христосовы и цѣсарьства небесънааго, югоже ты штоуждъ юси. и отъвед' ю повелѣ прити Паулоу и рече юмоу· Павьле, Иоулиюни сестра твою обѣшта са пожрьти богомъ и быти юи женѣ ми и госпожди цѣсарьствоу моюмоу, въсхошти оубо и ты тожде мѫдровати и пристѫпивъ пожьри богомъ. Паулъ рече· правь сълъга, ничесоже штоужда сътвори наоучению отьца твоюго дияволa, не можеши бо никогоже отътръгнѫ-

ти развѣ лъжеѭ, насъ же не имаши въсхытити, аште и цѣсарьство намъ обѣштаваѭеши, ѥгоже ты лихъ ѥси. Аурилиꙗнъ рече· до колѣ досаждаѭеши не срамьꙗѫ сѧ, жроде и безоумьлю, тако ми богы, азъ ва имамъ мѫчити, да никꙿтоже възможетъ помошти вама. и повелѣ принести огнь и полица желѣзнъı и въложити ѭ вь огнь и Паулоу съвазати рѫцѣ и нозѣ и колъ желѣзнъ въврѣти междоу рѫкама и ногама и вънъзнѫти вь землѭ и дꙿвѣма митѣ палицама ражде-женама бити ı и, и Їоулиꙗниѭ повелѣ поставити на блѫ-дилишти, рекъше на цатоимьствѣ, и мꙿнози отъ стоѩштааго тоу народа бѣахѫ текѫште и рьвъноуѭште кѹпьно, кꙿто прьвоѥ вьнидетъ къ неи, бѣахѫ бо ꙗко кони ръжѫште о добротѣ ѥѩ. ставꙿши же ѥи на мѣстѣ, на немꙿже повелѣ Аурилиꙗнъ, и абиѥ агꙿгелъ господьнь прѣдъста прѣдъ неѭ глагола· не оубои сѧ, Иоулиꙗни, господь бо Їсоусъ Христосъ, ѥмоуже ты слоужиши, по-съла ма покрыти та и показати сватоѥ има ѥго вьсѣмъ боѩштиıмъ сѧ ѥго. и ꙗко отъ желаниꙗ къ Июлиꙗ-ниї течаахѫ народи вьси, агꙿгелъ же отътрѧсъ прахъ ꙗко отъ ногъ ихъ ослѣпи ѩ, и не вѣдѣахѫ, камо идѫтъ, и не можаахѫ приближити сѧ ѥи и вьпиꙗхѫ вьси народи коупꙿно глаголѭште· великъ богъ паулѣ и Їоулиꙗнинъ, иже вьсьде съпасъ и покровитель боѩ-штиїхъ сѧ ѥго, и прѣбываахѫ ѥште слѣпи. пришьдъше же покланꙗахѫ сѧ ѥи вьпиѭште и глаголѭште· Иоули-ꙗниѥ, рабо бога вышнꙗго, съгрѣшихомъ прѣдъ то-боѭ жродъскы, нъ простивъши ны, ꙗко блага бога слоужительница, помоли сѧ Христосоу, да подастъ намъ

видѣнии. сватаꙗ же Иоулиꙗни милосрьдоваваъши вьза водꙑ мало и възвед'ши очи свои на небо помоли са богоу глаголѫшти· господи Ісоусе Христосе съпасе вьсѣхъ чловѣкъ, оуслъіши мене и покажи чоудеса своꙗ, ꙗже твориши сꙑномъ чловѣчьскомъ, и даръствоуи имъ видѣние, да прославатъ сватоѥ и прѣхвальноѥ има твоѥ, и тако покропи вьсь народ'. и вьси ослѣпьѥниї прозьрѣша и текше въ цръкъвь Христосовѫ каꙗхѫ са славаште бога, и їсповѣдаѭште грѣхꙑ своѩ бꙑша крьстиꙗни. сватꙑи же Павьлъ на мнозѣ мѫчимъ и виѥмъ палицами желѣзнами, бѣахѫ бо раждъженꙑ свьташте са акꙑ мльнии, и вьпиꙗше глагола· Аурилиꙗне, мѫчителю непрѣподобьне, ч'то зъло сътворьша ма соуровѣ и непрѣподобьнѣ мѫчиши; мнѣ бо обльгъчаваѥтъ отъ мѫкъ Христосъ, тебе же иматъ причастьника сътворити огню вѣчьноуоумоу оуготованоуоумоу тебѣ и диꙗволоу. Аурилиꙗнъ рече· к'де ѥстъ сестра твоꙗ, ѭже тꙑ мѣниши дѣвѫ сѫштѫ, се, посълахъ ѭ на блѫдъ, да проидѫтъ ѭ вьси хоташтеи, да не еште дѣва ѥстъ. сватꙑи Паулъ рече· вѣроуѭ богоу лъгъчаштѹоумоу ми болѣзни и їзбавьꙗѭшта ма отъ вьсѣхъ зълꙑихъ твоихъ оумꙑшлꙗи, ꙗко и тѫ иматъ покрꙑти, посъла бо аггела своѥго съ вꙑсотъ небесъскꙑихъ съхранити ѭ, и се, чисто и прѣчисто имѫшти дѣвъство възвраштаѥтъ са видѣти ѫзꙑ моѩ. и повелѣ Аурилиꙗнъ привести сватѫѭ Иоулиꙗниѭ, и пришедъши ѥи къ сѫдиїштѹ, видѣвъ ѭ Паулъ исплъни са радости и просмиꙗ са. Аурилиꙗнъ же рече· насꙑтиша ли са любъѥници твои доброты твоѥѩ;

Їулиꙗни рече· моꙗ доброта и оукрашениѥ и лѣпота Христосъ ѥстъ, иже посъла аггела своѥго и покры ма оубогжѭ, ꙗко оуп҄вахъ на нь, и славьѭ сватоѥ има ѥго, ꙗко тъ ѥстъ богъ творяи чоудеса, и нѣстъ иного развѣ того. и повелѣ Аурилиꙗнъ отрѣшити Паула ї ископати ровъ въ земи девати лакътъ и принести дръва и огнь, и жешти въ ровѣ. и томоу бесѣдоуѭштоу ископаша ровъ и принесоша дръва и огнь, и їждегоша въ ровѣ. таже повелѣ вьврѣшти Паула и Улиꙗниѭ въ огнь. она же иджшта благословьꙗста бога и молꙗста съпаса Їсоуса Христоса помоштьника. и пришедъша на мѣсто прѣкръстиста лици свои образомъ крестънымъ Христосовомъ, и въвръгоша ꙗ въ огнь, и бѣаста въ огни поѭшта и хвалашта бога. и се, аггелъ господьнь съшедъ съ небесе истрасе вънъ пештьницѫ съ огнемъ, и не дастъ огню сътѫжити има и поꙗста благословашта бога въ ровѣ огньнѣѣмъ горѫштиїмъ глаголѫшта· благословьѥнъ ѥси, господи боже вьсѣхъ вѣк҄, бесъмрьтьный, иже помянѫ оубожьство наше, недостоиномъ сѫштем҄ грѣхъ ради нашихъ, безълобенъ сы и благъ ꙗви са нама оугасити силѫ огнѣ и ꙗрость мѫчителꙗ Аурилиꙗна. и слышаахѫ ѥю народи отъ далече стоѭште, бѣахѫ бо мнози молаште са о нѥю къ богоу, ꙗкоже и многомъ отъ поганъ покаꙗти са и разврѣсти срьдьца о сватоую и оуклонити са отъ коумирослоужениꙗ и вѣровати Христосоу. мнози же отъ сѣчецъ мѫчаштиїхъ сватаꙗ повелѣниѥмъ аурилиꙗнемъ видаште силы бываѥмыѩ богомъ вѣроваша къ богоу и възвѣстиша Аурилиꙗноу вьса бывъшаꙗ. и повелѣ тоу

сѫштаꙗ въ ровѣ камениѥмъ побити и се, напрасно шоумъ и громъ сь небесе, многамі мльниꙗми облаци движѫште са, пльни огн҃ѣ, и придоша облаци дожиї до Аурилиꙗна, и сташа и ізлиꙗша огн҃ь на землѭ, и гласъ съ небесе глагол҃а· Аурилиꙗнъ идетъ въ родьство огн҃ьноѥ оуготованоѥ ѥмоу и от҆цоу ѥго диꙗволоу. и по сихъ посълавъ Аурилиꙗнъ повелѣ повлѣшти ꙗ издрова и въ тем҆ницѫ въврѣшти. и бѣаста славашта бога о чоудесехъ, ꙗже сътвори о н҃еѭ. и по сед҆ми дьниї изиде Аурилиꙗнъ, и сѣде на сѫдишти, и принесоша ѥликоже бѣаше оу н҃его коумирь, сърeбрънꙑ и златꙑ, оукрашенꙑ камениѥмъ многоцѣньнꙑимь, и постави ѩ по чиноу подъстълавъ подъ ногꙑ ихъ багърѣницѫ цѣсарьскѫ, и рече· зови Паула и Улиꙗниѭ, и постави ꙗ прѣдъ сѫдиништемъ и прѣта има рече· пристѫпьша пожьрѣта богомъ, а не надѣита са избѣжати рѫкоу моѥѭ. сватꙑи же Паулъ осклабивъ са рече· не оставьѭ бога сътворьшаааго небо и землѭ ни поклон҃ѭ са коумиремъ. Аурилиꙗнъ рече· зълосъмрьтьне и непрѣподобьне, коумири ли ти са мьнатъ, а не бози; не видиши ли, каци сѫтъ; сватъи же Паулъ отъвѣштавъ рече· сего Диꙗ, ѥгоже мѣниши богоу бꙑти, чловѣкъ бѣ оученикъ сотонинъ, навꙑкъ ѕѣло хꙑтрость вльшебънѫѭ, блѫдьникъ сꙑ излиха паче вьсѣхъ чловѣкъ живѫштиихъ, вида чловѣчьскꙑ добрꙑѩ женꙑ и дьштери тѣмъ похота и вь лице бесѣдоуѩ имъ и съвъкоупл҃ѣѩ са сь н҃ими прѣврати ѩ чисти ї акꙑ бога, своѥѭ вльхвовънѫѭ хꙑтростиѭ измѣнꙗѩ са, иже прѣтварѣше са овогда тоуромъ бꙑвъ, овогда же крилатамъ п҆тицамъ

подоба сѧ, орьлоу и стрькоу, иже тѣмъ измѣнениїмъ прѣльсти женꙑ доброродьнꙑѧ, овѣмъ бо ꙗви сѧ въ злато прѣложь сѧ и богатьство обѣштаваѩ· нъ да не вьсего по рѧдоу изглаголѭ, вѣдѣ бо, ꙗко гнѣваѥши сѧ, сии же, иже близъ Диꙗ глаголемꙑи Аполонъ, не отъ блѫда ли роди сѧ, отъ женꙑ рекомꙑѩ Литоус, ꙗже не роди ли того въ поустꙑни асиистѣи по срѣдѣ дъвоѭ дѫбоу, ꙗко и тъ сътвори дѣла непрѣподобьна подражаѩ отьца своѥго· такожде же и Дионусь нарочитꙑи вашь богъ, нѣ ли ї тъ отъ блѫда родилъ сѧ бꙑвъ отъ Семелиѩ кад'мовꙑ; Аурилиꙗнъ рече· жроде непрѣподобьнꙑи, отъ Крона и Ереѩ раждаѭтъ сѧ матери божьскꙑѩ. Паулъ осклабивъ сѧ рече· то ѥстъ ли богъ женѫ имꙑ; Аурилиꙗнъ рече· непрѣподобьнꙑи жроде, до колѣ хоулꙑ глаголеши о бозѣхъ много блѫдꙑ и досаждаѩ, а Христосъ вашъ, ѥгоже глаголете вꙑ крьстиꙗни бꙑти богоу небесьскоуоумꙋ, не отъ женꙑ ли роди сѧ; сватꙑи же Паулъ отъвѣштавъ рече· нѣси оубо достоин'нъ слꙑшати таинъ божиї, нъ да не блѫдьми своими прѣльстиши отъ прѣдъстоѩштиїхъ сихъ и погоубиши, потрѣба ѥстъ решти· въ начало сътвори богъ небо и землѭ и в'сѧ, ꙗже на неѭ, послѣжде же вьсѣхъ създа чловѣка по образоу своѥмоу, иже ѥстъ, о благоизволениї безьлобьно, непорочьно, правьд'но, богочьстиво, и посади ї въ раи пишта· врѣмени же прѣшедъшоу рече богъ· не добро ѥстъ бꙑти чловѣкоу ѥд'номоу, сътворимъ ѥмоу помошть подобьнѫ ѥмоу, сътворим' рек'ше отьць и сꙑнъ, нич'соже бо творит' отьцъ бесꙑна, ни сꙑнъ

творитъ ничьсоже безъ отьца, и рече· наведе господь оужасть сь на Ядама, и приїмъ ед'но отъ ребр' его сътвори емоу женѫ отъ своихъ емоу оудовъ, и бѣаше съ Ядамомъ Єуа въ раи, ѭже видѣвъ диꙗволъ и въздревъновавъ сътвори погыбѣль има. отълѫчивъшоу бо са Ядамоу на оно мѣсто породы, и Єугѫ единѫ оставив'шоу пристѫпи диꙗволъ и оуподобивъ са змиї прѣльсти ѭ, и та жена прѣльсти Ядама, и бѣаста оба въ прѣслоушаниї божии бывъша, и їзгънана быста испородънꙑѩ пишта дѣлати земьѭ рѫкама своима, и троудное житие вьсприїмъша жиста девать сътъ и л҃ лѣтъ родивъша сынꙑ и дьштери, отъ нихъже исп'лъни са миръ вьсь. Ядамоу же отъ ослоушаниꙗ конець приєм'шоу по девати сътъ и тридесати лѣтѣхъ, и вьсѣмъ от'цемъ нашимъ съведеномъ бывъшемъ въ адъ жити въ сьмрьти, и не бѣаше различиꙗ посрѣдоу праведънааго и грѣшнааго, нъ бѣаше прав'дивыи ꙗко нечьстивыи и грѣшъныи ꙗко праведъныи, ꙗкоже блаженыи Паулъ апостолъ, свѣтило цръквьное, сьвѣдѣтельствова глагола· цѣсарьствова съмрьть отъ Ядама дожиї до Мѡсеа и не о съгрѣшивъшиїхъ· богъ же небеськыи по мнозѣхъ родѣхъ оуслышавъ стенаниꙗ и молитвы дръжимыихъ адомь, своимь словомь, еже естъ его едночадыи сынъ, по строю изволи чловѣческъ родъ въсприяти и раздрѣшити ослоушание послоушаниемъ, ꙗкоже Їѡанъ сьвѣдѣтельствоует' о немъ глагола· въ начало бѣ слово, и слово бѣ отъ бога, и богъ бѣ слово, сиї бѣ въ начало отъ бога, вьса тѣмъ быша, и бестого не бystъ ни едино, еже быст'· сиї

оубо богъ слово небесьноѥ отечь сынъ, иже ѥсть сила и мѫдрость отьча, и десница вышьнѣаго благовѣсти са Гаурiиломъ ар҆хаг҆г҇еломъ дѣвѣ сватѣ и прѣчистѣ отъ рода цѣсарьска сѫшти, именемь Мариꙗ, глаголѫштоу· доухъ сватыи вьнидетъ въ та, и сила вышьнꙗаго обьсѣнитъ та, за н҇е и раждаѥмоѥ отъ тебе свато наречетъ са сынъ божиї, и раждаѥтъ са отъ сватааго доуха и отъ непорочьныѧ и прѣчистыѧ дѣвы миръска҆го ради строꙗ и съпасениꙗ· ник҆тоже бо можааше своима очима бога бесплътьна видѣти, огн҇ь бо ѥстъ опалꙗѧ богъ, и ник҆тоже отъ чловѣкъ бога видѣвъ живъ бѫдетъ· того ради оубо строꙗ роди са Христосъ пльтиѭ, и ѥже оуспѣваѥтъ връстоѭ по пльтьскоуоумоу, и съпрѣбываатъ съ чловѣкы акы чловѣкъ ваште триї десатъ лѣтъ, обьхода грады и вьси, благодарьства вьса оутомьѥныѧ диꙗволомь, и по томь пригваждаѥтъ са на дрѣвѣ крьстьнѣѣмь, стражда миръскааго ради съпасениꙗ, сьнабьдѣти миръ погыбъшь по прѣльштению диꙗволю, и оумираатъ по чловѣчьствоу, и погрiбаѥтъ са сы съвръшенъ присно и прѣжде сы и непригвожденъ и непострадан҆нъ и бесьмрьтенъ и присно сы по божьствоу· и третиї дьнь въставъ из мрътвыихъ ꙗви сѧ своимъ оученикомъ, рек҆ше сватыимъ апостоломъ мъногомъ иже по истинѣ вѣровавъшиїмъ вь н҇ь, сьпоживъ сь н҇ими, ꙗдъы же и пиѧ съ апостолы до четырь десатъ дьниї, и вьзиде на небеса и сѣде о деснѫѭ от҆ца съ пльтиѭ сьмѣсивъшѫѭ са съ божиѥмъ словомь· и того ради вида и сотона болитъ съкроушивъ са, сътьре бо и Христосъ подъ

ногама чловѣчьскама, иже чловѣци благодѣтиѭ божиѭ въходатъ въ цѣсарьство небесъскоıе, ıегоже ты лихъ ıеси, имаши бо часть оучастиıа родьства огн҃ьнааго и сьпричастьникъ ıеси отьцоу твоıемоу диıаволоу. си слышавъ Аурилиıанъ лице своıе измѣнѣаше различьнѣ отъ ıарости, и скрьжьтааше зѫбы на н҃ь, ıако левъ въ драздѣ трашта звѣрь и не постигъ, и отъвѣштавъ рече къ сватоуоумоу Паулоу· м'ного ти владъшоу ожидахъ длъготрьпа, жроде и непрѣподобьне, до колѣ оукараıеши и хꙋлиши богы; пристѫпивъ пожьри богомъ, аште ли ни, то зьло зьлѣ погоубьѭ ва, да ник'тоже възможетъ избавіти ваю отъ рѫкоу моıеıю. Паулъ же и Оулиıани възъписта коуп'но великомь гласомь глагол҃ѫшта· крьстиıана есвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждѫ, а бѣсомъ не поклан҃ѣıевѣ са, и богомъ твоимъ не слоуживѣ, и мѫкъ твоихъ не боивѣ са, примышлıаи оубо мѫкы, ıеликы хоштеши, вѣроуıевѣ бо богоу, ıако побѣжденъ бѫдеши нама, ıакоже и диıаволъ побѣжденъ быстъ, силѫ подаıѫштꙋ нама Христосоу, и побѣждаıѫштоу твоѩ пронырнвыѩ кързни. и повелѣ Аурилиıанъ принести дрѣво велико и принесено быстъ, и рече· приважате Паула на н҃емь. и пристѫпьша слоугы съвазаша ıемоу рѫцѣ, и повелѣ принести свѣшта гораштa и прижагати лице паул҃е, пропов҃ѣд'никоу вьпиѭштоу и глагол҃ѭштоу· не бѫди досадител҃ь владыкамъ вьсеѩ вьсел҃енъıѩ и хоульникъ о бозѣхъ. Иоулиıани же видашти своıего брата огн҃емъ опалıаема възъпи глагол҃ѫшти· Аурилиıане мѫчителю и непрѣподобьне, ч'то брата моıего зьлѣ мѫчиши; и повелѣ и тѫ пріваѕати къ дрѣвоу и свѣшта горѫшта при-

нести на лице ѥѩ, и по томь по вьсемоу тѣлоу прижизати. Аурилиꙗноу глаголѭштоу бесрамьнаꙗ жена сѫшти стыди сѧ, ꙗкоже подобаатъ женамъ. Иоулиꙗни же осклабивъши сѧ рече· по истинѣ, Аурилиꙗне, приѥмьѭ тѧ оучаштоу ти мѧ ꙗко блага отьца, глаголѭштоу ти жена сѫшти стыди сѧ, стыждѫ бо сѧ Христоса моѥго, сына бога живаaго, сѫшта прѣдь лицемь моимь, и не могѫ оставьши ѥго поклонити сѧ бѣсомъ, нъ стыждѫ сѧ ѥго зѣло. Аурилиꙗнъ же ꙗрѣше сѧ слъша то вьсе оть нѥѩ и повелѣ слоугамъ огнь нанести по вьсемоу тѣлоу ѥю. слоугам’же беспрѣстани жегѫштамъ вьси граждане прѣдъстоѩштиі и позороуѭштиі ѥю възпиша глаголѭште· самодръжьче цѣсарю Аурилиꙗне, неправедьнѣ сѫдиши, неправедьнѣ мѫчиши, не хоштета пожрьти, отъвѣштаи о нѥю. Аурилиꙗнъ же оубоꙗвъ сѧ народа, ѥда крамолѫ въздвиг’нѫтъ, дастъ о нѥю отъвѣтъ, повелѣвъ главѣ има отъсѣшти и тѣлесѣ ѥю поврѣшти п’сомъ и звѣремъ и птицам’ небесьскыимъ. сиꙗ же отъвѣтъ приѥмъша вь четврътъи день мар’та мѣсаца изидоста радоуѭшта сѧ и поѭшта глаголааста· съпасе на отъ оскрьбьꙗѭштиіхъ наю и ненавидѧштѩѩ наю посрами. ишедъшема же има вънъ града свѧтыи Паулъ оумоли сѣчьцѫ, ꙗко да Иулиꙗниѭ прѣжде ѥго оусѣк’нѫтъ. свѧтаꙗ же Иоулиꙗни прѣкрьстивъши лице своѥ съ радостиѭ протѧже выѭ своѭ, и сѣчьца отъсѣче главѫ ѥи. видѣвъ же свѧтыи Паулъ сестрѫ своѭ съконьчавъшѫ сѧ о господи въздвигъ очи свои на небо благослови бога и прѣкрьстивъ сѧ протѧгнѫ выѭ своѭ и оусѣченъ бысть и съконьча мѫчениѥ своѥ. и бѣаста

лежашти тѣлесѣ сватоую вънѣ града не даѥмѣ възати са отъ крьстиꙗнъ, бѣахѫ бо воини приставиѥни на мѣстѣ томь блюсти· прихаждаахѫ же звѣриѥ и пьси и пьтица небесьныꙗ и сѣдѣахѫ окрѫг҄ тѣлесоу ѥю, ꙗкоже и моухы отъ н҇ѥю отъгонити, и сице творѣахѫ до сед҄ми дьниї и ноштиї, и не ꙗша ни пиша звѣриѥ тиї· и възвѣштено бысть Аурилиꙗноу отъ приставьѥн҄ыихъ воинъ вьсе то бывъшеѥ, и оуслышавъ рече· ѡ з҄лочьсть-ноѥ бѣшениѥ рода крьстіꙗньска, ꙗко ни оумеръшъ ихъ могохъ побѣдити. и посълавъ отъведе стрѣ-гѫштаꙗ воины ноштиѭ. свѣтоу же бывъшоу и їшедъ-ше крьстиꙗни възаша тѣлесѣ сватоую и погребоша мирьнѣ съ радостиѭ, цѣсарьствоуѭштоу господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, сь н҇имьже от҄цоу слава коуп҄но съ сватыимь доухом҄ ны҇нꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомь амін҄.

Мѣсаца марта въ е҃ день. мѫчениѥ сватаааго Василиска.

Въ то врѣма цѣсарьствовавъшоу Маѯимиꙗноу приде прѣмѣньникъ въ Ас҄клипиѡда мѣсто инъ воѥвода, име-немь Агрипа, и поиде на въсточьнѫѭ странѫ привести крьс҄тиꙗны жрьти имъ вела богомъ. блаженыи же Василискъ бѣаше вь темници плача са и мола са и гла-гола· господи, помани ма и обличи моѥ приз҄ваниѥ,

да не отълѫченъ бѫдѫ отъ свѧтꙑихъ мѫжь. и ꙗви сѧ ѥмоу господь и рече· помѧнѫхъ тѧ и вьписахъ твоѥ имѧ съ сѫштиими съ тобоѭ прьвоѥ мѫченикꙑ, тꙑ же си пожали, им'же послѣжде възъванъ ѥси, и мнозѣхъ старѣи бѫдеши· нъ шедъ оустрои сѧ съ ѫжиками своими и пришъдъ мѫчениѥ приимеши въ Команѣхъ, и не бои сѧ отъ мѫкъ, азъ бо ѥсмъ съ тобоѭ, и не иматъ тебе врѣдити страхъ чловѣчьскъ. и Василискъ же помоливъ сѧ видѣ двьри тьмници отъврьстꙑ. къде же свѣтъ бꙑстъ, въставъ молꙗ'ше стрѣгѫштаѩ воинꙑ глаголѧ имъ· дадите ми волѭ мало дьнии, да шедъ оустроѭ ѫжикꙑ своѩ въ вьси хоумиꙗньсцѣ, по том' же придѫ къ истиньноуоумоу ѫжицѣ господоу моѥмоу Їсоусоу Христосоу. Воини же рѣша· боимъ сѧ, еда въ скорѣ начьнѫ искати тебе. Василискъ рече· идѣмъ оубо, братиꙗ моꙗ, въ коупѣ, даже не придеть въ Команъ воѥвода. воини же идоша съ свѧтꙑимъ Василискомъ, и шедъше прѣбꙑиша сь нимь въ домоу ѥго, и видѣвъ братиѭ и матерь своѭ молѣаше сѧ имъ глаголѧ· прѣбѫдѣте о вѣрѣ христосовѣ, и молитвѫ сътворите о мнѣ къ господоу, да сконьчанъ бѫдѫ въ исповѣдании семъ· азъ бо отъхождѫ отъ васъ, и отъ сели не видите мене въ плъти, шъдъ же къ господоу молитвѫ сътворѫ за вꙑ и за вьсего рода крьстиꙗньска, да и прѣстанетъ оуже коумирослоужениѥ нечьстивꙑимъ, и придетъ благодѣть христосова по вьсеи земи. воѥвода же Агрипъ вьлѣзъ въ аманасиискъ градъ съзъва старѣишинꙑ града, бѣаше же храмъ коумир'скꙑи искони нарицаѥмъ Ипетасъ и дроугꙑи Серафимъ. онъ же близъ ѥго

жрътвѫ сътворивъ искааше тѣмь и Василиска, и повелѣ привести ї и инъı темничьникъı къ градоу команьскоу и тоу имъ сѫдити· хотѣ'ше бо скоро отити отъ Амасиѩ. рече воѥвода магистриꙗноу и воиномъ· съвазавъше Василиска биѭште приведѣте. они же шъд'ше ѧша сватааго Василиска и съвазавъше ѥго сътвориша ѥмоу оноуштѫ и гвоздиѩ острꙑ вънозиша въ оноуштѫ и обоуша и, и биѭште ѥго женѣахѫ, ꙗко же кръви ѥго землѭ полиꙗти, гвоздиї бо вънидоша до кости ѥго, тако бо бѣ'ше запрѣштено посъланꙑимъ отъ воѥводꙑ къ нѥмоу. ведомъ же мѫченикъ христосовъ къ Команѣ вь велицѣ мѫцѣ съı нача пѣти сватъи глагола аште оплъчитъ са на ма плъкъ, не оубоитъ са срьдьце моѥ, господь мнѣ помоштьник', и азъ оузьрѭ врагꙑ моѩ. господи боже мои, съпаси ма отъ оустъ львовь и съхрани ма съ сватꙑими своими. молаштоу же са ѥмоу доидоша на село, да почиѭтъ мало· госпожда же селоу томоу елинꙑни бѣаше, има ѥи Троꙗни, гости же мѫжа, иже ведѣахѫ сватааго Василиска, бѣаше же ихъ до триї на десате· онѣмъ же ꙗдѫштемъ въ клѣти привазаша сватааго дѫбѣ соусѣ аворовѣ· опакъı же съı съвазанъ молитвѫ сътворі на длъзѣ и народъ събъра са къ нѥмоу и абиѥ бъıстъ трѫсъ и звонъ, ꙗкоже въскочити ведѫштиїмъ ѥго отъ страха. пришедъшоу же народоу къ нѥмоу вьси дивлѣхѫ са видаште дѫба облиствьнѣвъша, ти бо вѣдѣхѫ и из давъна соухъ, и ïсточ'никъ изиде из нѥго, ѥстъ же и до сихъ дьниї. видѣвъ же народъ чоудеса господьнꙗ риваахѫ дроугъ дроуга, к'то пръвоѥ прикоснетъ са къ нѥмоу. видѣвъши же госпо-

дьни села того бывъшеѥ чоудо вѣрова господоу съ вьсѣмь домомъ своимъ. привождаахѫ же и бѣсаштаѧ са къ нѥмоу и ї̈цѣлѣваахѫ и ї̈на многа знамениꙗ творѣаше, и вьси славьꙗхѫ бога. и воѥводинъı слоугъı вѣроваша къ господоу и отрѣшиша ѥго отъ ѫзъ. абиѥ же приде стадо ловъ из горъı и поклониша са ѥмоу. идѫштем' же имъ пѫтемь по вьса мѣста бъıва'хѫ знамениꙗ сватъıимъ Василискомъ, молаштоу же са и глаголѫштоу· вь вьсѣхъ мѣстѣхъ ѥго благословествитъ доуша моꙗ господа. пришедъшемъ же имъ вь нѥнже вьси хотѣ'хѫ въкоусити и глаголаша ѥмоу· ꙗждь, се бо третиї̈ день ѥстъ, по нѥже ничьсоже въкоуси. блаженъıи же рече· испльнѥнъ ѥсмъ бесьмрьтънааго брашьна· васъ питѣѥтъ хлѣбъ, а мене слово божиѥ· васъ веселитъ вино, мене же благодѣть сватааго доуха· васъ крѣпитъ пишта, мене же Христосъ· васъ насъıтатъ маса, мене же молитвъı· васъ покоитъ животъноѥ, мене же мои Христосъ· васъ одеждѫтъ ризъı, мене же прав'да· въı веселите са смѣхомъ, азъ же пѣтиѥмъ· въı красоуѥте са златомь, азъ же крьстомь· въı чаѥте видѣти к'наза маловрѣменьна, азъ же чаѭ цѣсара вѣчьнааго· речетъ бо господь мои· идѣте благословьѥниї̈ от'ца моѥго, приї̈мѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарествиѥ. дошедъшемъ же имъ на оутрьꙗ въ Команѫ слъıшаахѫ отъ многъ, ѥже творѣше воѥвода мѫкъı крьстиꙗномъ. вълѣзъ же магистриꙗн' къ воѥводѣ рече· пришелъ ѥстъ Василискъ, повелѣ же воѥвода вьвести ѥго въ храмъ аполоновъ и жрьти, аште ли не хоштетъ, то въ скорѣ съмрьтиѭ погоубити ї̈. изведъше же и биѭште глаголаахѫ· вълѣзъ

въ храмъ жьри, повелѣ бо воѥвода, или жъръше из-
быти ти или не жъръше зълѣ оумрѣти, вѣроуѩ къ не-
видимоуоумоу богоу. сватыи же мѫченикъ рече· азъ
вѣдѣ, ѩко мои богъ вьсегда видитъ са и видитъ досто-
инъıѩ своѩ· азъ помльчѫ себе ради, да повѣдатъ чоу-
деса бога моѥго, ѥже видѣша на пѫти веджштиї мене.
воини же, иже бѣша сь нимь, рѣша· по истинѣ велика
чоудеса видѣхомъ, сь нїмъ иджште. сим' же глаголѫ-
штемъ пришедъше поѩша Василиска и въведоша и къ
воѥводѣ и глагола ѥмоу воѥвода· ты ли ѥси Василискъ
словыи; онъ же рече· азъ ѥсмъ. воѥвода рече· чесо
ради оубо не жьреши по цѣсарьскоу повелѣнию; Васи-
лискъ рече· к'то то повѣда, ѩко не жьрѫ; азъ въ инѫ
жьрѫ богоу своѥмоу жрьтвѫ хвалѣ. воѥвода же слы-
шавъ радъ бъıстъ и рече· благодѣть милостивъıимъ
богомъ, и пристѫпивъ Василискъ къ крадѣ рече жерь-
цемъ· что ѥстъ има богоу вашемоу; они же рѣша·
Аполонъ. Василискъ рече· наречениѥ бога вашего па-
гоубѫ вѣроуѭштиїмъ къ немоу знаменоуѥтъ, вьсь бо
вѣроуѩи къ немоу погыб'нетъ вь вѣкы. воѥвода рече·
коѥ има иматъ богъ, ѥмоуже ты рече жрътти; Васи-
лискъ рече· мои богъ неиздречен'нъ ѥстъ и невьнатъ и
не разоумѣѩ са и неисповѣданъ, невидимъ сы. воѥвода
рече· ч'то оубо, имене ли не иматъ богъ, ѥмоуже рече
жьрѫ; Василискъ глагола· ѩже въ сватыихъ к'нигахъ
лежашта имена бога моѥго, аште велиши, да глаголѫ.
воѥвода рече· рьци не боѩ са. Василискъ рече· отецъ
нарицаатъ са и вьседръжитель и господь и богъ и
вьсѣмъ цѣсарь и господь саваѡѳъ и съпасъ и милосръдъ

и штедръ и милостивъ и длъготрьпаи, томоу азъ жърж жрътвж хвалѣ. воевода рече· емоуже хоштеши богоу, тъчьж жьри и ізбжди насъ, не бо еси призъванъ прѣмжждрати са. Басілискъ рече· вьнеми жрьтвж моѭ, и вьздѣвъ ржцѣ на небо рече· боже вьседръжителю единъ и блаже и милосрьде, послоушаѧи вьсѣхъ въ истинж работаѭштиіхъ тебѣ, покажи и о мьнѣ недостоинѣ рабѣ своемь своѭ благынѭ, сътворивъıи чловѣка и въобразивъıи образомъ сватъıимъ твоимъ, иже въд8нж намъ доуха сватааго твоего, господи Ісоу Христосе, оуслъıши гласъ мои и подвигни неч8вестьна и глоуха коумирѣ сего и поврьзи его и съкроуши и расъıпи імъ скврънавж' жрътвж и покажи імъ, ıако тъı еси единъ богъ, обличи о мьнѣ силж божьства твоего вь сь часъ· и абие молитвж сътворивъшоу емоу сьніде огнь съ небесе и пожьже храма и лъжеименънааго бога сътвори акъı пѣсъкъ дробенъ. видѣвъ же воевода избѣже вънъ и вьсь градъ възмате са отъ бъıвъшааго страха, оста же жтрь сватъıи поѧ и глагола· да въскрьснетъ богъ и разиджтъ са врази его и бѣжатъ отъ лица емоу ненавидаштиі его, и огнь прѣдь ними да поидетъ и попалитъ окрьсть врагъı своѩ. воевода же повелѣ посълати воинъı и ізвести і ис храма, тажьцѣ бо скрьжьтааше зжбъı на нь, и рече къ немоу· обоуене и вьсеѩ милости богъ стоуждь, чьсо ради инако рече и інако сътвори, глаголааше жрьти, да въ жрътвъı мѣсто влъхвованиемь своимь огнь принесе на храмъ и бога нашего пожьже· да абъı не бъıлъ влъхвъ, и насъ бъı огнь тъ пожеглъ, абъıхомъ не избѣгли, и тебе бъı

пожеглъ жтрь оставъша, нъ оста ничьсоже приѥмъ врѣда жтрь сы оу ог'ня, и нынѣ исповѣждь мнѣ о влъхвовании своѥмь и пристжпивъ пожьри и отъпоуштж та· аште ли не хоштеши, прѣпростѣ съмрьти прѣдамь та. Василискъ рече· не жьрж коумиремъ без'доушънымъ, нъ богоу своѥмоу ѥже вь небесехъ жрътвж славѣ и знамения же огню, ꙗже видѣ, и іна больши сихъ сътворж въ имѧ отьца и сына и свѧтаего доуха. разг'нѣвавъ же сѧ воѥвода повелѣ ѥго оусѣк'нжти. ведоша же и из града и оусѣк'нжша и на мѣстѣ нарицаѥмѣ Диоскоръ· воѥвода же повелѣ тѣло ѥмоу въврѣшти вь рѣкж, нъ вьзаша ѥ крьстиꙗни отъ спекоулатора, давъше ѥмоу три десати златицъ, и създа ѥмоу цръкъве Маринъ кто крьстиꙗнъ въ Команѣ. бываѭтъ же чоудеса многа на мѣстѣ томь и вьси наслаждаѭштеи сѧ чоудесъ славатъ от'ца и сына и свѧтааго доуха нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта вь ѕ дьнь. чоудотворения свѧтааго Конона иже въ Исаврии.

Вь врѣменехъ свѧтыихъ апостолъ ѥгда словоу божьства и въплъштения оус'моштрениѥ чловѣкомъ проповѣда'ше сѧ, тъгда вьселенѣи проповѣдьникъ и апостолъ Паулъ похода ѩзыкы доиде и къ странамъ

исаүръскымъ и оүслышавъ, ꙗко вьси гради имъ и мѣста паче инѣхъ ѩзыкъ бѣсы имѫтъ къ коумирьскꙑимъ прѣльстемь хотѣаше ити къ горьнїимъ мѣстомъ, нъ възбрани юмоү сватꙑи доүхъ многаагo ради їхъ невѣрьства, ꙗко не имѫтъ приѩти проповѣданиꙗ по реченоүоүмоү отъ господа· не помештате бисъра вашего свиниꙗмъ, оүклони са оть нихъ ноүждѫ себѣ сътворивъ и їнѣмъ прѣжде жьдѫштиїмъ проповѣдати слово бесъблазна по отъкръвению доүха сватаагo. по томь же Несторъ к'то вь тѣхъ мѣстѣхъ добраагo корене обрѣтъ са Нада нарицаюмѫ имꙑ женѫ, живѫшта вь вьси нарицаюмѣ Видана, сѫшти отъ града исаүрьскаагo ӣї попьриштъ, и прозабоста плода благовѣрънаагo, и нарекоша има юмоү Кононъ. семоү же въздрастомь съвръшеноү бꙑвъшоү родителѣ юмоү съвѣштаста са женити ї дѣвицеѭ именемь Ян'на. дошедъшоү же врѣмени бракоү ꙗви са Кононоү ар'хаг'гелъ Михаилъ акꙑ мѫжь въ одежди свѣтьлѣ, и бесѣдоүѩ сь нимь оглашааше истиньнꙑѩ таинꙑ. онъ же оүвѣштавъ са и тоү абию срьдьце въдавъ прошааше кръштениꙗ, молꙗше же са акꙑ мѫжоү арxаг'гелоү, мна сего чловѣка сѫшта. арxаг'гелъ же разоүмѣвь Конона оүвѣштавъша са и вьсѣмь оүмомь приїмъшь слово и просашта кръштениꙗ веде юго къ водѣ, и сьведъ юго въ сватѫѭ и блаженѫѭ троицѫ, и давъ юмоү комъканию, и знаменавъ юго и сативъ отиде невидимо, видимо бо прѣбꙑвааше сь нимь, доиждe свати са и їсплъньбꙑстъ сватаагo доүха. родителꙗ же юмоү сего не вѣдѫшта сьвѣтъ о брацѣ твораста, и приведъша ожениста. онъ же въ прьвою вьземъ въжь-

женѫ свѣштѫ положивъ подъ спѫдомь и рече къ женѣ своѥи сѫшти ѥи дѣвици· ч'то ѥстъ слажде свѣтъ ли или тьма; она же отъвѣшта· свѣтъ ѥстъ слажде, и ї на приложивъ отъ сватааго доуха данъıѧ ѥмоу благодѣти словеса казанию обрати оумъ отроковици, и чиста прѣбъıвъша троудиста са извѣсто въ в'сеи чистотѣ съхранивъша свои тѣлесѣ вь неистьлѣниї. оуслъıша же мати правьдьноуоумоу и рада бъıстъ и въсхвали ıѫ, и въ тои жизни прѣбъıста. по томь же и от'ца своѥго ар'хаг'гѐловъı ради благодѣти обративъ блага оугодьника показа богоу, ıако же и Христоса ради мѫчениѥ съвръши. оумерши же сватааго Конона женѣ чистѣи и съ материѭ ѥго въ ѥдномь гробѣ положи ї. оста же о себѣ ѥдинъ растъı вь вьсемъ трьпѣниї и троудѣ, даноѥ ѥмоу съкровиште отъ благодѣти доуховьнъıѧ до врѣмене ıавьениıа ѥмоу съхранѝ. великъ же день твораште Ӕполѡноу вь пештерѣ коѥи страшьнѣ и темьнѣ, ижде по объıчаю имъ бѣаше творити съборъ исаурьскоуоумоу градоу, идеже многъı тьмъı мѫжь и женъ отъ Исауриѧ събираахѫ са, ѥстъ же въ прѣгъıнѣхъ мѣсто то и непрѣходьнъıихъ горахъ, растоѧ отъ града поприштъ четъıрь. въ тъ оубо день сьбиралѫштоу са народоу и хоташте из' града излѣсти вънезаапъ пристѫпивъ сватъıи Кононъ показа са имъ вь томь градѣ и видѣвъ ѧ въорѫжьша са и оуготовавьша са на прѣдьлежаштаıа нечьстиıа своимь имъ ѩзъıкомъ въскрича глагола· мѫжи, потрьпите, да васъ въпрошѫ. рече же имъ· на ч'то образъ сьвьпльчению оустрьмили са ѥсте; ѥда каıа рать васъ ноуждьна зоветъ; они же

рѣша· ні, нъ трѣбѫ богоу Аполоноу творимъ дьнесь. сватъıи же къ нимъ· да к'то ѥстъ сїи Аполонъ, хотѣлъ бъıхъ оувѣдѣти· ч'то же ѥстъ мошть ѥмоу; или ч'то ѥго сила; они же рѣша ѥмоу· тъ нъı строитъ и крѣпитъ въ рати, ꙗкоже и отца наша, они бо и прѣдаша намъ сиї объıчаи. сватъıи же Кононъ въпрашааше ихъ рѫгаѧ сѧ· слъıшасте ли оубо отъ него гласъ, ли дасте ѥмоу слово; они же рѣша· ни, нъ объıчаи отецъ нашихъ оувѣри насъ. онъ же кь нимъ· нъ от'ци ваші акъı бесловесьнаꙗ животьна оу прѣльсти бѣахѫ, не сѫште въ разоумѣ истін'нааго бога· аште бо бъıша ѥго вѣдѣли, не бъıша къ глоухоу и неподвижьноу камъıкоу толико творили тьштаниѥ· дадите же ми на нь власть, и покажѫ вамъ, кого чьтете и к'то ѥстъ богъ вашъ· да покажѫ ѥго чрьниломъ, да виждѫ, може ли изм'ъıти себе, и дадите ми млатъ желѣзнъ и съкроушѫ ѥго, и видимъ, може ли пакъı въ образѣ своѥмъ бъıти, подамъ же ѥмоу брашъно и простеръ рѫкѫ вьземъ да ꙗстъ. до коли безоумли ѥсте сего не разоумѣѭште; нъ нъıнꙗ послоушаите мене, ꙗко и азъ ѥсмъ вашего племене, штоуждъ же васъ дѣломъ, останѣте сѧ отъ сихъ и наоучѫ васъ, кого бъı чисти и клан'ꙗти сѧ богоу, иже въ въıшьнїихъ сѣдаи, бога сѫшта крѣпа, невидима, вьсе же видашта, творьца небоу и земи и морю и вьсѣмъ, иже сѫтъ вь нихъ, цѣсарь ѥстъ крѣпькъ и силенъ, и съпасаѧ въ рати своѧ, погоубьꙗѧ же врагъı и коумиромъ слоугоуѭштиїмъ и бѣсомъ жьрѫштаѧ а не богоу, тацѣмъ врагъ ѥстъ дрѫзъ, тъ не проситъ жрътвъ крьвавъ нъ бесъблазна хоштетъ да сѧ позна-

ѥтъ отъ приходаштиїхъ къ нѥмоу без лѫжы и безълобы, вѣровати же ѥмоу ꙗко богъ истинъный и отець сыноу иночадоу богоу сѫштоу истинъноуоумꙋ господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, иже отъ от'ца неразлѫченъ ѥстъ, ѥгоже ради и вѣкы сътвори, обьштьникъ же божьствоу и цѣсарьствоу ѥго и сыноу ѥмоу ѥстъ доухъ сватыи, иже отъ от'ца исходитъ благотвораи, иже ѥстъ надъ вьсѣми дѣлаѥмо. си оубо триїменьнаꙗ ѥд'но сѫтъ божьство, ѥдинъ ѥстъ богъ, ревьнивъ сыи и огнь попалѣѩ врагы своѩ, иже коумира чьтѫтъ акы богы, и бѣсомъ жьрѫтъ, и попалꙗѩ вь нѥхъ вь дьни гнѣвоу и отъмьстивъ, милосрьдъ же ѥстъ лише къ вьсѣмъ призываѭштиїмъ ї и вѣроуѭштимъ к' нѥмоу, паче же иже отъ нечьстиꙗ обрататъ са къ нѥмоу, любитъ же и любаштаѩ ѥго, радоуѥтъ са о мирѣ, ѥже дроугъ дроуга любитъ, веселитъ са пакы о чистости житиꙗ и о сьмѣрениї, иже оубо зъла ненавидитъ, и о добрѣ порадоуѥтъ са· аште ѥго не любите, ꙗвѣ ѥстъ, ꙗко зьли ѥсте и матежьници, и не имате мошти сътрьпѣти гнѣва ѥго· нъ послоушаите и не ожесточите выѩ вашеѩ к' нѥмоу, по нѥже, ꙗко рѣхъ, не имате мошти сътрьпѣти ꙗрости гнѣва ѥмоу· на такыѩ бо напрасно ꙗритъ са, а ѥже нынѣ акы безоумьли ѥсте на слоужьбѫ блазнаштоу васъ диꙗволоу, нъ оставивъше и отъстѫпите отъ нѥго, и обратите са къ господоу нашемоу Їсоусоу Христосоу, и вьсѣхъ васъ благыихъ насытитъ. оучаштоу же ѥмꙋ сихъ · отъ такого безоумиꙗ отъстѫпити и на съпасьноѥ прѣити проповѣданиѥ, они же прѣкывааахѫ не покораште са ѥмоу, ꙗкоже и

на гнѣвъ обратити са имъ на нь, възвраштаѭштоу ѧ юмоу отъ трѣбъ имъ паче же бъшъѭ ставаштоу· матежоу же бывъшоу вь нихъ ови оустрьмиша са оубити ї, ови же ставьахѫ ѧ възбранѧѭште имъ, ꙗко мало сладъко слышаште и обратити са хоташте, нъ юд'наче съвршениꙗ не имѣахѫ, юд'ва же ставиша матежь· иже са мнѣахѫ обраштаѭште са начаша глаголати къ правед'ноуоумоу· како можеши оувѣрити насъ, ꙗко юстъ богъ ваштиї нашего бога, нами чьстьноу сѫштоу; много же юмоу глаголѭштоу къ нимъ и оучаштоу никакоже покорѣахѫ са, нъ и паче не вѣроваахѫ, ꙗкоже на то имъ прити и чоудесъ отъ него просити, и глаголаша юмоу· что можетъ сътворити, югоже ты чьтеши, да вѣроуюмъ юмоу; покажи оубо намъ понѣ юдно знамение, и вѣроуюмъ юмоу и тебѣ. сватыи же Кононъ видѣвъ ихъ толико невѣрьство, ꙗко и знамениꙗ просат', рече къ нимъ· ослабите ми мало, и се сътворимъ· нѣ ли юнотъ въ васъ и благоголѣненъ, дроузии же больши, ини же на конихъ; да поидемъ оубо вьси на мѣсто вашемоу събороу· вы же варiте, азъ же акы старъ вьслѣдоуѭ, и дадимъ слово дроугъ дроугоу, иже варив' доидетъ мѣста того, того юстъ силен' богъ, а иже послѣжде придетъ, да месть приїметъ богъ имъ, ꙗко не сѫштоу юмꙋ богоу. они же видѣвъше старость юмоу порѫгаша са и обѣшташа са, оуп'ваѭште коньскыимъ ходомъ и голѣньми своими, глаголаахѫ бо дроугъ къ дрꙋгоу, ꙗко не иматъ доити мѣста до четырь дьниї, како бо иматъ сътрьпѣти толикъ пѫть, бѣд'ноу сѫштоу и горъноу. сватыи же божии Кононъ разоумѣвъ,

ꙗко отъчааша юго, ꙗко не могѫштоу юмоу сего оустава съконьчати, подвиже са паче, и юдинъ молитвѫ твора глаголааше· владыко господи боже, отче вьседръжителю, господи Ісоу Христосе, юго же ради миръ бystъ, оукрѣпи ма, и съблазні вьсе множьство се, да навыкнѫтъ, ꙗко блазнатъ са, о нихъже вѣроуѭтъ, испльни ѩ, да разоумѣѭтъ, ꙗко ты юси богъ, и развѣ тебе иного нѣстъ, и да пріиметъ ма сватыи ар҆хаг҆гелъ Михаилъ, иже приведе ма на разоумъ твои, и познати ма сътвори таинѫ твоѭ из дѣтъска въздраста. и абиѥ приде сватыи Михаилъ и сватааго оукрѣпивъ доведе вес троуда на мѣсто, а сиѩ съблазні невидимѣ· наченьше пѫть походаште и ломаште са бѣахѫ въ горахъ въръжштаѭште са вь стѣнахъ вьсь дьнъ тъ и тѫ ноштъ, ꙗко же не имѣти имъ силы ни тѣла цѣла ни кости, ни мѣста отъ мѣста прѣити не можаахѫ. сватыи же Кононъ варивъ на дроугыѩ дьни за оутра въставъ обрати са, и обрѣте ѩ на мѣстѣ, иждe ихъ бѣ оставилъ· видѣвъше же юго вьнезаапь оужасънѫша са. онъ же приближивъ са къ нимъ нападе на на поюмь ѩ и глагола· что се сътвористе оставивъше ма до селѣ; а азъ ожидаѭ васъ, да въстѫживъ пакы обратихъ са къ вамъ. они же троудьни и доуша не имѫште повѣдаахѫ юмоу бывъшеѥ, молꙗахѫ юго наставити ѩ на пѫть. ономоу же оувѣштавъшоу са и молитвѫ сътворивъ отьна отъ нихъ невидѣниюмь ар҆хаг҆геловомь, да вь себѣ бывъше поидоша вь слѣдъ юго. пришедъшемъ же имъ на мѣсто глагола имъ сватыи· покористе ли са оуко по оуставоу вашемоу; сътворите обѣтъ вашъ· се

бо отъпадосте вы и богъ вашъ, дадите оубо, да мьштѫ богоу вашемоу. они же прѣбываахѫ безокоуѭште невѣрьствиїмь и глаголаахѫ· не имаши нап'сати вины богоу нашемѹ, мы бо юсмъ повиньни съблазнивъше са на пѫти, тъ бо не отъпаде, и насілью сътвориша юмоу не съконьчати, юже обѣшташа са. пакы оубо рече имъ· ч'то оубо хоштете, моюмоу ли вѣроуюте богоу или вашемоу; они же рѣша, своюмоу, и рече имъ· иже оубо речетъ лъженименъныи богъ, покорите ли са юмоу; и вьси оуставомъ възъпиша, оувѣриша же юго о семь, и раждегъ са сватыи доухомь тече къ коумироу. на высоцѣ же стоѩштоу коумиру въспрѣтивъ юмоу рече къ нѥмѹ· тебѣ глаголѭ· велитъ ти Їсоусъ Христосъ мои сьлѣсти. страхомь же клона са и запрѣштениюмъ сьпаде коумирь съ мѣста своюго, и вала са приде близъ сватааго и ста простъ· оужаснѫша же са вьси отъ страха, въздивьше же са отъ чоудесъ вьскричаша велми. поманѫвъ же имъ рѫкоѭ рече къ нимъ· покористе ли са понѣ нынѣ, или ни едначе; видѣша бо юго рѫгаѭшта са, да ови обѣштаваахѫ са, дроузиї же не покораахѫ са глаголѭште, акы нѣстъ велико чоудо. онъ же не ослабьѩше имъ, нъ прѣбывааше кажа и глагола· ѡ толикоу вашемоу безоумию, до колѣ прѣбывате въ безоумиї, иже юстъ богъ, не тацѣхъ хоштетъ, да бѫдѫтъ, иже юмоу сѫтъ свои и чътѫштиї юго, нъ така срьд'ца имѣти, ѩкоже юстъ самъ истиненъ и благъ сы и своимъ благомъ велитъ быти, правьдивъ сы и своимъ також де велитъ быти, и тацѣмъ також де велитъ быти, ѩкъже и самъ юстъ мои

богъ· вашь же богъ камѣнъ сы окамени ваша срьдьца, и прѣльстьникъ сы и диꙗволъ прѣльстити хоштетъ васъ, и невѣренъ сы невѣрънꙑи васъ сътвори· да не прѣбываите оубо о сихъ, нъ послоушаите мене, и отъстѫпите отъ бѣсованиꙗ и отъ прѣльсти ихъ, ꙗко не сѫтъ бози, нъ ѥстъ богъ ѥже мноѭ повѣданъ вамъ. хоштете ли и отъ камꙑка сего оуслꙑшати иже вами чьстенъ, ꙗко прѣльштаѥте са; приближите са къ мнѣ и оуслꙑшите. оні же приближивъше са прилежьнѣ зьрѣхѫ къ нѥмоу видѣти нѣч'то бол҄е бꙑваѭштиїхъ отъ нѥго. сватꙑи же Кононъ съ многомь прѣштениѥмь въс'прѣтівъ коумироу стоѧштоуоумоу рече· глагол҄и ми тꙑ, к'то ѥстъ богъ, тꙑ ли или ѥже м'ноѭ проповѣдаѥмъ; тъгда съ многомъ страхомь камѣнꙑи богъ рѫцѣ простеръ на небо чловѣчьскомь гласомъ извѣшта глагол҄а· ѥдинъ ѥстъ богъ, ѥдинъ ѥстъ Христосъ, иже тобоѭ проповѣданъ. семоу же бꙑвъшоу чоудеси вьсь тъмами народъ великомь гласомь вьскрича глагол҄а· ѥдинъ богъ кононов' оделѣ· сии же гласъ до дьнесьнѣаго вьпиѭтъ събираѭште са въ прѣславъньи тъ день памати сваталго Конона, в'са Исауриꙗ и прѣдѣли ѥи сь свѣштами исходаште из домовъ своихъ, съ вечера идѫште вь съборьнѫѭ ѥмоу црькъве вь Видѣнѣ нарицаѥмѣ вьси, прѣбꙑваѭште же кричаште о прѣславьнѣѣмь чоудеси. потрасъ имъ рѫкоѭ ѥд'ва ѧ стави глагол҄а. понѣ нꙑнѣ исповѣдите отъпадениѥ богоу вашемоу, дадите оубо, да мьштѫ ѥмоу. народоу же многоу вѣровавъшоу оустрьмиша са и съкроушиша коумира и кр'стиша са· прокъ же ихъ ѥдначе не покораште са по диꙗволовѣ

силѣ и тажько си сътворивъше о съкроушении коумира своѥго дроугоѥ ч'то примъıслиша, лжкава коѥго бѣса приложити силж на прѣподобьнааго, иже имъ бѣаше въ съкровѣ вь пештерѣ, страшенъ к'то м'на са рат'никъ имъ съı и гоубитель, ѥмоуже и подарлахж трѣбами, не на оуспѣхъ, нъ да не бжде отъ нѥго врѣда. вѣровавъше же молıахж са, ıако да бъı шелъ и отъгъналъ лжкава'го того бѣса· дроузии же искоушаıжште, ıакоже не иматъ съдолѣти· а вѣровавъшеи жьдѣахж, ıако и томоу зьлоу оделѣти иматъ сватъıи Кононъ, и обѣштав' са имъ поиде сь нѥими на мѣсто, вьсь же народъ идѣаше и свѣшта въжегъше сьнидоша въ камѣнжıж тж распалинж съ многомь страхомъ сжмнаште са. онъ же видѣвъ ıа тако сжмнашта са вьскрича глаголѧ· не боите са, нъıнıа бо оузрите конець, и пристжпивъ на распалин'нжıж тж пештерж и вьспрѣти нечистоуоумоу томоу доухоу, ıакоже очивисть вьсѣмъ показати са ѥмоу. из жтри же вьпиѧ поуштрааше гласъı молитвьнъıѧ, да ѥмоу не обличитъ скврьнаваго ѥмоу образа. ономоу же вьспрѣтивъшоу ѥмоу съ многомь страхомь излѣзъ отъ сквожьнѧ коѥѧ идѣаше вала са и ави са вьсѣмъ акъı старица растрьзана тѣломь, и вьскрича вьсь народъ вьпиѧ прьв'ъıимь гласомь· ѥдин' богъ кононовъ, богъ кононовъ одолѣ, и въспрѣтивъ лжкавоуоумоу томоу бѣсоу зарече ѥмоу, да ник'деже са не ıавитъ ни пакости сътворитъ комоу. тъгда сватъıи Кононъ въздъхнж на нѥа глаголѧ и кажа имъ· видите, к'то вами съвладетъ; видите, коѥ сжтъ ваши бози; . . . .

. . . . desunt folia duo . . . .

влахѫ ноудаште юго, и съ многоѭ ноуждеѭ поведоша и, да иждe близъ быша ꙗко юдино пьпьриште мышлꙗахѫ, како бы вьлѣсти къ свꙙтоуоумоу. онъ же въ мльчании сы възьрѣвъ видѣ кыихъ бѣсъ сьсѫмнаште сꙙ юго и застѫпаѭште отъ страха, и повелѣвъ имъ прити къ себѣ, и пришедъше сташа прѣдь ними, въпрашааше же ꙙ глагола· чьсо ради придосте; они же рѣша· ч'то велиши намъ творити; онъ же властьѭ повелѣ рекъ имъ· никомоуже отъ чловѣкъ да не творите пакости, ни на коюже зъло дѣло и скврънаво пꙋстити. они же рѣша· мы о сихъ бѣхом' и о сихъ радоуюмъ сꙙ, юже на чловѣкъи быти ис прьва, иного бо ничесоже творити не имамъ, да аште оубо хоштеши насъ отъ сихъ оупразнити, аште ли хоштеши ино, повели намъ и сътворимъ, нъ не иждени насъ тъчьѭ гнѣвомь ити въ поустаꙗ мѣста. рече же имъ· идѣте на дѣло, есеонъы нивъы противѫ некопанъы оставѫтъ, да идѣте, копаите и потрѣбите. они же слышавъше идоша съ многомь страхомь сътворити повелѣноюе. разбоиници же зѣло приближівъше сꙙ къ мѣстоу и молаште своюго старѣишинѫ Копиа пристѫпити сь ними, оувѣштати не могоша и оставивъше юго оустрьмиша сꙙ на мѣсто· Копии же въ печали бывъ о сьвѣтѣ ихъ юдинъ оставъ на мѣстѣ тоу лѫштѫ своѭ потъкъ и ножь свои повръгъ сѣде, и положь главѫ своѭ на колѣноу плака по нихъ, надѣꙗ сꙙ, ꙗко ничьсоже добра имъ бѫдетъ. приближивъше же сꙙ къ домоу свꙙтаго оударишa вь двьри, Кононъ же мьнѣвъ, ꙗко к'то сѫтъ отъ просаштиихъ или отъ болии по обычаю приходаштиихъ, отврьзе имъ

двьри, и видѣвъ ѧ въ орѫжиї мьнѣаше, ꙗко съ пѫти сѫ пришьли почиті. къждо же тъкаше дроугъ дроуга въпрашаѧ, коѥ ѥстъ мѣсто, иждеже имѣниѥ лежитъ· онѣм' же иштѫштеїмъ имѣниꙗ Кононъ тъштааше са оуготовиті имъ трепезѫ, приноса имъ вино и вела имъ ꙗсти молꙗаше са глаголѧ· поидѣте, чада, да въкоусите. они же не полоучивъше, ѥгоже искаахѫ, на гнѣвъ обратиша са, имъше же ѥго обнажиша меча и простеръше на нь своѧ рѫкы ноуж'даахѫ и принести ѥмоу имѣниѥ, прѣташте ѥмоу и оубити хоташте. многȣ же матежоу бывъшоу и разбоиником' готовомъ сѫштемъ оубити сватааго, вьнезаапъ бѣсомъ многомъ сътекъшемъ са придоша тъштаниѥмь сватааго мѫченика Конона, повелѣно бо имъ бѣ, да овы пешти сѫште въ манастъıри въжегъше, дроузии же на разбоиникы оустръмивъша са оустрашиша, ꙗкоже омрьтвѣти имъ, и меча оупȣстити, ти тако по ѥд'номоу и по двѣма образоуѭште влѣчаахѫ и доведъше пешти и прилагаѭште имъ главы палѣхѫ и їс полоу оумрьтвівъше пометаахѫ на земи. сватыи же Кононъ помиловавъ ѧ повелѣ бѣсомъ остати са ихъ, и осташа са. видѣвъ же ѧ отънемогъша молитвѫ сътвори о нихъ, и възникоша. бывъше же въ оумѣ своѥмь въставъше припадоша каѭште са о дръзости и плакаахѫ са тѫжаште отъ болѣзни паленꙗ и лежаште прѣдъ ногама молꙗхѫ са ѥмоу, да ославитъ имъ отъ многыѧ болѣзни. онъ же молитвѫ сътворивъ без болѣзни сътoрівъ и бес тѫгы отъпоусти ѧ. отъпоуштеномъ же имъ бывьшемъ тако текѫште бѣгаахѫ, акы огнемь пакы гоними, доидеже доидоша мѣста,

идеже бѣ Копиї старѣишина имъ. възьрѣвъ же на н҃а и видѣвъ оужасе са, ıако юдиначе живи сѫтъ, и въ радости бывъ въставъ цѣлова ихъ о прѣславьнѣѥмь чоудеси. съповѣдавъшемъ же имъ, юже са имъ събы, похоули ѩ, по нѥже юго за прьва не послоушаша. въставъше же поидоша въ своѩ домы, и їсповѣдаша вьса вьсѣмъ, юже са сълоучи имъ, ıакоже многоу страхоу напасти на вьсѣхъ слышаштиїхъ. нъ и до сели нынıа прѣбываатъ страхъ сватаамо Конона въ вьсеи тои странѣ, да аште к'то прѣобидитъ има юмоу, не далече приїметъ мьсть· толико же чьстьно юстъ има юмоу отъ благодѣти даньıѩ юмоу отъ сватаамо доуха, ıакоже инъгда дьвѣма кыима лѫкавома отъ Савры въ горахъ жівѫште страш'номь възоромь и сверѣпа власы имѫшта прѣобидѣвъша има юмоу и страха юго не брьг'ша абию тоу отъ бѣсовъ пришедъша на н҃ıа ıакоже прѣстѫпьшема има вьспрѣштениıа, и юмъше и за власы влѣчаахѫ ї плачѫшта ведѣахѫ съвазавъше къ ногама рабоу божию, паче же ѥште растѣкѣше страхъ на нечьстивъıихъ доусѣхъ, ıакоже имъ и н҃ивы дѣлати и пешти са вьсѣмь садомь и н҃ивъныимь сѣтиюмь повелѣниюмь юго· и въ тѣхъ н҃ивахъ юдина бѣаше осѣта сланоут'комь, пѫт'никъ же к'то мимоидъı и мьна блѫдомѫ видѣвъ н҃ивѫ добрѫ и плодънѫ и съзьрѣвъшѫ и вьзлюбивъ прѣклонивъ са вьза на годѣ· видѣвъ же не блюдомѫ сѫштѫ н҃ивѫ прѣклони са и потрьза не соумьна са, да ако нача снопы вазати, оуслыша гласъ глаголѫшть· довьлѥтъ ти имини. онъ же вьзникъ и вьзьрѣвъ не видѣ никогоже. и нача пакы трьзати, хота врѣма

накласти скотоу своıемоу, гласъ же прѣбываалше зовы· довьлѣетъ ти, не бѫди несытъ. онъ же пакы вьзникъ не оузьрѣ никогоже, и нача ıед'наче трьзати· насытивъшоу же са съваза брѣма хота на скотъ възложити, ıедва въз'двигъ съ многѫ ноуждѫ възложивъ на плешти свои. абиıе же зъвавъıи ıего бѣсъ вьзлѣзе на брѣма, да ıего не поврьжетъ, а бия ıего сѣде на плештоу ıемѹ, и гонѣаше и къ ногама сватааго Конона троудна и потъна отъ тагости и отъ ран', и приведъ ıего къ сватоуоумоу Кононоу съвазавъ съ краденыимь сланѫт'ком' хоулѣаше глагола· виждь, рабе божиї, ıако мы нѣсмъ тол'ми виньни, ıакоже непослоушьливиї чловѣци и зьлиї, и ныня же, ıеже повелѣ, сътворихомъ, и въкопахомъ нивы, и насѣкахомъ сланоутъка, и съзьрѣвъшоу ıемоу, ıакоже се видиши самъ, и мимоидъı сиї лакомъıи и прѣобидѣвъ страха твоıего несытомь срьд'цемь трьза много. зѣло же зовѫштѹ ми ıего много и глаголѫштоу· довьлетъ ті, чловѣче, поч'то тако твориши; и не оста са, нъ и мене прѣобидѣ прѣбывая вь несъитъствѣ своıемь, и погоуби наша плодъı, толико крадъ ıединъ. да что велиши; рабъ же божиї видѣвъ чловѣка съдрьжима и събиıена отъ сълоучивъшиїхъ ıемѹ зълъ помилова ıего, и прѣжде повелѣвъ нечистоуоумоу доухоу отити и пешти са дѣломь отъг'на и. онъ же драхлъ отиде, ıеже не пог'нѣва са на крадъшааго· похоуливъ же крадъшааго о несытости ıего и наказавъ ıего не начинати отъ селі тацѣхъ татьбинъ ни прѣбывати о несытости отъпоусти ї. се же до нынıаш'нѣаго съхраненъ прѣбываатъ въ странахъ тѣхъ, ıакоже аште и к'то

начьнетъ отъ заградьнъıихъ и отъ виноградъ не т'чиѭ отъ плода нъ и отъ листвиꙗ и отъ коѥго любо сѣмене кѫѭ любо винѫ да оукрадетъ, немоштьно ѥмоу ѥстъ, да не тоу абиѥ ранѫ вьзьметъ, ти тако въ мнозѣ молитвѣ исповѣданиѥмь тъчно краденоуоумоу съложивъ златомь или сьребромь принести, ти тъгда мѫкъı да избѫдетъ чловѣкъ тъ, також де же и о п'тицахъ, ѩже сѫтъ на сватѣмь гробѣ многомъ сѫштемь и скотоу, иже пригонатъ и приносатъ отъ лѣта на сватѫѭ и славьнѫѭ памать стада различь воловъ, кобъıлъ, козъı, овьца многъı тъмами пасомъı въ горахъ неблюдомѣ, блюдомѣ же сѫтъ страхомь, ꙗкоже не сьмѣти никомоуже начати красти или бъıшиѭ без бѣдъı присагнѫти· аште бо се тъчьѭ оузьратъ зълодѣи властельскоѥ ѥмоу има или и знамениꙗ въıи висаште, абиѥ познавъше блюдѫтъ са. тако ѥмоу житиѥ богъ почьте, ꙗкоже и по съмрьти ѥго славьнѣиша сътвори. ѥште же къ симь чоудесемъ и се бъıстъ· въдовици коѥи оубозѣ сънъ иночадъ ѥд'наче съсъı, ѥгоже носашти въ пазоусѣ мати ѥмоу, въ врѣма жатвѣ шъдъши, да съберетъ класъı на пиштѫ себѣ, положи на земи съна своѥго, и къ жѫтелѣнемъ пристѫпивъши и берѫшти класъı, вънезаапъ влъкъ пришедъ обрѣте повръженъ дѣтиштъ, никомоуже сѫштоу оу нѥго, и въсхътивъ и отиде· жателѣне же оуслъıшавъше плача младеништa и мати почоувъши обрати са и разоумѣвъши своѥго зъла въскрича съ вьсѣми, жателѣне же ови клицаахѫ, ови течаахѫ вь слѣдь влька и не постигъше ѥго вратиша са· мати же ѥго и не испочивъши въздѣвъши рѫцѣ и текѫшти

иде плачжшти са до сватааго мжжа повѣдати юмоу своѭ бѣдж, и дошьдьши манастырѣ вьскрича мати дѣтишта вел'ми глаголжшти· сватыи Кононе, даждь ми сына моюго. онъ же оуслышавъ гласа плачоу въскочи къ двьремъ по обычаю· она же видѣвъшı и и похвативъши нозѣ юго плака са горько· онъ же въставивъ ѭ въпрашааше· ч'то юстъ вина; онои же отъ печали не могжшти исповѣдати съповѣдаша, иже бѣша сь нѥѭ пришьли, и оуслышавъ бывъшеѥ и попече са съ матерьѭ дѣтишта, и ставъ при в'сѣхъ и вьздѣвъ на высотж очи ї ржцѣ помоли са и прізъвавъ сватоѥ триименьноѥ има повелѣ бѣсомъ ити и обратити влька съ дѣтиштемь цѣломь· они же приз'вани бывъше и невидими скоро поидоша и постигоша и далече зѣло, юште младеништь въ оустѣхъ носашть. да ови похвативъше за оуши влѣчаахж и, дроузии же съ зажда пориваахж, а дроузиї бињхж, и тако ведоша влька къ ногама сватоуоумоу Кононоу, и падъ положи дѣтишть прѣдъ вьсѣми, ꙗкоже вьсѣмъ вьскричати гласомъ велиїмь, и отъ многыѧ радости просльзивъшемъ са славити бога о такои силѣ данѣи юмоу· и вьземъ дѣтишта отъ звѣрѣ дастъ матери и молитвж сътворивъ отъпоусти вьсѣхъ съ влъкомь. нечистиї же доуси и отъ коумиръ ихъ изгънани бывъше и осъпами нача болѣти страна та· сватыи же данжѭ юмоу силоѭ от' сватааго доуха отъ вьсѣхъ прѣдѣлъ тоѧ страны прог'на, дроугыѧ же, юже на врѣдъ бѣаше чловѣкомъ, обличи и запрѣтивъ доухомь призъва и сьваза въ има Исоу Хрьстоса, въложивъ вь тридесати кръчагъ и оутврьдивъ и съваза и печатьлѣ

оловомь погребъ вь своюемь домоу. се же отъ многыихъ юемоу чоудесъ ицѣленига, о нихъже величааше са има юемоу, юеже о немь бѣаше слоух' вь своюемь житиї, помаижхъ отъ м'ногыихъ мало· Магнъ к'то воювода вьземъ власть от' цѣсарьскааго повелѣнига испльненъ гнѣва на крьстиганы и глагола· иже да не отъвръжетъ са имене христостова, да оубиюенъ бждетъ. и гнѣва испльненъ приде къ икониїскоу градоу и вь гнѣвѣ сы нача глаголати· аже вѣсте вь градѣ сьде или въ инѣхъ градѣхъ сжшта или нарицажшта са крьстиганы, повѣдите· они же видѣвъше, гако доушетъ гнѣвомь, оучаахж съ страхомь глаголжште· слышимъ сжшта нѣкого въ горниїхъ странахъ именемь Конона тоа вѣры, о немже глаголжтъ, велика чоудеса бываатъ отъ него, гаже вьсѣхъ насъ оужасажтъ. онъ же рече· глаголгате, к'де живетъ, въ градѣ или въ вьси, и градоу има и вьсі, и колико растоатъ междоу собож. они рѣша, гако вьсь Видѣна нарицаютъ са, иного коюего отъ тоа вѣры слышимъ, именемъ Нисиї оусоровѣ вьси, по томоужде пжти сжшта. и се оувѣдѣвъ повелѣвъ оустрьми са на мѣсто, и дошедъ оусоровы вьси и абию тоу а сватаго Нисига, и повелѣвъ блюсти юего, отъ толи поусти без матежа призъвати сватааго Конона отъ Виданы вьси на ино оржди ю, да не матежь бждетъ въ тѣхъ мѣстѣхъ юего ради, богаше бо са тѣхъ мѣстъ, слышавъ, гако дрьзи и которичи сжтъ вь нихъ. на оутрига же прѣдъсѣдъ Магнъ повелѣ привести сватааго Нисиж, се помысливъ, или да оувѣштаж отъврѣшти са христосова имене, или да мжчитъ юего, доньжде приведенъ

бѫдетъ сватъіи Кононъ. Нисию же приведеноу бъівъшоу нача въпрашати ї глагола· ч'то има твоє и ч'то ти кобь; ѩкогоже обънчаѩ нѣстъ кназемъ въпрашати о вьсемь. рече сватъіи Нисиї· кръстиѩнъ ѥсмь, и повелѣ ѥго бити. сватъіи же Нисиї прѣтръпѣ о добрѣѣмь исповѣдании христосовѣ, кротъкъ бо и безълобъі бѣаше, и рѣчиѭ простѫѭ, не бо бѣѣше отъ нѥго съплетъка рѣчемъ, не бо и вѣдѣѣше, нь бѣѣше добь вѣроѭ и тръпѣниѥмъ, и їного ѥмоу отъвѣта не дастъ нъ тъчьѭ· кръстиѩнъ ѥсмь. Магнъ же наипаче гнѣваѩ са хота ѥмѹ одолѣти повелѣ горьша възложиті на нь раны, да вь тѣхъ оумьретъ, даже не придетъ Кононъ· биѭштиї же без' милости биѣхѫ. онъ же биѥнъ и прѣбъівъ многъі часъі вь тѣхъ ранахъ безъ гласа прѣда доушѫ, и тако добрѣ и прѣподобьнѣ ѥже Христоса ради съповѣданиѥ съконьча сватъіи Нисиї оусоровѣ своѥи ѥмоу вьси. воѥвода же Магнъ нич'сожє ради пот'шта са на сиѥ старѣишинъство прити, нъ и на пагоубѫ кръстиѩномъ· поустивъ оубо къ Видѣнѣ приз'вати сватааго Конона льстиѭ прѣбъістъ оусоровѣ вьси, нич'соже иного ради, нъ оубити сватааго съ Нисиѭ, ѥже и сътвори. оуготовивъ же коња и мѫжа поустивъ въ скорѣ къ Видѣнѣ вьси, иждеже бѣаше сватъіи Кононъ, и абиѥ сѣдъ на сѫдишти повелѣ ѥго привести. вьсѣмъ же пришедъшиимъ повелѣниѥмь воѥводъі видаште сватааго образоуѭшта са матѣахѫ са, плачѫште са и нич'соже сьмѣѭште решти, видѣахѫ бо ѥмоу сѣдинъі бѣлъі акъі вльнѫ, благо тѣло, осклабьѥнѣ очи, лице въ старости веселоѥ. въведеноу же бъівъшоу прѣдъ

воєводѫ многъ плачь отъ прѣстоѩштиїхъ бысть єго ради. воєвода же хотѧ єго пострашити повелѣ прѣдь н҃имь положити мѫкы, и начѧ єго словесы льстіти глаго҃лѧ· азъ тебе стара сѫшта и тацѣми сѣдинами оукрашена сѫшта мьн҃ѭ и мѫдрость имаши зѣло, тѣмь противѫ сѣдинамъ покажи и разоума, и прѣльсти и боуєсти, имѧ христосово не вѣдѣ отъ кѫдоу обрѣте сѧ въ васъ, отъметавъ сѧ отъврьзи сѧ, и дроугъ бѫдеши мноѭ цѣсароу и вьсѣмъ старѣишинамъ, и отъ н҃ихъ вьсе добро тебѣ дастъ сѧ, и єлико тебѣ любо и драго тебѣ бѫдетъ, и єже вьсѣхъ выше великыихъ богъ иєреиство дастъ сѧ тебѣ, ꙗкоже иномоу никомоуже не лѣпо єстъ, нъ добротѣ твоєи и чоудънамъ сѣдинамъ· мене же самого вѣдѣ ꙗко любити имаши, не тъчиѭ сихъ ради' нъ инѣхъ многыихъ ходатаю тебѣ бывъшоу· да аште оубо оугодьна тебѣ сѫтъ словеса моꙗ и обѣти, вьзникни и обѣштаи сѧ, не стыди сѧ, и отъврътъ наготѫ облѣци сѧ вь чистотѫ, а не противи сѧ мьнѣ, акы Онисиї. робъ же божиї грьчьскомъ ѩзыкомъ бѣлше грѫбъ и неоустроєнъ, свѧтааго же доуха текѫшти къ н҃емоу благодѣти ꙗснѫ рѣчиѭ исаврьскыим' ѩзыкомъ отъвѣшта глаго҃лѧ· не се ли точѧ приде скоро троудивъ себе и слꙋгоуѭштаѩ тебѣ; не вѣси ли, ꙗко нік'тоже насъ не можетъ отъ любьве хр'стовы олълѫчити льштеніи, ни въспрѣштениє съмрьти, ни огн҃ь, ні мечь; ч'то же глаго҃лѫ о сихъ, єже положі прѣдъ мноѭ· вел'ми мниши сѧ мьнѣ порѫгаѩ, нь вел'ми самъ бѫдеші порѫганъ. о сихъ разгнѣвавъ сѧ Магнъ повелѣ єго мѫчити на многы часы и повелѣвъ ослабити съ гнѣвом' възъ-

ва и глагола· оупваѧ къ мнѣ глаголеши и мѫдриши сѧ словесъи своими мьнѧ, ꙗко тацѣми словесы оубѣжати имаши мьсти, остани сѧ оубо понѣ нынѣ отъ боуюсти и от' безоумьна оуп'ваниꙗ крьстиꙗньска, и обѣштаи ми сѧ. отъвѣштавъ же сватъıи нача противѫ Маг'ноу глаголати· ѡ безбожьне и въсѣкого звѣрѣ тажии, до коли прѣобидиши божиѥ трьпѣниѥ и противиши сѧ богоу, богъı лъжеименънъıѧ поставлѣѧ, ѥже сѫтъ дѣла рѫкоу чловѣчьскоу отъ камени и отъ дрѣва творени, ходѧ не имѫште; и сиѧ ли поставьꙗѥши противѫ вьсѧ сътворьшоуоумоу Христосоу; ѡ крамольниче божиї и враже истинѣ, акъı влъкъ пришедъ на робъı ѥмоу заклатъ поиде, акъı свата'го Исиꙗ, мѫчи и оуби и мене, тѣмижде избъıти тъштиши сѧ, кѫѭ обидѫ намъ сътворивъше тако мѫчиши; и прѣбъıвааши биѧ и ноудиши отъстѫпити отъ бога живаго, обѣштаваѧ цѣсарьскъıѧ любъве, застѫпьѥниѥ старѣишинамъ, даааниѥ имѣнію, иереиство скврънаво; то ли прѣмѣноуѥши ми противѫ божиѥмъ даром'; нъ безъ оуспѣха тебѣ да бѫдетъ обѣтъ твои, и аште и съвлѣче мѧ отъ одежда, нъ оубо Христоса, вь ѥгоже ѥсмъ облъченъ, не имаши мошти съвлѣшти, мъı бо Христоса имамъ, и ѥдного бога вѣмъ, иже можетъ насъ избавити робъ своихъ отъ твоѥю рѫкоу· да оуже хоштеши творити, то твори. се пакъı слъıшавъ воѥвода разгнѣва сѧ зѣло, и повелѣ ѥго съвлѣшти и съвазавъше бити и. пакъı же помъıшлѣше къıѧ инъı мѫкъı лютѣиша изъобрѣсти, да вь тѣхъ ѥго погоубитъ· томоу же се помъıшлѣѭштоу, сего бьѭшта слъıшавъше исаурьска

града людиѥ, ıако мѫчитъ воѥвода свѧтаагo Конона, въ скорѣ събьравъ сѧ многъ народъ въ орѫжиї поидоша на нь҃. воѥвода же разоумѣвъ множьство матежа, и ıако на нь҃ придоша на помошть свѧтаагo Конона, прѣжде бо вѣдѣаше, ıако семоу ѥстъ быти, и конѧ҃ оседъланы оуготова, и обрѣтъ готовы вьсѣдъ побѣже, и доиде икониıска града, и тоу гонезе. циї же отъ исавръ пог'наша вь слѣдъ воѥводѫ ѩти ѥго и оубити· та же не постігъше обратиша сѧ. мнозиї же отъ народа вьлѣзъше въ хлѣвинѫ, иждe мѫчааше воѥвода роба христосова, обрѣтоша свѧтаагo на земи ѥд'ного лежаشта распѧта, и отрѣшивъ ѥго народ' видѣахѫ капл҃ѫшта отъ н҃его крьви капл҃ѣми, и вьпиıахѫ плачѫште сѧ и пекѫште сѧ. отъ тоѩ же крьви къждо подъимъ помазаахѫ своıа тѣлеса вѣроуıѫште тѣмь сѧ освѧтити· идоша же сь н҃имь въ манастырь и м'ногѫ тѫгѫ имѣахѫ вьсѣчьскы пекѫште сѧ имь цѣлити раны, и сътворівъше ѥго цѣла прилежаниѥмь и вѣрѫ своıѫ къждо прѣклан҃ѣѩ сѧ цѣлова'ше колѣнѣ правед'ноуоумоу, и тако радоуıѫште сѧ идоша въ своѩ домы. по сихъ же троудѣхъ и Христоса ради ѥже пріѩ мѫкы показавъ своıѫ вѣрѫ живъ двѣ лѣтѣ въ добрѣ старости и въ славьнѣ житиıю конець съконьча· сѫштиї же тоу посълаша къ вьсемоу прѣдѣлоу прѣподобьнаагo съмрьть повѣдаıѫште и се оувѣдѣвъше сътекоша сѧ плачѫште свѧтаагo, и погребъше ѥго акы своѥго казателıа и оучителıа имъ бывъша положиша ѥго въ ковъчезѣ, иждe бѣаста блаженѣи мати ѥмоу и блаженаıа нареченаıа жена ѥмоу присно дѣва бывъши. по съмрьти же ѥго домь ѥго на

црьк'ве отълѫчиша, и копаѭште корениѥ при епископѣ, иже тъгда сълоучи са тоу, доидоша копаѭште до съсѫдъ крьчажьнъıихъ, и видѣвъше ѩ съ многомъ оутвръждениїмь сьвазанъı печати оловѣнъи имѫшта числомъ л҃, и дивлѣхѫ са помъıшлаѭште ч'то се бѫдетъ, и под'вигнѫти хоташте отъ н҃ихъ не въз'могоша тажькомъ сѫштемъ имъ, мнѣахѫ бо ѩ злата пльнъı сѫшта или нѣч'то ино, и разбивъше ѥдинъ отъ н҃ихъ видѣша вьнезаапъ искочівъша ис кръчага два мрачна люта, и вьса въ коупѣ прѣстоѩштаѩ тоу поврьгоша на землѭ и мрачьна и тьмьна въздоуха сътвориста, ѩкоже зиждѫштиїмъ съсѫды и вса ѫжа отъ вьсѫдоу отътръгнѫти са и ѥже бѣаше възградилъ, разврати са. сами же са вьсѣмь кажѫште по въздоухоу кричлахѫ повѣдаѭште своѩ имена· овъ глаголааше· азъ ѥсмъ Диѡмидін, дроугъıи глаголааше· азъ ѥсмъ Коутонъ, ѩкоже отъ того въ страхъ многъ въпасти тои вьси и никомоу отъ толи сьмѣти по сльнечьнѣмь заходѣ вьнѣ домоу своѥго обрѣсти са, многъı бо оудавиша, дроугъıѩ же прѣкити хоташта възбраниахѫ имъ, ѩкоже не прѣходити моста, дроузиї же съсѫди крьчажьнии въ то мѣсто, ижде бѣахѫ положени, сѫтъ до д'нешьн҃ѣго. нъ аште к'то ч'то речетъ, чесо ради отъвръгоша са за рока ѥмоу бѣси, по н҃еже и чловѣци прѣстѫпиша заповѣдь ѥмоу, ѫже присно оуча вьсѣмъ глаголааше· не бѫдѣте несъıти ні любоимѣньни, вѣдъı ѩко сии доухове лѫкави сѫтъ симъ зъломъ повин'ни, затвори бо ѩ въ съсѫдѣхъ, они же покорениї сватаалго Конона до сели прѣбъıша, да по н҃еже прѣстѫпиша чловѣци заповѣ-

ди ѥго, и бѣси также прѣстѫпиша. и симъ бывъшиїмъ прѣтръпѣвъшиїмъ въ алчьбахъ и молитвахъ на дльгы дьни ѥдва съкѫташа отъбѣгъшиїма бѣсованиѥ. се же отъ многыихъ мало намѣнихомъ, а ѥже цѣлениꙗ въ житии своѥмъ сътвори и по съмрьти ѥго, никтоже можетъ исповѣдати, послоушъствоуѭштоу о томъ богоу, томоу бо хрьстови и богоу нашемоу слава съ отцемь и съ сватымь доухомъ нынѣ и присно и въ вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта з҃. мѫчениѥ сватыихъ и славьныхъ ново ꙗвьшиїхъ са мѫченикъ Ѳеѡдора, Костантина, Ѳеѡфила Калиста, Васоꙗ и дроужины ихъ.

На мѫченичьскыѧ страсти рече· любаштиимъ мѫченикы да простьремъ са, благодѣти възсмьлѭште отъ ніхъ· ново ꙗвьшемъ са намъ мѫченикомъ идѣте оубо, станѣте дьнесь, и да съмотриїмъ добраaго съвъкоупьениꙗ, ѧже они съкоупиша· мнѣ же, ѡ прѣчисто и хрьстолюбьно послоушаніѥ, оупражненииꙗ мѫчениꙗ съѱати, нъ любьвьѭ паче же страхомь съдръжімъ и по истинѣ чоудити ми са приде, како прѣобидѣвъше вьсѣхъ къ богоу и владыцѣ и строителю отъ толикы славы и отъ сана, вь нихъже бѣхѫ вь мирѣ семь и зѣло лѣпотьнъ, ничтоже бо отъ прѣтрьгъшъ, нъ вьсе

прѣобидѣвъше вѣчьноѥ съпасениѥ вьзаша, тоя бо просиша отъ владыкы благодѣти, и острѣ възаша вѣньца, страстьничьскыя троудъı, и ïзволиша ходити по небесемъ а не маловрѣмен'ноѥ имѣти грѣхоу наслажденииѥ, познаша владыкж Христоса зѣло, и паче познани быша отъ нѥго, просиша благодѣти отъ нѥго сь небесе, и соугоубь за ѥд'но вьзаша, възлюбиша паче земьнъıихъ сватаıа, и добрѣ вьзаша, ѥже вьзлюбиша, въсприяша паче тьлѣнънъıхъ нетьлѣньнаıа, и абиѥ полоучиша, въсхотѣша вѣчьно чьстьни быти, и съ аг'гелъı веселатъ са, коупл҃ж сътвориша съ небесскъıими дѣлъı, и соугоубь приобрѣтоша, прѣобидѣша земъноѥ воинъство, и небесъскоѥ полоучиша. ѡ дивънъıимъ и прѣславънъıимъ дѣломъ, к'то не въс'чоудитъ са остроıж вѣроıж сеıж, како съ радостиıж къ страстемъ дръзнжша, како бесжмьнѣниıа къ мжчению пристжпиша. се оубо да прѣтръгъше слово на мжченикы прѣидемъ, добрѣ исповѣдаıжщте шьствиѥ нрава, како приведени быша въ срацинъскжıж земьıж, и како быша и како имъ мжчениѥ бъıстъ. слъıшите, ѡ боголюбьци, чьстьно и благо послоушаниѥ, отврьзѣте очи вашихъ срьдець, и съ тихостиıж приимѣте, да приджтъ любими м҃в мжченика и съ нами доухомъ да походатъ· аште оубо и без насъ мжчени быша, вѣроуѥмъ, ıако доухомь съ нами сжтъ. да что рекж, на позоратая слово прип'немь. Ѳеѡфилъ, ѥже о насъ цѣсарьствоуѥ, воя сътворивъ на скврънавъıя срацинъı изиде, и се сътворивъ полоучи са ѥмоу, ѥже ѥмоу бѣаше любо, поплѣнивъ славън'ъıя градъı безбожьн'ъıхъ срацинъ, ижде-

же и амемоур'мнинъ живѣаше родъ. амемоур'мниѫ же нарицаѭтъ кназа сьвѣтъ ихъ, тъ бо и прьвъи сьвѣтьникъ нарицаѥтъ са обрати са отъ тѫдоу приноса намъ побѣдьнаꙗ и плѣнъ многъ и различенъ· сим' же быв'шемъ въста зълодѣи на крьстиꙗны и в'са воѧ своѧ оустроивъ на дроугоѥ лѣто на вьзлюбьѥныи градъ къ Ꙗморії приде поплѣнити ѥго хота, толико бо бѣаше вьзлюбьѥныи и славъныи градъ, ꙗкоже вътоpъи словѣѥше отъ Цѣсарѣ града. да ꙗко оубо приде къ градоу реченыи скврънавъи амемоур'мни, нача на градъ плъчити са, и симъ тако бываѭштемъ овогда же бора са, овогда же лестьми льста градъ прѣѧ· вьлѣзъ же безбожьныи ѫтрь въ градъ акы безбожьныи творѣше. ѡ бѣды, к'то довьленъ исповѣдати печали и въздыханиꙗ и плачь людиї живѫштиїхъ въ градѣ томь, вида от'ць сына колема и сынъ от'ца и мати своѭ дьштерь и дъшти своѭ матерь, господинъ робы и роби господина, дроугъ дроуга и братъ брата и прокыѧ по радоу, и просто решти, дроузиї колеми, дроузиї жегоми, дроузиї же давими, тако господьнѭ сьмрьть вьзаша, да оуже ник'деже покоꙗ, ник'деже ослабьѥниꙗ, ник'деже животвораштa, нъ вьсьжде сьмрьть, вьсьжде печаль, вьсьжде плачь, вьсьжде въздыханиꙗ, вьсьжде колениꙗ, вьсьжде крьви, вьсьжде сльзы, и нѣстъ кто милоуѧ, и нѣстъ к'то милосрьдоуѧ. ѡ скр'би, о бѣды, ѡ плачь, ѡ колениѥ, ѡ безаконьныимъ тѣломъ, како скврьнатъ въздоуха лютьци своими скврьнавыими дѣлы· видаште безбожьнии безаконьноѥ оубиваниѥ, доидоша и новосвѣтълыѧ благовѣрию подвижьникы, ѥже доу-

хомь господьн҃емь златы строуѧ добрыѧ цвѣтьца крьстиꙗномъ обьходьни дѣлателе прѣдобрии мѫченици· и съвазавъше имъ рѫцѣ и нозѣ повелѣша поустити къ странѣ срациньстѣ, затворити ї҆хъ въ тьмници и блюсти зѣло, съ н҃ими же и безъ числа множьство крьстиꙗнъ. ѡ чоудо, како безакон҆никъ важетъ свободънъıѧ, како робъ грѣхоу робы творитъ, ѥже сѫтъ правдѣ дѣлателе· съвазани же бывъше поидоша вь печали мнозѣ и въ тѫзѣ, пѫтемь же ѫже хотѣаше скврьнавыи сиї аменоурълмнии, оубиваaше, дроугыѧ же въ роботѫ даꙗше своимъ болѣромъ, дроугыѧ же вь темницѫ отъпоуштaаше· идѣахѫ же добрии мѫченици вь сурьскѫ землѭ лишени, стражджште и вь темницѫ поуштаѥми· вѣсте бо, братиѥ, како плѣньници стражджтъ· въ темници же сѫштемъ дроугъ дроуга молꙗше молити господа, да никакоже облазнивъше са отъ своѧ вѣры отъпаджтъ, се бо имѣаше льстивъи на оумѣ, да тъчьѭ въкоусатъ отъ брашьна ѥмоу и обьштьникомъ быти вѣрѣ· да аште то сътворатъ, честьнъıим҆ и великъıимъ даромъ достоини бѫджт҆. да ꙗко се бѣаше ѥмоу на оумѣ, минѫша ѕ҃ лѣтъ вь темьници чистѣ и крѣпѣ своѭ вѣрѫ блюджште. повaжденъ же бывъ отъ отьца своѥго диꙗвола пакостьникъ повелѣ въдати са ѥмоу и сь н҃имь быти, или не покоривъше са осѫжденомъ быти на съмрьть, и повелѣ отъ болѣръ своихъ и рече· иди въ темьницѫ, и оустрои ми на оутриꙗ, ѫже имаши, знаменитъı мѫжа, нарицаѥмыѧ крьстиꙗнъı. шедъ же лютъи слоуга тъ и вьлѣзъ въ темницѫ повелѣ имъ излѣсти· излѣзъшемъ же имъ

желѣзнами веригами съвазати ихъ повелѣ· съвазани же бывъше непобѣдимиї воини христови идѣахж веселаште са къ пакостьникоу. сим' же ведомомъ бывъшемъ въ амемоур'мнинъ дворъ възвѣстиша юмꙋ о нихъ, и рече посъланъıи· се, сиї стоꙗтъ прѣдъ тобоꙗ, онъ же къ немоу· покар'ѣꙗ ли са нашемоу законоу или ні; и рече слоуга· не вѣдѣ, господи. онъ же отвр'зъ оуста своꙗ и рече тако· вьсѣчьскы примъıсливъше не могохомъ ихъ оувѣштати отъврѣшти са Христоса своюго и быти съ нами· нынꙗ оубо иди и се исповѣждь имъ· обладажи вьсеꙗ Соуриюꙗ сице къ вамъ глаголетъ· дъвѣма прѣдълежаштема вештьма и котораꙗштема са има дроуга къ дроузѣ юдно изволите, или отъврѣшти са Христоса и съ нами веселити са, илі не покораште са мечемь дьнесь съкон'чати са. слышавъше же се доблии воини и по истинѣ дѣлателе христосови акы изъ юдинѣхъ оустъ и юдинѣмь гласомъ рѣша· не бѫди то юже отъврѣшти са намъ небесъскааго цѣсарѣ, нъ покланꙗюмъ са троици юд'носѫштьнѣ и неразлѫчьнѣ, тебѣ же, цѣсарю, противимъ са и заповѣдемъ твоимъ не покараюмъ са, навъıкохомъ бо отъ сватыихъ к'нигъ покар'ѣти са богоу а не къназемъ. се же слышавъ льстивъıи и раждегъ са гнѣвомь и велми възъвавъ повелѣ, на оутриꙗ на рѣцѣ тигрьстѣ да са обраштѫтъ, иждe и прьвѣю бѣша, тоу, иждe сѫдоу быти прѣдъ лицемь льстивааго. сътвориша же шьствию сватии отъ реченаго мѣста до рѣкы отъ часа деватааго до свѣта· да ако са приближиша обои близъ рѣкы, сии же страстоносьци съвазани, а сии льстивъıи и неоукро-

штенъıи пьсъ по водѣ идъı повелѣ ѩ въ ѥд'нои темни-
ци затворити. излѣзъ же ис корабьꙗ приде на кони к'
н҃имъ, ставъ же рече слоугамъ своимъ· приведѣте ми
ѥд'ного отъ н҃ихъ, да некъли понѣ тъ са мьнѣ обѣ-
штаѥтъ, и тѣхъ сътворитъ обѣштати са. приведоша
же честънааго съсѫда и стежера мѫченикомъ, крѣпа
вѣръı камъıка, Θеодѡра непобѣдимааго, славънъı на
проспадера, дроугааго скоп'ца, подражаѩ кон'дачьскъıѩ,
иже Филипоу не покажетъ водъı крьстити са и вѣровати
господоу· не бо бѣаше томоу непричастьникъ, нъ про-
лиꙗти кръвь и вьсѣмъ са крьстити. семоу же ставшоу
тльикомъ рече мѫченикоу· покори ми са, чловѣче, и о-
ставъ са крьстиꙗньства съ нами ед'нако бѫди, да и
честь великѫ отъ мене вьзьмеши и богатъство дамъ ти
много, а не съмрьти осѫжденъ бѫди, тъи бо скопець
ѥси, и не печеши са ни о женѣ ни о дѣтехъ, нъ чистъ
ѥси· да ꙗко жилъ ѥси на свои земи, такожде съ при-
логомь и оу мене живеши, и сътворѭ та ѥдного
отъ болѣръ своихъ. отъвѣштавъ же страстоносець
тлъкомь рече· да не бѫдетъ мьнѣ, п'се неоукроште-
нъıи, отъврѣшти са Христоса своѥго небесьнааго цѣ-
сара и бѣсѣхъ са приложити. да ако тако отъвѣшта
съ оуп'ваниѥмь, не могъı тлъкъ извѣштати лѫкавоуȣ-
моу амемоурмниноу досаждениꙗ и оукора, и пристѫ-
пивъ нача мѫченикоу казати глагола· покори са мьнѣ,
чловѣче, и цѣсароу, да не оумьреши. отъвѣштавъ же
страстьникъ христовъ рече· окаꙗне и оунъıле и безако-
нию дѣлателю, аште цѣсароу твоѥмоу оусташтоу мене
не покорихъ са, како мі са ѥстъ тебѣ покорити; разгнѣ-

вавъ же сѧ и тлъкъ и отъ цѣсара своѥго въпрошенъ бывъ, ч҄то ѥмоу из҄рече, отъвѣшта· досаждаѥтъ ти и оукараѥтъ тѧ, цѣсароу, и разг҄нѣвавъ сѧ льстивъи и въжегъ сѧ гнѣвомь и акы левъ рикаѩ на правед҄нааго мечемь повелѣ честьнѫѭ ѥго главѫ отъсѣшти, да иждеже отъвѣтъ сътвори, тоу и тѣло съконьчано бъıстъ, неоукроштениї бо безаконию дѣлателѥ отрѣшивъше поꙗсъ ѥмоу власы ѥмоу вьзвазаша и растръзавъше ризы ѥмоу отъ выѩ до ногоу мечемь оударенъ бывъ и тако прѣдастъ доушѫ господоу. оусѣченъ же бывъ истинънъıи дѣлатель христосовъ лежалаше на земи акы свѣтъла звѣзда съ небесе на землѫ пришьдъши. ѥд҄наче же ѥмоу гнѣвомь доушѫштоу о прѣтръпѣниї мѫченика рече· приведѣте ми сѣмо мѫжа жестокы отъ ѥдіопьскыѩ странъı съ мечи, да исѣкѫт҄ и прочаѩ, и вьведъ сьвѣтьникы своѩ рече къ нимъ· видѣсте ли прѣтрьпѣниѥ нечьстивааго оного; они же рѣша· видѣхомъ и почоудихомъ сѧ, да ч҄то, рече, сътворимъ прочиїмъ; они же отъвѣштавъше рѣша· такожде послѣдьнѫѭ съмрьть да приимѫтъ. да ако часъ третии приде, и обычьнѫѭ молитвѫ съконьчавъше сватиї начаша дроугъ дроуга пооуштати на добро. пришедъше же сиї мѫжи лютии поустиша сѧ на сватыѩ, да живы ѩ пожьрѫт҄. видѣвъше же ѩ сватии акы весели къ вѣньцоу страсти поидоша· единъ же отъ нихъ блага рода отъ дѣдъ, славенъ же племенемь, Васои именемь, свѣтълъ сы благодѣтиѭ и истинънъıи христосовъ воинъ радъ бывъ и божиѩ благодѣти испльнивъ сѧ дроужинѣ своѥи рече· станѣте добле, ѡ братиꙗ, и мѫжьскы за

Христоса на скврьнавааго сего, да вѣчьнꙑѩ насладимъ сѧ славꙑ, да поидемъ къ любьноуоумоу пѫти нашемоу, а ник'тоже отъ насъ не остани· аште ли к'то тврьда оума не иматъ, да сѧ отълѫчитъ отъ насъ· не вѣсте ли, господиѥ мои, ꙗко азъ на нашеи земи славенъ сꙑ племенемь, вꙑсокъ же саномь, богатъ же зѣло на позоришти мирьноѥ точаахъ, играахъ и троуждаахъ сѧ; тъгда ли имѣниꙗ ради и чловѣчьскꙑ похвалꙑ и маловрѣменьнꙑѩ сласти подвизаахъ сѧ, а нꙑнꙗ колико паче небесьнааго ради цѣсара· того ради, братиꙗ, да възможемъ вьси, и да не вътори ꙗвимъ сѧ мѫченикомъ хрьстовомъ, нъ доблии за нь да пострадемъ. вѣдѣ се, братиꙗ, ꙗко никъиже чловѣкъ бесъмрьти, да аште сърмьть прѣдьлежитъ, съмрьти да оубѣжимъ вѣчьнꙑѩ· ꙗже бо нꙑнꙗ маловрѣменьнаа сьмр'ть сънъ праведнꙑимъ нарицаѥтъ сѧ· да ник'тоже оубо отъ лика не остани, да тъчно вѣньца полоучимъ вьси одъ мьздодавьца бога и господа нашего Їсоу Хрста. ѡ оуме правꙑѩ вѣрꙑ испльнѥнъ, ѡ лѣствице небесе доходашти, ѡ великодоушьнꙑи оуме, ꙗко на сѫдишти пакостьника не подвиже сѧ твои съмꙑслъ, нъ паче крѣпѣи бꙑстъ, да прѣжде же отъ дроужинꙑ отътръгъше лютꙑѩ и безмілостивꙑѩ слоугꙑ диꙗволовꙑ Костан'тина патрикиꙗ на земи сѫшта, аггелъ же божии на небеси бъівъ. растрьзавъше же ризꙑ ѥмоу чьстьнѫѭ ѥго главѫ отъсѣкоша, по томь же Θеѡфила проспада, и по немъ Калиста спадара. да ꙗко доидоша на троудьника хрьстова Басоꙗ, видѣвъ, ꙗко ризꙑ растръзаѭтъ, самъ сѧ съвлькъ рече· нагъ изидохъ ичрѣва матере моѥѩ, нагъ

поидѫ, облѣци мѧ, Хрьсте, нетьлѣньнѫѭ твоѭ одеждеѭ, да ꙗко и семоу чьстьнѫѭ главѫ отъсѣкъше оставишѧ и вь темници, иждеже свѧтии бѣша блюдоми, и поѭште третии часъ, ꙗкоже бѣаше им' обычаи, вьнезаапъ оузьрѣша силѫ кѫѭ сь небесе поуштенѫ къ нимъ свѣтити троинѫ свитаѭште сѧ и гласъ отъ неѧ страстоносьца Васоꙗ· свѣтило ѥсмъ, видѣвъше же се мѫжи мнози отъ крьстиꙗнъ въсхвалиша бога и разоумѣша съконьчаниѥ свѧтаего. по съконьчании же хрьстова мѫченика тоу абиѥ по ѥд'номоу когождо ихъ исѣкоша, и тако блаженииї своѭ доушѫ прѣдаша, съконьчаша же сѧ свѧтиї м҃в мѫченика мѣсаца марта въ з҃, цѣсарьствоуѭштоу грьчьстѣи власти Михаилъ Өеодѡръ и Өекла, правовѣрьнииї цѣсари, славаште бога и похвальнѫѭ ѥмоу пѣснь въздаѭште ѥдиноѭ доушеѭ и ѥдинѣмь оумомь, течениѥ съконьчавъше вѣньца вьзаша. да ако оуже съконьчаша сѧ свѧтии, повелѣ льстивъи дроугаего коѥго крьстиꙗна привести глаголѧ· покори ми сѧ и ѥд'нооуменъ ми бѫди, или зьлѣ оумьреши, акы сии· аште ли оубо покориши ми сѧ, бѫдеши чьстенъ въ полатѣ моѥи, и многоу имѣнию и даромъ достоинъ бѫдеши отъ мене. прѣльстивъ же си и тъчьнъ бывъ въ срьдьци окаан'ыи онъ рече· сътворѫ волѫ твоѭ, цѣсароу, тъчъѭ да полоучѫ жизнь. въ радости же бывъ рече къ немоу· аште ми сѧ хошти извѣстити, принесѫ ти, ѥгоже вы глаголете крьста, и видаштѹ мьнѣ попери ї и отъврьзи сѧ ѥго, и се твора бѫдеши ми дроугъ приснꙑи. окаꙗн'ыи же рече· творѫ волѫ твоѭ, цѣсароу· принесъше же чьстънаего крь-

ста христова и положивъше юго на земи попъра и глаголà· отъврьгж са таибьно крьстиıанъскъı вѣрꙑ их' и юдинооумѣнъ ти бждж, цѣсароу. ѡ скврьнавꙑима ногама, како не оутрьпоста ти, како не оустрашиша са юмꙋ власи съ мрачьнꙑимь емоу оумомь о томь же о толицѣ. да ако оуже безаконъноıе дѣло сътвори и дръзо, болѣре сраципьсти рѣша къ цѣсароу· не лѣпо юстъ жити юмоу, нъ и тъ съмрьтиıж да осждитъ са· аште во своюж вѣрꙑ не съхрани, то ни нашеж иматъ съхранити. се же имъ вѣштавъшемъ амемоур'мнии повелѣ юго оусѣкнжти. ѡ бѣдꙑ, кꙑими оубо гласꙑ извѣшта окаанꙑи, кꙑж помꙑслꙑ въ срьдьци ношааше, югда от'вѣта съмрьтьна вьза, юште и прѣжде съмрьти съмрьтьнъ бꙑстъ, иже вѣрж погоубивъ и съмрьти не погрѣши, ѡкаıане и небоже, ч'то ти прибꙑтъка бꙑстъ; да ıако юго оусѣкнжша, повелѣ тѣло юго вьврѣшти съ мжченичьскꙑ тѣлесꙑ вь рѣкж· въвръженомъ же бꙑвъшемъ тѣло окаанааго тоу абиıе погразе, а сихъ добрꙑихъ мжченикъ тѣлеса акꙑ кораби връхоу плаваахж, и акꙑ лоуча сльнечьнꙑж къ брѣгоу съвькоупл̂ѣахж са главꙑ имъ къ своимъ тѣлесемъ, не хоташте са отъ н̂ихъ разлжчити, не во прѣзьритъ господь любаштиıхъ юго въ истинж· и бѣаше видѣти чоудо прѣславьно, како тѣлеса сватꙑихъ ношаахж са сквозѣ водж, нъ богъ, ѡ мжченици, югоже вьзлюбисте и за н̂егоже съмрьть изволисте, тъ же то чоудо сътвори, да ıакоже оубо ношаахж са сквозѣ рѣкж добрꙑимъ мжченикомъ тѣлеса, при брѣзѣ пришедъше сташа, идеже и сватиı из'волиша. циı же отъ хрьстолюбьць вьземъше тѣлеса

имъ мγромь помазавъше положиша на мѣстѣ знамени-тѣ. азъ же вашего събора молѭ, ѡ мѫченици славьниї и чьстьнии, избъранꙑѩ слоγгꙑ, добриї мѫченици благовѣрию, оγстроѥни дѣлателе, подражателе хръстови, жилишта сватааго доγха, исповѣд'ници дрьзи, ѥд'нооγмни съ аггелꙑ, раби господа и отца, оγчени-ци иночадааго, отишиꙗ и застѫпьници крьстиꙗномъ, въ цѣсарьствѣ небесьстѣѣмь сѫште, молите бога отъ ратии, отъ глада и отъ пагоγбꙑ и цръкъвънааго тѣ-ла не прѣзърите растрьзаѥма, вь бѣдахъ вьсѣхъ за-стѫпаите, плѣньникꙑ избавите и за недѫжьнꙑѩ мо-лите, и съгрѣшьшии господоγ просимъ простꙑнѭ вами вьзати прочиихъ лѣтъ въ оγстрои и въ говѣниї и въ страсѣ оγкрѣпленомъ бꙑти, да хоγдꙑѩ сеѩ нашеѩ жизни въ покои съврьшивъше конець бестраха полѹчити· вꙑ бо за Христоса оγбьѥни бꙑсте, и тѣмь вьзасте вѣньца отъ рѫкоγ господнѹ, и врѣма присѣштению просвьтѣсте са паче сльнечьнꙑѩ свѣтьлости, поне же благодѣти и вѣрѫ прѣмѫдрости по срѣдѣ пакостьникъ добриї мѫченици проповѣдасте, и того ради вь вѣкꙑ веселите са, цѣсара наша оγкрѣпите, вѣрѫ нашѫ оγтврьдите, насъ застѫпаите въ инѫ, имѫште бо васъ застѫп'никꙑ и молитвьникꙑ нич'соже сѫпротивна при-ходашта к' намъ не възбоимъ са, владꙑкѫ Хрьста бога нашего истиньнааго въ инѫ имѫште оγп'ваниѥ, молити насъ ради не прѣстаните, да и мꙑ полоγчимъ вѣчьнѫѭ жизнь о Христосѣ Исоγсѣ, господи нашемъ, ѥмоγже слава съ от'цемъ и съ сватꙑимъ доγхомь нꙑнꙗ и при-сно и вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ д҃ дьнь. мѫчению сватꙑихъ мѫченикъ м҃, иже въ Севастии мѫчени бꙑша.

Въ лѣтѣхъ Ликиниꙗ цѣсара бѣаше гонѥние велико на крьстиꙗнꙑ, и вьси благовѣрьнѣ живѫштиї о Христосѣ ноуждаахѫ са жрѫти богомъ, Агриколаоу воѥводѣ сѫштоу гоубителю сѫштоу сверѣпоу и бꙑстроу къ диꙗволи слоужьбѣ· крьстиꙗни же, иже бѣхѫ въ воиньствѣ, вьси ноуждаахѫ са от нихъ жрьти бѣсомъ. бѣахѫ же воини кападокиискꙑѧ странꙑ въ саноу ѥдномь живѫште благовѣрьнѣ числомъ м҃ непобѣдьнии вь ратехъ, а се имъ имена· Дометиꙗнъ, Исухии, Змарагдъ, Мелитонъ, Ираклии, Алеѯан'дръ, Еутухии, Лусимахъ, Домнъ, Сакердон, Курионъ, Сунокъ, Ѯан'диї, Севриꙗнъ, Ек'дикїи, Акакии, Иωанъ, Гаии, Адaнасиї, Горконии, Оуалъ, Иоулиꙗнъ, Сисиниї, Филiктимон, Куриїл, Оуалерии, Клавдiи, Прискъ, Феоддоул, Еутухии, Флагiи, Леωнтии, Аггии, Аетиї, Никал, Хоуднон, Илиадиї, Кан'дилъ, Феωфил, Валериꙗнъ. си вьси ѩти бꙑвъше отъ воѥводъ ноуждаахѫ ѩ жрьти бѣсомъ. нача же воѥвода глаголати имъ· ѥже оуспѣшьно вамъ въ ратехъ показасте и добꙑѥсть дроужинѣ своѥи, покажате и нꙑнѣ ѥд'ногласьѥ ваше, и покорите са вь коупѣ цѣсароу законоу, и жьрѣте богомъ прѣжде мѫкъ. сватиї же рѣша пакостьникоу· аште за съмрьтъналаго цѣсара борѭште са одолѣва'хомъ, ꙗкоже и тꙑ послоушьствоуѥши, колико паче

за бесъмрьтьнаагo цѣсара подвизаѭште са побѣдимъ твоѥго зълокъзньнаагo нрава; Агриколаи воѥвода глагола· ѥдно отъ двою прѣдълежитъ вамъ, или жъръше богомъ въ санъı и въ чьсти достоиномъ бъıти, или не покоривъше са отъꙗти живота и воинъство, и отъняждь оуже прѣдати са мжкамъ· помъıслите оубо и изволите ѥже на пользж вамъ. сватии же глаголаша· ѥже на пользж намъ, господь печетъ са. воѥвода глагола· не много глаголите, нъ оутро пристжпивъше жьрѣте богомъ. и повелѣ ꙗ вьвести вь темницж. вьлѣзъше же сватии вь темницж прѣклониша колѣнѣ свои, и молиша господа глаголжште· из'ми насъ, господи, отъ напасті и отъ съблазнъ твораштиихъ безакониѥ. вечероу же бъıвъшоу начаша пѣти ѱал'мъ сии· живъıи въ помошти въıшьнꙗго въ кровѣ бога небесънаагo въдворитъ са, рече господеви, застжп'никъ мои ѥси тъı и прибѣжиште богъ мои, оуп'ваѭ на нь, ꙗко тъ избавитъ ма отъ сѣти ловьча и отъ словесе матежьна, и коньчавъше ѱал'мъ помолиша са, и въставъше пакъı поꙗхж до полоу ношти. бѣаше же старѣи имъ вь пѣснехъ сватъıи Куриѡнъ а въ отьвѣтѣхъ сватъıи Каньдилъ и Доменъ, и ꙗвивъ са имъ съпаситель рече· изволениѥ ваше добро, нъ иже сътрьпитъ до коньца, тъ съпасетъ са. вьси же оуслъıшаша гласа сего, и бъıвъше въ страсѣ весъна прѣбъıша до свѣта. призъвавъ же воѥвода вьса дроугъı своꙗ повелѣ привести сватъıꙗ. и пришедъше ѿ сташа прѣдъ воѥводж, и нача глаголати имъ воѥвода· ѥже имамъ издрешти, не на благодѣти зьра глаголж, нъ ꙗкоже

юстъ истина· юлико сѫтъ воини подъ цѣсаремь, ни сѫтъ акы вьи, ни храбьри, ни мѫдри, ни красьни, ни тако любими мноѭ· да не оубо любьве моѥѩ на ненависть прѣнесете, се оубо вы юстъ ненавидѣти и любитї. сватъıи Кан'дилъ глагола· противѫ твоюмоу нравоу и има твоѥ положено бъıстъ, Агриколаоу, сверѣпъ бо юси льстець. воювода глагола· не рѣхъ ли ти, ꙗко въ васъ естъ ненавидѣти или любити; сватъıи Кан'дилъ глагола· юлмаже ны юстъ, не ты оубо сверѣпоуи, отъ бога ненавидимъ, не изволи любити насъ, неподобьне и завидьливе и покръвене тъмоѭ. слышавъ же се воювода въздроу акы левъ, и повелѣ съвазати ѩ, и влачаште вести ѩ вь тем'ницѫ. сватъıи Курıωнъ глагола· не вьза власти мѫчити насъ, нъ въпрашати. тъгда възбоꙗвъ са воювода повелѣ легъко ихъ вести вь тем'ницѫ, запрѣтивъ а гла капикларию тврьдѣ блюсти ихъ, жьдѣаше бо и доуѯова пришествиꙗ, и вьсь оубо день и ношть оучлахѫ са отъ сватлаго Курıωна· глаголааше бо имъ· братиꙗ, по строю божию дроужина быхомъ въ маловрѣменьнлаго сего житиꙗ, да не отълѫчимъ са оубо отъ себе, нъ ꙗкоже жихомъ юд'ноѭ доушеѭ и юдинѣмь оумомь, тако же и послоушьствоуюмъ, ꙗкоже сьде быхомь искоушени маловрѣменьноуоумоу цѣсароу, такожде потъштимъ са искоушени обрѣсти са богоу, великоуоумоу цѣсароу. минѫвъшемъ же дьнемъ з҃ сѫштемъ сватъıимъ вь темьници приде доуѯъ отъ кесариѩ, и пришедъ вь Севастии ї въ и҃ день сѣдъ съ воюводѫ повелѣ привести сватъıѩ. ведомомъ же имъ оучлааше ѩ сватъıи Курıωнъ глагола· братиꙗ, не възбоимъ

сѧ, ѥг'да бо вь ратехъ обрѣтахомъ сѧ, и помолѭхомъ бога, то помагааше намъ, и одолѣваахомъ, и вьси побѣгаахѫ, и мы ѥдини м̅ по срѣдоу ихъ обраштахом' сѧ. помьните ли, ѥгда сѧ б'рахомъ на велицѣи брані, съ слъзами молѣхом' бога и дастъ намъ богъ силѫ, да ово отъ н͞их' оубихомъ, овы прог'нахомъ, и ни ѥдінъ отъ насъ не бы ѩзвьнъ отъ толика народа· нынѣ оубо трои сѫтъ пакости дѣѭште намъ, сотона и доу͞къ и воѥвода, нъ вьсѣко ѥдинъ ѥстъ съ нами и тъ же невидимыи богъ. да ли сии оубо т̅мъ да оудолѣѭтъ; да не бѫдетъ, нъ молѫ васъ, помолимъ оубо акы въ инѫ нын͞ѣ бога, и не имѫтъ къ намъ прикоснѫти сѧ мьсти и мѫкы, ни ѫзы. не вьсег'да ли ѥгда начьнѣхомъ сѧ брати͞, глаголаахомъ ѱал'моса сего· боже, въ имѧ твоѥ съпаси мѧ, и вь силѣ твоѥи сѫди ми, боже, оуслыши молитвѫ моѭ, вьноуши глаголы оустъ моихъ; и нынѣ того рьцѣмъ ѱал'моса, и оуслышитъ насъ, и поможетъ намъ. и ведоми къ пакостьникомъ сего ѱалма глаголаахѫ, и вьси сьнидоша сѧ видѣтъ. ставъшем' же имъ прѣдъ воѥводѫ и доук'сомъ, възьрѣвъ на н͞ѧ доуксъ глагола· сии хотѣли бъша, да большемъ чьстемъ достоини бѫдѫтъ, бѫдетъ же вамъ отъ мене чьстъ велика и дари больши инѣхъ, да оуже ѥд'но отъ двоѥго прѣдъложимъ вамъ, или жьръшемъ богомъ саномъ великомъ и чьстемъ и даромъ достоиномъ быти, или не покоривъшемъ сѧ отъѩти поѩсы и воиньство, и отънѭдь оуже прѣдати мѫкамъ. Кан'дилъ глагола· възьми и поѩсы наша и тѣлеса, ничтоже бо намъ Христоса честьнѣише. тъгда доук'съ повелѣ ка-

мениимь лица имъ бити. сватыи Кан'дилъ глагола· наставьниче тьмѣ и вьсего безакониꙗ оучителю, нач'ни се творити, и оузьриши мьсть своѭ. въздроувъ же воевода на слоугоуѭштаꙗ воинъі рече· ѡ злыꙗ слоугы, по ч'то въ скорѣ не творите повелѣнаго вамъ; въземъше же слоугы камение дроугъ дроуга биꙗхѫ. видѣвъше же сватии бывъшеѥ дрьзи быша. разгнѣвавъ же са доук'съ вьзьмъ камыкъ връже, да оударитъ ед'ного отъ сватыихъ, възвративъ же са камыкъ на лице княже, и съкроуши емоу вьсе лице. тъгда сватыи Куриѡнъ рече· борѫштии са съ нами врази наши, ти изнемогоша и падоша, въ истинѫ, да вьнидетъ орѫжие ихъ въ срьдьца их', и лѫци ихъ да съкроушатъ са. воевода рече· тако ми бози, вльшьство нѣкое бъістъ. сватыи Доменъ рече· тако ми Христосъ, богъ нашъ вьмѣстилъ са естъ въ ны, бестоуд'на же лица ваша глаголѫштаа на бога неправьдѫ, бес'чьстиꙗ бо испльнѥне, не стыдиши ли са, прѣисподнии темьныи диꙗволе, и штѹждь истинѣ, подателю блазномъ, глава диꙗволѣ ты еси Агриколау, а опашь лисиꙗ доук'съ, иже съ тобоѭ. и рече к нимъ глагола· пожьрѣте богомъ, аште ли ни, то зьлѣ имате измьрѣти. мнози же отъ народа, видѣвъше мѫчилъныꙗ сѫѫды, оубоꙗвъше са прѣштениꙗ послоушаша княза, и отъстѫпиша отъ вѣры христовы. обѣшташа же са нѣкотории отъ нихъ, числом' четыри десати, добие съходивъше съкончати са, и глаголаахѫ съ пьваниемъ дроугъ къ дроугоу· блюдѣте са, братиꙗ, не отъвръзѣмъ са господа нашего Їсоуса Христоса, да и тъ не отъвръжетъ са насъ· разоумѣите,

ꙗко оуже рече господь· не оубоите са отъ оубиваѭштиихъ тѣлеса, доуша же не могѫштемъ оубити, оубоите же са паче могѫштааго и доушѫ и тѣло въ родьствѣ огнь-нѣѣмъ погоубити. дроугъ дроуга же крѣпьꙗхѫ словесы сими. Фуртоунатиꙗнъ же кназъ рече· виждѫ вы мѫжи растомъ добры и красьны и словомъ оумѫдрены, и како таковѣи прѣльсти прѣдасте са, ѥд'ного бога испо-вѣдаѭште, и Христоса нѣкого, ѥгоже акы зълодѣа жидовьстии отроци распаша; сватыи же мѫченикъ Те-рентии, оуста вьсѣхъ, рече· аште бы вѣдѣлъ кназъ силѫ распатааго, то оставилъ бы коумиръскѫѭ соу-ѥтьнѫѭ льсть, и томоу са покланꙗлъ, и томоу въга-ждавъ истинноуоумоу сыноу отъ отьца, благодатьникоу и милосрьдоу, милостивоу, иже покыновениимъ и по-велѣниимъ отчемъ на земьѭ сьшедъ и божьство въ чловѣчьско ѥстъство оукрасивъ, иже и подъꙗ крьстъ нашего ради съпасениꙗ. Фоуртоунатиꙗнъ же кназъ то слышавъ рече къ сватыимъ· пожьрете ли, или при-коснѫвъ са оудовъ вашихъ погоубьѭ вы; Терентии рече· мьнѣлъ ли ѥси страхы оубоꙗти са намъ; нѣсмъ бо тольма слаби, да оставим' жизнодавьца, и покло-нимъ са богомъ стоуждиимъ, нъ простѣѥ твори, ѥже хоштеши о насъ. разгнѣвавъ же са кназъ повелѣ раз-дърати ризы ихъ, и вести ꙗ въ црькъвиште коумиръ-скоѥ. бѣахѫ же капишта та позлаштена и оукрашена красоѭ многоцѣньноѭ· вьлѣзъ же кназъ рече имъ· пожьрѣте великоуоумоу богоу Ираклю, видите славѫ и силѫ ѥго. Терентии рече· прѣльштаѥши са, не вѣды польэьнаа ти, ва оба слоузѣ сотонинѣ, ѥште ли не

оувѣритъ ваю прьвыи начатъкъ мѫкамъ; начнѣта и въторое. слоугы же глаголаша сватыимъ· обоученнии, вьсеѧ милости и богомъ врази, чесо ради не жрете богомъ; сватыи Куріωнъ рече· мы къ едномоу богоу приближаемъ са, раби Їсоуса Христоса сватааго доуха съвршити изволению и течение страстемь, и вѣньца вьзати нетьлѣнию, побѣдивъше ваша зълокъзньныѧ нравы. тъгда доук'съ повелѣ вести ихъ вь темницѫ, да помыслитъ что о нихъ. вьведеномъ бывъшемъ имъ вь тем'ницѫ, нача сватыи Куріωнъ пѣти съ вьсѣми ими глагола· къ тебѣ вьзведохомъ очи наши, живѫштоуоумоу на небеси, се, ꙗко очи рабъ въ рѫкоу господиі своихъ, ꙗко очи рабынѣ въ рѫкоу госпожда своеѧ, тако очи наши къ господоу богоу нашемоу, доиждеже оуштедритъ ны. и по молітвѣ къ шестоуоумоу часоу ношти, и гласъ бысть к' нимъ, и ꙗвивъшоу са имъ богоу и глаголѫштоу· вѣроуѧи вь ма, аште оумьретъ, живъ бѫдетъ, дрьзаите, не боите са ихъ мѫкъ, маловрѣменьни бо сѫтъ, сътрьпите мало, и законьнѣ постраждите, да вѣньца вьзьмете. прѣбыша же въ тѫ ношть веселаште са о наказании господьни. оутроу же бывъшоу въ тъ дьнь повелѣ извести ѧ ис темница и привести. и ставъше прѣдъ пакостьникы рѣша· еже хоштете, творите. ꙗви же са диꙗволъ о деснѫѭ дрьжа мечь, о лѣвѫѭ же змии, глаголаше же къ оухоу Ѧгриколау· мои еси, подвизаи са. повелѣ же воевода съвазавъше за выѭ вести вьса въ коупѣ къ езероу· есть бо вь Севастиі езеро, имы водѫ многѫ, въ то же врѣма ег'да сватыѧ мѫчаахѫ, бѣаше стоудень велика,

въведъше же ѩ нагы поставиша по срѣдѣ езера. бѣаше же и въздоухъ стоуденъ и часъ бридъкъ, къ вечероу бо бѣаше дьни. приставиша же имъ стража воины и капикларию. въс краи же бѣаше ѥзера банѣ раждежена, да, аште к'то хоштеть пристѫпити и їзбѣгнѫти, прибѣжитъ къ бани. въ часъ же пръвыи ношти съклѣштаахѫ са отъ стоудени сватии, и тѣло имъ распадааше са· ѥдинъ же отъ числа м҃ отъпадъ прибѣже къ бани, и прикоснѫвъ са къ топлотѣ абиѥ растаа са, и тако отъдастъ доушѫ своѭ. сватиї же отъпадъше рѣша ꙗко изъ ѥдінѣхъ оустъ гласомь великмь· ѥда вь рѣкахъ прогнѣваѥши са, господи, ли вь рѣкахъ ꙗрость твоꙗ, или вь мори оустрьмьѥниѥ твоѥ; иже бо отълѫчивъ са отъ насъ, акы вода разлиꙗ са, и разидоша са вьса кости ѥго, мы же не отъстѫпимъ отъ тебе, доньждеже оживиши насъ, и има твоѥ призовемъ, ѥгоже хвалитъ вьса тварь, змиѥве и вьса бездениꙗ, огнь, градъ, снѣгъ, ледъ, доухъ боуренъ, твораштии слово ѥго, ходаи по мороу акы по соухоу, и сверѣпыимъ влънамъ помаꙗниимъ рѫкѹ твоѥю кротаи, и нынꙗ ты ѥси, господи, иже оуслышавъ Мѡусиѭ и даѭшта знамениꙗ и чоудеса въ Єгуптѣ, въ Фараѡнѣ и въ людехъ ѥго, раздѣлѣꙗ море и въ поустыни наставивъıи люди своꙗ, иже оуслышавъ Иꙗкѡва молашта са бѣжашта вьспрѣштениꙗ исаавова, иже съ Їѡсифомь продавъ са и съпасъ ѥго, иже оуслыша сватыꙗ апостолы, и насъ оуслыши, господи, и да не потопитъ насъ боура водьнаа, ни пожьрет' насъ глѫбина, ꙗко обништахомъ зѣло, помози намъ, боже с'пасе нашь, ꙗко стахомъ въ глѫбинѣ

морꙋ, и мокры быша ногы наша кръвьѭ нашеѭ, облегъчи тагости наша и лютости въздоуха, господи боже нашъ, и да оувѣдатъ вьси, ꙗко к' тебѣ възвахомъ, и съпасени быхомъ, к' тебѣ оупвахомъ, и не постыдѣхомъ са. и сѫштоу часоу третиюмоу ношти слъньце о н̑ихъ въсиꙗ топло, ꙗко въ жатвѫ, и растаавъ са ледъ бысть вода топла. вьси же стрѣгѫштиї сьномь съдръжими бѣахѫ, ѥдинъ же капикларии бѣаше бьда, и послоуша ѩ молашть са ихъ и помышлѣѩ, како, иже прибѣгъ къ бани, не вьчьте са съ четырьми десаты, нъ абьѥ отъ топлоты растаа са, а сии въ колицѣ мразѣ сѫште до селѣ живи сѫтъ· и зьра свѣта иже о н̑ихъ и възьрѣвъ на небо хота видѣти, отъ кѫдоу ѥстъ свѣтъ, видѣ вѣньца съходашта на главы сватыхъ числомъ л҃д, и помышлꙗше вь себѣ глаго̑ла· четыре десате ихъ ѥстъ, то како ѥд'номоу нѣстъ вѣньца; и разоумѣв', ꙗко прибѣгыи въ ба̑нѫ не прич'тенъ бысть к н̑имъ, и възбоуждь вьса стрѣгѫштаѩ, и съвръгъ ризы сь себе, на лица ихъ въскочи вь езеро, въпиѩ и глаго̑ла· и азъ крьстиꙗнъ ѥсмь, и вьшедъ по срѣдѣ ихъ рече· господи боже, вѣроуѭ вь та, вь ньже и си вѣроваша, и въчьти ма вь н̑а, и съподоби ма искоушениѥ мѫкъ приѩти, ꙗко да и азъ искоушенъ бѫдѫ. побѣжденъ же бывъ диꙗволъ прѣмѣни са въ мѫжескъ образъ, съвазавъ рѫцѣ свои и колѣнѣ свои дръжа глаголаше· оувы мьнѣ, оувы мьнѣ, побѣжденъ быхъ мѫжи сими сватыими, и быхъ вьсѣмъ въ рѫгъ, не имы ѥдинодоушенъ слоугъ· аште бо быхъ имѣлъ, то не быхъ побѣжденъ былъ, и ны̑нѣ что

сътворѫ; развраштѫ срьдьци кнѧзема моима, и съжегѫтъ тѣлеса свѧтыихъ, и вь рѣкѫ въврьгѫтъ, и се сътворѫ, да и остатъка ихъ не бѫдетъ. свѧтыи же Куріѡнъ рече· к'то богъ великъ, ꙗко богъ нашъ; ты ѥси богъ творѧи чоудеса· сѫштаѧ бо на ны по насъ сьтвори, и лишениѥ четырь десѧтъ напльнилъ ѥси. и начаша пѣти· съпаси ньи, господи, ꙗко оскѫдѣ прѣподобьныи. оутроу же бывъшꙋ придоста нечьстиваꙗ мѫчителꙗ, и обрѣтоста капикларіꙗ сь ними сѣдашта, и въпросиста воинъı, ч'то видѣвъ сътори се. рекоша же воини· мы ꙗкоже измрьли бѣхомъ сьномь, онъ же бьдѣ въ вьсѫ ношть, и вьнезаапѫ възбоуди ны, и видѣхомъ свѣтъ великъ на нихъ, онъ же абиѥ съвръгъ ризы своѧ въскочи вь нӑ вьпиѧ и глаголӑ· и азъ крьстиꙗнъ ѥсмъ, и разгнѣвавъша сѧ мѫчителꙗ повелѣста извлѣшти ѧ, и извазавъше ѧ вести на брѣгъ морѣ и дрькол'ми ногы ихъ прѣбивати. ѥд'ного же мати прилежааше ихъ, бѣ бо сынъ ѥѧ юнѣи вьсѣхъ, и боꙗше сѧ, ѥда како отъврьжетъ сѧ. и на нь присно вьзираше възлагаѭшти на нь рѫцѣ и глаголѭшти· чадо моѥ сладъкоѥ, ѥште мало прѣтрьпи, да съвръшенъ бѫдеши, не бои сѧ, чадо, се бо Христосъ прѣдъстоитъ помагаѧ тебѣ. ѥгда же имъ прѣбиваахѫ голѣни, прѣдаахѫ доуша своѧ глаголѭште· доуша наша ꙗко п'тица избави сѧ отъ сѣти ловаштиихъ, сѣть съкроуши сѧ и мы избавьѥни быхомъ, помошть наша въ имѧ господьне, сътворьшааго небо и землѭ. и вьси вь коупѣ рек'ше аминъ прѣдаша доуша своѧ. сынъ же, оучимыи материѭ, именемь Мелитъ, ѥште дыхааше. повелѣста

же мѫчителѣ привести возы, и въскладъше тѣлеса сватъıихъ прѣвезоша ѩ на брѣгъ рѣкы, оставьше юношѫ, чаѭште юемоу живоу быти· видѣвъши же мати юего тъ юдинъ оставьюнъ, отъвръгъши женьскѫѭ немошть, вьземъши же мѫжьскѫѭ крѣпость и мѫдрость, и вьземъши сына своюего на рамоу крѣпъко вь слѣдъ колъ идѣаше· носимъ же сынъ матерьѭ прѣдастъ доухъ свои, радоуѩ са. несъши же и мати юего поврьже и врьхоу ихъ. вьзгнѣтивъше же огнь съжегоша тѣлеса сватъıихъ. сьвѣтъ же сътворьша мѫчителѣ рекоста· сиѩ останькы, аште сице оставимъ, вьзати ѩ имѫтъ крьстиıани, и напльнити вьсь миръ· нъ придѣте, да ѩ вьврьжемъ вь рѣкѫ, и събъравъше кости сватъıхъ, и пепелъ съметъше въсыпаша вь рѣкѫ, и нич'соже не погоуби рѣка ихъ. по трехъ же дьнехъ ıавиша са епископоу града того, именемь Петроу· ıако сѫтъ съхранены кости наша семь мѣстѣ, приди оубо вь ношти и ïзнеси ны издрѣкы, и поимъ епископъ клирикы и мѫжа вѣрьны, и пришедъ ста на брѣзѣ рѣкы, и се, просвьтѣша са кости сватъıихъ вь водѣ, акы и свѣтильници, и аште кде оставьюна бываше кость, свѣтомъ ıавьıаше са, и тако събъравъше кости сватъıих' мѫченикъ, положиша ѩ въ ракахъ. и сице пострадавъше вѣньчани быша и сиıаѭтъ, ıако и звѣзды вь вьсемь мирѣ, богоу вѣровавъше, Христоса исповѣдавъше, сватаасо доуха не отъврьгъше са, прославьюни бывъше о Христосѣ, памать вь житии семь оставиша на съпасениıе вьсѣмъ вѣроуѭштиıимъ въ отьцъ и сынъ и сватыи доухъ. ѩти же быша сватии мѫченици на мѫчениıе о Христосѣ

прѣжде четырь калан'дъ мар'та, си рѣчь въ к҃ѕ феуроара, прѣдаша же своѩ доуша господеви прѣжде з҃ дьнь марта при Ликинии самовластьци, нам же цѣсарьствоѭштоу господоу нашемоу и богоу и съпасоу и владыцѣ нашемоу Їсоусоу Христосоу, юмоуже юстъ слава и дръжава и честь н'ынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомь аминъ.

Сватаaго Василѣ архиепискоупа кесариѩ кападокиїскыѩ похвала о м҃ мѫченицѣхъ.

Мѫченичи памати како сытость бѫдетъ любаштиїмъ мѫченикы; за неже къ добрыимъ клеврѣтомъ чьсть и оуказание юстъ приѩзни къ обьштоуоумоу владыцѣ. ѩвѣ юстъ, ѩко хвалаштеи добла мѫжа въ тъчнѣхъ врѣменех' не отълѫчатъ са подражениѩ. блажи оубо по извѣсти пострадавъшааго мѫчение, да бѫдеши мѫченикъ волеѭ, и излѣзеши без гонениѩ, безъ огнѣ, бездранъ тѣхъжде мѫкъ съподобьюнъ. нам' же прѣдълежитъ не о юдиномъ мѫченицѣ чоудити са, ни о дъвою, ни о десати числа юстъ блажимыихъ, м҃ сѫтъ мѫжь, ѩкоже юдинѫ доушѫ имѫште въ раздѣлена тѣлеса, а въ юдномь съдыхании и юдинении вѣры юдно же и трьпѣние юже противѫ лютыимъ и състоѩние юже за истинѫ показаша. вьси тъчьни дроугъ дроугоу, равьни волеѭ, равьни и страстиѭ. тѣм же и равьночьстьноу вѣньцоу славы съподобиша са. кою оубо слово

доидетъ достоино ихъ похвалити. ни аште и ⷮ ѩзыци довьлѣли бъıша толікѫ добрѫ дѣтѣль мѫжь вьспѣти, и аште и юдинъ би былъ чоудимыи, довьлѣаше нашеи силѣ одолѣти, а не нъ толико множьство, трѫтъ оимъскъıи, плъкъ непрѣборемъı, тъчьнъ и на бранехъ непобѣдимъı. воле же оубо по срѣдѣ ихъ вьведъша памать на обьштѫ пользѫ отъ нихъ прѣстоѩштиїхъ състроимъ, прѣдъпоказавъше вьсѣмъ, ꙗкоже на чрьтании, мѫжь сихъ мѫжьства, ꙗко и доблѣстьва побраньскаꙗ многаш'ди бо словописателе и шарописателе начрьтаѭт', ови словомь оукрашаѭште, а сии на дъскы чрътаѭште, и многы пооустиша на мѫжьство обои. ихъже бо слово повѣстиѭ и слоухомь оуказаатъ са, тѣхъ же и к'нигы мльчашта'подражаниюмь показаѭтъ. такожде же и мы въспоманемъ прѣстоѩштиїмъ добрѫ дѣтѣль мѫжь, да ꙗкоже се прѣдъ лицемь принесъше дѣаниꙗ ихъ подвигнѣмъ са на подражание доблѣиишиїхъ и приснѣишиїхъ подражанимъ. то бо юстъ похвалѥние мѫченик', оутѣшение събъраныихъ юже къ добрѣ дѣтѣли· не хотатъ бо словеса ꙗже о сватыихъ подъ закономь похвалы быти, за неже хвалаште отъ вины міра сего начатъкы похвалъ приюмлѭтъ, а им'же миръ распатъ юстъ, како можетъ ч'то отъ сѫштиїхъ вь немъ пріложити къ славѣ; не бѣ бо юд'но отечьство сватыимъ, дроугыи бо отъ иноѩ страны бѣ, то како юже; безградьникы ли ѩ наречемъ или градьникы вьсеѩ вьселѥныѩ; ꙗкоже бо въ прѣношение събьраныихъ принесеною отъ когождо обьште принесъшиимъ бываат', такожде и о блаженыихъ сихъ когождо отечьство

обьште вьсѣмъ юстъ, и вьси сжтъ отъ вьсѭдоу подаѭште себѣ отечьство. паче же почто иштемъ градъ стоѩштиихъ на тьлѣхъ, оставльше нынѣшьнии градъ ихъ, иже юстъ разоуменъ; градь оубо юстъ мжченикъ градъ божии, югоже хытрець и сьдѣтель богъ, вышьнии Їероусалимъ свободьныи, мати павьлова и тьченъ юго, чловѣчьскомъ оубо рождениюмъ инъ иного, а доуховноѥ юд'но вьсѣмъ, обешть бо отьць имжтъ богъ, и братиꙗ вьси не отъ юд'ного и юдноѩ рождени, нъ отъ вьсынениꙗ доуховьнааго въ съвькоуплениѥ юже любьвьѭ сами са съчетавъше, ликъ готовъ, приложениѥ велико славаштиихъ отъ вѣка господа, не по юдномоу събьраны, нъ напрасно прѣложьше са. како же юстъ образъ прѣложениꙗ; сиї величьствомь тѣла и юностиѭ раштениꙗ и силоѭ тъченъ вьсѣхъ своихъ оуньше вьси въ оимъство вьчьтени быша, и за браньскжѭ хытрость и за мжжьство доуша того дѣльма велиѩ чьсти имѣахж отъ цѣсара, именити сжште вьсѣми за добрж дѣтѣль· югда же оуже повѣдано бысть безбожьноѥ оно и нечьстивоѥ повѣданиѥ, не нарицати Христоса, аште ли, то бѣды подъюмати, прѣтимъ же бѣ вьсѣкъ образъ мжкы, и многа ꙗрость звѣрінъска двизааше са отъ неправедьныихъ на благовѣрьныѩ, кови же и съвѣти зьли на нꙗ плетоми бываахж, и различьни образи мжкъ примышлени бываахж и мжчимии неослабимі, огнь готовъ, мечь изъоштренъ, распатиѥ поставлюно, пропасть, коло, воштагы· и ови бѣгаахж, а дроузии послоушаахж, ини колѣбаахж са, дроузии же искоушениꙗ тъчьѭ прѣштении оубоꙗша са, ини же близъ бы-

вьше лютыихъ прѣнемогоша, дроузии же пакы въ подвигъ вьлѣзъше, воле же не могѫште до коньчинꙑ болѣзни сътрьпѣти вь срѣдѫ страданиꙗ отъвръгоша са, ꙗкоже троуждаѭштии са въ пѫчинѣ, и брѣмена, ꙗже имѣахѫ, трьпѣниꙗ погоубиша· тъгда оубо сии непобѣдимии и доблии воини хрьстови вьлѣзъше вь срѣдѫ, паказаѭштоу къназоу к'нигꙑ цѣсаревꙑ и послоушаниꙗ отъ вьсѣхъ просаштоу, свободьномь гласомь дрьзомѫжьскꙑ, никакоже оустрашивъше са о прѣтимꙑихъ, вь срѣдѫ вьлѣзъше крьстиꙗни сами са нарекоша. ѡле блаженнии ѩзꙑци, єлико ихъ сватꙑи тъ гласъ испоустиша, иже въздоухъ приѥмъ сваштенъ бꙑстъ, аг'гели же слꙑшавъше вьсплескаша, диꙗволъ же сь бѣсꙑ оуꙗзвенъ бꙑстъ, господь же на небесехъ написалъ имена ихъ. рѣша же оубо къждо ихъ вь срѣдѫ шедъше· крьстиꙗнъ ѥсмь и ꙗкоже се вьлазаштеи въ бърание, въ коупѣ имена своꙗ глаголѭтъ, и на мѣсто бо брани ꙗ въстѫпаѭтъ, такожде же и сии тъгда поврьгъше нареченаа имена своꙗ ꙗже отъ обьштааго съпаса къждо себе нарицааше, и то творѣахѫ вьси, дроугъ по дроузѣ съчетаѩ себе· тѣм'же бꙑстъ вьсѣмъ ѥд'но има· оуже бо ни онъ, ни онъ, нъ вьси крьстиꙗни наричеми бꙑваахѫ. воле же чьто сътворилъ тъгда владꙑка тъ; лютъ бо бѣаше и разлѫченъ, ово ласканиѥм' тѣшааше, ово же хотѣаше съвратити прѣштении. за прьва оубо льшта'ше ихъ ласканиимь, покоушаѩ са ослабити отъ настоꙗниꙗ благꙑѩ вѣрꙑ, не прѣдадите, глаголꙗ, юности вашеѩ, ни мозѣте измѣнити безъврѣменьноѭ съмрьтиѭ сладъкꙑѩ сеѩ жизни, не лѣпо ѥстъ обꙑкъшиимъ

оделѣвати въ рати зълодѣискоѭ съмрьтиѭ оумирати· къ симъ же и дары обѣштаваалше, а дроугоѥ глаголаалше· чьсти отъ цѣсарѣ и санъı примете, и тъмамі примъıшлении ласкаалше ѩ· ѥгда же не ослабѣша искоушениѥмь тѣм', въ дроугъıи образъ оумъıшленниꙗ прѣиде, ранами и съмрьтьми и мѫками безмѣрънами досаждаалше имъ. онъ же сица словеса глаголаалше а мѫченича кака, по ч'то, рече, льстиши нъı, ѡ богобор'че, отъстѫпити отъ бога живааго, ти работати бѣсомъ пагоубънъıимъ, прѣдълагаѩ намъ своꙗ благаꙗ; что можеши толико дати, ѥлико тъштиши са отати; ненавиждѫ такого дара тъштетѫ имѫшта, не приѥмлѫ чьсти матере нечьстиꙗ· дарꙑ ли даѥши осталѭштаѩ, славѫ ли осталѭштѫѭ; цѣсареви ли твориши знана; нъ отъ истовааго цѣсара отъводиши· по что малъı глаголѧ мало даѥши отъ мира сего; о в'семь мирѣ мъı не брѣжемъ, не сѫтъ намъ тъчьна видимла желаѥмъıѩ надежда, видиши ли небо се, коль добро ѥстъ видѣти и коль велико, и землѭ, колика ѥстъ, и вьса, ꙗже на неи чоудьна· ничтоже отъ вьсего того тъчьно ѥстъ блаженъства праведънъıихъ, си бо мимоходатъ, а наша прѣбъıваѭтъ· ѥдинъ даръ желѣѭ, вѣньць праведьнꙑи, ѥдинѫ славѫ хоштѫ видѣти и цѣсарествиѥ небесьноѥ, зѣло любьѭ въıшьнѫѭ честь, мѫкъı са боѭ геѡньскъıѩ, оустрашаѭ са оного огнѣ, а прѣтимааго вами не боѭ са, ꙗко клеврѣтъ ми ѥстъ, оумѣѥтъ говѣти не брѣгѫштиихъ о коумирѣхъ, стрѣлъı отрочиѩ имамъ ранъı ваша, тѣло бо биѥши, ѥже, аште дрьзѣ сътрьпитъ, славьнѣѥ вѣньчаѥтъ са, аште ли напрасно оумьретъ,

отидетъ избывъ сѫдии нѫждьнꙑихъ, ции слоужьбѫ тѣлесънѫ прѣимъше ѥште и доушами власти покоушаѥте са, ции бога нашего вꙑшьши са творите, и послѣдьнѥѥ досаждениѥ отъ насъ приимъше негодоуѥте, и страшьнꙑими сими мѫками прѣтите, грѣхъ на нꙑ носаште благовѣриѥ· нъ не страшивомъ прѣтіте, ни оужасънꙑимъ, ни пристрашьнꙑмъ. по божиї же любви ѥсемꙑ и на колеси привазани бꙑти готови и вазани бꙑти и жегоми и вьсѣкъ образъ мѫкꙑ приꙗти. ѥгда же си слꙑша величавꙑи онъ и сверѣпꙑи, не сътръпѣвъ дръзости мѫжь прѣвъзвьрѣвъ ꙗростиѭ съматра́ше, коѥ би примꙑшлениѥ изобрѣсти да би дльгѫ и лютѫ им̓ сътворилъ съмрьть. обрѣте же оумꙑшлениѥ, съмотрите же, како ѥстъ люто. съмотривъ бо ѥстъство тоꙗ земьꙗ, ꙗко стоудень велика ѥстъ вь нѥи, и година врѣмене, ꙗко зимна, ношть съгладавъ, вь нѥиже паче лютость бꙑваѥтъ, нъ и сѣвероу тъгда въ тѫ ношть вѣѭштоу, повелѣ вьсѣхъ обнажьше на ꙗснѣ по срѣдѣ града съмрьзъшемъ са оумрѣти. обаче вѣсте, ѥлико васъ искоусисте зимѫ, ꙗко тажекъ ѥстъ образъ тоꙗ мѫкꙑ, нѣстъ бо инѣмъ оуказати нъ искоушьшиїмъ· тѣло бо вь стоудень въпадъ за прьва оубо вьсе осинѧѥтъ, съсѣдаѭшти са кръви, по томь възмѫштаѥтъ са и въскꙑпитъ, зѫбомъ зꙑбьѭштемъ са, жиламъ съгръждаѭштемъ са и вьсемоу тѣлоу неволѥѭ съласаѭштоу са, болѣзнь же напрасна и люта и неиздрічема до самѣхъ оудовъ доходашти болѣзньно творитъ мразимꙑимъ чоуиство· по томь краи отъпадаѭт тѣла ꙗкоже огнѥмь горѫштемь, отъгонима бо топлота отъ конецъ тѣл

и въбѣгаѭшти въ глѫбинѫ части, оть нихъже отъстѫпила, мрьтвы оставьѭєть, а вь наже въстѫпаѭть, болѣзни въносить, по малоу съмрьти находашти мразомь. тъгда оубо прісѫждени быша на ꙗснѣ весѫ ношть стоꙗти, єгда вѣтръ лютъ сѣверъ вѣꙗше не прѣстаꙗ, єзеро же бѣ, о немьже и градъ сътворенъ бысть, вь немьже сии страдаахѫ сватии, ꙗкоже се поле сътворено бѣ, конемъ тешти, то прѣтворьшоу мразꙋ єго, и съмръзъше са велми, пѣши и сьноузни по немоу хождаахѫ, рѣкы же прісно текѫшта сташа помръзъша, макъкоѥ же єстъство водьноѥ камениѥ подраживо прѣтвори са, сѣверъ же лютъ вѣꙗ вьсе, вь немьже доуша бѣ, на съмр҄ть рѣаше· тъгда оубо слышавъше повелѣниѥ, съмотри же ми вьсе мѣсто непобѣдимоѥ же мѫжь, сь радостиѭ отъвръгъ къждо и послѣдьнѭѭ срачицѫ къ съмрьти мразьнѣи идѣахѫ, ꙗкоже се богатъство грабити, сами себе пооуштаѭште глаголѭште· єда съ ризъ съвлачимъ са, нъ ветъхаго чловѣка отълагаємъ, тълѣємаго похотьми прѣльсти, хвалимъ та, господи, съ сеѭ ризоѭ и грѣхъ съ себе съвлачаште, по неже за з҄миꙗ облѣкохомъ са, Христоса дѣлꙗма съвлѣцѣмъ са, не мозѣмъ ризъ штадѣти за породѫ, ꙗже погоубихомъ. ч҄то въздамъ господеви; съвлѣченъ бысть и нашь господь, что єсть велико рабови тожде подъꙗти єже и господь; паче же и самого господа мы єсмъ съвлькъшеи, оими бо дръзнѫша сътворіти· они съвлѣкоша и раздѣлиша ризы, вел҄мі оубо напсанѫ нашѫ хоулѫ собоѭ оставимъ. люта єсть зима, нъ сладъка порода, болѣзньно съмрьзениє, нь сластьнъ покои,

мало дож'дѣмъ, и лоно Аврама патриарха покрыетъ ны, единож ноштиж вьсь вѣкъ измѣнимъ, съжьжена бжди нога, да въ инж съ аггелы ликоуетъ, отата бжди ржка, да иматъ дръзновениѥ къ владыцѣ въздѣати са, колико отъ нашихъ оимъ на рати падоша, цѣсароу тьлѣньноуоумоу приѩзнь хранаште, мы же за приѩзнь истоваaго цѣсарѣ живота сего не прѣдамъ ли; колико зълодѣискж съмрьть приѩша, ѩти бывъше о неправьдахъ, мы же по правьдѣ не сътрьпимъ ли съмрьти; не оуклонимъ са, ѡ сьвоины, не дадимъ зажда диѩволови, пльти сжтъ, не поштадимъ, по неже бо вьсѣко оумрѣти естъ, оумрѣмъ, да оживемъ, да бждѫтъ жрьтва тѣлеса наша прѣдъ тобоѭ, господи, и да приѩти бждемъ, ѩкоже жрьтва жива, благоприѩтьна тебѣ, стоудениѭ сеѭ вьсе жегоми, добро приношениѥ, ново вьсъжежениѥ, не огнемь ни стоудениѭ жьремо. си словеса оутѣшьнаѩ подаваѭште дроугъ дроугоу и дроугъ дроуга пооуштаѭште, ѩкоже се стражджѫ на рати твораште, ноштъ проваждаахж трьпаште страсть доблѣно, радоуѭште са о надѣюемыихъ, ржгаѭште са противьнѹоумоу. една же бѣ молитва вьсѣхъ· четыре десате вьнидохомъ въ подвигъ сь, м вѣньчани бждѣмъ, владыко, да не останетъ ни единъже отъ чисмене, чьстьно естъ число, еже почелъ еси четырьми десаты дьнии поста, им'же вь закониѥ вьниде миръ, четыр'ми десаты дьньми постомъ Илиѩ изискавъ господа видѣлъ. молитва же тѣхъ така бѣ. единъ же отъ чисмене ославѣвъ противж лютыимъ бѣжавъ отиде, сѣтованиѥ безмѣрно сватыимъ оставилъ. молениѩ ихъ господь

бес коньца бъıти. поставьıенъı бо стрѣшти мѫченикъı близъ нѣк'де въ бани грѣıемъ съмотрааше бѫдѫштаа-го, готовъ приıемлѧ отъ оимъ прибѣгаѭштиихъ къ немоу. нъ и ıеште бо и то примъıшлено бъıстъ, банѣ близъ скорѫ помошть прибѣгаѭштиимъ подаваѭшти, и то зълодѣими лѫкав'но примъıшлено бъıстъ, такого мѣста изъобрѣсти, на немъже готовоıе оутѣшениꙗ ослабѣаше трьпѣниıе подвизаѭштиїхъ сѧ, то славь-нѣиша ꙗвьꙗше трьпѣниıе мѫченик', не тъ бо ıестъ трьпѣливъ, иже трѣбовании не доиматъ, нъ имѣѩи обилиıе, ти въ страдании трьпа. егда же оубо они по-двизаахѫ сѧ, онъ же блюдѣаше съѭдѫштеıе сѧ, видѣ видѣниıе дивьно, силъı нѣкъıѩ съ небесъ съходашта и ꙗкоже се отъ цѣсара даръı велиѩ оимомъ раздаваѭште, вьсѣмъ же даръı даꙗхѫ, ıед'ного же тъчьѭ оставиша бечьсти недостоина рекше сѫшта небесъскъıихъ чьстии, иже абиıе противѫ болѣзни не сътрьпѣвъ къ ратъ-нъıимъ оубѣже, люто видѣниıе праведънъıимъ воинъ оушидь, храбъръıи плѣньникъ, овьча христосово звѣ-роꙗдимо, а ıеже ока'нѣıе, ꙗко и небесьнъıѩ жизни по-грѣши сѧ, и ни сеѩ же наслади сѧ, абиıе же при косно-вении топлотъı пльти ıего растаавъши, любаи же жизнь съпаде сѧ безакон'новавъ въ тъште, а стражь, ıегда видѣ ıего оуклоньша сѧ и къ банѫ тек'ша, вь мѣсто отъбѣгъшааго самь сѧ оустроилъ, и съвръгъ ризъı къ нагъıимъ сѧ примѣси, а вьпиѩ тожде зъваниıе сва-тъıихъ, кръстиꙗнъ ıесмъ, и напраснıемъ прѣложени-ꙗ чоудо сътворидъ зърештиимъ, чисма же наплънилъ, и печаль бъıвъшѭѭ о оубѣжавьшиїмъ приложениıемъ

своимъ оутѣшилъ, подраживъ борьца прѣдъпльчьныѧ, ции въ прьвѣѣмь штитѣ падъшааго абиѥ напльнѣатъ тръжтъ, да не чело ихъ възмѫтитъ са падъшиимъ. таково же и онъ сътворилъ, видѣ небесьска' чоудеса, позна истинѫ, прибѣже къ владыцѣ, причте са съ мѫчениկы, обновилъ ѥже о оученицѣхъ, отиде Июда и вьниде за нь Матѳиꙗ, подражникъ бъıстъ Паулови, съıи вьчера гонитель дьнесь еуаггелистъ, съвъıше и сьзъваниѥ приꙗтъ, не отъ чловѣкъ, ни чловѣкомъ, вѣрова въ има господи Исоу Христоса врьсти са вь нь, не отъ Паула, нъ своѥѭ вѣроѭ, не въ водѣ, нъ въ своѥи крьви, и тако дьнии начинаѭштоу ѥдначе дъıхаѭште огню прѣдани бъıша, и останьци огньнии вь рѣкѫ вьсъıпани бъıша, да вьсеѭ твариѭ проидетъ блаженъıихъ страсть· на земи подвигоша са, стоудень сътрьпѣша, огню прѣдани бъıша, вода ихъ приꙗтъ, тѣхъ ѥстъ гласъ· проидохомъ сквозѣ огнь и водѫ, и ïзведе насъ на прохлаждениѥ. сии сѫтъ обьмъшии нашѫ странѫ ꙗкоже се съıнове части възбранѣѭште нашествиꙗ ратънъıихъ, не въ ѥд'номъ мѣстѣ са затворьше, нъ въ многа мѣста сѫште и многа отечьства оукрашьше, и славно ѥстъ, не по ѥд'номоу раздѣлени бъıв'ше приѥмльıѭштиимъ, иъ размѣшени бъıвъше въ коупѣ ликоуѭтъ. ѡле чоудо, ни м'не сѫтъ чисменемъ, ни множаише бъıваѭтъ, аште и на р҃ ихъ раздѣлиши, своѥго чисмене не излазатъ, аште въ ѥд'но съберешн м҃, и тако прѣбъıваѭтъ по естествоу огньноуоумоу· огнь бо и къ вьжагаѭштоуоукоу прѣстѫпаѥтъ, и весь ѥстъ оу имѫштааго. и четъıре десате и вои сѫтъ въ коупѣ, и

в'си сѫтъ оу когождє. нє завидаштєѥ благодѣаниѥ, нє издаѥмаа благодѣть, готова помошть крьстьѩномъ, съборъ мѫченикъ, воини побѣдотворци, ликъ славословаштиихъ, колико са бы троудилъ, да бы нѣкако обрѣлъ понѣ ѥдного за та молашта господа, м̄ сѫтъ съглас'но молитвѫ въсылаѭштє. идєжє д'ва ѥста или г̄ събьрани о имєни господьн̄и, тоу ѥстъ по срѣдѣ ихъ, а идєжє м̄, кто оужє притъ, ѩко нѣстъ божиѥ тоу пришєствиѥ; ижє скрьбитъ, къ чєтырємъ дєсатємъ да прибѣгаѭтъ, ижє са вєсєлитъ, к' н̄имъ прітѣкаѭтъ, овъ да избѫдєтъ пєчали, а сь да поштадитъ са вєсєлиѥ ѥго. с'дє жєна вѣрна за чадъ молашти приходитъ, охо-даштоу мѫжєви за възвраштєниѩ молашти, нєдѫгоуѭ-штоуоумоу съпасєниѥ. съ мѫченикы да бѫдѫтъ прошєниѩ ваша· юноша да тъч'никы подражаѭтъ, от'ци жє да помолатъ са тацѣхъ отрокъ отьци быти, а матєри добры матєрє повѣсть да выкнѫт'. мати ѥд'ного блажєныихъ тѣхъ вид'ѣвъши прокыихъ оужє стоудєниѭ оумєръша, а своѥго иначє дыхаѭшта за силоѭ и за сътрьпѣниѥ лютыихъ, оставьѩѭштємъ ѥго кназємъ, ѩкожє могѫшта нѣкако размыслити, сама своима рѫкама вьзємъши на рамо възложи на кола, на н̄ихъжє прочии ижє лєжаштє на огн̄ь вєзоми бѣахѫ, по истинѣ мати мѫчєнича, нє испоусти бо сльзѫ нємоштьнѫѭ, ни извѣштала ничьсожє ни смѣрєно ни нєдостоино врѣмєни, нъ, иди, рєчє, ѡ сыноу, на добрьи пѫть съ тъчникы своими и съ дроугы своими, нє отълѫчи са лика, нє покажи са послѣждє инѣхъ владыцѣ. по истинѣ добра корєнє добра жє и лѣторасль. показа доблаѩ мати,

ꙗко оученими благꙑѩ вѣрꙑ вьскрьмила и паче неже млѣкомъ, онъ же тако въскръмьѥнъ бꙑвъ сице посланъ бꙑстъ отъ благовѣрнꙑѩ матере, а диꙗволъ отиде посрамьѥнъ, вьсѫ бо тварь двигнѫвъ на н҄ихъ вьсѫ обрѣте побѣдимѫ доброѭ дѣтѣлиѭ мѫжь, ношть лютовѣтрьнѫ, земьѭ зимнѫ и часъ врѣмени, обнажениѥ тѣлесъ. ѡле ликъ свѧтъ, ѡле сьнемъ свѧштенъ, ѡле трѫтъ непобѣдимъ, ѡле обьштиї хранител҄е рода чловѣчьскааго, добри обьштьници печали, съпоспѣшници мольбꙑ, звѣздꙑ вьсел҄енꙑѩ, цвѣти црькъвьнии, васъ не земл҄ѣ покрꙑла, ни небо приѩтъ, отъвръзоша врата раискаꙗ, достоино видѣниѥ воѥмъ агг҄ел҄ьскꙑимъ, достоино патриархомъ, пророкомъ, правьд'никомъ мѫжи вь самомъ цвѣтѣ юности о житиї не бръгъше паче родител҄ь, паче чадъ господа вьзлюбьше, самого житиꙗ раштениѥ носѧште прѣзьрѣша врѣменънѫѭ жизнь, да прославѧтъ бога въ оудѣхъ своихъ, позориште бꙑвъшѫ мирови и агг҄еломъ и чловѣкомъ съпадъшиихъ вьздвигоша, сѫмнаштиїхъ сѧ оутврьдиша, благовѣрьнꙑимъ желаниѥ соугоубиша, ѥдн҄ѫ побѣдѫ вьси благѫѭ вѣрѫ вьздвигоша, ѥдінѣмъ же и вѣньцемъ правдꙑ оукрасиша сѧ о Христосѣ Їсоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава и дръжава вь вѣкꙑ вѣкомь амин.

Мѣсаца марта въ ї. мѫка свѧтаaго Кодрата и иже сь нимъ.

Отъ многъ и различенъ градъ похыштеномъ бывъшемъ крьстиꙗномъ вь врѣмена Декиꙗ цѣсара и Оуалериꙗна и ведомомъ бывъшемъ вь никомидиискъіи градъ Кудиниѧ и вь тьмьницѫ въвръженомъ бывъшемъ и съ вьсѣцѣмъ оутврьждениимъ блюдоми бѣахѫ на въпрашание, да аште рачатъ жрътвъно ꙗсти, то без мѫкъ отъпоуштени бывъше пакы въ свое къждо ихъ идетъ очечьство· страхоу же многоу сѫштоу въ градѣ крьстьꙗномъ, паче же имъже въ кесарии Декиоу цѣсарю прѣбывати, ови оубо бѣжаахѫ въ горы, ови же на селѣхъ сѫште таꙗхѫ сѧ· искоусьнии же и добии христосови раби съ оупъваниемъ въ градѣ прѣбываахѫ въ мнозѣ радости, ожидаѭште да некъли нѣкъгда и ти съподобатъ сѧ прославити бога. единъ же отъ тѣхъ сы блаженыи Кодратъ, връстоѭ и добротоѭ и родомъ и богатъствомъ и еже вьсего истиньнѣе богочьстиемъ оукрашенъ, приходѧ къ тъмничьноуоумоу стражоу и къ воиномъ, даѧ имъ много злато безъ соумьнѣниꙗ затворенѣи тоу братии слоужааше, комоуждо ихъ потрѣбъное приноса, и дръзѣишаѧ на мѫчение молѣше поминати его вь цѣсарьствѣ господьни, а страшивыѧ дръзы творѣше пооуштаѧ ѧ не боꙗти сѧ нъ радовати, поминаѧ имъ, ꙗко мнози отъ чловѣкъ не льгъко не съ многоѭ болѣзниѭ житиꙗ сего отъходѧште ни ныꙗшънаѧ жизни съподобиша сѧ, ни тамо покоꙗ полоучи-

ша, и коѭжде болѣзни съдравиѥ съказаѩ глаголааше, ꙗко ѥже за Христоса троудити сѧ, паче же ѥже за нь оумьрѣти мъзда многамъ и великамъ ходатаи ѥстъ. бывъшоу же таковоуоумоу дьни, вь ньже прѣдъсѣдъ андупатъ въ народѣ повелѣ привести рабы христосовы на сѫдиште, приведеномъ же имъ бывьшемъ прѣдъ нь рече андѹпатъ къ божиѥмъ рабомъ· да повѣдаѥтъ къждо васъ своѥ имѧ и санъ и отъчьство. блаженыи же Кодратъ зади за вьсѣми стоѩ не дръжимъ никъıимъже къ въпрошению андоупата прьвыи вьсѣхъ великомъ гласомъ отъвѣштаваааше· крьстиꙗни наричемъ сѧ, се ѥстъ чоудьноѥ имѧ наше, слава вьсѣхъ насъ и доброродъство ѥдно ѥстъ, раби ѥсмъ Їсоус Христоса, господа небесъскааго и невидимааго бога, градъ же комоуждо насъ ѥстъ небесъскыи Ѥроусалимъ, вь ньже вьселитъ господь вьсѧ надѣѭштѧѩ сѧ на нь· да оубо оуже слыша вьсѧ наша, андупате. андупатъ же акы въ забьвении бывъ о дръзости мѫжа того рече къ слоугамъ· отъчаꙗвъшааго сѧ оного приведѣте прѣдъ мѧ, да виждѫ, что дръзость ѥго приобрѣте ѥмоу. онъ же слышавъ и прошъдъ сквозѣ народъ самъ прискочи и ставъ прѣдъ вьсѣми и прѣкръстивъ сѧ рече къ андоупатоу· самъ придохъ, антоупате, прѣдъ тѧ прѣдъборникъ бывъ дроужинѣ своѥи противѫ отьцоу твоѥмоу диꙗволоу, въ скорѣ оубо твори ѥже хоштеши, да оувѣси отъ искоуса сего, ꙗко христосови ѥсмъ воини, и призываниюмъ владыкы нашего непобѣдни сѫште о къзнехъ воина твоѥго сотоны стоимъ противѫ крѣпаште сѧ. андупатъ рече· глаголи, отъчаане, имѧ своѥ

пръвоѥ и прилоучаи. сватъї Кодратъ рече· рѣхъ ти, ꙗко кръстиꙗнъ ѥсмъ и азъ и вьси сии, ѩже видиши братиѭ моѭ, прилоучаꙗ же не имамъ, нъ раби господьни ѥсмъ· се ѥстъ наше добродѣльство. андупатъ рече· не достоитъ ти кръстиꙗноу сѧ нарицати, ѥльма повелѣниѥ непобѣдимыихъ цѣсаръ оумараѥтъ та, виждѫ же та и доброличьна и рѣчива зѣло, да оубо послоушаи мене, дроуже, и възвѣштѫ о тебѣ къ цѣсароу, и старѣишинъскоумоу саноу бѫдѫ ти ходатаи, тъчьѭ аште богы благодарьствиши. прѣблаженыи же мѫченикъ христосовъ Кодратъ рече· андупате, не жродъствоуи богы глаголѧ, не бо сѫтъ бози мнози, нъ ѥдинъ богъ отецъ, отъ негоже вьса, и ѥдинъ господь Їсоус Христос имъже вьса. андупатъ рече· сѫтъ оубо множаиши бози, цѣсаръ же заповѣда двѣма на десате жрьти богома, имъже повинѫти сѧ подобаатъ и поклонити. сватыи Кодратъ съ дръзновениѥмъ великомъ гласомъ възъпи глаголѧ· не добро ѥстъ многомъ богомъ быти, ѥдинъ богъ да бѫдетъ, ѥдинъ цѣсаръ. тъгда андупатъ разгнѣвавъ сѧ повелѣ и съвлѣшти и на дьстѣ протѧгъше бити и жилами соуровами глаголѧ· повѣждь си имѧ. ономоу же не отъвѣштаваѭштоу въпрашааше слоугы андупатъ· что имѧ ѥмоу ѥстъ; оні же рѣша· Кодратъ, нъ и велика рода ѥстъ. андупатъ рече· поштадите и и въставите и отъ дрѣва, и рече к немоу· что се сътвори намъ; по что прокоуди чинъ свои; и призъвавъыи близъ себе рече к немоу· по что санъ свои и родъ оставивъ къ соуѥтьнѣи крьстиꙗньстѣ вѣрѣ пристѫпи; блаженыи же Кодратъ рече· азъ бърахъ

пріпадати въ домъ бога моюго паче некъли жити въжилиштихъ грѣшъныихъ. андоупатъ рече· послоушаи мене и пожьри богомъ, да не ꙗко зълодѣи зълѣ оумьреши. сватꙑи Кодратъ рече· блаженъ юстъ мѫжъ, иже не идетъ на пѫть нечьстивꙑихъ и на сѣдалишти пагоубънꙑихъ не сѣде, нъ бѫдетъ въ законѣ господьни воля юго. Перинии андупатъ рече· не прѣльштаи себе, Кодрате, о вьсѣкомъ бо крьстіꙗнѣ казнь цѣсарьска лежитъ, любо оубогъ юстъ, любо богатъ, любо сановитъ, любо смрьдъ, то ни того поштадитъ сѫдъ. сватꙑи рече· ей, ибо божиѥ писаниѥ глаголетъ· нѣстъ рабъ, ни свободь, нѣстъ богатъ и ніштъ, ни варваръ, ни скудъ, ни елинъ, ни жидовинъ, вьси бо о господи юдино юсмъ, за не молѫ та, казнь цѣсарьскѫ и болѣрьскѫ въ скорѣ съконьчаи о мьнѣ, азъ бо крьстьꙗнъ юсмъ, родъ мои и достоинъство съ сватꙑими юстъ свѣтьльство имѫштиихъ, а не отъ чловѣкъ, иже дьнесь сѫтъ а оутрѣ не бѫдѫтъ. андупатъ рече· послоушаи мене и пожьри и насꙑштаи са жизни сеѩ и свѣта сего, и то глагола андупатъ проплака са съ стенаниим великомъ, доблии же мѫченикъ Кодратъ рече к немоу· не прѣдълагаи ми змиїнъ оумꙑшлꙗи и диꙗволь, не проливаи слъзъ, пьсе и въсхꙑштьниче, не имаши бо мене прѣльстити раба божиꙗ. Маѯимъ кназъ рече· пронꙑривꙑи чловѣче, господинъ мои вельлѣпꙑи милоуютъ тѧ, а тꙑ досаждаюши юмоу. сватꙑи Кодратъ рече· самъ себе да са плачетъ, о мьнѣ бо нѣстъ трѣбѣ плакати са, ни миловати, аште ли оубо андупатъ, то тꙑ кто юси прѣдь нимъ вѣштаваѩ; довьлѣютъ намъ си, аште ли

и ты старѣишина хоштеши быти, то богъ та прокльни. коментарисии рече· тако ми твои полоучаи, владыко мои андупате, аште сего тако оставиши, то не иматъ са лѣнити и тѣхъ самѣхъ цѣсаръ оукарати, и приобраштеши намъ залазъ не хѫдъ. сватыи Кодратъ рече· по истинѣ, ıакоже рече божиıе писаниıе· въс кѫѭ величаша са страны и людиıе пооучиша са тьштетьныимъ; прѣдъсташа цѣсаре земьстии и князи събраша са коупьно о господи и о Христосѣ ıего, се бо ныиıа отъ соуıетьныихъ князъ рабъ божиї сѫдъ приıемьıетъ. андупатъ рече· съвлѣкъше бездарьствьнааго пакы биıате, да въспранѫвъ повинетъ са богомъ и заповѣдемъ владыкъ нашихъ цѣсарь. биıемъ же блаженыи глаголааше· слава тебѣ, боже господи, Їсоусе Христосе, ıако и мене грѣшьнааго и недостоинааго съподобилъ ıеси имене твоıего ради се вьсе пострадати, да и азъ оубогыи прич'тенъ бѫдѫ къ рабомъ твоимъ любимыимъ тобоѭ, благодарьствоуѭ та, господи, съподоби ма, владыко, испльнити са сватааго твоıего доуха, даждь ми мѫдрость имѣти о тебѣ и непрѣклонънѫ вѣрѫ съхрани, оумѫдри ма мѫдростиѭ твоıеѭ, ıако ныиıа врѣма ıеже отъ тебе застѫпьıениıе, ныиıа врѣма изволениıа, ныиıа врѣма ıаже отъ тебе помоштъ, освѣти ма и оутвръди ма обѣштаниıемъ твоимъ, приими ма, да прославитъ са има твоıе мноѭ оубогыимъ рабомъ твоимъ, съвръши ма о твоıемъ имени и приведи ма къ твоıемоу отьцоу, исповѣждь ма прѣд нимъ быти ми рабоу твоıемоу, еи, господи Їсоу Христосе, молѫ та, съвръши ми течениıе. биѭштиїмъ же измѣнив'шемъ са

пать краты и отънемогъшемъ кръвь течааше рѣками и съ пльтиѭ отъ блаженааго мѫченика. андупатъ рече къ сватоуоумоу· вѣроуѥши ли понѣ нынѣ, Кодрате, богомъ; блаженыи Кодратъ глаголааше· капишта поганъская сьребро и злато· оуста имѫтъ и не глаголѫтъ, очи имѫтъ и не оузьратъ, оуши имѫтъ и не оуслышатъ, ноздри имѫтъ и не обонѣѭтъ, рѫцѣ имѫтъ и не посажѫтъ, не възгласатъ грътаньми своими, подобьни имъ бѫдѫтъ твораштии ѩ и вьси оуп'ваѭштии на нѩ. Перинии андупатъ рече· тьмномъ словомъ хоулиши мьна зазьрѣти, послоушаи оубо, Кодрате, и пожьри богомъ. сватыи Кодратъ рече· словесемъ тьмнъıимъ, добрѣ рече, тъмьна бо ти истина са мьнитъ, прѣлесть же свѣтъла, свѣтъломъ оубо словесемъ прѣродительнъıими начьнѫ гласы, вѣдомо да бѫдетъ тебѣ, ꙗко богомъ твоимъ не жърѫ и заповѣди кесаровѣ и болѣрьстѣ не повинѫ са, за не аште хоштеши мѫчити, то твори волѭ своѭ, и скорѣѥ къ небесъкоуоумоу цѣсароу посьли ма. андупатъ рече· тако ми богы, не имамъ тебе поштадѣти, нъ нѣкацѣми мѫками и горькоѭ сьмрьтиѭ погоубьѭ та, окаꙗне. дьни оуже пришъдъшоу повелѣ вьса вести ѩ вь темницѫ, повелѣвъ брьселиѥ тлъчено подъ хрьбьтъ блаженааго мѫченика подъсыпати и камы великъ възложити на прьси ѥмоу и нозѣ ѥмоу въ гладѫ въложити, желѣзы же оковати и въсѫдоу, и сътвориша тако сватоуоумоу, и не брѣгоша ѥго тако на многы дьни. блаженыи же Кодратъ, ꙗко по истинѣ добии страстотрьпецъ доброчьстиꙗ, добьѥ сътрьпѣ лютыꙗ ты мѫ-

кы и не прѣмѣни са оть божиѧ надежда. шъдъ же ан-
дупатъ вь никеискыи градъ повелѣ сватыимъ мѫчени-
комъ вьслѣдовати. въшъдъ же въ цръкъвиште и
пожъръ коумиромъ повелѣ прѣдъставити сватыѧ.
вьниде же и сватыи Кодратъ, ꙗко нѣкоторыи добии
воинъ пъваѧ своюѭ силоѭ на сьнитию ратьникъ прѣ-
ди иды и грьдѣ на ратьникы вьзирають, кръстъ на
лици показаѧ оустрашають ратьничьскъ плъкъ, такожде
и добии сии прѣдъ вьсѣми сватыими идѣаше свѣтъло
вьсе лице и силно показаѧ и ѫзы облежаштѧ на немъ
акы оутварь многоцѣнъ нѫ имы на себѣ величааше и ра-
доваашe са, ꙗкоже чоудити са елинъскыимъ философомъ
крьстьꙗньстѣи мѫдрости и трьпѣнию и славити бога
глаголѫштемъ· по истинѣ, велика юстъ вѣра крьсти-
ꙗнъска, ꙗкоже многомъ отъ нихъ вѣровати богоу. и
югда сташа прѣдъ анъдупатомъ, оумоли сватыи Ко-
дратъ слоугы, да того прьвѣю слоугы вьведѫтъ. вьве-
деноу же юмоу бывъшоу прѣдъ андупата рече анду-
патъ къ сватоуоумоу· пожьри богомъ. сватыи Кодратъ
рече· рабъ азъ Христоса рекъшаагo· бози, иже небесе и
земла не сътворьша, да погыбнѫтъ. андоупатъ рече·
пожри, Кодрате. мѫченикъ рече· не жърѫ, рѣхъ ти
оубо, ꙗко христосовъ робъ юсмъ. андупатъ глагола·
повинѫти ти са подобаатъ закономъ цѣсаремъ, а не
Христосоу твоюмоу, ꙗкоже глаголеши. сватыи Кодратъ
рече· азъ цѣсароу моюмоу Христосоу повиноуѭ са, а не
чловѣкомъ не вѣдѫштиимъ бога, молити са оубо за на
повелѣно юстъ намъ юстъ, да некли обратать са и прии-
мѫтъ оувѣдѣнию истины· жрътви же коумиромъ никако-

же. андупатъ рече· да аште оубо молиши са за цѣсара, то подоба ти юстъ и повелѣниюмъ ихъ повиновати са, пишетъ бо са, отъдати кесарово кесареви и божию богоу. сватъıи Кодратъ рече· за село моє искоупихъ са кесароу, и богоу моюмоу подобаатъ искоупити са иже о немъ дльгоу. повелѣлъ же юстъ жрьти крьстиюномъ, любо ли оумирати не жьржштемь· мы же готови юсмъ за христосово исповѣданию не тъчьѭ юдноѭ оумрѣти нъ и тысѫштами. андупатъ рече· видиши ли, колико множьство крьстиюнъ пожръша богови; юда тѣхъ мнитъ ти са бъıти добрѣишоу; сватъıи Кодратъ рече· зѣло добрѣи добродьнѣи юсмъ, юко не пожръхъ· к'де же сѫтъ пожъръшеи; не виждѫ ихъ оубо. и повелѣ андупатъ привести ѭ прѣдъ са, и юко ѭ хотѣша въвести, блаженъıи Кодратъ, да не видѣнъ ими бѫдетъ, тако просто стоѧ, рече къ андупатоу· повели, да ма отрѣшатъ. отрѣшеноу же юмоу бъıвъшоу текъ блаженъи въ цркъвиште и вьса капишта сътъръ повръже на земи, видѣвъше же жър'ци бъıвъшеѥ похъıштьше и коупно съ воинъı поставиша и прѣдь андупатомъ. разг'нѣвавъ же са андупатъ повелѣ и повѣсивъше стръгати· повѣшенъ же бъıвъ сватъи нача славити бога и юко придоша отъстѫпивъшеи рече к нимъ блаженъи Кодратъ· ѡ оканнии и вьсѣко окаанни, что пострадав'ше толь скоро състѫживъше си отъвръгосте са владъıкъı Христоса и сами са дїюволоу прѣдасте; не вѣровасте ли бъıти вьскрѣшению мрътвъıимъ; не вѣсте ли, юко огню неоугасаюмоу бъıти и чрьви неоусъıпаѭштоу и бездьнѣ и тинѣ и прѣисподьнїи дьври; къıи

отъвѣтъ бѫдетъ вамъ въ славьнꙑи и великꙑи дьнь пришьствиꙗ съпаса нашего Їсоус Христоса; развръзѣте очи оума вашего и видите, отъ кѫдоу испадосте и к’де падосте сѧ, цѣсарьство небесьноѥ оставивъше непотрѣбьноуоумоу рабоу воини ѥсте, иже отъшъдъшоу владꙑцѣ биѥтъ клеврѣтꙑ своѩ и оубиваѥтъ, ѥгоже господинъ пришедъ на полꙑ прѣсѣчетъ, и разоумѣите, ч’то сътвористе, маловрѣменънꙑихъ мѫкъ оубоꙗвъше сѧ вѣчьнѣи мѫцѣ сами сѧ прѣдасте, оузьрите вꙑ бѫдѫштаꙗ вамъ отъ правьдивааго сѫдиѩ Їсоус Христоса, иже отъдастъ комоуждо по дѣломъ своимъ. и се глаголѭштоу блаженоуоумоу Кодратоу възъпиша отъвръгъшии сѧ съ слъзами великомъ гласомъ и рѣша· оубоꙗхомъ сѧ, господи, мѫкъ и съвъсхꙑштени бꙑхомъ ꙗко бесловесьнии животи, и акꙑ агньци посрѣдоу влъкъ расхꙑштени бꙑхомъ, съключиша бо насъ грѣси свои, и жити хотѧште въ маловрѣмен’нѣѣмъ семъ житии въ бѫдѫштиимъ вѣцѣ оумрѣхомъ· да что сътворимъ оубо, не вѣмъ, ѡ ока’нии. блаженꙑи же Кодратъ, радости испльнивъ сѧ о покаании ихъ и слъзꙑ ихъ видѣвъ рече к н҃имъ· пъваите, братиѥ, ꙗко милосрьдъ ѥстъ господь, нашъ Їсоу Христосъ, съ слъзами припадѣте к н҃емꙋ, стоите и нꙑнꙗ о исповѣдании ѥже въ съпаса, своими кръвьми очистите сѧ отъ грѣхъ, и ѥже пльтиѭ побѣждени бꙑсте, крѣпостиѭ доушънѭѭ побѣдите. тѣм’ же кричь великъ сътворьшемъ на мнозѣ часѣ и повръгъшемъ сѧ на земи и прьстиѭ посꙑпавъшемъ главꙑ своѩ толикъ трепетъ бꙑстъ прѣдъстоѩштиимъ, ꙗкоже не тъчьѭ кръстиꙗномъ

юднѣмъ плакати са съ ними, живѫштии бо вь никеистѣмъ градѣ оужасъше са отъ бывъшаго крича и вьплѣ събра са на мѣсто то мѫжи и женъı и младенци, жидове и ѥлини и крьстиꙗнъско множьство, иже са тажште творѣахѫ, ꙗкоже не бѣаше вьмѣстити са народоу. разгнѣвавъ же са о томъ андупатъ повелѣ блаженаго Кодрата паче стрѫгати и свѣштами горѧштами прижагати ребра ѥго, и расѣдаѧ са ꙗростиѭ съпадааше съ прѣстола, нечловѣчьстѣ повелѣваѧ наносити на нь мѫкъı. добии же христосовъ Кодратъ, ꙗко никакоже чоуѧ мѫкъ, поучааше каѭштаѧ са глаголѧ· добрѣ, братиꙗ, молите са господоу прилежьно. онѣмъ же глаголѭштемъ, ꙗко нѣсмъ достоиньни нарицати имене сватааго христосова, оукаравъше и, глаголааше имъ· молите са богоу, братиꙗ, молите са, приближите са къ мьнѣ. онѣм' же пристѫпивъшемъ и припадаѭштемъ к немоу и плачѫштемъ са вел'ми и в'сѣмъ тоу сѫштиимъ плачѫштемъ са с ними вьздвигъ гласъ свои блаженъıи Кодратъ вьзпи съ слъзами глаголѧ· блаженъıи богъ, иже ѥд'ночадаго съına своѥго Исоу Хрьста посълавъıи и тѣмъ са примиривъ съ нами, врагомъ же намъ сѫштемъ прѣлихъıимъ чловѣколюбиимъ присвоиствивъ нъı, иже вьсѣкѫ тварь сътворивъıи бъıв'шааго ради по образоу твоѥмоу чловѣка, да насъıштаатъ са тобоѭ сътворенъıими зъдании· и нъıнꙗ, владъıко, изгънана сътвори сотонѫ отъ рабъ твоихъ сихъ, приими, владъıко, и нъıнѣ съвоинъı моꙗ, оувазъша оубо вь сѣтехъ диꙗволѣхъ, нъıнѣ же прибѣгаѭштаѧ къ твоѥи благъıни и чловѣколюбью. да оубо не гнѣваи са на на,

ꙗко отвръгоша сѧ тебе древьѥ, обаче стоѩт' непрѣклонни, приими даръ мои недостоинааго раба твоѥго, и съподоби ѩ примѣсити сѧ къ небесънымъ твоимъ и истинънымъ воиномъ, сътвори сѧ самъ знамениѥ въ благо, да оувѣдатъ, ꙗко помиловалъ ѩ ѥси, и не гноуша сѧ каѭштемъ сѧ имъ. еи, владыко господи, Ісоус Христосе, оуслыши мене раба своѥго и за доуша ихъ приими моѭ доушѫ, ꙗко тебѣ подобаатъ слава вь вѣкы аминъ. и съ великомъ гласомъ вьсеи братии рек'шемъ аминъ напрасно свѣшта оугасоша и рѫкы мѫчаштиихъ слоугъ раслабѣша и облакъ свѣтелъ на вьсѣхъ сватыихъ бысть, тъма же и мракъ на андупата и на поганыѩ просыпа сѧ, ꙗкоже отъ страха оум' погоубити ан'тоупатоу и вьстрепетати коупно съ съвѣтьникы своими· надѣѭштемъ сѧ имъ, ꙗко и градъ сѧ иматъ пасти, мльчанию же многоу бывъшоу аггельскъ гласъ слышанъ бысть поѭштемъ и славословаштемъ бога, часома же двѣма минѫвъшема расхождааше сѧ по малоу тъма и начаша вьзирати погании на сватыѩ и видѣти иже о нихъ свѣтъ, покаавъшии бо сѧ начаша съ великомъ гласомъ вьпити и глаголати· съгрѣшихомъ и безакон'новахомъ, оцѣсти, съпасе. ѥд'ва же вь себѣ бывъ андупатъ повелѣ ѩ вести вь темницѫ и оутврьдити. и сънемъше съ дрѣва блаженааго Кодрата въврьгоша и вь темницѫ и оутврьдиша. и на оутриꙗ сѣдъ андупатъ на сѫдишти повелѣ прѣдъставити ѥмоу раскаавъшаѩ сѧ, въпрашавъ же ѩ и оувѣдѣвъ прилежьноѥ и непрѣклоньноѥ исповѣданиѥ ихъ и не възмогъ прѣвратити имъ оума повелѣ вести ѩ въ своѩ земьѩ и

градъı юдного когождо ихъ и тоу живы ѧ съжизати, блаженоуоумоу же Кодратоу коупно и съ инѣми къ Єлиспонтоу прѣдъити. вьси же свати идоша радости исплъннивъше са и славаште бога и тако къждо ихъ веденъ бъıстъ на своıѫ землıѫ и о Христосѣ съкончаша са. шъдъ же андупатъ въ апамиискъıи градъ и пожъръ коумиромъ повелѣ привести прѣдъ са сватъıѧ мѫченикъı и рече къ блаженоуоумоу Кодратоу· жьреши ли богомъ оубо, влъшве и непрѣподобьне, или ни; довии же мѫченикъ Кодратъ рече· отца твоıего нарицаи такого сѫшта, азъ бо кръстьıанъ ıесмъ, и не вѣдѣ ни вльшьбъı ни проказьства, и не жьрѫ бѣсомъ. вида же андупатъ вьсе тѣло сватааго одрано рече къ дроугомъ своимъ· кыѧ мѫкъı нанесѫ на зълосъмрътънааго сего, не вѣдѣ. онѣмъ же не довѣдѫштемъ и не отъвѣштаıѫштемъ ничсоже, видѣхѫ бо оуже к'томоу не мошти тѣлоу ıего тръпѣти мѫкъ, повелѣ андупатъ принести врѣтиште и вьсадити и вь нє и ископати ровъ и вьвѣсити и вь нь вь врѣтишти и бити и посохами· многоу же часоу минѫвъшоу повелѣ изати и из врѣтишта мьна, ıако оумрълъ ıе· ıакоже отрѣшиша врѣтиште, искочивъ сватъıи ста простъ. ан'дупатъ рече· не ю ıеште почоу мѫкъ; сватъıи же Кодратъ възърѣвъ на небо рече· благодарьствоуıѫ та, господи Їсоус Христосе, ıако стрѣлъı младеништъ бъıша ранъı ихъ и изнеможе вь нихъ крѣпость ихъ, мнѣ же силѫ подаи и оукрѣпи ма, и къ андупатоу рече· окаане, видиши ли и пъıтаıеши ıеште; ıеже оубо можеши творити, то твори, тъчьıѫ скорѣıе. възъıарив же са андупатъ рече къ немоу· по вьсемоу потоу погоубьıѫ та, аште

и влъшъбами своими пъваюши. сватъıи же Кодратъ възъпивъ рече· благословьıенъ юси, господи боже нашъ, ıако избави отъ ржкъı съмрьтьнъı жизнь нашж, нъıнѣ оубо въздамъ ти славж прѣвъıшьн҃юмоу богоу нашемоу. андупатъ же повелѣ и прѣди вести въ к҃есарижь, въшъдъ же андупатъ въ градъ на оутриıа пожрѣ бѣсомъ и повелѣ блаженааго Кодрата прѣдъставити юмоу и пъıтааше отъ н҃его, аште хоштетъ пожрѣти, оувѣдѣвъ же непрѣложениıе блаженааго мжченика рече къ н҃емоу· довьлѣютъ ти оубо, жже приатъ мжкъı, пристжпивъ пожьри богомъ. блаженъıи же Кодратъ рече· игралъ юси съ мною мжками сими твоими. и разгнѣвавъ са андупатъ повелѣ прострѣти и по остроу камению и бити ї говаждами жилами по вьсемоу тѣлоу· биюмъ же блаженъıи славьıаше бога глагол҃а· многашди бъраша са съ мною и бо не прѣмогоша мене· на хрьбьтѣ моюмъ ковахж грѣшници, оудалиша безакониıе ихъ, и ıако съконьча ѱалмъ андупатъ рече· биıате и протажьно, добии же мжченикъ Кодратъ рече· биıате, биıате, пльти оубо пакости твориши, а доуша не врѣдиши. андоупатъ рече· окаане, зълоу бѣсоу прѣодолѣлъ юси. сватъıи Кодратъ рече· тако ми и господа моюго Їсоус Христоса, зълоу зѣло и не тъчьıж юдномоу, нъ и вьсемоу воинъствоу юго господинъ бъıхъ, господа моюго ради Їсоус Христоса, юмоуже слава въ вѣкъı аминъ. множьствоу же братьѩ отъвѣштавъшемъ аминъ разгнѣвавъ са зѣло андупатъ повелѣ жти отъ множьства дъва мжжа и привести ıа к н҃емоу· жтома же има бъıвъшема оставивъ сватааго Кодрата о блаженѣемъ Саторнинѣ и Роуфинѣ

нача пытати, се бо бѣаста имени ѥю. повѣсивъ же ꙗ повелѣ дърати желѣзны ногъты, дондеже чрѣва начънѫтъ хътѣти извалити са на земьѭ. блаженаꙗ же мѫчима молꙗста сватааго Кодрата и вьсѫ прѣдъстоѩштѭѭ братьѭ молити са богоу за нꙗ. и възъпивъ сватыи Кодратъ рече· господи Ісоус Христосе невидимааго отьца, посьли помошть своѭ на нѣ и застѫпи ꙗ, еи, боже съмѣренъıихъ, помилоуи рабы своѩ и даждъ имъ трьпѣние и побѣдѫ дожии до коньца. многоу же часоу минѫвъшоу и ничьсоже отъвѣштаѭштема има, отъ многъıихъ бо мѫкъ не можааста и глаголати, повелѣ же андипатъ сънемъше ꙗ прѣдати сѣчьцамъ, да на пѫти Єлиспонта идѫште отъсѣкѫтъ главѣ ѥю. тѣма же тако съконьчавъшема са мѫжи боголюбиви и хрьстолюби вьслѣдъствовавъше ихъ пѫтьмь вьзаша многоцѣнъныѩ мошти ѥю, давъше злато много сѣчьцемъ, принесъше же ꙗ въ своѩ грады положиша чьстьно. блаженоумоу же Кодратоу повелѣ андупатъ коупно и съ инѣми въслѣдъствовати въ Аполониѭ, и въшьдъ нечьстивыи андупатъ въ цркъвиште аполоново повелѣ привести сватааго Кодрата и прокыѩ· приведеном же имъ бывъшемъ ноужда̓ше ѩ пожрѣти нечьстивъıимъ бѣсомъ и глагола къ блаженоуоумоу Кодратоу· послоушаи оубо мене и остани са бѣсованиꙗ своѥго, по ч̓то санъ свои и родъ оукарѣѥши; оувѣждъ богы и съпаси са и азъ повелѭ врачемъ ицѣлити та, тъчьѭ пожьри богомъ, пристѫпи къ Асклипию и тъ та истѣлитъ, оубои са величьства богъ и великааго Аполона, добꙗго Иеракліꙗ, иже вьсѣхъ цѣсаръ, и Диꙗ тръвеличьствънааго,

Ѩрєа, Писидона оубо, нѣси ли николиже плавалъ по мороу, да бы оувѣдѣлъ страхъ юго; любо ли поклони са сльньцоу свьташтоуоумоу са по вьсеи сьселен̄ѣи, юда и тъ оумрълъ юстъ, ꙗкоже ты хоула глаголеши; еда нѣстъ на небеси; блаженыи же Кодратъ рече· азъ покланѣѭ са истин'ноуоумоу богоу и юдиночадоумоу сыноу юго Ӏсоус Христосоу, и не отъмештѫ са сватаалго доуха, нъ трепештѫ юго крѣпости, и неисповѣдимѫѭ силѫ поѭ и славьѭ въ инѫ, мрътвомъ же капиштемъ не кланѣѭ са, бѣсъ не боѭ са, ни тебе нмѫшта'го малогодънѫѭ власть, юште же мало дьнии и ӏдѫ къ господоу моюмоу, ты же зъло зьлѣ въплачеши, ꙗко не въсхотѣ оувѣдѣти истиннаалго бога, давъшаалго ти жить, сыне сотонинъ, обьштьниче нечистыхъ бѣсовъ, бѣсъныи пьсе, кръвопивыи змию, плътоꙗдивыи мечоу, свирѣпѣи звѣрии, не стыдиши ли са жъра камению прѣдъ народомъ прѣдъ толикомъ множъствомъ народа, иже ничесоже приюмьѭтъ; сокачиꙗ чистѣиша васъ сѫтъ, иже сѫтъ раби чловѣчьсти, ꙗко въ дворѣхъ закалаѭтъ чистѣ на сънѣдение чловѣкомъ, а не бѣсомъ, вы же коумиромъ безъчоувьствьномъ жържште прѣдъ народомъ не срамьꙗюте са, ꙗко и каменїю закалаѭште вы сънѣдаюте· да придетъ, бестоудьници, приюмлаи жрътвѫ, да ꙗвитъ са, да въспроситъ о себѣ, да приметъ, да ꙗстъ, да речетъ камѣныи богъ вашъ, что хоштетъ, да юмоу заколѫтъ, козѫ ли или волъ или птицѫ, чьстьнѣшеюе юмоу, оусрамьꙗите са, чада стоудовънаꙗ, вы бо бѣсъни сѫште ны цѣломѫдрънꙑꙗ бѣшены мьните. и се глаголѭштоу юмоу разгнѣвавъ са

андупатъ повелѣ соль съ оцътомъ съмѣсивъше поливати раны юго и соукномъ въстирати· и юко помлъча свѧтыи, Перинии нечьстивъıи повелѣ раждегъше желѣза зѣло жешти и по ребромъ. блаженъıи же Кодратъ дльготрьпѣливъ тръпа болѣзни молюше сѧ въ оумѣ млъча и оустьнѣ юго подвѧзаста сѧ, гласа же юмоу не бѣаше слъıшати, отънемогъшемъ же сѧ слоугамъ, повелѣ сънѧти и и вести вь темницѫ, и на оутрьıа повелѣ андупатъ свѧтаадго прѣдъвести къ елиспонтъскоуоумоу островоу, и прѣшедъшоу антоупатоу Рундакъ рѣкѫ изидоша противѫ юмоу кназъ, иже бѣ того мѣста, и съ народом съб ъравшиимъ сѧ отъ капиштъ, а по истинѣ желаѭштемъ видѣти христосова страстотрьпьца, прослоутию бо мѫчениѩ юго оуже по вьсеи Асии и бъхма по вьсеи вьселенѣи обьтекло бѣаше, повелѣ же вьсѣмъ андупатъ прѣдъити къ прѣди сѫштии вьси глаголемѣи Сероукоминъ, тоу бо капишта многа бѣахѫ поставьюна, и прѣбъıвъ тоу на оутриѩ сѣдъ повелѣ привести свѧтаадго мѫченика Кодрата, вьсь же народъ събъравъ сѧ стоюхѫ позороуѭште мѫченика, блаженаадго Кодрата· онъ же, аште и полиюно бѣаше кръвиѭ вьсе тѣло и акъı мѣхъ бѣаше надъменъ, нъ тихо и свѣтъло показаадше лице своѥ и склаба сѧ ведомъ бѣаше слоугами, многъıихъ бо ради мѫкъ, ѭже нанесоша на нь, не можаадше оуже и ходити, вьсь бо пѫть на колѣхъ везомъ бѣаше, и ако прѣдъста прѣдъ андупатомъ, и рече к немоу· пооумилъ ли сѧ юси оубо, Кодрате, или ни; онъ же прѣвеликомъ гласомъ въз'пивъ рече· из младь ногътии цѣломѫдрьствоуѭ, из ѫтробъı матере моюѩ

крьстиꙗнъ ѥсмъ и иного бога не знаѭ развѣ господа моѥго Ісоус Христоса. тъгда разгнѣвавъ са ан'тупадъ повелѣ огнь въз҃гнѣтити и въложити сковрадѫ· слоугамъ же възгнѣтивъшамъ огнь, и тако раждежена бѣаше сковрада, ꙗкоже образъ ѥѩ подобенъ бѣаше огню, и повелѣ андупатъ възложити сватааго на сковрадѫ. блаженъıи же Кogратъ рече· азъ самъ о себѣ възлѣзѫ на сковрадѫ, и не замоуждѫ, и сътворивъ христово знамениѥ възлеже на сковрадѣ, възметаахѫ же слоугъı диꙗвола на своврадѫ пьцьлъ и масло и трьстиѥ. сватъıи же Кодратъ поꙗше· боже, на помоштъ мьнѣ вьньми, господи, на помоштъ мьнѣ потъшти са, да постъıдатъ са и посрамьꙗѭтъ са искѫштии доуша моѥѩ, да възвратятъ са въспать и оусрамьꙗѭтъ са хоташтии мьнѣ зълоу. и коньчавъшоу ѥмоу ѱалмъ, ꙗко дьвѣма часома прѣшедъшема, нача сватъıи рѫгати са андупатоу глагола· огнь сии твои стоуденъ ѥстъ и желѣза сковрадъı макъчанша сѫтъ твоѥго срьдьца, добрѣ оубо сътвори, троудъна ма сѫтъ отъ шъствиꙗ пѫтьнааго, повелѣ на макъцѣхъ семъ одрѣ почити ми, нъıнѣ оубо испочихъ и възмогохъ, и то глагола сватъıи мѫченикъ обраштааше са на сковрадѣ, ꙗко на одрѣ по истинѣ настъланѣ· многоу же часоу прѣбъıвъшоу и огню никакоже прикоснѫвъшоу се ѥмъ повелѣ андупатъ сънемъше и отъ сковрадъı мало вьнѣ вьси на хлъмъ възведъше мечемъ главѫ ѥмоу отъсѣшти. приим' же отъвѣтъ и тъшта са на небесьскоѥ цѣсарьство блаженъıи Кодратъ поꙗше глагола· благословьѥнъ господь, иже не дастъ насъ на оуловениѥ зѫбомъ

ихъ, и нѣкотории отъ вьслѣдъ идѫштаꙗ братиꙗ поꙗахѫ сь н҃имъ. и дожии до мѣста, идеже хотѣаше съконьчати са, коньча ѱал'мъ, и на мнозѣ помоливъ са и благодарьствивъ бога прѣклонивъ колѣнѣ и выѭ протагъ въ добрѣ исповѣдании оусѣченъ бысть на славѫ и хвалѫ Христосоу богоу нашемоу нынѣ и присно и въ вѣкы вѣкомъ.

Мѣсаца марта въ а҃і. житиѥ Григора папы роумъскаго.

Блаженыи Григории поставьѥнъ бысть патриархъ сватѣи божии цръкви римьстѣи, а прѣжде патриаршъства цръноризъцъ бѣ въ манастыри сватаего апостола Яньдреа, нарицаѥмааго Клиоскаура, близъ сватоую мѫченикоу Їѡана и Паула. бѣаше же игоуменъ того манастырѣ, мати же ѥго блаженаꙗ Силвиꙗ живѣаше близъ вратъ сватаего Паула апостола на мѣстѣ нарицаѥмѣѣмъ к҃ела нова. тъ же блаженыи Григории ѥг'да сѣдѣаше въ хызинѣ своѥи и писааше, приде къ н҃емоу маломоштъ, мола и и глагола· помилоуи ма, рабе бога вышьнꙗго, ꙗко старѣишина бѣхъ кораб'никомъ, и истопихомъ са и погоубихомъ много имѣниѥ, и своѥ и стоужде. любоништии же и по истинѣ рабъ христосовъ призъвавъ слоугѫ своѥго глагола ѥмоу· брате, шедъваждъ семоу ѕ҃ златицъ. братъ же шедъ сътвори, ꙗкоже повелѣ ѥмоу

рабъ божии Григории, и дастъ маломошти ѕ҃ златицъ, и отиде. пакы оубо мало прѣмоудивъ въ тъжде день приде тъжде маломоштъ къ блаженоуоумоу Григороу глаголА: помилоуи мѧ, рабе бога въıшьнıаго, ıако много погоубихъ, а мало ми ıеси далъ. блаженъıи же призъвавъ слоугѫ своıего глагола ıемоу· иди, брате, даждь ıемоу дроугѫıѫ ѕ҃ златицъ. сътвори же братъ тако. възьмъ же ништии в҃і златицъ отиде. пакы же мало помоудивъ третиıе въ тъжде дьнь приде къ блаженоуоумѹ Григорию глаголА· помилоуи мѧ, рабе бога въıшьнıа'го, даждь ми дроугоıе благословьıениıе, ıако много погоубихъ. блаженъıи же призъвавъ слоугѫ своıего глагола ıемоу· иди, даждь ıемоу дроугѫıѫ ѕ҃ златицъ. отъвѣштавъ же глагола· вѣрѫ ми ими, чьстънъи отьче, ıако нѣстъ остала ни ıедина златица въ ризьници. глагола к н҃емоу блаженъи· не имаши ли иного никакогоже съсѫда, ни ли ризъна, да даси ıемоу; онъ же отъвѣштавъ рече· иного съсѫда, чьстънъıи отьче, не имамъ развѣ сьребрънааго блюда, иже ıе посълала госпожда великаıа съ коуциıѫ. глагола къ н҃емоу рабъ божии Григории· иди, брате, даждь ıемоу блюдъ тъ. братъ же сътвори, ıакоже повелѣ ıемоу блаженъıи, и дастъ ништоуоумоу. ништии же въземъ в҃і златицъ и сьребрьнъıи блюдъ отиде. ıегда же и поставиша патриарха свѧтѣи цръкви римьстѣи, по объıчаю патриар'шъскоу повелѣ сак҃елароу своıемоу въ ıединъ дьнь ıедноıѫ привести в҃і маломошти на трепезѫ своıѫ, да обѣдоуıѫтъ сь н҃имъ. сак҃еларии же сътвори, ıакоже повелѣ ıемѹ патриархъ, и призъва в҃і мѫжь ништъ. и ıегда сѣдоша

съ патриархомъ на трепезѣ, обрѣтоша са ГІ. призъвавъ же сакелара глагола юмоу· не бѣхъ ли ти реклъ ВІ позъвати, то како без моюго повелѣниıа три на десате юси позъвалъ; сакеларь же слышавъ и пристрашенъ бывъ отъвѣштавъ рече к нѥмоу· вѣроуи ми, чьстънъи владыко, дъва на десате ихъ юстъ, третиıаго на десате не видѣаше ник'тоже развѣ патриархъ юдинъ. обѣдоуıаштемъ же имъ видѣаше патриархъ третиıаго на десате сѣдашта на краи стола, и се, лице юго образы измѣнıаше, овогда оубо видѣти и бѣаше сѣда, овогда же отрока. и югдаже въсташа съ трепезы, ины вьса отъпоусти блаженыи, а третиıаго на десате, видимааго тако чоудъна, ѧ и за ржкж и вьведы и вь клѣть своıж глагола юмоу· заклинаıж та о велицѣи силѣ вьседръжителıа бога, повѣждь ми, к'то ты юси, и что юстъ има твою; онъ же рече к нѥмоу· и юже въпрашаюши имене моюго, то и то чоудъно юстъ, обаче азъ юсмъ оубогыи пришедыи к тебѣ, югда бѣ въ манастыри сватааго Андреа апостола, нарицаюмааго Клиоскаръ, югда сѣдѣаше въ хызинѣ и писааше, юмоужe да дъва на десате златицъ и сърeбрънын блюдъ, иже ти бѣ посълала съ коуциıж блаженаıа Силвиа мати твоıа, и да оувѣси, ıако отъ дьне того, отъ нѥлиже пода ми съ дльготрьпѣниюмъ и простомъ срьдьцемъ, нарече та господь патриархоу быти сватѣи црькви своюи, за нѥжже и крьвь своıж пролиıа, и быти ти прѣимьникоу и намѣстьникоу врьховьнıаго апостола Петра. глагола же к нѥмоу блаженыи Григории· како вѣси ты, ıако тъгда нарече господь быти мьнѣ патриархоу; онъ же отъ-

вѣштавъ рече· не ѥльма ли аггелъ господа вьседръжителꙗ ѥсмъ азъ, то того ради вѣдѣ, и тогда бо господь ма бѣ посълалъ к тебѣ искоусити оусрьдиѥ твоѥ· аште оубо чловѣколюбьнѣ а не чловѣкомъ твориши видѣти милость своѭ. блаженꙑи же то слꙑшавъ оубоꙗ са, не оубо бѣаше до толѣ видѣлъ аггела, акꙑ къ чловѣкоу бо бесѣдова и вьзира на нь. рече же аггелъ къ блаженоуоумоу· не бои са, се, посълалъ ма ѥстъ господь, да бѫдѫ съ тобоѭ въ житии семъ. блаженꙑи же слꙑшавъ то отъ аггела паде ницъ на земи, и поклони са господоу глаголꙗ· аште малааго того ради даания и ничесоже сѫшта толико множьство штедротъ показа о мьнѣ прѣмилостивꙑи господь, ꙗкоже аггела своѥго посълати къ мьнѣ, бꙑти ѥмоу съ мноѭ въ инѫ, какоѩ оубо славꙑ съподобатъ са прѣбꙑваѭштии въ заповѣдехъ ѥго и дѣлаѭште правдѫ, без лъжа бо ѥстъ рекꙑи, ꙗко милость хвалитъ са на сѫдѣ, и милоуѩи ништа въ заѥмъ даѥтъ богоу. тъ же самъ аггельскꙑи господь строѩи чловѣчьскоѥ съпасениѥ глаголетъ къ о деснѫѭ стоѩштиими· градѣте, благословьѥнии отьца моѥго, приимѣте оуготованоѥ вамъ цѣсарьство отъ начала мироу· алъчен бо бѣхъ, и дасте ми ꙗсте, жаданъ бѣхъ, и напоисте ма, страненъ бѣхъ, и наведосте ма, болѣхъ, и присѣтисте мене, нагъ бѣхъ, и облѣкосте ма, въ темьници, и придосте къ мьнѣ, ѥльма оубо сътвористе ѥдномоу отъ братиѩ сеѩ моѩ хоудꙑѩ, то мьнѣ сътвористе· бѫди же вьсѣмъ намъ почитаѭштиимъ же и послоушаѭштиимъ оуслꙑшати блаженꙑи тъ гласъ, и вѣчьнꙑихъ благꙑнь, ѩже оуготова

богъ любаштимъ и, да ны съприимникы сътворитъ Христос богъ прѣчистыѩ ради матере юго сватыѩ богородица, ꙗко томоу подобаатъ слава, честь и поклананию, ныне и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта въ ві. мѫчению сватаалго Пион'на презвутера змурньска града.

Памать сватыимъ обьштевати апостоломъ велитъ· вѣды ꙗко иже памать творитъ съ вьсѣмъ срьдьцемъ и вѣроѭ и инѣхъ оутроуждаютъ, больша хоташте подражати, Пиониꙗ же мѫченика и паче поминати лѣпо, по неже, югда бѣаше въ мироу, многы отъ прѣльсти обрати, апостольскыи мѫжь въ насъ бывъ, и коньць югда призъванъ бысть къ господоу и мѫченъ бывъ, съпсаною се остави на наказанию намъ и до нынѣшьнꙗго имѣти намъ памать оучениꙗ юго. мѣсаца шестаалго в дьни настаѭшти сѫботѣ велицѣи вь дьни, вьнегда са роді блаженыи мѫченикъ Полукарпъ, гонению сѫштоу Декиꙗ цѣсара въ Змурьнѣ, ѩти быша Пионии презвутеръ и Савини исповѣдьница и Асклипиꙗдъ и Македони и Лимонъ презвутеръ съборьнѣи цръкъви· Пионии же видѣ прѣжде юдного дьне, вьнегда са роди Полукарпь, ꙗко въ ты дьни ѩти быша сии съ Савиніѭ и съ Асклипиюмъ посташте са, и ꙗко видѣ, ꙗко оутро въ тъ дьнь ѩти имѫтъ быти, въземъ розвьны изви-

тъı три на выѭ своѭ възложи, и Савининиї и Асклипии, и жідѣахѫ сѣдаште въ домоу. се же сътворі за ведомъıꙗ ради не разоумѣти кыих', ꙗко и дроузии идѫтъ осквръните са въ трѣбахъ, нъ да видатъ вьси, ꙗко вьнатъ вь тем'ницѫ абиѥ ити· помольшемъ же сꙗ имъ и въкоусивъше хлѣба и водъı въ сѫботѫ великѫѭ приде к нимъ Полемъ и иже бѣахѫ сь нимъ вьзискаті и влачити крьстиꙗнъı на трѣбъı и на оскврьнениѥ, и рече Полемѡнъ· вѣмъ оубо, Пиониї, заповѣди цѣсара, ꙗко велитъ вамъ жрьти богомъ. Пионии рече· вѣмъ заповѣди божиꙗ, вь нихъже велитъ намъ томоу ѥдномоу са кланꙗти. Полемъ рече· поидѣте оубо на съборъ, да томоу са обѣштаѥте. рече же Асклипиꙗди и Савинии· мъı богоу живоуоумоу покараѥмъ са и обѣштаваѥмъ са. веде же ꙗ Полемъ и пришъдъшемъ имъ видѣша вьси, ꙗко ѫзъı носатъ, и акъı на прѣславъно чоудо течаахѫ колико брьзо народи, ꙗкоже отьривати дроугъ дроуга, и пришедъшемъ имъ на мѣсто, идеже бѣша събърали са, испльни же са вьсе то мѣсто и въсходи и горьница елинъ и жидовъ, иждень праздъноваахѫ, по неже бѣаше великаа сѫбота. поставиша же ꙗ по срѣдѣ ихъ и Полемъ рече· ѡ Пиониѥ, покорите са акъı и вьси, и жьрѣте, да не мѫчени бѫдете. простъръ же рѫкѫ Пионии свѣтломъ лицемъ отъвѣштавъ рече· мѫжи, иже о добротѣ змурньстѣи хвалаште са, и иже въ васъ сѫтъ жидове пришьли, послоушаите мене мало вамъ вѣштаѭшта· слъıшѫ бо о само приходаштиимъ, ꙗко посмѣѭште са и порадоуѭште са игри мните тѣхъ погрѣшениѥ, им'же не по воли жърѫтъ, лѣпо же бъı вамъ ели-

номъ покарѣти са оучітелю вашемоу Омироу, иже съвѣштаѥт'· не подобно ѥстъ, оумиращштиихъ хвалити са, вам же, ѡ жидове, Мѡусии, ꙗко велитъ· аште видиши осла брата твоѥго падъша подъ брѣменемъ, не миноуи, нъ въстава въстави и, такожде же и Солѡмоноу глаголѫштоу· аште падетъ врагъ твои, не порадоуи са и о потъчении ѥмоу не възноси са, азъ бо своѥмоу оучителю покарѣѭ са, оумрѣти изволѫ паче а не прѣстѫпити словесе ѥмоу, и подвизаѭ са не измѣнити, ꙗже прѣжде навыкохъ· по томъ же и наоучихъ, кыимъ оубо посмѣѭтъ са жидове, аште и врази имъ ѥсмъ, ꙗкоже вѣштаѭтъ, нъ чловѣци ѥдначе обидѫ ненавидаште, рьцѣмъ кыѧ прѣобидѣхомъ, кыѧ отъгънахомъ, кыѧ оубихомъ, кыѧ ли къ коумиромъ ноудихомъ; или мнатъ, тъчно ѥстъ своѧ грѣхы иже нынѣ страха ради чловѣчьска твораштиимъ не толико оунѣ ѥлико вольнии грѣси неповольнъıимъ; к'то оубо поноуди жидовъ жрѫти Велфегороу, или ꙗсти жрътвы мрътвыимъ, или блѫдити въ дъштерехъ иностранникъ, или съжешти коумиромъ сыны и дъштери, или ръпътати на бога, или противити са Мѡусии, а и не благодѣти имѣти благодѣѭштиимъ, или обраштати са срьд'цемъ въ Єгуп'тъ, или въшъдъшоу Мѡусии възати законъ, решти Ярѡноу· сътвори намъ богы, и телецъ творити; васъ бо могѫтъ прѣльстити, по неже почитаѭтъ са вамъ книгы сѫдиискыѧ, цѣсарьскыѧ, исходьныѧ, и в'си, о нихъже обличени бываѭтъ, нъ иштѫтъ, чесо ради ции не ноудими сами приходатъ на жрътвѫ· да тѣхъ ли ради вьсѣмъ крьстиꙗномъ зазираѥте; мните сѫштѫѭ жизнь

токоу подобьноу быти, кыи коупъ болиї юстъ, плѣвъныи ли или п'шеничьныи; югда бо придетъ дѣлатель съ лопатоѭ потрѣбити тока, плѣвамъ льгъкамъ сѫштамъ, оудобь вѣтромъ отъносатъ са· а пшеница тоу остаюетъ. видите пакы въвръжена невода· вьсе лі, юже сьберетъ, на потрѣбѫ юстъ; тако же и нынѣшьнꙗ' жизнь. како оубо хоштете о семь намъ страдати, акы правьдьникомъ или акы и неправьдьникомъ; аште же и акы неправьдьнии, како оубо и вы тѣми дѣлы неправьдьныими обличаюми тожде творите; аште ли ꙗко праведнии, праведныимъ страждѫштиимъ, кыѩ вамъ надежда имѣти; аште бо праведьныи едва съпасаютъ са, нечьстивыи и грѣшьныи к'де авитъ са; сѫдъ бо мира належитъ, о немъже извѣстихомъ са многыими. азъ же и ошьдъ и вьсѫ жидовьскѫ землѭ прошедъ, прѣшедъ же Иордана видѣхъ землѭ, до нынѣшьнꙗго послоушьствоуѭштоу бывшоу на неи божию гнѣвоу, твораштиихъ ради грѣхы и живѫштиихъ на неи, странникы оубиваѭште и ино много ноуждѫ твораште· видѣхъ дыма ижнеѩ до нынѣшьнꙗго въсходашта и землѭ огнемъ оупепеленѫ и всего плода праздьна и мокротьныѩ влагы, видѣхъ и море мрьтво, водѫ прѣмѣненѫ своюѩ вешти, страхомъ божиюмъ отъпадьшѫ и не могѫшти животьно вь себѣ крьмити, и въходаште подъ водоѭ комоу вь не измештетъ и вънъ, и оудрьжати тѣла чловѣчьска не могѫштѫ вь себѣ, приꙗти бо чловѣчьска не хоштетъ, да не чловѣка ради пакы вьспрѣштена бѫдетъ. и се далече вамъ глаголѭ· вы видѣсте и повѣдаюте людииск̑ѫ землѭ и декаполитьскѫ

изгорѣвъшѫ огнемъ и прѣдълежаштѫ до нынѣшьнꙗго на показаниѥ нечьстивъıимъ Ѥтни вь Сикилии островъ исхода отъ него огнь, аште и се далече отъ васъ ѥстъ, поразоумѣи топлѣ водѣ исходаштиї отъ земла, и поразоумѣите, отъ кѫдоу раждизаѥтъ са, или отъ кѫдоу съгрѣваѥтъ са, аште нѣстъ огнь подъ землеѭ. тѣмъ проповѣдаѭ вамъ о бѫдѫштиимъ огнемъ бъıти сѫдоу отъ бога словесе ѥго ради Їсоуса Христоса, и того ради богомъ вашимъ не слоугоуѥмъ, и капиштоу златоу не покланꙗѥмъ са. симъ же и їнѣмъ мнозѣмъ реченомъ бъıвъшемъ Пиониѥмъ, Полемонъ и сѫштии сь нимъ и вьсь народъ помлъчаша послоушаѭште, ꙗкоже никомоуже крънѫти. рекъшꙋ же пакы Пионию, ꙗко богомъ вашимъ не слоугоуѥмъ, и капиштоу златоу не поклонимъ са, приведоша ихъ на срѣдѫ и приставиша имъ кыѧ отъ събора съ Полемономъ молаште са и глаголѫште· оувѣштаи са намъ, Пиониѥ, ꙗко тебе любимъ, и многа ради достоинъ ѥси живъ бъıти, нрава добраꙗго ради и кротости, добро ѥстъ да живеши и свѣта сего видѣти и ино много. онь же кь нимъ· и азъ глаголѫ, ꙗко добро ѥстъ жити, нъ оно оуне ѥстъ, ѥгоже мы любимъ, и свѣтъ онъ истинънъи, и се же оубо вьсе добро, и не навидаште дѣла божиꙗ бѣгаѥмъ, нъ инѣхъ большъ хоштемъ, а сихъ прѣобидимъ. Алеѯандръ къ боголѫкавъ мѫжь рече· послоушаи и насъ, Піониѥ. Піонии рече· ты мене послоушаи, ѥже бо ты вѣси, вѣдѣ, а ѥже азъ вѣдѣ, ты не вѣси. Алеѯан'дръ же вьсхотѣ поръгати са ѥмоу, а рече наръгаѧ са· а сиѧ ѫзы чьсо ради сѫтъ на тебѣ; Піонии рече· сего ради, да не

прѣходаште града вашего поразоумѣѭтъ ны, ꙗко жъръше и оскврънивъше са придохомъ, и да оувѣсте, акы и не въпрашати са велимъ, нъ въ темницѫ идемъ по воли, а не акы инѣхъ волеѭ и насъ въсхытивъше ведете, нъ им же носимъ ѫзы, оставите насъ, не бо съ ѫзами въведете насъ къ коумиромъ вашимъ. ти тако Алеѯандръ помлъча· пакы же онѣмъ молаште са ѥмоу ономоу глаголѭштоу ѥмоу· тако оуставихомъ и оустръмихомъ, и много обличаѩ ихъ и о бѫдѫштиихъ съповѣдаѩ имъ Алеѯандръ рече· что оубо на потрѣбѫ сѫтъ намъ словеса си ваша, имиже и недостоини ѥсте жити; народоу же хоташтоу позоръ съборънын творити, да то оуслышатъ паче ции отъ стратига пришедъше Пѡлемѡноу рѣша· не даждъ глаголати ѥмꙋ, да не вълѣзѫтъ на позоришти, плиштъ и възисканиѥ о немъ бѫдетъ. се слышавъ Полемѡнъ глагола· Пıониѥ, аште не хоштеши жрътн, понѣ приди на мѣсто коумиръско. онъ же рече· нъ не бѫдетъ польза твоимъ коумиремъ, аште тоу придемъ. Пѡлемѡнъ рече· оувѣштаи са намъ, Пиѡниѥ. Пıѡнии рече· еша моглъ быхъ азъ вась оувѣштати крьстиꙗномь быти. они же вельми вьсмиꙗвьше сѧ рѣшѧ· не имаши того створити, да живи изгоримь. Пионии рече· горе есть зѣло оумьрьшоу изьгорѣти. оскабивьши же сѧ Савини, Полемонь и сѫшти сь нимь рѣшѧ· смѣеши ли сѧ; она же рече. еи, аште богь хоштеть, крьстиꙗнъıни бо ѥсмь, елико бо кь Христоу вѣроуѭть, смѣѭть сѧ вь радости вѣчьнѣи. глаголаше еи· ты бо емоуже не хоштеши, бѫдеть ти приѩти· иже бо не жьрѭть жены, вь блѫдньствѣ

стоѧт’. она же рече свѧтоуоумоу господоу пешти сѧ о томь. пакы же Пиониу рече Полемонь· оувѣштаи сѧ намь, Пионие. Пиони рече· повелѣно ти ѥсть или оувѣштати или мѫчити· аште не можеши оувѣштати, то мѫчи. тогда повьпрашавь Полемонь глагола· пожьри, Пионие. Пиони рече· ꙗко крьстьꙗнь есмь. Полемонь рече· коего бога чътеши; Пиони рече· бога вьседрьжителѣ сьтворьшаго небо и землѭ и вьсѣ, ꙗже вь нихь, и вьсѣхь нась, иже подасть намь вьсе богатьство, ѥгоже познахомъ слова ѥго ради Ї̈соуса Христоса. Полемѡнъ рече· пожьри оубо по цѣсароу повелѣнию. Пїѡнїи рече· азъ человѣкоу жрътвы не творѭ, кръстиꙗнъ бо ѥсмъ. Полемѡнъ рече· кръстиꙗнъ ли ѥси; Пїѡниї рече· еи. Полемѡнъ рече· коѥѧ црькъве; отъвѣшта· съборьнѣи, не бо ѥстъ ина отъ Хръста. таче приде на Савинѫ, рече бо прѣжде ѥи Пїѡнии, ꙗко нарьци себе Ѳеѡдоти, да не въпадеши отъ имене пакы въ рѫцѣ безаконьнѣи твоѥи госпожди бывъшиї, госпожда бо ѥи въ врѣменехъ Гордиꙗна цѣсара, хотѧшти обратити Савинѫ отъ вѣры, отъгъна ѭ отъ себе съвѧзавъши, по томъ же съ Пиѡномъ сѫшти ѧта бъıстъ въ гонѥнии томь. рече же оубо и тои Полемѡнъ· что сѧ глагољеши; она же рече· Ѳеодоть. онъ же рече· кръстиꙗнъıнї ли ѥси; она же глагола· еи, кръстиꙗнъıнї ѥсмъ. Полемѡнъ рече· коѥѧ цръкъве; Савина рече· съборънъıѧ. Полемонъ рече· коѥго бога чьтеши; Савина рече· вьседръжителꙗ, иже сътвори небо и землѭ и вьсѣхъ насъ, ѥгоже познахомъ слова ѥго ради Исоу Хръстоса. таче въпраша Асклипиада Полемѡнъ· или ты крьстиꙗнъ ѥси; Асклипиꙗдъ

рече· еи. Полемонъ рече· коєѧ црькъве; Асклипиıадъ рече· съборънꙑѧ. Полемѡнъ рече· коєго бога ч҄теши; Асклипиıадъ рече· Ӏсоуса Христоса. Полемѡнъ рече· сиї оубо инъ ли єстъ; Асклипиıадъ рече· ни, нъ тъжде, єгоже и сиıа нарекоста. симъ реченомъ бывъшемъ ведоша ѧ вь темницѫ, идѣаше же вь слѣдъ народъ многъ., ıакоже пльномъ быти вьсѣмъ стъгнам҄. глаголаахѫ ции о Пионии· како присно блѣдъ сꙑ нꙑнѣıа роумѣно лице ємоу єстъ. дръжашти же єго Савини за ризꙑ отъръваниıа ради отъ народа глаголаахѫ ции наржгаѭште сѧ· тетъка боитъ сѧ, да не отърьвена бѫдетъ· єдинъ же отъ ниххъ възъпи· аште не жьржтъ, да сѧ мѫчатъ· дроугꙑи же к҄то глаголааше· се, чловѣкъ идетъ жрьти· глаголааше же сего ради, иже бѣаше съ нами Асклипиıадъ· Пиѡнии речетъ· лъжеши, не бо сего творитъ Асклипиıадъ· дроузии же глаголаахѫ· сии и сии жрътвѫ сътвориша· Пиѡниї рече· къждо своѭ иматъ волѫ, ч҄то оубо тебѣ; азъ Пиониї сѧ нарицаѭ. се рекъшоу ємоу єдъва отъ народа сътлѣштеномъ сѫштемъ въведоша ѧ въ тьмницѫ прѣдавъше стражемъ. вьлѣзъше же обрѣтоша затворена презвутера съборънꙑѧ црькъве именемъ Лимна и женѫ македоньскѫ и єдного отъ вѣрꙑ фрꙋгиискꙑѧ именемь Еутухиıакъ· сѫштемъ оубо имъ вькоупь оувѣдѣша стрѣгѫштии тьмницѫ, ıако приносималго отъ вѣрьнꙑхъ не възимаѭтъ Піѡнніїна чадь, глаголааше бо Піѡнъ· ıако єгда ваште трѣбоваахомъ, никомоуже быхомъ, и нꙑнꙗ како хоштемъ вьзати; разгнѣваша же сѧ тьмничьнии стражиє, и разгнѣвавъше сѧ вьведоша

ихъ паче вь нжтрь, ꙗкоже не имѣти имъ никоѥꙗже милости· славивъше же бога оумлъчаша, подаꙗштоуоумоу имъ обыченаꙗ, ꙗкоже покаати са стражемъ ис темница извести ꙗ пакы на прѣждъ. они же прѣбыша рекше· слава господоу, сълоучи бо са намъ се на добро, пространиѥ бо имамъ и бесѣдовати и бога молити и день и ноштъ. обаче оубо и вь темницж мнози отъ страны прихождаахж оувѣштати хоташте, и слышаште их' отъвѣтъ дивьꙗхж са, вълажаахж же и ѥлико по ноуҗди бѣахж влачими отъ кръстиꙗнъ братиꙗ многъ плачъ твораште по вьса часы паче же о добрыихъ мжжихъ и о добрѣ житии бывъшиимъ, ꙗкоже плакати са Піѡнию п глаголати· безоума, безоума ны мжчите, безоума ны сѣчете, видаште бисъры цръкъвъныꙗ отъ свинии попъраны и звѣзды небесъныꙗ подъ опашьꙗ змииноꙗ на земл̂ж влачимы, винограда, иже насади десница божиꙗ, отъ свинии прокоуждена, и того ныніꙗ ѥмл̂жтъ вьси мимоходаштеи. чада моꙗ, ꙗже пакы раждаꙗ, доньжде са образи Христос въ васъ, млади мои поидоша по жестокоу пжти, ныниꙗ Соусана оудѣвена бысть отъ безаконьноу старцоу, ныниꙗ отъкрываꙗтъ младж и добрж, да насытатъ са доброты ѥꙗ и въ лъжж навадатъ на н̂ж, ныниꙗ оубо гладъ не хлабьныи, ни жажда водънаꙗ, нъ еже оуслышати слово господьн̂е, ныниꙗ оубо въздрѣмаша са вьса дѣвица и съпаахж, съвръши бо са глаголъ господа и съпаса, ѥда сынъ чловѣчьскыи обраштетъ вѣрж на земи. слышж же ꙗко и ѥдинъ къждо ближикж прѣдаѥтъ, да съвръшитъ са реченоѥ, ѥже прѣдати братъ брата въ сьмрьть, или

испросилъ юстъ васъ сотона просѣати акы п'шеницѫ, нъ да никтоже не мнитъ, чада, ꙗко отънеможе господь, нъ мы, глаголетъ бо, или не можетъ, рече, рѫка моꙗ отати васъ, или отажьча слоухъ мои не оуслышати; нъ грѣси ваши растоꙗтъ посрѣдоу насъ и бога, облѣнихомъ бо са, дроузии же и прѣобидѣвъше безаконию сътворихомъ, дроугъ дроуга хапьѭште и дроугъ дроуга ꙗдѫште сами са оуморихомъ· лѣпо же бѣ намъ прав'дѫ из лиха имѣти паче кн҃ихчии и фарисеи, слышѫ бо, ꙗко и къıѧ отъ васъ жидове призъıваѭтъ въ сьньмѣхъ, тѣмъ вьньмѣте, да никакоже вамъ и велико и мало и вольнъıи грѣхъ прикоснетъ са, и ни юдинъ отъ васъ да не съгрѣшитъ великъıимъ грѣхомъ и хоулоѭ ꙗже на сватъıи доухъ, не бѫдѣте коупно сь н҃ими кнази содомьстиї и людию гоморьстии, имже рѫцѣ кръве испльнь· мы же ни пророка оубихомъ, ни Христоса прѣдахомъ, ни распахомъ. да что много глаголѫ вамъ; помните, югоже слышасте, и нъıнꙗ бесѣдоуите, им'же наоучени бъıсте, по н҃еже и се оуслышасте, ꙗко рѣша жидове· Христос чловѣкъ бѣѣше и почи ꙗко ноуждъноѭ съмрьтьѭ. да рекѫтъ намъ, коюмꙋ нѫждеѭ оумьрьшоу вьсь миръ оученикъ испльн҃енъ бъıстъ; коюмоу ноуждеѭ оумьръшоу чловѣкоу оученици и дрꙋзии с н҃имъ толици за имa оучителꙗ своюго оумр'ѣша; коюмоу ноуждеѭ оумьръшоу чловѣкоу имен҃емь толико лѣтъ бѣси изгонатъ са, и елико на величиꙗ въ цръкви съборнѣи бъıваѭтъ; не разоумѣѭтъ же, ꙗко ноуждеѭ съмрьтьнъ юстъ, юже по своюи воли извода себѣ отъ житиꙗ. се же юмоу глаголавъшоу повелѣ потъштавъше са имъ

излѣсти ис темница. придоста же к нимъ неокоръ и епархъ Ѳеѡфилъ съ народомъ многомъ глаголѫшта· се, старѣи васъ Оуктімонъ въдастъ са, и жрътвѫ сътвори, оувѣштаите са и вы, въпрашаѭтъ бо васъ Лепидонъ и Єуктимонъ. Піѡнии рече· иже сѫтъ въведени вь темьницѫ, то лѣпо имъ ѥстъ дожьдати андупата, да видимъ, что имъ велитъ. отидоша же много имъ глаголавъше, и пакы прідоша съ многомъ народомъ. рече епархъ Ѳеѡфилъ· лѫками андупатъ посъла да ведени бѫдете въ Єфесъ. Піѡнии рече· да придетъ посланъіи и поиметъ насъ. Ѳеѡфилъ рече· нъ пригкиѱъ ѥстъ чьстьнѣи, и ты паче иди к немоу· аште ли не хоштеши, кнази ѥсмъ, да, ѥже хоштѫ, творѫ. повръзъ же и за выѭ дастъ воиномъ вести, ꙗкоже мала ѥго не оудавити. пріде оубо на стъгны и Савинии кричаштема има великомъ гласомъ· кръстиꙗна ѥсвѣ, и на землѫ помештѫште себе, да не ведени бѫдѫтъ въ коумирьницѫ, шестъ воинъ Піѡниꙗ ношаахѫ стрьмоглавь. не могѫштемъ же имъ ѥго дръжати колѣнома тъкаахѫ по ребромъ а за рѫцѣ и за нозѣ влачаахѫ вьпьѭшта· принесоша же ѥго носаштии и положиша на земи въ коумирьници· ѥдиначе же стоꙗше Єуктимонъ при коумирьници, и Лепидонъ рече· чьсо ради вы не жьрете, Піѡниѥ; Піѡнии рече· ꙗко крьстиꙗни ѥсмъ. Лепидъ рече· ꙗко коѥго бога чьтете; Піѡнии рече· сътворьшааго небо и землѭ и море и вьсе ѥже вь нихъ. Лепидъ рече· распатъıи же оубо кто ѥстъ; Пиѡнии рече· ѥгоже посъла богъ на съпасениѥ мира· кнази же вел҄ми възпивъше вьсмиꙗша са, и Лепидонъ ѥго нача клати. Піѡниї же

възьпи· богъ вѣренъ, и не постыдите са, правдѫ почьтѣте, иже сѫтъ тъчни акы и вы, познаите, закономъ вашимъ послѣдоуите, насъ мѫчиите, акы и не покарѣкыѫште са, и вы не покарѣюте са, мѫчити повелѣно вы юстъ, а не ноудити. и к нѥмоу Роуфинъ кто прѣдъстоꙗ въ риторьстѣи хытрости, сии рече· стани, Пишнию, не величаи са. онъ же к нѥмоу· то ли ти сѫ риторъства; то ли сѫтъ твоꙗ кнігы; тѣхъ Сократъ отъ Афинеи не пострада· то или Сократъ и Аристидъ и Анаѯархъ и прочии величаахѫ са, имже и философиѭ и прав'дѫ и тръпѣние любьахѫ; юдинъ же нѣкъıи въ санѣ и славѣ мирьстѣи сы рече· не кличи, Пішние. Пишнии рече· не ноуди, нъ крадѫ раждъзи и сами вь нѫ вьлѣземъ. Терентии же к'то отъ народа въскрича· вѣсте, ꙗко сиї инѣхъ повраждают', да не жьрѫтъ, да оуже оубо вѣньца възложиша на ниꙗ· она же растръзавъша отъметастa· димосии же стоꙗаше дръжа коумирь жрътвъныи, не же съмѣаше къ комоу близъ пристѫпити, нъ самъ прѣдъ вьсѣми димѡсии изѣ отъ нѥго. кричаштема же има· крьстиꙗна юсвѣ, не обрѣтъше, что иматъ сътворити, пакы вь темницѫ ведоша, и народъ рѫгааше са и заоуша'хѫ, и къ Савинии к'то глаголааше· ти въ отьчинѫ своѭ не можааше оумрѣти; она же рече· кто юстъ отьчина моꙗ; азъ пионова сестра юсмъ. Асклипиади же къ Пішнию рече· не боиши ли са мене о семъ; и тако вьведена быста вь темницѫ. вълазаштоу же Пішнию вь темницѫ юдинъ от' воинъ оудари и по главѣ вел'ми ꙗкоже врѣдити юго, онъ же помльча, рѫцѣ же оударьшоуоумоу юго и ребра обатриша са, ꙗкоже

юдва юмоу отъдыхати. вълѣзъша же вь темницѫ славьщаста бога, ѩко прѣбыста въ има христово без врѣда, и не похвали са о нею врагъ, и прѣбыста въ пѣснехъ и молитвахъ оутвръждаѭшта себе. по том же приде андупатъ въ Змурьнии и приведенъ бывъ Піонии, сѣдшоу антупатоу на сѫдишти въпрашати и нача· что са нарицаюши; отъвѣшта· Піоний нарицаѭ са. андупатъ же глагола· жьреши ли; отъвѣшта· ни. андупатъ въпраша· кѫѭ вѣрѫ имаши; отъвѣшта· съборъныѩ цръкве презвутеръ юсмъ. андупатъ рече· ты ли юси оучитель имъ; отъвѣшта· еи. рече андупатъ· боуюсти оучитель юси. отъвѣшта Піонии· божии вѣрѣ юсмъ, и вѣроуѭ къ господоу сътворьшоуоумоу вьса. андупатъ рече· жьри. отъвѣшта· ни, къ богоу боголѣпьно вѣровати наоучихъ са. онъ же глагола· вьси богы чтемъ и небо и сѫштаѩ на небеси богы· что на въздоухъ вьзираюши; жьри юмоу. отъвѣшта· не на въздоухъ вьзираѭ, нъ къ сътворьшоуоумоу въздоуха и небо и сѫштаѩ на небеси. андупатъ рече· рьци, к'то сътвори; отъвѣшта· недостоино юстъ решти. андупатъ рече· богъ оубо, иже юстъ Зеусъ, иже юстъ на небеси, цѣсарь бо юстъ вьсѣмъ богомъ. млъчаштоу же Піониу и обѣшеноу бывшоу рѣша· жьри. отъвѣшта· ни. пакы мѫчівъше и ногътьми рѣша· покаи са. отъвѣшта· нѣсмъ обоуѩлъ, нъ живаго бога боѭ са· андупатъ и ини мнози жръша, и живи сѫтъ и съмыслатъ. отъвѣшта· не жьрѫ. андупатъ рече· ч'то са тъштиши на съмрьть; Пионий рече· не тъштѫ са на съмрьть нъ на жизнь. андупатъ рече· не велико чоудо

творити тъшта са на съмрьть, нъ ıеꙗ́ма оубо тъштиши са на съмрьть, живъ да изгориши. и въписаша вь пинакидъı роумьскъı· Піωнии исповѣдавъıи са самъ крьстиꙗнъ живоу изгорѣти повелѣхомъ. шедъшоу же ıемоу на сѫдилиште съ тъштаниıемъ и пришедъшоу коментарисию самъ са съвлѣче, таче разоумѣвъ прѣчистъıи лѣпотѫ тѣла своıего, многъı радости испльни са, възьрѣвъ же на небо и хвалѫ въздавъ богоу иже тако ıего съблюдъша, прострѣ са самъ на дрѣво, и прѣда са воиноу пригвоздити са· пригвожденоу же ıемоу бъıвъшꙋ пакъı димωсии рече· покаи са и отъньмемъ гвоздиꙗ, отъвѣшта же онъ· чоухъ, ꙗко нич̓тоже сѫтъ, тѣм же тъштѫ са, да абиıе вьстанѫ обличаꙗ ıеже из̓ мрътвъıихъ вьскрьсениıе. поставиша оубо ıего на дрѣвѣ. таче по томъ и пресвутера коıего Митродора вѣръı маркіаньскъıꙗ· лоучи же са Піωниꙗ поставіти о деснѫꙗ, Митродора же о лѣвѫꙗ, и оба зьрѣста на въстокъ· принесеномъ же бъıвъшемъ дръвомъ и крѫгомъ гладъше Пиониї затвори очи, ꙗкоже народоу мнѣти і издъша, онъ же отаинъ ихъ мольбѫ твора, пришъдъ же на конецъ молитвѣ прозьрѣ, ıеште же пламени великоу сѫштоу веселъ лицемъ, послѣжде рекшоу аминъ и рекъ господоу· приими моıѫ доушѫ, акъı отърıгаꙗ тихо и без болѣзни издъхнѫ и прѣда доухъ свои господоу, вьсѫ крьвь, вьсѫ доушѫ, неправьдьнѣ осѫжденѣ бъıвъши, обѣштавъшоу же са съхранити тако житиıе живъ блаженъıи Пионии непорочьно, неистьлѣнно, присно оума имъı своıего простръта къ богоу вьседръжителю и къ ходатаю богоу и чловѣкомъ Исоуса Хрьста, бога нашего,

такомоу же и достоинъ бѣстъ коньцоу, и великааго подвига побѣдивъ проиде тѣснꙑими двьрьми на широкъ и великъ свѣтъ. назнамена же сѧ ѥмоу вѣньцъ по тѣлоу, по огни бо тако ѥго видѣхомъ приходивъше, ꙗкоже тѣло ѥно страстьникоу изглаждено и оуши ѥмоу свѣтьлѣ бꙑста, брада же ѥмоу акꙑ то прьво брадѣѭшт8 свьтѣаше сѧ, и лице ѥмоу пакꙑ свѣтъло и благодѣть чоудьна, ꙗкоже крьстиꙗномъ оутврьдити сѧ паче вѣроѭ, невѣрнии же възбоꙗвъше сѧ и сьвѣдиѭ имѫште въ страсѣ отити. мѫченъ же бꙑстъ сватꙑи Пиѡнии мѣсаца марта в҃і дьнь, сѫбота, часъ і҃ при Нанѣ цѣсари, о насъ же цѣсаръствоуѭштоу господоу нашем8 Їсоус Христосоу, ѥмоуже слава и дръжава въ вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Молитва сватаадго Пiѡниꙗ, иже сѧ обрѣте въ ино писаниѥ.

И вь сихъ книгахъ чте сѧ роумъскꙑ· Пиѡнии самъ сѧ исповѣда крьстиꙗна сѫшта, живъ да сѧ съжежетъ и оугодъно бꙑстъ· блаженꙑи же шедъ на мѣсто, иждеже бѣаше огнь раждъженъ, видѣвъ пламень полашть, моли сѧ ведѫштиимъ ѥго воиномъ, ослабити ѥмоу часъ малъ, да молитвѫ сътворитъ· и прѣклонивъ колѣнѣ и въздѣвъ рѫцѣ инѣмъ подъдръжаштемъ ѥго, самъ бо отъ многа висѣниꙗ не можааше о себѣ рѫкоу въздѣ-

ти, нача же молити са господоу и глаголати· слава тебѣ, Ісу Христосе, сыноу божии иночадъıи, сь ни̑мъ сы присно, слово божиѥ, живаꙗ сила и живъı твора вьса, съкровиште отчоу вѣдѣнію, благоѥ корениѥ новоуоумоу садоу, иже къ богоу плодоприношенію нашемоу, без лъжа надежда познавъшиимъ тобоѭ отъца и сватааго доуха, вѣнець славѣ отьцоу иже различънъıихъ свѣтъ исповѣданию нашемоу съплитаѥмъ на благѫ вонѫ отьцоу, таина съкръвенаꙗ отъ вѣкъ и нынѣ обличимаꙗ насъ ради исповѣдаѭштиимъ владъıчьство твоѥ, строитель вьсеи твари, дръжаи кръмѫ небесънѫѭ, ѥже ѥстъ сватъıи доухъ, и избава вьсѫ доушѫ клаташтѫ са въ горести диаволовѣ, иже, дѣлатель добрыи, разлѫчаѫ доухомъ сватъıимъ плѣвы п'шеница, хлѣбъ небесъскъıи оутвръждаѫ срьдьца вѣдѫштиимъ добраꙗ твоꙗ дѣаниꙗ, вино благоѥ новаго винограда, веселаи и свѣтълотвораи лица ожидаѭштиимъ прихода твоѥго, источникъ животвораштоуоумоу доухоу, неразлѫчимаꙗ десница отьца, живъıи образъ отчꙋ подобию, тихоѥ отишиѥ плаваѭштиїмъ, надежда безнадеждъныимъ, сватость божии благодѣти, праведъныи сѫдии, мъздодавъць исповѣдаѭштиимъ са прѣдъ чловѣкъı, пѫть водаи къ от'цоу, двьри отчоу въходоу, пастоухъ благъıи положивъıи доушѫ за овьца, и мене грѣшна'го избавивъ отъ влька, вьсьжде сы, иждеже та кто помолитъ, истинноѥ цѣсарьство, покою брѣменъныимъ, врачоу болаштиимъ доушами, иже божиѭ властиѭ оставьꙗѫ грѣхъı, вѣнецъ мѫченикомъ, истинъныи богъ, иже надъ вьсѣми богъ съ сыномъ и

сватꙑимъ и животворꙗштиимъ и неразлѫчимꙑи отъ божиꙗ славꙑ и сватаaго доуха твоıего вь та живꙑи и вьса, ꙗже на небесехъ и на земи и въ мори испльнѣѧ приходомъ, и строꙗ и подаꙗ пиштѫ вьсеи пльти, тебѣ подобаатъ хвала, слава, великолѣпотиıе, сватость отцоу и сватоуоумоу доухоу вь вѣкꙑ аминъ. и се рекъ слꙑшаштемъ вьсѣмъ сътворивъ христосово знамениıе вьлѣзе въ огнь и зинѫвъ прѣда доушѫ и съконьча са сватꙑи мѫченикъ божии въ Змурьнии. азъ же власъ въ Ефесѣ сꙑ въ то врѣма оупразнивъ са отъ дѣла цѣсара прѣписахъ протлъковавъ отъ роумъска ѧзꙑка на грьческъ.

Мѣсаца марта въ ГІ. мѫчениıе сватаaго Савина.

Цѣсарьствоуıѫштоу Диоклитиꙗноу заповѣдь посъла са по вьсеи вьселенѣи, ꙗкоже вьсѣмъ не покоряштиимъ са заповѣди ıего и не жьрѫштии богомъ мѫчени бꙑваıѫште злѫ съмрьтиıѫ оумрѣти. доиде же си заповѣдь по всеи егуптьстѣи странѣ· гонению же оубо належаштоу на крьстиꙗнꙑ зѣло, егуптьстѣ странѣ зѣло матѫшти са Савинъ кто именемь вь то врѣма сꙑ, поуста града прьвꙑи, блага рода сꙑ, славенъ же именемь, крьстиꙗнъ сꙑ належаштаꙗ ради бѣдꙑ отъшьдъ вънъ гра въ хꙑзѣ малѣмъ и съ инѣми крьстиꙗнꙑ таꙗше са, въ постѣхъ и молитвахъ дьнь и ноштъ прилежа· многомъ

же крьстиѩномъ ѧтомъ бывъшемъ и вьсѣм' има Савиноу нарицаѭштемъ прославив'ше, нехоудо вьзисканиѥ бысть отъ безаконьныихъ, имже зѣло мѫжа прославиша. по том' же мало дьнии ништии кто по обычаю проса хлѣба вѣды мѣсто, к'де живетъ сватыи Савинъ, пришедъ глагола безаконьникомъ· что ми дасте и покажѫ вамъ мѣсто, иждε ѥстъ искомыи вами Савинъ; они же оуслышавъше и ради бывъше даша ѥмоу два златика, и шедъше вь слѣдъ его доидоша мѣста и оударивъше въ двьри, акы жродоуѭште ч'то, отвръзъ ѥдинъ отъ братиѩ оувѣдѣти хота, что хотатъ, абиѥ въскочиша безаконьници и обрѣтоша сватаaго Савина съ инѣми шестиѭ братиѩ, и съвазавъше влѣкоша вънъ ис клѣти. въпрашавъше же, кто ѥстъ отъ нихъ искомыи ими Савинъ, и оувѣдѣвъше поим'ше ѥдного съвазаша веригами двоими, и козълъ тажькъ възложивъше ѥмоу приведоша ѥго къ воѥводѣ. въ то же врѣма Ариѩнъ к'то нарицаѥмъ старѣишина бѣаше въ поустѣѥмъ градѣ нарицаѥмѣѥмъ, тъ ишедъ на походѫ подлъгъ рѣкѫ оузьрѣ из далече плъкъ великъ народа градѫштъ, видѣвъ же мѣсто трѣвно и красьно сълѣзе отъ конѩ поглоумити са, бысть же часъ малъ, вьзьрѣвъ очима своима и оузьрѣ сватаaго Савина влѣкома съ нѫждеѭ великоѭ, и рече къ коментарисию· к'то ѥстъ, ѥгоже ведѫтъ нашего чина воини; онъ же рече· мьнѭ, господи, воѥвода ѥдинъ отъ небогыих' крьстиѩнъ ѥстъ, и по томъ мало дошедъше воини сташа прѣдъ воѥводѫ, истъкаша коментарисиѥмъ глаголѫште· Савинъ ли ѥстъ, иже крьстиѩномъ застѫп'никъ

ис прѣва иштемыи отъ вашеѧ власти; онъ же слышавъ и ѕѣло сѧ въздрадовавъ рече· благодѣть милостивыимъ и бесъмрътьнымъ богомъ, и абиѥ повелѣ на высоцѣ мѣстѣ прѣстолъ поставити и сѣдъ на высоцѣ рече· Савинъ иже нечьстивыѧ вѣры нарицаѥмыимъ крьстиꙗнинъ досадитель, да приведенъ бѫдетъ къ нашемоу сѫдилиштоу. коментарисии рече· Савина повелѣваше величиѥ въ затворѣ быти, аште ли велиши, се, станетъ прѣдъ твоимъ сѫдилиштемъ. приведеноу же ѥмоу бывъшоу Арияанъ воѥвода рече· да исповѣстъ прѣжде имѧ своѥ и кобь, и отъ кѫдоу ѥстъ. сватыи Савинъ рече· Савинъ нарицаѭ сѧ, крьстиꙗнъ же ѥсмъ. воѥвода рече· робъ ли ѥси или свободь; Савинъ глагола· свободь ѥсмъ въ добрѣ въздрастѣ и воинъ въ доуховѣѥмъ чиноу. воѥвода рече· да что ти бысть, да отиде отъ своѥго воиньства, а не паче себе оустрои ты и на потрѣбѫ сътворити сватыимъ цѣсаремъ и закономъ имъ; сватыи Савинъ отъвѣшта· азъ видѣвъ безаконьныѧ имъ заповѣди, дошедъша до робъ христовъ, изволихъ паче примѣтати сѧ въ домъ бога моѥго или жити въ жилиштихъ грѣшьникъ. воѥвода рече· нѣси ли слышалъ о заповѣданыихъ намъ отъ самодръжецъ, ꙗко да вьси въсѫдоу въ всѣхъ областехъ и странахъ и мѣстѣхъ жрьти и трѣбы творити милостивыимъ богомъ; Савинъ глагола· нѣстъ оутаило сѧ насъ нечьстивоѥ заповѣданиѥ, ꙗкоже и прѣжде рѣхъ, ни закони, ѥѭже ради . . блазниша и ізгоубиша многы и . . . нарицаѥши цѣсара по нѥже вештиѭ н . . . тъ ти закони истинии, не вѣдѫште бо то творѧтъ,

хоулѫ творѧтъ къ своѥмоу господоу и благодѣтелю· азъ же жьрѫ богоу моѥмоу Їсоус Христосоу и томоу ѥдномоу слꙋгоуѭ. Ꙗрианъ воѥвода разгнѣвавъ сѧ рече· зълаа главо, дрьзнѫ ли досадити добрыѩ наша цѣсара и свѧтыѩ имъ законы, иже сѫтъ поуштени намъ отъ нихъ на обьштеѥ съпасениѥ; Савинъ глагола· добрѣ да вѣси, воѥвода, ꙗкоже николиже жрьти имамъ богомъ твоимъ, аште съ вьсѣмъ вьспрѣштениѥмъ повелиши. воѥвода се оуслышавъ рече· азъ же ныня обаче съ милостиѭ ти прїхождѫ бесъмрьтьныихъ ради богъ милости, исповѣждь оубо, ꙗко сѫтъ бози истиньнии, благодѣтьнии· аште ли ни, мьсти и мѫкы, ѥже ти бѫдѫтъ отъ мене, сътворити тѧ имѫтъ вѣдѣти, ꙗко сѫтъ истиньниї бози. свѧтыи Савин' отъвѣшта· не имаши ты мене никакоже въспрѣштаѩ мьнѣ мѫками. воѥвода глагола· повелѣно ѥ свѧтыими и чьстьныими законы различьныими мѫками мѫчити тѧ, аште оубо въ непокорѣ прѣбываѥши. свѧтыи Савинъ глагола· аште тако оустрашимъ сѧ земьныѩ мѫкы и мьсти, ѩже аште и многы сѫ(тъ), не могѫтъ въ инѫ и присно дръ(жа)ти вьсе мѫчимаого жрьтиꙗ радї соуѥтьныимъ богомъ, колико паче би оужасати сѧ намъ Христоса Исоуса, могѫштааго мѫками оуготованыими отъ него безаконьныимъ оудръжати вь вѣкы вьса не противьшаѩ сѧ ѥмоу· би оубо боꙗти сѧ паче бога и господа нашего Їсоу Христоса паче сихъ рекомыихъ богъ, иже соуѥтьнї сѫтъ. Ꙗрианъ воѥвода се слышавъ рече· се наоучихъ тѧ, ꙗкоже съмыслити и їсповѣдати, ꙗко сѫтъ бози, аште ли ни, и неволеѭ тѧ приноуждѫ

исповѣдати, исповѣждъ оубо по волѣ прѣжде бѣды. сватъıи Савин҆ рече· тъı ма приноудиши решти, сѫтъ бози, ѩже вѣштаюши, такожде и азъ та приноуждѫ при народѣ вьсемъ сем҆ исповѣдати, ꙗко юстъ богъ на небеси, и развѣ того никтоже инъ, нъ Христосъ Ісоус богъ савиновъ. се слъıшавъ воювода, зѣло же разгнѣвавъ са повелѣ юго обѣсивъше стръгати. толико же стръганъ бъıстъ сватъıи божии мѫченикъ, дондеже маса юмоу падоша вьса на земи. тъгда воювода глагола· нѣси ли ювште покорилъ са жрьти богомъ; отъвѣшта сватъıи Савинъ· никакоже оубо жьрѫ. юдинъ же отъ прѣстоѩштиихъ Бисамбонъ именемъ рече· владъıка нашъ нѣстъ, ꙗкоже стоꙗти юмоу, нъ издъхнѫти и оумрѣти. Савинъ слъıшавъ абию вьскрича глаголѧ· нѣсмъ оума изгоубилъ ни отънемогохъ съмъısломъ, ꙗкоже да не бѫдетъ отъстѫпити отъ сътворивъшаагo ма бога. Ариꙗнъ воювода рече· ювште; ли пакъı дрързаюши и жестокъ юси срьдьцемъ, Савине; нъ не имамъ та сде мѫчити, идѣмъ на онѫ странѫ къ Антинополѭ, да тоу оувѣси, ꙗко сѫтъ истиньнии бози, им҆же самодръжителѥ намъ жрьти велатъ. Савинъ прѣжде воюводъı ведомъ къ Антінополи прѣшедъ рѣкѫ и отънемогъ прѣбъı тоу блюдомъ при брѣзѣ рѣкъı· излѣзоша же из града народи мнози видѣти блаженаагo мѫченика· воювода же вьсѣдъ въ корабь хотѣаше прѣити къ Антинополи, иждe сватъıи Савинъ провожденъ бѣаше. слъıшавъ же сватъıи божии мѫченикъ обьстоѩштаѩ народъı глаголѭшта, ꙗко воювода вьлѣзе вь корабь, прити хоташтоу вь сии градъ, въста и въставъ посрѣдоу

народа вьсего помоли са глагола· боже мои, Христосе Исоус, югоже ради болѣзнь сиѭ прѣтръпѣхъ, и позоръ и нагъ видимъ юсмъ отъ селика народа, оуслыши мене дьнесь, и простьри ржкж своѭ крѣпжѭ, и прослави има своє и мене грѣшнааго, неключимааго роба своюго посрѣдоу сихъ людии, тако да прославітъ са сватоє има твоє· да ставиши безаконнааго воеводж посрѣдоу рѣкы и сътворишн, да не прѣиде юмоу корабь, нъ да бждетъ въ бѣдахъ, да некъли по ноужди прославитъ чъстъноє и великоє има твоє, югоже са отъмеште. к'де же издрече Савинъ, стави са корабь посрѣдоу рѣкы и бѣаше клатимъ зѣло· да ꙗкоже разоумѣ се воєвода, рече сжштиїмъ с ними въ кораби· видите, ꙗко, юже рече онъ влъхвъ, сътвори влъхвованиимъ и дръжитъ насъ посрѣдоу рѣкы· азъ дивлж са вида силж влъшъствиꙗ юго. повелѣ же воєвода призъвати инѣхъ корабь на помоштьꙗ юмоу, и въскричавъше иже бѣахж въ кораби, призъваша корабла на помоштиꙗ имъ прити· дошъдъше же мѣста, иждe бѣаше корабь воєводинъ, и ти зѣло вѣтры и вльнами мьчими възврашта ахж са въспать, и бѣдно имъ бѣаше. юдинъ же отъ ниxъ корабь не могы приближити са къ воєводиноу корабью обрати са на онж странж, въз'пи же воєвода къ сжштиимъ въ кораби глагола· шъдъше на онж странж възиштате прѣдъ градомъ коюго Савина именемъ, кръстиꙗна сжшта, оумжчена мжками, и рьцѣте юмоу· чьсо ради стави насъ влъшъствомъ твоимъ прити на онж сърaнж к тебѣ; оубоꙗ бо са мжкы, да тѣмъ не да намъ прѣити. сжштии же въ кораби шъдъше и обрѣтъ-

ш҄е свѧтааго Савина рѣшѧ ѥмоу та словеса. свѧтъıи же отъвѣштавъ рече имъ· живъ господь богъ мои Їсоус Христос, ѥгоже ради азъ сѧ страждѫ, не иматъ прѣити на онѫ странѫ, доньжде прѣжде исповѣстъ имѧ господа моѥго Їсоус Христоса. Ѥрмиꙗ же к'то воинъ ѥдинъ отъ стрѣгѫштиихъ ѥго рече к н҄емоу· то како можеши разоумѣти, аште воѥвода исповѣстъ далече съı; отъвѣшта свѧтъıи Савиниї глагол҄а· ѥгда напишетъ к҄нигъı исповѣдаѧ бога моѥго и поуститъ къ мнѣ прѣдъ вьсѣми вами, тъгда и тъ проштенъ бѫдетъ въ градъ вьлѣсти. възвраштьшемъ же сѧ имъ и пришъдъ съ корабьѥмъ близъ воѥводъı и съповѣдавъше ѥмоу вьсѧ, ꙗже слъıшавъше отъ свѧтааго Савина, оуже бо бѣхѫ отъчаали своѥго живота и ї҆спросивъ хартиѭ написа тако· ѥдинъ богъ Савиновъ Їсоус Христос, сь н҄имь инъ никтоже ѥстъ. да ако въписа тако и посъла къ свѧтоуоумоу Савиноу, абиѥ оутиши сѧ и корабь оустрьми сѧ на онѫ странѫ. вълѣзъ же воѥвода въ градъ и сѣдъ на сѫдилишти повелѣ привести свѧтааго Савиниꙗ и глагола к' н҄емоу· тъı началъ ѥси дѣло ненавидимоѥ отъ богъ и самодръжецъ, иже стави насъ по срѣдѣ рѫкъı вльшьствомъ своимъ, ѥлико бо можааше сътвори мьнѣ, акъı и хотѣ· ѥже оубо могѫ азъ, тебѣ то сътворѭ. и повелѣ свѣшта вѫжегъше принестї и страстьника распѧти ѫжи четъıрьми и привѧзати и по четъıри колъı и подъпалити ѥмоу чрѣво и ребра, доньжде пльть ѥмоу акъı воскъ съжежена бъıвъши растечетъ сѧ. толико же ѥмꙋ зъла нанесъшоу ни ѥд'ного гласа испꙋсти, нъ прѣбъı тръпѧ акъı иномоу а не самомоу страждѫштоу. Ꙗриꙗнъ

воєвода рече· безоумьлю, рьци ми, что се хъште бꙑти, ꙗко никакоже ничсоже чоуєши тако мѫчимъ велми горцѣ; что са надѣєши, или на кого оуп'ваєши; глаголи ми· отъвѣштавъ сватꙑи Савинъ рече· надеждѫ имамъ къ богоу своємꙋ Їсоу Хрьстоу, ꙗко моштенъ єстъ отъ мѫкъ твоихъ соуєтьнꙑихъ избавити мене и вѣчьноуоумоу цѣсарьствꙋ оуподобити ма. воєвода рече· хоштеши оубо зълѣ оумрѣти; отъвѣшта страстьникъ христовь глагола· аште оумърѫ, пакꙑ имамъ, ꙗкоже рѣхъ, жизнь вѣчьнѫѭ. Яриꙗнъ же воєвода се слꙑшавъ вь гнѣвѣ бꙑвъ къ воиномъ глагола· се, послоухъ вамъ сльньце и мѣсацъ, како и ч'сого ради мѫчихъ сего неподобьнааго, да и вꙑ оувѣсте вьси въ градѣ семъ живѫштии, ꙗко не рачи никакоже покаати са ни жрьти богомъ, да сьпасетъ са, нъ паче изволи оумрѣти мѫками, да оуже оубо отъвѣтъ сътворити на нь, и се рекъ повелѣ єго вь рѣкѫ вьврѣшти и въ бездьнии оумрѣти. поимъше же єго воини ведоша надъ брѣгъ рѣкꙑ и възъмъше камꙑ велии привазаша ємоу къ ногама вьврѣшти и тако вь рѣкѫ по отъвѣтоу воєводиноу· ции же оубо отъ многꙑихъ братиꙗ принесоша ємоу ꙗдь, да ꙗстъ· онъ же рече· что себѣ троудꙑ творите, вьзлюбьєнии, азъ отъ сели не имамъ въкоусити браш'на земнаго, нъ ожидаѭ оноѧ пишта вькоусити, єгоже око не видѣ ни оухо слꙑша и на срьдьце чловѣкоу не вьзиде· васъ же вьсѣхъ хоштѫ вь слѣдъ мене идѫштъ, и видаште ма тако подвизати са, да достоини бѫдете и вꙑ вѣчьнѣи жизни вѣньць вьзати. и се ємꙋ рекшꙋ въведоша єго воини въ корабь и камень, єгоже бѣша прива-

зали къ ногама юго, да ако бъістъ по срѣдѣ рѣкы, пакы въскрича къ стоѧштиимъ и зьраштимъ к нѥмоу народоу глагола· вьзьрите на мѧ и помните мѧ и прѣмоудивъше оутрѣ третии дьнь пришедъше и странѫ сѣвера отъ града обраштете тѣла моюго изврьжена на соухо, и сего камене, иже имамъ на ногоу, хоштѫ вам, да погребете съ моимъ тѣломъ. и се рекъ вьзьрѣвъ на небо сватыи божии страстьникъ Савинъ помоли са глагола· господи Ісоу Хрьсте, слава тебѣ, ꙗко сътвори съ мноѭ недостоинъіимъ своимъ рабомъ . . . .
. . . . desunt quaedam . . . .
и мнози вѣроваша юмоу. слъішавъ же кназъ повелѣ привести и. пришьдъшоу же Алеѯандроу глагола юмоу к'назъ· рьци ми, ты кто юси льстаи многыѧ и отъвраштаѧ ѧ отъ жрътвъ божьскъіихъ и оуча ѧ инои вѣрѣ; рьци оубо намъ, кто съі тако льстиши народа; Алеѯандръ глагола· крьстиꙗнъ юсмъ, и санъ мои презвутерьскыи, имже саномъ кназоу вѣроѭ оупвахъ христовы надежда приѧти. Ан'тонінъ глагола· и к'то юстъ Христос; Алеѯандръ рече· съпасъ мира вьсего и свѣтъ вѣроуѭштиимъ вь нь. Антонинъ глагола· како можетъ съпасъ быти тъ, иже бъістъ распатъ и съмрьть приѧ; Алеѯандръ глагола· то юстъ чоудно, княже, ꙗко оумрѣ пльтиѭ, да не тъчьѭ сидв освѣтитъ, нъ и въ адѣ отърѣшитъ болѣзни оумьръшиим; Антонинъ глагола· боуꙗ словеса глаголеши и бляди многы· како оубо не могы помошти себѣ инѣмъ можетъ помошти; Алеѯандръ рече· съмрьть си вѣроуѭштиимъ к нѥмоу жизнь и нетьлѣнию на небесехъ подаютъ. Ан'тонинъ глагола·

оумлькни оубо бладъı и пожьри богомъ. Алеѯандръ рече· азъ глагола се не бладѫ, аште ли то тебе послоушаѭ, то не тъчьѭ бладь юсмъ нъ и жродъ, жродоуѭтъ бо словеса твоıа. Антонинъ рече· тако ми богъı, аште послоушавъ пожьреши богомъ, то и бладъıка имѣнию многоу· аште ли не послоушаюши, лютами мѫками погоубьѭ та. Алеѯандръ глагола· не льсти са, кназоу, ıако послоушаѭ твоюго ласканиıа, да погрѣшѫ христостово пришествию, тъ бо юстъ богъ живъ. Антонинъ глагола· аште не пожьреши, то мѫчима та покажѫ вьсѣмъ. Алеѯандръ рече· лютами мѫками оумърѫ отъ Христоса, аште тебе послоушавъ пожьрѫ бѣсомъ нечистъıимъ. Антонинъ глагола· съвлъкъше и соуровами жилами бииате и по чрѣвоу. биюмоу же юмоу и не вѣштаѭштоу ничьсоже глагола юмоу кназъ· послоушаи мене, Алеѯандре, и пожьри богом'. Алеѯандръ рече· ничьтоже сѫтъ мѫкъı твоѩ, томителю, и не пожьрѫ, рѣхъ ти оубо, ıако крьстиıанъ юсмъ, и юстъ богъ на небесехъ помагаѩи ми. Антонинъ глагола· не рѣхъ ли ти, ıако остани са бладии тѣхъ; и пристѫпивъ пожьри, да бѫдетъ цѣсарѣ волıа. Алеѯандръ глагола· азъ жрътвѫ цѣсарю вѣчьноуоумоу приношѫ сътворивъшоуоу небо и земьѭ и море и вьса, ıаже вь нихъ. Антонинъ рече· не мьнатъ ли ти са бози бо ти, им'же самодръжецъ цѣсаръ жрътвъı творитъ; Алеѯандръ рече· чоудо велико объдръжитъ ма, княже, да некъли и тебе самого видимъ покаѭшта са отъ прѣльсти коумиръскъıѩ и обраштаѭшта са къ истинѣ. Ан'тонинъ глагола· бѣшенъ ли юси, Алеѯандре; Алеѯандръ рече· азъ не бѣшѫ са, нъ

боıѫ сѧ бога и того сына Исоуса Христоса имѫштааго власть вь дьнь сѫдьныи доушеѭ и тѣломъ. Антонинъ глагола· възгнѣтите огнь и раждьзѣте сковрадѫ, да въвръженъ бѫдетъ вь нѭ, да тѣмъ бѫдѫтъ вльшъбы ıего побѣждены. възгнѣштеноу же бывъшоу огноу раждегоша сковрадѫ, ıакоже быти ıеи подобьнѣ огню. глагола же ıемоу Антонинъ· Алеѯандре, пожьри, даже не бѫдеши въ сковрадѣ, и нич'тоже ти оуспѣıетъ, ıегоже ты чьтеши Христоса. Алеѯандръ рече· не ты оубо о себѣ се глаголеши, нъ от'цемъ своимъ сотонѫ поваждаıемъ, ıегоже достоинъствомъ мѫдрости испльненъ ıеси. Ан'тонинъ рече· да въвръженъ бѫдетъ въ сковрадѫ, да виждѫ, ч'то ıемоу оуспѣıетъ распатыи и оумъръи. радоуѩ же сѧ Алеѯандръ въскочи въ сковрадѫ, ıединъ же вьниде а бысть видѣти и въ сковрадѣ самого третиıа. вьшедъшоу же ıемоу въ сковрадѫ приде съ небесе роса, и бысть сковрада ıако не видѣвши огнѣ. бѣаше Алеѯандръ хвалѧ бога и глаголѧ· цѣсароуѩи вь вѣкы богъ, сѣдаи на херовимѣ, ıегоже хвалѧтъ аггели и ар'хаггели, благословьѭ тѧ азъ грѣшьнъи Алеѯандръ, ıако сътвори чоудеса о рабѣ своıемъ Даниилѣ, загради оуста львови и съкроуши вьсѫ противьныихъ силѫ и раба своıего вѣньчавъ, и ныне оуслыши мене, боже, и покажи недостоиноуоумоу семоу твоихъ благынь Ан'тониноу, ıако надежда ıего бѣсы съплетены сѫтъ, ѩже несъвръшены сѫшта несъвръшены творѧтъ надѣıѫштаѩ сѧ на нѧ. Антонинъ рече· рѣхъ ти, Алеѯандре, ıако бѣсъ имаши, и тѣмъ оуп'ваѩ не стыдиши сѧ. Алеѯандръ рече· не разоумѣıеши ли, неразоумьне, ıако бѣсъ николи-

же не мѫчитъ сѧ тацѣми мѫками, нъ жрътвѣ и скварѣ трѣбоуѥтъ непоспѣшънѣ жрътвъ, ѩже погрѫжаѭтъ чловѣкы въ погыбѣль, отъ нѥгоже ты наоучивъ сѧ оучителѩ сы поспѣлъ ѥси въ родъство огньноѥ и причастьникы поставьıаѥши иже съ тобоѭ мѫчимыѩ ти. Антонинъ рече· въкопавъше четыри дрѣвеса и протагъше по дрѣвесемъ приважате и твръдо, да протажемъ дрѣвесы съкроушитъ сѧ и пожьретъ, или обличаѥмъ оумретъ зълѣ. Алеѯандръ мѫчимъ глагола· ничьтоже сѫтъ хытрости твоѩ, и пришедъ Алеѯандръ протаженъ быстъ на дрѣвесехъ. добльии же мѫченикъ христовъ таковѫѭ мѫкѫ трьпѣѣше, вида вьсѧ оудъı протаженъı и вьсѧ кости своѩ съкроушаѥмы· вельмѫдроуѩ же Алеѯандрь рече· ты ѥси богъ крьстиıанескъ, приходивыи къ сватыимъ въгодивъшиимъ тебѣ, приди и къ мьнѣ грѣшноумоу и покажи, ıако има твоѥ велико ѥстъ и бѫштиихъ сѧ тебе, и се ѥмоу рекъшоу измѣни сѧ лице ѥмоу и бъıстъ акы пламы и пристѫпи к нѥмоу отъ слоужаштиихъ прѣдъ кназемъ и глагола ѥмоу· вьсѣмь авѣ ѥстъ, Алеѯандре, ıако вльшьбами одолѣваѥши, бѣаше бо ти лице блѣдо видимо, нынıа же пакы свѣтъло акы сльнце. Алеѯандръ рече· добрѣ рече блѣдо, немошти раді пльтьскыѩ, вьсѣкъ бо въ болѣзни сы тѣлесьнѣи блѣдѣѥ зѣло, свѣтло же, ѥже нынıа видѣ, трьпѣниıа ради и промышлениıа божиıа, вьсѣкъ бо сътрьпѣвыи съпасаѥтъ сѧ вь вѣкы. слоуга рече· да трьпѣниıа ли ради измѣноуѥтъ сѧ лице твоѥ; Алеѯандръ рече· ѥи, навыкни оубо и ты, о чловѣче, вьсѣкъ крьстиıанъ иштаи надежда къ богоу оудобь обраштетъ,

тѣлесъноѥ бо богатъство съ троудомъ и болѣзниѭ великоѭ обрѣтаѭтъ са, им'же въ погыбѣль доуша не въздръжаштаа са идѫтъ, и мнози тоу нынѣ иштѫштии того· а ѥже къ богоу богатъство скоро ѥстъ и благодарьствьно, оудобь обрѣтаѥмо, не злата ни сьребра, нъ хоудоѭ мѣдиѭ небесъскоѥ цѣсарьство приобрѣсти. слышавъ же слоуга глагола· настави ма, молѭ ти са, да некъли и азъ възмогѫ причастьникъ быти вь вѣкы вѣкъ. Алеѯан'дръ рече· вѣроуи богоу и Христосоу, ѥгоже имѣти имаші жизнь вь вѣкы вѣкъ. слоуга глагола· боже, помагаꙗи рабоу своѥмоу Алеѯан'дроу, помози и мнѣ грѣшноуоумоу, отъвръгни ма отъ скварьы гнѹсъныꙗ и отъ лъжеименитыихъ богъ и отъ прѣльсти ихъ и отъ гнѣва непрѣподобьнааго и вьсѣкоꙗ зьли приобрѣтельника Ан'тонина, и причти ма съ рабомъ своимъ Алеѯан'дромъ. и рече Алеѯандръ· бѫди, боже, волꙗ твоꙗ о молитвѣ раба своѥго. оуслыша же молитвы ѥго кназъ, ꙗко възглашааше къ богоу, и разгнѣвавъ са погоуби и глагола· съпримьникъ бѫди надълежаштии съмрьти алеѯан'дровѣ, и съконьча и въ исповѣдании мѫчениꙗ. повелѣ же и доблѣго Алеѯандра повѣсивъше стръгати· строужемоу же ѥмоу въз'пи глагола· крьстиꙗнъ ѥсмъ. повелѣ же паче дърати и, ꙗкоже строужемъ бѣаше, образъ крьстъныи въ оумѣ своѥмъ сътворивъ въздвигъ очи свои на небо глагола. благословьѥнъ ѥси, господи боже отецъ нашихъ, иже раба своѥго Алеѯандра добьѥстьнѣишиими троудьы крѣп'ка на твоѥ оувѣдѣниѥ, се оубо скврьн'нааго томениѥ Ан'тонина на осрамьѥниѥ приведъ. слыша же то кназъ

повелѣ пакы дърати и поливаті и оц҆томъ съ солиѫ растворивъше и соукномъ въстирати ранꙑ ѥго, да некъли възможетъ приноудити и мѫкамі тѣми пожръти. онъ же пакы гласомъ великомъ глагола· не срамьѭеши ли са, ѡ мѫчителю, о сътворенꙑихъ тобоѭ зьлии и о въгаждании бѣсовьстѣмъ; аште бо не бꙑ бꙑло хꙑтрости чловѣчьскꙑ, то не бꙑ имѣлъ богъ· тꙑ же не чоувъствоуꙗ и подобиѥ ихъ имꙑ слѣпъ сꙑ и къ слѣпомъ прилежа слѣпꙑ надежда имаши· ѥгоже бо прѣді малꙑ видѣаше млатꙑ ковома и брадъвиѫ тешема, того нꙑнꙗ поставилъ ѥси и бога и наричеши· не повинѫ са оубо тебѣ, ни искрачила твоꙗ, ни мѫкꙑ твоꙗ оустрашатъ мене, имамъ бо вьсѣхъ вѣкъ цѣсара бога застѫпаѭшта ма. и се ѥмоу глаголѭштоу сьнидоша ранꙑ дъраниꙗ ѥго, ꙗкоже вьсеи пльти ѥго обнажити са, и вьси прѣстоꙗштии оужасьни бꙑвъше глаголаахѫ· како сии тръпитъ. не послоушаѭштоу же сватоуоумоу Ꙗлеѯандроу оувѣштаниꙗ кнажа, ни ноужда, ни ранъ, ни гнѣва, принкіѱъ кназъ рече· прѣстани, Ꙗлеѯан҆дре, отъ блади и послоушаи и пожьри богомъ, и цесару дроугъ бѫдеши. онъ же отъвѣшта ѥмоу, бѣаше бо срьдьце ѥмоу къ богоу, тѫтьнъ же гласа слꙑшааше са о деснѫѭ и о лѣвѫѭ глагола· мѫжаи са и крѣпи са, Ꙗлеѯандре, о имени моѥмъ, отъ вьсѣхъ бо мѫкъ избавьѭ та и отъ рѫкоу княжоу. гласа же слꙑшима оужасаахѫ са вьси глаголѭште· отъ кѫдоу гласъ сии; Делматии же принкіѱъ пристрашенъ бꙑвъ тъкнѫ Ꙗлеѯандра глагола· что ѥстъ гласъ сии пришедꙑи к҆ тебѣ; тъгда пакꙑ Ꙗлеѯандръ благодѣтиѭ божиѭ оукразъ

кръстъныи сътворивъ отъ чела нача и прѣкръсти вьсе тѣло своѥ глагола· господи вьседръжителю, благословьѥнъ ѥси, и има твоѥ да прославитъ са, иже дьнешьниї дьнь вь вѣкы радости рабоу своѥмоу даръствовавыи и испльни доушѫ раба своѥго твоѥѩ благостына, и покажи безаконьноуоумоу и безбожьноуоумоу Ан'тониноу и Дел'матию, ꙗко ты ѥси богъ крьстиꙗньскъ, и надѣѭштиимъ са на та мъздоотъдавьцъ ѥси. тъгда пакы глагола Ан'тонинъ· Алеѯандре, пожьри богомъ. Алеѯандръ глагола· рѣхъ ти, ꙗко не жьрѫ богомъ твоимъ соуѥтномъ, глоухомъ, слѣпомъ. Антонинъ рече· до колѣ хоулиши и вола цѣсара не твориши; и ицѣлѣвъ са самъ отъ вьсѣкоѩ раны съблюдеши, добродьнъ сы не пооубожаи са самъ. Алеѯандръ рече· чоуждѫ са, како жродиши са глагола богы, како оубо могѫтъ сии бози быти ни видаште, ни осазаѭште, ни обѫхаѭште; и къ тѣмъ пригваждаѥши са, оставивъ живааго и їстинънаагó бога и томоу ѥдночадаaго отрока Їсоус Христоса сѫштаaго и прѣжде сѫштаaго прѣжде вѣкъ, и надѣѥши са на капишта и на бѣсы нечистыѩ, твори оубо, ѥже хоштеши, рѣхъ бо ти, ꙗко крьстиꙗнъ ѥсмъ, и мѫкы твоѩ не прикасаѭтъ са мене. Ан'тонинъ рече слоугамъ своимъ· възгнѣтивъше огнь и сънъмъше и съ дрѣва въврьзѣте и въ огнь, да погоубитъ и огнь. вьзгнѣштеноу же бывъшоу огню ведомъ бѣаше Алеѯандръ правимъ дьвѣма аггелома, ꙗже вьнидоста сь нимъ въ огнь, и распрашиста пламы. ставъ же Алеѯандръ посрѣдоу пештьница рече· сватъ ѥси, боже, иже божьствомъ своимъ съпоустивыи оубогоуоумоу Алеѯан-

дроу помоштъ сь небесе, да покажеши, ꙗко вьса ти покорена сѫтъ и лоуча пламенънꙑꙗ, ꙗже въшествиꙗ твоихъ воинъ не сътрьпѣвъша страшнааго и трепетънааго повелѣниꙗ твоѥго оуванѫша о мьнѣ, опалѣꙗѫтъ же безаконьнааго и нечьстивааго разоумъ. възьꙗривъ же са кьназъ повелѣ извести и и глагола ѥмоу· пожри богомъ, да поштаждѫ та и къ цѣсару съ многоѭ славоѭ посьлѫ та. Алеѯандръ рече· пожрьти ми велиши и оставити истинѫ, да дроугъ бѫдѫ подобьнострастьньноу чловѣкоу и врагъ бѫдѫ сътворивъшоуоумоу ма богоу, и въ бестьлѣнꙑихъ мѣсто тьлѣниѥ приобраштѫ· нъ паче да прѣобиждѫ подобънострастъна чловѣка, дьнесь сѫшта а оутрѣ оумираѭшта, и оубоѭ са сѫштааго въ вѣкꙑ и прѣжде сѫштааго, иже оуготови вѣрънꙑимъ, ихъже око не видѣ ни оуши слꙑшаста. Антонинъ глагола· добрѣ, ꙗко не тъчьѭ богꙑ прѣобидѣлъ ѥси, нъ и цѣсарѣ похоули, за не сътворѫ ти, да живоу ти сѫштоу звѣрьми плоушта ти извлѣчена бѫдѫтъ. Алеѯандръ рече· ѥд'ноѭ и двашди и многаш'ди рекохъ ти, ꙗко не боѭ са мѫкъ твоихъ Христоса ради, не прикасаѭтъ бо са мене· аште бо бꙑхъ не вѣдѣлъ, ѥже глаголѫтъ· не искоусиши господа бога своѥго, обѣштавъ са оубо богоу, како могѫ възвратити са на жродивѫѭ и непользьнѫѭ вѣрѫ бѣсовъскѫѭ, рекшоу господоу, подобъномъ бꙑти глоухꙑимъ и неподвижимꙑимъ вѣроуѭштиимъ вь нꙗ; азъ же ти пакꙑ глаголѫ· примꙑшлѣи, ѡ томителю, мѫкꙑ, ѩже имаши ваштьша, да понѣ тако оувѣси, ꙗко немоштьни сѫтъ не тъчьѭ же мьнѣ ѥд'номоу нъ и вьсѣмъ, иже

имене ѥго ради троуждаѭтъ сѧ. Антонинъ глагола· нынѣ оувѣдѣхъ, ѣко ты влъшъствомъ кръмиши сѧ и бѣсованиѥмъ многомъ, та словеса обличаѭтъ та, ѣко не Христоса ради, ѥгоже глаголѥши, страждеши, нъ дѣнствьнъ сы влъшъбы прѣлиштаѥши вьса. Алеѯандръ глагола· тебѣ бѫди, скврьньниче, тацѣхъ дѣлъ исплънивъшоу сѧ старѣишинъствовати съ от'цемъ твоимъ диѣволомъ, мнѣ бо ѥже жити Христос, и ѥже оумрѣти приобрѣтѣль. Антонинъ рече· да веденъ бѫдетъ на позорииште къ звѣремъ, и ако тъчъѭ вьниде, сѣдъшоу кназоу, прѣкръсти сѧ и вьздвиже очи свои на небо и гласомъ великомъ глагола· твори въ скорѣ, непрѣподобьне и вьсѣхъ нечьстиве Ан'тонине томителю, волѫ отьца своѥго сотоны· готовъ бо ѥсмъ христосовомъ знамениѥмъ съблюдаѥмъ прѣобидѣти маловрѣменьнъıѧ мѫкы твоѧ. и то ѥмꙋ рек'шоу отвръзоша оградѫ звѣринънѫѭ, и изиде рикаѧ левъ, и акы отьць любовънын приѥмлетъ чадо своѥ, тако притекъ львъ скочи на праведьника, и подъ пазоухама ѥго положи нозѣ свои и лизааше потъ праведьника и вьзирааше на нь проса божиѣ строѣ, да некли разоумѣѭтъ народи. тако стенѫштоу львоу отвори звѣрокръмьникъ пакы и изиде инъ львъ и припаде къ' ногама сватаагo вьзираѧ на лице ѥмоу. изидоша же . . . .

. . . . desunt folia duo . . . .

хъ молити ѣ извести мѧ из бѣды тоѧ, да бъıхъ покаѣлъ сѧ къ богоу. она же отъвѣштаста глаголѭшта· бездобь молиши сѧ, никтоже бо от' сьде пришедъшиихъ исходитъ или отъпоуштаѥтъ сѧ дожии до въскръ-

сениꙗ. прѣбывающтоу же ми и молаштоу са и покаати са вел҄ми обѣштавающтоу глагола юдинъ юю къ дроугоуоумоу· поржчаюши ли са за нь, ꙗко отъ вьсего срьдьца покаютъ са къ богоу; отъвѣштавъ дроугꙑи аггелъ глагола· поржчаж са, и акꙑ видѣхъ, ꙗко подастъ юмоу десницж поржчьникъ, и тъгда видѣвъша вьзведоста ма на землж въ гробъ мои и къ тѣлоу моюмоу, и глаголаста ми· вьниди, отъ нѣждоуже отължчи са, и видѣхъ своє юстъство акꙑ бисъръ бльшташтъ са, мрътвоє же тѣлесьноє видѣниє акꙑ тинавъ калъ смрьдаштъ, чрънъ, и гноушахъ са вьнити вь нѥ. глаголаста же къ мнѣ· немоштьно ти юстъ покаати са, аште не тѣломъ, им҄же съгрѣши, и молаштоу ми пакꙑ, да бꙑхъ не въшелъ вь тѣло, тъгда пакꙑ глаголаста ми· вьниди вь тѣло своє, аште то, ведевѣ та, отъ нѣждоу та вьзведоховѣ, да оубо вьниди, да и инѣмъ на оуспѣхъ бждеши, о нихъже съгрѣшилъ юси и прия. тъгда оубо видѣхъ са, ꙗко вьнидохъ, оустꙑ моими, и абиє начахъ зъвати и глаголати· милоуите ма, милоуите ма, таче изведосте ма. тъгда глагола юмоу великꙑи Ѳалласин· въкоуси брашьна, и не рачааше, нъ тъчьж отъ мѣста до мѣста въ цръкви падаж на лици своюмъ исповѣдааше са богоу съ стенаниюмъ и съ слъзами глагола· горе съгрѣшающтиимъ и мжцѣ жъджштиихъ, горе не каюштиимъ са, доньдеже имжтъ врѣма, горе оскврьнающтиимъ своє тѣло. сътворивъ же четꙑри десати дьнии отиде чистъ къ господоу прооувѣдѣвъ прѣжде три дьнии ськоньчаниє своє. ходивъшии же и видѣвъшии достоиновѣрьнии отьци ти съповѣдаша намъ

оуспѣха ради. богоу же подобаатъ слава, дръжава и покланианию съ безначальнꙑимъ отьцемъ и сꙑномъ и животвораштиимъ доухомъ нꙑнѣ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомъ аминь.

Мѣсаца марта въ деватꙑ на десате. житию прѣподобьнаго отьца нашего Павъла прѣпростааго.

Повѣдааше же сватꙑи божии Иераѯ и Кронии и ини мнози отъ братиѩ, о нихъже хъштѫ глаголати, ꙗко Паулъ нѣк'то польскꙑи ратаи издрадь безълобенъ и простъ житиюмъ съ красьноѭ женоѭ съпраже са, злонравънѫ разоума, ꙗже отаи юго съгрѣшааше. на дальзѣ врѣмени же съ села напрасно въшедъ въ домъ свои обрѣте ꙗ зълотвораашта· промꙑслоу на польѕьною оуправьꙗѭштоу Паула, и видѣвъ ѭ съ обꙑчьнѫѭ юѩ хотнѭ вьсмиꙗвь са вьзьпи к нима глагола· добрѣ, добрѣ, тако ми Ісоуса, не брѣгѫ о томъ, азъ оуже к томоу не виждѫ юѩ, иди, имѣи ѭ и дѣти юѩ, азъ бо идѫ и бѫдѫ чрьноризецъ. и ни къ комоуже ничьсоже рекъ иде вь поустꙑнѫ къ блаженоуоумоу Антонию, и тлъкнѫвъ двьри и ишедъ же сватꙑ Антонии въпраша и, чьто хъштε. глагола Паулъ· чрънорнзецъ хоштѫ бꙑти. отъвѣшта юмоу Антонии· шесть десатъ лѣтъ сꙑ и старъ оуже сꙑ сьде чрьнецъ не можеши бꙑти, нъ

паче иди вь вьсь и дѣлаѧ живи благодарьства бога, не можеши бо ты сътрьпѣти скрьбии поустынськых҄. отъвѣштавъ старьцъ рече· еже аште ма наоучиши, то то сътворж. рече ему Антонии· рѣхъ ти, ıако старъ еси, и не можеши чрьнецъ быти. иди, аште хоштеши чрьнецъ быти, вьлѣзи вь обьштии манастырь, иждеже ваште братиѧ естъ, иже могжтъ тебѣ и болѣзнемъ твоимъ послоужити, азъ бо единъ сѣждж сьде патыи дьнь не въкоушаѧ брашно, и тоже по скждоу. сими оубо глаголы отъганıаше Паула, и, ако не рачи послоушати его, затворив҄ двьри Антонии того ради не вьниде до трии дьнии, ни заходоу себѣ. старьцъ же прѣбывааше не отъхода. въ четврьтъи дьнь потрѣбьнаıа ноужда емоу бысть, и отвръзъ изиде и видѣвъ пакы Павъла глагола емоу· отиди отъ сждоу, старьче, по что ма ноудиши; не можеши сьде прѣбыти. глагола емоу Паулъ· нѣстъ ми льзѣ инамо ити развѣ сьде. вьзьрѣвъ же Антонии и видѣвъ, ıако не носитъ ничсоже на кръмж, ни хлѣба, ни воды, ни иного ничсоже, и четврътыи дьнь иматъ тръпа без брашъна, помысли, еда како отъпадетъ и оумьретъ, не обыкъ алчъбы, и врѣдитъ ми доушж, вьведе и кь себѣ. извѣстивъ же си зѣло о немъ о вьсемъ блаженыи и великыи Антониї, ıако съвръшена естъ зѣло доуша его, христовъ же рабъ зѣло простъ сы, нѣ по колицѣхъ мѣсацихъ христовоѧ благодѣтиѧ, сьдѣиствоужштоу емоу и блаженоуоумоу Антонию сътвори емоу хызинж особь, да искоусъ приметъ бѣсовъскъ. живъ же единъ о себѣ Паулъ прѣпростыи лѣто едино, и благодѣти съподоби са о бѣсѣхъ и болѣ-

знеѫъ въсѣцѣѫъ, оуправивъ до коньца въздръжаньнѫнѭѭ благодѣть. въ юдинъ оубо отъ дьнии зѣло лютѣ бѣсаштъ са юноша приведенъ бъістъ къ блаженоуоумоу Антонию. възьрѣвъ же великъіи Антонии на юношѫ глагола водаштиимъ и· нѣстъ се моюе дѣло, о семъ бо чиноу бѣсовьстѣѣмь начальнѣѣмь нѣсмъ са юште съподобилъ благодѣти, нъ сии даръ Паула юстъ прѣпростааго. шъдъ же великъіи Антонии къ искоусъноуоумоу Паулоу, ведъі и тъі, и глагола юмоу· отьче Пауле, иждени бѣсъ сии отъ чловѣка сего, да цѣлъ идетъ въ свои домъ, и да прославитъ бога. глагола юмоу Паулъ· а тъі что; рече юмꙋ Антонии· нѣсмъ празденъ, азъ ино дѣло имамъ, и оставивъ тоу отрока великъіи Антонии и възʼврати са въ своѭ хъізинѫ. въставъ же безлобьнъіи старьць и помоливъ са и призвавъ бѣсашта’аго са глагола· рече отьць Антониї, изиди изъ чловѣка, бѣсъ же съ хоулоѭ въпиюше глагола· не ізідѫ, зълъіи старче лѫкавъіи, възьмъ же милотиѭ своѭ биюше и по хръбътоу глагола· изиди, рече отьць Антонии, бѣсъ же хоулъі вѣштааше на Антониꙗ и на Павъла, глагола большьми· гладиваꙗ сиꙗ ненасъіштенаꙗ, ꙗже николиже своимъ нѣста съіта, кѫѭ обьштинѫ имата съ мноѭ; что нъі мѫчита; глагола Павьлъ· излѣзеши ли или идѫ къ Хрїстосоу, и горе тебѣ иматъ сътворити. похоули же и Христоса сверѣпъіи тъ бѣсъ вьпиѩ· не изидѫ. разгнѣвавъ же са Павьлъ на бѣсъ и ишедъ изъ хъізинъі своюѩ въ прѣпладьные, егуп’тьстии зноюве оубо ничимъже сѫтъ хоуждъши вавулоньскъіѩ оноѩ пештьница. ставъ оубо на камени сва-

тъıи старьцъ на знои, молꙗше са богоу глаголꙗ сице· ты видиши, Їсоус Христосе, распатъıи при пѫнтьстѣмъ Пилатѣ, ꙗко не имамъ сьлѣсти съ камене сего, ни имамъ ꙗсти ни пити, доньдеже оумърѫ, аште мене не оуслъıши и ижденеши бѣса сего отъ чловѣка сего, и свободь сего сътвориши отъ доуха сего нечистааго. ѥште же глаголѭштоу прѣпростоуоумоу и сьмѣреноуоумоу Паулоу ї҆соусовоу, прѣжде съконьчаниꙗ молитвы, възьпи гласомъ бѣсъ· идѫ, идѫ и исхождѫ, ноуждею и мѫкоѭ женомъ ѥсмъ, отъхождѫ отъ чловѣка, оуже к' томоу не приближѫ са къ сьмѣреноуоумоу и прѣпростоуоумоу Паулоу, женетъ бо ма и не вѣдѣ, камо идѫ, и абиѥ изиде бѣсъ, и прѣложи са въ змии великъ, ꙗко седмь десатъ лакътъ, и иде пльза къ чрьмъноуоумоу мороу, да съконьчаѥтъ са реченоѥ сватъıимъ доухомъ· на кого възьрѫ, нъ на кротъкааго и мльчаливааго и сьмѣренааго срьдьцемъ и трепештѫштааго моих' словесъ. си сѫтъ чоудеса сьмѣрена'го и прѣпростааго Паула, и ина ваштьша и больша сихъ. сии нарече са прѣпростъıи вьсеѭ братиѭ, ѥгоже молитвами причастьници бѫдѣмъ цѣсарьства небесъскааго нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амін.

Мѣсаца марта к҃. мѫка сватыихъ Терентиꙗ, Африкана и Помпиꙗ.

Цѣсарьствоуѭштоу Декию римьстѣи власти и хоташтоу вьса на своѭ вѣрѫ привлѣшти, отьца бо имѣ диꙗвола, посъла по вьсемоу цѣсарьствоу своѥмоу, ꙗкоже вьса нарицаѭштаꙗ имa хрисостово привлѣшти на скврънно ꙗдениѥ, аште ли да котори сѫпротиватъ са о томъ, то да прѣдаѭтъ са сѫдоу. посъла же въ Африкиѭ нечьстивѫѭ тѫ заповѣдь къ кназоу Фуртоунатиꙗноу африкьскоуоумоу, и дошъдъшоу цѣсароу повелѣнию къ власти ѥго и приимъ кназъ книгы цѣсара, сѣдъ на сѫдишти повелѣвааше народъ градъскы ихъ приводити ѥмлѭште и съсѫды мѫчильныꙗ прѣдъ ними полагати . . . . .
. . . . desunt folia quatuor . . . .
сии бо бози, ѫже мѣниши, камениѥ и дрѣво и мѣдь и желѣза сѫтъ, оукрашени златомъ на прѣльштениѥ чловѣкомъ отъ вѣчьныꙗ жизни, сии бо не видатъ, ни глаголѭтъ, ни ходатъ, ни слышатъ, камениѥ сѫште, чловѣкы изваꙗни и въ видъ чловѣчьскъ ображени. рьцѣте же оубо къ богомъ вашимъ, ѫже мѣните, аште могѫтъ помошти себѣ или комоу дати гнѣваѭштаꙗ са на на. и се слышавъ кназъ вьзбѣсивъ са повелѣ Терентиꙗ и Африкана, Маѯима же и Помпиꙗ въ вънѫтрьнѭ тьмницѫ вьврѣшти и съ вьсѣкоѭ твр҄достиѭ блюсти ѩ, рекъ· нѣ въ кыи дьнь въпрашаѭ ихъ. блаженааго же Зинона и Алеѯандра и Ѳеодора, сѫштемъ имъ числомъ четыри десати ти шесть, повелѣ къ сѫдиштоу

привести и глагола имъ· нич'сожє нє оуспѣвъшє пръвыимъ вашїмъ пьрѣниюмъ послоушаитє мєнє, и пожьрѣтє великоуоумоу Ираклоу. они жє отъвѣштавъшє рѣша· мы многашди рѣхомъ ти и въ пръвою ти въпрашанию, ꙗкожє крьстиꙗни юсмъ, и нє прѣпьриши насъ капиштємъ нєчистомъ поклонити сѧ, мы бо готови юсмъ о въпрашании твоюм' отъвѣштати. кназъ рєчє· нє послоушаютє ли мєнє молаштоу ми сѧ вамъ, то ноудитє мѧ повєлѣною отъ цѣсара сътворити, и инако вамъ нанєсти, и повєлѣ бити ѩ сѫкатомъ жєзлиюмъ и жилами говаждами. простьръшє жє рѫкы на нєбо сватии мѫчєници рѣша вєликомъ гласомъ вьзьпивъшє· призьри, божє, и помози ракомъ своимъ, и избави ны отъ сѫпротив'ника. слышавъ жє то кназъ повєлѣ юштє и пачє бити ѩ, дондєжє измѣни къждо по трьмь дєсатьмь кєнтоурионы. биюмомъ жє сватыимъ коньчаша сѧ тини и жьзлию. тъгда вьзбѣсивъ сѧ повєлѣ дрѣвєсы сѫкаты бити ѩ, ꙗкожє оужє и вънѫтрьнаа оуды видѣти· тако оубо быша лица сватыихъ, ꙗкожє вьсѣмъ чоудити сѧ тр'пѣнию ихъ· и югда ѩ много мѫчиша, глагола кназъ· пожьрѣтє понѣ нынѣ, окаании, и отъпоуштѫ вы. сватиї жє мльчаахѫ ничьсожє юмоу отъвѣшташтє. пакы жє повєлѣ кназъ гвоздиѩ раждєгъшє жєшти ѩ по хръбътоу, и юг'да ѩ вєлми мѫчиша, повєлѣ оцьтъ лютъ съ солиѭ растворивъшє вьзливати на хръбъты ихъ и соукномъ вьстирати раны ихъ. възьрѣвъшє жє сватии на нєбо ꙗко юднѣми оусты рѣша· господи божє, избавивыи сватыѩ три отрокы твоѩ отъ пєшти огньныѩ· Ананиѭ, Азариѭ, Мисаила и нє давъ

им' пакости приѩти, избавивꙑи Даниила отъ оустъ львовъ и сънабьдѣвꙑи Мѡусиѭ отъ рѫкꙑ фараѡна, съпасꙑи Ѳеклѫ отъ огнѣ и от' позоришта и отъ звѣрии, съвръшаѩи и хорѫгви дарьствоуѩ любимꙑимъ тобоѭ, възведъи пастоуха овьча господа нашего Исоу Христоса, дарьствовавꙑи на многꙑ и различьнꙑ благодѣти, вьсиѩвꙑи свѣтъ и тъмѫ отъгьнавъ, сьвиваѩи небо акꙑ кожѫ, изъчитаѩи звѣздꙑ небесьскꙑѩ и пѣсъкъ морьскꙑи и истинѫ оукрасивъ, оуслꙑши насъ молаштъ ти са, Христосе, и помози нам', ꙗко твоꙗ юстъ слава и дръжава вь вѣкꙑ аминъ. коньчавъшемъ же сватꙑимъ молитвѫ и рек'шемъ аминъ пакꙑ кназъ повелѣ повѣсивъше ѩ стръгати ребра ихъ. деромомъ же сватꙑимъ на многꙑ часꙑ течению кръвьною отъ сватꙑихъ тѣлесъ ихъ исхождааше, ꙗкоже отъ множьства кръвьнааго оумочити са ризамъ слоугамъ, и тако не радѣахѫ о мѫкахъ, Христос бо бѣаше облъгъчаваѩ и помагаѩ имъ. и глагола кь нимъ кназъ· прѣпьрѣша ли вꙑ мѫкꙑ остати са бѣсованиꙗ, юже имате, зълосъмрьтьнии, или прѣбꙑваюте въ зъловѣрии вашемъ; сватии же ничсоже юмоу отъвѣшташа, нъ вьзьрѣвъше на небо рѣша· раскопавꙑи огнемъ градъ содомескъ и опоустивꙑи, и нꙑнѣ посьли помошть твоѭ и разори безбожьною бѣсованию и съврьзи капишта ихъ· и сътворивъше знамению кръстьною на лицихъ своихъ въздоунѫша на капишта, и тоу абию сътръша са и бꙑша акꙑ прахъ, и рекоша сватии къ беззаконьноумоу кназоу· вижДь чьсти ваша, кде крѣпость ихъ соуютьнаꙗ; юда възмогоша помошти себѣ; се же сватꙑимъ

глаголѫштемъ и цръкъвиште капиштьноѥ разори са. разгнѣвавъ же са кназъ о съкроушении богъ своихъ повелѣ мечемъ исѣшти сватыѧ. примъше же сватии отъвѣтъ идоша радоуѭште са и славаште господа. пришедъшемъ же имъ къ нареченоуоумоу мѣстоу прѣклонивъше колѣна и протагъше выѧ своѧ съкончаша са мечемъ въ исповѣдании христостовѣ. пришедъше же крьстиꙗни възаша тѣлеса ихъ и положиша на нарочитѣ мѣстѣ. сим же сватынмъ съконьчавъшемъ са повелѣ безаконъны кназъ Терентиꙗ и Фрикана привести и глагола к нима. пожьрѣта богомъ, аште ли ни, то зълѣ ва погꙋбьѭ, и нѣстъ бога иже ва издржкꙋ моѥю избавитъ. сватаа же рекоста· глаголаховѣ ти многашди, ꙗко кръстиꙗна ѥсвѣ, и въ Христоса имавѣ надеждѫ, бѣсомъ же нечистыимъ не поклонивѣ са, ни богомъ твоимъ слоуживѣ, и о мѫкахъ твоихъ не брѣжевѣ· да оубо примышлꙗи о наю, ѥлико хоштеши мѫкъ, вѣрꙋѥвѣ бо богоу, ꙗко побѣжденъ бѫдеши нами рабы ѥго, ꙗкоже побѣжденъ бысть и отьць твои диꙗволъ. слышавъ же то кназъ повелѣ въсадити ꙗ въ темницѫ и веригы наложити има на выѭ и на рѫцѣ и на нозѣ, и тако блюсти ѥю, и сътвориша слоугы, ꙗкоже имъ повелѣно быст'. повелѣ же и тръзѫбьца желѣзны подъстълати има, и не дати никомоуже отъ крьстиꙗнъ въходити к нима, ни пишта има даꙗти. въ полоуношти же молаштема са сватыима просвьтѣ са свѣтъ великъ въ темници о нею, и аггелъ господьнь ста прѣдъ нима глагола. въстанѣта и почивалита, и пристѫпивъ аггелъ прикоснѫ са веригах' облежаштиихъ о выи ѥю, и абиѥ отъпадоша веригы отъ

тѣлесе ѥю, и бѣаше прѣдь нима трепеза оуготована вьсѣчьскыими брашьны добрыими, и рече к нима агꙿгелъ· приимѣта отъ прѣдълежаштиихъ прѣдъ вама брашънъ, ꙗже посъла вама господь богъ. сватаꙗ же благословиста господа, и тако приꙗста брашъна, ꙗкоже и тьмничьнъıимъ стражемъ видѣвъшемъ свѣтъ въскочити вьнѫтрь и истиньнѣѥ видѣти свѣтъ. въшедъшемъ же имъ обрѣтоша сватаꙗ веселашта са и излѣзъше съ страхомъ вьзвѣстиша кназоу, ѥже видѣша, и въ третии дьнь повелѣ привести ꙗ на сѫдиште. ставъшема же сватъıима прѣдъ кназемъ рече къ нима· тако ли наказаша ва мѫжкы, ѡ зълобѣсънаꙗ, покаꙗвъше са пожрьти богомъ; сватъıи рече Терентии· мѫжка си мьнѣ бѫди и любаштиимъ Христоса, жродивоѥ бо богомѫдростьнѣѥ чловѣкомъ ѥстъ, мѫдрость бо чловѣчъска жродьство оу бога ѥстъ· безоумль же и бѣса са бѫдѫ подобьнъ тебѣ, аште бога оставивъ бѣсомъ поклонѭ са. кназъ же разгнѣвавъ са повелѣ дърати ꙗ· сватаа же строужема моліаста са глаголѭшта· Ісоус Христосе, сыне бога живааго, вь вѣкы прѣбывааи свѣте кръстиꙗнъскыи, вѣро неразоримаꙗ, ꙗви са и помози нама и не осрами наю отъ лица твоѥго. слоугамъ же держштамъ ꙗ и Христосоу облъгъчаваꙗштоу мѫкы не чоуꙗста сватаꙗ болѣзнии. разгнѣвавъ же са кназъ повелѣ сънъмъше ꙗ съ дрѣва вести вь тьмницѫ и призъвавъ вьса чародѣꙗ звѣриныꙗ повелѣ привести, ѥлико имѫтъ звѣрии лютъ и зълъ, аспидъı и ехид'нъı и керастъı, и въметавъше затворити съ сватъıима, и бѣахѫ звѣриѥ плѣжѫште и прѣдъ ногама ѥю сѣдаштемъ и не прикоснѫ-

ша са ѥю никакоже. свѧтаꙗ же бѣ'ста поѭшта и хвалѧшта бога, прѣбыша же звѣриѥ затворени съ ними три дьни и три ношти, въ четврътыи же дьнь посъла кнѧзъ ноштиѭ, да видѧтъ, аште ѥста оумоpена свѧтаꙗ звѣрьми. пришъдъше же посълани къ двьремъ тьмничънымъ послоушатъ оуслышаша ꙗ поѭшта и хвалѧшта бога· хотѧште же извѣстьнѣѥ видѣти възлѣзоша на храминѫ тьмничьнѫѭ, и двьрьцами съмоштрѣахѫ долоу и видѣша свѧтаꙗ сѣдѧшта и аггела господнꙗ стоѧшта прѣдъ звѣрьми и не даѭштоу приближити сѧ ими. и текъше възвѣстiша кнѧзоу, ѥже видѣша, и въставъ за оутра рано кнѧзъ сѣдъ на сѫдишти повелѣ чародѣѥмъ отъвести звѣри и привести свѧтаꙗ на сѫдиште. шъдъше же чародѣи и приближити сѧ хотѧште къ двьремъ прити к нимъ звѣремъ чародѣи своими призываѭште ѧ не послоушаахѫ ихъ, отвръзъше же двьри тьмници изидоша коуп'но вьси звѣриѥ и измориша вьсѧ чловѣкы, ꙗже обрѣтоша тоу стоѧшта, и тако идоша въ поуста мѣста. и шъдъше стражиѥ тьмничьнии поѧша свѧтаꙗ и ведоша къ кнѧзоу· мѫчитель же видѣвъ свѧтаꙗ не приимъша врѣда никакогоже възбѣсивъ сѧ дастъ о нею отъвѣтъ мечемъ оуморити ꙗ· свѧтаꙗ же идоста радоуѭшта сѧ и поѭшта и глаголѭшта· съпасе насъ скръбѧштиихъ насъ и отъ ненавидѧштиїхъ насъ прѣможе. воини же на то оуставьѥнии възьмъше мечъ отъсѣкоша главѣ свѧтоую, и съконьчаста сѧ въ исповѣдании христовѣ. мѫжи же крьстиꙗни пришедъше възѧша тѣлесѣ свѧтоую и добрѣ съпрятавъше положиша на мѣстѣ нарочитѣ, дъвою пъпьриштоу въ дала отъ римъска града. мѫчена же бывъша свѧтаꙗ

Терентии и Африканъ, Маѯимъ же и Помпии и дроужина ихъ при цѣсароу и томителю Декиа и Оуалериа, о насъ же цѣсарьствоующоу господоу нашемоу Ісоус Христосоу, юмоуже слава и дръжа вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта ка. житию прѣподобънааго отьца нашего Исааки моностыра далматъскаго.

Поклонении прѣсватааго и покланыемааго кръста господа и бога и съпаса нашего Ісоус Христоса коумирослоуженнию оуже отъвръжен8 бывъшоу вьса подънебесъскаа просвѣтиша са апостольскомъ проповѣданиюмъ, за не и чьстънын цѣсарь Костантинъ поздѣ нѣкъгда божьствънынмъ доухомъ вьсеѧ населенънѧ цѣсар'ства дръжавѫ прѣимъ и сватааго освѣштенна съподобивъ са и оувѣдѣвъ господа нашего Ісоус Христоса бога истин'нааго сѫшта, тъ прьвыи цѣсарьствова въ римьстѣ градѣ и коумира отъврьже. многоглавънын же и многообразънын змии диаволъ ино коумирослоужение, арианьскѫѭ хоулѫ изобрѣте· въ дьни бо прѣдъреченааго крьстианааго цѣсара Костантіна бѣ нѣкто презвутеръ отъ алеѯандръскыѧ сватыѧ божиѧ цръкве пагоубьникъ образомъ и вьсѣкоѭ диавола и врага доушь нашихъ хоулы обрѣтельникъ прьвыи· тъ сватыимъ епискоупомъ и мѫченикомъ Петромъ божиюмъ авлениюмъ

отължченъ бъістъ отъ сватительскыя слоужъбы, образъ же отължчения бъістъ сицъ· ꙗтоу бывъшоу сватоуоумоу Петроу воинъі, ꙗже бѣаше посълалъ цѣсарь Диоклитиꙗнъ на оубиениє єго, и въвръженоу бывъшоу въ темницж, бъістъ, по обычаю молаштоу са ємоу въ полоуношти, видѣти юношж красъна стоꙗшта прѣдь нимь, облѣчена въ котыгж льнѣнж раздъранж отъ горы доꙗии до долоу, и обѣма ржкама єго имъша за обѣ полѣ ризьнѣи, и закрывающта обнаженије своє, да ємоу не бждетъ видѣти голъ прьсии, и напрасно отврьзе оуста своꙗ сватъи Петръ и рече· господи, кто ти єстъ раздъралъ котыгж; онъ же рече· Арии раздъра ми на двоє, нъ блюди са, да не простиши єго и да не приимеши єго въ обьштениє, и да не отрѣшиши єго отължчения, Арии бо и въ нынѣшьнии и въ бждштии вѣкъ да бждетъ отължченъ отъ славы божия· призови же Ахилж и Алеѯандра, оба презвутера, за не коньчавающтоу тебѣ мжчениє та прѣємлета по радоу епископъскыи столъ, заповѣждъ же има, да и та не примета єго на обьштениє, и се рекъ господь безвѣсти бъістъ отъ очию єго. вьсе же сътворивъ прѣподобъныи епископъ Петръ съконьча са въ добрѣ исповѣдании. разоумѣвъ же Арии, ꙗко оста въ отължчении, нача о коупьнѣ сжштьнѣи и сватѣи троици въсждоу въ Алеѯан'дрии хоульны оусты износити и божьствъна' писаниꙗ отврьнь кръч'млꙗвати, сыноу и словоу божию рождъшоуоумоу са отъ него безначально прѣжде вѣкъ штоуждоу быти сжштиꙗ отьча, и съ зъдании вьчинѣти дръзнж скврънънъіи и нечистъіи того, им'же вьса

бꙑша, ꙗже на небесехъ и на земи, видимаꙗ и невидимаꙗ. симъ поздѣ нѣкъгда въ слоуха въшедъшемъ мѣн҃енааго чьстьнааго Костантина цѣсара не прѣзьрѣ, нъ книгꙑ написавъ и посълавъ того пооуштааше, ово наказаниѥмъ, ово епитимиѭ, да са останетъ оуже к томоу отъ таковꙑѧ богоборънꙑѧ хоулꙑ, и ꙗко разоумѣ, такожде прѣбꙑвати ѥмоу· не оуправивъшоу зьли тоѧ тоу абиѥ Арию отъ Алеѯандриѧ въ костантин҃ь градъ прити скоро повелѣ, да отъвѣштаѥтъ, како дръзнѫ хоулити бога. таче цѣсарь събъравъ отъ вьсѫдоу сватꙑѧ епископꙑ въ никеискꙑ градъ числомъ тͭиͭ съказа имъ о богоборьнѣи тои боуи ереси обрѣтениѥ, и пооусти ѧ, да са помолатъ владꙑцѣ Христосоу, да съпоборетъ за истинънѫѭ и правѫѭ вѣрѫ иже прѣхвальнии отьци, сѫдѣиствьникꙑ имѫште сватꙑи доухъ, и тѣмь дꙑхаѭште июдеискꙑѧ оубо подобьнꙑѧ ереси отъвръгоша изобрѣтениѥ и ꙗже тоѧ новѣиши· то то молитвами побѣдиша· пришъдъшоу бо ѥмоу отъ алеѯандриискa града и въ сватꙑихъ съборъ въшедъшоу, прѣзоръствоу безоумъноуоумоу съпомагаѭштоу ѥмоу, исповѣда скврънѫѭ своѭ хоулѫ. божьствении же отьци льсть обличивъше истінънѫѭ и нераздѣлꙗѥмѫѭ вѣрѫ ѥдиносѫштиꙗ троичънааго вьсемоу подъ сльньцоу живѫштиім' вѣрънꙑимъ прѣдаша, повѣдавъшии Коньстатиноу цѣсароу такожде вѣровати, акꙑ състольникоу сѫштоу оуставьѥнию правꙑѧ вѣрꙑ, иже приимъ и вѣровавъ, отъ бога бꙑти вѣръноуоумоу прѣданию, и чисти и приимати, повелѣниѥмъ же цѣсаремъ вьсѫдоу по вьсеи земи та дръжати коуп'но сѫштѫѭ вѣрѫ отьца и

сꙑна и свѧта'го доуха заповѣда много, ѥже оставивъше къ главизнѣ придѣмъ. вьсѣхъ бо вѣкъ видимꙑх' и невидимꙑихъ промꙑсльникъ богъ, иже Ариѥмъ прѣдъ чловѣкꙑ похоулѥнꙑи и сь тварьми вьчьтенꙑи, ѫтробьнꙑимъ подвизаниѥмъ женомъ бѣаше, иже въ мотꙑлꙑ мѣсто нечистꙑѩ ѫтробꙑ ѫтробѫ вьсѫ изваливъ заждемь нечистꙑи тъ пакꙑ свѣтиломъ свѣта дожии до отъхода прѣподобьнꙑихъ отьцъ достоиньнь жизни своѥѩ коньць обрѣте· подобааше бо осмрадивъшоуоумоу христосовами хоулами на смрадьнѣ мѣстѣ съконьчати житиѥ. сим' же тако прѣславьнѣ господьмь Исоу Хрьстомъ чоудесемъ бꙑваѭштемъ лѣтоу прѣшедъшоу мирънꙑи врагъ велиѥ поставьѭѥтъ съсѫдъ свои, акꙑ въторааго Ариа на правѫѭ вѣрѫ, цѣсара Оуала, иже безаконьнѣи сꙑ и акꙑ инъ Ахаавъ на свѧтꙑѩ божиѩ цръкви възбѣси сѧ, об'навьѭ вьсѫ ариѥвѫ хоулѫ и повелѣ вьсѧ свѧтꙑѩ божиѩ цръкви правовѣрънꙑихъ затворити, не творити вь н҃ихъ обꙑчьнꙑихъ слоужъбъ и овꙑ ихъ сѣньница сътвори, овꙑ же и разарати покоушааше сѧ· дръжа же таковаѥ неоутѣшимаѥ скрьбь на многа врѣмена. въ тои же врѣмѧ бѣ нѣк'то мѫжь въ поустꙑн҃и на въстоцѣ аггельскомъ житиѥмъ живꙑи на земи, именемь Исак҃ии, тъ по обꙑчаю съ небесе божии гласъ слꙑшавъ велаште сьнити изъ поустꙑна и пріти въ градь коньстатинь, не ослꙋшавъ сѧ сьниде изъ поустꙑн҃а и приде въ наречен'ꙑи градъ, и обрѣте богоборънꙑѩ ереси потопъ доушьнꙑи, и по милостивѣѥмь Иеремии пророцѣ огн҃ь възгорѣ сѧ въ ѫтробѣ ѥго, и обьхождааше вьсѧдꙋ. по божию же

попоуштению наказаѭштоуоумоу присно на пользъною бысть рать велика отъ поганыихъ, и събъравъше плъкы своꙗ прѣплоувъше рѣкѫ рекѫмѫѭ Доунавъ плѣнꙗахѫ Ѳракиѭ· скрьбь же и печаль нехоудѫ имѣахѫ граждане. тъгда цѣсарь Оуалъ и тъ събъравъ воꙗ своꙗ готовьꙗше са изити на сѫпостатъı· и бысть исходаштꙋ юмоу на поле гладатъ вои своихъ разгорѣвъ са сватыимъ доухомъ, акы инъ Даниилъ о Соусанѣ, сватыи отьцъ наш Исакии пристѫпи къ зълочьстъноуоумоу глагола· цѣсароу, отврьзи цръкви правовѣрънꙑхъ и оуправитъ ти господь пѫть твои прѣдь тобоѭ. онъ же видѣвъ и въ такомъ ништи образѣ и въ прътиштихъ старца прѣобидѣ и, и не отъвѣшта юмоу ни юдного словесе, не бо бѣ тъгда тоу ни слѣда чрънористьчьска. тачє пакы на оутрия исходаштоу юмоу ста прѣдь нимъ и рече царароу· отврьзи цръкви правовѣрънꙑихъ и одолѣюши врагомъ твоимъ и възвратиши са съ миромъ. цѣсарь же словеси силѫ почоувъ, юже рече сватыи, ꙗко обратиши са съ миромъ, съвѣтоваше съ сьвѣтникы своими, да отврьзѫтъ црькъви· препоситъ же и прочии, иже бѣахѫ отъ ариевы зълыꙗ вѣры, паче съвратиша цѣсарѣ и наржгавъше са юмоу и оусмиꙗвъше са словесемъ юго шибаахѫ и хрьзаны· послоушавъ же ихъ цѣсарь прѣобидѣвъ и поиде. въгодьникъ же божии беспрѣстани молꙗше бога, да въ скорѣ сътворитъ помоштъ о правѣи вѣрѣ. по дъвою же дьнию оучинивъ цѣсарь воꙗ своꙗ исхождааше на рать. блаженыи же прѣставъ и на пѫти пристѫпи къ немоу и имъ за оуздѫ конѣ юго ставꙗше и глагола· отврьзи цръкви правовѣрънꙑихъ.

онъ же по обычаю своюмъ непрѣклоненъ прѣбыстъ· сѫштии же близъ цѣсара бињахѫ и, да отъстѫпитъ, и не можаахѫ отътръгнѫти юго· быстъ же отъ того плиштъ, и сътекоша сѧ мнози и различьно къждо бињахѫ и, ови прѫтиюмъ, ови бичи, а дроузии жьзлиюмъ, и юдва нѣкого себѣ богȣ попоустивъшоу възмогоша отътръгнѫти рѫцѣ юго отъ оуздъı коньнъıѩ цѣсара. тъгда цѣсаръ Оуалъ възбѣсивъ сѧ възьрѣвъ сѣмо онамо видѣ мѣсто нѣкако акъı вапѫ сѫштѫ исак'шѫ и тинъı смрьдаштѫ пльнѫ и лѣсъ частъ вь нѥи и трьнию зѣло люто и кѫпинию, въ нѥже мѣсто аште въпадетъ какъ любо скотъ, то к томоу живо не излѣзетъ· съмотривъ оубо цѣсарь мѣсто то и оувѣдѣвъ, ꙗко сѣть съмрьтъна юстъ, повелѣ вьврѣшти и тоу и иде пѫтьмъ своимъ. въвръженоу же бывъшȣ добьюмоу исповѣд'никоу христосовоу Исакиоу въ съмрьтънѫѭ пѫчинѫ прѣбыстъ цѣлъ, не приимъ никакогоже зъла, абию бо силоѭ господа нашего Їсоус Христоса пришъдъша дъва аггела издр . . . ста и ис тинъı тоѩ и изведъша и постависта на пѫти и рекоста юмоу· миръ тебѣ, крѣпи сѧ и възмѫжаи, и се рек'ша отидоста отъ нѥго. вь себѣ же бывъ прѣклонивъ колѣнѣ благодарьстві бога, твораштааго промъıслъı многъı о рабѣхъ своихъ. въставъ же отъ молитвъı и текъ инѣмь пѫтьмь прѣдъвари цѣсара и пакъı имъ за оуздѫ коня цѣсара рече къ цѣсароу дръзостьѭ· тъı оубо, ѡ цѣсароу, оуморити мѧ хотѣаше, въвръгъ мѧ въ тинѫ, нъ господь Їсоус Христос хоулимъıи тобоѭ оживи мѧ, изведъ мѧ изъ сѣти твоюѩ на обличению непокоръньааго твоюго оума· да и нъıнѣ пооуштаѭ тѧ,

послоушаи мене и отврьзи цръкви правовѣрънъıихъ и отъдаждъ ѧ и одолѣюши рати, на нѭже идеши, и възвратиши сѧ мирьнѣ, и бѫдетъ на хвалѫ хваленим. цѣсарь же видѣвъ блаженааго и свѣтьльство лица юго и словесънѫѭ дрьзость акъı забъıвъ сѧ не може отьвѣштати юмꙋ словесе. таче по малѣ часѣ глагола цѣсаръ къ блаженоуоумоу· да аште оубо не отврьзѫ ни отъдамъ цръкъве правовѣрънъıихъ, то что бѫдетъ того дѣльма; тъгда разгнѣвавъ сѧ свѧтъıимъ доухомъ въгодьникъ христосовъ по пророцѣ Илии на Яха́ва цѣсара издраилитска, тако и нъıнѣ прорече цѣсароу Оуалоу глагола· добро ти бѣ оубо, цѣсароу, послоушавъшоу мене отврѣсти и отъдати цръкви правовѣрънъıихъ и шьдъшоу възвратити сѧ мирьнѣ· нъ юлма не послоуша мене ни прѣклони сѧ, то аште тъı шьдъ на рать и живъ обратиши сѧ, то да вѣси, ꙗко нѣстъ господ᾽ глаголалъ нъıнѣ мьноѭ· идеши бо на рать и сьнидеши сѧ и не възможеши стати противѫ врагомъ своимъ и побѣгнеши отъ лица ихъ и поженѫтъ тѧ и въбѣгнеши въ храминѫ и тоу живъ огнемъ съгориши, и тъгда оувѣси въ часъ бѣдъı твоюѧ, ꙗко естъ богъ на небесехъ иже тобоѭ хоулимъıи. си слъıшавъ цѣсарь Оуалъ призъва д᾽ва болꙗрина, има юд᾽номоу Саторникъ а дроугоуоумоу Оуиктор᾽, прѣдастъ има прѣподобьнааго глагола· затворита и вь темници съ вьсѣкоѭ скрьбьѭ и веригъı наложита на въıѭ юмоу, доньдеже обрашть сѧ оуморѫ и по соуютьнѣѥмъ юго пророчении. тъгда блаженъıи Исакии осклабивъ сѧ малъı рече цѣсару· юже ти глаголахъ, аште тъı възвра-

тиши са живъ, то нѣстъ господь глаголалъ мъною. иде же цѣсарь пѫтьмь своимъ. прѣжде реченаа же славьнаꙗ мѫжа поимъша блаженааго Исакиа ведоста и затвориста и, ꙗкоже повелѣно има бысть цѣсаремъ. въшъдъ же сватꙑи вь тьм'ницѫ не прѣстааше ноштъ и дьнь съ слъзами мола бога призьрѣти на стадо своѥ и въ скорѣ посълати ѥмоу помоштъ. дошьдъшоу же цѣсароу ѥдного града близъ Доунава съгладавъ воѩ своѩ и съвѣштавъ са сь ними нарече дьнь, вь ньже сьнидетъ са сь ратьникꙑ· съшедъшȣ же са ѥмоу не може стати противѫ ратникомъ, нъ плешти въдавъ побѣже отъ лица ихъ· они же женѣахѫ вь слѣдъ, и бѣжа доиде села и обрѣтъ плѣвьницѫ отвръстѫ въскочи вь нѫ и съ препоситомъ, иже развраштааше доушѫ ѥго· женѫштии же погани видѣвъше, ꙗко въ плѣвьницѫ въскочи бѣжа, възъмъше огнь запалиша плѣвьницѫ и съжегоша и вь неи, и тъ мѫчимъ тоу прѣдастъ доушѫ по проречению раба божиꙗ Исакиꙗ. оставъшии же вои придоша вь Єрѣмъ градъ и посълаша сълꙑ къ цѣсароу Гратиꙗноу повѣдаѭште о вьсѣхъ бывъшиихъ, иже абиѥ пришедъ въ прѣжде нареченꙑи градъ Єрѣмъ по божию наречению постави имъ цѣсарꙗ именемь Θеѡдосиꙗ, мѫжа вѣрьна и хрьстолюбива и правовѣрьна, ѥште же не кръштеноу сѫштоу добꙑ сѫшта и храбъра. съ сьвѣтомъ же обою цѣсароу съставиша рать на поганꙑ оужегъшаѩ Оуала цѣсара, и съ дѣиствомъ господа нашего Їсоус Христоса, и ово ихъ избиша, ово же прогнаша, множаишии же ихъ въ Доунавѣ бѣжаште истопнѫша, и тако Гратиꙗнъ и Θеѡдосии цѣсара възаста побѣдѫ, и по одо-

лѣнии томь Гратиıанъ цѣсаръ иде въ Римъ, а Θеωдосии въ кьснатинѣ градъ. дошьдъ же Солоуна града въ ѧзѫ въпаде и разболѣ сѧ· призъвавъ же епископа солоунъска града, именемь Ахолиа, пытааше, кѫѭ вѣрѫ дрьжитъ·ономоу же рекшоу· нѣстъ дошьла западънынхъ странъ ариıанъскаıа хоула, ни вьзможе прѣльстити бывъшеѥ тѣмь нечьстьноѥ богоборие, нъ прѣданѫѭ ис прьва апостолы вѣрѫ дрьжимъ, тъгда цѣсарь Θеωдосии съ чьстиѭ то примъ проса свѧтааго крьштениıа, и крьсти сѧ тоу сѫштиимъ епископомъ Ахолиѥмъ Солоуна града въ имѧ отьца и сына и свѧтааго доуха. оустрабивъ же сѧ по мнозѣхъ дьнехъ въ костантинѣ градъ приде· въ то же врѣмѧ Григории наньзиıанъскыи епископъ вънѫтрь въ градѣ въ малѣ црькви съборы творѣѣше, събираѧ и оутврьждаѧ народъ оучениимъ своимъ о правѣи вѣрѣ, ıаже црькы по томъ цѣсаремъ повелѣниѥмъ съзъдана быст', и нарече сѧ Анастасиа. въврьгьшаıа же болıарина блаженааго Исакиıа вь темницѫ, Саторникъ и Оуикторъ, вьлѣзъша въ тьмницѫ къ блаженоуумоу Исакию глаголаста ѥмоу· моли сѧ богоу, отьче, ıако цѣсарь побѣди ратьникы, и се градетъ. глагола има осклабивъ сѧ малы· вѣдѣ, чадо моѥ, граджштааго вѣрьнааго цѣсарѣ Θеωдосиıа, злодѣи бо Иоуал' приѧ сѫдъ подобьнъ тебѣ коупьно съ препоситомъ, смрадъ бо съжежениıа ѥю ѥште въ ноздрехъ моихъ ѥстъ. тъгда чоудивъша сѧ и поклонивъша сѧ абиѥ изидоста и сърѣт'ша цѣсара съповѣдаста ѥмоу вьсе ѥже о свѧтѣѣмь Исакии и о прорицании ѥго, ѥже вь лице глагола окааноуоумоу Оуалоу, и како събы

са ѥмоу. слышавъ же то цѣсарь чоуди са мѫжоу томоу и абиѥ повелѣ привести и съ вьсѣкоѭ чьстиѭ въ полаты цѣсара. шъдъша же славьнаꙗ та мѫжа съ потъштаниѥмь вь тьмницѫ припадоста къ ногама прѣподобьнааго и молꙗста са молити са ѥмоу за нꙗ къ богоу, разоумѣвъша, ꙗко пророкъ ѥстъ, имже събыша са ѥмоу вьса прорицаниꙗ, и изведъша и ис темница приведоста и къ цѣсароу· цѣсарь же изъшъдъ противѫ ѥмоу поклони са ѥмоу и проси молитвы оть него. сватыи же помоли са и цѣлова и и съповѣда ѥмоу вьсе о зълочьстьнѣѣмь Оуали· онъ же слышавъ и съжаливъ си о напасти сватыихъ црькъвъ абиѥ казнь заповѣда и книгы написавъ посъла на нарочита мѣста заповѣдаѭшта сице· цѣсарь Ѳеѡдосии побѣдникъ самодръжецъ къ вьсѣмъ арианъскомъ таибьникомъ· вѣдомо да бѫдетъ вамъ, ꙗко отъ дьнешьнꙗаго дьне, аште да са обраштетъ кто отъ васъ вънѫтрь града събираѧ въ цръкви правовѣрнъıихъ, то съмрьтънѫѭ казнь прииметъ, и ѩже сватыѩ цръкъви съ ратиѭ ѥсте прѣѩли, то и ты оставивъше вьнѣ града прѣбываите. възвѣсти же и къ старѣишинѣ имъ, иже бѣ въ то врѣма старѣишина арианомъ, именемъ Димофилъ, сице глагола· вѣроуи вь никеискааго събора заповѣди и примири са съ правовѣрънъıими. Димофилоу же отъбѣгъшоу цѣсара повелѣниꙗ и съвъкоупьѥниꙗ и съмирениꙗ възда ѥмоу нарѣчиѥ цѣсарь глагола· мира и съвъкоупьѥниꙗ бѣгаѥши, да бѣгати ти отъ сватыихъ цръкъвъ велѭ. слышавъ же то Димофилъ призъвавъ въ црьк'ве вьса ариꙗны глагола к нимъ· братиꙗ, цѣсарь чловѣ-

колюбивъ ѥстъ и свои вѣрѣ цръкъвъ проситъ, тихо възвѣстивъ намъ, ꙗже, рече, ратиѭ и матежемъ цръкꙿви възасте, то ты мирьнѣ отъдадите, да вѣсте же, ꙗко отъ дьнешьнꙗаго дьне повелѣно ны ѥстъ вьнѣ града сьбирати са. то рекъ изиде вънъ града съ людьми своими и тоу съборы твораше прокоѥ. такого же ариани до четырь десатъ лѣтъ правовѣрънꙑихъ цръкви дръжаша, Өеѡдосиѥмъ же кръстиꙗнꙑимъ цѣсаремъ не тъчьѭ ицръкъвъ нъ и из града изгънани бꙑша и прѣꙗша цръкꙿви правовѣрьнии. не замоудивъ же цѣсарь съборъ епископьскꙑи сътвори о правовѣрѣ оутврьдитъ никеискѫѭ вѣрѫ и поставити въ къснатинѣ градѣ епископа и дати оустрои сватꙑимъ цръкъвамъ вьсѣмъ людемь. повелѣ же цѣсарь Өеѡдосии прити на съборъ и старѣишинамъ еретичьскамъ· събраша же са коупносѫштаꙗ вѣрꙑ отъ Ꙗлеѯандриꙗ Тимоѳеи, отъ Иероусалима же Курилъ и Мелетии отъ Ꙗнтиѡхиꙗ, бѣаше же тоу Григории наньзианъскꙑи и Ꙗхолии отъ Солоуна и ини сь нимии мьнози, бѣаше же вьсѣхъ рн · отъ ариевъі же и македонѧ страны Єлеуси Маркианъ ламѱачьскꙑи и Єуѳдии ефесъскꙑи и Маръ халкидоньскꙑ и прочии, вьсѣхъ бѣ лѕ, отъ нихъ же наиваште отъ елиспонтъскꙑихъ и отъ асиискꙑихъ градовъ бѣахѫ. събраша же са мѣсаца маиа епископи же и цѣсарь и сватꙑи отьцъ нашъ исповѣдꙿникъ Исакии и вьсѣчьскꙑ са дѣаша присъвъкоупити ꙗ хоташте къ правѣи и коупꙿносѫштьнѣи вѣрѣ· они же мало радивъше о томь и оувѣштаниꙗ . . ни въ кѫѭ намѣнивъше рѣша· волимъ арианъскѫѭ вѣрѫ неже къ коупносѫштию приложити са,

и тако имъ изглаголавъшемъ изгънаша ѧ изъ събора црькъвънааго, юште же изъ самого того града, отъвръгъшемъ са правыѩ вѣры. оутврьдивъше же никеискѫѭ сватѫѭ правѫѭ вѣрѫ коуп'но и ти оуставиша оустав' вѣры· цѣсарь же о поставьюнии епископа кънатина града къ епископомъ глагола, да постават', и нарекоша Нек'тариꙗ нѣкого, мѫжа именита и доброговѣина, кротъка образомъ, отъ болѣръска рода сѫшта, и дръжаштоу тъгда епар'шъскыи санъ· приведенъ же бысть людьми на епископьство и поставьюнъ бысть сватыими отьци рн҃, сѫштоу тоу и хрьстолюбивоуоумоу цѣсароу Ѳеѡдосию и чьстьноуоумоу отьцоу нашемѹ Исакию. тъгда оубо оуставъ оуставиша, да и кънатинѣ града епископъ тожде старѣишинъство да иматъ и тѫжде чьсть, ѭже и римъска града епископъ, за нѥ нареченъ бысть Новыи Римъ. симъ вьсѣмъ сице бывъшемъ въ скорѣ и съборъ епископъскыи конецъ приѧ на славѫ господа нашего Їсоус Христоса. тъгда блаженыи Исакии радоуѧ са о оустроюнии црькъвьнѣѣмъ и правыѩ вѣры, и тъ прослав(и) бога о вьсѣхъ чоудесехъ, ѩже сътвори. мысляштоу же юмоу абию ити въ поустынѭ, оть нѭдоуже божиюмъ ꙗвьюниимъ приде сѣмо на дѣло, юже и съконьча· оувѣдѣвъша же многашди намѣнꙗнаꙗ славънаꙗ мѫжа Саторнинъ и Оукторъ', пристѫпьша къ прѣподобьноуоумоу молиста са, да юю не оставитъ. онъ же, ꙗко отьць доуховьнъ, став(ь)ꙗше ꙗ глагола· господоу поспѣвъшоу коньчати дѣло, на нѥже тъ ны юстъ посълалъ, подобаатъ възвративъшоу са мьнѣ дръжат(и) са по своюю дѣло въздръжаниꙗ. вѣрьнаꙗ же

та мѫжа молиста са ıем(ꙋ) съ слъзами приꙗти моление ıею. разоумѣвъ же блаженыи доуховънѫѩ ıею любьве, ѩже имата къ нѥмоу, рече к нима· мьнѣ оубо желание ıестъ възвратити са, отъ нѭд(ꙋ)же ıесмъ пришелъ, нъ ıел'ма ꙗко раба христова любьве имата, покоити моѭ хоудость, то, ıеже ва рекѫ акы отьць, то послоушаита· иже ваю варивъ сътворитъ ми хызинѫ сѣсти ми вь нѥи, то тоу бѫдетъ ми житию дожии до исхода доуша моıеѩ. послоушаста же мѫжа та словесъ прѣподобьныихъ ıего и бѣаста реташта са оба, къто ıею варивъ съжиждетъ ıемоу клѣть· Саторнинъ же имѣаше село вьнѣ града не далече града, такожде же и Оуик'торъ имѣаше, и тъ оу приморию, и начаста зъдати оба въ има блаженааго Исаакиа. Саторнинъ же много мѫдръство въсприимъ, оумысливъ правьдѫ, ꙗко мѫжь тъ мльчаливѫ жизнь ıестъ обыклъ, и не трѣбоуıетъ ныню красенъ хлѣвинъ, сътвори ıемоу клѣть дъвопомоститѫ, и вьсѣчъскы съвръшивъ ѭ приде къ блаженꙋмоу и глагола ıемоу· се, сътворихъ клѣть, ꙗкоже ıеси повелѣлъ, въшъдъ живи вь нѥи. въшедъ же сватыи отьцъ нашъ вь клѣть и видѣвъ ѭ безмльвьнѫ годѣ ıемоу быстъ и сѣде вь нѥи съ многомъ оусрьдиıемъ. Оуикторъ же бѣаше прѣградилъ много мѣсто многамъ хлѣвинамъ и великамъ, оувѣдѣвъ же ꙗко варилъ ıестъ Саторнинъ, печальнъ быстъ зѣло, и въшъдъ къ прѣподобьноуоумоу вь клѣть покланꙗаше са ıемоу мола и, да бы и то мѣсто създаноıе о имени ıего прѣѩлъ. прѣподобьныи же мѫжь, акы отьць чадолюбивъ, прѣпираашe и глаголаши, чадо, не тако тажько си твори, господьнꙗ ıестъ

заповѣдь, ѥже глаголѥтъ, бѫди вамъ еи еи и ни ни, а ѥже лише того, то отъ пронꙑра ѥстъ· на немъже оубо мѣстѣ господь съподобилъ мѧ ѥстъ сѣсти, то на томъ подоба ми ѥстъ сѣдѣти мльчаште дожии до коньца жизни моѥѩ, и помоливъ сѧ за нꙗ отъпоусти мирьнѣ. и бѣаше блаженꙑи Исакии живꙑ аггельско житиѥ. многаш'ди же мѣнѥнаꙗ она славънаꙗ мѫжа не идѣаста прѣжде въ полатѫ къ цѣсароу, аште не рано вь зора шъдъша кь прѣподобьноуоумоу покланꙗста сѧ ѥмоу, и тако благословьѥниѥ възъмъша отъхождааста радоуѭшта сѧ. многомъ же инѣмъ повѣдаѭшта о прѣподобьнѣѣмъ на рьвъность доуховьнѫѭ вьстависта, и прихождаахѫ отъ вьсѭдоу къ немоу по вьсѧ дьни възграждаѥми и оутвьрждаѥми о вѣрѣ господьни прѣподобьнꙑимъ словесꙑ ѥго. мнози же молꙗахѫ и прити ѥмоу въ домꙑ ихъ, да помолитъ сѧ богоу за нꙗ, онъ же вида вѣрѫ ихъ и не прѣзорьство показоуѩ хаждааше, аште ли да сълоучааше сѧ нѣ оу кого оумоудити ѥмоу, то изъхождааше ноштиѭ и вратомъ градьнꙑимъ затвореномъ сѫштемъ стоꙗше и молитвѫ творѣаше къ богоу и прѣкръштааше врата и сама сѧ отвьрзаахѫ, и тако хождааше въ клѣть своѭ. и вѣрънꙑи же цѣсарь Ѳеѡдосии прихождааше к немоу и молꙗше и, да поминаѥтъ и въ свѧтꙑихъ ѥго молитвахъ, и господь рекꙑи· иждe ѥста дъва или триѥ събрани въ моѥ имѧ, то тоу ѥсмъ посрѣдоу ихъ, тъ на славѫ свѧтааго своѥго имене изволи оумножити сѧ словесъноуоумоу стадоу въгодника своѥго· ꙗкоже бо вельгласънаꙗ трѫба трѫбашти вьставьꙗѥтъ многꙑ на въплъчениѥ рати, тако

небесьскоѥ житиѥ прѣподобьнааго отьца нашего Исаакиа вьсѫдоу же и вьсѣмо проповѣдаѥмо на аггельскоѥ сѧ житиѥ многы приведе, не бо бѣаше ѥште тоу никакогоже чрьноризьца. тъгда видѣвъ Саторнинъ божиѭ множаштѫ сѧ братиѭ, многѫ имъ любьве къ рабоу божию отъдастъ ѥмоу вьсе то село, да бѫдетъ властиѭ ѥмоу на манастиръ. бѣаше же блаженыи ꙗко свѣтило вь тьмнѣ мѣстѣ свьтѧ сѧ. аште же сѧ сълоучааше къгда идѫштоу ѥмоу въ грады съ възъвавъшиимъ ѥго въ домы своѩ благословьѥниꙗ ради, ти аште прошааше кто отъ ништиихъ нѣчьсо дати себѣ, то аште сѧ сълоучааше не имѣти ѥмоу ничьсоже дати ѥмоу, то котыгѫ сьвлѣкъ съ себе дадѣаше ништоуоумоу· тако же творааше вьсѧ лѣта житиꙗ своѥго, господоу работаѩ, въ молитвахъ прѣбываѩ, любостраньниѥ творѧ, ништелюбиѥ застѫпаѩ, памѧть свѧтыихъ творѧ, добродръзостенъ, некоторичьнъ, безълобенъ, безгнѣвьнъ, поучаливъ, въ кротости оуча приходѧштаѩ къ правѣи вѣрѣ, заповѣдаѩ и сьвѣдѣтельствоуѩ о вьсѣхъ исповѣдати и славити нераз'дѣлꙗѥмѫѭ и коуп'носѫштѫѭ троицѫ отьца и сына и свѧтааго доуха, ꙗко тѣмъ доброчьстънымь исповѣданиимъ съпасениѥ чловѣчьско състоитъ сѧ, и ино же много поучаѩ не прѣста ни оумлъкнѫ отъ добра. състарѣвъ же сѧ оубо въ добрѣ старости доиде коньца житию, и съзъвавъ вьсе ѥже о Христосѣ доуховьноѥ ѥго стадо, поучивъ ѩ словесы многы тврьдомъ и непозыбномъ прѣбывати на камени вѣры господьнꙗ прѣдастъ прѣштедроуоумоу богоу. быстъ же плачъ въ братии ѥго ради. оуслыша

же и крьстиıанъıи цѣсарь Ѳеѡдѡсии о н̑емъ, ıако оуже оусьпе, и тѫжалаше зѣло, посъла же кракъıгѫ, да вьложивъше вь н̑ѫ чьстьноıє тѣло прѣподобъна'го привезѫтъ вь великѫıѫ цръкъве, ıаже тъгда Ирини нарицааше са, и отъ тѫдоу и пакъı несѫтъ на погребениıє. и томоу бъıвъшоу обноштьницѫ твориша въ намѣн̑ен̑ки цръкъви, и тако на оутриıа вьсь градъ коупно съ архиепископомъ и съ вьсѣмь клиросомъ съ хвалами и пѣсньми доуховънъıими несоша и проваждаıѫште дожии до погребениıа· Аурилиıанъ же ıєдинъ отъ славънъıихъ цѣсарь мѫжь противѫ манастъıроу отьца Исак̑иа на полоуношт̑ъ създа цръкъве свата'го прьвомѫченика Стефана, въ врѣма же изношениıа тръблаженааго Исак̑иıа постави помошть на пѫти прѣдъ манастъıремъ множьство мѫжъ много, да въсхътивъше донесѫтъ мошти сватааго отьца нашего Исаак̑иıа въ прѣжде реченѫıѫ цръкъве благословьıєниıа ради и положити и тоу, ıакоже и бъıстъ. тако оубо изволи положити са въ цръкъви сватааго прьвомѫченика Стефана о деснѫıѫ сватъıѧ трепезъı вънѫтрь въ олтари. оученици же ıєго печалоуıѫште си възвратиша са въ манастъıрь, не далече сѫштоу отъ прѣжде реченъıѧ цръкъве. сконьча же са сватъıи отьць нашъ и исповѣдникъ Исак̑ии мѣсаца марта к̅а, цѣсарьствоуıѫштоу хрьстолюбивоуоумоу цѣсарю Ѳеѡдосию на славѫ господоу нашемоу Їсоус Христосоу, ıємоуже слава и дръжава вь вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта кв҃. мѫчение сватоую Трофима и Єукарпиѡна.

Мъногоу бывъшоу плиштоу и матежоу, любимаа братие, и горьцѣ прѣташтоу цѣсароу на божиѧ рабы, люто же зъло дѣлаѭштемъ по вьса мѣста кназемъ и новы и люты изобрѣтаѭште мѫкы, лежаахѫ бо дарове мнози отъ цѣсара, да иже обрѣтъ крьстиꙗна прѣдастъ, то тъ да възьметъ дары, и тако вьсѣкоѩ пакости и вьсѣкоѩ бѣды вьса вьсждоу испльниша са, господь же помагааше вьсѣмъ подвизаѭштиимъ са на мѫчение, ꙗкоже бысть о славьноую мѫченикоу Трофимѣ и Єукарпиѡнѣ. сиꙗ оубо сватаꙗ мѫченика воина бѣаста оу того къназа мѫчаштааго крьстиꙗны, инъ же никтоже не бѣаше јемоу извѣстенъ развѣ сею о мѫчении, люта бо и нечловѣчьска сѫшта на божиѧ рабы быста лютѣиша· посълана же быста Трофимъ и Єукарпіѡнъ мѫчитъ рекомыѧ рабы божиѧ, съвазати же вьса приобьштаваѭштаѧ са к нимъ и тоѫжде вѣры сѫштаѧ. идоста же примышлѣѭшта горькыѧ мѫкы. тако оубо мыслаштема има бысть нѣчто сіце невѣрънымъ неизвѣсто, вѣрьнымъ же и зѣло извѣсто· огнь бо многъ съ великомъ шоумомъ на въздоусѣ въ инѫ гласъ испоушташе· камо са подвизаѥта, Трофиме и Єукарпиѡне; по что ли рабомъ моимъ прѣтита; не прѣодолѣѥта тѣмь ниже ихъ побѣдита, нъ бѫдета и ва сь ними, тако мьнѣ миловавъшоу ва. се слышавъша лютаꙗ та и соуровлꙗ и нечловѣчка падоста на земи, не

сътръпѣвъша ни вида того ни гласа, долоу клачашта и лици закрывающта, к'то сиї ѥстъ, рекоста, великыи богъ, ꙗвивыи са и глаголавыи къ нама; блажена быховѣ была, аште быховѣ раба ѥго была. се има съ великомъ страхъмъ глаголѫштема раздра са огньныи облакъ и ста, и гласъ из' него быстъ· въстанѣта, глаголꙉа, и покаита са, и грѣси валю оставьꙗѭтъ са, и ꙗко оуставивъша са въстаста съ пъваниимъ и видѣста нѣкого въ бѣлахъ ризахъ по срѣдѣ облака сѣдашта, многы же прѣстоꙗшта· оужасъша же са вида того рекоста· прїими на, господи, отвѣтъ твораштема, о нихъже съгрѣшиховѣ. то има рек'шема безвѣсти абиѥ быстъ облакъ. сиꙗ же плакаста са и тѫжааста о томь, ѥже сътвориста зъло много, и молꙗаста съ слъзами припадаѭшта, проштениꙗ просашта о съгрѣшениихъ ѥю. пришьдъшема же има близъ Никомидиꙗ живѫштии въ градѣ надѣахѫ са зъло нѣч'то приꙗти отъ нею сѫштиимъ тоу крьстиꙗномъ· она же абиѥ пришьдъша къ претороу, ѥже ѥстъ сѫдиште, иждеже има бѣаше повелѣлъ прѣбывати кънязъ, забыста же, о немьже бѣаста посълана, ни цѣсара закона ни заповѣдии помьнѣ'ста, нъ паче божии законъ изволиста, ѥже ѥстъ съпасениѥ доуши и тѣлоу. вьлѣзъша же въ тьмницѫ раздрѣшиста абиѥ сѫштаꙗ тоу, братиѭ ꙗ наричѫшта, бывъшеѥ же ꙗвьѥниѥ съповѣдаѭшта, и ꙗко и вѣ хоштевѣ крьстиꙗна быти, повѣдааста, ꙗко многыимъ мьнѣаше са дѣлоу прѣславьноу быти, Трофимъ и Єукарпиωнъ, словѫштаꙗ при лоутости и при дръзости и кназемь посълана на крьстиꙗны мѫчитъ,

она же не брѣгъша повелѣниꙗ кназъ паче крьстиꙗномъ приꙗѥта. слышавъ же кназь бывъшаꙗ приде вь Никомидиѭ и призъвавъ ꙗ рече· что ва бысть, вьс҃ѣхъ чловѣкъ окааннѣишаꙗ; како тврьдѣи доуши ваю напрасно прѣмѣниста са; отравена ли быста; повѣдита ми, нъ оумъ ли ѥста погоубила; съберѣта оумъ и поманѣта са, да не тожде примета, ѥже многашди инѣмъ сътвориста. она же отъвѣштавъша рекоста· за нѥже творихове, то оувѣдѣхове господа истинъноѥ слово вѣдимоѥ, разоумѣхове, комѹ сътворихове, сь тѣми хоштевѣ быти, съ тѣми желаѥвѣ жити· ꙗроуда бы обрѣлъ лютѣиша и нечловѣчьнѣиша, да быша тажде и нама сьдѣлалы, ꙗже и вѣ о рабѣхъ божиихъ, о исповѣдницѣхъ крьстиꙗньскы вѣры, с н҃имиже и на да быховѣ съподобила са· тѣми отъвѣштаѥвѣ, о н҃ихъже съгрѣшиховѣ. и то има рек'шема повелѣ кназь бити ꙗ жъзлиѥмъ по ребромъ и власѣномъ соукномъ вьстирати раны ѥю, и не оуспѣ ничьсоже, видѣаше же ꙗ сладьцѣ трьпашта· сетьнѣѥ же побѣжденъ бывъ отъвѣтъ дастъ о н҃ею, огню прѣдати ꙗ повелѣ. она же и нанесеныѧ има раны добьѥ сътрьпѣвъша и съ пострадавъшиими причътъша са коуп'но съ сватыими мѫченикы съподобиста са приѩти небесьскоѥ ц҃ѣсарьство. съконьчаста же са сватаꙗ божиꙗ мѫченика въ никомидистѣ градѣ о Христосѣ господі нашемъ, сь н҃имъ же отьцоу слава и дръжава съ сватыимъ доухомь нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта кг. мѫка сватааго Дометиа и ѹченикъ юго.

Іоулиꙗноу тъгда пришедъшоу въ антиохиискъıи градъ, не бо юстъ цѣсаремъ того нарешти, довьлѣютъ бо юмоу безаконникомъ и прѣстѫпьникомъ зъвати и, за н҃е заповѣди божиѩ прѣстѫпивъшоу юмоу коумиромъ жрьти, тъ бо наоучивъ са божиюмъ словесемь и поставьюнъ бъıвъ клиросѣ диꙗкъ и носивъ прѣчистъıѩ таинъı въ олтари прѣстоꙗлъ слоужа прѣстѫпи свои санъ, паче же не прѣстѫпи, нъ того богъ ꙗко недостоина оукорь сътвори, ꙗко июдовѫ подражавъша прѣльсть· въшъдъ оубо въ антиохиискъıи градъ доброчьстънъıѩ гонꙗаше, а иже ѩ гонꙗаше, то тъıѩ прилюбьꙗше и кръмьꙗше, инъı же ноуждааше бога отъврѣшти са, да съконьчаютъ са реченою апостолоу рекшоу· пронъıривии же чловѣци и чародѣица на горьшею прѣспѣкѫтъ льсташтеи льстьми, стоѩштеи же на тврьдѣюмъ камени рѫгаахѫ са томоу, бѣаше бо мѫжь тъ не простъ и грѫбъ, нъ проказивъ славоѭ и имѣниюмъ, възгражденъıихъ на пѣсьцѣ доуша прѣльштаѩ· тъ оубо въшьдъ въ градъ въ црькъве великѫѭ, ѭже създа цѣсар' Коньстатинъ, оукори и безъчьствова ѭ, кон҃емъ граждъ сътворивъ ѭ, а олтарь своюмоу кон҃оу отълѫчи стаꙗти. такова же и таковаꙗ зъла чьстьнѣи божии цръкви показа. на того оубо нечьстиваагo рать въста отъ Исоурии, и ноужда юмоу бѣаше ити вои· тъ же исхождааше на рать· идѫштоу же юмоу на пѫть нѣкотории

пристѫпивъше к҆ нѥмоу навадиша на праведника Дометиа· тъгда томитель сладьцѣ примъ вадивъшаѧ тыѧ отъвѣшта глагола· шъдъше приведѣте ми и· то слышавъше окаании ради быша славаште томителꙗ, да твръдо и непостѫпьно бѫдетъ иже отъ нѥго на крьстьꙗны бѣшениѥ, и тек҆ше къ пештерѣ сватаадо Дометиꙗна видѣша и акы аггельскъ образъ имѫшта, стоѩшта и протагъша рѫцѣ на небо, и добродарьствънѫѭ пѣснь въспоуштаѭшта богоу коуп҆но съ дьвѣма оученикома своима, и прьвоѥ оубо оужасни бывъше глаголаахѫ дроугъ къ дроугоу· како оубо възможемъ пристѫпити къ таковоуоумоу мѫчителю; или кѫѭ винѫ обраштемъ на погоубьѥниѥ ѥго; ѥда приобраштем҆ грѣхъ себѣ; дроузии же глаголаахѫ· отъженѣмъ и отъ прѣдѣлъ сихъ, аште ли вьса люди привлѣчетъ къ себѣ, и вѣроуѭтъ къ рождъшоуоумоу са отъ Мариѩ, ѥгоже распаша нѣкъгда, ꙗко достоинна съмрьти сѫшта, съ д҆вѣма разбоиникома жидове. цѣсароу оубо на крьстиꙗнъ гнѣваѭштоу са и болꙗромъ и кназемь, к҆то ставитъ сего оубити; градѣте оубо, видимъ, что сѫтъ. и въшед҆шемъ выше мѫжа того сватаадо видѣша и стоѩшть, съ дьвѣма оученикома ѥго молитвѫ шестаадо часа твораштa и глаголаша ѥмоу· изиди, готови са на пѫть къ цѣсароу. онъ же не отъвѣшта имъ, нъ прѣбываше въ молитвѣ своѥи, и пакы рекоша ѥмоу· изиди, готови са на пѫть оутро сиѭ къ цѣсарꙋ, тоу бо приходитъ. онъ же не хота оставити молитвы не отъвѣшта имъ словесе. абиѥ же акы льви кръвоꙗдиви оустрьмиша са на нь скрьжьштѫште зѫбы, и въземлѭште камениѥ

мештааҳѫ на нь и на оба оученика юго· толма же безбожьнии ти меташа камение на правьдьника, до неліжже напльниша пештерѫ каменија, ꙗкоже не знати пештеры, и тако свѧтыи прѣдастъ доушѫ господоу съ дьвѣма оученикома своима, и бъістъ праведьникоу и оученикома юго гробъ пештера та. и текъше побивъшии правьдьника възвѣстиша цѣсароу Иоулиꙗноу вьса бывъшаꙗ, и ꙗко мы правьдника побиҳомъ. ѡ безаконьнааго възбѣшениꙗ, ѡ юже тъгда ослѣпьюние невѣрънъиҳъ чловѣкъ оубиваѭштииҳъ вѣрънъѩ и правъдѫ кръвьми осквръните тъшташтаѩ сѧ и вьсѣ мѣста слѣдаштемъ, ꙗкоже побити доброчьстиꙗ дѣлателꙗ, нъ сѣ оставивъ юже безбожьнъиҳъ тѣҳъ на доброчьстьнъѩ възбѣшение къ свѧтоуоумоу Дометиꙗноу повѣстемъ възвраштѫ сѧ· мѣсто оубо свѧтаего пештеры погоубьюно и безвѣсти бъістъ, посыпано камениимь, юже на правьдника меташа, порастъ былиюмъ многомъ и трьниимъ· тако бо и до дьнешьнꙗго дьне юстъ нараштение горы тоѩ. прѣшъдъшема же дьвѣма лѣтома по сконьчании свѧтаего сълоучи сѧ коупьцоу нѣкоторооуоумоу гънавъшоу вельбѫды своѩ и пасти ѩ на мѣстѣ томь· пасѫштемъ же сѧ вельбѫдомъ тоу по прилоучаю юдна отъ ниҳъ шьдши близъ вьси вьлѣзе въ нивѫ ꙗсти хотѧшти· тѫ же видѣвъ господинъ нивы тоѩ тече изгънати ѭ, изгонима же въпаде сѧ въ пѣровъ и изломи ногѫ прѣдьнѭѭ· и которѣ бывъши междоу господиномъ вельбѫда и господиномъ нивы поврьже ѭ въ горѣ на мѣстѣ, идеже лежаше свѧтыи, не видимь никымьже· шьдь оубо господинь еѩ вь курестинь градь и повѣда

кънѧзоу о нивѣ, и како оклоснишѧ емоу вельбѫдь. вельбѫдоу же оставеноу бывьшоу тоу до четырь дьнии и лежѧштоу на мѣстѣ и покоушаѭштоу сѧ въстати, и разломеныѧ ногы не могѫштоу оутврьдити стѫпи и въниде ѥмоу нога въ доупинѫ пештеръниѭ, идеже бѣахѫ мошти сватыхъ, и абиѥ оутврьди са нога вельбѫдоу и бысть съдрава. пришъдъ же господинъ ѥго притече къ нѥмоу, вельбѫдъ же видѣвъ ıи истръже ногѫ своѭ и тече и сърѣте и· онъ же видѣвъ ıи и въ оужасти быв' хвал̑ѣше и славлѧше господа. въпрашаахѫ же ѥго дроужина ѥмоу, что ѥст' прѣславъноѥ се, онъ же рече имъ· азъ оставихъ и на мѣстѣ хромъ сѫштъ тъ. они же рѣша ѥмоу· гради и покажи намъ, да видимъ извѣстьнѣѥ мѣсто то, и шъдъше на мѣсто обрѣтоша доупинѫ великѫ, и абиѥ нѣкотории оть нихъ рѣша ѥмоу· по истинѣ сватааго Дометиꙗ мѣсто се ѥстъ, и оубо сьде обраштемъ и сватыѧ мошти ѥго. и шъдъше привѣдоша попы, да творатъ молитвы на мѣстѣ. они же мотыкы и рыла въземъше копаша и обрѣтъше мошти изнесоша съ пѣсньми и хвалами и съ достоиньниѭ чьстиѭ и вънесоша вь цръкве тоу сѫштаѧ вьси· многоу же народꙋ сътекъшоу са и мыслаштемъ въс'хвалити правьдника мошти и оученикоу ѥго вьспрѣтиша имъ, ꙗко крамольникомъ. любьѥници же сватыихъ възьмъше мошти ихъ положиша на сватѣѣмь мѣстѣ. бысть же на странахъ тѣхъ праздьникъ великъ, вьси бо съшедъше са попове же и клирици, облаши же и чрънoризьци и игоумени сътвориша праздьникъ великъ, дръжатъ же памать сватыихъ моштии дожии до ны-

нꙗ. се ѥстъ свѧтаанго Дометиꙗ житїе, се ѥстъ праведника мѫчениѥ, си сѫтъ прѣподобьнаанго троудьни въгодьни богоу и отцемь и аггелом҆ и чловѣкомъ· тѣхъ ради из лиха любімъ ѥстъ богомъ, чътомъ же ѥстъ кънѧзи, покланѩѥмъ же чистители и доброчьстивъıимъ людемъ, иже и дръзновениѥ иматъ молитвовати къ богоу за нъı, ѥмоуже слава, държава коупьно отьцоу и свѧтоуоумоу доухоу нъıнѣ и присно и вь вѣкъı вѣкомь амин.

Мѣсаца марта кд. страсть свѧтаанго чистителѣ и мѫченика Ѧртемиа.

Въ лѣто дводесѧтъноѥ и четврьтоѥ цѣсара Диѡклитиана матежь бъıстъ великъ и вьзисканиѥ бѣсовъскоѥ и коумирьскоѥ· посъла же по вьсѧ градъı и по вьсеи земи казнь повелѣваѩ вьзискати вьсѣхъ капиштъ, паче же иже златомъ м҆ногоцѣнънъıимъ оукрашенъı. пришъдъшоу же нѣкомоу комитоу въ странъı лаодикиискъıѩ и вьшъдъ въ градъ вьзискааше мѣстъ црькъвиштънъıихъ, иждеже стоꙗше капиште аполоново, и обрѣтъ жрътвѫ и дъмьꙗнъ принесе имъ. Сисиниı же епископъ коуп҆но и съ презвутеромъ Ѧртемомъ въшедъ въ цръкъвиште артемидово вьсѧ капишта съкроуши и огнемъ съжеже. слъıшавъше же сѫштии въ градѣ кръстиꙗни сътекоша сѧ въ цръкъве божиѭ· епіскоупъ же Сисинии оучааше

глагола къ христовомъ рабомъ· чадьца моꙗ, еда кто отъ васъ отълѫчи са отъ любьве христосов'ы, им'же вьниде антихрьстъ въ градъ погоубитъ крьстиꙗн'; сътвори же комисъ вь дьнь игри и позоры и ловитвы и до дроугыихъ пати дьнии· таче въшъдъ въ црък'вище артемидово вьзисковааше капиштъ црькъвънъıихъ, и нѣкотории отъ елинъ обадише епископа глаголѫште, ꙗко Сисинии епископъ коупно съ Артемомъ презвутеромъ та съкроушиста капишта артемидова. слышавъ же комисъ, ꙗко вьси крьстиꙗни събрали са сѫтъ въ црък'ви коупно съ епископомъ повелѣ воиномъ своимъ оседълати ѥмоу конь цѣсарьскъ, да въшъдъ въ орѫжи своѥмъ въ црькъве крьвьмъ пролиꙗниѥ сътворитъ крьстиꙗномъ, иметъ же епископа Сисиниꙗ и съ Ардемомъ презвутеромъ· излѣзъ же из града и съ воинъı, бѣаше бо црькы пати пъпьрищь отъ града, и приближаѭштоу са ѥмоу къ црькъви ꙗко въ дала ѥдного пъпришта въстрасе са, и огнь великъ нача жешти и, ꙗкоже съпадъшоу са ѥмоу съ конꙗ оумирати· принесъше же одръ възложивъше и на нь принесоша въ преторъ· полоу ношти же бывъшоу повелѣ комисъ свѣшта принести и свѣтити по вьсемоу претороу и прѣбывати сь нимъ воиномъ ѥго, и глагола къ доместикомъ своимъ· васнь крьстиꙗни проклаша ма и богъ ихъ мѫчитъ ма. глаголаша к немоу доместици· доброчьстивии бози и освѣштаниѥ богына Артемиды, ти та имѫтъ сънабьдѣти. лютѣ же ѥмоу страждѫштоу и не могѫштоу тръпѣти болѣзни повелѣ воиномъ своимъ, шьдъше въ црькъве и решти пископоу Сисинию, ꙗко богъ

крьстиꙗнескъ великъ ѥстъ, помоли са оубо за ма къ богоу, да въстанѫ и избѫдѫ мѫкы сеѩ, и поставьѭ ти златъ образъ въ градѣ семь. шедъше же воини глаголаша епископоу, ѥже слышаша· отъвѣштавъ же епископъ глагола имъ· шъдъше повѣдите комитоу вашемоу· злато твоѥ и сьребро твоѥ да бѫдетъ съ тобоѭ· аште ли да вѣроуѥши въ господ' нашъ Їсоус Христос, то избѫдеши болѣзни тоѩ лютыѩ. томоу же рекъшоу· вѣроуѭ, тъчьѭ да избѫдѫ сего, абиѥ же съдравъ бъıстъ, и повелѣ воиномъ своимъ въпрашти кръкъıгѫ имъ, да идетъ съ н҃ими въ к҃есариискъıи градъ. изшедъшоу же ѥмоу из града лаодик҃иискааго и шъдъшоу трии поприштъ, сърѣте и рабъ божии Артемонъ, идъı из' лова, дивиѩѩ животъı оулавьѩѩ словомъ христосовомъ, вьслѣдьствоваста же вь слѣдъ ѥго дъва елени и шесть дивиихъ козъ, иже идоша къ епископоу Сисинию, имѣаше бо епископъ Сисинии врът'поградъ красьнъ· повелѣ же комисии ставити кръкъıгѫ и въпрашааше раба божиꙗ Ар'темона· како звѣри сиꙗ оулови; мьнѣаше бо комис', ꙗко питаѥми сѫтъ и кротьци. глагола же к н҃емоу рабъ божии Артемонъ· словесемь христосовомъ си оуловьѥни бъıша. комись рече· стар'че, тако ми ѥстъ разоумѣти, ꙗко крьстиꙗнъ ѥси; Артемонъ рече· азъ отъ младеньства крьстиꙗнъ ѥсмъ. повелѣ же абиѥ комисъ веригъı ѥмоу наложивъше на въıѭ, прѣдати и дьвѣма воинома и вьслѣдовати ѥмоу дожиї до к҃есарииска града. тъгда повелѣ сватъıи Артемонъ еленьма и дивиимъ козам' ити къ епископоу къ врътпоградоу. они же съ спѣхомъ

шъдъше сташа близъ града. видѣвъ же ѩ епископъ глагола къ вратароу· отъ кѫдоу придоша сиѩ дивиѩ козы и юелении; абиѥ же юединъ отъ юелению отвръзъ оуста своіа рече чловѣч'скомъ гласомъ· рабъ божии Артемонъ ѧтъ быстъ нечистыимъ комисомъ, и иды въ кесарискыи градъ сьвазанъ прѣданъ быстъ дьвѣма воинома, намъ повелѣ прити къ врът'поградоу семоу. оужасенъ же бывъ епископъ о чловѣчьстѣ гласѣ елени, и не имы вѣры о сватѣѥмь Артемонѣ повелѣ вратароу призъвати диꙗкона Филеа, и пришъдъшоу юемоу глагола къ немоу епископъ· диꙗконе Филеа, видиши дивиѩ сиѩ козы и юелени стоѩшта близъ града; глагола юемоу диꙗкъ· еи, господи, виждѫ. дивьно чоудо ти имамъ съповѣдати, Филеа, юедънъ бо отъ юелению чловѣчьскомъ гласомъ глагола, ꙗко презвутеръ и рабъ божии Артемонъ ѧтъ бывъ нечистымъ комисомъ, идетъ въ кесарию, и оужастъ объдръжитъ ма о чловѣчьстѣ гласѣ юелене, и аште то тако юестъ, то гради, вьзьми благословьюениѥ, и иди въ кесарию съ юединѣм' слоугою, и испытаи, аште то юестъ истина, велика бо печаль въ мьнѣ юестъ. възьмъ же диꙗкъ благословьюениѥ отъ епископа и помоливъ са идѣаше пѫтьмь. шъдъ оубо въ кесарию иска'ше раба господьніа Артемона· бѣаше же сватыи вь темници· обрѣтъ же и диꙗкъ глагола къ немоу. рабе бога вышънѣго и пастоуше словесънъихъ овецъ, како ны остави юедины и въпалъ юеси въ рѫцѣ томителіи; и ник'тоже отъ насъ оувѣдѣ, развѣ юединъ отъ дивиихъ животъ глагола епископоу, ꙗко рабъ божии Артемонъ ѧтъ бывъ комисомъ нечистымъ иде

въ кесарињ· не вѣровавъ же епископъ того ради посъла ма сѣмо, аште истина ѥстъ, ѥже слыша· великѫ бо печаль иматъ о тебѣ. глагола к' немоу сватыи Артемонъ· рабе божии Филеа, шъдъ възвѣсти владыцѣ моѥмоу сватоуоумоу епископоу, да молитъ са за ма, да побѣждѫ нечистааго и хрьстаненавидьнаго примышлѣниѩ, и бѫдѫ съпричастьникъ Христосоу, ѥште бо нѣстъ въпрашаниѥ о мьнѣ было. шъдъ оубо възвѣсти епископоу, ѩко рабъ божии Артемонъ вь тьмници сѣдитъ и молитъ са, да са молиши за нь. епископъ же помоли са глагола· господи Їсоус Христосе, избавивъıи Даниила из оустъ львовъ, избавивъıи три отрокы отъ пештьнааго огни цѣсара Наухудоносора, избави и раба своѥго Артемона отъ томителѩ комиса, и даждь ѥмоу побѣдити вьса оумышлениѩ, ѩже творитъ на нь. по сътворении же комисоу обычныѩ позоры повелѣ на оутрьнии дьнь привести раба божиѩ Артемона. пришьдъшоу же ѥмоу комись глагола к немоу· повѣждъ ми, старьче, что ти ѥстъ има; онъ же рече· Артемонъ. комись рече· ты ли ѥси разоривыи и съкроушивыи великѫ богынѭ Арфемѫ; глагола сватыи Артемонъ· азъ ѥсмъ. комисъ глагола· повѣждь ми, старьче, како прѣобидѣ силѫ ѥѩ, и не гнѣва са на та; васнь рекѫ ти, имже милостива ѥстъ, то тѣмь ти ѥстъ дала животъ и не оуморила тебе. сватыи Артемонъ рече· тебе прѣобиждѫ, мола са богоу моѥмоу, да побѣждѫ мѫчительство твоѥ, али мрьтвааго того и нѣмааго капишта нѣстъ ми прѣобидѣти; комись глагола· по правьдѣ нарече са Артемонъ, ѩкоже бо мьнѭ, то рабъ ѥси богынꙑ Арте-

мидꙑ, и за н҃ѥже тождеимекитъ ѥси, то тѣмъ ти ѥстъ дала животъ. сватꙑ Артемонъ глагола· нечистꙑи и непрѣподобьнꙑи сꙑне диꙗволь, омрачене оумомъ, аште хоштеши оувѣдѣти о имени моѥмъ, то оувѣждь, ꙗко ѥште сѫштѫ ми въ ѫтробѣ матерн҃і обѣштаниимъ дано бꙑстъ има моѥ. комисъ рече· почти си старость и оусрамьꙗи са сѣдинъ своихъ и пожьри великоуоумоу богоу Асклипию. мѫченикъ глагола· шесть на десате лѣтъ сътворихъ въ анагностьствѣ почитаѧ кн҃игꙑ божиѧ, и дъва десати и осмь лѣтъ сътворихъ почитаѧ христосово еуагг҃елиѥ, и три лѣта сътворихъ въ презвутеръствѣ оуча божиѭ силѫ, и капиштемъ не пожръхъ, а нꙑн҃ѣ ли велиши ми подоб'ноуоумоу тебѣ нечоувьствъноуоумоу бѣсоу пожръти; да аште оубо хоштеши, да пожьрѫ ѥмоу, то идѣвѣ въ црък'виште, иждеже стоитъ богъ твои, и пожьрѫ ѥмоу. комисъ глагола. нъ своѭ славѫ иматъ великꙑи богъ Асклипии, и аште не прииметъ тьмьꙗньнааго каждениꙗ ни жрътвъ, то не можеши вьнити въ цръкъве. бѣахѫ же въ цръквишти томъ змиѥве живѫште, и жьрьци ѥдноѭ лѣта сладька брашна подаꙗхѫ имъ. глагола сватꙑи· идѣмъ въ црькъве, да аште не приметъ мене, ни дастъ вьнити въ црькъве, то тъгда дьмьꙗнъ възьмъ и жрътвꙑ въздамъ ѥмоу. идѫштоу же комисоу и съ народомъ многомъ и сватоуоумоу, и приближаѭштоу са мѫченикоу къ црьк'виштоу, не сътръпаште звѣриѥ тии силꙑ мѫченика и славꙑ сѫштаѧ на н҃емь, свистаниꙗ и матежа твораахѫ въ црькъвишти, ꙗкоже цръквиштоу зꙑбати са, акꙑ дѫбоу отъ

вѣтра зыбьѭштоу сѧ. видѣвъ же комись и народи отъбѣжаша, и глагола комись сватоуоумоу· видиши ли, старьче, ꙗко велика сила ѥстъ, и не приѥмьѥтъ никогоже вьнити безъ дьмиꙗна; глагола правьдьникъ· повели жърьцоу своѥмоу, да отврьзетъ црькъве, и азъ вьнидѫ. тъгда повелѣ комисъ жьрьцоу, да отврьзетъ· инъ же нѣкто жьрецъ именемь Виталии глагола· молѫ сѧ вашеи свѣтьлѣи власти, не могѫ отврѣсти безъ дьмьꙗна и жрьтвы, великъ бо гнѣвъ ѥстъ отъ бога Асклипиꙗ. тъгда приимъ жьрьцъ тьмиꙗнъ принесе, и отвръзъ црькъве абиѥ отъбѣже. тъгда глагола комисъ праведьникоу· старьче, аште прѣобидиши и можеши вьнити вь црькъве, то вьниди. приближивъшоу же сѧ сватоуоумоу и сътворивъ христосово знамениѥ на челѣ своѥмъ вьниде въ цръкъве, и сташа звѣриѥ непостѫпьни· помоли же сѧ сватыи глаголѧ· благословьѥнъ ѥси, господи боже, иже рабомъ твоимъ Данииломъ съвръгъıи змиꙗ и змиꙗ оубивъıи, такожде, господи, и при мьнѣ грѣшьнѣемъ твоѥѭ силоѭ и твоимъ божьствомъ звѣри сиѧ оумори, да прославитъ сѧ има твоѥ сватоѥ. излѣзоша же звѣриѥ вънъ црькъве повелѣниимъ правьдника, и вьслѣдьствоваша ѥго, ни ѥд'ного отъ чловѣкъ врѣдаште. видѣвъше же народи и комисъ звѣри излѣзъша вънъ ицръкве отъбѣгоша. тъгда глагола имъ сватыи· по что то бѣгаѥте; не боите сѧ, стоите, и нꙑнꙗ оузьрите, ꙗко силоѭ божиѭ измръжтъ. начаша же змиѥве глаголати чловѣчьскꙑ гласꙑ· комисе, по что приведе въ градъ сии правьдиваго сего мѫжа, да нꙑ погоубитъ; и тꙑ не оуспѣѥши ничсоже. слꙑшавъ же комисъ

гласъ звѣрии оубоꙗ са и хотѣаше бѣжати, и глагола мѫченикъ· не бои са былꙗ, се бо оуже измьржтъ. въздоунѫ же на нꙗ правьдникъ и падъше прѣдъ ногама юго раскѣдаша са, ꙗкоже отъ плѹска того мьнѣти вьсѣмъ, ꙗко громъ быстъ. глагола же сватыи Артемонъ· видиши ли былꙗ чьсти ваша, како силоѭ божиѥѭ и господа нашего Їсоус Христоса измьрѣша. оужасьнъ же бывъ комисъ, ꙗко безъ жъзла и безъ орѫжиꙗ измори ѩ, бѣахѫ бо въ широтѫ пати лакътъ а въ длъготѫ двадесати ти пати лакътъ. видѣвъ же старѣишина жьрьчьскъ въздвигъ гласъ великъ глагола· великъ богъ крьстиꙗньскъ и велика слава мѫжа сего, ꙗко твоюѭ силоѭ измори звѣри сиѩ. припадъ же къ ногама сватааго глагола· рабе бога живааго· молѫ ти са, не отъстѫпьѭ отъ тебе, знаменаи ма силоѭ бога твоюго, да бѫдѫ съврьшено овьча стада твоюго, до селѣ бо прѣлиштаахъ са, надѣѩ са на капишта и на звѣри сиѩ. отъшъдъшоу же народоу и кназоу не трьпаштоу срама повелѣ сватааго вести на сѫдиште, да прѣдъ народомъ въпрашаютъ юго. приведеноу же бывъшоу мѫченикоу глагола к немоу комисъ· тако ми великѫѭ богыиѫ Артемѫ и двоюнадесателоучьноѥ сльньце, аште ми не исповѣси, коюѭ силоѭ измори нарочитыѩ сиѩ змиѩ, то мѫчѫ та по вьсѣмъ оудомъ. сватыи Артемонъ глагола· силоѭ христосовоѭ и Рафаила архаггела звѣри сиѩ изморихъ. комисъ глагола· распатыи нашимъ родомъ юда можетъ силѫ имѣти; сватыи Артемонъ глагола· омрачене оумомъ, змию обьветьшавьшиꙗ, рабе дьбри огньныѩ, юште ли са отъмештеши, не

хота слышати, ꙗко силоѭ божиѥѭ звѣриѥ измьрѣша. тъгда повелѣ комисъ желѣзнъ одрьць раждешти и отъ пльтии ѥго оуды отърѣзовати, и глагола к҆ нѥмоу комись· видиши ли, старче, како пльти твоꙗ нынѣ трошатъ са огнемъ; правьдникъ же възьрѣвъ на небо глагола· господи Исоу Хрьсте, не прости нечистааго комиса, ѥлма дрьзнѫ на ма се сътворити ми, нъ виждъ, господи, ꙗко имене твоѥго ради се приѥмлѭ·араждь ми оубо трьпѣниѥ, да до коньца осрамитъ са· оуслыши, боже, молитвы раба своѥго и моленија моѥго господи савао҆ѳ, ꙗко ты ѥси богъ ѥдинъ надъ вьсѣми цѣсарьствиими населенꙑꙗ, ты бо ѥси сътворилъ, господи, небо и землѭ и вьсе чоудимоѥ подъ небесемь, и господь ѥси вьсѣмь, и нѣстъ никтоже противаи са тебѣ· милостиѭ твоѥѭ, господи, съпаси ма, ты бо освати образъ отрока своѥго заклана безълобы Авела, и оуправи на высотѫ възвода въгодьника своѥго Єнωха, сьвръши же живо тъ и съхрани прѣподобьнааго Ноꙗ, възвыши же благословьѥниимъ чистителꙗ Мелхиседека, и жрътвами искоушенааго прослави Авраама, оумножи же о сѣмени чадъ славьнааго Їакова, изъхвати же изъ огнѣ палашта любостраньнааго Лота, крѣпькааго же трьпѣниимъ оублажилъ ѥси Їωва, твоѥѭ же волеѭ въздръжаниимъ Їωсифъ пльтьнꙑꙗ побѣди страсти, възвеличи са на врагы доброчьстиѥмъ въгодьникъ твои Моуси, тако вьси въправьдивъше са хвалатъ тебе прославьшааго ꙗ бога· и азъ, господи боже мои, твои рабъ молѫ ти са, помилоуи ма твоѥѭ милостиѭ и помози ми своѥѭ силоѭ. и то глаголѭштоу правьдьникоу ѥдина отъ мьнии сѫ-

штиихъ въ Лаодикии вь пискоуни градѣ и слѣдивъши въ слѣдъ юго приде въ кесарињ, и пришъдъши посрѣдоу народа припаде къ ногама сватааго мѫченика, и лизлаше нозѣ юго, и став'ши противѫ комісоу гласомъ чловѣчьскомъ глагола· скврьньниче и неподобьниче, сыне диıаволь, подроуже огню, ѫжико тьмѣ, по ч'то мѫчиши тако соуровѣ раба божиıа Артемона; се бо мьнѣ дивиюмоу животоу въ поустыни живъшѹ, нынѣ же мѫжемъ симъ посълана быхъ въ градъ· дьнесь же дъва дьни юста, отъ неличе изидохъ из града ѥпископьıа, вьзискаıѫшти и слѣдашти моюго господина, доухомь бо сватыимъ ноудима юсмъ обличити ти зълыѧ мысли· се же вѣдꙑ бѫди быліа, ıако рабъ божии Артемонъ отъмьштенъ бѫдетъ, двѣ бо птици въврьжете та въ клокоштѫштъ коновъ, и пльти твоѧ вьса съвьратъ и сокомъ са сътворатъ, ıако правьдьна мѫжа и прѣподобьна христосова тако соуровѣ мѫчилъ юси. разгнѣвавъ же са комисъ, ıако дивиимъ животомъ слышитъ, повелѣ воиномъ своимъ, да прободѫтъ ѭ. она же велми отъскочивъши изиде вь слѣдъ състольника княжа и абию издъıха. печаленъ же бывъ комисъ о бывъшиимъ, въставъ отъ сѫдишта иде въ преторъ, и на оутрьнии дьнь повелѣ сътворити коновъ и в'ложити вь нь пьцелъ и разварити ї, и съвазавъше сватааго Артемона стръмоглавь въврѣшти и вь нь, да въ скорѣ избѫдетъ юго. пришъдъша же слоугы глаголаша комисоу· ıакоже повелѣ, сътворихомъ, клокоштетъ коновъ и вънъ соваатъ· не имъ же имъ вѣры комисъ глагола· идѣмъ, да видимъ дѣло, и тако да приведенъ бѫдетъ сѣдинавъıи

старьцъ. сѣдаштоу же комисоу на колесници и приближаѭштоу са ѥмѹ къ конобоу напрасно сь небесе придоста дъва аггела въ образѣ орълоу, и похвативъша комиса отъ колесница въвръгоста и въ конобъ, и велми съвьрѣ, ꙗкоже ни кости ѥго обрѣсти са. бѣаше же сватыи мола са, и прѣклонивъ колѣнѣ тако глаголааше· господи, ты моѥ прибѣжиште ѥси отъ скръби одръжаштаѩ ма, и ты, господи, истръгыи нозѣ мои отъ сѣти ловаштиихъ ма. видѣвъше же воини и вьсь народъ бывъшеѥ отъбѣжаша, и оста сватыи ѥдинъ, на ньмъже бѣ мѣстѣ· тъгда сватыи прѣклонивъ колѣнѣ и помоли са на мѣстѣ томъ, и искыпѣ множьство водъ много. пришьдъ же жрецъ Виталии глагола блаженоуоумоу мѫченикоу· правьденъ сѫдъ божии, ꙗко не дастъ прѣподобьноуоумоу своѥмоу видѣти истьлѣниꙗ, даждь и мьнѣ, господі, банѭ бестьлѣньнѭѭ, и моли са за ма, да избѫдѫ грѣхъ моихъ, и бѫдѫ ѥмоу истинънъıи робичиштъ· не отъстѫпьѭ отъ тебе ни отъ разоума христова. хоташтоу же кръстити са Виталию дъва мѫжа въ бѣлахъ ризахъ сьнидоста къ водѣ и възложиста рѫцѣ свои на главѫ ѥго и освѣтиста и· сватыи же Артемонъ стоꙗше по срѣдѣ ихъ, и изъходаштоу Виталиу из водъı подастъ ѥмоу рѫкѫ мѫченикъ. Виталии же поꙗше глагола· господь свѣтитель мои и съпасъ мои, кого оубоѭ са; въ тѫже ноштъ гласъ бъıстъ сь небесе глагола· рабе въıшьнѣаго и съпричастьниче христовъ Артемоне, изиди из града того и иди въ Асиѭ на мѣсто рекомоѥ Вули, ѥже ѥстъ при мори, тоу бо обраштеши Алеѯандра и ѥго матере Щурониѭ, посъ-

лана бо ѥста и та тамо, и бѫдеши и ты очиштаѩ многы отъ бѣсъ и отъ ѩзь различьныихъ· тебѣ бо тоу ѥстъ дано прославити са чловѣкы, мнози бо прѣльштени быша тоу, не вѣдѫште славы христосовы. оутроу же бывъшоу вьси сънидоша са крьштении, и приимъ блаженыи хлѣбъ и разломивъ и чашѫ налиꙗвъ дастъ имъ глаголꙗ· сии хлѣбъ тѣло ѥстъ христосово, и чашѫ, се, крьвь ѥстъ пролиꙗнаꙗ за наша доуша, блюдѣте са, чада, да никтоже васъ отълѫчитъ отъ любьве христосовы, твръдѣ стоите, мьнѣ бо повелѣно ѥстъ ити въ Асиѭ. слышавъ же епископъ Анатолии кесарискаꙗго града, ꙗко кръстиша са отъ него мнози, и ако оучитъ словеси истиньноуоумоу, изъшьдъ изъ цркъве съ народомъ многомъ, иде къ правьдникоу Артемоу цѣловатъ ѥго· и по томь помоли са епископъ съ сватыимъ, и оукрасиша мѣсто то, иждеже бѣ мѫченикъ пострадалъ, и сътвориша цръкъве, и многы кръштенъıѩ отъ мѫченика постави попы и диꙗкы, и Виталиꙗ постави епископа, и дастъ ѥмоу палестинъскыѩ страны· нарече же мѣстоу томоу има

. . . . desunt quaedam . . . .

. . . .

жърьцемъ, и мьнѣ бѫдетъ страдати подроужиꙗ и вола своѥѩ, а твоѭ шиѭ брадвиѭ отъсѣкнетъ. къ семоу на земи ми бесѣдоуѥши, и прѣдъ двьрьми клѣти моѥѩ,

а съ небесе зать обѣштвающи ми привести· то кою юстъство небесьныихъ брака желѣю; вьса небесьнаа доуховє сѫтъ бес пльти. и аггелъ отъвѣшта· пльтьныихъ дѣлма и беспльтьныихъ сынъ вышнюго наречетъ са. дѣвица рече· отъ кѫдоу 8бо иматъ отьца имѣти отъ мене хотаи са, юкоже глаголєши, родити; и аггелъ отъвѣшта· се то ти юстъ дивно и мѫжа не знающи и родиши, югоже глаголѫ, и сиротоѭ дѣтишть не бѫдетъ, и из ѫтробы твоюѩ изидетъ, и двьрии не врѣдитъ, и дѣвицеѭ пакы быти не погоубиши, и доити имаши родивъшаагo са, и бога исповѣси отъ тебе родивъшаагo са, и на рѫкоу носити имаши младеништь, и на херовимѣ и оузьриши· семоу бо отъ тебе родивъшоу'моу са, дѣвице, дастъ господь богъ столъ Давыда отьца юго, и цѣсарьствоу юго не бѫдетъ коньца. дѣвица отъвѣшта· и не хота глаголa и ты съблазни са, твоя оуста тебе глаголаша, свои оустьнѣ тебѣ быста обличению, то крать глагола· сынъ вышьнюго наречетъ са родаи са, а нынѧ глаголєши сынъ даүидовъ, ч'то се слово; югда хоштеши, мои оумъ на небеса вьзнесеши, и югда хоштеши, на земьѭ сьнесеши, коюмоу вѣрѫ имѫ; прьвоу8моу ли или вътороуоумоу реченоуоум8; глаголєши бо, юко дастъ юмоу господь богъ столъ Даүида отьца юго, и цѣсарьств8 юго не бѫдетъ коньца· никтоже вь цѣсарихъ быстъ бесъмрьти, никтоже обьштлаго коньца оубѣжа, вьса прѣставиютъ владыка бесъмрьтьныи, вьсѣхъ измрьмьрѫтъ чрьвью, никтоже отъ цѣсарь вратъ адовъ оубѣжа, никтоже того прѣскочи сѣтии, никтоже того мрѣжь гонезнѫ, ни Саоулъ

прьвыи поновивыи цѣсарьскыи вѣньць, ни Даүидъ рогомъ ꙗвьѥныи достоинъ цѣсарьствию нареченъ, ни Самоүиль, иже цѣсаремъ отьць масломъ дрѣвѣнымимъ познаваѩ и недостоина, ни Соломѡнъ прѣмѫдрыи, иже ножемъ обличи зазора льжа, ни Єзекиꙗ, иже слъзами възврати съмрьти нарѣчиѥ, то како мои сынъ цѣсарьствовати имать вь вѣкы; и аггелъ отъвѣшта· се бо то ти ѥстъ, Мариѥ, дивно и таино, ꙗко вьси оүмрѣша, а твои сынъ съмрьть побѣдитъ, мрътвыѩ вьставитъ, гробы отврьзетъ, адовы клоүча съкроүшитъ, многа тѣлеса оүмръшиихъ вьскрѣситъ, отъ бесъмрьтьна бо родивъ са съмрьть оүморитъ· не мози не вѣровати, да не въ винѫ въпадеши, о нѥмъ бо глаголѫ, оүже въ твоѭ ѫтробѫ слышаниимъ въскочи, твоѥѩ ѫтробы поновьѥниꙗ твора. и дѣвица рече· да ти ѥмоү вѣрѫ имѫ, прьвоѥ ми обличи, како и сынъ вышьнꙗго и сынъ даүидовъ, ѥже отъ мене хоштетъ са, ꙗкоже глаголеши, родити са на земи, ѥмоүже мѣнити быти безъ отьца; то како дъва отьца нарече; и аггелъ рече· прьвоѥ выкни, ти тъгда пьри са, ѥгда ти рекѫ, сынъ вышьнꙗго, прѣжде вѣкъ бестрасти родивъшаго отьца назнаменахъ· ѥгда рекѫ, сынъ даүидовъ, по нѥ ты ѥси отъ отьца даүидова, тѣмъ глаголахъ· примши извѣсто слово бесѣды моѥѩ храни, и азъ бо робъ того ѥсмъ, ѥгоже ты имаши зьрѣти акы бога вь себѣ дѣлаѭшта, и поуштеныи к нѥи аггелъ сице бесѣдовавъ остави ѭ. и Мариꙗ вь себѣ си размышлꙗше· повѣдѣ ли се Їѡсифоү, или паче съкрыѭ таиноѥ се; еда бѫдетъ сългалъ приходивыи, по что ми гнѣвити

ѧзꙑкъ старцоу; и ꙗкоже сего оумьнѣаше сѧ, ѫтроба дьмѣше сѧ, и младеништь ѫтрь движааше сѧ, Мариꙗ же ч'то сътворити не оумѣаше, многꙑ ризꙑ на ѫтробѣ полагаѭшти Ïѡсифа гонезнѫти хотѣаше, нъ не можаше града оукрꙑти връхоу горꙑ стоѩшта, Ïѡсифа тъкнѫ видѣниѥ ѫтробꙑ, и из' ница вьзираѩ дѣвичѫ ѫтробѫ съмотрѣше, въпрашати хотѣаше, то же мльчати ѥмоу ноужда бѣаше, и оукрꙑти хотѣаше акꙑ продавъшоуоумоу дѣвъства съсѫдъ. то же пръваꙗ жизнь ставьꙗше, да оуже своѭ доушѫ печалиѭ томьꙗше. ѡ горе мьнѣ, рече, что сътворѫ азъ; лице дѣвиче, ходъ дѣвичь, очи дѣвичи, осклабьѥниѥ дѣвиче, бесѣда дѣвича, а ѫтроба не дѣвича нъ матерѣ, не могѫ тръпѣти, да ꙗвьѭ дѣло· таче аште обличѫ Мариѭ, срамъ обьшть, възъпьѭ ли зовꙑ, то боѭ сѧ, ѥда како бесѣмене дѣтиштоу обадитель бѫдѫ, нѣ никтоже дѣтишт8 обадитель, ѥл'ма не иматъ родаи сѧ вьсѣавъшаего и, въсѣко ми ѥстъ и глаголати и мльчати бѣда. ч'то оубо сътворѫ; призъвавъ ли въпрашаѭ или прѣжде въпрошениꙗ обличѫ; нъ писаниѥ сьвѣдѣтельствоуѥтъ глагола· обличи а да не сътвори. възъвавъ ѭ гнѣвъномъ лицемъ сѫди въ ѫтробѣ сѫштоу8моу сѫдии сѣдѣаше· повѣждь ми, рече, ѡ Мариѥ, что се бꙑстъ; не потаи мене, ѥже ти сѧ сълоучи· нѣ сьде никогоже сеѩ бесѣдꙑ слꙑша· вѣдѣ хранити таиноѥ, никомоуже сего нѣ слꙑшати, тъчьѭ мьнѣ ѥдномоу, повѣждъ, отъ кѫдоу се ѥстъ; семоу отьца покажи ми, да тѧ проштѫ грѣха, милости бо достоина бѫдеши, акꙑ помꙑсломъ прѣдолѣна жена. тъгда чистаꙗ дѣвица Мариꙗ плачѫшти сѧ

рече· аште отьца семоу иштеши, не имаши никде обрѣсти, и аште сиротѫ мьниши, то и того отъпаде. Ӏѡсифъ рече· и сълъгати Марнꙗ не можааше, како бо ни сирота можетъ быти ни отьца имѣти; Мариꙗ рече· аште истинѫ повѣдѣ, не имеши ми вѣры, ѫтробы зьриши, а таѭштаго са въ нєи не видиши, чрѣво съмотриши, а не помꙑслиши отъ ѫтробꙑ прѣжде дьньница отъ отьца родивъша са тоу живѫшта· аште ти повѣдѣ, юже глагола агг҃елъ, речеши· сама са послоухъ себѣ твориши, твоє послоушьство нѣстъ истинъно, приведи, кто слыша, кто ли тоу стоꙗ, приведи истинънꙑ послоухꙑ. аште сего иштеши, николиже не обраштеши, юдинъ бо юдинѣмъ къ юдної поуштенъ бꙑстъ, и юдного родаштааго са дѣл҃ьма юдиної глагола, не бѣ никогоже, аште ли бꙑ кто былъ, то раждаюмоуоумоу са оуто бꙑ хотѣлъ отьць быти. и ꙗкоже не ѫ вѣрꙑ дѣвици, разоумѣвъши жена Мариꙗ въ инѫ мꙑсль приде, ти и нехоташти рече· юлми зѣло не извѣста юсмъ, ти по истинѣ ѫтроба ма прѣдаю, дѣтиштъ мѧ обавьꙗю въ ѫтробѣ скача, по что паче сама гнѣвлѭ Ӏѡсифа; да заражѫ мльчанию мъ отъвѣштанию, да съвяжѫ мльчаниимъ оустьнѣ, ти съ агг҃еломъ невидимо съпьрѫ са. къде си нꙑнꙗ юси, иже, радоуи са, мьнѣ глагола; въ кꙑихъ мѣстѣхъ живеши; повѣждь, да тамо придѫ, ти обѣшѫ са вꙑи твоюи, дондеже пришъдъ извѣсто сътвориши Ӏѡсифоу, чии сꙑнъ се, иже въ моюѧ ѫтробꙑ постел҃и играю, не могѫ старьца зьрѣти подъ обѫзомъ коуꙑѭшта· а тꙑ кде моудиши, не вѣдѣ, приди, ти за ма пьри са. си Марии глагол҃ѭшти скоро аггелъ къ

Їωсифоу приде и извѣстивъ слово изгънати дѣвицѫ стави, не бои са, Їωсифе, приѩ женѫ си не бракоу обьштънѫ, нъ божиихъ таинъ строинѫ, женѫ ти мѣн͠ѫ, нъ отьць нѣси, отьца на земи не ишти ни на небеси матери, вьсего бо сиротъства юстъство избы, юдинъ бо отъ юдного, юдноѭ прѣжде вѣка роди са и пакы юдинъ отъ юдиноѩ, ꙗкоже вѣстъ, юдинъ раждаютъ са· не сътѫжи Марии, не сътвори печали юже отъ Мариѩ, не ишти, како да не тебе врѣдитъ свѣтъ, не мати ковьчегомъ, да не кладеши юже вь н͠емъ бес порока съсѫдъ, бескврънъı хлѣвина, безъ възмѫштениꙗ стьклѣница, безъ сѣмене порождению, без невѣстьства дѣвица, безъ чрътога чистаꙗ, безъ отъсѣчениꙗ камы, заключенъ градъ, источникъ печатьлѣнъ, несѣта нива, несаждена лоза, несъповѣдомо чоудо, неизоумѣюмо рождению· аште ли не вѣроуюши ми, глаго͠лѫштоуоумоу ти, врѣмене рождению пожьди, да аште въстенетъ или въсплачетъ са Мариꙗ, акы инъı женъı, человѣкъ юстъ а не богъ пльтиѭ отъ Мариѩ родаи са. и Їωсифъ отъвѣшта· аште се сице, юже глаго͠леши, ω аггеле, въс кѫѭ разгнѣваша са ѩзыци и людию поучиша са тъштетънымъ; и аг͠гелъ рече· аште хоштеши навыкънѫти, скоро навыкъни, господь бо рече къ родаштоуоумоу са· сынъ ми юси, азъ дьнесь родихъ та, ꙗко томоу подобаатъ слава и дръжава, чьсть и покла͠нꙗниою нынꙗ и присно и въ вѣкы вѣкомъ амин.

Свѧтааго Їωанна златоустааго слово на благовѣштение богородици.

Пакы радости благовѣштение, пакы свободѣ възвѣштение, пакы възвание, пакы възвраштение, пакы веселие, пакы работы избавление. аггелъ съ дѣвоѭ глаголетъ, по неже къ женѣ глагола змиꙗ. въ шестъи мѣсацъ, рече, посъланъ бꙑстъ аггелъ Гаврилъ отъ бога къ дѣвици обрѫченѣ мѫжоу. посъланъ бꙑстъ Гаврилъ възвѣститъ вьсемоу мироу съпасениꙗ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ, носа Адамоу нашание възваниꙗ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ къ дѣвици, да нечьсть женьска родоу въ чьсть обратитъ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ подобьнь оуготовати чистоумоу жениxоу чрътогъ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ обрѫчити създание създавъшоуоумоу е, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ къ душевьнѣи полатѣ цѣсара аггеломъ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ къ дѣвици обрѫченѣ Їωсифови, блюдомѣ же Исоусови, посъланъ бꙑстъ рабъ бесплътьнь къ рабѣ непорочьнѣ, посъланъ бꙑстъ свободь отъ грѣха къ не приемьѭтии истьлѣниꙗ, посъланъ свѣтило възвѣштаѩ слъньце правьдьное, посъланъ бꙑстъ оутро идꙑ прѣдъ свѣтомъ дьньнꙑим, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ възвѣштаѩ сѫштааго вь нѣдрѣхъ отъчихъ и на рѫкоу матерню, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ съказати сѫштааго на прѣстолѣ и въ врьтьпѣ, посъланъ бꙑстъ Гаврилъ възвѣштаѩ цѣсарьско таиное знаемое а не испꙑтаемо, таиное кланꙗемо а не прѣмѣримо, таи-

ноѥ богословесьствоуѥмо а не испытаѥмо, таино исповѣдаѥмо а не мѣримо. въ шестыи мѣсацъ посъланъ бысть Гавриилъ къ дѣвици. кыи же мѣсацъ шестыи и глаголетъ; кыи; отъ нелиже Елисаведь приꙗтъ благовѣштениѥ, отъ нелиже зачатъ Їωана. отъ кждоу же се оубо ꙗвѣ; да съкажетъ ти самъ архаггелъ глагола къ дѣвици, и се, рече Елисаведь жжика твоꙗ, и та зачатъ сынъ, и се ѥи ѥстъ мѣсацъ шестъи, нарицаѥмѣи бывъши неплодьви. въ шестыи мѣсацъ глагола· се бо ѥстъ шестыи мѣсаць зачатию Їωановоу, подобааше бо варити воиноу воѥводж, подоба'ше прѣжде прити вѣстьникоу прѣдъ господьнемъ пришъствиѥмъ. въ шестыи оубо мѣсацъ посъланъ бысть аггелъ Гавриилъ къ дѣвици обржченѣ мжжоу а не прилѣп'нѣ, поржченѣ Їωсифоу а хранимѣ Їсоусоу. чьсо ради поржченѣ; да не въ скорѣ разоумѣѥтъ льстьць таины, ꙗко бо из дѣвица изити цѣсарю. вѣдѣаше лжкавъныи, и тъ бо исаиѥвъ гласъ слышааше, ѥже рече· се, дѣвица въ чрѣвѣ зачьнетъ и родитъ сынъ, и вьсачьскы блюдѣаше възглашеныихъ о дѣвици, да ѥгда почоуѥтъ, ꙗко съконьчаѥтъ са таиноѥ се, то приготовитъ пророкъ· да того ради владыка ис поржченыꙗ изиде, да льстьца оутаитъ са, поржченаа бо иномоу повинъна ѥстъ. въ шестыи мѣсацъ посъланъ бысть Гавриилъ архаггелъ къ дѣвици обржченѣ мжжоу, ѥмоуже има Їωсифъ. слыши оубо, что ти о семъ мжжи и о дѣвици пророкъ рече· дадатъ са, рече, запечатьлѣныꙗ книгы мжжоу вѣджштоу писмена. что же сжтъ знаменаныꙗ ты книгы; непорочьнаꙗ дѣвица· цѣм же даны бждтъ; сватителы ꙗвѣ ꙗко. комоу же

се; не семоу ли дрѣводѣли Їѡсифоу; сь бо Їѡсифъ братиꙗ чьстъномъ браком̓ женивъ сѧ прѣжде и родивъ сыны ста . . . . подроужиꙗ и живѣаше въ чистотѣ питаѧ дѣти своѧ въ наказании и оучении господьни. тѣмь оубо пришедъ на проповѣдь Паулъ апостолъ, и ꙗдного отъ сыновъ семоу обрѣтъ пишетъ· иного же отъ апостолъ не видѣхъ, нъ тъкмо Иꙗкова брата господнꙗ, не ꙗко отъ Мариѧ, нъ ꙗко отъ Їѡсифа рождена. по неже оубо жърьци ꙗко цѣломѫдрънѹ Їѡсифови обрѫчиша Мариѭ и прѣдаша ꙗмоу ѭ, врѣмене брачьнааго жидѫште, подобааше оубо сице прѣꙗмъѭштоу блюсти дѣвицѫ непорочьнѫ· се бо пророкъ прѣжде из далече прогласи· дадатъ сѧ, рече, книгы печатьлѣнъıѧ мѫжоу оумѣѭштоу книгы, си рѣчъ бракъ сътворивъшоуоумоу, и речетъ· не могѫ чисти ихъ. чесо ради оубо не можеши, ѡ Їѡсифе; не могѫ, рече, чисти, книгы бо сѫтъ печатьлѣны. комоу же блюдомы; творьцоу вьсѣхъ вьселениꙗ хранимо. нъ да на прѣдълежаштеꙗ прѣидемъ, въ шестыи мѣсаць посъланъ бъıстъ аггелъ Гауриилъ къ дѣвици сица заповѣди примъ· приди оубо, рече, ѡ аггеле, слоуга бѫди страшьноуоумоу таиноу, съкръвеноу послоужи чоудеси, на вьзисканиꙗ заблѫждъшоуоумоу Ядамоу сьнити моими штедротами хоштѫ създанааго по моꙗмоу образоу· грѣхъ въ моѭ капь сътворенааго обетьши, тварь рѫкоу моꙗѭ измьжда, очрьнѣ ѭже създахъ добротѫ, влъкъ моꙗ вьспитаниꙗ сънѣдаꙗтъ, опоустѣ раю жителинъ, дрѣво животъноꙗ пламеньнъıимъ орѫжиꙗмъ хранимо ꙗстъ, двьри мѣста пиштьнааго затвориша сѧ, милѹѭ по-

бѣжденааго, и хоштѫ сънати са съ борѫштиимъ· оутаити са хоштѫ силъ небесъскъıихъ, тебѣ юдномоу повѣдоуѭ таиноѥ се· иди къ Марии дѣвици, иди къ доушевъноуоумоу градоу, о нѥмже пророкъ глаголааше· прѣславьна глаголаша са о тебѣ, граде, иди къ словесъноуоумоу моѥмоу раю, иди къ вьсточьнъıимъ моимъ двьрьмъ, иди къ моѥго словесе достоиноу селоу, иди къ вътороуоумоу небеси земьноуоумоу, иди къ пространоуоумоу облакоу, възвѣсти ѥи моѥго пришьствиꙗ росѫ, иди къ готованѣи мьнѣ сватости, иди къ изволению моѥго чьстънааго храма, иди къ чистѣи невѣстѣ по пльти родьства моѥго, глаголи въ оуши словесъноуоумоу ковьчегоу, оуготовали ми слоухоу въходъ· нъ не говори ни съмати доуша дѣвици, кротъко ꙗви са къ сватилиштоу пръвꙑмъ гласомъ, радость възьпи ѥи, тꙑ рьци Марии· радоуи са, обрадованаꙗ, да азъ помилоуѭ Єуѫ озълобьѥнѫѭ. слꙑшавъ же се аггелъ помꙑшлꙗше вь себѣ си, ꙗкоже лѣпо, мꙑшлꙗше· дивно дѣло прѣходитъ оумъ глаголѥмоѥ· иже херовимомъ страшьнъ и серафимомъ невидимъ, иже ѥстъ аггельскꙑмъ силамъ неразоумьно, обѣштаваѥтъ дѣвици самъ, своимъ лицемъ пришьствиѥ ꙗвити, паче же въходъ слоухомъ обѣштаваѥтъ ѥи, осѫдивꙑи Єугѫ дьштерь своѭ велми славити градетъ, глаголѥтъ оуготовати ми слоухоу въходъ. то можетъ ли чрѣво въмѣстити невьмѣстимааго; въ правдѫ дивъно чоудо таинааго, въ прав'дѫ страшьна таина. таковла же аггелоу помꙑшлꙗѭштоу владꙑка рече кь нѥмоу· ч'то съмѫштаѥши са и дивиши са, о Гауриле; не прѣжде ли отъ

мене посъланъ бъістъ къ Захарии жърьцоу, не дасть ли юмоу родьствоу їѡановоу благовѣштенига; и не имшоу вѣры жърьцоу мльчаниє наведе на нь; не осѫди ли ты старца неглаголаниюмъ; и не ты ли издрече, а азъ оутврьдихъ; не твоимъ ли благовѣштениимъ дѣло послѣдьствова; не зачатъ ли неплодъі; не послѹша ли ложесно; не отиде неплодъныи недѫгъ; не отъбѣжа ли лѣность юстьства; не нъіня ли юстъ класъ творашти; не роди безчадънала; юда не възможетъ отъ мене сътворьшоуоумоу вьсѣчьская словомъ; по что въ дьвѣ помъишлении вьниде; что же пакъі аггелъ рече; владъіко, юже исцѣлити юстьствьнъіѧ съблазнъі, юже раздрѣшити страшънъіѧ ѫзъі, юже оумрьштвениє оудъноє къ животьнѣи възвати силѣ, юже повелѣти тѣлеси поспѣхъ творити дѣтемь, юже раздрѣшити неплодьство прѣстарѣвъшиихъ оудъ, юже прѣстарѣвъшѫ са трьсть прѣобразити на младъ онъ образъ, юже неплодовитѫ землѭ рѫковатьми абиє гавити матерь, дѣло твоюѧ силы юстъ обычаюмъ съвръшаюмо· и сьвѣдѣтельствоуютъ Сарра и съ неѭ Ревека и пакъі Анна грѫстокааго неплодьства работавъша страсти и оть тебе свободѫ примъша· а юже дѣвици родити, не причаштъши са къ мѫжоу выше того юстъ закона тѣлесънааго, и твоє заповѣдаюши отроковици пришьствиє, небесьстиї и земьстии коньци не вьмѣстатъ тебе, владъіко, то како та вьмѣститъ чрѣво дѣвиче; владъіка же пакъі рече аггелоу· то како ма вьмѣсти сѣнь авраамья; аггелъ рече· имъже страннолюбию имѣаше пѫчинѫ, пакъі тоу, владъіко, гавль са патриархови въ припѫтьнѣи

сѣни мимо иде вьсѣчьскаꙗ испльнꙗѩ. и како понесетъ Мариꙗ огн҃ь божьства твоѥго; прѣстолъ твои политъ зареѭ свьта сѧ, и та ли можетъ понести оужасъна дѣвица; владꙑка же рече къ н҃емꙋ· еи, аште сътвори пакость огн҃ь въ поустꙑн҃и кѫпинѣ, то и Марии сътворитъ пакость пришьствиѥ моѥ· аште ли же тъ огн҃ь стѣн҃ь ѱавꙑи съ небесе пришъствиѥ божиꙗ огн҃и на пои же кѫпинѫ не опали, что оубо речеши о правьдѣ не въ огн҃ьнѣ пламени ни въ образѣ дъждевѣ съходаштии; тъгда же аг҃гелъ съконьча повелѣниѥ ѥго, и къ дѣвици въшъдъ възъпи глагол҃а· радоуи сѧ, обрадованаꙗ, господь сь тобоѭ, оуже ти неприꙗзнъ не оудобьꙗѥтъ· идеже бо пръвѣѥ сѫпостатъ брань положи, тоу пръвѣѥ врачь бꙑлиѥ прилагаѥтъ, ꙗдоуже начатъка исходъ съмрьть имѣ, тѫдоуже живот' въходъ животънꙑи сътвори, женоѭ въз'драсте зълоѥ, и женоѭ истѣкаѭтъ лоучьшаꙗ· радоуи сѧ, обрадованаꙗ, не срамьꙗи сѧ, ꙗко повинна сѫшти осѫждению, мати бо благодѣтиѭ бꙑваѥши осѫжденоуѥмоу, радоуи сѧ, обрадованаꙗ невѣсто и родительнице чиста запоустѣвъшоуоумоу вьсемоу мироу, радоуи сѧ, погрѫжьшиꙗ вь чрѣвѣ сьмрьть матерьн҃ѫ, радоуи сѧ, доушевънꙑи храме божиї, радоуи сѧ, обьштеѥ жилиште небеси и земи, радоуи сѧ, неразлѫчьнааго ѥстъства мѣсто пространоѥ. симъ оубо тако сѫштемъ приде къ болаштиимъ врачь, сѣдаштиимъ въ тьмѣ сльньце правьдьноѥ ꙗви сѧ, вльнꙗѭштиимъ отишиѥ и невлънаштеѥ сѧ пристаниште непрѣмѣнно, ненавидаштиимъ рабомъ отънждь ходатаи роди сѧ и мироу съвѫзъ, плѣн҃енꙑимъ рабомъ избавитель приде, борѫ-

штиимъ съ любьвьѭ крѣпъкъ покровъ. тъ бо юстъ миръ нашъ, юмоуже съподобимъ са наслаждати са вьсегда благодѣтиѭ самого Христоса, юмоуже слава и дръжава вь вѣкы вѣкомъ амин.

Мѣсаца марта кѕ. мѫчение сватааго Иринеа.

Єгда правъ благъ съ доброчьстиюмъ въздрастъ большиихъ желаѩ страхъ божии прииметъ, тъгда вьсе юже вь семь житии прѣобидѣвъ къ обѣштанъыихъ благъыихъ приѩтию подвизаютъ, да ꙗже послоушаниимъ акъı сѫшта вѣроѭ твръдоѭ вида въждела, та же пакъı божиюѭ славоѭ въсприим̓ славитъ господа, юже бъıстъ и о блаженѣмъ Иринеи, епископѣ еремиискаго града, кротости ради лихъıѩ, и юже о божии доброговѣнии дѣлъı оутвръди нареченою· постигъшоу бо гонению, юже бъıстъ при Диоклитиꙗнѣ и Маѯимиꙗнѣ цѣсари, приведенъ оубо бъıстъ сватъıи Иринеи къ кназоу Провоу, и въпрошенъ бъıвъ, аште хоштетъ пожръти богомъ, отъвѣшта блаженъıи Иринеи глагола· нъ и жити же съ вами не хоштѫ. тъгда повелѣ затворити и вь тьмници· многомъ же дьнемь минѫвъшемъ, сѫштȣ юмоу вь тьмници, въ полоу ношти пришъдъшоу кназоу изведенъ бъıстъ пакъı блаженъıи Иринеи, и различънъı мѫкъı сътрьпѣвъ и въпрашаюмъ· по что не пожьреши; отъвѣшта глагола, ꙗко бога имамъ, югоже из младъı

връсты чисти навыкохъ, и глаголемъıмь вами богомъ не поклонѭ са. Провъ рече· приобрашти жизнь себѣ, довьлѣютъ ти ꙗже приѧ досаждениꙗ. сватъıи Иринеи рече· не приобраштѫ сьмрьти жизни прѣдълежашти, нъ да отъ бога жизнь приимѫ. Провъ рече· имаши ли женѫ; отъвѣшта· не имамъ. се же глаголааше блаженъıиИринеи господьнѭ заповѣдь съконьчаваѧ глаголѭштѫѭ· любаи отьца и матере или братиѭ или женѫ или чада паче мене нѣсть мене достоинъ, на нѭже заповѣдь възираѧ блаженъıи на небо имѣаше оумъ, видѣти желаѧ славѫ господьнѭ и вьсе чловѣчьско житиѥ оставивъ, ничсоже паче господа вѣдѣти же и имѣти исповѣдааше· пакъı оубо рече къ нѥмоу кназь· вѣдѣ та сынъ имѫшта, понѣ тѣхъ дѣлыма пожьри. онъ же отъвѣштавааше· сынове мои бога имѫтъ, ꙗкоже и азъ, иже можетъ ѩ сънабьдѣти, ты же повелѣноѥ ти сътвори. Провъ рече· съвѣштаваѭ ти, юноше, пожрѣти, да не различьнъıимъ мѫкамъ прѣдамъ та. сватъıи мѫченикъ Иринеи рече· не жьрѫ, твори, ѥже хоштеши, оувѣси бо, ꙗко силоѭ христосовоѭ добьѥ вьсе сътрьпьѭ. Провъ рече· ѥльмаже не хоштеши повинѫти са цѣсароу, вь рѣкѫ въвръженъ бѫдеши. Иринеи рече· ты различьнъıими мѫками прѣштааше оумориити ма, и азъ надѣахъ са, ꙗко мечемъ отъсѣчеши ми главѫ, за нѥ молѭ та, повели и то сътворити, да оувѣси, како крьстиꙗни сьмрьть прѣобидѣти навыкохомъ христосовы ради любьве. разгнѣвавъ же са кънязъ о дръзости сватаагo мѫченика Иринеа повелѣ мечемъ оусѣкнѫти и. сватъıи же мѫченикъ ꙗко вьторъıи вѣньць полоучивъ рече· благодѣть исповѣ-

данѫ богоу моѥмоу дарьствовавъшоуоумоу ми различьнымимъ мѫкамъ тръпѣнию вѣньць, и ѥгда прѣлѣзоша мостъ рекомыи Артемись, съвлѣкъ ризы своѩ и възьрѣвъ на небо помоли сѧ глагола сице· господи, да отъврьзѫтъ сѧ небеса и да примѫтъ доушѫ раба твоѥго, ıакоже и людемъ твоимъ вьсѣчьскыѩ цръкъве и вьсѣкого испльнѣниıа ѥѩ к тебѣ вѣроуѩ, господи Їсоу Хрьсте, се вьсе страждѫ, и оусѣк'нѫвъше и въвръгоша вь рѣкѫ. се же сѧ сътвори въ Срѣмѣ старѣишинъствоуѭштоу Провоу, цѣсаръствоуѭштоу же вь вѣкы Исоу Хрьстоу господоу нашемоу, ѥмоуже слава нынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминь.

Мѣсаца Марта кд҃. мѫчениѥ сватаадго Їѡны и Барахисиıа и дроужины ѥго.

Въ лѣто осмонадесатоѥ цѣсарѣ перськa Савориıа гонѣниѥ бъıстъ на црькви христовы и на чьтѫштаѩ вьседръжителıа бога, и повелѣ цѣсарь Савории нечьстивъимъ влъхвомъ сватыѩ цръкви хръстиıанъскы огнѣмъ зажизати, обрѣтаıѥмыѩ же крьстиıаны повелѣ имати и ноудити ѩ жрѫти и повиновати сѧ попомъ, повиноуѭштаѩ же сѧ и жьржштаѩ на великы саны и чьсти възводити, не повиноуѭштаѩ же сѧ горькамъ и различьнамъ мѫкамъ прѣдаıати. въ то же врѣмѧ гонѣниıа обрѣтоша сѧ въ перськтѣ земи вь нѣкоторѣи вьси нарицаѥмѣи Иаса

дъва брата Барахисии и Їωна именемь нарицаѥма, мѫжа правьдива, испльнь сѫшта вѣры и хранашта заповѣди господьнꙗ съ страхомъ. сиꙗ оубо сватаꙗ слышавъша гонѥниѥ кръстиꙗньско, оставивъша жилиште своѥ идоста на мѣсто то, идеже нечьстивии вльсви мѫчаахѫ крьстиꙗны горьцѣ. бывъшема же има въ вьси Бардıаховъ и приближивъша са къ тьмници, идеже вьси крьстиꙗни затворени бѣахѫ, и припадъша къ тьмничьноуоумоу стражоу молꙗста и, да вьнидета въ тьмницѫ· вьлѣзъша же обрѣтоста девать мѫжь крьстиꙗны затворены, и видѣвъша ꙙ въ мнозѣ скръби сѫшта цѣловавъша ꙙ и начаста оувѣштавати ꙙ глаголѭшта· не оубоимъ са ничьсоже, братьꙗ и отьци, нъ въ има распатааго пострраждамъ въ ѥдинъ часъ, да приимемъ вѣчьныи животъ, ꙗкоже и отьци наши и страстотрьпци и мѫченици приꙙша· такожде же и ти мѫченици видѣвъше сватаꙗ Їωнѫ и Барахисиωна и оусрьдьнѣиши бывъше о пришьствии ѥю, такожде и їно много пооучаахѫ сватаꙗ, и дроугъ дроуга акы благодѣтьнымь масломъ на тръпѣниѥ мѫкы и на съврьшениѥ мѫчениꙗ помазаѭште оукрѣпьꙗхѫ. сватыимъ же мѫченикомъ затвореныимъ въ тьмници имена сѫтъ си· Занидас, Лазаръ, Марођас, Нерсис, Илиа, Марис, Ꙗвивос, Симвоидис, Сава. сии оубо мѫчени быша. тъгда скръби приимъше многы и въ подвизании мѫченичьстѣѣмъ съкончаша са, течениѥ съвръшивъше добрѣ, и страстьныимъ и не тьлѣѭштиимъ ни оувадаѭштиимъ вѣньцемъ оувазоша са· мѫченомъ же бывъшемъ тѣмъ сватыимъ и възлетѣвъшемъ на небо и въ аггельскыи ликъ въчиненомъ

бывъшемъ, по томъ нѣкотории отъ влъхвъ обадиша свѧтлѩ Їѡнѫ и Варахисиа къ трьмъ старѣишинамъ влъшъскыимъ Масдрадоу, Сирадоу, Маарнисиоу, сѫдаштиимъ свѧтыимъ глаголѭште· та ни жърета, ни повиноуюта сѧ цѣсарю повелѣнию, ни рачита поклонити сѧ огню и сльньцоу, ни водѣ, юште же къ сем(оу глаго)лаахѫ, ѩко девѧть мѫжь они тог . . . . и не повинѫша сѧ цѣсароу повелѣнию, имъже тѣма дьвѣма бѣахѫ отъвраштени. тъгда испльнивъше сѧ ѩрости многы старѣишины жьречьскы повелѣша привести ѩ· приведенома же има бывъшема и ставъшема прѣдъ старѣишинами влъшъскыми глаголаша има вльсви· заклинаюмъ ва о непобѣдимѣмъ нашемъ цѣсари Савории, без лъжа отъвѣштаваита намъ, о немъже въпрашаюмъ ваю· творита волѭ цѣсарѫ и повиноуюта сѧ повелѣнию юго и покланѩюта сѧ слъньцоу и огню и водѣ по законоу и по заповѣди цѣсара нашего или ни; отъвѣштавъша же свѧтаѩ Їѡна и Варахисии глаголаста имъ· да глаголевѣ, а вы послоушаите акы кнѧзи и сѫдиѩ цѣсара перськa, им'же избьрани юмоу юсте и правьдиви сѫдиѩ, и того ради избъравыи сѫдъ вьсь свои въ рѫцѣ ваши прѣдастъ, да въ правъдѫ сѫдите, а не беспрaвьдиѩ дѣлаюте· нынѩ оубо вы славьныѩ сѫдиѩ не подоба'тъ вы земънааго . . . . . цѣсара боѩти сѧ, нъ оного давъшааго вамъ мѫдрость и смыслъ, имѫштааго власть небесы и земьѭ и вьсѣцѣмъ дыханиимъ, иже положи прѣдѣлы и оустави часы, и даютъ мѫд(рость) дастъ вамъ мѫдрость, да по мѫ(дрост)и вашеи сѫдите въ правдѫ по плъть . . .

подобнымимъ вамъ заклинаѥвѣ оубо васъ вѣроѭ истинъноѭ, повѣдаите намъ, коѥго бога подобаатъ нама отърешти са, небесъскааго ли или земънааго, вѣчьнааго ли или маловрѣменьнааго; мы оубо вѣроуѥмъ въ бога сътворивъшааго небо и землѭ, и не вѣроуѥмъ къ чловѣкоу тьлѣньноу, не можевѣ оубо вѣровати въ чловѣка, иже мало поживъ оумираѥтъ и погрѣбаѥтъ са ꙗко и мы. то слышавъше же вльсви отъ нѥю, разгнѣвавъше са велми повелѣша принести жьзлиѥ шипьчано неоцѣштено на мѫчениѥ сватоую Ïωны и Варахисиа, отълѫчивъше ꙗ разно, да не слышита къждо ѥю въпрашаниꙗ подроуга си, и оукрѣпитъ са на троудъ христосовъ. прѣдьсѣдъше же Масрад и Сирод и Марнисии, трии старѣишинъı вльшъскы, на въпрашаниѥ сватоую, и повелѣша съ ꙗростиѭ въвести сватааго Ïωнѫ ѥдного· въведеноу же выбъшоу Ïωнѣ рѣша къ нѥмоу вльсви· что ти са мьнитъ, аште оубо чьтеши и поклониши са сльньцоу и огню и водѣ и съконьчаѥши повелѣниѥ цѣсаре· аште ли то, възложимъ на та мѫкы жестокы люты зѣло, не помышлаи же вь себѣ, ꙗко мы хоштемъ, да подъимеши ты что зъло, мы не хоштемъ тебѣ зъла никакогоже, аште не ты самъ въсхоштеши зъло приобрѣсти себѣ. отъвѣштавъ же блаженыи Ïωна рече имъ· азъ сего житиꙗ не трѣбоуѭ христосова житиꙗ ради, прѣходитъ бо и николи прѣбывлатъ, да оубо того ради николиже не отъврьгѫ са господа моѥго Ïсоус Христоса, живѫштааго вь вѣкы, ꙗко тъ ѥстъ надежда вьсѣмъ крьстиꙗномъ, и не осрамлꙗѭтъ са вьси вѣроуѭштии вь нѣ, за нѥ тъ обѣшта намъ глагола· аминъ, аминъ

глаголѭ вамъ· иже отъвръжетъ са мене при чловѣцѣхъ, то и азъ отъвръгѫ са юго при отъци моюмъ небесьстѣмь и при сватыихъ аггелѣхъ, прити бо иматъ на облацѣхъ небесъскыихъ въ славѣ отца своюго и сватыихъ аггелъ и архаггелъ, и оуже оуготовюно отъдати комоуждо чловѣкоу по дѣломъ юго, нынꙗ оубо то слышавъше повелѣние, юже повелѣно вы юстъ о мьнѣ творити, то скорѣю творите, не же помышлѣите, ꙗко оставьѭ домъ господьнь, юльмаже тъ ны сътвори слоужити въ домоу юго сватѣмь, и рече намъ· вы юсте свѣтъ мироу, и пакы· вы юсте соль земи, аште соль обоуꙗютъ, то чимъ осолить са; аште оубо, ꙗкоже вы глаголете, повелѣниꙗ цѣсарꙗ послоушаюмъ, и заповѣди юго сътворимъ, то не мы юдини отъвръжемъ са господа нашего, нъ наше отъвръжению вьсѣхъ вина бѫдетъ. то слышавъша отъ нею старѣишины влъшьскыѩ, разгнѣвавъша са зѣло повелѣша звазати и по перскоу законоу, и проврѣша жъзлъ междоу рѫкама и стегноу юго, и бѣаше сѣда сватыи на земи· сѣдаштоу же юмоу мѫчахѫ и жьзлиюм осѫкатомъ, до толѣ же мѫчиша и, доньдеже ребра юго оголиша· мѫчимъ же не отъвѣштаваше ничесоже, нъ славьꙗше бога глаголꙗ· слава тебѣ, боже отьць нашихъ Авраама, Исаака и Иꙗкова, изведи насъ из мира сего, ꙗко съподобилъ юси привести насъ на вѣрѫ сватѫѭ своѭ, и нынꙗ, господи, даждь намъ тръпѣние, да сътворимъ и съконьчаюмъ вьса, юлико заповѣда намъ сватыи твои доухъ, и съподоби ма мѫченичьскыимъ съвръшениимъ въгодити тебѣ, того бо по вьса дьни ожидаѭ, и си рекъ

сватыи Їωна рече гласомъ великомъ къ вльхвомъ· азъ отъ князя вашего и отъ вьсѣхъ дроугъ вашихъ, иже сѫтъ аггели сотонини, отъстѫпаѭ и отъмештѫ са вьсѣхъ ихъ и отъ сльнца и отъ лоуны и отъ звѣздъ и отъ огнѣ и отъ воды, ѫже мѣните богы, штоуждъ юсмъ отъ нихъ и не поклонѭ са имъ бъхма, нъ вѣроуѭ азъ въ отьца и сына и сватаго доуха, въ прѣчистѫѭ троицѫ съпасаѭштѫѭ вьсь миръ, иже и богы ваша сътвориша, имъже ноудите ма покланıати са. си слышавъше старѣишинъı вльшьскъıѧ повелѣша ѫжемъ за ногѫ повръзъше и влѣшти вънъ на мразъ и прѣбыти юмоу на ледѣ вьсѫ ношть, бѣаше бо зимно врѣма, и блюсти юго, что сътворитъ ледоу. они же сътвориша тако и блюдоша юго съ страхомъ великомъ оставивъше и тоу до свѣта. пакы же сѣдоша безаконници на сѫдишти своюмъ и повелѣша слоугамъ привести прѣдъ лица ихъ сватааго Варахисиона. въшъдъшоу же сватоуоумоу и ставъшоу на сѫдишти рѣша къ немоу вльсви· что мыслиши, Варахисию; жърeши ли и поклониши са сльньцоу и огню и водѣ, ıакоже послоушавъ поклони са и братъ твои Їωна, или приимеши ранъı на тѣлеси своюмъ; отъвѣштавъ же сватыи Варахисиωнъ рече им'· ıакоже и Їωна поклони са, юмоуже поклони са, то и азъ паче поклонѭ са, славословьѭ и възношѫ и· вы глаголасте лъжѫ о немъ, нъ истина не дастъ юмоу того сътворити· кто бо бы възмоглъ ослѣпити оумъ срьдечъныи юго, да бы са поклонилъ тои твари, ıаже слоужитъ чловѣкомъ и оставилъ сътворьшааго и; аштебо дѣло чьстьно было, то славьнѣ оубо бы отъ чловѣкъ слоу-

жениѥ прималъ, и не бы слоужилъ намъ рабъскомъ чиномъ. се бо нынꙗ видимъ, ꙗко богатиї и ништии и зълии и добрии отъ того слоужбѫ приѥмлѭтъ, и рабъ ѥстъ огнь вашъ чловѣкомъ болъшиимъ и сътворивъшиимъ и. тако оуставивъшоу намъ, ꙗкоже оубо неправъдъно ѥстъ ѥже ноудити насъ, да поклонимъ сѧ слоужбѣ мира сего, богъ на работѫ тъ огнь дастъ намъ чловѣкомъ и остати сѧ бога сътворьшаго небо и землѭ и море и вьсѧ ꙗже вь нихъ, нъ лѣпо ѥстъ пачеономоу хвалѫ и поклонъ и чьсть отъ цѣсарь же и кназь и воѥводъ и отъ вьсего дыханиꙗ приимати, иже сътвори высотѫ и глѫбинꙑ ѥгоже глѫбокыѧ мысли не можетъ никтоже домыслити сѧ, ни възьрѣти довьленъ на высотѫ славы, имже трѣбоуѥмъ ѥго вьси сынове чловѣчьстии· тъ бо ѥстъ крьмаи вьсѫ населенѫѭ и вьсѧ мѫдростиѭ своѥѭ оуготови, се же трѣбоуѥтъ отъ насъ, да вѣмъ имѧ господа нашего вьси сынове чловѣчьстии а не соуѥтъныими дѣлы и льстьми прѣльштаѥмъ сѧ, тъ бо рече· не сътворите себѣ капиштъ ни покланѣите сѧ дѣломъ рѫкъ вашихъ ни инои твари никоѥиже, за не азъ ѥсмъ господь богъ вашъ ис пръва сы и до коньца прѣбываѧ, и нѣстъ иного бога развѣ мене и славы моѥѧ иномоу не дамъ, ни благоизволении моихъ влꙗниимъ, ни чьсти моѥѧ подамъ капиштемъ, азъ оуморѫ и оживлѭ, и никтоже ѥстъ, иже оубѣжитъ рѫкоу моѥю. тъгда разгнѣваша сѧ старѣишины вльшъскыѧ. слышавъше рѣчи ты оть него начаша чоудити сѧ имъ и тръпѣнию ихъ и рѣша· не въпрашаимъ ѥго нынꙗ, да не никтоже отъ чтѫштиїихъ

и кланıажштиихъ са слнцоу и огн8 и водѣ оуслышатъ таковыихъ словесъ ıего, и отъвръгжтъ са и ти такожде, и отъстжпатъ отъ жрътвъ, нъ паче оуслышимъ ихъ ноштиıж, да никтоже разоумѣıетъ глаголемыихъ отъ нею, ни ıаже отъ насъ творимыихъ. и бъıстъ тако. и въсташа тъгда отъ сждишта не сждити. сѣдъше же ноштиıж и мльчанию сжштоу многоу повелѣша привести сватааго Барахисишна. приведеноу же ıемоу бывъшоу и мльчанию сжштоу многоу послоушаахж ıего· мъного оубо вльхвомъ въпрашавъшемъ ıего и сватоуоумоу божиıж мждростиıж прѣодолѣвъшоу имъ разгнѣвавъше са безаконьници повелѣша принести съвалъмы мѣдъны, и раждегъше ѩ паче огнѣ подъложиша подъ обѣ пазоусѣ, и рѣша къ нѥмоу вльсви· тако ми вѣньць цѣсара персъска Савориа, ıако аште ис пазоуxы истрасеши любо и ıединъ съвалъмъ, и да падетъ на земи, то да вѣси, ıако оуже вѣмъ извѣсто, ıако отъвръже са бога своıего. отъвѣштавъ же сватыи Барахисии рече къ нимъ· слоугы сотонины и кнази грѣшьнии, тако ми съпасениıе бога моıего и погыбѣль сотоны отьца вашего, не имамъ оубоıати са отъ бога вашего ни ıедного отъ свалмъ поврѣшти на земи, нъ имене ради Христоса моıего оудръжж ѩ. азъ же нынѣ заклинаıж вы богомъ живыимъ, къ сеи мжцѣ аште и ины имате мжкы люты, то наведѣте на ны· кто бо ıестъ исходаи на рать, и не въдаѩ са вьсѣмъ срьдьцемъ на съмрьть, да възьметъ славж великж и дары отъ цѣсара многы и санъ великъ; то рекъшоу сватоуоумоу Барахисию възбѣсивъше са велми вльсви повелѣша принести олово и растопивъше възли-

ꙗти на очи и въ ноздри ѥмоу вълиꙗти и въ оуста и въ оуши, да ни слꙑшитъ ни глаголетъ, и по томъ повелѣша слоугамъ глаголѫште· поимъше и ведѣте въ тьмницѫ и повръзъше за ѥдинѫ ногѫ повѣсите и тоу, и сътвориша тако. и то имъ рекъшемъ повелѣша пакꙑ нечьстивии вльсви привести к нимъ . . . . пришъдъшоу же ѥмоу глаголаша к немоу вльсви привести к нимъ блаженааго Їѡнѫ· пришъдъшоу же ѥмоу глаголаша к немоу вльсви· ч'то ѥстъ, Їѡна; како ѥстъ плъть видѣти ти, и како прѣбꙑ ношть онѫ въсѫ стоꙗвъ връхоу леда и на лютѣи стоудени; отъвѣшта к нимъ блаженꙑи Їѡна и рече· вѣдѫште бѫдѣте сѫдиѩ и цѣсари, ꙗко богъ мои, иждe изволи доуша моꙗ, отъ нелѣже роди ма отьць мои и помьнѫ и вѣдѣ, николиже таковꙑѩ добрꙑ подастъ ми ношти, не помьнѫ ѥште, отъ нелѣже ѥ оумъ въ чловѣцѣхъ, и оувѣдѣхъ, ч'то ѥ чѹвъство, ꙗко такова покоина прѣиде надъ мноѭ ношть, приде бо ми льгꙑни отъ дрѣва сватааго, на немъже распатъ бꙑстъ господь мои Їсоус Христос. се рекъшоу сватоуоумоу Їѡнѣ отъвѣшташа вльсви и рѣша к немоу· братъ твои Барахисии отъвръже са бога твоѥго, а тꙑ прѣбꙑваѥши ѥште к немоу; отъвѣштавъ же сватꙑи Їѡна рече к нимъ· вѣдѣ и азъ, ꙗко отъвръже са дьꙗвола и вьсѣхъ аггелъ ѥго, и владꙑцѣ Христосоу съвръшенѣ самъ са ѥстъ принеслъ. глаголаша ѥмоу вльсви· не погоуби зълѣ доуша своѥѩ, оуне бо ти ѥстъ отъврѣшти са бога своѥго. отъвѣштавъ Їѡна рече к нимъ· слѣпиї и жродивии, глаголете вꙑ сами, ꙗко мѫдри ѥсмъ, и мѫдростиѭ нашеѭ изобраштемъ

истїнѫ. можетъ ли чловѣкъ имы пшеницѫ въ житьници своіеи лежаштѫ и храна іѫ, дъждоу же и тѫчамъ и громоу и мльниıамъ находаштемъ, не възьмъшоу отъ пшеница въ рѫкоу своіею и сѣати въ има господьн҃е и сѣавъ ожидаıетъ пришедъши жатвѣ напльнити гоумно отъ малааго оного, іеже вьсѣка надежда ради іего, ıжже имѣ къ Христосоу· аште ли да не брѣжетъ пшеница лежати іеи въ житьници, и да не въсѣіетъ отъ н҃еѧ, то оскѫдѣіетъ пшеница, не можетъ бо изобиловати· такожде и въ насъ чловѣцѣхъ іестъ видѣти, аште кто погоубитъ доушѫ имене ради господа нашего Ïсоус Христоса, то іегда хоштетъ обнавьıати сыны чловѣчъскы, ты надѣıѫштѧѧ са на н҃ь и твораштѧѧ волѫ іего обновитъ са свѣтомъ онѣмь своимъ, иже не прѣходитъ, ни разарѣıетъ са николиже, и прѣобидѣвъшѧѧ заповѣди іего въвръжетъ въ огн҃ь не оугасаıемыи. слышавъше же то вльсви онѣмѣша на много врѣма, словесемъ іего чоудаште са· послѣжде же отъвѣшавъше рѣша іемоу· не прѣлиштаи себе, Ïѡна, и послоушаи ѱаниıа. отъвѣштавъ же блаженъıи Ïѡна глагола къ н҃имъ· добрѣ рѣсте, ıако прѣлиштаıѫтъ ѱаниıа, нъ отъ васъ поганъıихъ не прѣлиштаıетъ ино ничтоже чловѣкы, нъ тъчьıѫ житиıе мира сего, а иже въкоушаıетъ скръбии господьн҃ь, то не прѣлиштаıетъ са николиже, ıакоже бо богатъ нѣкто пиръ великъ гостемъ своимъ оуготовивъ и посълавъ позъванъıѧ имъ, изъходаште зъвании къждо исвоіего домоу вѣдатъ извѣстьнѣ, ıако идѫтъ на веселиıе, и съ оусрьдиıемъ на пиръ приходатъ· въшедъше на обѣдъ и сѣдъше на трепезѣ въкѹсивъше вина, да аште добро

бѫдетъ, то сладьцѣ пиѭтъ отъ н҄его, и възвеселатъ са, и отъ оупитиꙗ не могѫтъ ити въ домы своѩ, по н҄еже много сѫтъ пили въсладивъше си виномъ, доньдеже придѫтъ свои имъ, и имше приведѫтъ въ домы своѩ. за оутра въстаѭште, ѥгда исѫчатъ вино, радоуѭтъ са зѣло, ꙗко оу своихъ сѫтъ си дома лежали· такожде и раби христосови, ѥгда видатъ, ꙗко зовѫтъ ѩ сѫдиѩ на сѫдиште, то вѣдатъ, ꙗко на троудъ и на ноуждѫ идѫтъ, ѥгда идѫтъ, и опиѭтъ са отъ мѫкъ и отъ любьве христосовы, то оуже к томоу не помьнатъ ни домовъ, ни чада, ни имѣниꙗ, ни могѫтъ приобрѣсти ни злата, ни сърeбра, ни иного ничьсогоже, ѥже въ мироу семь, нъ прѣобидатъ и цѣсара и кназа, ожидаѭште ѥдного тъчьѭ цѣсара великаго Христоса, ѥгоже воини ѥсмъ мы, въ роды родъ прѣбываѭшт(ь) ѥмоу, ѥгоже цѣсарьство не прѣходитъ, нъ прѣбываатъ въ вѣкы. то рекъшоу сватоуоумоу Ïѡнѣ повелѣша вльсви пръстъı ѥмоу отъсѣкати обоѩ рѫчьнъıѩ и ножънъıѩ и поматаша ѩ прѣдъ сватъıмъ Ишнѫ, и рѣша къ н҄емоу вльсви· се, видиши, како расыпахомъ пръстъı твоѩ по земи, пожиди оубо, ѥгда врѣма бѫдетъ жатвы, то придѫтъ ти мьнози пръсти. отъвѣштавъ сватъıи Ïѡна рече· азъ мъногъ рѫкъ не трѣбоуѭ, нъ ѥстъ богъ създавъıи ма, иже пакы обновитъ ма обновьѥниимъ своимъ, ѥже хоштетъ творити о насъ. то слъıшавъше отъ н҄его вльсви и ꙗрости испльнивъше са повелѣша възварити пьцьлъ въ конобѣ, и повелѣша слоугамъ, да одержѫтъ гржгомъ вьсѫ главѫ ѥго, ѭдоуже власи сѫтъ, к томоу же и ѩзъıкъ ѥмоу оурѣзати, и сътвориша тако. и

повелѣша влъсви, и въврьгоша прѣдъ нимъ кожѫ главы его и ѧзыкъ въ коновъ пьцьлънъи· по томъ же врьгоша и самого того свѧтааго въ коновъ пьцьлънъи· въвръженоу же бывъшꙋ свѧтоуоумоу абие излиꙗ сѧ вънъ коновъ и вьсь пьцьлъ, и не прикоснѫ сѧ емъ, и никакоже не врѣди его ни при чесомьже. видѣвъше же нечьстивии вльсви бывьшее то чоудо и дививъше сѧ оужасоша сѧ, ꙗко не врѣди его никакоже таковаꙗ мѫка, повелѣша принести вратъ и въложити и вь нь и сътагнѫти и завити зѣло, и сътвориша тако слоугы, и съломиша сѧ кости его вьсѧ, и по томъ прѣтрьша и полъма· прѣтърен8 же емоу бывъшоу повелѣша вльсви троупъ его въврѣшти въ ꙗмѫ глѫбокѫ и стрѣшти его твръдѣ, и бысть тако. тако же сѧ оубо съконьчавъшоу свѧтоуоумоу Їѡнѣ повелѣша пакы привести свѧтааго Варахисиѡна· приведеноу же емоу бывъшоу глаголаша къ немоу вльсви· поштади оудовъ своихъ, Варахисие, и не въсхошти безгодьнѣ осѫдити себе. отъвѣштавъ же свѧтыи Варахисии рече къ нимъ· ни азъ есмъ създавыи себе, ни азъ погоубьꙗѫ себе, нъ естъ господь сътворивыи мѧ, и тъ обновитъ мѧ силоѭ своеѭ, и тъ мѧ избавьꙗтъ и хранит непорочьна отъ рѫкъ вашихъ и отъ рѫкоу цѣсара вашего оукоренааго, иже сътворьшааго и бога не вѣстъ, нъ волꙗи повелѣниꙗ того дьꙗвола подвизаатъ сѧ съконьчати. то рекъшоу свѧтоуоумоу Варахисиоу рѣша влъсви· мы есмъ сами досаждаѭштии и оукараѭштии цѣсара Савориꙗ, си оубо прѣльстиѭ своеѭ пъваѭште не брѣгѫтъ никогоже. то имъ рекъшемъ и ꙗрости сѧ испльнивъшемъ многы измѣ-

ниша са лица вьсѣмъ о блаженѣмъ Варахисии, и повелѣша влачити и по трьнию, и по томъ повелѣша принести трьстиѥ, и расцѣпивъше на дьвоѥ обложити по пльти ѥмоу и връвиѭ обазавъше сътагнѫти, доньдеже погразнетъ трьстие въ пльти ѥго, и повелѣша извлачити трьсти из нѥго, да съ трьстиѥмъ и пльть ѥго въздираѥтъ са, и сътвориша тако слоугы, и извлачиша трьстиѥ съ пльтиѭ ѥго. по томъ же повелѣша нечьстивии вльсви, и въложиша и въ вратъ, иждє и сватаагo Їѡнѫ, и тоу съломиша вьса кости ѥмоу. по томъ же повелѣша слоугамъ, и принесоша пьцьлъ горащтъ, и вълиꙗша въ оуста ѥмоу, и тако прѣдастъ доушѫ сватыи Варахисии, и тако пострада съ вьсѣми сватыими. слышавъ же мѫжъ нѣкто доброговѣинъ, именемь Ꙗудисотъ, ꙗко съконьчаста са сватаꙗ Їѡна и Варахисии, приде и искоупи оу стражъ тѣлесѣ сватоую, пать сътъ и три сьребрьникы давъ, не тъчьѭ же сею ѥдиною дъвою сватоую искоупитъ тѣлеси, нъ и инѣхъ, иже прѣдъ тѣма мѫчени быша. кла же са мѫжъ тъ продавъшиимъ тѣлеса, ꙗко никтоже отъ кназъ вашихъ не иматъ оувѣдѣти бывъшаагo, по нѥже ис пръва дроугъ бѣ мѫжъ сихъ съконьчавъшиихъ са. съконьчавъшиїхъ же са сватыихъ имена сѫтъ си· Їѡна, Варахисии, Занида, Лазаръ, Нерсисъ, Илиа, Ꙗвивъ, Марисъ, Маруда, Симвендис, Сава. сии ѥдин на десате страстотръпьци и добропобѣдьнии мѫченици троудиша са дожии до коньца Христоса ради, за нѥ и одѣни быша свѣтлоѭ одеждеѭ и не оувадаѭштиимъ вѣньцемъ вѣньчани тѣмъ Христосомъ, ихъже сватыихъ молитвами да помиловани

бѫдемъ вьси. съкончаша же са сватии христосови мѫченици деватъ ихъ мѣсаца марта к҃з, а дроугаꙗ дъва тогожде мѣсаца к҃д. съписа же памать сватыихъ Исаиꙗ нѣк'то именемь, сынъ адавовъ отъ земьѧ сꙑ арзанінскꙑ, иже бѣаше шьлъ съ вльхвꙑ послоушати тъчьѭ бываѭмыихъ, иже прѣбывъ по страдании сватыих' и вьсе ис прьва дожии до коньца зѣло истиньнѣ слышавыи видѣвъ потъшта са съ вьсѣкоѭ тврьдостиѭ съписати на възграждениѥ и оуспѣхъ и съпасениѥ и оуспѣхъ почитаѭштиимъ, ꙗкоже и инѣмъ подражателемъ таковыѧ о Христосѣ благодѣти, ѥмоуже слава и дрьжава вь вѣкꙑ вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта л҃. житиѥ прѣпрость отьца Їѡана игоумена сватыѧ горꙑ синеискꙑ, ѥмоуже прирокъ схоластик'.

Єже оубо которыи ѥстъ родивыи добыаго сего и въскрьмыи прѣжде чрьноризъства, да тако рекѫ, чоудьныи градъ земьныи ѥстъ, нѣстъ же ми потрѣба глаголати о немъ, а ѥже которыи ѥстъ ныня приимыи и безбрашьнымъ брашьнемъ крьма чоудьна'го сего, то не не вѣдѣ, нъ и зѣло вѣдѣ, ѥстъ бо и тъ ныня въ ономь, о немъже великомъ гласомъ въпиѥтъ Павьлъ глагола· ихъже жиште на небесехъ ѥстъ, насыштаѧ брашьнемь безвештьныимъ не насыташтаагo са и

невидимааго бога доброты дозьра, іако разоумънымъ оумомъ тъчиѭ дозьра и чоуда са, достоинъны троудъ своихъ дары приимъ и вѣньца· къ тѣмъ причетанъ бывъ и присно съ тѣми прѣбываѩ, ихъже ногы стоѩтъ оубо въ оуправьіении, и како оубо тоу съ безвѣстъны-ми вештъныи притекъста, повѣдѣ іавѣ шесть на десате лѣтъ оубо сѫштоу блаженоуоумоу връстоѭ, тысаштъ-ноу же разоумънѫѭ хытростиѭ приведе са самъ, іако нѣкака чиста самоизвольна жрътва, къ великоуоумоу чистителю, тѣло оубо своіе на синеискѫѭ горѫ принесъ, а доушѫ на небесъскѫѭ, іакоже мьнѫ, и отъ того само-го мѣста велико, нъ невидимоуоумоу оуправьіеніе и оуспѣхъ приобрѣсти помысливъ, и тоу живы велико съмѣреніе приим' отъсѣче отъ себе вьса своѩ вола, и прѣклони выѭ своѭ на сьмѣреніе, и тако стрьмъ оу-мрьтвивъ са самохотьѭ, іако бесловесънѫ нѣкакѫ и не-самоволънѫ доушѫ имы, и іестьствънааго іестъства измѣнѥнѫ имы бъхма, а се іестъ чоудьнѣіе, іеже въ мнозѣ прѣмѫдрости си простымъ же житиіемъ и съ-мѣрениимъ отъгъна прѣмѫдростьно величаніе· тачε по деватънадесатьнѣмь лѣтѣ, акы нѣкого съла и застѫпь-ника къ вышънюоумоу цѣсароу оучителꙗ своіего прѣдъ-посълавъ, изиде на мльчанъноіе мѣсто, въ рѫкоу несы іако орѫжиіе на оутврьжденіе себѣ игоумена молитвы. пать пьпріштъ же вь дала отъ манастырѣ мѣсто при-имъ сѣде, мѣстоу же томꙋ има Ѳолас, четыри десати же лѣтъ сътвори тоу сѣда безъ сътѫжениꙗ, и горраштѫ любьвьѭ и божьствънымъ огнѥмъ разгараѩ са присно. и кто іестъ довьленъ словесы исповѣдати того добьіе-

сти и троуды, ꙗже сътвори тоу сѣда; обаче то понѣ мало отъ начатъкъ съповѣмъ блаженаго сего благоизволенїꙗ· ꙗдѣѥше оубо отъ вьсего, нъ по малоу зѣло, заповѣди ради не тѣмъ величаѥтъ са, нъ да присно съмѣрениѥ иматъ, отъ масти же вьсѣкоꙗ добьѥ съхрани са, по вьса часы съмрьть помышлѣꙗ доушѫ своѭ въстави на больша троуды, послоушаниимъ же мѫчителꙗ враждѫ ꙗко мечемъ отъсѣче, затворениимъ же и мльчаниѥмъ паѭчины хоуждъшѫѭ славѫ оумори, како ли съповѣдѣ, ꙗже при насъ вѣньца исплете себѣ сльзънымъ точениѥмъ, ихъже тлиноѥ дожии до нынꙗ прѣбываатъ дѣло въ пештерѣ, ꙗже маломъ отъстоꙗше отъ хызины ѥго; въ тои же вьсегда сѣда съ сльзами плакааше са, и кричааше, и въпиꙗше велми, ꙗкоже се быша нѣкомоу орѫжиимъ очи избадали, съна же толико приѥмьꙗше, ѥликоже тъчьѭ оума не погоубити бесьниѥмъ, наипаче же прѣдъ сънъмъ молитвы творꙗше, и кънигы почитааше, то бо ѥмоу бѣаше тъчьѭ оунынѣнию въсхлаштению течениѥ же ѥго молитва непрѣстанна а къ богоу любы без мѣры, того бо ноштъ и день въ чистотѣ житиꙗ своѥго ꙗко въ зрьцалѣ дозьра не можааше насытити са того подражаꙗ житиꙗ. Мѡси нѣкто отъ тоу сѫштиихъ чрьньцъ моли са игоуменоу, да и бы приꙗлъ Їѡан᾽ къ себѣ, да ѥмоу би былъ оученикъ, и приноужди и игоуменъ мола и, и приꙗ и къ себѣ, и бѣаше с нимъ прѣбываꙗ. ѥдноѭ оубо отъ дьниї повелѣ отъць Їѡанъ Мѡсеоу ити нѣ на коѥ мѣсто, и копавъшоу ровъ съвратити водѫ и привести на напаꙗниѥ зелию· дошъ-

дъшоу же ѥмоу нареченаго мѣста повелѣноѥ без лѣности творѣаше. зноѭ же въ прѣпладьнии бывъшоу възлеже Мѡусии подъ камыкомъ великомъ, и оусъпъ почиваше, не хотаи же зъла рабомъ своимъ господь вари по обычаю, сѫштоу бо великоуоумоу отъцоу въ хызинѣ и молитвѫ твораштоу къ богȣ, въздрѣма са и оусънѫ малы, и видѣ нѣкога въ сватительстѣ лѣпотѣ възбоуждаѭшта и, и поносашта ѥмоу о сьнѣ и глаголѭшта· Ӏѡане, како бес печали съпиши, а Моиси вь велицѣ бѣдѣ прѣбывалтъ; абиѥ же въскочивъ за оученика своѥго молитвѫ творѣше· таче пришъдъшоу ѥмоу вечер' въпрашаше ѥго· ѥда ти са что зъло сътвори; онъ же рече· ѭко камы великъ ма хотѣ погнести почиваѭштоу ми въ прѣпладьниѥ подь нимъ, аште не бы мене напрасно възвалъ, да оштоутивъ отъскочихъ. съмѣреныи же отъць по истинѣ ничесоже отъ видѣныихъ съповѣдавъ, таинѣ же благааго бога похвали. бѣаше же и образъ и цѣлитель врѣдомъ невидимыимъ, ѭкоже нѣкъгда нѣкто Исаакии именемь тажестиѭ пльтолюбиваго бѣса велми съдръжимъ и въ отъчаании бывъ къ великоуоумоу семоу отьцоу притече, и съ сльзами и вьплъми исповѣдааше свои врѣдъ ратъ, блаженыи же чоудивъ са вѣрѣ ѥго, на молитвѣ станевѣ, рече, ѡ дроуже, и ѭко молитвьнаа словеса съконьчавааахѫ са, ѥште ницоу лежаштоу болаштоуоумоу, господь твораи волѭ въгодьникомъ своимъ, тъ оуслышавъ и раба своѥго молитвы, и облъгъча братȣ томоу ратъ, и благодарьствиста господа бога. нѣкотории завистиѭ пострѣкаѥми ѭзычьна и кладьника и нарицаѭ, ѭже дѣломъ нака-

завъ вьсѣч'скы са вьсѣмь показааше мошти, силж подаюштоу юмоу вьсѣмъ Христосоу, мльча же вьсе лѣто, не глагола ни къ комоу же ничьсоже, ꙗкоже завистьникомъ молитвьникомъ быти глаголжштемъ, ꙗко источьникъ присно текыи затвори са, и съпасение вьсѣхъ погыбе. оумолѥнъ же бывъ пакы по прьвыи са ж чинъ, таче чоудивъше са вьси вьсѣмъ оуправьюниимъ юго, како ново ꙗвивъша са нѣкого Мѡсеꙗ на старѣишинъство братиꙗ възведоша на начально свѣштило свѣштж. добрии же искоусьници глоумивъше са и не сългаша, нъ въсходитъ на горж и тъ, и непрѣходьныи прѣшьдъ мракъ богообраз'ное приюмлѥтъ, разоумьныими възводимъ степеньми, законоположение и видъ словомъ божиюмъ отъврьзаатъ оуста, и доухъ вьвлѣче, и отъригнж слово и словеса и блага съкровишта срьдьчьнааго, и прѣходитъ видимааго житиꙗ коньчинж въ наставении издраилитьскыихъ чрьноризьць, юднѣмъ тьчьж неподобьнъ бывъ Мѡсеѡви юже вышьнїи Июроусалимъ въсходъ, ꙗкоже онъ вь нижьнии нѣкако сългань быстъ и съвѣдѣтельствоуѭ' мнозии же тѣмь и съпасоша, са и съпасаѭтъ са, съвѣдѣтелѥ добии Давыдъ новыи прѣмждраaго мждрости и съпасениꙗ, съвѣдѣтелѥ же добрыи Ïѡанъ нашъ прѣподобьныи пастырь, отъ негоже за памать оумолѥнъ бывъ съ горы къ намъ новыи сии боговидьць синеискыꙗ помысломъ съшедъ показа намъ и тъ богомъ написаны юго скрижали из вънждоу оубо дѣиствьны, из вънжтрь же видьны имжшта оутврьждение глаголжшта сице. богоу же нашемоу слава нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Мѣсаца марта л҃а. житиѥ свѧтааго Їωана епископа мльчаливааго моностыра отца нашего Савы.

Прьвоѥ прѣдложѫ въ словеси отьца Їωана мльчаливааго иже въ моностыри блаженааго Савы, ıакоже и лѣты и житиѥмъ свѣтъломъ инѣхъ вьсѣхъ старѣиша сѫшта. сии оубо освѣштеныи отьцъ нашъ Їωаннъ отъ арменьскааго Никополıа бѣ, родителю бывъ Єгкратиıа и Єуфимиѩ тако нарицаѥмома, богатьствомъ же и слоутиѥмъ родительскыимъ кыпаштьмъ и въ мнозѣхъ старѣишиньствѣхъ градьскы лѣпьствовавъшемъ, въ воѥводьствѣхъ же и народоводимѣхъ, о нихъже многы приносатъ повѣсти же и оуправьѥниıа, вузантиистии же и армениистии отоци, ıаже да не съ прьва повѣсти насыштениѥ сътворѭ, хота прѣминѫ, та ѥдина о нѥмъ съповѣдаѩ, ıаже въсѣмъ съ проста ıавьѥниѥ наведѫштиимъ того. роди са оубо, ıакоже тъ ми съповѣда, въ и҃ дьнь енуара мѣсаца въ четврътоѥ лѣто маркиана цѣсарьства богомъ любимаго· и крьстианома сѫштема родивъшиима крьстианѣ и възвождааше са съ своѭ братьѭ· лѣтоу же нѣкоѥмꙋ минѫвъшоу и родителема о Христосѣ оумърьшема и раздѣленоу бывъшоу родительскоу имѣнию, богоносивы сь отьцѣ богоу са на оучастиѥ въдавъ и възградивъ въ томъ градѣ црькъве прѣхвальнѣи богородици и приснодѣвѣ Марии отъврьже са потрѣбъ мирьскыихъ осмааго на десате своѩ врьсты

лѣта, и приимъ десаторо братиѧ хоташтаѧ са съпасти моностырь сътвори тоу· по вьса же лѣта юности своеѩ много полагааше спѣшение чрѣво же дръжати и величание прѣобидѣти, вѣды, ꙗкоже чрѣвьнаа сытость ни бьдѣти вѣстъ ни цѣломѫдрьствовати, и величание мльчати не трьпитъ, въздръжание же без бьдѣниꙗ чистоты и съмѣрениꙗ оуправити са не можетъ. тако тъ оубо въ юнѣ врьстѣ троуждааше са и оумъ безъ глоума храна и слово незазорьно съмѣшено съ солиѭ божьствънѫѭ иже плодънымъ словомъ и дѣломъ на житие въздръжан'ное чинꙗаше ни обрѣмьꙗѧ ихъ праштѧ прѣбывати, ни безъ искоушениꙗ, нъ по малоу веды ѧ, и божьствъными напаꙗѧ питии, плодоносъствовати подобьно зьваниꙗ съсѫждааше. дъвадесатъноуоумоу оубо и осмоуоумоу лѣтоу пришъдъшоу и благодати свьташти са ꙗже на нѥмь и вьсѫдоу расходашти са, севастиискыи митрополитъ отъ прослоутиꙗ оубо еже о нѥмъ прѣклонивъ са и отъ колониїска града людии оумолѥнъ бывъ, акы на ино орѫдие того призъвавъ, оуже цръкъвънꙑхъ сановъ порадие прошъдъша постави епископа нареченаaго града, того епископоу оумъръшоу, и сице епископьство неволѥѭ приимъ правьениꙗ чрънориэъскаaго житиꙗ не измѣни, нъ въ епископьствѣ акы въ манастири троуждааше са дръжа са паче по немьвение стыда са не тъчьѭ отъ иного видѣти са, нъ и самъ нагъ видѣти са, помышлꙗѧ адамовѫ нагость и еже о томъ, и полагааше единѫ быти отъ великыихъ добротъ еже не мыти са, и просто решти вьсѣми образы творꙗѣше спѣхъ въгодити богоу алчьбами же и

молитвами и оцѣштениѥмъ тѣлесъныимъ и чистотѫ срьдьчьнѫѭ помꙑслꙑ присно чистѫ и вьсѣко вꙑшениѥ въземьѭштеѥ сѧ на вѣдѣниѥ божиѥ. нъ и братъ ѥмоу Пергамии обѣма цѣсарема въгодивъ и старѣишинъства многа градънаꙗ прѣдръжавъ, отъ добротꙑ сего освѣштаѥмъ много спѣшениѥ творѣаше въгаждати богȣ, нъ и братоучадъ оубо ѥмоу Ѳеѡдѡръ славънꙑи антіграфеусъ сего иже въ добротахъ състарѣвъшааго сѧ божъствънааго того слꙑшаниѥ приѥмьѧ и доушѫ свѣштаниимъ освѣштаѧ вельми въгаждааше богоу съ вьсѣмъ домомъ своимъ, иже Ѳеодѡръ отъ вьсего нꙑнꙗ болѣрьска сьвѣта и къ доброчьстивоуоумоу нашемоу цѣсароу Иоустиниꙗнȣ о съмꙑслѣ и чистотѣ житиꙗ и правѣ вѣрѣ и милости чоудимъ ѥстъ, и се же послѣжде· азъ же на вьражденіѥ лѣтъноѥ въсхождѫ. семоу оубо Їѡаноу божьствъноуоумоу девать лѣтъ въ епископии сътворивъшоу сълѫчи сѧ мѫжоу сестрꙑ ѥго Мариѧ, Пасиникоу нарицаѥмоу, строити рамѣньскѫ власть, иже отъ дѣиства сотонина нача отъштиштати и съмѫштати семоу вьрѫченѫѭ црькъве, строѧштиимъ обоѭ не дадꙑ лѣплаго творити помꙑшлѥꙗ и строꙗ цръкьвъныхъ потрѣбъ, прибѣгаѭштаѧ же къ оуставомъ тоѧ съ ноуждеѭ отътръзаѧ и оуставомъ оутврьжденоѥ разараѧ, и многашти молимъ и словесꙑ божии тѣшимъ гории показаше сѧ· Марии сестрꙑ же оуже оумъръши отъ толѣ оубо въ печаль лютѫ въпадъ правьдивꙑи приноужденъ бꙑвъ къснатинь градъ възити· и бꙑвъ тоу и полезъна своѥи црькви сътворивъ на коньць цѣсарьства зинонова,

Єуфимоу архиепископоу къснатинꙗ града потроудивъшоу сѧ за нь, боговъгодьнъ съвѣтоуѥтъ съвѣтъ въ сватыи градъ отити, и оупразнивъше сѧ отъ потрѣбъ мира сего мльчати, и отъпоустивъ иже бѣша сь нимъ клирици и сътворенъıими повелѣнии, и оутаивъ сѧ вьсѣхъ и ѥдинъ обрѣтъ сѧ вьсѣдъ въ корабь приде въ Иероусалимъ, и прѣбывъ въ гостиньници ꙗже прѣдъ градомъ, ꙗже създана бысть отъ блаженыѧ Єудокиѩ, въ неиже гостиньници цркы ѥсть сватаaго Геѡргиꙗ мѫченика, и бывъ въ неи и мирьскоѥ сътѫжаниѥ видѣвъ печальнъ бы въ оумѣ, и молꙗше бога съ слъзами довести сѧ въ мѣсто добровъгодъно и мльчально и на съпасениѥ строино. и тако ѥмоу прѣбываѭштоу въ штоуждекрълмьници и молаштоу сѧ богоу о томь. походаштоу ѥмоу ноштиѭ ѥдномоу по срѣдоудвории, и на небо възьрѣвъ оузьрѣ напрасно звѣздѫ образъ крьстънъıи имѫштѫ, идѫштѫ на нь, и слыша гласъ глаголѭштъ· отъ свѣта того аште хоштеши съпасти сѧ, то въслѣдоуи свѣта сего, и вѣровавъ изиде скоро, и въ слѣдъ идѣаше свѣта того, и свѣтоу ведѫштоу приведе въ великѫѭ лаврѫ сватаaго отца нашего Савы, Салоустиоу въ то года патриархоу сѫштоу въ Иероусалимѣ. бывъ оубо въ велицѣи лаврѣ обрѣте облаженика Савѫ, дроужины прибравъша рн чрьноризьць. въ мнозѣ оубо пльтьнѣѥмъ оубожьствѣ ходаштемъ, доуховъньıими благодѣтьми богатомъ сѫштемъ блаженикъ оубо Сава того примъ прѣда и строителю манастыръскоуоумоу, акы нѣкого отъ новопристѫпивъшиихъ, повелѣвати ѥмоу, да слоужитъ, не вѣдѫштемъ вь немь съкровишта доброу, да

не чоудитъ же сѧ никтоже, имже оутаи сѧ отъ старца чъстънааго Савꙑ съкровиште Їѡанѥ въ оуправьѥнии, нъ паче да помꙑшлꙗѥтъ таковꙑи, ꙗко ѥгда хоштетъ богъ обавити свѧтꙑимь своимъ, то пророци сѫтъ, ѥгда ли хоштетъ съкрꙑтъ подобию вьсѣхъ видатъ, и послоушъствоуѥтъ ми словоу Ѥлисеи пророкъ глаголѧ о соманитѣнꙑни, ꙗко болѣзньна доуша ѥѩ ѥстъ, и господь съкрꙑ отъ мене· божъствънꙑи же Їѡаннъ вьсе съконьчавааше послоушаниѥ строителѣ же и прокꙑихъ отьць, съ вьсѣмь пооуштаниѥмь и съмѣрениимъ слоужа, водѫ отъ потока възноса, вара дѣлаѭштиимъ и работаѭ имъ въ камении и въ прокꙑихъ слоужьбахъ зьданиꙗ, вънегда манастꙑръскаꙗ штоуждекрьмьница зьдааше сѧ. по том же постави и блаженꙑи Сава сокачиѭ варити и слоужити братии вьсеи· приимъ же слоужъбѫ тѫ съ оусрьдиѥмъ и съ радостиѭ слоужааше вьсѣмъ отьцьмъ, въгаждаѩ комоуждо съ всѣмъ сьмѣрениимъ и кротостиѭ, и тѫ ѥмоу творѧштȣ слоужъбѫ сълѫчи сѧ градити манастꙑръ отъ лаврꙑ на сѣверъ на приманиѥ тоу новоприходѧштиихъ из мира, чрьноризьчьскѫѭ истинѫ прьвоѥ въ томъ наоучати сѧ, ти тако въ лаврѣ жити манастꙑръскоѥ оуправьѥниѥ и скропꙑтьнѣ наоучивъшемъ сѧ блаженоуоумоу Савѣ извѣстоуѭштоу и глаголѭштоу, ꙗкоже цвѣтьць прѣдъвараѥтъ прѣдъ овоштемъ, такоже и манастꙑрьское житиѥ отъходьнааго варѣѥтъ. семоу оубо зиждемоу манастꙑроу приноуждаѥмъ бѣаше правьдивꙑи тъ мѫжъ инѫ слоужъбѫ творити и варѧштȣ носити брашьно дѣлателемъ десѧти пьпришть въ дала отъ манастꙑрѣ. лѣтоу же конь-

чавъшоу о такои слоужъбѣ и вьсѣмъ отьцьмъ възградивъшемъ са о того оустроюнии и чистотѣ и доуховьнѣмъ разоумѣ, да юмоу отьць нашъ Сава клѣть на мльчание. чъстънъи оубо Їωанъ клѣть прѣимъ и повелѣнъ мльчати прѣкъı три лѣта, пать вь недѣли дьнии не юавьıа са чловѣкоу съпроста, ни ничсоже вѣкоушаѩ, въ сѫботѫ же и вь недѣлѫ прьвѣю вьсѣхъ вьхождааше вь цръкъве, и по вьсѣхъ исхождааше послѣжде, юрѣ и съ страхомъ и съ вьсѣмъ говѣниимъ стоѩ вь пѣтии по глаголаноуоумоу въ ѱалмѣхъ· работаите богоу съ страхомъ, и радоуите са юмоу съ трепетъмъ. толико же юмоу бѣаше пооувръзение, юкоже сльзити юмоу зѣло въ годѣ безскръбнъıѩ жрътвъı и не мошти са самомоу дръжати, юкоже видаштиимъ отьцемъ сльзънъıи даръ дивити са давьца благъıихъ бога. трьмь оубо лѣтомъ коньчавъшемъ са порѫчено юмоу бъıстъ манастъıръское строительство, и помагааше юмоу богъ вь вьсемъ, и благослови са манастъıрь, и оумножиша са дроужина при строительствѣ юго. коньчавъшоу же слоужьбѫ вьсхотѣ блаженъıи Сава поставити и въ санъ цръкъвънъıи, акъı добра и съвръшена чрьньца сѫшта, и поимъ ı и въ сватъıи град' приведе къ блаженикоу Илии архиепископоу, и добротъı того съповѣдавъ молюаше поставити и попа· и архиепископъ о нѥмъ слъıшавъ иде на сватоѥ главьноѥ мѣсто, хотаи своима рѫкама поставити и. великъıи же сии отьць оудръжанъ бъıвъ, юкоже не мошти оубѣжати съ сѫштиимъ, рече къ архиепископоу· чъстънъıи отьче, по нѥже съгрѣшилъ юсмъ нѣчто, молѫ особь блаженъıима вама повѣдати, и аште ма достоина творита

бꙑти, то приимѫ поставлѥние, и поимъ и на въсходъ свѧтааго Голгоды особь рече· поштади житиꙗ моѥго, молѭ сѧ твоѥи свѧтꙑни, и никомоуже таинꙑ възвѣштаи, да не отъ мѣста сего отидѫ. семоу же извѣстивъшоу ѥмоу глагола· азъ, отьче, оньсица града епископъ поставлѥнъ ѥсмъ· нъ понеже оумножиша сѧ безаконениꙗ моꙗ, оудалихъ сѧ бѣжа, и въдворихъ сѧ въ поустꙑнѭ, чаѭ божиꙗ присѣштениꙗ, правьдьно же помꙑслихъ, доньдеже ѥсмъ въ крѣпости тѣлеснѣи, послоужити и поработати отцемъ, да ѥгда отънемогѫ, то безъ осѫждениꙗ бѫдѫ, отъ инѣхъ слоужьбѫ приѥмлѧ. се слꙑшавъ архиепископъ чоуди сѧ, и призъва блаженаго Савѫ, и глагола ѥмоу· нѣчто ми повѣда, и немоштьно ѥстъ поставити ѥго попа, нъ отъ дьнешьнꙗго дьне да мльчитъ, никомоуже сътѫжаѭштоу ѥмоу. да архиепископъ се рекъ отъпоусти ѭ. блаженꙑи же Сава печальнъ бꙑвъ въ оумѣ отиде тридесѧтъ пьпришть въ далѭ отъ манастирѣ, и вьлѣзъ въ пештерѫ, падъ прѣдъ богомъ молꙗше сѧ съ слъзами глагола· въскѭѭ мѧ, господи, тольма прѣзьрѣ, ꙗкоже мѧ прѣльстити и мьнѣти достоинна сѫшта чистительства Їωана; и нꙑнꙗ, владꙑко господи, обави ми о немъ, ꙗко печальна доуша моꙗ ѥстъ до сьмрьти, аште съсѫдъ иже мьноѭ мьнѣ нѣ освѧштенъ и добропотрѣбьнъ и божьствънааго твоѥго мѵра подобьнъ подъꙗтиꙗ непотрѣбьнъ прѣдъ твоимъ величьствомъ бꙑстъ. о сихъ и сицѣхъ же словесехъ бѫдаштоу съ сльзами отьцоу Савѣ аггельскъ нѣкакъ ꙗви сѧ гласъ глагола· не непотрѣбьнъ, нъ избъранъ съсѫдъ ѥстъ Їωанъ, епископъ

во оуже поставьѥнъ нынꙗ попъ не можетъ бытъ. до селѣ же видѣниѥ· отьць же Сава въ обычаи сы богоꙗвъѥниꙗ же и аггельска видѣниꙗ не оубоꙗ са, нъ радъ бывъ приде въ хызинѫ прѣподобьнааго Їѡана, и обьмъ и глаголааше· отьче Їѡане, ты оубо иже на тебѣ даръ съкры отъ мене, господь же мои обави. божьствьныи же Їѡан'нъ рече· печальнь ѥсмъ, отьче, не бо хотѣх', да бы кто оувѣдѣлъ таины сеѧ, и нынꙗ не възмогѫ на мѣстѣ семъ жити. старьць же Сава обѣшта са богоу словесемь никомоу съ проста того повѣдати, и отъ толѣ мльчати нача въ хызинѣ, ни въ црькъве прихода, ни къ комоуже съ проста глагола, развѣ къ слоужаштȣоумоу ѥмоу до четырь лѣтъ, тъчьѭ вь день сваштениꙗ бывъшааго въ манастыри чьстьнѣи црькъви прѣсватыѧ богородица и приснодѣвы Мариѧ, тъгда бо тъчьѭ архиепископа Илиѭ сватыи отьць нашъ Сава оумоливъ и много спѣшениѥ сътворивъ на сваштениѥ пришъдъша приноуди прити и цѣловати, иже патриархъ бесѣдовавъ сь нимь и възлюбивъ ѥго доуховьныи разоумъ же и оустрои и сладькѫѭ бесѣдѫ вь чьсти имѣаше вьса лѣта патриаръшъства своѥго. четыремъ же лѣтомъ коньчавъшемъ са и блаженоуоумоу Савѣ отъ лавры отъшъдъшоу на страны скоудопольскыѧ бесчиниꙗ ради послѣдьниихъ, иже въ новѣи лаврѣ быша, чьстьныи Їѡанъ бѣжа бесчинънааго събора отиде въ поустынѫ роувинѫ вь патьнадесатьноѥ своѥѧ връсты лѣто, мльчаше тоу лѣтъ шесть, вьсего житиꙗ чловѣчьска отълѫчивъ са, глаголати къ богоу люба въ мльчании, и оумьныи зракъ длъгыимъ трьпѣниѥмъ очиштаѧ,

ıakожє отъкръвєномъ лицємъ славѫ господьнѭ видовати, вьсє спѣшєниѥ твора отъ славы въ славѫ оуспѣвати большиихъ желаниим. по двою жє дьнью или по трьхъ ıєстьствьнꙑѩ ради тѣлєси потрѣбы ослабьıѧ исхождлашє ис пєштєры, и обхождлашє поустынѭ събираниꙗ ради самораствѫштиихъ мелагрии, отъ нихъжє кръматъ са ижє въ поустыни отъходьници и, въ ıєдинъ отъ дьнии въ начатъкъ того божєствьнаго хождєниꙗ, нє оу искоусьнъ бывъ тоѩ поустынѧ, изъшъдъ на съхождєниѥ и заблѫдивъ въ беспѫтьнꙑѩ брѣгы заидє, и нє обрѣтъ, кѫдоу съвратити са къ пєштєрѣ, нє могꙑ жє грасти падє задоушивъ са, и тоу напрасно на вѣтрѣ бꙑвъ божьствьнꙑмъ присѣштєниимъ, акꙑ пророкъ, ıакожє мьнѭ, Ямвакоумъ, обрѣтє са въ своıєи пєштєрѣ· лѣтоу жє исходаштоу разоумѣвъшоу поустынѭ тѫ и мѣсто оувѣдѣвъшоу, отъ нєгожє на вѣтрѣ прѣнєсєнъ бꙑстъ, обрѣтє ıє пьпраштъ пать отъ пєштєрꙑ. братъ нѣкто пришъдъ въ Роувѫ прѣбꙑ оу нєго годъ малъ, отъходьноıє житиѥ сь нимъ живꙑ, ижє братъ сꙑтостъ пачє примъ таковаго трьпѣниꙗ глагола къ старьцоу, оужє вєликоу дьни приближаıѫштоу са· възидѣвѣ оужє въ манастꙑрь, отьчє, и вєликъ дьнь и праздьникꙑ съ отьци сътворивѣ, ıако ничсожє брашна нє имавѣ сьдє развѣ мелагрии сихъ. божьствьнꙑи жє Їωаннъ нє хотѣашє ити тамо, отцоу нашємоу нє сѫштоу тоу Савѣ, нъ манастꙑра отъшъдша, ıакожє рѣхомъ, тѫжаштаагo жє брата отити хоташта оувѣштавашє глагола· помльчимъ, братє, и вѣроуимъ, ıако ижє въ поустыни шєсть сътъ тꙑсѫштъ прѣкръмивꙑи

въ четырехъ десатех' лѣтѣхъ, тъ и насъ не тъчьѭ потрѣбьныихъ, нъ изобильныихъ накръмитъ, сице бо рече· не небрѣгѫ тебе, ни оставьѭ тебе, и въ еуаггелии рече· не пьцѣте са глаголѭште, что ıамъ или что пиıемъ, или въ что облѣчемъ са, вѣстъ бо отьць вашъ небесьскыи, ıако трѣбоуıете сего вьсего, тъчьѭ просите цѣсарьства божиıа и правьды ıего, и то приложитъ са вамъ· потръпи оубо, чадо, и ѫзъкыи пѫть паче пространааго поч'ти, не штадаште бо са ıеже жити сьде вѣчьнѫѭ мѫкѫ творитъ, сѫштиıа же сьде страдьба благыихъ готовитъ насыштаниıе. сими и сицѣми словесы глаголавъшоу отьцоу не послоуша братъ, нъ отиде пѫтемъ, иже въ манастырь идѣаше. томоу же отъшьдъшоу приде чловѣкъ нѣкто незнаıемъ съ проста къ старьцоу имѣѧ осьла многъ благыинь наложено, имѣше же брѣма хлѣбы чисты и топлы, вино и масло дрѣвѣноıе и млады сыры и аица и криницѫ медоу, и сьложивъ отиде. чьстьныи же отьць нашь Їωаннъ о присѣштении божии възвесели са доухомъ· отъшьдыи же братъ пѫтьмъ заблѫдивъ и зѣло са съкроушивъ възврати са третии дьнь гладьмъ мъры и раслабѣвъ и своıего прѣслоушаниıа насытивъ са плода, и обрѣтъ толикы благыина въ пештерѣ, о своıемъ невѣрьствѣ и непокорении покаавъ са, проштениıа проса приѧти, попекъ са о немошти чловѣчьстѣ и о братѣ поболѣвъ въстави и оутѣшааше глагола· вѣждь зѣло, ıако можетъ господь въ поустыни оуготовати трепезѫ. въ то лѣто оубо Аламоундарьсисикъ, цѣсарьскыи санъ възьмъ, иже персомъ дань даıахѫ, иде на Аравиѭ и на Палестинъ

съ многоѭ ꙗростиѭ на грькы, въсѫдоу плѣнꙗѩ и несъвѣдами поюмлѩ плѣнникы, и много безакона творѩ по амидъстѣѥмь плѣнении, множьствоу оубо ратьничьскоу рашъдъшоу сѧ по поустыни сеи, старѣишинамъ же и хранителемъ тоѩ поустынѧ възвѣстивъшемъ о ратьницѣхъ хранити сѧ по манастыра великыѩ лавры отци възвѣстиша чьстьноуоумоу семоу отьцоу не ходити въ Лубрѣ, нъ въ лаврѫ прити и прѣбывати въ своѥи хызинѣ. Їωаннъ же божьствьныи божьствьныѩ сласти въкоусивъ мльчании ради сеѩ сѧ люба дрьжааше, и отъстѫпити не можааше. помысливъ вь себѣ глагола· аште сѧ не печетъ богъ мноѭ, то въс кѫѭ и живѫ; и сице вышьнꙗго положивъ себѣ оубѣжиште, прѣбы безъ оужасти. богъ же иже присно свои штада робъ, аггеломъ своимъ заповѣда по писаноуоумоу прѣподобьнааго съхранити, извѣстити же ѥмоу хотѧ малы оубоꙗвъша сѧ, стража видома поусти льва велика зѣло и страшьна хранѧшта и нощтиѭ и дьниѭ отъ оубиваѭштиихъ поганыихъ съвѣта· обаче оубо прьвѫѭ ношть оузьрѣвъ льва съпашта малы оубоꙗ сѧ, ꙗкоже тъ ми съповѣда, ꙗкоже оубо ношть и дьнь вьслѣдоуѭшта и не отъстѫпаѭшта и ратьникомъ отъоумыѭшта льва видѣ, благодарьствьныѩ пѣсни въсылааше богоу не оставьꙗѭштоуоумоу жьзла грѣшьныихъ на причастиѥ правьдивыихъ. блаженикъ оубо отьць нашъ Сава пришьдъ отъ Скудополи и новѫѭ съставивъ лаврѫ и на пештерьноѥ граждениѥ пришьдъ и въспоманѫвъ бывъшеѥ ѥмоу видѣниѥ нѣкъгда о прѣподобьнѣѥмъ Їωанни, иде къ нѥмоу въ Роувѫ, и глагола ѥмоу· се, съхранилъ тѧ ѥстъ богъ отъ

ратьничъска прихождениꙗ и извѣсти ти видомъ ти стражъ посълавъ, въстани и ты сътвори нынꙗ чловѣчьскоѥ, и бѣжи акы отьци. да веде и въ величаишѫ лаврѫ, и затвори ї въ хызинѣ пати десатъ ти пати лѣтъ сѫшта, никомоуже иномоу отъ дрѹжины вѣдѫштоу, ꙗко епископъ ѥстъ· многомъ же лѣтомъ минѫвъшемъ оустрои богъ ꙗвити съкровъноѥ богатъство їѡанново образомъ сицѣмъ· мѫжъ нѣкто отъ асиꙗны земьꙙ сы, Єдерии же нарицаѥмъ, епископъскыимъ саномъ почьтенъ и того достоинѣ живы, въ Иероусалимъ пришъдъ и чъстънымъ мѣстомъ поклонивъ са и животворивоуоумоу дрѣвѹ, и многа имѣниꙗ раздаꙗвъ оубогыимъ же и манастырьмъ, и изиде исватааго гра иды въ своѭ отьчинѫ, и вьсѣдъ въ корабь и малы въ пѫчинѫ отъплоувъ нѣ отъ коѥго противовѣтриꙗ възврати са съ многоѭ бѣдоѭ въ Ꙗскалонъ, и хотѣвъшоу ѥмоу по двою дьнию отъплоути ꙗви са ѥмоу вь сьнѣ аггелъ господьнь глаголꙙ· немоштьно ти ѥстъ ити, аште да не възвративъ са въ сватыи градъ ї идеши въ лаврѫ чрьньца Савы, и побесѣдоуѥши къ чрьньцоу Їѡаноу, къ мльчаливоуоумоу мѫжоу правьдивоу и добромъ житиимъ сѫштоу епископоу, и въ богатьствѣ мирьстѣ бывъша, и божиа страха и любьве вьсего мирьскааго прѣобидѣвъша, и своѥвольствънъимъ оубожьствъмъ и въздръжаниимъ въздръжавъшоу са самомоу. тъгда оубо Єдерии въставъ отъ съна и видѣниѥ расѫдивъ съ вьсѣцѣмь потъштаниѥмъ въпрашаꙙ приде въ лаврѫ отьца Савы, и видъ отцемъ повѣдавъ веденъ бы къ мльчаль-

никоу, и цѣловавъ ї҆и прѣбꙑ оу н҃его дьва дьни, и въ продлъжениѥ пришъдъ рѣчи закла и, да повѣстъ ѥмоу о себѣ, и да съкажетъ ѥмоу, кто ѥстъ, и сице приноужденъ повѣда и родъ и отьчьство и чиститель-ство, и то оувѣдѣвъ Ѥдерии и прѣчоудивъ са рече· по истинѣ и нꙑнꙗ каменѥниѥ свато валꙗѥтъ са по земи, и сице поклонивъ са правьдивоуоумоу иде къ блаженоуоу-моу Савѣ, и повѣда томоу же и отцемъ вьсѣмъ ѥже о божьствьнѣѥмъ Ї҆ѡаннѣ, и отъ толи оувѣдѣнъ бꙑстъ родъ ї҆ѡанновъ и епископьство. въ седмьдесатъноѥ и деватоѥ лѣто връстꙑ сего Ї҆ѡанна сватꙑи от҄ць нашъ Сава въ мирѣ оусьпе мѣсаца декамбра въ е҃. тъгда оу-бо печальнъ бꙑстъ въ оумѣ чъстьнꙑи сь бисьръ, по н҃еже не излѣзе ис хꙑзинꙑ, и приде на съконьчаниѥ сваталаго отца. семоу оубо въ толицѣ печали бꙑвъшоу и отьча лишениꙗ съ слъзами плачѫштоу са ꙗви са ѥ-моу вь сьнѣ отьць нашъ глагола· не пьци са, отьче Ї҆ѡанне, аште бо и пльтиѭ отълѫчихъ са отъ тебе, нъ доухомь съ тобоѭ ѥсмъ. семоу же глаголѫштоу, ꙗко моли владꙑкѫ, да и мене приимет, рече блаженꙑи Сава· томоу нꙑнꙗ немоштьно ѥ бꙑти, искоусъ бо ве-ликъ хоштетъ бꙑти въ лаврѣ, и хоштетъ богъ, да ѥси въ пльти на оувѣтъ и оутврьждениѥ крѣпаштиимъ са вѣрꙑ ради и троуждаѭштиимъ. то видѣвъ и слꙑ-шавъ божьствьнꙑи Ї҆ѡаннъ радостьнъ оубо бꙑстъ о отьци, скрьбь отътрась, тъчьѭ печалаше са о вьзвѣште-нѣѥмъ искоусѣ. помꙑшлениѥ же вьна видѣти, како отълѫчаѥтъ са доуша отъ тѣлесе, и вьн҃егда о семъ бога молꙗаше, вьсхꙑти са разоумомъ въ сватѫѭ Видлеемъ,

и оузьрѣ въ папрьтѣ тоѧ чьстънꙑѧ црькъве мѫжа чоудьна свꙗта възлежашта и оумираѭшта и доушѫ юго отъ аггелъ прѣѥмьѥмѫ и съ божьствънѫѭ нѣкоторѫѭ хвалоѭ же и добровониѥмъ на небеса възносимѫ, и хотѣаше своима очима видѣти, аште то юстъ тако, и въставъ въ тъ часъ иде въ свꙗтѫѭ Бидлемъ, и обрѣте, ꙗко въ тъ часъ прѣдалъ бѣаше доушѫ чловѣкъ, и цѣловавъ чъстьноѥ юго тѣло въ томъ папрьтѣ, и облъкъ положи и вь мѣстѣхъ прѣподобънꙑихъ, и тако възврати сꙗ въ хꙑзинѫ своѭ. сего просвѣштенааго старца оученика Ѳеѡдоръ и Їwаннъ съповѣдаста ми глагол҄ѭшта, ꙗко по оусьпении свꙗтлаго Савꙑ посъла на старьць на орѫдиѥ, на Ливиадѫ и на пѫти· ꙗко прѣплоуховѣ Їwрданъ, сърѣтоша на нѣкотории глагол҄ѭште· блюдѣта, ꙗко львъ прѣдъ вама юстъ, вѣ же помꙑслиховѣ, ꙗко моштънъ юстъ богъ молитвъ ради отца нашего съхранити наю· еда бо волеѭ, рѣста, изидоховѣ; нъ старьца наю заповѣдь съконьчаваюѣ, се помꙑсливъша идѣаховѣ, и се, львъ идѣаше на сьраштѫ нама, и оубоꙗховѣ сꙗ зѣло, и крѣпость не оста въ наю, и въ скорѣ оузьрѣховѣ старца по срѣдѣ наю, страхъ наю отънемꙑѭштъ, и пꙗти велꙗштоу. тъгда львъ акꙑ раноѭ ꙗзвьнъ отъбѣже отъ наю, и вѣ без врѣда шъдъша придоховѣ къ старьцоу, иже варивъ глагола къ нама· видѣста ли, како обрѣтохъ сꙗ съ вама вь бѣдѣ; нъ оубо и сьде много молихъ сꙗ богоу за ва, и се, сътвори милость съ вама. и се же юдинъ отъ оученикъ юго повѣда ми Ѳеѡдѡръ рекꙑ, ꙗко многа лѣта сътвори, срьбаниѥ тъкмо приѥмьлꙗ, и се сь доумиꙗ то съ нимъ

пепеломъ растварѣѣше, ти тако ꙗдѣѣше. десихъ же и сице твораשта образомъ сицѣмъ. забы юднош затъкнѫти двьри, и хотѣвъ азъ дати юмоу оукропъ коснѫхъ са двьрехъ, и отъврѫзоша са, и обрѣтохъ и дьмьꙗньницѫ въ чашѫ исыпаѭшта· томоу же о семъ зѣло въпечаливъшоу са разгънати печаль хота старцоу рѣхъ· не ты се юдинъ, отьче, твориши, нъ и мнози лавры сеѧ съконьчаваѭште глаголѭштеѥ писаниѥ, ꙗко пепелъ акы хлѣбъ ꙗхъ, и едва възмогохъ сими словесы прѣмѣнити старца. жена нѣкто Кападокиса родомъ, Василина же именемь, диꙗкониса сѫшти приде въ Иероусалимъ, имѫшти съ собоѭ братоучада самьчиѧ санъ прѣдръжашта, иже при иномь оубо въздръжа бѣаше, къ црькъви же вьсѣчьстѣи не приобьштааше са, севырово зъловѣрьство приимъ· диꙗкониса оубо много творѣаше спѣшениѥ того вѣрѫ прѣложити и пристроити къ вьсѣчьстѣи црькъви. се же и коюгождо мѫжа правьдива молꙗаше молитвѫ творити за нь· ꙗже жена слышавъши божьствънааго сего Їωана благодати желааше оубо поклонити са юмоу· оувѣдѣвъши же, ꙗко не възможьно юстъ въходити женѣ въ манастырь, призъвавъши Θеωдωра того оученика молꙗаше сего пожти и и вести и къ сватоуоумоу стар'цоу, вѣроуѭшти, ꙗко молитвы того ради прѣложитъ богъ жестосрьдиѥ юго, и съподобитъ са приобьштити къ вьсѣчьстѣи црькви, югоже поимъ оученикъ Θеωдωръ сьниде къ старцоу, и оударивъ въ двьри по обычаю, и старцоу хоташтоу отъврѣсти поклониста са дроугъ дроугоу, и оученикоу рекъшоу· благослови насъ, отьче, отъврѣзъ старьць гла-

гола оученикоу· тебе оубо благословьѭ, а тъ без благословьѥниꙗ ѥстъ. оученикоу же глаголѫштоу· не сице, от'че, отъвѣшта старьцъ· по истинѣ, не благословьѭ ѥго, дондеже не отъстѫпитъ мѫдръствованиꙗ отълѫчивъшиихъ са, и вьсѣчьстѣи цръкви исповѣстъ приобьштити са. то слышавъ онъ вьсчоуди са о старчи прозорьнѣѥмь дароу, и чоудесьмь измѣнивъ са обѣшта са съ извѣштаниимъ вьсѣчьстѣи цръкви приобьштити са. тъгда старьцъ благослови и, и въставивъ дастъ ѥмоу пръвоѥ прѣчистыихъ таинъ, вьсѣко дъводоушиѥ отъ срьдьца ѥмоу отътрѣбивъ. то слышавъши Василина на множаишѫ любьвь приде, ꙗкоже видѣти своима очима старца, и помысли одѣти са въ мѫжъскыи образъ и ити къ немоу въ лаврѫ и ѥже о себѣ съповѣдати томоу· и томоу отъ аггельска обавьѥниꙗ обличеноу бывъшоу вьзвѣсти ѥи глагола· вѣдѫшти бѫди, ꙗко аште придеши, то не имаши мене видѣти, да оубо не троуждаи са, нъ паче трьпи, иждеже аште да ѥси, то придѫ ти вь сьнѣ, и слышѫ ѥже о тебѣ, и еликоже ми аште въложитъ богъ повѣдѣ ти. то она слышавъши вѣровавъши приꙗ авѣ видѣниѥ, ꙗви бо са ѥи вь сьнѣ глагола· се оубо богъ посъла ма къ тебѣ, повѣждь ми, ч'то хоштеши. си же о себѣ повѣдавъши ключаѥмыи отъвѣтъ приꙗ, въста благодарьствашти бога и сватааго, и пришъдъшоу оученикоу старчоу и образъ и лице повѣда отче. се же азъ отъ тоꙗ самоꙗ слышахъ диꙗконисы Василины. мѣсто, вь немъже затворилъ са ѥстъ сватыи старцъ, брѣгъ иматъ на западъ и высокъ зѣло, въ станиї мѣста сы, вь немьже стелꙗ хлѣвины ѥго

оутврьждена юстъ, брѣжъныи же камы толма соухъ зѣло юстъ и безъ влагы, ꙗкоже никакоже влагы творити въ хлѣвинѣ. въ юдинъ оубо отъ дьнии вьземъ сватыи старць сѣма смок'ве юдноѩ глагола своима оученикома Феѡдороу и Їѡанноу· послоушаита мене, чадѣ, аште божиѥ чловѣколюбиѥ дастъ сѣмени семоу и камени семоу силѫ ꙗкоже плодъ сътворити, то вѣдита, ꙗкоже тоуне цѣсарьство небесьскоѥ даѥтъ ми богъ, и се рекъ прилѣпи къ сѣдаѭштоуоумоу са камени смокъве, да иже оубо жъзлъ ароновъ соухъ сѫштъ расти и процвисти повелѣ богъ, тъ же и не сѣдаѭштоуоумоу са и соухоуоумоу камыкоу въздрастити повелѣ на показаниѥ чоудомъ, иже по томь какѫ полѫчи благодать рабъ юго, и видѣвъ старць лѣторасль благодарьствѣаше бога съ слъзами, ꙗже лѣторасль по малоу на высотѫ въсходашти доиде до стропа иже и отъстропи и просто решти на лѣто се сь три смокви роди, ѩже възьмъ старць и съ слъзами облобызавъ изѣ, и благодарьстви извѣстивъшаего юмоу бога, подавъ и оученикома своима по малоу, и се дѫбъ въпиѥтъ, добротѣ старчи съвѣдѣтельствоуѩ, и отъ нелиже смокви изоба богоносивыи старць, готовꙗаше са· ꙗкоже оубо вь великѫ старость приде, отъвръзоша оученици на слоужениѥ юмоу. азъ оубо вьшъдъ къ немоу и страшъноѥ дѫба чоудо вид'вѣ расмаштрѣхъ прилежьнѣ, како оукорени са, и аште имать распалинѫ камы, и обрѣсти не могохъ, ꙗкоже ми въсчоудивъшоу са решти· ѡ глѫбина богатьства и прѣмѫдрости и вѣди божиѩ, ꙗко не испытани сѫдове юго и неислѣждени пѫтиѥ юго, вѣдатъ бо, мьнѫ, и

много дьнии искоусъ имѫште лавры блаженааго Савы, ꙗкоже въ градѣ ни смокы бѫдетъ, ни дѫбъ никакъже многыѩ ради топлоты и соухоты възд8ха лаврьскаӓго· аште ли кто мѣнитъ дѫбиѥ малаӓго манастыра, ѥже при пѫти ѥстъ, то да вѣстъ, ꙗкоже то молитвами бꙑстъ блаженаӓго Савы· глѫбинѫ же земьѩ обрѣтъше и подъгориѥ поточьноѥ доуждевыихъ водъ, сего ради мноꙁѣмъ начънъшемъ оу потока садити, иждеже и глѫбина земьѩ бѣ, и вьсѫ зимѫ поливаѭштемъ намъ, ѥдва о лѣто възмогоша сѧ приѩти садове многыѩ ради хоухоты, ꙗкоже глаголахъ, и зноѥвъ великыихъ. и се отъ многаӓго мало събравъ писанию прѣдахъ, оставивъ съповѣдати и иже о вѣрѣ ѥго троуды, ѩже показа на Оригена и на Θеодѡра момсоуѥстиїскаӓго, оуставы же и застѫпьникы и гонениꙗ, ꙗже приѩ по благовѣштению за апостольскыѩ оуставы. нъ сего инѣмь съписаѭштиимъ оставьѭ съповѣдати, добрѣ бо вѣдѣ, ꙗко мноꙁѣмъ васнь по того оумрьтви спѣшьнѣѥ бѫдетъ съѱати троуды же и гонениꙗ и бѣды, ѩже подъѩ за правовѣриѥ, и побѣды и славънаꙗ ѥмоу житиꙗ по вьсемоу, ꙗкоже решти, по нашемоу житию и свьташтиихъ сѧ на нѥмь добротъ ради словѫштоу бꙑти, ꙗкоже слышахъ сватыи ѥмоу ѩзыкъ глаголѭшть, въ двадесатъноѥ своѥѩ ѥмоу връсты лѣто и осмоѥ епископъ поставьѥнъ бы, ꙗкоже и выше съказахомъ, и сътвори въ епископии десать лѣтъ, и прѣбы въ лаврѣ прьвоѥ лѣтъ ӏ҃в, отъ нихже съложи лѣтъ шесть, и въ хызинѣ затворенъ, вь неиже и до селѣ мльчитъ· сконьча о возѣ лѣтъ м҃з, и се доиде сътнаӓго четврьтаӓго своѥѩ

връстъı лѣта, и ѥстъ зѣло старъ и свѣтьлъ лицемъ и доушеѭ по оустьнѣи и божьствънъıѩ благодати напльнѥнъ. помолимъ же сѧ и мъı оубозии, да богъ ѥште паче и паче възможьна сътворитъ ѥго, и течениѥ ѥго въ мироу съвръшитъ, ꙗко томоу подобаатъ слава, чьсть, дръжава и поклањаниѥ отьцоу и сыноу и сватоуоумоу доухоу нынꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомь амин.

Сватаагo отьца нашего Їѡана златооустаагo слово о четврѣдьневьнѣѣмь Лазарѣ.

Дьнесь отъ мрътвъıихъ въстаѧ Лазарь многоу и различъ гнѣвоу раздрѣшениѥ намъ даѥтъ. не вѣдѣ бо, како чьтениѥ се иновѣрьникомъ да врѣдъ и жидомъ прь винѫ, не отъ истинъı, не бѫди, нъ отъ онѣхъ зълодѣинъıѩ доуша· мнози бо отъ иновѣрънъıихъ глаголѫтъ, ꙗко не тъчьнъ сынъ отьцоу. по что; ꙗко трѣбова молитвъı Христос въставити Лазара· акъı бо не молилъ сѧ, не бъı въставилъ мрътваагo· то како ѥстъ, рече, тъчьнъ моливъıи сѧ примъшоуоумоу молитвѫ; сии бо моли сѧ, а онъ молитвѫ отъ молашта'гo сѧ приѧ. блазнатъ же сѧ, не разоумѣѭште, ꙗко съхождениꙗ си бѣ и пришъдъшиихъ дѣлъма немошти молитва· аште ли то, рьци ми, кто болии, оумъıваѧ ли нозѣ, или онъ, ѥмоуже оумъıваатъ нозѣ; оуто ꙗко онъ бо-

ѧли, юмоужє оумы нозѣ мьнїи. нъ съпасъ оумы нозѣ прѣдавъшоуоумоу и Июдѣ, съ оученикы бо бѣ, что оубо деши; болии прѣдавъıи Июда Христоса, по нѥже оумы Христосъ нозѣ юмоу; не бѫди. что ли сьмѣрьнѣѥ юстъ, оумыти ли нозѣ или молити са; оуто ꙗко оумыти нозѣ сьмѣрьнѣѥ неже молити са. да юже сьмѣрьнѣиша не отъврѫже са сътворити, како вышеѥ да бы отъвръглъ са сътворити; нъ вьсе пришъдъшиихъ дѣлꙗма немошти бываашє и ꙗко пришъдъшиихъ дѣлꙗма немошти бъıстъ жидовъ, прѣдиидъı слово съкажетъ. нъ и жидовє възьмъше отъ сѫдоу пьри извѣтъ глаголѫтъ како сего крьстиꙗни бога имѫтъ, и юже и мѣста не вѣдѣашє, юл'ма глаголааше съпасъ Марѳѣ и Марии, сестрама лазаровама къдє положисте и; видѣ ли, рече, невѣстъ; видѣ ли немошть; юже и мѣста не вѣдѣ, си богъ; нъ рече к'нимъ, не сице имѣѫ, нъ сѫпротиви имъ срамити са хота не вѣдѣ ли, речеши, Христос мѣста, юл'ма рече положисте; то и отьць не вѣдѣ сквозѣ породѫ хода, акы ишта юго и глагола Адаме, къде юси; кде са съкры; по что не нарече мѣста прьвааго, иждеже съ богомъ пространо бесѣдоуꙗше Адамъ; Адаме, кде юси; и онъ что; гласъ твои слышахъ ходаштъ въ породѣ, и оубоꙗхъ са, ꙗко нагъ юсмъ, и съкрыхъ са. аште се невѣсть наричеши, то и оно нарьци невѣсть. глаголаашє Христос Марѳѣ и Марии къде положисте и; се ли невѣсть наричеши; что бо речеши, югда слышиши бога глаголѫшта къ Каинѹ къде Авель братъ твои; аште и се невѣсть наричеши, то и оно нарци невѣсть. възьми и дроугоѥ оуказаниѥ отъ сватаго ѱаниꙗ рече богъ къ

Авраамоу, крати въплћ содомъскъ и гоморьскъ иде къ мьнѣ, съшъдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са· аште ли, да разоумѣѭ. вѣда си вься прѣжде бытиꙗ имъ, пытаѩи и срѫдьца и истеса богъ, вѣдꙑ и мꙑсли чловѣчьскꙑ, юдинъ· съшьдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ. аште оно невѣсть, то и си не вѣдѣти юстъ. нъ и отьць ветъхоу не вѣдѣ нъ и сꙑнъ по новоуоумоу завѣтоу. что оубо юстъ· съшъдъ оубо виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу къ мьнѣ съконьчаѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ; вѣстъ, рече, приде къ мьнѣ, нъ хоштѫ пакꙑ опасьнѣю самѣми дѣлесꙑ искоушениѥ възати. коѥ, ꙗко азъ не вѣдѣ, нъ ꙗко наоучити хоштѫ чловѣкꙑ не просто словесъ послоушати, ни аште кто рече то что на дроуга, вѣровати, нъ прьвоѥ опꙑтати ѩ, ти самѣми дѣлесꙑ искоушениѥ навꙑк'ше сице вѣровати лѣпо. сего дѣлма и въ писании дроузѣмъ глаголааше· не вѣроуи вьсѣкомоу словеси, ничтоже бо сице казитъ жизни чловѣчьскꙑѩ, ꙗко еже скоро вѣровати глаголемꙑимъ. се и пророкъ Давидъ прорича глаголааше· оклеветаѭштаго таи ближьнꙗго своюго, сего изгонꙗхъ, грѫдомъ окомъ и несꙑтомъ срьдьцемь, сь нимъ не ꙗдѣхъ. видѣ ли, како не бꙑ невѣдѣниѥ съпасоу решти, кде положисте и; ꙗкоже ни от'цоу же решти· кде юси, Адаме; или Каиноу, кде Авель братъ ти; или· шъдъ виждѫ, аште по плиштоу ихъ приходаштоуоумоу мьнѣ съконьчаваѭтъ са, аште ли, да разоумѣѭ. да оуже врѣма оубо противѫ онѣмъ

пльчити сꙙ глаголѫштиимъ, како немошти дѣльма Христос моливъ сꙙ въстави Лазара. не сице, послоушаи съ вьсѣм' опасениимь, молѫ· оумьрѣ Лазарь, и не бѣ на мѣстѣхъ тѣхъ Їсоус, нъ въ Галилеи, и рече оученикомь си· Лазарь дроугъ нашъ оусьпе. они же мнаште, ꙗко о сьнѣ семъ бесѣдоуютъ, рекоша юмоу· господи, аште оуспе, исцѣлѣютъ. рече имъ ꙗвѣ Їсоус· Лазарь оумрѣ, и приде въ Июроусалимъ на мѣсто, идеже Лазарь лежааше, и сьрѣте и сестра лазарова, и рече юмоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрълъ ми братъ. слабо жена не вѣдѫшти, ꙗко и не пришъдъ Христос тоу бѣ божьства властиѭ, нъ пльтьнꙑимъ пришьствимъ съмотрашти оучителю силѫ глагола'ше юмоу· господи, абы былъ сьде, не бы оумрълъ ми братъ, и нынꙗ, рече, вѣдѣ, ꙗко юже просиши оу отьца, дастъ ти. съпасъ же противѫ прошению юи творитъ молитвѫ, не бо молитвы трѣбоваашe богъ, да мрътвааго въставитъ. дѣши ли или инѣхъ мрътвꙑихъ не въстави; югда сьрѣте нѣкого износима въ вратѣхъ мрьтва, не тъчьѭ ли прикоснѫ сꙙ одрѣ и въстави мрьтвааго; дѣши ли молитвы трѣбова тъгда на въставьюнию оумрꙑшааго; и пакы инъгда не тъчьѭ ли слово рече надъ дѣвицѫ· талида коумы, дастъ ѭ родителема съдравѫ; дѣши молити сꙙ трѣбова тъгда; и что глаголѫ о оучители; оученици юмоу словомъ мрьтвꙑꙗ вьставиша. Петръ Тавидѫ не словомь ли вьстави; Паулъ не своими ли ризами многа знамениꙗ сътвори; и навꙑкни чоудьнѣю· стѣнь апостолъ мрътвꙑꙗ въстави. приношаахѫ бо на одрѣхъ недѫживꙑꙗ, да понѣ стѣнь петровъ наидетъ

на коѥго ихъ, и абиѥ въсташѧ. стѣнь оученикъ въставьюше мрътвыѧ, али оучитель молитвы трѣбоуюше, да мрьтвааго въставитъ; нъ немошти дѣлма женьскы творитъ. рече бо ѥмоу· аби былъ сьде, не бы ми оумрьлъ братъ, и, нынꙗ, рече, вѣдѣ, ꙗко ѥгоже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ. молитвы проси, молитвѫ даѭ. лежитъ источьникъ, ꙗкоже, аште кто принесетъ съсѫдъ, напльнитъ сьсѫдъ· аште ѥстъ великъ, велико вьзьметъ, аште малъ, мало вьзьметъ. си молитвы проси, и да молитвѫ. и инъ вѣшта· рьци словомь, и исцѣлѣѥтъ отрокъ мои. рече ѥмоу· по вѣрѣ твоѥи бѫди ти. дроугыи рече· нѣсмъ достоинъ, да ми подъ кровъ вълѣзеши. и рече ѥмоу· бѫди ти, ꙗкоже хоштеши. дроугыи рече· приди, ицѣли ми дьштере. и рече ѥмоу· идѫ по тебѣ. противѫ силѣ и оумоу чловѣкомъ и цѣльба отъ врача приноситъ са. дроугаꙗ прикоснѫ са подразѣ ѥмоу тли, и тли цѣльбѫ вьза. къждо ꙗкоже вѣрова, цѣльбѫ приимааше. си глаголетъ· вѣдѣ, ꙗко, ѥже просиши оу отьца, дастъ ти отьцъ, ѥлмаже молитвы проси, молитвѫ дастъ, не самъ молитвы трѣбоуѧ, нъ немошті женьстѣ года, и да покажетъ, ꙗко нѣстъ сѫпротивь богоу, нъ ꙗко ѥже и сии творитъ, то же и отьцъ творитъ. съплеска богъ ис пръва чловѣка, обою быстъ съплесканиѥ. сътворивъ бо сь чловѣка по капи нашеи и по образоу пакы хотѣ разбоиника вьвести въ породѫ, и тъчьѭ слово рече, и разбоиника въ породѫ вьведе, а не трѣбова молитвы, ацѣ вьсѣхъ иже по Ядамѣ ставилъ бѣ богъ отъ того вълаза. положи бо пламѣно копьѥ блюсти породѫ, нъ властиѭ Хри-

стос породѫ отъврьзе, и разбоиника въведе. разбоиника ли, господи, отьць твои юдного дѣлма грѣха Ядама ис породы изведе, а ты ли разбоиника въводиши; иже тъмами зъла и тъмами безаконии виннь юстъ; сице юдинѣмъ гласомъ въ породѫ въведе; ни, ни оно без мене бъıстъ, ни се безъ отьца ми, и се бо моюе и оно отьче, азъ бо въ отьци и отьць вь мьнѣ. и да видиши, ꙗко не бъıстъ молитвы дѣло юже въставити мрьтваго, послоушаи молитвы· что бо рече; благодарѫ ти, отьче, ꙗко слыша мене. что бо рече, ничтоже къ отцоу прѣжде словесе сего, и рече, ꙗко слыша мене, ничсоже не вѣшта прѣжде гласа сего, то же глаголетъ, ꙗко слыша мене. се молитвы образъ юстъ; се знамению молению; благодарѫ ти, ꙗко слоушаюши мене· азъ же, рече, вѣдѣ, ꙗко присно мене слꙋшаюши. нъ окрьсть стоꙗштааго сего дѣльма народа рѣхъ, да разоумѣѭтъ, ꙗко ты мѧ поусти. дѣѣши ли, ꙗко мрьтвааго дѣльма моли сѧ; дѣѣши рече· отче, повели, да вьстанетъ Лазарь; дѣѣши рече· отьче, повели сьмрьти послоушати мене; дѣѣши рече· повели, да и адъ вратъ не заключитъ, нъ скоро мрьтвааго да издастъ; нъ окрьсть стоꙗштааго сего народа дѣльма рѣхъ, да разоумѣѭтъ вьси, ꙗко ты мѧ поусти. никакоже нѣстъ бывъшеюе се чоудо, нъ въглашению пришъдъшиимъ. видѣ ли, како не бы молитва мрьтвааго дѣльма, нъ пришъдъшиихъ дѣльма невѣрънъıихъ, да разоумѣѭтъ, рече, ꙗко ты мѧ поусти. то како имамъ разоумѣти, рече, ꙗко ты мѧ поусти; послоушаи, молѭ, съ вьсѣмъ опасъмъ. се, рече, своимъ господьствьмъ зовѫ мрътвааго, се, своюѭ вла-

стиѭ запрѣштаѭ съмрьти, зовѫ отьца отьцемъ, да аште ми нѣстъ отьць отьць, оудръжитъ мрьтвааго вьскрьсение҇ аште ми нѣстъ отьць отьць, ставитъ съмрьть издати мрьтвааго. зовѫ отьца отьцьмъ, зовѫ и Лазара изъ жоупиштѣ. да аште нѣстъ прьвоѥ истина, то и се не бѫдетъ҇ аште ли по истинѣ отьць отьць, да послоушаѥтъ мрътъвыи на течениѥ пришъдъшимъ. что же Христос глаголааше; Лазаре, излѣзи вънъ. ѥгда бъістъ молитва, не въста мрьтвыи, нъ ѥгда рече҇ Лазаре, гради вънъ, тъгда въста мрьтвыи. ѡле мѫка съмрьти, ѡле мѫка силѣ тои, дръжаштии доушѫ. молитва бъістъ, то же не испоустиши мрьтвааго; ни, рече. по что; ꙗко нѣстъ ми повелѣно. пристав'никъ нѣкоторыи бѣ тоу дръжа повиньнааго҇ аште не повелѣно ми бѫдетъ, рече, не испоуштѫ, молитва бо, рече, не бъістъ мене дѣл҃ьма, нъ пришьдъшиихъ дѣл҃ьма невѣрьн'ыихъ. мьнѣѣше повелѣно бѫде, не испоуштѫ мрътвааго. жъдѫ жизни, да испоуштѫ доушѫ. Лазаре, излѣзи вънъ. слъıша повелѣниꙗ мрътвыи, и съмрьтънъıѩ развръже законъı. да срамьꙗѭтъ са иновѣрьници, оуказа бо слово, ꙗко не мрьтвааго дѣл҃ьма въскрьсениꙗ бъістъ молитва, нъ тъгда пришъдъшиихъ дѣл҃ьма невѣрьнъıихъ немошти. Лазаре, излѣзи вънъ. то по что нарокомъ; да не гласа распоуштена въ мрътвъıих' простръвъ вьса иже въ жоупиштихъ въставитъ, сего дѣл҃ьма҇ Лазаре, гради вънъ. тебе ѥдного нꙑнѣ чоу възъпиѭ, да съ странъı ходаштиимъ покажѫ силѫ҇ ѥже бо въ адѣ въставъ, азъ миръ вьсь въставьѭ. азъ бо ѥсмъ вьскрьсениѥ и жизнь. Лазаре, гради вънъ. и излѣзе мрътвъıи оувазанъ оукрои.

ѡ веле чоудеса дивьна, юже доушѫ отъ ѫзъ сьмрьтъныихъ отърѣшъ, юже врата адова развръже, и двьри желѣзны сътьре, и доушѫ отъ ѫзъ съмрьтъныихъ прости, не можааше ли и оукрои отърѣшити; имиже сами погрибаѭще съвазаша, да своими ѫзами познаѭтъ знаюмаꙗ, да искоушениимъ примѫтъ, ꙗже сътвориша, ꙗко Лазаръ юстъ, иже ими погребенъ, а Христос юстъ, юже благоволениюмъ отьчемъ пришъдъше, юже жизни и сьмрьти власть иматъ· семоу слава съ отцемъ и съ сватымъ доухомъ нынꙗ и присно и вь вѣкъ вѣкомъ аминъ.

Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово о четврьтодьньнѣѣмъ Лазари

Ꙗко се мати чадолюба подавъши съсъ младеньцоу веселитъ са, дѣтишт8 привлачаштоу макъкѫ пиштѫ млѣка· та же, югда са съсаде млѣко и осырѣює, заградитъ пѫть сьсоу, тьгда и дѣтишть плачетъ, и мати болитъ, навыкъши обычаюмъ крьмити дѣтишть, а пишта не подаюмы видашти· тако же и мы, прьвыи съсъ подавъше оумоу вашемоу, веселꙗхомъ са вамъ сѫштемъ млѣка словъмъ. та же югда забытиꙗ облакъ пришъдъ на оумъ слово стави, тъгда же и вы разгнѣвасте са, акы лиси сѫште еуагг҄елискыихъ оучении разоума, и мы печалихомъ са, тъштание имѣѭште. како

се сълоучи са намъ; да разоумѣюемъ, ꙗко ни хоташтоуоумоу, ни текѫштоуоумоу, ни женѫштоуоумоу, нъ милоуѭштоуоумоу богоу. то сѣ оубо юелма подаютъ богъ глаголѭштиимъ даръ, не властиѭ глаголѭштиихъ, нъ потрѣбованиꙗ дѣльма слоушаѭштиїхъ, того моливъше отъ нꙑнꙗ чоу почътенъıихъ намъ еуаггельскъıихъ оучении противѫ силѣ питиꙗ оучениоу почрьпѣмъ водѫ. бѣ нѣкто бола, Лазарь, рече, отъ Вифаниѩ отъ вьси Мариѩ и Мархъı сестръı юи· бѣ же Мариꙗ помазавъшиꙗ господа муромъ, юиже братъ Лазаръ болѣаше· рече же Їсоус· болѣзнь си нѣстъ на съмрьть, нъ на славѫ божиѭ, да са въславитъ богъ юѭ. вьспать приноса глаголѫ· си болѣзнь нѣстъ на съмрьть, нъ за славѫ божиѭ, нѣстъ болѣзнь, нъ оутврьждение. ѡ болѣзни болаштиим' врачоу, вѣрѣ правителю, съмрьти сѫпостате, диꙗволоу сѫпрьниче, съпасению вьчало, ѡ болѣзни, доуши корение неразоримое, вѣрѣ оучителю, благочьстию съмотрение, ѡ болѣзни, огни доуше прогонашти, и потъı кръштениꙗ росашти, и свѣтьлъı одежда доуша тъкѫшти, ѡ болѣзни, небесъноуоумоу хлѣбоу дателю, вѣрѣ свѣште чиста, диꙗволоу осиле а чловѣкоу знамение. егда слъıша, рече, Їсоус, тъгда прѣбъı, на немъже бѣ мѣстѣ, дъва дьни. каꙗ же бѣ ноуждa прѣбъıти господеви слъıшавъшоу, и не тоу абие ити къ болаштоуоумоу; нъ оуто жъдааше сьмрьти лазаровъı, да съмрьтиѭ большѫ чоудесъı вѣрѫ видаштимъ покажетъ. по томъ же глагола оученикомъ си Їсоус· Лазарь, дроугъ нашъ, оусьпе, нъ идѫ, да възбоуждѫ и. по истинѣ бо чловѣчьска сьмрьть сънъ оу господи

мьнитъ са. идѫ да възбоуждѫ и. дѣѥши ли аште сьде сы не можеши оживити мрьтвааго; нъ и тако не приимѫтъ благодѣти жидове мьнѣ не сѫштоу тоу. нъ ѥда како въскрьсъшоу ѥмоу мьнѣти начънѫт', ıако сълоучаѥмъ нѣкъıимь ожи Лазаръ. нъ азъ самъ прихождѫ, да пришъдъшоу мьнѣ самовидьци бѫдѫтъ мноıѫ бъıваıѫштиимъ чоудесемь, и благодѣть отъ мене възьмъше на вѣрѫ извѣстѫ придѫтъ. Лазарь, дроугъ нашъ, оусьпе. нъ идѫ оубоудитъ ѥго. и оученици слышавъше рѣша· ти аште оусьнѫ, ицѣлѣѥтъ. не толми богочьстьно отъвѣшташа, ѥлми врачьбно, сънъ бо не чоуıѫштиихъ себе врѣждаѥтъ продлъжаѧ са, огнемъ жегомыимъ изоунш͡інѫ творитъ. по томь да ѥлма мьнѣша оученици глаголати господи о оусьпении съноу, рече пространо· Лазарь оумьрѣ, и радоуıѫ са васъ дел͡ьма, да вѣрѫ имете, ıако не бѣхъ тоу· нъ поидѣмъ к немоу. не хотаи съмрьти грѣшьнъıимъ, радоуѥши са сьмрьти дроужьнии; еи, радоуıѫ са, не себе дѣл͡ьма, ни оумьръша'го, нъ васъ дѣл͡ьма, приꙗти бо хоштѫ сьмрьть вашеи вѣрѣ на основаниѥ. ѡ съмрьти Христосоу на радость, ѡ сьмрьти жизни пльна, ѡ сьмрьти сьмрьти избавителю, съпасению начатьче, падъшиимъ въстаниѥ, болаштиимъ покои, недѫжьнъıимъ цѣльба, правьдънъıмъ отъдъшениѥ, диıаволоу разорениѥ, бѣсомъ очиштениѥ, прьвоѥ сътвореноуоумоу Адамоу поновьѥниѥ, веселию поспѣшениѥ· нъ да съкративъ слово рекѫ, иде вь Виѳаниıѫ, сьрѣтоста и сестрѣ лазаровѣ, припадаѥта къ ногама господьнıама плачѫшти и глагол͡ѫшти· господи, абъı сьде бъıлъ, не бъı оумрълъ братъ наю. то

не бѣ ли оубо тоу; нъ тѣломъ не бѣ тоу, нъ божьствъмь не тъчыѫ тоу, нъ и на небесехъ. како бо вѣдѣше, къгда оумрѣ Лазаръ по невидомѣи силѣ божьства; и глаголаста· господи, абы сьде былъ, то не бы оумрълъ братъ наю. и рече к нима господь· вѣроуита и оузьрита славѫ божиѭ, оуча, ꙗко добрыимъ дѣломъ вѣра ѥстъ поспѣшьникъ. и видѣвъ ıи плачѫшти и пришъдъше на жидꙑ разгнѣва са доухомь, и смѫти са, и рече· кде положисте и; что ѥстъ· доухомь; пожиди, вьзлюбьѥнꙑи, и се по малоу обраштеши иштемоуоумоу отърѣшениѥ. съмѫти са самъ, не ꙗкоже мы оужастиѭ или печалиѭ съмѫтимъ са, нъ самъ себе съмѫти, и рече· къде положисте и; дѣши ли не вѣдѣше, кде погребенъ ѥстъ, оувѣдѣвъıи, коли оумьрѣ; нъ сьмѣшаѥтъ чловѣчьска словеса сь божии чоудодѣ'ниꙗми, да покажетъ, ꙗко и чловѣкъ бѣ, ꙗко и пророкъ глаголетъ· чловѣкъ ѥстъ, и кто разоумѣѥтъ ıи; се повелѣ, да знаменаѥ, ꙗко и ино нѣчто ѥстъ, ѥже ѥстъ богъ. кде положисте и; и Мариа, иди, рече, и виждъ, господи, и просльзи Їсоус. по что бѣ прозльзити ѥгоже по малѣ хотѣ вьставити; нъ прозльзи Їсоус, да чловѣколюбьствиꙗ еже плакати са съ плачѫштиими дѣломъ паче или словомь наоучитъ. просльзи Їсоус, а не въсплака, ѥже бо не просльзити отънждь акꙑ жестость и нечловѣколюбиѥ отъмешта, а ѥже любоплакати, то акꙑ слабо и немѫжьствьно исправьꙗ. чинъ же положивъ милости просльзи. идетъ къ пештерѣ видитъ камꙑ връхоу жоупишта лежашть, повелѣ стоꙗштиимъ тоу жидомъ отъвалити камыкъ. гла-

голаи· аште вѣрѫ имате акы зрьно, речете горѣ сеи· въстани, врьзи са въ море, тако бѫдетъ вамъ, како нынꙗ сам' не можеши отъвалити камыка; нъ не акы не могъ се твора, рече, нъ да не мьнатъ мьчьтоу быти творимоуоумоу, вела самѣмъ жидомъ рѫками отъвалити камыкъ, большеѥ чоудо себѣ оставьꙗ, да сами послоуси бѫдѫтъ мноѭ бываѭштиимъ чоудесемь. таче по отъвалении камыка възьрѣвъ на небо рече· отьче, благодарѭ та, ꙗко оуслъıша мене. къгда же моли са; нынѣ въземи, възлюбьѥниче, ѥгда прѣдь симъ малы искааше ты съказаниꙗ реченѹмоу· ѥгда бо доухомъ разгнѣва са, тъгда и моли са. и сице рекъ възва гласомъ великомъ глагола· Лазаре, гради вънъ. и абиѥ излѣзе мрьтвъıи съвазанама рѫкама и ногама оукрои. ѡ гласа сило адъ испровръгъши, врата мѣдьна сътъръши, заворы желѣзны съломьши, мрьтвааго въставьши, ѡ гласа сило разно стоѩштаа оуды въ ѥдино събравъши и простъ поставьши, и не бывъшаага въ бытиѥ приведъши. пристави, възлюбьѥниче, оумъ си къ гласоу, и обраштеши само то слово, ѥже ѥстъ вь мирьстѣѣмь сътворении· да бѫдетъ свѣтъ, и бъıстъ свѣтъ, да бѫдѫтъ звѣзды по тврьдѣли небесьнѣи, и бъıша. Лазаре, иди вънъ, и ѥже бѣ сила плътьскаꙗ истекла, пакы оуды своѩ напльни. Лазаре, иди вънъ, и мрьтвъıи въста, и тъчьнъ бъıстъ съ неоумьръшиими. Лазаре, иди вънъ, и доуша отъ земла исподьниихъ истръжена бъıстъ, ни диꙗволоу противѫ глаголѭштоу, ни сьмрьти противъ ставъши, нъ радоуѭшти са своѥ тѣло позна. сихъ чоудесьнъıихъ дѣлесъ, възлюбьѥниче,

божиѥ дѣло видѣвъ, въскръсениꙗ не отъмешти са, ни не вѣроуи ѥмоу. бѫди ти тикъ Лазаръ, и въ томъ самъ са видѣвъ въстанию вѣроуи. тъжде бо гласъ вьса нъı въставитъ, ꙗкоже и нѣкде апостолъ глаголетъ· въстрѫбитъ бо, и мрьтвии вьстанѫтъ безъ истьлѣниꙗ благодѣтиѭ господи нашего Їсоуса Христоса, ѥмоуже слава и дръжава нъıнꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Сватаaго отца нашего Їѡана златооустааго слово на врьбницѫ.

Отъ чоудесъ къ чоудесемь господьнемъ ходимъ, братиꙗ, и доидѣмъ акъı отъ силъı на силѫ. ꙗкоже бо вь веригахъ златахъ притокъı дроугъ дроузѣ съплетенъ ѥдно ѥдного дръжитъ са сьплетенъıихъ коѥждо, съвъкоуплено же коѥждо коѥмьждо и продльжаѥмо ѥстъ· и сице и сватъıихъ еуаггелии чоудеса дроугъ отъ дроуга направьꙗѭтъ праздьникомь любивѫѭ црьк'ве христосовѫ, веселатъ непогъıбаѭштеѭ пиштеѭ, нъ прѣбъıваѭштеѭ въ жизнь вѣчьнѫѭ. сѣ оубо и мъı, вьзлюбьѥнии, оуготованомъ срьдьцемъ и оушима добрѣ слъıшаштема слъıшимъ, что глаголетъ намъ господь господь въ пророцѣхъ и вь еуагелиахъ о сватѣѣмь семь праздьницѣ. глаголати же оуто иматъ миръ на людехъ своихъ и на прѣподобьнъıихъ си и на обраштаѭштиихъ срьдьца

кь нѥмоу. дьньсь пророчьскы трѫбы вьсь миръ въскри-
лиша, и ѩже вьсѫдоу господьна црькъви възвеселиша
и оувазоша, и отъ троуда сватыихъ алкании и ꙗже на
страсть брань прѣимъше, иже побѣдьнѫѭ пѣснь и новоѥ
съложениѥ мироу пѣтию побѣдьливоуоумоу христосо-
воу наоучиша. придѣте оубо вьси, да радоуѥмъ са о
господи, придѣте вьси ѩзыци, въсплештемъ рѫками,
и въскликнемъ богоу съпасоу нашемоу гласомъ весе-
ломъ· не бѫди никтоже лихъ радости, не бѫди никто-
же лихъ позъваниꙗ, ꙗко бы сѣма ослоушьливыихъ въ
пагоубѫ· никтоже да не невѣстъ сърѣтениꙗ цѣсара, да
не вънѣ чрътога затворенъ бѫдетъ, да не драхлъ на
приѩтиѥ обраштетъ са, да не бѫдетъ съ зълыими
граждaны осѫжденъ· граждaны же наричѫ, иже не ра-
чиша приѩти господина си цѣсара вь себѣ. вьси съ ра-
достиѭ коупьно тьцѣмъ, вьси тьштьно приимѣмъ,
и выше мироу праздьноуимъ, въ ризъ мѣсто срьдьца
своꙗ просыплѣмъ прѣдъ нимъ, пѣсньми и хвалами
благодарениꙗ въздадимъ ѥмоу, и, благословешенъ гра-
дыи въ има господьнѥ, не прѣстаѭште въпиꙗмъ. бла-
гословесташтиї бо ѥго благословешени сѫтъ, а клънѫ-
штии ѥго проклати. пакы рекѫ и бѣда са на добро не
помльчѫ· придѣте, възлюбьѥни, да благословестимъ
благословешенааго, да благословешени бѫдемъ отъ нѥго.
вьсѣчьско тѣло и власть коупьно съзъва на господьнѭ
хвалѫ, цѣсара земьѩ и вьса сѫдиѩ земьнъиѩ, юноша и
дѣвица. и новолѣпьно чоудесе, ꙗко младоу и неискоусь-
ноу зьла дѣтии младъ съсѫштъ тѣлеси молити прости
вьчати господеви въ исповѣдании богомь наоученѭѭ

пѣснь, ꙗкоже древьѥ Мѡүсии изъ Єгупта людемь, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьнѥ. дьнесь радостиѭ радоуѥтъ сѧ блаженꙑи Дауидъ оукрашенами гѫсльми младеништи, сь нимиже и ликоуѥ доухомь и веселѧ сѧ, ꙗко и прѣжде прѣдъ лицемъ ковьчега божиꙗ поѥтъ и гласитъ сладько, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, к немоуже речемъ· глаголи намъ, ѡ пророче, кто сь градꙑи въ имѧ господьнѥ; не моѥ, рече, оучениѥ дьнесь, младеништемь бо ѥстъ оулоучено отъ съврьшивъшаего из оустъ младеништемъ и съсѫштинимъ хвалѫ, раздроушити врага и мьстьника· да и чоудесъ дѣлꙗ сихъ обратѧтъ сѧ срьдьца отцемь на чада, и ослоушьливъıмъ на мѫдрость правьдивъıихъ. вѣштаните, ѡ отроци, отъ кѫдоу вамъ добраꙗ си и веселаꙗ реть и пѣснь; кто наоучивъи вꙑ; кто оумѫдривꙑи вꙑ; кто съвъкоупивꙑи; кде книгꙑ, кде сьвѣдѣтеле; приобьштите сѧ, рѣша, нашемь веселии и пѣсни, да навꙑкнете иже Мѡүсиї и ӥнѣмъ пророкомъ на помꙑслѣ. да ѥлмѧ побѣждени бꙑхомъ, и десноѥ намъ даша отроци причаштениѥ, градѣмъ, вьзлюбьѥнии, и мꙑ вьздревьноуимъ боговесельноуоумоу ликоу, и съ апостолꙑ пѫть творити въсшьдъшоуоумоу на небо небесе на вьсходъ, и на ослати, ꙗкоже благоволи, сѣдаштоу на земи. съ младеништи вѣиѥ вьзьмѣмь, и сь лѣторасльми ликоуими, да и въдоунетъ въ нꙑ сватꙑи доухъ, и богонаоученѫѭ въспоустимъ въ чинъ пѣснь, благословешенъ градꙑи въ имѧ господьнѥ, ѡсанна въ вꙑшьнииїхъ. дьнесь и отцемъ старѣшина доухомъ праздь-

ноуѥ Їакѡвъ, вида проречениѥ своѥ на дѣло исъшедъше, и привазаѭштааго къ виноградоу жрѣба своѥ, въсѣдъшааго на жрѣба юно· и сь вѣрънꙑими покланꙗѭтъ са доухомь. дьнесь жрѣба готоваѥмо ѥстъ бесловесьнꙑихъ странъ прьвоѥ несловесъноѥ възбоуꙗниѥ на показаниѥ покорению иже отъ странъ нови людиѥ· и младеништи проповѣдаѭтъ сихъ къ богоу познаниꙗ младеньство и ѥже по сем' на благочьстиѥ съвръшениѥ. дьнесь цѣсарь славꙑ на земи пророчьскꙑ славимъ ѥстъ, и причастьникꙑ небесьноуоумоу веселию земьнꙑѩ сътвори, да покажетъ, ꙗко тъ ѥстъ господь обоимъ, акꙑ отъ обоихъ ѥдинѣмь гласомъ съ отцемъ и доухомь хвалимъ. сего дѣлꙗ горьнии земьноѥ съпасениѥ проповѣдаѭште поꙗхѫ· свꙙтъ, свꙙтъ, свꙙтъ, господь саваѡѳъ, испльнь небо и вьса земьꙗ славꙑ ѥго, а дольнии небесънꙑимъ веселиѥмь коупно праздьноуѭште зовѣахѫ· ѡсан'на въ вꙑшьнииихъ, ѡсанна сꙑноу даоуидовоу. и ови славьꙗхѫ, благословешена слава господьнꙗ отъ мѣста ѥмоу· а дроузиї богословештаваахѫ, благословешенъ градꙑи въ има господьне. сим же сице творимомъ и оученикомъ ликоуѭштемъ о вьсѣхъ силахъ, ѩже видѣша, и глаголѫштемъ, благословешенъ градꙑи въ има господьне, на небеси миръ а на земи слава, градъ трасѣше са глагола· кто сь ѥстъ, ослѣпьѥнѫ зависть на владꙑчьскѫ славѫ подвиг'; градъ же слꙑша ветъхꙑи събора бесчинаѥ множьство разоумѣваи. въпрашаѭтъ безоумьли, кто ми ѥстъ; акꙑ ніколиже видѣвъше благодѣтелꙗ и славьна боголѣпьнꙑими чоудесꙑ. не бо постигнѫ стѣнь, ѥже вь немь просвьтѣ са, немрь-

чемъıи свѣтъ. тѣм же ꙗвѣ прѣжде вьпиꙗше Исаиа к нимъ глагола· глоусии, слъıшите, и слѣпии, прозираите видѣти. то кто слѣпъ, нъ отроци мои; и глоуси, нъ владѫшти ими; и осльпнѫша роби божиї. видѣсте многъкратъı, и не сьнабьдѣсте· отврьстѣ оуши, и не слъıшасте. видите ли, вьзлюбьѥнии, опасениѥ словесь, како божии сватъıи доухъ сватъıими своими, акъı оуже сѫшта, хоташтаꙗ бъıти проповѣдлаше; видѣша бо беззаконници, осазаша чоудесъı чоудотворца бога, и вь невѣрьствѣ прѣбъıша· вѣдѣша слѣпааго отъ рода освѣтивьшааго и господи проповѣдаѭшта· видѣша многъı годъı сьвазана ѫзи ослабьѥнааго повелѣниѥ распражена отъ зьлоби· видѣша Лазара оухода сьмрьти бивъша· слъıшаша по мороу хождениѥ, недѣланоѥ винодатиѥ, нетажаннѫѭ пиштеѭ крьмлениѥ, бѣсовъ прогонениѥ, болаштиихъ исцѣлениѥ. гостиньци ихъ силъı проповѣдаахѫ, пѫтиѥ ихъ цѣльбъı пѫтьникомь проповѣдаахѫ· вьса Июдеа испльни са благодѣании, то же нъıнꙗ пъıтаѭтъ· кто сии ѥстъ; ѡ веле несъмъıшлениѥ льжиихъ оучитель, ѡ ослоушьливъıихъ отьць, ѡ боуихъ старьць, ѡ сѣма Ханаана бесрамька, а не чоудъı блаженааго· чада познаша творьца, а ослоушьливии отьци глаголаахѫ· кто сь ѥстъ; юнаꙗ и безълобьнаꙗ врьста творьца похвали, а изъоумѣвъшии са дьньми зълъı въпрашаахѫ, кто сь ѥстъ; съсѫштии богословатъ, а старьци хоулатъ, отроци благочьстьно слоужатъ хвалѫ, а нечистии жьрьци зълѣ гнѣваѭтъ са, ослоушъливии мѫдростиѭ правьдивъıихъ, обратите са къ чадомъ своимъ· навъıкнѣте таина божиа. то само творимоѥ послоухоуѥ, ꙗко богъ

ѥстъ сице хвалимъıи ненаоученъıими ѩзъıкъı. пътаите писаниꙗ, ꙗкоже слъıшасте отъ владъıкъı, ꙗко та сѫтъ послоухоуѭшта о нѥмь, а не решти, не вѣсте чоудесе. слъıшите, жестосрьдивии, что вамъ благовѣститъ Захариꙗ пророкъ· рече бо· радоуи са зѣло, дъшти сиѡнꙗ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и вьсѣдъ на жрѣба юно. по что радость отъ себе сътрасаѥте; что сльньцоу сьꙗѭштоу тъмѫ любите; по что на безратии мир' оустите рати; аште да ѥсте сънове сиѡн҃и, ликоуите съ чадъı своими, радости извѣтъ бѫди вамъ чадъ вашихъ богочьстиѥ. навъıкнѣте отъ н҃ихъ, к'то наоучивъıи, к'то събьравъıи, отъ кѫдоу оучениꙗ, коѥ новоѥ богословьѥниѥ и ветъхоѥ проречениѥ· аште ли отъ чловѣкъ никтоже ничсоже сихъ наоучи, нъ о себѣ хвалѫ поѭтъ, разоумѣите божиѥ дѣло, ꙗкоже вь законѣ писано ѥстъ· из оустъ младеништъ и съсѫштиихъ съвръшилъ ѥси пѣснь. оусоугоубите оубо радость, ꙗко тацѣхъ отрокъ бъıсте отроци, иже, ѥже и старьци невѣдомо бъıстъ, богомъ наоучени въсхвалиша, обратите срьдьца ваша къ чадомъ своимъ, а не сьмѣжаит҆е очию си противѫ истинѣ· аште ли тижде ѥсте, да ни слъıшаште слъıшите, ни видаште видите, ти безоума гнѣваѥте са на младеништа, ти вамъ сѫдиꙗ бѫдѫтъ по съпасовоу словеси· добрѣ и о семь съ инѣми прѣжде сьвѣшта о васъ пророкъ Исаиꙗ рекъı· не нъıнꙗ постъıдитъ са Иꙗковъ, ни нъıнꙗ лица си мѣнитъ, нъ ѥгда видатъ чада си дѣлеса моꙗ, мене дѣлꙗ освататъ има моѥ, и освататъ сватаѥго ї̈ꙗковьꙗ, и бога издраил҃ева оубоатъ, и разоумѣѭтъ доухомь заблѫдивьшии ра-

зоумъ, и гнѣвающтии са навыкнжтъ послоушати, и жзыци нѣмоуiжштиї навыкнжтъ вѣштати миръ. видиши ли, невѣрьнъıи ѡ жидовине, како ис прьва словесе стыдѣние вамъ прѣжде повѣдоуiе пророкъ ослоушаниıа дѣлıа вашего; навыкнѣте понѣ отъ него, како богомь наоученж проповѣдаiе чадъ вашихъ пѣснь, ıакоже и блаженыи Даүыдъ прѣжде вьспѣ глагола· из оустъ младеништь и съсжштиихъ съвръшилъ iеси пѣснь. да любо блажениiе дѣтьско приимете, акы лѣпо, любо ли съ благочьстиимъ и дѣти намъ дадите· мы сь ними коупьно ликоуимъ, мы сь сими праздьноуiемъ, и новомъ жзыкомъ богонаоученжж пѣснь поiемъ. инъгда бо Сүмеѡнъ старьцъ сърѣтъ съпаса, и на ржкоу приж вѣкомь творьца акы младеништа, и господа и бога проповѣда· нынıа же вь старьць мѣсто несьмысльнь дѣти съпаса сърѣтоша акы Сүмеѡна, и вѣниiе вь ржкоу мѣсто постьлаша, и господи бога благословиша на жрѣбате, акы на херовимѣ сѣдаштааго, ѡсана сыноу дауидовоу, благословенъ градыи въ има господьне. сь нимиже вьспоимъ и мы, благословьiенъ iеже отъ бога богъ, цѣсарь славы, ѡ обоубожавъıи своихъ си, безъ оубожьства сы насъ дѣльма, да насъ обогатитъ своiеж благостиж, благословьiенъ пришьдыи въ смѣрениiе, и пакы градыи вь славѣ. прѣжде на жрѣбати кротъкъ, и младеништь хвалимъ, да са събждетъ писаноiе· видѣна быша шьствиıа твоıа, боже, шьствиа бога моiего цѣсара, иже iестъ въ сватѣмь· вътороiе грѧдъ на облацѣхъ, и аггелы и силами славимъ. ѡ веле медъ капьжштии жзыкъ дѣтии, ѡ веле некоупьiеноiе оучениiе богогодь-

нъıихъ. Давидъ пророкъ подъ писаниѥмъ съкры раз-оумъ, а дѣти обьдо отъкрывьше на ѩзыцѣ богатьство изнесоша, и словесемь веселомъ велми вьсѣхъ на насыштениѥ съзъваша. начрьпаимъ са оубо и мы сь н҃ими съ горы и небесънааго богатьства несытами паз-оухами, и въ кровѣхъ положимъ божиѧ дары. възьпи-имъ беспрѣстани, благословьѥнъ градыи въ има господьн҃е, богъ истиннъ, въ има господа бога истинна, вьседръжитель, сынъ въ има отче, цѣсар' истиннъ отъ истинна цѣсара, вѣчьноѥ и присно сы цѣсарьствиѥ имѣа коупно съ родивъшиимъ, ꙗкоже родивыи ѥго· обьште бо цѣсарьствиѥ, а не вьнѣ тождe чьсти сынови слово причаштаѥмо ѥстъ, не бо ни начьномо ни прибываѭште или оухоудѣѭште· мльчи, нъ ѥстъствьно и самотворьно по истинѣ· ѥдно бо цѣсарьство отьцоу и сватоуоумоу доухоу, ꙗкоже ѥдно цѣсарьство, ѥдно господьство, тѣмъ и ѥдинѣмъ поклон҃ениимъ слоужимъ ѥдно трьми сьставьѥнии божьство, без начала, бесътворениꙗ, не сългонимо, ни прѣмѣнимо. не бо ни отьць прѣстанетъ коли ѥже быти, ꙗкоже ѥстъ съставомъ, не бо ничтоже троица охоудѣѥ, или оустѫпитъ коли и присности или обьштъства и цѣсарьства· не бо, ꙗко чловѣкъ бысть сынъ божии, ї иже на н҃ь мѫчилъ, томоу прѣдолѣ, пльтиѭ то сьдѣлавъ ꙗже на зълааго ѥи врага побѣда тѫ сьдѣлавъ, тѣмь цѣсарь бысть, нъ ꙗко цѣсарь и богъ присно, того дѣлꙗ цѣсарь, ꙗкоже и породивыи ѥго, нын҃ѣ же и по рождении присно. не хоули христосова цѣсарьства, хоульниче, да не родивъшоуоумоу бесчьствиѥ сътвориши. аште вѣрьнъ ѥси,

вѣрьно приди къ Христосоу истинноуоумоу богоу нашемоу, а не акы прьвыи имѣѫ зълы свободы. аште ли робъ юси, съ страхомъ си господиноу покори са, словесы бо прѣпиражи са не приюзнивъ робъ, нъ ювѣ сѫпьрникъ. пишетъ бо са· не чътыи сына не чьтетъ отьца поустивъшаагo юго. мы же, възлюбьюнии, отъ кѫдоуже изидохомъ, наїдѣмъ, на слово въпиѭште· благословьюнъ градыи въ има господьнѣ, пастоухъ добрыи и благъи положитъ доушѫ своѭ за овьца своѩ, да юкоже овьца траваштиима вълкомь ов'цеѭ лачѫтъ ловьци, сице разоумьнъıимъ и доушегоубьнъıимъ вльком͠ъ себе си акы чловѣка положивъ старѣишина паствинѣ ловитвѫ сътворитъ оуловьшиимь, прѣжде оуловьюноуоумоу отъ н͠ихъ Ядамоу. благословьюнъ градыи въ има господьнѣ, богъ на дињвола, не ювѣ невидимоѭ силоѭ, нь немоштьноѭ пльтьѭ съвазати юже на ны крѣпькъ. благословьюнъ градъи въ има господьнѣ, цѣсарь на сѫпротивника, не вьседръжительства силоѭ и мѫдростиѭ, нъ мьнимъıимъ кръста боуиствомъ вь злоби саштаѩ змиѩ плѣнъ разграбитъ. благословьюнъ градыи въ има господьне, истовыи на лъжааго, съпасъ на прокоудьника, миротворьцъ на сѫпротивьника, чловѣколюбьць на ненавистьника чловѣкомъ. благословьюнъ градыи въ има господьнѣ, господь помилоуютъ тварь своѭ. благословьюнъ градыи въ има господьне, съпасъ прѣльштенааго чловѣка, роушитъ прѣльсть, освѣтитъ тъмьнъıѩ, оупразнитъ капиштемъ прѣльштениюе, и въ того мѣсто вьвести богопознаниюе съпасьно, освѣтити миръ, прогнати скврьнѫ и сты-

дость поустошьныихъ бога слоужениꙗ. благословьѥнъ градыи въ имѧ господьнѥ, ѥдинъ за многы и по мнозѣхъ избавитъ ништь родъ чловѣчьскъ отъ ржкы крѣпьшиихъ ѥго, и оубога и ништа отъ расхыштаѭштиихъ ѥго. благословесенъ грады въ имѧ господьнѥ, полиꙗтъ масломъ и виномъ въпадъшааго вь разбоиникы и прѣзьрѣна. благословесенъ градыи въ имѧ господьнѥ, съпастъ насъ собоѭ, ꙗкоже рече пророкъ· не ходатаи ни сълъ, нъ самъ господь сьпасе ѧ. сего дѣльма и мы благословимъ тѧ, господи, съ отцемъ и съ сватыимъ доухомь, прѣжде вѣкъ и вь вѣкы вѣкомь благословешенааго, прѣжде вѣкъ и до сели бесплътьно, нынꙗ же и вь вѣкы съ сватыимъ и бес прѣмѣны и безъ разлжкы сжштиимъ вьпльчениимъ. нъ да видимъ по томь, что глаголетъ сватоѥ еуагелиѥ· въшъдъшоу оубо господеви въ црькъве, придоша к нѥмоу слѣпии и хромии, и исцѣли ѧ вьсѧ. видѣвъше же старѣишины молитвьникомъ и фарисеи чоудеса, ꙗже сътвори, и дѣти зовѫшта и глаголѫшта· осанна, сыноу давыдовъ, благословьѥнъ градыи въ имѧ господьнѥ, не сътрьпѣша того чьсти. тѣмъ и пришъдъше к нѥмоу глаголаахѫ· не слышиши ли, что сии глаголѫтъ; нѣ ли ти тажько славимоу; нѣ ли ти печально слышаште отъ безълобьнъ дѣтии, ꙗже ѥдномоу богоу лѣпа; не повѣда ли прѣжде богъ пророкомъ, ꙗко славы своѥѧ иномоу не дамъ, то како ты чловѣкъ сы самъ сѧ твориши богъ; нъ что противѫ томоу трьпѣливыи, тъштивыи на милость, а поздьнъ на гнѣвъ; тръпитъ вьзбѣсьнѣвъшиимъ, цѣлитъ отъвѣтомъ обаштрениѥ, попинаѥ писаниꙗ,

прѣдъизводитъ съвѣдѣтельства творѧштиимъ, а не отъмештетъ сѧ въпроса. тѣмь рече· николиже ли мене слышасте пророкомь глаголѫшта· тогда разоумѣютъ, ꙗко азъ юсмъ глаголѧи пришълъ, ни ли пакы· из оустъ съсѫштиихъ младенииштъ съвръшилъ юси хвалѫ врагъ твоихъ ради, раздроушиши врага и мьстьника; юже юсте вы, иже законъ чтѫште и вѣдѫште и пророкы чтѫште мене въ законѣ и пророцѣхъ проповѣдаюмааго ослоушасте сѧ. мните бо оубо пронъирьствомъ въздръжаниꙗ пронъирити славѫ божиѭ, не разоумѣѭште, ꙗко, иже сѧ мене ослоушаютъ, и отьца сѧ ослоушаю. азъ бо отъ бога изидохъ, и вьнидохъ въ миръ, и моꙗ слава отьца моюго юстъ слава. обличении же сице неразоумьничьнъи съпаса нашего богомъ прѣмлькоша отъ пьрѣниꙗ, затвореномъ бывъшемъ оустомъ ихъ истиноѭ· ини же потръгнѫвъше безоумиꙗ съмыслъ съвѣтъ на нь творѣахѫ. мы же поимъ· велии господь нашъ и велиꙗ крѣпость юго, и разоумоу юго нѣстъ числа. си бо вьса быша, да отънемьлѧи грѣхъ мироу агньць и сынъ божии волеѭ на сьпасьнѫѭ страсть съ вами придетъ, и на продании станетъ, искоупоуѭштааго животворьноѭ кръвьѭ своюѭ миръ сьцѣнатъ трьмъ десатемь мѣдьниць, и пасха наша заколенъ бѫдетъ за ны Христос, да, иже чьстьноѭ юго кръвиѭ покропими и оустъны акы прагы назнаменаѭште, оубѣжатъ прокоуждаѭштааго орѫжиꙗ, и сице пострадавъи Христос и въставъ третии дьнь съ отьцемь и съ сватыимъ доухомь коупно вь славѣ и чьсти вьса тварь юмоу покланитъ сѧ· а к томоу прѣклонитъ сѧ юмоу вьсѣко колѣно небесъны-

ихъ и земьныихъ и прѣисподьнихъ, славѫ юмоу въздаѭште нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь амин.

Фотꙗ патриарха конъстантинꙗ града слово на връбницѫ и о Лазарѣ.

Ѥгда отрокꙑ ѡсанна въ вꙑшьнихъ вьпиѭшта цръкꙑ въстрѫбитъ, и свѣтълꙑи тъ и боголѣпьнꙑи гласъ къ себѣ привлѣкѫ, вꙑсокъ бѫдѫ потъштаниимъ, зъло бо аште радости прѣдолѣютъ поустошьное юстъство, а любꙑ не вѣстъ жьдати врѣмене зовѫшта, и оумомъ бꙑстромъ объхождѫ Виданиѭ, и рѫкама плешта ликоуѭ и съмѣшаѧ сꙗ скачѫ сь дѣтьми, побѣдънѫѭ пѣснь сь ними оутвр҄ждаѧ владꙑцѣ· ѡсанна въ вꙑшьнихъ, благословьюнъ градꙑи въ имꙗ господьне. егда ли пакꙑ вѣию носашта и сърѣтаѭшта Христоса и ликꙑ ставашта и стелашта ризꙑ съмоштрѫ, радоуѭ сꙗ такожде, юже виждѫ отрокꙑ простомъ ѩзꙑкомь и дѣлесемь пѣснь цѣсароу творашта. нъ придетъ ми тъгда паче жидовъскꙑ плакати сꙗ и ненавидѣти зълобꙑ, ꙗко отроци съмꙑслатъ, а отьци сꙗ на оубои творатъ, и младеньци богословатъ, а отьци на бога сꙗ творатъ. тъгда и книжьникъ самѣхъ виждѫ падъшѫѭ мѫдрость, славоѭ бо и лицемѣрьствомъ разоума горѣ зълѣ вьзнесъше сꙗ истинънꙑѧ и божиѧ мѫдрости по истинѣ отъпадоша. тъгда и оучитель ихъ плача сꙗ

ожесточанины срьдьца ихъ, ыко оучити инѣхъ порѫчени не быша достоини своюѭ зълобоѭ, ни съ своими оучениками въ радоу стати, и недѫгъ инѣхъ цѣлити обѣштавъши са сами послѣдними недѫгомъ, безоуминимъ, болѣша, величаниимъ страсти вьсѫ доушѫ зьлѣ обатривъше, и соугоубоѭ по истинѣ ыазеѭ болѣвъше· зьли бо сѫште и зьлѣ страждѫште не могоша и страсти своюа не чоути. лѣпо бо бѣ имъ врачоу пришъдъшоу и оу нихъ сѫштоу прижати юго, и рѣкы имъ цѣлении проливаѭштоу оудобь й без брашъна отъ омываѭштаго ихъ скврънъı своа очиштати и страстии своихъ омывати са· нъ волеѭ и чоувъства и оумъ свои коупьно зьлѣ ослѣпивъше своюго цѣлениы съвратиша са, и съпаса и творьца познати не рачиша· абъıша бо познали, сватъıи Паулъ рече, не быша господа славъı распали, не разоумѣша, не бо разоумѣша рачити, ижде бо хотѣние сѫпротивь бъıвлю, то и дрьжашта са страсти оумъ плѣноу бъıваютъ, и оума свобождениѥ вабимо на добро истинъı постижениѥ не идетъ. не разоумѣша аггелъı славимаго и пророкъı проповѣдаюмаго, не разоумѣша о деснѫѭ отца сѣдаштаго и на дѣвичоу рѫкоу носима и словесемь юднѣмь движѫшта, не разоумѣша на прѣстолѣ херовима сѣдаштаго и на осьлати носима и отрокъı хвалима и на страсть вольнѫѭ пришьдъша, не познаша ни разоумѣти изволиша, нъ нарицаюмиї са мѫдри быти обѫродѣша, и отъмьнѣ въ мыслехъ ихъ неразоумичьноѥ срьдьце. сии пророкъ из далеча глаголааше прѣдивида· слоухомъ слъıшат', и не разоумѣѭтъ, и видаште не видатъ, оудебелѣ бо срьдьце людии сихъ,

и оушима тажьцѣ слышаша, и очи си помѣжиша, да не видатъ очима, ни оушима слышатъ, ни срьдьцемъ разѹмѣѭтъ, и обрататъ са, да исцѣлѫ ѫ. повѣждь ми оубо, ѡ жидовине, ч҆то са пророкы величаюши, а прорицаюмаaго кориши; како ли вьлежиши кн҃игахъ, разоума написанъıихъ ослоушаѫ са; и отрочникы закона събираюши, а истовоѥ грозновьѥ ъърати попоуштаюши; и въ кн҃ижнъıихъ роудахъ вь поустошъ бьдиши, а иже вь н҃ихъ таинаaго не ископаюши, ни сьбереши злата; нъ и ни по законънъıимъ цвѣтиломъ съ любьвиѭ цвѣтъ обьмавъше, свѣтьли свѣтъло оувасти въ црьквьнѣѥмъ ликоуѭтъ чрьтозѣ, и иже въ благодѣти добрѣ воньѥтъ благочьстиѥ носатъ. а ты листвиимъ закрывъ очи си вьсь са тамо прѣда, ни отъ того дебельства болѣзни имѣѫ, ни къ цвѣтьца възороу личесе своѥго прѣведы, и ты бисръ адъскы, имиже са красатъ, зьлѣ оумножаюши, а христосови людиѥ тъ отъкриваѭ лѣпѣ, чистѫ по истинѣ приѥмьѭтъ истинънѫѭ зарѫ, и оу чрътога сѣдиши, из давъна са троуда, а пришъдъша зати не приѥмьюши, дръжимъ сы похотиѭ блѫда, по истинѣ събравъшъ без мѫжьства и въ сирѣхъ словесехъ безоума ѥдинъ, по истинѣ сии людиѥ жродиви а не мѫдри, ис пръва бо оучении на законѣ ни въ послѣд҃нимь мѣстѣ написани быша богопознаниꙗ. не слыша ли цѣсары Давыда божиѥмъ осваштениимь поѭшта· из оустъ младьнець ссѫштиихъ съвръшилъ ѥси хвалѫ врагъ твоихъ ради; не вѣроуюши ли пророкоу, вѣроуи акы жжицѣ, аште нѣси и словесы отъвръглъ жжичьства, из давьна бо та вѣмь дѣлесы отъвръгъша са

юго· прѣобидиши ли и акы пастоуха, оубои са акы цѣсарѩ, вѣстъ бо прѣтити акы цѣсарь сы, аште лѣнашта са или гнѣваѭшта почоує, и копиє блискаѭште са наведетъ, и паницеѭ желѣзноѭ пасетъ, и акы съсѫды глиннꙑ тълѣнии оуми съвръш’шаꙗ са сътъретъ. рьци сь нимъ великомъ гласомъ· из оустъ младьнець и съсѫштиихъ съвръшилъ єси хвалѫ. твоюмоу оумоу мьстити хота пришълъ єстъ съпасъ, твоюмоу мьстити хота хвалѫ младеньць оутврьждаює, по что своюмоу си завидиши съпасению; по что толми зълъ юси приꙗти благодѣти; аште не и се, юже зъло мьниши, а тебѣ юсть на добро, обаче твои зьлоби прѣдолѣютъ. ослоушаюши ли са, юже слыша, послоушаи юже видимаа. ни ли пророкоу вѣроуюши Исаиї вьпьѭштоу и глаголѭштоу· ꙗзыци на нѥмь навъкнѫтъ глаголати миръ, то ли не ꙗзыци на нѥмь истинѫ ꙗсно глаголѭтъ; не навъкоша ли хвалити младеништи мира; Христос бо юстъ миръ нашъ, юже срѣдьнѭѭ стѣнѫ враждꙑ разори, и югоже дѣлꙗ съ отьцемь и съ творьцемъ прѣжде зълѣ остѫпивъше сьмирени быхомъ. ни ли Захариꙗ сватꙑимъ доухомъ прѣжде проповѣда радостъ Сиѡноу· радоуи са, глагола, зѣло дьштї сиѡнꙗ, проповѣдаи дьшти иероусалимлꙗ, се, цѣсарь твои градетъ ти правьдивъ и съпасаꙗ, тъ кротъкъ и вьсѣдъ на осьла и жрѣба осьлатино. не имаши ли очию своюю прореченааго сьвѣдѣтелꙗ; нѣси ли юже прорицаюмо слышалъ; то же прѣдистоꙗште видиши. нѣ ли коупно съ словесꙑ дѣло пришъло; то нѣ ли кротъкъ; нѣ ли правьден; нѣ ли съпасаꙗ; нѣ ли вьсѣлъ на осьла; ни ли на нѥмь ꙗзыци

свѣтло миръ проповѣдаѭтъ; не приносатъ ли ѥмоу хвалꙑ дѣти; старчъ оумъ имѣѭштъ дѣти хвалѫ приносатъ, да вьсе заскопиѥ тъште слово покажетъ неприꙗзни, ѥлма бо ремьствомъ нѣкꙑимъ и оухождениимъ сеѧ жизни любо и зъло хоташта сътворити хвалѫ приносити славаштаѧ поштадитъ владꙑцѣ, младенииштъ бо ѥстьство не вѣстъ пронꙑриꙗ ни проскоупьства имѣти, ни работаѥтъ страсти льсті, нъ ꙗкоже имъ сватаагo доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии сватаагo доуха даръ въ оуши въложитъ, сице сии чоудодѣаниѥ хвалатъ, дѣти дарꙑ приносатъ, да вьси дѣлесемъ навꙑкнѫтъ, ꙗко не ѥже прѣтрѣбивъ оумъ имѣѭтъ, ти любиви сѫтъ пьрѣмь, и хотатъ стоудъ имѣти, тѣмь са таинꙑи подаѥтъ даръ, нъ иже чистомъ оумомъ и незълобивомъ срьдьцемъ приходатъ, тѣм' са благочьстиа отъкриваатъ разоумъ· ѥже бо вꙑше пꙑтаниꙗ ѥстъ, ти кто хоштетъ о томь пꙑтати ноуда са, а не по сватꙑимъ хода словесемь; то и ѥстьствиꙗ, а словеса, имиже са кꙑчитъ, гор'ко прѣтрьгнетъ, и богословьнаагo охоулитъ закона, и вьшиѭ ѥго охоулитъ, и пꙑтаѥмꙑѧ гонезнетъ сватости· дѣти хвалѫ приносатъ, да родителѧ обличатъ безакониꙗ, и вѣроуѭштииxъ обноватъ богопознаниѥ, ѥлико бо прѣдолѣваатъ оумоу и навꙑкнѫтъ не лѣпо мꙑслиѭ, мьнога вѣсть трѣбѣ сватаа, ꙗже въ чистѣxъ срьдьцихъ бескврьнꙑ витаѥтъ. тѣми инѣмъ истиньнꙑи ꙗвьꙗтъ разоумъ. тꙑ же и Лазара не видиши въставьша отъ гроба и мрьтваагo съ живꙑими сѫшта и на вечерни вьзлежашта, нъ оукроѧ мрьтваагo рѣшиши, а своѥго

невѣрьства не рѣшиши, и гробъны камы отъвалыюеши, а зависти доуша своюѧ гории творашта ти гнои не искыдаюши. и да видиши господьскомь повелѣниимь четврьтодьньна издаѭшта, то же ты на оубиюние и въскрѣсивьшааго пророкы оубивъшаѧ ржкы остриши. ѡ веле великоѥ несъмышлѥние, ѡ веле великоѥ неисцѣлимоѥ оужесточение, на толико ли безаконние обратиша оумъ, да отъ нихъже бѣ вѣровати лѣпо, не вѣроуѭтъ, ихъже дѣлма хвалити, хоулатъ, о нихъже славити и величати, не блажатъ, о нихъже пѣти и благодѣть въздаıати, коудатъ и богосварници бываѭтъ· сице бо обоихъ безоумиѥ, сице ихъ гръждение оудръжаниıа, оумы бо ихъ прѣльштениıа мечъ тъштанию оупоивъ не дастъ оумъноуоумоу очеси сквозѣ пролиıавъшии са на немь тьмѣ прозьрѣти ти на истиннъıѧ зара възьрѣти. сицевъ недѫгъ фарисеи и книжьникъ, иже прѣжде зъваниıа чътѫтъ и нарицати са оучителемъ величаѭтъ са, и широтоѭ подрагъ мьнаште са законъ съхранаште величаѭтъ, а ничсоже истинъı никакоже имѣѭште, ни благочьстиıа юдногоже словесе твораште. сицевъ остенъ зависти, юднѫ бо въглѫби ѭ въ доуши, и вьсего чловѣка оуıазви, и о добрѣ пешти са силѫ разори, и чоувъства, ıаже сѫтъ наитрѣбьши пѫти оучению, зѣло лютѣ прокоуди, ни разоумѣти юже на подобѫ, ни паматиѭ слоухъ оутврьждаѧ, ни чисто гладати даѧ видимъıихъ. мъı же оубѣжимъ, вьзлюбьюнии, доуши прокоудьнъıихъ страстии сихъ, бѣжимъ къıчениıа, югоже дѣлıа прьвоѥ сьпаде старѣишина бесплътьнъıихъ, бѣ-

жимъ зависти, аште и ничьсоже дѣлѣ, нъ твораштоуоумоу прокоуда бываѥт', аште и малы сьгнѣваатъ, ѥмоуже завидитъ, бѣжимъ кыченија и славы, имже истины постижениѥ прогонимо ѥстъ, бѣжимъ неоуподаренија и хоулы, то до старѣишины жьрьцемъ и книжници жидовьсти на Христоса оубиѥниѥ възбѣсиша. се, старѣишины жърцемь и книжьникомъ безоумьнѣиша младеньцемь сътвори, да не подражаимъ жидовьска жродьства, нъ дѣтьскоу позавидимъ благодарению, не старьць богодарению, нъ младеништъ богословьѥнию, не завистьливъıихъ невидѣнию, нъ хвалаштиихъ богопознанию, не оубоицъ неприıазньствоу, нъ младъıихъ безълобию. бѫдѣмъ и мы акы дѣти, господь бо рече· аште не обратите са, и бѫдете акы дѣти, не вьнидете вь цѣсарьство небесьноѥ, бѫдѣмъ дѣти безълоби, ничсоже зъла ни лютесе на доуши пишѫште, нъ вьсеѭ чистотоѭ и зъла кромѣ сѫшта знаменија благочьстънѫѭ вѣрѫ приѥмьѭшти и пишеми, да вьнидемъ вь цѣсарьствиѥ небесьноѥ, принесѣмъ вѣиѥ господеви милости и човѣколюбьствија, да вьнидемъ въ цѣсарьство небесьноѥ, сьраштамъ ѥго идѫшта на жрѣбати и жидовъско обличаѭшта безоумиѥ, а странамъ даѭшта сватость, съраштамъ стелѫште котыгы. како ѥже ништиимъ постилати; самъ бо на себѣ ништетѫ прия и вьпиѥтъ· по не сътвористе ѥдномоу сихъ малъıихъ братия моѥя, мьнѣ сътвористе. ѡ човѣколюбьствьнааго и сватаaго гласа· мьнѣ, рече, котыгы постилаѥши, ѥгда ништѧя одѣваѥши, мене съгрѣваѥши, ѥгда сихъ горькыя стоудени и болѣзни оурѣшиши. посте-

лꙗмъ юмоу котыгы, да сь дѣтьми намъ бѫдетъ вьпити пространьство· ѡсан҆на въ вышьн҃ихъ, благословьюнъ градꙑи въ има господьн҃е, благословьюнъ градꙑи рѫцѣ на крьстѣ пропати и страны къ себѣ си съвъкоупи, благословьюнъ градꙑи ада съвазана показати, а Ꙗдама отъ ѫзъ отърѣшити и паденига вьставити, благословьюнъ градꙑи мѫчению дрьжавѫ сътрътъ, а простꙑн҃ѫ на сетноюе пришъдꙑ пода, благословьюнъ градꙑи адова селишта испразнитъ, а небесьна жилишта многꙑихъ съпасаѭштихъ са испльнитъ, благословьюнъ градꙑи жрътвѫ собоѭ за нꙑ принесетъ и вьса оцѣстити грѣхꙑ и сь отьцьмь сꙑ състроити, благословьюнъ градъи съмрьти проклатъ, а въскрьсенига намъ обновитъ, работꙑ избавитъ а сꙑнобожьствига податъ. твоюе бо то, господи, сътворьшааго и отъ не сѫштиихъ насъ съставьша и съплескавъша, и падъша пакꙑ и съкроушеномъ бꙑвъшемъ въставити и съплескати, твоюего то юстъ чловѣколюбьствига, заблѫдивъшааго вьзискаатъ и отъ заблѫждения обратити, и прьвааго мѣста достоино сътворити, твои бо людию мꙑ и овьца паствинꙑ твоюѩ, и тебѣ вьси въсланꙗюм҆ са, и тебѣ славѫ и благодарению въздаюмъ коуп҆но съ отьцемъ и съ сватꙑимъ доухомь юдносѫштьнѣи и животвораштии и вьседръжаштии троици нꙑн҃ѣ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь амин.

Їѡанна архиепископа костантинѩ града златооустаaго слово о смокви вь великꙑи понедѣл҃ьникъ.

Око оубо вида или дѫбъ цвѣтьчанъ или источникъ силно текѫштъ тѣмь видѣниимъ тамо сѧ влѣчетъ, и срьдьчьнꙑи оумъ прѣвраштаат' тамо· такожде и оухо слꙑша словесꙑ дѣаниꙗ и повѣсти къ тѣмъ мꙑсль си простьретъ, ꙗко бꙑти такомоу тѣлесемь на томь мѣстѣ, а мꙑслиѭ на ономь, иждеже слово повѣстиѭ назнамена дѣло· сице и мьнѣ нꙑн҃ꙗ сълоучи сѧ, вьзлюбьѥниѥ. слꙑша бо ѥуагг҃елиста съповѣдаѭшта ꙗже вь Видании бꙑша Христосомъ дѣлеса о смокви, сьде ѥсмъ дѣлесемь, а оумом' себе си тамо сѫшта творѭ, и мьн҃ѭ сѧ нꙑн҃ꙗ вь слѣдꙑ идꙑ владꙑкꙑ Исоуса, и вида смокве прѣжде господьска запрѣштениꙗ прозабъшѫ и свѣтьлѫ, а по господьстѣ запрѣштении и драхло и соухо. за оутра, рече, Їсоус идꙑ въ градъ заал'ка, и видѣвъ смокве приде к' н҃еи, и ничсоже обрѣте на н҃еи развѣ листвиѥ тьчьѭ, и рече ѥи· не бѫди к' семоу плодъ отъ тебе вь вѣкꙑ, и тоу абиѥ оусъхнѫ. се вамъ нꙑнꙗ поч'тено бꙑстъ. прѣжасаѥтъ мѧ дѣло, дѣлитъ ми сѧ оумъ· ѥгда бо хоштѫ повѣстьнаꙗ съказати дѣлеса, тоу абиѥ съ видомъ чоудеса к н҃имь привлѣкѫтъ сѧ, и ꙗкоже аште к'то видит' вѣдро злато имѣѭште ѫтрь камениѥ чьстьноѥ, носаште на себѣ си таина написана, хоштетъ вѣдро видѣти бльштаниꙗ дѣл҃ьма, ставьꙗѥтъ сѧ пакꙑ о ѫтрьн҃иимъ камении, тъштитъ бо сѧ и

каменьнжѭ видѣти добротѫ и ѥже на нѥмь писано таиноѥ вѣдѣти· сице и азъ видѣвъ дѣлесе повѣсть свѣтълѫ и добрѫ сѫштѫ, тамо дръжѫ оумъ си, вьспать влѣкѫ же са пакы доуховьнымъ видомъ не разоумѣти чоудесъ. за оутра бо, рече, Ісоус мимо иды въ градъ възалка. ѡ несъказаѥмааго и несьвѣдомааго таинааго, възалка кръмаи вьсь миръ, иже отъ пати хлѣбъ патъ тысѫшть до сыти накрьми, тъ же възалкл, иже оумышлѥниимъ ѥднѣмъ водѫ на вино прѣтвори, ти възалка, иже отъ кала живѣ очи сътвори, възалка, иже по пѣнамъ влънъныимъ ходи, и ногоу въ водѣ не омочи, възал'ка, иже доуша ис тѣлесъ изводитъ, и пакы въводитъ сь словесемь. то како глаголѥтъ Исаиꙗ, богъ вѣчьнꙑи не възал'четъ, ни трѹдитъ са; Христос же богъ вьсѣчьскы нѣкде вѣроуѭштоуоумоу глаголѭштоуоумѹ· ис прьва бѣ слово, и слово бѣ оу бога, и богъ бѣ слово. како оубо вьзалка богъ; нъ възалка робиѥмъ образомъ, прѣкръми же пать тысашть, ꙗкоже вь нѥмь властельско хотѣниѥ. приде къ смокви видимыи чловѣкъ, бѣ же вьсьжде ѥже на нѥмъ разоумѣѥмоѥ божьство, видѣ смокве акы чловѣка бесплодьна, оусоуши ѭ словомь акы богъ, рече· не бѫди к' семоу отъ тебе плода вь вѣкы, и дѣло вь слѣдъ идѣаше, и тоу абиѥ смокы сьхнѣаше· слово чловѣчьско, нъ дѣло божьско. нъ велми трѣбѣ искати, вьзлюбьѥнии, вида смоковьнааго, отъ многыихъ съказано, ꙗкоже мьнѣ са мьнитъ, не по їстинѣ· обаче прѣжде варивъшиихъ вамъ бесѣдоуѥмъ съказаниꙗ, и о нѥмьже мы троудили са, прѣди принесемъ· бѣдно бо

разоумѣти въ повѣсти писменьнѣи лежаи оумъ, вь великѣ глѫбинѣ имѣꙗ съкръвен҆ таинаго сьꙗния. каꙗ бо бѣ бѣда словомъ исъхнѫти смокви, а не словомъ плода имѣти; ѥже бо словомъ исоуши ѭ, можааше и словомъ плодънѫ сътворити· ч҆то ли съгрѣши смокъі, аште кто речетъ, ѥгда не бѣ ѥи врѣмене, Маркоу еуагг҃елистоу глаголѭштоу зимѣ бъіти въ то врѣма; и аште не коѥ ѥстъ таиноѥ чловѣкъ дѣл҃ьма о н҃еи творимо, обраштетъ са и господ҆ по ѥдномоу образоу хвалимъ оубо, ꙗко словомъ оусоуши, зазорьнъ же, ꙗко безоума ѭ прокла. нъ лѣпо ѥстъ разоумѣти о семъ, вьзлюбьѥнии, чии образъ принесе смокви, не бо бѣ никоѥже Христосомъ бъіваѥмоѥ дѣло, ѥже и не имѣаше таинааго чловѣкъ дѣл҃ьма творимаа, бъшъѭ бо ни ѥдноже бѣ оть н҃его сътворено дѣло, ѥже нѣстъ дѣло оуспѣшъно, ни ѥдно, ѥже не вьпиꙗше истинѫ, ни ѥдино, ѥже не къ небесьноуоумоу приꙗтию подвигнѣаше оумъ. сеи смокви съказател҃е рѣша о жидовьстѣ съборѣ приложенѣ бъіти, къ н҃еиже, рече, приде господь ишта на н҃еи плода вѣръі, и не обрѣте на н҃еи, нъ тъчиѭ и словесъі пророчьскъіими и законънъіими акъі листвиѥмь красаште са, тѣмь и оусоуши ѭ рекъі· не бѫди къ семоу плодъ отъ тебе вь вѣкъі. нъ азъ съказанию семоу тъштѫ са въпрѣкъі глаголати, възлюбьѥниѥ, не бо сице ѥстъ истина, разоумъ· како бо прокла господь глагол҃аи, благословествите, а не кльнѣте; како ли и съборъ прокла, и оусоуши глагол҃аи, не приде сынъ чловѣчьскъіи погоубитъ нъ възискатъ и съпастъ погыбьшеѥ; аште ли кто ѥште вьпрѣкъі глагол҃етъ, и пьритъ са

глагола, жидовьстѣ съборѣ приложенѣ бꙑти смокви, вѣштаї, како ис корениꙗ оусъхꙑи съборъ сладъкааго Павла прорасти; вѣ и Ꙗкула и Прискула и мнози ини, и инѣхъ по радоу нꙑнꙗ именъ множьства дѣльма словесъ миноуѭ глаголати. и ꙗкоже ні бъшъѭ отъринѫ люди жидовъскꙑ господь, сьвѣдѣтельствоуѥтъ ми Павьлъ глагола· глаголѫ оубо· дѣѥши отъринѫ люди своѩ господь; не бѫди, небонъ и азъ издраилитѣнинъ ѥсмъ отъ сѣмене авраамьꙗ, племене веньꙗминꙗ, не отъринѫ господь людии своихъ, нъ и съпасениѥ людьмъ тѣмъ вь послѣдьнаꙗ дьни обѣшта, ѥже глаголетъ· ѥгда коньцъ ѩзыкъ вьлѣзетъ, тъгда вьсь Издраиль съпасетъ са. аште бо и бози врази бꙑша жидове, насъ дѣльма бꙑша, да мꙑ тѣхъ ослоушаниѥмъ съмилимъ са, ꙗкоже сьвѣдѣтельствоуѥтъ ми Павьлъ глагола· по благовѣштению, рече, врази васъ дѣльма, и по избьранию, вьзлюбьѥнии, отьцъ дѣльма, бес каꙗзни дарове избавьѥниѥ свато. вьзискати оубо лѣпо, вьзлюбьѥнии, словесе ѥже о смок'ви, чии принесе образъ· нъ аште тꙑ Ꙗдама поманеши, ѥгда въ породѣ обнажа, коѥго дѫба листвиѥ вьзьмъ и съшивъ себѣ си одеждѫ сътвори, оузьриши, како въ правьдѫ ѭ оусоуши. не то ли листвие смоквино вьзьмъ свои стоудъ покрꙑвааше; приде оубо господь, и ꙗже ѥште въ та вьниде, смокви тоѩ стꙑдька покровишта словесемъ оусоуши· отъна ти оубожьство, и дастъ ти богатьство, отъна ти стоуда покровишта, и дастъ акꙑ снѣгъ одеждѫ водоѭ и доухомь истьканѫ, оусоуши листвиѥ смок'ви, и въздастъ изноурениꙗ доуша. каꙗ изноурениꙗ; ꙗже змиꙗ изноури

въ породѣ, сь аггелы равьнѫѭ жизнь, породьнѫѭ пиштѫ, неистьлѣнныѩ одеждѫ. нъ обратимъ са на начатъкъ. за оутра, рече, въсхода въ градъ Ісоус възалка. за оутра, югда ношть прѣльсти мимо иде, и на оутриѩ Христос вьскрьсениѩ свѣтъ просвѣти мирови, оутриѩ бо Христос, ѩкоже рече пророкъ· акы оутрию готово обраштемъ юго. за оутра въсхода въ градъ Ісоус. за оутра, югда тьмьнаа сьмрьть свѣтомъ славы христосовы изгыбе, и златыѩ зара правьдьною сльньце въ отьмнѥнъıихъ срьдьцихъ просвѣти. за оутра, югда топлы зара божьства прострѣ, и омрьтвѣвъша диѩволомъ доуша растопи. нѣстъ, юже оукрыютъ топлоты юго, стоуденъıимъ бо грѣхомъ диѩволъ чловѣчьска срьдьца оумр'тви. тѣмь пророкъ молѩше са глагола· раждьзи истесѣ мои и срьдьце ми, стоудениѩ бо нечьстиѩ вьсе чловѣчьство оувазано бѣаше, тѣмь вьси пророци коуп'но молѩхѫ са къ богоу глаголѭште· обрати плѣнѥние наше акы водотѣча вь югъ, рекше ѩкоже югъ топлѣ възвѣѩвъ помрьзъшаѩ воды на прьвою юстъство водъною приводитъ, сице и насъ, юже грѣхомъ диѩволемъ оумрьштени юсмъ, и акы югъ възвѣѩвъши благодѣть христосовѫ на прьвою юстьство приведе нетьлѣньѩ. то топлою възвѣѩние югово и невѣста цркъı вь пѣтиїхъ пѣтии призываатъ глаголѭшти· вьстани, сѣвере, и приди, юже, провѣи градъ ми, да потекѫтъ добрыѩ вонѧ. за оутра, рече, въсхода Ісоус, добро юже въсхода, да назнаменоуютъ, ѩко и пророкъ, испадъшаго Адама, пакы пришъдъ господь нашь на тожде мѣсто въсхода градѣше. за оутра въсхода въ

градʼ. градъ нынѧ слышавъ не долоу гладаи, нъ горьнѧго Иероусалима небесьноѥ мѣсто, небонъ житиѥ наше на небесехъ ѥстъ. за оутра Їсоус въсхода възалка въ градъ, възалʼка не на пиштѫ чловѣчьскѫ, нъ на жизнь чловѣчьскѫ, моѥ бо крашьно, рече, ѥстъ, да сътворѫ волѫ отьчѫ си, да вѣроуѭтъ, ѥгоже поусти онъ, вѣроужи бо вь нѥго, ѩкоже рече самъ, не оумьретъ вь вѣкʼ. за оутра въсхода Їсоус въ градъ възалка, и видѣвъ смокве приде к нѥи. добро ѩко приде къ нѥи, абы бо минѫлъ смокве, имѣли бы смокви змиѩ гнѣздо своѥ бесъмрьти. нъ приде къ смокви, и оусоуши ѭ. подъ такоѭ смокъвиѭ сѫшта Нафанаилѩ видѣ господа, прѣжде бо та, рече, филипова възъваниѩ сѫшта подъ смокъвиѭ видѣхъ та. сиѭ смокве из далече пророкъ хоташтн ѥи бес плода быти глаголааше· вьзидѫ вь люди пришьльствиѩ моѥго, за нѥ смокы плода не сътвори. на сицѫ смокве вьзлѣзе Закʼхеи видѣтъ господа, и к нѥмоу рече· скоро сьлѣзи. добрѣ же еуаггелистъ рече дивиѩ смокы о Закʼхеи, да съкажетъ, ѩко широкъ и пространъи пѫть дивии приплетенъ ѥстъ, отъндоуже са раждаютъ зъла сьмрьть. о смокви и о женѣ любодѣици и о бесѣдѣ ѥѩ льстьнѣ. приде къ смокви господь· си смокы образъ приношааше широкааго и пространаагo пѫти водаштааго въ пагоубѫ, плоскъ ѥстъ листъ смоквинъ и остръ, сврабьно ѥстъ грѣхъ, широкъıимъ и пространъıимъ моремь въвода въ пагоубѫ, сладъкъ ѥстъ плодъ смокве и сльзъкъ, сладъка ѥстъ сласть водаштиѩ вь грѣхъ, приближаѭштиихъ са к нѥи растрьзоваютъ, бѣжи ѥѩ въкоуса, сладъка ти ѥстъ

въкоушаѭште, нъ горька по въкоусѣ, медъ бо каплетъ отъ оустьноу жены блждьны, ꙗже вь врѣма помажетъ грьтань твои, нъ послѣжде горьчаѥ зльчи обраштеши и острѣѥ паче меча обоюдоу остра. блждьница ѥстъ сласть, сладъко ти бесѣдоуѥтъ съ прьва, таи въпоуштаѭшти бесѣдоѭ горесть съмрьтънѫѭ· сица бѣ и змиꙗ, сладька бесѣдоѭ, нъ горька льстиѭ, сладько въкоушениѥ, нъ горько падениѥ· бѣгаи блждьница сласти, сладъко сь нѥѭ бесѣдоуѭште, а горькыихъ та строупъ насыштаѭшта, бѣгаи сласти, акы Илиꙗ Иезавели. приде господь сь небесъ, жадаѩ жизни чловѣчьскы, обрѣте широкыи и пространыи пѫть жизни сеѩ строѩшть, приде къ нѥмоу, обрѣте листвиѥмъ красоуѭште са, не имѣѭштъ же и плода сьмрьти. по чьто; по нѥ не бѣ врѣма, се бо приложи еуаггелистъ· не бо имѣ, рече, плода, не бѣ бо врѣма. како бо можааше ѥште съмрьтьнъ плодъ сътворити и Їсоусоу пришъдъшоу и вьскръсениѥ мирови проповѣдаѭштоу; не бѣ ѥи врѣма плодъ сътворити съмрьтьнъ, цѣсарьствова бо сьмрьть отъ Ꙗдама до Мѡусиѩ рекше до закона, вѣстъ бо писаниѥ закономъ нарицати Мѡусиѭ, ꙗкоже въ еуаггелии рече· имѣѭтъ Моусиѭ и пророкы. и чьто к нѥи господь; не бѫди отъ тебе плода вь вѣкы, и оусъхнѫ смокы, и коньча са писаниѥ· низъ паде сьмрьть до побѣждениꙗ. кьде ти, сьмрьти, жало; кьде ти, аде, побѣда; чьто ли, ꙗко зимѣ глаголетъ еуаггелистъ быти въ то врѣма, вь нѥже смокы листвиѥмъ красоуꙗше; нъ оуто заштицаѩ ѥдначе грѣхоу цвьтѫштоу быти, диꙗволю снѣгоу лежаштоу по вьсемоу чло-

вѣчьствоу· прѣжде бо мироу старѣишинѣ Христосоу пришьствиꙗ многы недѫгы чловѣчьскы избавиаше са родъ, къ капиштемъ слоужению и на пѣсни и на блѫждениꙗ женомъ· пришъдъ же господь миръ нашъ съпрата са противънꙑихъ чловѣкъ скврънꙑ мѫташтаа жизни сеѧ сласти сланоѥ море и пѣнънꙑѧ страсти и вльнꙑ, и оусоуши смокве и вьсади крьстъ вѣроѭ цвьташтъ и жизниѭ вьсѣмъ сиꙗѭштъ, ѥмоуже крьстоу корениѥ вь земьѭ въложено бꙑстъ ꙗвлꙗѧ на небеса възложенꙑ, ѥмоуже листвиѥ бестарости и цвѣтьць не оуважда и плодъ бесъмрьти, ѥже дрѣво и Давꙑдъ поминаатъ глагола· и бѫдетъ акꙑ дрѣво сажденоѥ при исходиштиихъ водъ, ѥже плодъ свои дастъ вь врѣма своѥ, и листъ ѥго не оупадетъ, се дрѣво поминаатъ и мѫдрость глаголѫшти· дрѣво жизни ѥстъ вьсѣмъ дрьжаштиимъ са ѥѧ, се дрѣво пророчьскомъ окомь видѣвъ Иеремиꙗ жидꙑ хоташте Христосоу издѣлати, прѣмо лицоу жидомъ рече глагола имъ· идѣмъ, въложимъ дрѣво въ хлѣбъ ѥмꙋ, и сътрѣмъ ѥго отъ земьѧ живꙑихъ. дрѣво крьстъ, хлѣбъ пльть христосова· вьзьмъ господь хлѣбъ рече· се ѥстъ пльть моꙗ за вꙑ ломимаꙗ за оставьѥниѥ грѣховъ, на семь дрѣвѣ крьстьнѣѣмъ рѫцѣ простьръ, по въздоухоу параштa силꙑ разгънавъ безблазнꙑ намъ на небеса пѫтьшъствиѥ оуготови, лѣствицѫ намъ вѣрѫ отъ земьѧ на небо поставивъ· и се чоудьно, аште слоушаѥте, вьзлюбьѥнии, ста дрѣво крьстьное, на немъже пропаша истинънꙑи виноградъ глаголаи· азъ ѥсмъ виноградъ, и бꙑстъ диꙗволоу лоза съмрьть, намъ лоза животьна,

бъістъ намъ лоза богоносьнаꙗ, зною грѣховънꙑи нашъ съпратаѭшти, ꙗко сѣнь покоꙗ намъ даѭшти. подъ сѣниѭ ѥѩ сѣдаи глаголетъ Соломономъ реченꙑи· подъ сѣнь ѥмоу помꙑслихъ, и сѣдохъ, и плодъ ѥѩ сладъкъ вь грътани ми. сеи сѣни надѣ'въ са блаженꙑи Даυидъ глаголааше· сѣни крилоу твоѥю надѣѭ са· до коли; доньжде минетъ безаконию моѥ. ѡ чоудноѥ дѣло и таиноѥ ново. источьникъ на дѫбоу бѣаше, а крьстъ отъ него напаѩѥмъ бѣаше, воденъ болѭштеѭ вь ребра кръвь и водѫ испоусти, и водоѭ поливаѥмо корениꙗ, да бесъмрьтънꙑими плодꙑ вѣроуѭштиимъ присно цвьтетъ. ѡ дѫбе блаженꙑи, ѥгоже цѣсаре чътѫтъ, властеле и вельмѫжа любатъ, мѫжи же и женꙑ и въсе ѥстъство и тварь човѣчьска стражь иматъ, ѥгоже бѣси оужасаѭтъ са, и диꙗволъ трепештетъ, ѥго аггели хвалат', и небеса благословатъ, апостоли проповѣдаѭтъ, и црькви поѭтъ, на немъ распънъшааго са господа Христоса, ѥмоуже слава и дръжава нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Сватааго Їѡанна златооустааго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ионѣ и о Давꙑдѣ.

Вьсѣмъ намъ по радоу на части пѣснь поꙗ обиде блаженꙑи Даυидъ· исповѣмь са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, повѣмь вьса чоудеса твоꙗ. ѡ веле великоѥ сѫмьнѣниѥ блаженааго Давꙑда съгрѣшивъ-

шаго и небрѣгъшаго себе, аще бо и акы чловѣкъ поплъзъ са паде, обаче акы чловѣкъ исповѣда са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьд'цемь моим', аще бо са тебѣ не исповѣмъ, грѣхъ не гонезнѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемъ моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣмъ, акы снѣгъ не оубѣлѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, льстьць диꙗволъ оубоиства прѣлюбодѣиство ржгаѫ са не останетъ са мене. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдцемь моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, на прьвѫѭ чьсть не вьзидѫ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣм' срьдьцемъ моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, сынъ плътънꙑи не могѫ са нарешти. исповѣмъ са тебе, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, доухъ сватꙑи ничтоже не бесѣдоуєтъ къ мьнѣ. никтоже оубо пати десатъ ѱалма извꙑкнѫти можетъ, лѣпо єже єстъ комоуждо приходащиїхъ къ чьстъноуоумоу крьщению глаголати блаженааго Давꙑда словеса і҃· исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемь моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, ветъхааго чловѣка не съвлѣкѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ новꙑи чловѣкъ не одеждѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемь моимъ, аще бо са тебѣ не исповѣдѣ, въ вѣрьнꙑихъ паствѣ не примѣшѫ са. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмъ срьдьцемъ моимъ, послоушахъ бо тебе глаголѫща· не стꙑди са исповѣдати грѣхꙑ своꙗ. исповѣмъ са тебѣ, господи, вьсѣмь срьдьцемъ моимъ,

слъшахъ бо тебе опасно глаголѧшта· не придохъ призватъ правьдьныхъ нъ грѣшьныѩ на покаание. годъ же се и блаженааго Паула на срѣдѫ извести бесѣды· къыѩ се; ѩже рече· нынѣ врѣмѧ благопримичьно. кое врѣмѧ; алканиѩ оукрашение. кое врѣмѧ; ништиихъ прилюбьѥниѩ свѣтьлость. кое врѣмѧ; покааниѩ жатвѫ. нынѣ врѣмѧ примичьно, нынѣ врѣмѧ сьпасению. се же самъ сьборникъ пиша глаголетъ· врѣмѧ плакати сѧ, врѣмѧ смиѩти сѧ. послоушаи добрѣ, ничтоже бездразоума глаголетъ сватое писание, нъ вьсе божиѩ доуха испльнь· врѣмѧ плакати сѧ, врѣмѧ кланѩти сѧ· врѣмѧ плакати сѧ грѣха и врѣмѧ смиѩти сѧ сьпасению, смиѩти сѧ а не посмиѩти сѧ, ино бо смѣхъ порѫганиѩ, инъ же на оуспѣхъ· и ѩко не лъжѫ, се вьникни, и сватааго писаниѩ вьземи оуказаниѩ и о рѫжьнѣѥмъ смѣсѣ послоушаи Соломона въ мѫдростехъ глаголѫшта· безоумьлю, въ смѣсѣ твориши зъло, о добрѣѥмъ же смѣсѣ и оуспѣшьнѣѥмь послоушаи Їѩкова глаголѫшта· вьсего дара нечьстива не приїметъ, истинна же оуста не насытатъ сѧ смѣха. да добрѣ глагола сьборьникъ· врѣмѧ смиѩти сѧ, врѣмѧ плакати сѧ грѣха, врѣмѧ же вьзлюбити правьдѫ, правьдивъ бо господь, и правьды вьзлюби· бывлатъ бо врѣмѧ поврѣшти враждьды и пакы не небрѣшти любьве. нъ послоушаимъ блаженааго Павла глаголѫшта· да не заидетъ сльн҆це вь гнѣвѣ вашемъ, врѣмѧ ис корене ископати нечьстие и врѣмѧ вьсадити благочьстие. се же бо и господь нашъ пиша Иеремии пророкоу ѡ трьнии порастьшиимъ жидовьска мѣста глаголааше к немоу· се поставьѩѭ та дьнесь и корение

ископати и пакы въсадити, оборити и пакы създати, ис корене ископати многобожьство а въсадити юдинж власть, ис корене ископати и създати, ис корене ископати елинъска трѣбишта, а създати мжченичьскы цръкъви. се поставьюж та дьньсь, не въ оуреченъи дьнь, разоумѣваи, нъ въ инж и присно, юкоже рече сватыи Паулъ· дьньсь аште гласъ юго оуслышите, не ожестите срьдьць вашихъ, юко въ прогнѣвании, си рѣчъ, вь ньже дьнь слышите господь глаголжштъ, покаите са, приближи бо са цѣсарьство небесною· не ожестите срьдьць вашихъ, акы творимиї са чисти, си же не тъчьюж прѣжде кръштения и въ законѣ, нъ и по кръштении благодѣти. самъ бо тъ владыка Христос въ инѣхъ словесехъ своимъ оученикомъ прѣдаж глаголаше· правь глаголж вамъ, юже да съвяжете на земи, бждетъ съвязано на небеси, то же не просто словесы къ нимъ, нъ и дѣлесемь виннъ сътвори своя оученикы рѣшити и вязати. възьри прѣжде вьсѣхъ на блаженааго Петра, како съвяза съмрьтиж съвѣштавъша са на лъжж Ананиж и Сапфирж, како ли раздрѣши жзж отъ рода хромоуоумоу, томь часѣ нозѣ юмоу оутвьрдивъ. что рекжтъ прѣмо семоу творяштии са чисти, чистѣишихъ себе, а сами сжште вьсѣхъ нечистѣише; не бо никтоже чистъ, аште и юдинъ дьнь поживетъ на земи. что противж семоу рекжтъ дръзаюштиї глаголати поустошъныими оустъ· мьнѣ ли юстъ пришъдъше къ семоу попоу ти исповѣдати грѣхы своя, юже многъкраты паче мене сьгрѣши; како можетъ таковъ сы чловѣкъ грѣшьнъ грѣхы заглаждати; нъ добро вь врѣмя

алчъбы покаанию прѣди положити цѣльбы твоихъ владии. ѡ чловѣчине, дѣкши ли бо къ чловѣкоу приходиши; или чловѣкъ тебѣ оставьюетъ грѣхы; къ владыцѣ богови приходиши, молитвьникомъ праштаѭшта тебе грѣхомъ, ходатаи ти и господинъ юстъ попъ къ богоу, по что оубо осѫждаюши, югоже богъ не осѫждаютъ, доньжде юстъ попъ; и богъ дастъ юмоу попьство· не отъмешти са възьмати оть нѥго божиѭ сватость, не бо подаютъ ти оставьюние грѣхомъ, нъ старѣишина молитвьникомъ, юже юмоу дастъ попъство. а ꙗкоже не тъчьѭ въ благодѣти, нъ прѣжде благодѣти присно съпасениюе чловѣкомъ вьсѣхъ богъ чловѣкомъ творитъ, сего дѣлꙗ владыка нашъ въчловѣчи са, ходатаи къ богоу и чловѣкомъ, вѣсте сами, зѣло сѫште слoволюбьць съказаниюе облаженааго Даѵида, юже нынꙗ чоу извѣшта· исповѣмь са тебѣ, господи, вьсѣмь сръдьцемъ моимъ. како Даѵидъ въ оубииство и любодѣиство въпадъ въ зьлѣ прѣбывааше, не исповѣды са; что же оубо сътвори богъ, да и сего на покаание поустит ъ, и образы сътвори покаанию, да покаание приметъ; поусти к' нѥмоу Надана пророка инѣмь лицемь юже на нь таи творашта· пришъдъ бо нареченыи пророкъ къ Даѵидоу рече· цѣсарю, имамъ ти нѣчто сьвѣштати. рече Даѵдъ· скоро глаголи. пророкъ же Наданъ рече· чловѣкъ нѣкто бѣ богатъ, имѣа скоты и чрѣды многы, чловѣкъ же пакы бѣ оубогъ, имѣа телицѫ юдинѫ, ꙗже на трепезѣ сь нимъ ꙗдѣаше, и чашѫ юдинѫ сь нимь пиꙗаше, и на лонѣ юмоу съпааше. богата Даѵида нарича а ништа Оурию, что оубо Наданъ рече; штоу-

ждии къ богатоуоумоу, ботатыи бо штада своꙗ чрѣды поустивъ поꙗ телицѫ ништаадго, и закла ѭ штоуждемоу, цѣсарь же Даоуидъ, аште въ грѣхъ вѣ въпалъ, обаче въ правъдѫ вѣ обличенъ ово плътьнъıимъ съгрѣшениимъ, а дроугоѥ доушьнъıимъ исправьѥнии м', отъвѣштавъ бо съ гнѣвомъ рече· живъ господь, достоинъ ѥстъ съмрьти таковъıи, а телицѫ да жлѣдетъ седмоpо седмицеѭ· прѣстѫпаѥ законъ Даоуидъ, законъ четворо четворицеѭ оуpече. что же Надан' къ Даоуидоу рече; ты ѥси, цѣсароу, сътвоpивъıи то, та же Даоуидъ мѫдръ сы и въ съмъıслѣ живы не възвелича са цѣсаръскоѭ чьстиѭ, не мѫчи ѥго, ни глагола· кто сии ѥстъ, иже дръзнѫ прѣдъ всѣми хоулѫ мьнѣ толикѫ извѣштати; вѣдѣ'ше бо ꙗвѣ, ꙗко цѣсарь сы подъ властиѭ ѥстъ цѣсароу, им'же никтоже цѣсарьмъ владетъ, тъчьѭ слъıша Даоуидъ, и абиѥ отъвѣшта· съгрѣшихъ господеви си, и Наданъ тоу абиѥ рече· господь остави съгрѣшениѥ твоѥ, не имаши оумрѣти. ѡ Надане, чимъ дръзнѫвъ отъвѣштати хоштеши; наватомъ поѥм'ѥмъ. къ богоу съгрѣши Даоуидъ, томоу са исповѣда. чимъ вѣси, прости ли ѥго или не прости; прѣжде вꙑкни, ти тъгда оучи. и Наданъ рече· мьнѣ порѫчи богъ соугоубь даоуидовъ пѫть, к'то поѥмьѥтъ врачеви троуждаѭштоу са и толикъ пѫть вьземьѭштоу, ꙗвѣ оукажетъ, ꙗко не тъчьѭ въ благодѣти, нъ и прѣжде благодѣти чловѣкꙑ богъ съпасениѥ далъ ѥстъ. вьзьмъ же и маломь съказаниѥм' на ꙗвьѥниѥ глаголемъıимъ съкажи ми, ѡ чловѣче, ѥже са твориши покаанию сѫпротивьникъ, съкажи ми, кого чловѣка

съгрѣшив'ша и въ тьмницѫ въвръженоу бывъшоу старѣишиноѭ и хоташтааего или камо испоустити или въ кѫѭ мѫкѫ прѣдати, дѣѩши ли приходитъ самъ къ старѣишинѣ, ти молитъ са, да бы напасти избылъ; не поиштетъ самъ ходатаꙗ себѣ, да ꙗвѣ издрекѫ, и мьн҃ьшааго себе, да бы тъчьѭ кыимъ избыти ѥмоу зъла, да ли о пльтьнѣѣмь оучин҃ению а о доуховьнѣѣмь безаконию. нъ, ѡ чловѣче, аште сего дѣлꙗ не хоштеши прити на покаꙗзнь, ꙗко чловѣкъ ѥстъ попъ грѣшьнъ, то и не кръсти са, чловѣкъ бо ѥстъ кръстаи та, ни сватааго комканиꙗ вьземи, чловѣкъ бо ѥстъ дробаи е· да аште томоу вѣроуѥши, ꙗко вѣрѫ иматъ, то и то вѣроѭ приими, ꙗкоже бо кръста и приноса бескврънѫѭ жрътвѫ иного ничсоже творитъ, нъ тъчьѭ рѫцѣ въздвигнетъ къ сватѣи троици чистѣи, сице и покаꙗние тебѣ оурицаѩи иного ничсоже творитъ, нъ тъчиѭ ѩзыкомъ съпасение тебѣ творитъ. нъ абиѥ рекѫтъ са противьници, да аште се сице ѥстъ, и не хоташте приѩти по кръштении покааниѥмъ съпасениꙗ, по что блаженыи Петръ Ананиѭ и Сапфирѫ тоу абиѥ оумори, а не покааниѥмъ ѥю обрати; сице бо дроузии глаголѫтъ. нъ послоушаи добрѣ, не съкры блаженъи Петръ цѣльбы покааниꙗ, нъ Ананиꙗ и Сапфира, ꙗже въ толикѫ напасть въпадоста, ни рачиста вьзискати покаꙗзньнꙑѩ готовъ цѣльбы, нъ сь неприꙗзниномъ показаниимъ погыбоста и съ словомъ имѣниимъ. тъгда бо истовоѥ пока'ниѥ, ѥгда бо не рѣчиѭ ч'томо ѥстъ, нъ ѥгда дѣлесы знаѥмо, ѥстъ бо каꙗние от' вьсеѩ доуша износимо, и ѥстъ покаание прѣпрость въ граждане҃хъ вьзискаѥмо, имже

ови съпасаѥми сѫтъ, а дроугыї осѫждаѥми. покаꙗ са блаженъıи Петр' и зълъıи Июда, нъ Петръ добрѣ покаꙗвъ са и плакавъ са и отъвръжениѥ слъзами омъıвъ въ прьвъıѩ пакъı вѣръı сиꙗниѥ вьниде, а Июда обидѣ покаяниѥ· аште и сьребро повръже жидомъ, и рече им'· съгрѣшихъ прѣдавъ кръвь без винъı, обаче не въста, ни въсплака са, ни сътвори ничсоже добръı покаꙗзни, нъ тъчиѭ сило исплетъ диꙗволоу извѣстъ са сътвори. нъ абиѥ рекѫтъ сѫпротивьници, не бо решти не вѣмь ихъ зълъıихъ бесѣдъ· что оубо Симонъ вльхвъ кръстивъ са и разгнѣвавъ са и Петромъ осѫжденъ даръı принесъ, да не продаѥмъıи даръ коупитъ, покаяниꙗ въспроситъ; не отъвѣшта ли ѥмоу блаженъıи Петръ, рекъı· покаи са отъ зълоби сеѩ, и моли са господеви; то по что оубо Анани и Сапфирѣ не рече сихъжде словесъ· покаита са отъ зълоби ваю; сица бо ихъ бесѣдъı. нъ послоушаи разоумичьно, не рѫгаѥмъ ѥстъ сватааго даръ, Ананиꙗ бо и Сапфира, обличаѥмъ блаженъıимъ Петромь, и слъıшашта оть нѥго, ꙗко, что са сьвѣштаста искоусъ сътворити доухомъ господьнѥмь; не исповѣдаста своѥго грѣха, не припадоста, не молиста са, не рѣста, ꙗко акъı чловѣка съгрѣшиховѣ, нъ что обличаѥма Петромь противиста са ѥмоу бесадамъ, мнашта оутаити са ѥго, а не съмъıслашта, ꙗко нѣ кде са порѫгати сватоуоумоу доухоу. тѣмь томоу абиѥ блаженъı Петръ разгнѣвавь са достоинъ има отъвѣтъ отъвѣшта. а Симонъ слъıшавъ отъ блаженааго Петра· съребро твоѥ съ тобоѭ бѫди въ пагоубѫ, ꙗко даръ божии мьнѣ имѣниемъ имѣниимь притажати, то слъıшавъ не

разгнѣва са, не пожали си, не отъстжпи, нъ оукоры и хоулы, акы добрыѧ цѣльбы приимъ, не тъчьѭ Петрови, нъ и вьсѣмъ апостоломъ припадаѧ глаголааше· молите са за ма господеви, да не бы пришъло ничтоже на ма, ихъже извѣштасте, велми съгрѣшихъ· не дръзнѫ собоѭ богови помолити са, вы са помолите за ма, вы бѫдѣте ходатаи, сътворите молитвѫ за мене. добрѣ оубо глагола съборьникъ· врѣма плакати са и врѣма кланꙗти са покланиѥ любаштиимъ. сице бо и великыи Їѡсифъ плакавъ са, прозьра пророчьскы имъ окомъ, приложивъ са къ блаженоуоумоу Даоуидоу глаголѭштоумоу· сѣѭштии сльзами въ радость пожьнѫтъ, вьсѣꙗ Їѡсифъ слъзы братолюбьствиꙗ, и пожа вѣньць цѣсарьствиꙗ, вѣсте бо вьси авѣ, ꙗко дивъноѥ то познаниѥ. видѣвъ Їѡсифъ своѭ братиѭ, ихъже братиѭ не хотѣ нарешти, каꙗ бо томь братиꙗ, ꙗже отъ двою на десате пленицоу ѥд҆нѫ отъ себе истръгнѫша; нъ обаче Їѡсифъ печали великы на милость прѣложивъ, падъ на выи братии плака са о нихъ. по что на выи, а не иномь мѣстѣ; сь лѣпоты на выꙗхъ ихъ плака, иже съвръгоша ꙗрьмъ братьства сь себе. видѣ ли кротость и въздръжаниѥ мѫжа; нъ рекѫтъ нѣции о Їѡсифѣ, ꙗко бѣдоѭ одръжимъ и въ штоуждеи странѣ сы и не имѣѧ чловѣчьскы помошти ни застѫпа, сего дѣлꙗ кротость имѣаше и сьмѣрениѥ. нъ слоушаи разоумьно, сице глаголаи обилиѥмъ бесѣдоуѥши, а не правдоѭ, самъ бо Їѡсифъ добростиѭ своѥѭ и въздръжаниимъ въ отьчѫ доброст бѣ облѣченъ. Їѡсифа поманѫвъше и свѣтъ тъ приде, свѣтоу

бо владыка Христос ис тъмы тьмничьныѩ прости ѥго. да безоума оубо обилиѥмъ бесѣдоуѥши, ѡ чловѣчине, а не правьдоѭ глаголаи, ѩко Їѡсифъ ноудъма бѣ добръ и безълоби. сице бѣ Їѡсифь боголюбьць и прѣжде закона законъ бывъ, ѩко и льстимъ и бѣдимъ егоуптѣнынеѩ гнѫшааше сѧ и бѣгааше прѣлоубодѣиствьнаго дѣлесе. дѣѣши законъ бѣ данъ велаи, не прѣлюбодѣати, ни оубити, ни оукрасти, ни лъжи послоухꙋ быти; нъ самъ себѣ законъ бывъ и ѥстьствьныимъ сѫдиштемъ наоученъ нагъ избѣже, да господинꙗ не оскврьнитъ мѣста. не молꙗаше ли госпожда своꙗ зѣло и свободѫ обѣштаваѭшти, тъчьѭ абы ѥѩ послоушалъ, ти оугодиѥ ѥи сътворилъ; не ѥликоже ли она течааше къ немоу, толико онъ оукланꙗаше сѧ ѥѩ по господьню словеси; самъ сѧ цѣстивъ не ножемь; нъ вѣроѭ, не бесѣдоваааше ли сими словесы къ егоуптѣныни Їѡсифъ глаголꙗ· ѥлма господинъ мои, госпожде, не вѣстъ ничсоже из мене ѥже ѥмꙋ въ домоу, нъ вьсе ѥстъ далъ въ рѫцѣ мои, а ничсоже не вѣстъ развѣ тебе, им'же жена ѥмоу ѥси, како могѫ азъ сътворити неприꙗзниноѥ се дѣло, ти съгрѣшити прѣдъ богомь; дѣѣши ли нѣстъ сьде отьцъ моихъ бога; дѣѣши инъ ѥстъ на хананеистѣ земи богъ, а инъ вь Єгуптѣ; аште и вы не разоумѣѥте. дѣѣши нѣстъ вьсе видаштиꙗ сила божиꙗ, съмотраашти вьсе, аште ли мѫжь ти, госпожде, вьнѣ ѥстъ, то или богъ мои ошълъ ѥстъ с нимь; твои мѫжь, госпожде, господинъ мои ѥстъ, и вьсе имѣниѥ своѥ мьнѣ ѥстъ прѣдалъ въ рѫцѣ, како азъ могѫ ребро ѥго прокоудити; ѥдинъ ѥдинои припраглъ ѥстъ

богъ, а не юднѫ множѣхъ, ни юдномь многыѩ· мльчи оубо, госпожде, вѣдѣ та, кто та пламы раждизаю на ма, не ты ма мѫчиши, госпожде, нъ иже братиѭ моѭ на ма въстави, сии юстъ диꙗволъ· юдноѭ бо отца ма лишивъ тъштитъ са, да и бога ма кромѣ сътворитъ, горѣ и долоу врьтитъ са, да бы ма кромѣ отъ сьна, юже видѣхъ, сътворилъ· мльчи оубо, госпожде, потрьпи има а не дѣло имѣти любодѣица, аште тебе послоушаѭ, тѣлеси ми пакость, нъ аште бога прѣслоушаѭ, обоꙗко вь мѫцѣ юсмъ· вѣдѣ бо хоташтааго глаголати· боите са могѫштааго доушѫ и тѣло погоубити вь вѣчьнѣѣм' огни. да се съказание кротости тврьдаа-го Їѡсифа, нъ и юште послоушаите юго дѣлесъ ихъ, вѣсте бо вьси авѣ, ꙗко обаждениїмъ госпожда си вь тьмницѫ въврьженъ бѣстъ, по том же, рокоу коньчавъшоу са, паче же вѣдѣ ꙗвьюние на коньць исходаште, и братии юго вь Єгоуптъ пришьдшемъ глада дѣльма видѣвъ ихъ Їѡсифъ, цѣсаръ сы, вьсѣмь Єгуптомъ влады, не обнажи меча, ни въ тьмници затвори, ни гладь замори, ни раны дастъ, ни акы на звѣри звѣри сѫшта помысли, не поманѫ котыгы растрьзаниꙗ, ни ꙗмьнѣѩ глѫбинѣ, ни роботьнѣѩ страсти, ни племенъньнѣѩ зависти, ни братолюбьствиꙗ ненавистьнааго дыма, ни отча лишениꙗ брѣмене, ни приснааго брата Веньꙗмина страданиꙗ, нъ вьсе то подъ нозѣ подъложивъ прѣштение съ вьзвитиимъ сьмѣсивъ вины искааше, како са бы съ братиѭ позналъ, тъчьѭ же оузьрѣвъ братиѭ и приснааго брата Веньꙗмина безълобьнааго, младааго, мьньшааго, отьча ло-

зы послѣдьн҄и грознѣ невъкоушенꙑи братиѩ нелюбьствомъ, брата и юстьствомь и оумомъ, абие въ радости въсплака, и обративъ сѧ въз'пи рекꙑ· азъ юсмъ Ӏѡсифъ, нꙑнꙗ же не жестоко вꙑ сѧ ꙗвлꙗю. ѡ веле дѣло чоудьно, безвинънꙑи акꙑ винънꙑи отъвѣштаваютъ, азъ юсмъ Ӏѡсифъ, братъ вашъ, аште неволеѭ бꙑсте сѧ покланили, лъжа бꙑ бꙑла мои сънъ· абꙑ не проста стала моꙗ ржкожть, сь лѣпотꙑ бꙑсте острили скрьбь ненавистию братьню. навꙑкнѣте понѣ сице, братиꙗ, ꙗко вьсь оуп'ваѩи на господа не постꙑдитъ сѧ, простꙑ мѧ котꙑгꙑ лишисте, се, въ багърѣницѫ облѣченъ сѣждѫ, въ ꙗмѫ мѧ въвръгосте, се, на колесници златомь покованѣ сѣждѫ, акꙑ роба продасте, се, цѣсарь юсмъ, въ тьмници бѣхъ, се, въ цѣсари власти живѫ, вь веригахъ бѣхъ, се, цѣсарь вѣньць отъ каменꙗ драгааго ношѫ. лѣпо оубо намъ, братиꙗ, блаженааго Павла слово извѣштати· любаштиим' бога вьсе спѣютъ сѧ на добро, томоу слава нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь аминь.

Тогожде Ӏѡанна златооустааго слово отъ тълкованиꙗ еуаггелиѩ ꙗже отъ Мат'деѩ о дѣсѧти дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано юстъ въ свѧтꙑи вьторникъ.

Тъгда оуподобитъ сѧ цѣсарьствие небесьное десѧти дѣвицъ, ѩже възьмъша свѣтильникꙑ ихъ изидоша на

сърѣтениѥ зати и невѣстѣ· пать же отъ н҃ихъ бѣаше мѫдръ, пать же юродивъ, ѩже юродивыѩ не вьзаша масла въ сьсѫдѣхъ своихъ. таче моудаштоу невѣстьникоу въздрѣмаша са вьса и съпаахѫ· полоу ношти же вьпл҃ь бъıстъ· се, невѣстьникъ градетъ, изидѣте на сърѣтениѥ ѥмоу. въставъша и недостатъчьнъı сѫшта имѣнию, пать ихъ рѣша къ мѫдрыим'· дадите и намъ отъ масла вашего. сиѩ же не послоушаша глаголѫшта· ѥда како не довьлѣѥтъ вамъ и намъ· идѣте къ продаюштиимъ, и коупите. идѫштем же того ради приде невѣстьникъ, и онъı вьнидоша, послѣдьн҃ѩѩ же рѣша· отврьзи и намъ· се же рече· аминъ глаголѫ вамъ, не вѣдѣ васъ. бьдите оубо, ıако не вѣсте дьне. таче глагола притьчѫ дроугѫѭ пакы. чловѣкъ отъхода призъва своѩ рабъı, и дастъ имъ имѣниѥ, овомоу пать талантъ, овомоу же дъва, овомоу ѥдинъ, по силѣ своѥи комоуждо, и отиде. таче дьвѣма принесъшема соугоубь, а иже ѥднѫ приѩ, то ѥдинѫ принесе, и вьстазаѥмъ рече· оувѣдѣхъ, ıако жестокъ ѥси, жьна, идеже н҃ѣси сѣалъ, и сьбираѩ, идеже н҃ѣси расыпалъ, и оубоıавъ са съкрыхъ талантъ твои и ѥ се твои. отъвѣштавъ оубо господинъ ѥго рече· проныривъı робе и лѣнивъıи, аште вѣдѣше, ıако жьн҃ѫ, идеже н҃ѣсмъ сѣıалъ, и сьбираѭ, идеже н҃ѣсмъ расыпалъ, подоба ти бѣ дати сьребро мое прикоупъ твораштиимъ, и азъ пришъд' оубо вьзалъ бъıхъ моѥ съ вьзвитиѭ. възьмѣте оубо отъ н҃его талантъ, и дадите имѫштоуоумоу десать талантъ, имѫштоуоумоу бо присно дастъ са, и избѫдетъ, отъ не имѫштааго же, и ѥже мнитъ са имѣти, вьзьметъ

са отъ него, и неключимаго роба вьврьзѣте въ тъмѫ вьнѣшьнѭѭ, тоу бѫдетъ плач' и скрьжетъ зѫбомъ. ты притьча подобиша вѣрьнааго роба и неразоумьнааго и господьне растрошивъшааго. четворы бо сѫтъ вьса о томь различь намъ съказаѭшта, рекѫ же о поспѣшениі милостьнѣѣмь, и ѥже вьсѣмъ, имже можемь, ближнюоумоу на оуспѣхъ быти, по неже не льзѣ съпасти са инако. нъ сьде оубо о вьсемь оуспѣсѣ глаголетъ вьсѣчьстѣѣмь, иже о ближьнимъ творити подобаа, о дѣвицахъ же о милости своиствьнѣ ѥже имѣниемъ глаголетъ, и зѣло паче о прьвѣи притьчи· оньде бо биѭштааго и пиѭнааго и господьско трошаштааго и погоубьѭѭштааго мѫчитъ, сьде же и не на оуспѣхъ сѫштаѩ и обильнѣ трѣбоуѭштиимъ сѫштаѩ истьштаѭштоу. имѣахѫ бо масло, не обильно же, тѣм' же и мѫчатъ са. ч'со же ради лици дѣвичичиѩ приводи притьчѫ, и не просто ѩко чесо ли ради прилагаѥ лице; велико о дѣвьствѣ съглагола рекы· сѫтъ скопьци, иже скопиша са сами цѣсарьствиѩ ради небесьнааго, и, могъи са вьмѣстити да са вьмѣститъ. вѣстъ и многыѩ отъ чловѣкъ великѫ о нихъ славѫ имѫшта, небонъ ѥстъствомъ дѣло велико, и кажетъ, ѥже ни вь ветьхыихъ прьвыими сватыими мѫжи онѣми оуправило са, и въ новѣѣмь не повелѣ ноуждеѭ такожде законъ, не бо заповѣда сего, нъ изволениимъ слышаштиимъ повелѣ. тѣм же и Павьлъ рече· не нѫждѫ же ни хоташтаго, ни заповѣди творѫ и дѣлѣ томь· по неже оубо и велико дѣло бѣѣше, и великѫ славѫ отъ многыихъ имѣаше, да не къждо се оуправивъ, акы вьсе оуправив', о процѣѣмь

разлѣнитъ сѧ, полагаат҆ сиѭ притчѫ, довьлнѫ на прѣпьрѣниѥ, ꙗко дѣвьство, аште и вьсе иматъ, добра же, ѥже отъ милости бываатъ, аште ѥстъ праздъно, съ блѫдникꙑ ижденетъ сѧ, и съ боуими и без милости ѥ поставитъ с н҃ими, пльтьнѫѭ бо побѣдиша похоть, имѣньнꙑѧ же не побѣдиша, нѣстъ бо тъчьна похоть пльтьнаꙗ имѣн҆нѣи, нъ пльтьнаꙗ притьчаиши паче и мѫчьнѣиши, ѥлмаже оубо немоштьнѣи сѫпротивьникъ, толма же и бес простꙑн҃а побѣжденꙑѧ. того ради бо и жродивꙑѧ наричетъ, ꙗко большѫѭ болѣзнь прѣтрьпѣша, а хоуждьшаго ради вьсе погоубиша. свѣшта же сьде рече дѣвествънꙑи даръ, чистота сватꙑн҃ьнаꙗ, масло же трѣбоуѭштиимъ помоштъ. моудаштоу же невѣстьникоу вьздрѣмаша сѧ вьса, и съпаахѫ. кажетъ же не мало врѣма бѫдѫштеѥ пакꙑ ѥже посрѣдоу, оученикꙑ отъвода ѥже чаꙗти, тъгда зѣло ꙗвити сѧ цѣсарьствоу ѥго. небонъ того надѣахѫ сѧ, того ради и чисто ѧ въздражаѥтъ отъ надежда тоѧ. по семь и оно показаѥтъ, ꙗко сънъ смрьть ѥстъ, съпаахѫ бо, рече. въ полоу ношти же вьпл҃ь бꙑстъ. или притьчѫ оуказаѥтъ се, или пакꙑ кажетъ, ꙗко въ ношти въстаниѥ бѫдетъ· вьпл҃ь же и Павьлъ кажетъ глагол҃а· въ повелѣнии и въ гласѣ архаг҃геловѣ, въ послѣдн҃иимъ трѫбьѥнии сьнидетъ сь небесе. ч҆то же хотатъ трѫбꙑ; что ли вьпл҃ь глагол҃етъ; невѣстьникъ градетъ. ѥл҆маже оубо оутврьдиша свѣтила своꙗ, глаголаша жродивꙑѧ мѫдрꙑимъ· дадите намъ отъ масла вашего. пакꙑ жродивꙑѧ наричетъ показаѧ, ꙗко ничтоже жроди, иже сьде събираатъ, и отъходитъ нагъ онамо, ижде паче

чловѣколюбые намъ трѣ, ижде множаиши милость. не тѣм' же тъчьѭ жродивы, нъ по н҃еже надѣаша са възати оу тѣхъ, и не въ годъ просиша· цѣи ничтоже онѣхъ дѣвицъ чловѣколюбивѣıе, бѣша же того ради паче благоизвольни быша. ти ни вьсего просатъ, дадите бо, рѣша, намъ отъ масла вашего, и ноуждъноıе на потрѣбѫ показаѭтъ, оугасаѭтъ бо, рѣша, свѣтила наша. нъ и тако не полоучиша, ни чловѣколюбьство бо оу тѣхъ, оу н҃ихъже прошаахѫ, ни оудобоıе прошениıе, ни ıеже ноуждъноıе и потрѣбноıе сътворимъ полоучити. нъ ч'то оубо отъ сего навыцаıемъ; не никтоже ли насъ тамо можетъ застѫпити, иже отъ дѣлъ прѣданъ бѫдетъ, да ıелмаже не можетъ, то и къ не могѫштоуоумоу ихъ прилагаѭтъ. се и блаженыи Ѧврамъ възвѣсти рекы· ıако пропасть ıестъ междоу вами и нами, ıакоже хоташтиимъ извести не минѫти. идѣте же къ продаѭштиимъ, и коупите. и к'то продаѭштии; ништии. и к'де ти; сьде. просити бѣ подоба, не въ годъ тъ. видиши ли, колико ти бываатъ намь отъ ништиихъ прикоупъ; аште се погоубиши, многѫѭ съпаса нашего погоубилъ ıеси надеждѫ. того ради оубо сьде подобаıе събрати масло, да оноуде потрѣбъно бѫдетъ, ıегда годъ насъ зоветъ, небонъ онъ ıестъ събьраниıю насъ. да оубо поустошъ не троши сѫштиихъ на крьмьѩ и тъштеславьıа, многа бо ти потрѣба тамо милость. то слышавъша оны отидоша, нъ нич'тоже оуспѣша· се же рече, или притьчеѭ съказаѩ и вьсыньıаѩ ıѫ, или показаѩ, ıако, аште и чловѣколюбьци бѫдемъ по съмрьти, нич'тоже отъ того приобраштемъ на оубѣжаниıе. тѣм'

же ни тѣмь бысть довьльно тъчьѭ пооуштение, по неже не сьде идоша къ продаѭштиимъ, нъ тамо, ни богатоуоумоу, иже тольма чловѣколюбьцъ бысть, ꙗкоже и за приключьшаѧ са иемоу пешти. иже бо прѣдъ враты лежаштаадго миноуѧ, их'же не видовалъ, истрънѫти хоштетъ бѣды и родьства, и молитъ поустити нѣкоторыѧ, иже то имъ съкажѫтъ. нъ обаче отъ того нич'тоже приѧ, ꙗкоже и сиѧ, по неже бо то слышавъше отидоша, приде невѣстьникъ, ти овы готовы с нимь вьнидоша, овы же вьнѣ затвориша са. по троудѣхъ великыихъ, по несьвѣдьныихъ потѣхъ и тажьцѣи рати онои, на иестъство бѣсашти са, и побѣдахъ, ѧже сътвориша, и посрамивъша са и свѣштамъ оугасъшамъ отъхождаахѫ долоу поник'ше. ничтоже бо тьмнѣие дѣвъста, масла не имѫштоу, иеже иестъ милость · тако бо и мнози немилостивыѧ обыкли сѫтъ тьмны нарицати. на кыи оубо оуспѣхъ дѣвъста, иегда невѣстьника не видѣша, и ни тлъкнѫвъша оуспѣша, нъ страшьноие оно слышаша слово · идѣте, не вѣдѣ васъ. иегдаже оубо самъ то речетъ, нѣстъ ино ничтоже развѣ родьства даиетъ са и несътрьпѣна мѫка, паче родьства то слово лютѣие, и къ дѣлаѭштиимъ безаконие рече · бьдите оубо, ꙗко не вѣсте дьни ни часа. видиши ли, коль часто се поминаиетъ, потрѣбьнѫ показаѧ милость · сѫтъ оубо, иже вьсе житиие своие лѣнатъ са, иегдаже ли въстаѫтъ са отъ насъ, глаголѫть, ꙗко въ годъ сърмрьтьнъи оставьѭтъ трѣбоуѭштиимъ. слышатъ словеса си, и да оуправьлѭтъ са, небонъ въ годъ тъ мнози отъпадоша того, напрасно въстръжени, ни оустроити

своюго проштени, о немже хотѣахж. та оубо притьча милости ради речена юстъ, ıаже именниимъ бываатъ, а ıаже по семъ и к тѣмъ, иже ни богатьствомъ, ни словомъ, ни застжпомъ, ни инѣмь ничимже на оуспѣхъ ближьнюоумоу быти хотатъ, нъ вьсе крыıжштемъ. то по ч'то оубо та притча цѣсарıа въводитъ, онъ же невѣстьника; да навыкнеши, како приснѣю о дѣвицах' иматъ Христос, ѧже сжштаıа раздавлıжтъ, то юстъ и дѣвьство. тѣм же и Паулъ тъ полагаѧ оуставъ вешти, не посагъшиıа бо печетъ са о господи, рече, иже на доброобразьноıе и благоприлежьноıе къ господи бесъмжштениıа. сице молимъ, рече. въ Лоуцѣ же инако лежитъ талантънаıа притъча, се оубо решти юстъ, ıако ина се юстъ, ина же оно· въ юдной бо и отъ юдного оглавьıениıа разно быша присно си, отъ юдноѧ мнась овь пать, овъ десать принесоста, тѣмь ни того полоучиша, сьде же инако, того ради же и вѣньць такъжде. дьвѣ бо примъıи дьвѣ прида, и иже пать, такожде· оноуде же, по неже отъ тогожде положениıа овъ множаи, овъ же хоуждеи приносъ показаста, да вь лѣпотж и на тризнахъ не тъчьно примета. виждъ же юго вьсьжде не вь скорѣ въстазаıжшта, небонъ и о винограде отъда дѣлателемъ, и отиде, и сьде вьвѣривъ отиде, да оувѣси юго дльготрьпѣниıе. мнѣ же мнитъ са и в'станиıе назнаменоуıжштоу се глаголати. нъ сьде не юште дѣлателе и виноград', нъ вы юсте дѣлателе, не бо къ кназемъ тъчьıж и къ жидомъ, нъ къ вьсѣмь глаголетъ. и ови приносаште исповѣдаıжт' доброразоумивѣ и своıе и владычьско.

ти овъ глаголетъ· пать талантъ ми да, овъ же глаголетъ· то показаѭште, ꙗко и отъ того сѫтъ начатъкъ приѩли дѣлоу, и мноѭ благодѣть имѣша, и ѥже вьсего им' отъ того мьнатъ. ч'то оубо владыка; добрѣ, рабе благыи, рече, се бо ѥстъ благаго ѥже ближьн҃оуоумоу смотрити, вѣрьнꙑи рабе, о малѣ бѣ вѣрьнъ, надъ многꙑ та поставьѭ· вьниди вь радость господи своѥго, и вьсе блаженииѥ словомъ симъ показавъ. нъ онъ не тако, нъ како; вѣдѣхъ, ꙗко жестокъ ѥси чловѣкъ, жьн҃а, иждe нѣси сѣалъ, и сьбираѩ, иждe нѣси расыпалъ, и оубоꙗвь са съкрꙑхъ талантъ твои, и се, имаши своѥ. что оубо владыка; подоба ти бѣ, положити сьребро тоѥ прѣдъ продаѭштиими, рекше, подоба ти бѣ глаголати, пооустити, сьвѣтъ творити нъ не послоушаѭть ли; да нѣстъ то до тебе. что того ѥ оудобѣѥ; чловѣци бо не тако творатъ, нъ того възаимъ давъшаго самого приставатъ и вьстазати. нъ тебѣ подоба бѣ вьдати, рече, и вьстазаниѥмь не оставити, и азъ оубо истазалъ бимъ съ въззвитиѭ, вьзвить мѣна послоушаниꙗ дѣлъ показаниꙗ. тебѣ ѥстъ было оудобѣѥ показати и сътворити, мнѣ же бѣдьѥ оставити. не по н҃еже того не сътвори, вьзьмѣте, рече, оть н҃его талан'тъ, даите же имѫштоуоумоу десать талантъ, имоуштоуоумоу бо вьсьде дастъ са, и избѫдетъ, отъ не имѫштаго же, и ѥже иматъ, вьзьметъ са отъ н҃его. ч'то же се ѥстъ; ѥже оучениꙗ ради даръ словесьнꙑимъ и не приноса ѥго и дар' погоубьꙗтъ, твораи бо спѣшениѥ болиї даръ приѥмьѥтъ· ꙗкоже бо онъ, ѥже приѩ, погоубьꙗѥтъ. нъ не толика тъштета тъчиѭ праздъноу-

ѭштоуоумоу, нъ не сътръпѣтиꙗ мѫка и по мѫцѣ отъвѣтъ многъ хоулъ наплънѥнъ. неклоучимааго бо, рече, роба въврьзѣте въ тъмѫ кромѣшьнѫѭ, тоу ѥстъ плачь и скрьжетъ зѫбомъ, видиши ли, ꙗко не тъчьѭ грабаи и лихо ѥмлаи, ни иже зълаꙗ творатъ, нъ иже добра не творитъ, мѫчитъ са сетъноѭ мѫкоѭ. слышимъ оубо словеса си, до нѥлиже ѥстъ годъ, приимѣмъ съпасениѥ своѥ, приимѣмъ масло вь свѣшта, дѣлаимъ о талантѣ, аште ли облѣнимъ са, и праздьни ходимъ сьде, то ник'тоже насъ не помилоуѥтъ тамо, аште и много плачемъ са за грѣхы, и иже скврьнавъы ризы имъы нич'тоже оуспѣ, отъда оубо, ѥмѹже бѣ върѫчено, ѥдно таланто, нъ и тако осѫжденъ бъıстъ· молиша дѣвица, и придоша, и тлъкнѫша, и вьсе въ поустошь и безоума. то оубо вѣдѫште принесѣмъ вьсе на оуспѣхъ ближьнѥимъ, таланти бо сьде сѫтъ коѥгождо сила или въ застѫпании или въ оучении или въ коѥи либо потрѣбѣ такоиждe· никтоже да не глаголетъ, ꙗко ѥдно таланто имамъ, и ничтоже не могѫ сътворити, можеши и ѥднѣмъ добро сътворити, не бо ѥси оноѩ въдовы оубожаи, нѥси Петра и Їоанна грѫбльи, иже и грѫби и некнѥижьници бѣша, нъ обаче, по нѥже пооуштениѥ показаша, и на пользѫ обьштѫѭ вьса твориша, того ради небо приѩша, нѥстъ бо нич'тоже тако богоу любо ꙗко ѥже обьшта'го ради оуспѣха жити. того ради слово нъı ѥстъ богъ далъ и рѫцѣ и нозѣ и тѣлесьнѫѭ моштъ и оумъ и съмыслъ, да вьсе то на наше съпасениѥ и на вьскраинѥиихъ оуспѣхъ принесѣмъ, не бо на хвалѫ намъ слово и на благодарьствиѥ тъчьѭ трѣбѣ,

нъ и на оучение оуспѣшено и на оутѣшение. аште на то сътворимъ, владыкы подражали бѫдемъ· аште ли на сѫпротивьное, то диıавола, по неже бо и Петръ, егда исповѣда Христоса, блажааше са, ıакоже отче извѣштавъ· егда же ли отъмѣталаше са крьста, и отъвѣштаваааше са, въспрѣштаемо емоу бываааше зѣло ıакоже диıаволе мыслаштоу. да е ли то, ижде невѣстиıѫ речено естъ, толико вьспрѣштение· егда хоташте съгрѣшаемъ, то како проштение приимемъ; сице оубо нынıа глаголемъ, да отъ сѫдоу бѫдѫтъ ıавѣ словеса христосова сѫшта. не бо, аште тъчьıѫ рекѫ, въстани и ходи, ни аште рекѫ, тавида, въстани, тогда то глаголѫ· нъ множѣмъ, рече, аште похоуленъ благословьıѫ, аште пакость приимъ помолѫ са за того. прѣжде оубо глаголаахъ, ıако рѫка естъ ѩзыкъ нашъ, христосовоу ногоу касаѫшти са· нынıа же вел'ми боле глаголѫ, ıако ѩзыкъ естъ ѩзыкъ нашъ, Христосова подражаѩ, аште подобьно естъ опасение, покажетъ, аште то вѣштаемы, еже онъ хоштетъ. ч'то же естъ, еже онъ хоштетъ; да вѣштаемъ словеса, ıаже сѫтъ пльна тихости и кротости, ıакоже и тъ глаголааше глаголы оукарѣıѫштиимъ его· азъ бѣса не имамъ, и пакы· аште зьлѣ глаголаахъ, съвѣдѣтельствоуи о зьлѣ, аште и ты тако глаголеши, аште оуправьение въскраинıаго глаголеши, приобраштеши ѩзыкъ подобаштъ са томоу. и се тъ рече богъ. изводаи бо чьстъное отъ недостоинъства, акы оуста моıа бѫдѫтъ· егда оубо ѩзыкъ твои акы ѩзыкъ бѫдетъ христосовъ, и оуста твоıа бѫдѫтъ акы оуста отча, и сватааго доуха храмъ бѫдеши, каıа оубо сеи

равъна бѫдетъ чьсть; небонъ аште и златомъ съставьѥна ти бѫша оуста была и каменіимъ чьстънымъ, не тол'ма са бѫша свѣтѣла, ꙗкоже нынѣ оутвариѭ кротостьноѭ освѣштаѥма. что бо оустъ любѣѥ не вѣдѫштъ хоулити, нъ благословити поучаѭштемъ са; аште ли не можеши благословити клънѫштаааго помльчи, ти понѣ то оуправи, и пѫтемь миноуѫ и спѣша, ꙗкоже ѥ подоба, и на то придеши, и сътвориши оуста така, ꙗкаже рѣхомъ. и не мьни дрьзо сѫште реченоѥ· чловѣколюбьць бо ѥстъ владыка, и доброты ѥго даръ бываатъ· дрьзо ѥстъ диꙗволемъ оустомъ оуподобьѥна имѣти, бѣса пронырива ѩзыка сътворити такъжде, паче же таинъ приѥмьѭштоу сицѣхъ и тоѫ пльти господьна приобьштаѭштоу са. се оубо помышлꙗѫ бѫди вь нь по силѣ своѥи. к томоу ти оубо ни понѣ вьзьрѣти такомоу бывъшоу можетъ, небонъ познаѥтъ образъ цѣсарьскыи, и вѣстъ христосова орѫжиꙗ, имже бъстъ побѣжденъ. каꙗ же то сѫтъ; кротость и тихость, небонъ ѥгда въ горѣ пристѫпаѭшта ѥго раздрази и протаже рѣчь, не знаѥмъ, ꙗко Христос ѥст', нъ словесы тѣми оустрѣли того, отъ кротости вьза отъ кротости побѣдѫ. тожде и ты сътвори, аште видиши чловѣка диꙗвола сътворъша са и придѫшта к тебѣ, такожде и ты одолѣи, далъ ти ѥсть власть Христос быти вь нь противѫ силѣ своѥи, не оубои са то слыша, страхъ бо ѥстъ ѥже вь нь не быти· глаголи оубо такожде вь нь, и бѫдеши въ того такъ, ꙗкоже и онъ. того ради болии ѥстъ, иже сице глаголетъ, и проричетъ, ономоу бо отъ дара вьсе, сьде же и троудъ твои и потъ, наоучи дѫшѫ

тварати ти оуста оустомъ христосовомъ подобашта са· можетъ бо то, аште хоштетъ, творити, вѣстъ хытрость тѫ, аште да нѣстъ лѣнива. и како зиждѫтъ са така оуста, рече, кыими шарꙑ, коіеѭ вештиѭ; не никоіеѭже ли развѣ добротоѭ іедноѭ и кротостиѭ и съмѣрениіемъ. видимꙑ, како и дияволꙗ творатъ са оуста, да не никакоже сътворимъ тацѣхъ. како оубо зиждетъ са; клатвами, хоулами, заклинаниіемъ, завистиѭ· іегда бо то кто бесѣдоуіетъ, того ѩзыкъ приіемьіетъ. како оубо проштениіе приимемъ, паче же какого не подъимемъ мѫчениꙗ, по нѥже ѩзыкъ, имже съподобьіени бꙑхомъ пльти въкѹсити господьскꙑ, того позьримꙑ дияволе бесѣдоуѭшта; да оубо не позороуим', нъ вьсѣмъ спѣшениимъ имѣмꙑ са, ꙗкоже наоучити господа подражати своіего. аште бо и накажемꙑ, то сь мнозѣмъ нꙑ оубо пьваниимъ на сѫдишти поставитъ христосовѣ, аште бо не вѣ ник'тоже сице глаголати, то и сѫдии іего не послоушаіет'. ꙗкоже бо, іегда роуминъ сꙑ лоучитъ са сѫди, не послоушаіетъ отъвѣштаваѭшта'го, иже не оумѣіетъ тако бесѣдовати· ꙗкоже ї Христос, аште да не по того образоу глаголеши, не послоушаіетъ тебе, ни въньметъ. навꙑкнѣмъ оубо тако глаголати, ꙗкоже іестъ обꙑклъ цѣсаръ нашъ послоушати, поспѣшимꙑ того подражати ѩзыка· аште и въ желѣтвѫ въпадеши, блюди, да ти не съвратитъ оустъ печальноіе мѫчениіе, нъ да глаголеши, акꙑ Христос, жалова бо и тъ по Лазарѣ и Їюдѣ, аште бо и въ боꙗзн' въпадеши, въспꙑтаи и тꙑ тако глаголати пакꙑ ꙗкоже и тъ, въпаде бо и тъ въ страхъ тебе ради по словесъ-

ноуоумоу строю, рьци и ты· обаче не ꙗкоже азъ хоштѫ, нъ ꙗкоже ты· аште и плачеши, просльзи тихо, ꙗкоже и тъ· аште и вь напасти въпадеши, небонъ и въ напастехъ бываѥ и печалънъи глаголетъ· прискрьбьна ѥстъ доуша моꙗ до сьмрьти. и вьса ти оукасы дастъ, да храниши ты мѣры, и данааго ти правьѥниꙗ расказиши. сице възможеши оуста имѣти подобьна оного оустомъ, сице по земи хода горѣ сѣдаштаaго ѫзыкъ ны покажеши, подобьны мѣры храна ѥже въ скрьби, въ гнѣвѣ, въ желѣтвѣ, въ троудѣ. колико ѥстъ въ васъ помышлꙗѭште ѥго образъ видѣти; тъчьѭ ны быти вь нь мошьно ѥстъ, аште подвижемъ сꙙ, не отътазаимъ сꙙ оубо, не тольма приѥмьѥтъ оуста пророчьска, ꙗкоже кротъкыихъ и тихыихъ чловѣкъ, мнози бо ми рекѫтъ, рече, именемь твоимъ прорицахомъ, и рекѫ имъ· не вѣдѣ васъ. мωусинино же, поне же кротъкъ бѣ и тихъ чловѣкъ бо Мωусии рече кротчаи паче вьсѣхъ чловѣкъ иже на земи, тако приѥмлꙗаше сꙙ, и любьꙗше, ꙗкоже решти лицемъ къ лицоу и оусты къ оустомъ, глаголааше ꙗкоже дроугъ къ своѥмоу дроугоу· не запрѣштаѥши ли ныниꙗ бѣсомъ, нъ запрѣтиши тъгда родьствꙋ огньноуоумоу, аште имаши оустомъ христосовомъ оуста подобьна, въспрѣтиши бездьнѣ огньнѣи, и речеши· оумлькни, обрати сꙙ, и съ мнозѣмъ пьанииъ на небо вьзидеши, и насытиши сꙙ цѣсарьства, ѥгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиѥмъ господа нашего Їсоуса Христоса, с нимже от'цоу слава коуп'но съ свꙙтыимъ доухомь вь вѣкы вѣкомь аминь.

Їωанна архиепискоупа златооустаго слово въ великꙑи вьторникъ и о събрании събоpъ на господа и глаголаахѫ· что сътворимъ.

Приподоватъ са црькъвьнии крьмьѥници дѣтехъ, иже млѣко по вьса дьни пишти себѣ отъ матера съса съсѫтъ и присно просатъ. приподобихомъ же и мꙑ са матери оубозѣи не имѫшти чадомь млѣка. нъ въспратавъшѫ млѣчънꙑ имъ пѫти, и ꙗко аште кто видитъ матере чадолюбѫ млѣка не имѫштѫ и своѥ чадо видашти плачѫште и подадѫштѫ съсъ, да не надои дѣтишта, нъ да отъ плача оуставитъ· тако же и насъ видите страждѫштъ тожде и творштъ такожде, небонъ и мꙑ видаште новꙑи съборъ црькъвънꙑѧ дѣти окрьсть стоѩшта и чаѭште словесънааго без льсти млѣка словеси съ оума своѥго даѥмъ, не да накрьмимꙑ ихъ, оубози бо ѥсмъ и ништи словесꙑ, нъ да любьве и знои прѣставимъ. нъ идѣте, вьзлюбьѥнии, къ еуаггелискоу проповѣданию притечемъ, да видимъ ѥже на господа жидове творатъ лланиѥ. събраша бо, рече, жидове съборъ, и глаголаахѫ, что сътворимъ; се намъ еуаггелистъ Їωаннъ нꙑ(н)ѣ бесѣдова. аште бо и оустꙑ намъ нꙑнѣ не бесѣдоуѥ, обаче доухомъ въстоѩштиихъ слоухꙑ вьпиѥтъ. събраша бо, рече, съборъ и глаголаахѫ, что сътворим'; добро събраша, нъ зълъ съборъ, не на любьве, нъ на сваръ, не на миръ идѫште, нъ на рать остраште са. събраша съборъ, да не бога славатъ, нъ

да Христосоу бечьстиѥ сътворат҆. събраша съборъ, да не вѣрѫ съзиждѫтъ, нъ да ѫгълънъıи камень съно-ратъ. събраша съборъ, да не погъıбъшаѩ овьца въ породѣ затворатъ, нъ да пастоуха оубивъше паствѫ ражденѫтъ, събъраша съборъ, да не акъı снѣгъ сиꙗѭштааго са бисъра приимѫтъ, нъ да свѣтълъıи камень, ꙗкоже мьнѣша, невѣрьствиимъ отъмѫтъ. събъраша съборъ, да не отъ винограда сладъкоѥ обьѥмьѭтъ грозновиѥ, нъ да истинънъıи виноград҆ на дѫбоу тръста разбивъше себѣ си лозѫ пагоубъı сътворатъ, намъ же лозѫ съпасениа оуготоватъ. ѡ съборе диꙗволомъ на Христоса събъранъıи, ѡ свѣте зълоби испльнѥнъ, ѡ съборе влъкъ паче кръвиѭ питомомъ некли чловѣкомъ богоносьцемъ. ч҆то глаголѫ о вльцѣхъ некротъкъıихъ, нъ и львъ некротъкъıихъ горьшии, льви бо Даніла ничсоже не видѣвъше знамениꙗ нъ мѫжа видѣвъше и добрости ѥго почътъше оуста своꙗ обазаша. а жидове толика и такова чоудеса видѣвъше паче отъ зависти на оубииство притварѣахѫ са. ч҆то же глагола҆хѫ; ч҆то сътворимъ; ѥша и не събрали събора, ѥша и сице не бесѣдовали. ꙗроутоу грѣховьнѣи зълоби прѣсталъ коньцъ. нъ събраша съборъ и глаголаахѫ, что сътворимъ; ѡ гнѫсьноѥ питаноѥ оустроѥниѥ, ѡ стенаниѥ и желе завистиѭ бъıваѭштиꙗ, ѡ плачоу и бьѥнию не на добро бъıваѭштоу, ни Рахиилъ плачѫшти чадъ своихъ сице въстена. что сътворимъ; ѥгда бѣ не богъмъ радовати са, ѥгда бѣ веселити са, и дьнь славьнъ творити, ꙗко мрьтвии въскръсоша, ꙗко жизнь ꙗви са, ꙗко съмрьть разорена бъıстъ, ꙗко бѣсовъ множьство пропато бъıстъ, ꙗко

чловѣчьство проштено бꙑстъ, ꙗко мрьтвꙑимъ въскрьсениꙗ вьсѣмъ проповѣдано бꙑстъ. нꙑнѣ же о селицѣ добрѣ не радоуѭтъ сѧ, нъ плачѫтъ сѧ, и толика добра виньника погоубити мꙑслѧтъ, и глаголѫтъ· ч'то сътворимъ; не иного бѣ нич'соже извѣштати, нъ тъчьѭ ꙗко покаꙗвъше сѧ обратимъ, и томоу припадъше вѣроуимъ. ч'то бо бꙑша ино глаголали покаꙗвъше сѧ, нъ се ч'то сътворимъ; ꙗко завѣтъ божии прѣстѫпихомъ, ꙗко закона данааго намъ не съхранихомъ, ѥже глаголетъ намъ· пророка въставитъ вамъ господъ богъ отъ братиѩ вашеѩ акꙑ мене, того послоушаите о всемъ, ѥже заповѣстъ вамъ, нꙑнѣ не на покаании глаголѫтъ, ч'то сътворимъ; нъ что сътворимъ; како оуморимъ правьдиваага; ѡ Издраилю безоумаи, или того не слоуша, невиньна и ненеправьдьна не оубии; не гонѣша ти прьвꙑихъ пророкъ крьви, ѧже и до сели кричатъ къ богоу, оть нѥго мьштениꙗ чаѭште; нъ и нꙑнѣ онꙑ кръви приложивъ безъ винꙑ правьдиваага крьвь пролиꙗти хотѧ глаголеши, ч'то сътворим'; ѡ веле оумъ безоума и сьвѣтъ и не сьвѣштаниꙗ пльть. четврьтодьнънꙑи ожи мрьтвъ бꙑвъ, и ѫзꙑ грѣховьнꙑихъ растрьзаахѫ сѧ, а они лѫками на оубиѥниѥ на нѥ творѣахѫ сѧ, ѥгда имъ бѣ лѣпо обративъше слово глаголати, ч'то сътворимъ, ꙗко сватааго оукорихомъ; ꙗко божию сꙑноу вѣрꙑ не ѧхомъ; что сътворимъ пѣготивꙑмъ пѣготꙑ ꙗко лопатоѭ словесемь сьбрꙑсати томоу вѣрꙑ не ѧхомъ; слѣпꙑ родивъша сѧ тѣмь прозьрѣвъша видѣхомъ, и томоу вѣрꙑ не ѧхомъ. что сътворимъ пати ѭ хлѣбъ пать тꙑсѧштъ насꙑтивъшꙋ въ поустꙑни, ти

томоу вѣры не ѩхомь. ч҆то сътворимъ; источникъ крьви подрагомъ ризънꙑимъ ицѣлии, томоу вѣры не ѩхомь. что сътворимъ; раслабьѥнааго на одрѣ носима три десати и осмь лѣтъ коуп҆но съ жизниѭ сице недѫгы имѣѭшта словесемь ицѣли, ти томоу вѣры не ѩхомъ. ч҆то сътворимъ; по мороу ѥго идѫшта акы по земи видѣхомъ, и великꙑихъ вѣтръ вѣаниꙗ и матежа великꙑ доухомъ рѫкꙑ оуставивъша, и томоу вѣры не ѩхомь. нъ глаголаахѫ· ч҆то сътворимъ; не на покаꙗниѥ нъ на зълодѣꙗниѥ. н҃ива их҆ мрьтвꙑѩ живꙑ акы класꙑ красьнꙑѩ и зьрѣлꙑ бестоуда изьрасти, а они стенаахѫ или ѥже сѣасте, ѡ жидове, того не пожасте, или кто отъ васъ приимъ господа сътѫжи си; чсо истъштивьше са плачете са; въс чъто мьстити хоштете богови; по что мрьтвꙑимъ ожити ставьꙗѥте завистиѭ женоми; по что вѣчнꙑѩ капл҄а медомъ текѫштааго источника разорити хоштете, да жаждѫштии не пьѭтъ; по что боли ваша избиваѥте, врача ихъ оуморити хоташте; нъ семоу вьсемоу вина зълаꙗ зависть. ѡ зависти оубоиствоу родителю, диꙗволꙗ обрѣтѣл҄ь, сьмрьти старѣишино, ѡ зависти, ꙗже не тобоѭ завистьливꙑмъ жити дастъ, и ї҆мѣѭштиихъ та велми мѫчаште, ѡ зависти люб҆ви вражда, мироу сѫпостатъ, ѡ зависти бѣсомъ оудворьниче, диꙗвол҄е попъраниѥ, тъмьнꙑи цвѣте, по тебѣ пасомии ї҆соухристосово оубитиѥ мꙑслатъ, тꙑ ис пръва Ѩдамоу въ породѣ възавидѣ, и сладъкꙑѩ сласти въкоусивъша горьцѣ сьмрьти прѣдастъ ѥго, сьмрьти бо не бѣ мироу, нъ тꙑ, закисти, породи сьмрьт҆. послоухоуѥтъ ми мѫдрости слово, глагол҄етъ,

ꙗко богъ съмрьти не сътвори, ни красоуіетъ сѧ пагоубѣ жизн, нъ завистиѭ диꙗволѫ сьмрьть вьниде вь миръ. ты каинꙗ братооубиниства бѣлыѩ ризы съвлѣче, и лѫкавьствиꙗ оубиіению ножъ наостри, и того оубити наоучи. и тоу абиіе не богоу трепетати сътвори ты Фараѡсоу въ срьдци витавъ новорожденыѩ жидовъскы дѣти акы трѣвѣ оуванѫти сътворити тебѣ о зависти іелико добро твори. и ч҆то паче на добро творѧштааго подвижеши сѧ акы Саоулъ Даудомъ помагаѩ а тобоѭ поспѣшаіемъ, паче сѧ на зависть строꙗше тебе имѣѭште иꙗковл҃и отроци драга҆го и мѫдраадго Їѡсифа въ тьмнꙑи Єгоуп҆тъ поустиша, и свободьнаадго акы роба продаша, а инꙑ сънъ ихъ оустраши, сватое бо има показа христосовоуоумоу образоу быти, іед҆нѣми бо на десате звѣздъ кланꙗхѫ сѧ іемоу, іелма Їюда прѣдавъ Христоса оудави сѧ. мы же оубо оубѣжавъше сьмрьти родителꙗ зависти въставъше въславимъ надъ вьсѣми сѫштааго бога о Христосѣ Їсоусѣ бога нашего нꙑнꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Їѡанна архиепископа златооустааго слово о блѫд҆ници вь великѫѫ срѣдѫ къ пастѣ.

На вьсѣко врѣма добро и съпасно покаланиіе дрьжаштимъ сѧ іего, вьси жже паче алчьбънꙑѩ дьни на оуспѣхъ бывааетъ вьсѣмъ чловѣкомъ текѫштиімъ на рѫцѣ іемоу·

н҄ынѩ оубо наша доуша тажькжѭ пльть абы велико врѣмѧ съвръгъша оудобь перѫтъ къ творьцоу и владыцѣ, и своими грѣхы сами сѧ оувѣштаваѭтъ, и съгрѣшениимъ простынѧ просѧтъ отъ чловѣколюбьца сѫдиѩ. благоврѣменьно оубо намъ въвести покаанию оучителѩ блѫдницѫ онѫ, ѩже оба чистѣи нозѣ владыцѣ Христосоу, ѩже заглади кропами слъзъ написание зълы жизни, ѭже помиловавъ очисти и оуштедривъ омы. възидѣмъ оубо къ еуаггелиискоу съказанию, да и Христосово чловѣколюбьство видимъ, и женъскоу пристѫпьюнию въстоудимъ сѧ, и навыкнѣмъ отъ неѩ· тако и мы дльжьни ѥсмъ грѣшьнии притешти къ избавителю и възѧмати отъ него непогонениѥ грѣховъ нашихъ. моли нѣкто фарисеи господа, да ѩстъ сь нимъ, и вьлѣзъ въ домъ фарисеѡвъ възлеже. видиши ли съшествиѩ оужасть; видиши ли божиѩ строѩ таиноѥ; видиши ли чловѣколюбьства лихотъкъ, дажи пиштѫ вьсеи пльти; и зъванъ на обѣдъ робомъ своимъ не подраживъ сѧ приде к немоу, да зъваниѥмъ покажетъ своѥго съшьствиѩ высотѫ, и въ фарисеинѫ хлѣвинѫ приде акы чловѣкъ вьсе мѣсто испльнѩѩи, да и божии строи и чловѣколюбьствиѥ покажетъ. и се, жена въ градѣ, ѩже бѣ грѣшьница, разоумѣвъши, ѩко възлежитъ въ домоу фарисеѡвѣ, принесъши стьклѣницѫ благовоньны масти, и ставши зади при ногоу ѥго плачѫшти сѧ начатъ мочити нозѣ ѥго сльзами, и власы главы своѥѩ отирааше, и облобызааше нозѣ ѥго, и мазааше муромъ, ничсоже глаголѫшти ѩвѣ к немоу, боѩаше бо сѧ, ѥда како слово нѣкоѥ скврьньно отъ грѣшьноѭ оустьноу ѥѩ излѣзъ

двигнетъ на н҃ж гнѣвомъ сѫдиѭ, нъ мльчашти молитвѫ творꙗаше, и срьдцемь ѥднѣмь исповѣдание творашти мольбѫ приношлаше ѥд'номоу срьдьчьнаꙗ вѣдѫштоуоумоу владыцѣ, и к'н҃емоу акы къ чловѣколюбьцоу въ оумѣ вьпиꙗше· дръзохъ пристѫпити к тебѣ, господи, твоѥѩ дѣлꙗ матере и дѣвица, ꙗкоже ты ѥдинъ вѣси, творьцъ и богъ, тоѩ оубо дѣл҃ьма твоѥѩ беспосагаѩ матере и дѣвица милоуи ма блѫдницѫ, даждъ ми моихъ съгрѣшении проштениѥ, оноѩ дѣл҃ьма дѣвъства моѥ блѫждениѥ прости, помилоуи ма, чловѣколюбьче, плачѫштѫ, ѥѩже сь лѣпоты ненавидѣлаше смѣꙗѫшта са зьлѣ, помилоуи стен҃ѫштѫ вьсеѭ доушеѭ, ѥѩже сь лѣпоты отвраштааше са оутварѣꙗѫшта си тѣла на пагоубѫ и прѣльштениѥ многомъ, милоуи плѣница, ѩже бѣ самъ сътворилъ на лѣпотѫ моѥи главѣ, а азъ ѩ на пагоубѫ своѥи доуши оутварѣ'хъ, приими муро се, ꙗко муро небесьноѥ, ти покрыи ми жизни скврьнѫ, приими муро се, ти доуховьноѥ таино ми подаждъ, источ'ниче добрыих', мене оскврьн҃ьшѫ са омыи, врачоу вьсемогыи, ицѣли многы отъ диꙗвола пріим'шѫꙗѫ раны, остроужи ми доуша грѣховънꙑѩ пѣготы, ꙗкоже остроуга вѣрнаго пѣготива прокоудѫ тѣлеси, исоуши моихъ беззаконии источьникъ, ꙗкоже исоуши подрагомъ крьвоточаштии рѣкы, помилоуи ма, господи и сыноу давыдовъ, ꙗко помилова онѫ хананеѭ, не того родоу сѫштѫ нъ вѣрьнѫ. сице блѫдници вѣрьно таи въ доуши дѣл'ница молашти съ сльзами чоуждаахѫ са вьси трьпѣнию исоусовоу, видаште и кротъко трьпашта лобъзаниꙗ блѫдьничьска и дръжаниꙗ рѫкоу грѣшьноу. фарисеи же зъва-

въи юго на обѣдъ таи въ доушьнѣѣмь си дѣльницѣ хоульни коваашє на нь мысли, и сѫпаса чловѣколюбьствию, акы не вѣсть, зълотворѣашє глагола вь себѣ си· сии абы былъ пророкъ, разоумѣлъ бы, кака юстъ прикасаѭштиꙗ са юмъ, ꙗко грѣшница юстъ. нечловѣчьскъ бъшьѭ и слѣпъ фарисеѡвъ съмыслъ, нъ что к нємоу рече благыи благодѣтель; Симѡне, Симѡне, имамъ ти нѣчто решти· слышахъ, ихъже не из'вѣшта словесъ, разоумѣхъ твоюѧ доуша мысли, вѣдѣ, юже на оумѣ помысли на ма· да того дѣл'ма ничтоже тебѣ извѣштавъшоу ꙗвѣ отъвѣштаѭ, да отъ моюго отъвѣштаниꙗ оувѣси моюго божьства крѣпость, да отъ моихъ словесъ разоумѣюши, ꙗко творьцъ юсмъ доушам' и срьдьцемъ съвѣдѣтель· аште бо пророка ма хоштеши нарицати или творьца прорькомь видимааго тобоѭ акы чловѣка, ꙗкоже хоштеши, тако вѣроуи. Симѡне, Симѡне, имамъ ти нѣчто решти· дъва дльжника бѣаста давъшоу заим' нѣкомоу. юдинъ длъжьнъ патиѭ сътъ сьребрьникъ, а дроугыи патиѭ десатъ. не имѫштема же има въздати обѣма отъда· которыи юю паче възлюбитъ и; отъвѣштавъ же Симѡнъ рече· мьнѭ оубо, ꙗко юмоуже множаю отъданиꙗ. рече к нємоу сѫпасъ· прѣмь сѫди, и ты длъжьнъ ми юси въ своюи жизни многы дльгы, и тебе прлштаѭ ꙗкоже и сиѭ житьныихъ съгрѣшении, и тебе зъвавъша ма тоу абию послоушахъ, и подъ юдинѣмъ кровомь быхъ и на юд'нои ꙗди, не акы ништъ или скѫдость имѣѧ брашьна, нъ акы богатъ сы милостьми, приходаштиихъ покаание строѧ и сихъ грѣхъ

праштлѧ. по что клевештеши о моѥмъ сѫшествии; по что ли злобиши моѥ чловѣколюбьствиѥ, ѥгоже прѣжде ты сѧ насыти; по что много ȣ инѣхъ рѣчноуѥши, оу мене чистины, ѭже аште ти покажѫ нынѩ, не соуле ти ѥсть; по что мѣриши моѭ добротѫ, ѥѭже ты по сѫждоу бысть; и обративъ сѧ къ женѣ симоновѣ рече· видиши ли сиѭ женѫ; ѡ чловѣколюбьствиꙗ многа высота, ѡ трьпѣниꙗ непрѣидомоѥ множьство. сѫштѫѭ блѫдьницѫ не възъва блѫдницеѭ, нъ женоѭ, кротъко бесѣдоуѧ сѫкры неприꙗзнина дѣлесе има, ти обьштеѥ ѥстьствоу нарече има. видиши ли сьѭ женѫ, ѭже видѣхъ прѣжде божьства очима, ꙗже незъвана приде къ намъ, ꙗже прьвоѥ бесрамиѥ сътвори бесрамиѥ добро, ꙗже вь лѣпо врѣмѧ жизньноѥ показа бесрамиѥ, ѭже ты оглагола, по н҃еже приде къ жизни и не дрьзнѫвъши акы без лица прѣдь лицемъ стати, нъ зади криѭшти сѧ и прьвѫѭ жизнѭ себѣ си обличениѥ бываѭшти. сънидохъ въ домъ твои, воды на нозѣ ми не пода, а си сльзами намочи нозѣ, и власы главы си отьре, ѥюже не омочи ногоу вльнами море, си сльзами омочи, и лобызании моли. коли ѥси видѣлъ сице женѫ своѧ власы брысало сътворьшѫ, ꙗкоже си моима ногама сътвори, цѣлованиꙗ ми не да, ацѣ прѣмьдивъ сы зъвавъ ны на обѣдъ, прѣжде излѣсти ти цѣловати мѧ и чьсть вьсѣхъ сътворити. нъ ты сего не сътвори, нъ си покои вьлѣзе въ домъ твои, не прѣста лобызаѭшти нозѣ мои. виждь ѥѧ несытѫѭ любьве, ти оумачи си хоулолюбивыи оумъ, възьри на н҃ѭ, и сьмотри ѭ плачѫ-

штѫ, да и ты възлюбиши, ѥмже вьзненавидѣ безоума, масломъ главы ми не помаза, а си миромъ нозѣ ми помаза, ѥго дѣлꙗ глаголѭ ти· отъпоуштаꙗѭтъ сꙙ грѣси ѥи мнозии. томоу богови нашемоу слава и дръжава съ отцемь и съ сватꙑимъ доухомь нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин.

Їωанна архиепископа златооустаагo слово вь великѫ срѣдѫ о зависти ѥже въ еуаггелии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на, Їсоуса да ѥго изгоубат'.

Єлико вас' илинини оученици ѥсте, ѥже оубогыꙙ трепезы въдовича не похоули, оу насъ витаите· сица же бо и оу насъ словесы хоуда и оуготовьѥна трепеза, ѥдинъ, хлѣбъ сѣѭшти на себѣ· не ѥгоже жрънви съмлѣша, и рѫцѣ оумѣсиста, и огнь съвръши, нъ ѥгоже дѣвица бездрала и бесѣмене просвѣти, и кръстъ съзори, и отьць съвръши, и ві кошъ обьмаша· сего хлѣба Мариꙗ роди, и црькы приꙙ, и по вьса дьни нами ꙗдомъ ѥстъ, и не коньчаѥтъ сꙙ. сии вамъ хлѣбъ на хоудѣи своѥи трепезѣ положив' хотѣх' мльчаниимъ ꙙзыка си съсѫдъ съжати· небо сварьныихъ жидовъ на съпаса раждизаѥмо зълоѥ лиꙗниѥ и камени глаголати ноуждѫ творитъ. ч'то бо нынꙗ тоу слышахомъ; излѣзъше фарисеи съвѣтъ створиша на Їсоуса, да ѥго изгоубатъ. да

ч҆то винꙑ, ѥжже дѣлъма хотатъ и изгоубити; ꙗко вь дьнь сѫботьнꙑи чловѣка ицѣли, и празнѫ и соухѫ рѫкѫ вь праздьнъ дьнь на дѣло простьрѣ. ѡле чоувьство жидовьско, не разоумѣѭштиихъ, ꙗко ѥсть лѣпо, ꙗже въ породѣ рѫка деснаꙗ адамова прикоснѫ са дрѣвѣ, и прѣстѫпьѥниимъ оусъхнѫ, то и пакꙑ глинънꙑимъ крьниѥмъ грьньчаремъ сътворенѣ бꙑти, или ꙗко лѣпо ѥсть диꙗволомъ и безбожьнꙑихъ капиштъ крьви пролиꙗнию осквьрнавьѥна свѣтла на небо прострѣти са· нъ печально имъ ѥсть, ꙗко на благодѣание чловѣком҆ и на съпасение доушамъ приде, и праздьнъствоу сѫботьноуоумоу отъмьштаѭт҆, а чоудодѣанию съпаса не разоумѣѭтъ. по что оубо паче, ѡ фарисеи, не печаасте са о себѣ, или по что не сьвѣштаасте на Манасиѭ, ѥгда Исаиѭ пилоѭ прѣтираааше, ѥгда сꙑнъ ми вѣта не сътвористе на Ӏрода младеништа без оума и матерь бес чадъ сътвори; ѥгда бѣаше видѣти акꙑ класꙑ зьрѣл҆ꙑ младеништа ѥдинѣмъ желѣзомъ исѣченꙑ лежашта, не ю ѥште съзрьна срьдьчнааго тврьда имѣѭште ни цвѣта класьнааго измѣнивъше, нъ ѥд҆наче въ младьнѣи и млѣчьнѣи пишти сѫште, лютомь гнѣвомъ града Иродомъ биѥмꙑ; ѥгда кричава и трьзаниꙗ мѫжь и женъ въ градьнꙑихъ стьгдахъ и междахъ, и от҆цемъ и матеремь простовласомъ сѫштемъ и ѕѣло жалаштемъ о младꙑихъ чадѣхъ исѣчении; ѥгда младеништъ крьвиѭ Видлеѥмъ багърим҄ъ бѣѣше, и младъ грознь въ мьстъ младъ съ родитель топлами сльзами мѣсимъ бѣаше; ѥгда личеса отьць плачемъ прѣмѣнила са бѣахѫ, и матеремъ срьдьца болѣзниѭ сьвиваахѫ са, ѥгда

въ матерехъ прьсехъ доухъ тжжааше, болѣзниѭ пригвожденъ ноздрьми не по чинꙋ исхождааше; ѥгда отцемъ и матеремъ источьницѣхъ водънꙑихъ прикладаѥма бѣ'хѫ очеса, и акꙑ сьребро слъзꙑ вѣрашта капаахѫ по ланитама на земьѭ; ѥгда власи женьсти ногтꙑ забоми бѣахѫ, печали ржгъ творѣахѫ; нъ опакꙑ мꙑслаште опакꙑ творите· и ꙗже бѣ лѣпо крꙑти пленица· тѣми оубоицъ и достоинꙑꙗ сьмрьти не оубиваѥте, нъ безвинънꙑꙗ и правьдивꙑꙗ мжчите, за н͠е глаголѫштоу· безвиньна и правьдива не оубии. ѡ чине бесчиньнъ, ѡ законе безаконнъ отъ диꙗвола поуштаѥмъ, бѣсꙑ пишемъ и жидꙑ до нꙑнꙗшьнꙗго хранимъ. кꙑи сицъ законъ; оубоица поуштати, и ѥже оубиѥнꙑимъ жизнь даѥтъ, того погоубити. Варааввѫ бо въ разбои имъше дръжаша, и молꙗахѫ Пилата поустити и, а Исꙋса, ѥже диꙗволомъ избиѥнꙑꙗ оживи, прѣдаша на распатиѥ. и ї͗злѣзъше, рече, фарисеи сьвѣтъ сътвориша на Ї͗соуса, да и погоубатъ. ѡ веле оумъ безоумьꙗ и сьвѣтъ несьвѣтьства пльнъ, источ'никъ благꙑихъ рѣками имъ благодѣаниꙗ дастъ, сии же ичрѣпьѭште благодѣть оубоиство вь срьд'цихъ сьбираахѫ. ѥгда строупꙑ на себѣ имѣѭштеї͗ избꙑваахѫ, тъгда они на тѣлеси строупъ не имѣѭште завистиѭ стрѣчеми срьд'ци болѣахѫ. ал'чжшти ихъ въ поустꙑн͠и до сꙑтости кръмими бѣахѫ, а они въ гобинѣ вѣрꙑ гладомь невѣрьствиꙗ мьрѣ'хѫ. вода на вино прѣлагаѥма бѣаше, а они вина не въкоусивъше завистиѭ оупивъше са зꙑбаахѫ. видѣша крьвь точаштаꙗ ставьѥнꙑ крьвьнꙑꙗ рѣкꙑ, то же они рьвьностиѭ задъхнжти са хотѣахѫ.

бѣсꙑ имѣѭшти вь н҃ихъ бѣсъ праштаѥми измѫдрѣ-
ваахѫ, а они завистиѭ прѣдолѣѥми паче бѣсьнꙑихъ
прѣделѣваахѫ. слѣпии очию не имѫште освѣштаахѫ сѧ,
а они очи имѫште ослѣпꙑахѫ сѧ. глоухꙑимь слоухъ отъ-
врьзаѥмъ бѣаше, а онѣхъ срьдьца ожесточена сьвѣтъ
на оубиѥние творꙑахѫ. море своѩ вльнꙑ съпратаѩ на
шъствие владꙑцѣ готовꙑаше сѧ, а онѣхъ срьдьце
вльньнꙑимъ оубоичьнꙑихъ оустꙑ пѣнꙑаше. тѫжци вѣ-
три великѫ дꙑханиꙗ силѫ на кротость тишаахѫ, а они
ръвъностиѭ зависти зꙑбьѭште сѧ распѧтию зимꙑ по-
оучаахѫ сѧ. ѡ зависти и твора сьмрьти велми плодънꙑ.
кꙑи бо гвоздии сице остръ, ꙗкоже завист' имѣѭштоу-
оумоу ѥѭ срьдьце прободетъ; кꙑи ли недѫгъ зракоу
добротѫ прокоудитъ, ꙗкоже зависть добрѣ цвьтѫштиї
цвѣтъ, любьве, оуваждаѥтъ; ог҃нь вода оугаситъ, и
зависти тьмами источьници оучитель не ставатъ. ѥд'на
осла ръждѫ желѣзнѫѭ оцѣститъ, а пѧть камꙑкъ даѵи-
довъ зависти, ꙗже вьса паче въстава глагоⷧѭтъ сѫшта
аште раздѣⷧена, нь нѣстъ зависти зеленаꙗ· ꙗкоже бо
чрьвь срьдьце дѫбоу ꙗдꙑ оуваждаѥтъ, сице и зависть
срьдце имѣѭштааго ѭ съ странꙑ ꙗдѫшти оуважда-
ѥтъ. и ѥлико аште вьзвѣштаѥмъ, вьзлюбьѥнии, о за-
висти, не ю начахомъ глаголати о зависти, и ѩзꙑци
вѣтии и словеса хꙑтрьцъ и бесѣдꙑ оучитеⷧь извѣшта-
ти не могѫ зълобꙑ ѥѩ. съврьшениѥ ѥстъ законоу лю-
бꙑ словесе, съврьшениѥ же оубииствоу прѣльсть зави-
сти. ѡ зависти корабью гноꙗ пльнъ некръстьнааго, и
ставьꙗми твои старѣишина ѥстъ диꙗволъ, кръмникъ
змиꙗ, и Каинъ прѣждъникъ, имѣниице бо ти зълое

диꙗволъ дастъ, а змиꙗ ꙋ̓кръмивъши корабь Ꙗдама въ потопъ съмрьти съведе, а Каинъ прѣждъникъ, по н҃е тебе дѣл҃ьма, зависти, пръвоѥ сиї оубоиство сътвори, твоѥ ꙗдро ѥстъ ис пръва въ породѣ о дрѣвеси прѣслоушаниꙗ, твоꙗ жжа сжтъ грѣховьнии съжзи, твоѧ пленица сжтъ зависти, а корабьчиѧ бѣси, весла льсти, реть, лицемѣрьство, прѣкладъı завистьливии. ѡ корабь тьмами зъла пльнъ, аште кто иштетъ лицемѣръства, тоу обраштетъ, аште льсти, тоу са раждаютъ, їжде бо зависть, тоу живжтъ враждъı и свари и прѣльсти и пьра и оглаголаніа словеса и хоулъı и оукорениꙗ, и ѥлико аште извѣштаѥмъ, или аште ѥлико оставимъ, се вьсе некрьстьнъи корабь завистьноситъ. сего корабьꙗ зависти потопъ погржзити не може, нъ Їсоус силоѭ доуха погржзи въ источьницѣхъ кръштениꙗ. имѣаше сии корабл҃ь котъкъı желѣзнъı, нъ їсоусовами гвоздвиими изгорѣша. имѣ сии корабь ꙗдро, нъ диꙗволъ възъмъ крьста искоушениѥ сътвори. имѣ сии кораб' жже, нъ то възьмъ Июда оудави са. въ тъ вьлѣзъше жидове о камень образивъше са о вѣрѣ истопоша. сего дѣлꙗ нъıнꙗ чоу въ глжбинѣ неразоумьꙗ плаваахж, розвѣ ѥлико ихъ могжтъ Христоса носаштааго корабьꙗ дръжати са, гонезнжтъ, а зьлии морьскоѭ съмрьтиѭ вь невѣрьствѣ погъıбнжт'. и ѥште въ глжбинѣ сжштеи къ Їѡнѣ въ к҃итъ да бъıша бѣжали, некли бъıша отъ н҃его навъıк'ше о Христосѣ благочьстиѥ живи с н҃имъ вь Нинеуи изврѣжени бъıли. нъıнꙗ же очеса срьдьць съмѣживъше ни свѣтълааго благочьстиꙗ срѣдѣ земьѧ на крьстѣ вѣрьнъıѧ зара поуштаѭшта видаште къ н҃емоу текжтъ,

ни къ покааниꙗ проповѣд҆никоу Їѡанноу прибѣгаѭштє оживѫтъ. излѣзъшє, рєчє, фарисєи съвѣтъ сътвориша, да ѥго погоубатъ. отъ кѫдоу излѣзъшє; нє отъ зависти нъ отъ закона. абъіша бо нє излѣзли отъ закона, нє бъіша бо закона положьшааго похоулили. и излѣзъшє, рєчє, фарисєи, отъ кѫдоу; отъ заповѣди божиѩ освѣштаваѭштаѩ очи срьдьчьнѣи, заповѣди бо господьн҃ꙗ из далєчє просвѣштаѭштꙗ очи. излѣзъшє фарисєи, отъ кѫдоу; отъ заповѣди, отъ закона, отъ жизни. ижє бо инѣмъ сьмрьти пооучаѭтъ сꙙ, ти сами прьвоѥ жизни отъпадаѭтъ свѣта. и їзлѣзъшє фарисєи сьвѣтъ сътвориша, и нє рєчє писаниѥ, отъ кого възаша, нашъ оумъ подвизаѩ на исканиѥ. и їзлѣзъшє сьвѣтъ възаша, отъ кого; ꙗвѣ, ꙗко и прьвааго чловѣкооубоица диꙗвола. да ѥго изгоубатъ, чимъ; дѣѥши лї, камєниимъ или мєчи или огн҃ємъ или водоѭ; сьвѣштьникъ жє ихъ диꙗволъ, изгѹбивъ прьвоѥ дрѣво, им҆жє оумори Ꙗдама, к томоу пакъі прибѣгаѥтъ, и сьвѣшта сꙙ с н҃ими на дрѣвѣ распати Їсоуса, нє вѣдъі, ꙗко то дрѣво и прьвоѥ дрѣвєсє прѣстѫпьѥньѥ разараѥтъ, и жизнь чловѣкомъ даѥтъ. и излѣзъшє фарисєи сьвѣтъ възаша, да и погоубатъ. ѡ сьвѣтє зълъіи, завистиѭ сѣѥмъ и завистиѭ обличаѥмъ. ѡлє поустошънъіи съмъіслъ, нє вѣдатъ бо, ꙗко богъ нє погъібнєтъ, готово гнильноѥ свѣштило тѣлєсє ѥмоу разоратъ, нъ свѣшта божьства ѥмоу оугасити нє могѫтъ. ѡ чоудьноѥ и дивьноѥ дѣло. придє Їсоус възискатъ и направитъ изгъібъшєѥ, а си изгъібъшиимъ благодѣтєлꙗ погоубити иштѫтъ. коѥѩ дѣл҃ьма винъі, повѣдитє ми, ѡ жидовє, сьвѣтъ сътвористє на н҃єго;

нъ они обаче срамьыжтъ са глаголати, нъ мы срамомъ тѣхъ самѣхъ ихъ прѣдолѣние обличим'. по что бо, рекоша, мрьтвыа въставьыетъ, и неджжьныа цѣлитъ; по что и глаголетъ и чоудеса творитъ; по что же и оучитъ; сихъ дѣльма вьсѣхъ винъ хоштетъ погоубити юго. югда млады дѣти, вѣние възьм'ше и вѣниемь юмоу побѣдж гласаште, ωсан'на въ вышьнихъ, благословьюнъ градыи въ има господьне цѣсарь издраилевъ, тъгда они, акы остъны бодоми, зжбы скрьжьтаахж, хвалы бо зависть имѣжштиимъ оржжие завидаштиимъ сжтъ. и пришьдъше къ Їсоусоу глаголаша юмоу· не слышиши ли, что сии глаголжтъ; не вѣсте ли, ыко пророчьско коньчавааше са писание· из оустъ младеньцъ и съсжштиихъ съврьшилъ юси хвалж; югда Иезавель виноградъ наудеωв' отати хотѣ, многы книгы писа, и сладъко послоушасте· и югда Пилатъ на дьстѣ истинж показа, гнѣвасте са и ставьыете писати. ч'то глаголаахж; не пиши· цѣсаръ жидовьскъ, си рѣчь, не кажи истины, ни дръзновениы нашего богъ обличи. оуне бы сице гнѣвати са на тѣхъ, иже пласцемъ съкирание пишжтъ, тѣхъ бо не вин'ны сътвориши слоушаа пѣснии. ныны гнѣвааши са о божиихъ оучениихъ, ыко пишеми сжтъ на благодарие вѣроуыжштиїмъ· жродивыа бесѣды филистионовы писати не ставьыте, и славьюниы божиы не писати, имже на небо правими юсмъ· аште бо и би кто ныны чоу оуча гржбы словесы, обаче о бозѣ глаголa зѣло мждрость, оуне бо юстъ паче юнымъ въ словесехъ богоносьныихъ оучителѣ присно поыжштемъ чистъ имѣти оумъ, негли бѣсныхъ оучениы

хвалаште на блѫждение възк҆ѣсовати са. не пиши· ц҆ѣсаръ жидовъскъ. по что не пиши; что въі врѣдъ творатъ писмена; коıего въі имѣниıа или притажаниıа лихоуıетъ истин'ноıе писма; нъ аште и фарисѣи се глаголѫште къ Пилатоу ставьıахѫ ıего писати истинъı писмена, онъ к н҃имъ глаголлаше· ıеже писахъ, писахъ. лѣпо же ıестъ и намъ къ хоулникомъ вѣръı глаголати, ıегда прѣпьрѣти хотатъ богоносьнъıихъ та же паче ıеже решти к' н҃имъ· ıеже написахъ, написахъ. излѣзъше фарисеи сьвѣтъ сътвориша на н҃ь, да нзгоубатъ ıи. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тѫдоу, не отъ кого оувѣдѣвъ, нъ отъ себе разоумѣвъ, срьдьцевѣдьць бо съı вѣстъ, ıеже въ чловѣцѣ, ıакоже Їωаннъ еуагг҃елистъ глаголетъ· не бѣ ıемоу трѣбѣ, да кто послоушъствоуıетъ о чловѣцѣ. и разоумѣв Їсоус отиде отъ тѫдоу, не сьмрьти са оубоıавъ, нъ врѣмене распатиıа жидъ. лѣпо ıемоу бѣ прѣжде мрьтвъıѧ въставити, болаштаѧ исцѣлити, алчѫштаѧ правьдъı насътити, на вѣрѫ оутврьдити, ти тъгда прити на славьнѫıѫ сьмрьть, паче же чрьтогъ. лѣпо бѣ ıемоу прѣжде поставити дрѣво таиноıе крьста, ти тъгда топломъ доухомъ, иже въ адѣ лежатъ, к тѣмъ притешти. разоумѣвъ же Їсоус отиде отъ тѫдѣ, отиде, иде и нѣстъ видѣти, бѣжа, ижде зависть не раждаıетъ са, отиде, кде любъı живетъ и сънъ и отьць и сватъıи доухъ, томоу слава вь вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Їана архиепископа константины града златооустааго слово въ сватыи четврътькъ о прѣдани Їюды и о пастѣ и о съказании сватыихъ таинъ и юже не поминати зъла.

Мала ноужда дьнесь къ вашеи любьви съвѣштати, мала же ноужда сьвѣштати, не по н҃еже множьство глаголемъıихъ въı отажьчаваюте си, не бо юстъ иного града обрѣсти сице любьзнѣ на послоушанию доуховьнъıихъ словесъ прилежаштъ· нъ юлма ноуждьна малословьıа дьнесь вина, виждѫ бо многъı вѣрьнъıихъ идѫшта къ грьдъıимъ таинамъ причаштению, да бъıша ни тоѩ трепезъı гонезнѫли, ниже тоѩ да отъпадѫтъ, ноужда дьнесь сътворити обѣдъ, некли отъ обоюдоу вамъ оуспѣхъ бѫдетъ, и сеѩ трепезъı насъıтивъше са и нашихъ словесь сице отидете, и съ страхомъ и трепетомъ и лѣпъıимъ въздръжаниимъ къ грьдоуоумоу и страшъноуоумоу пристѫпите комькании· дьнесь бо, възлюбьюнии, господь нашъ Їсоус прѣданъ бъıстъ, паче же бѫди драхлъ и плачи са горько не прѣданааго Їсоуса дѣл҃ьма нъ прѣдавъшааго Июдъı дѣл҃ьма· прѣданъıи бо Їсоус вьсь миръ съпасе, и прѣдавъıи юго Июда доушѫ своюѩ погоуби· и прѣданъıи о деснѫѭ от҆ца сѣдитъ на небесехъ, а прѣдавъıи въ адѣ нъıнıа юстъ вѣчьнъıѩ жид҆ъı мѫкъı· того дѣл҃ьма стен҃и, того плачи, по н҃е и самъ господь нашъ того плака, видѣвъ бо юго съмѫти са, рече и вѣшта· юдинъ отъ вас҆ прѣдастъ ма. чсо дѣлма и печальнь; и любьве своюѩ показа насъ оуча, ıако

не страждѫшта҆го зълѣ нъ твораштаалго зъло того плакати вьсѩдоу подобьно· се бо много горе, паче же оно не зьло ѥже зьло страдати, нъ зъло ѥже сътворити зъло· еже бо зъло страдати, цѣсарьство бо намъ небесноѥ исхаждаѥ, а ѥже зьло сътворити, винно намъ вѣчноу огню и мѫцѣ бываатъ· блажени бо, рече, избьрании правьды дѣлꙿьма, ꙗко тѣхъ ѥстъ цѣсарьствиѥ небесноѥ· видиши ли, ꙗко ѥже зъло страдати иматъ мъздѫ и даръ цѣсарьствиꙗ небесьнаого; слыши, ꙗко ѥже зъло сътворити мѫкѫ приноситъ и страсть. рекъ бо Паулъ о жидовѣхъ, ꙗко господа оумориша и пророкы отъгнаша, приложи, ихъ коньць бѫдетъ по дѣлесемъ ихъ. видѣ ли, колико ихъ гоними цѣсарьствиѥ възьмѭтъ, а гонаштїи гнѣвъ приѥмлѭтъ; си же ми не просто нынꙗ чоу речено, нъ да не гнѣваѥмъ са на врагы, нъ милоуимъ ѩ и плачемъ са о нихъ и печемъ са ими, они бо сѫтъ зъло страждѫштии враждоуѭштии намъ. аште сице оустроимъ доушѫ своѭ, можемъ и молити за нꙗ· сего дѣлꙿьма четврьтъи се дьнꙿ имамъ бесѣдоуѭ съ вами о молитвѣ за врагы, да твръдо бѫдетъ оученꙗꙗ слово, часто оучениѥмъ примъ са· сего дѣла часто мыѥмъ словесы, да быхомъ обаштрениѥ гнѣва потѣштили и оуставили, да чистъ бѫдетꙿ гнѣва къ молитвѣ приходаи. не бо Христос о вразѣхъ се оучи тъчиѭ, нъ и о насъ, оставьѭштиихъ онѣмъ грѣхы· болꙿше ѥго възьмешї, аште даси, оставиши грѣхъ врагоу. то како боле възьмѫ; рече· оставиши врагоу грѣхы и простъ бѫдеши, ѥже къ владыцѣ съгрѣши. они бес цѣльбы сѫтъ и без милости, а си много имѣѭште

оутѣшению и милост̓. слыши оубо Илиѭ глаголѭшта· сыномъ своимъ аште съгрѣшиша, съгрѣшитъ чловѣкъ къ чловѣкоу, и молитъ са за нь҃· аште ли къ богоу съгрѣшитъ, кто молитъ са за нь҃; да онъ строупъ ни молитва оудобь оумачит̓, молитва не омачитъ, проштению же грѣхомъ врага отъмачитъ. тѣмь оно тьмѫ талантъ нарече богъ ꙗже къ владыцѣ съгрѣшениꙗ, а си р҃ динарии· прости р҃ динарии, да простъ бѫдеши тьмѣ талантъ. да юже о молитвѣ довольно бесѣдовахомъ, та же пакы о прѣдании приведѣмъ слово, видимъ, како прѣданъ бысть нашъ владыка. тъгда шьдъ юдинъ отъ обою на десате глаголемыи Июда Искариотинъ къ старѣишинамъ жъречъскамъ, ч̓то ми хоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ и; мьнѫ ꙗвѣ быти глаголемоуоумоу, а ничесоже паче заштиштати· аште ли кто опасно пытаю коюгождо извѣштанъиихъ, многы иматъ виды, великѫ глѫбинѫ разоума. на прьвою врѣма· не бо простою назнамена еуаггелистъ, не бо рече, шъдъ просто, нъ приложи, тъгда шъдъ. тъгда, къгда; повѣждь ми, и чсо дѣлма знаменоуютъ врѣма; чемоу хоштеши навыкнѫти; не просто речено ти тъгда· доухомь глаголетъ, да юже доухомь глаголетъ, ничсоже просто ни безоума глаголетъ. что оубо юстъ юже тъгда; прѣжде того врѣмене, прѣжде того часа приде блѫдница, стьклѣницѫ мура дръжашти, и възлиꙗ масло то дрѣвѣною на главѫ господьнѫ, показа великѫ вѣрѫ, показа великѫ цѣльбѫ, велико послоушанию и въздръжанию, приложи са отъ жизни врѣменьныꙗ, бысть добрѣиши и мѫдрѣиши· и югда блѫдьница са покаꙗ, югда владыкѫ позна, тъгда

оученикъ оучителꙗ прѣда. сего дѣл'ма рече, тъгда, да не оклевештеши оучителꙗ немошть, югда видиши оученика прѣдаѭште· толика бо сила бѣаше оучителꙗ, да и блѫдница привлѣшти на своѥ послоушание. что оубо юже блѫдница привлѣче, оученика ли не може привлѣшти; можааше привлѣшти и оученика, нъ не хотѣаше ноуждеѭ сътворити добра, ни бѣдоѭ привлѣшти къ себѣ. тъгда шъдъ· иматъ и се нѣкꙑи не малъ разоумъ юже ішъдъ· не бо призъванъ, рече, старѣишинами жьрьчьскамі, не приноужденъ, нъ без бѣдꙑ самъ о себѣ дома роди зълѫ льст', и оумъ изведе си, ни юдногоже имѣѧ съвѣтника и приꙗзни. тъгда шъдъ юдинъ отъ обою на десате· что юстъ юдинъ отъ двою на десате; и се велико юмоу кажетъ сѫште витание юже решти, юдинъ отъ обою на десате· бѣахѫ бо и їни оученици Исоусоу, сед'мь десатъ чисменемь, нъ ти втории бѣахѫ, ти не толикѫ имѣахѫ чьсть, ни толико пространьство, не причастиша са таинꙑх' толицѣхъ. два на десате сихъ паче бѣаше избьрано, и иже сии бѣахѫ, сии окрьсть оучителꙗ дроужина, и отъ сихъ искочи Июда. нъ да навыкнеши, ꙗко не простꙑи юго оученикъ прѣда, нъ отъ избранааго радоу юдинъ, сего дѣльма рече, юдинъ отъ двою на десате, и не стꙑдитъ са Матѳеи се пиша. чсо дѣлма не стꙑдитъ са; да навꙑкнеши, ꙗко вьсьжде истинѫ вьсе глаголѭтъ, а ничсоже не потаѭтъ, ни мѣнаштиимъ бꙑті семоу оукорьноу. само бо се мнимоѥ оукорьно сꙑ, то кажетъ владꙑкꙑ чловѣколюбьѥ, ꙗко прѣданника, разбоиника, тати толикоу доброу съподоби, да и до послѣдьнꙗ'го вечера трьпа юмоу прѣкꙑ·

казлаше бо и и оучлаше и вьсачьскы печлаше са имъ. не отъчаи оубо себе, къ блждници възьрѣвъ, ни пакы пъвли собоѭ, на Июдѫ възьрѣвъ· обоѥ бо то пагоубьно и пьвати и отъчаꙗти са· пьваниѥ бо стоѧштоуоумоу творитъ пасти са, а отъчааниѥ лежаштоуоумоу не дастъ въстати. сего дѣл'ма Павьлъ оучитъ глаго҃л· мьнаи стоꙗти блюди са, да не падетъ, имаши обою притьчоу, како оученикъ мна стоꙗти паде, како блждница лежашти въста, пльзъкъ нашъ оумъ, вратка наша мысль. сего дѣ҃льма вьсѫдоу самѣмъ са въсѫдоу оутврьдити и оградити лѣпо. тъгда шъдъ ѥдинъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ· видиши ли, отъ колика мѣста испаде; видиши ли, колико оучениѥ прѣобидѣ; видиши ли, колико зъло лѣность и охладаниѥ; Июда глаго҃лемыи Искариотинъ· ч'то ми наричеши градъ ѥмоу; ꙗроуи того да быхъ не вѣдѣлъ. Иоуда слышаи са Искариотинъ· ч'со оубо дѣлма намъ градъ ѥмоу наричетъ; бѣ Июда дроугыи оученикъ, рьвьнивыи наричемъ, да не бѫдетъ тождеимениѥмь н҃и на ꙗже блазна, отълѫчи сего отъ иного, и оного отъ добрости намѣни Июда рьвникъи, сего же не намѣни отъ зълоби, не бо рече Июда прѣдавникъ, ацѣ лѣпо бѣ, ꙗкоже оного отъ доброчьсти нарече, тако и сего отъ зьлобы прозъвати и решти Ïюда прѣдавьникъ. нъ да та накажетъ чьсть имѣти оклеветаниꙗ ѧзыкъ, и прѣдавъшааго самого соумьнитъ са. шъдъ отъ двою на десате Июда Искариотинъ къ старѣишинамъ жрьчьскамъ рече имъ, ч'то ми хоштете дати, и азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ѡ гноусьнаалго того гласа· како искочи из оустъ; како подвигнѫ

ѧзыкъ; како не оцѣпѣнѣ тѣло юмꙋ вьсе; како не погоуби оума си; ч҄то хоштете ми дати, и азъ вы прѣдамъ юго; ѡ томꙋ ли та наказа оучитель; повѣждъ ми, не того ли дѣл҄ьма глаголааше· не притѧжите злата, ни сьребра, ни мѣди въ поѩсѣхъ вашихъ, съ горы прѣжде прата тебѣ сьребролюбьствиꙗ съказанию; не томоу ли оучааше въ инѫ, и по томь глаголааше· аште та к҄то заоушитъ о деснѫѭ ланитѫ, обрати юмоу и дроугѫѭ; ч҄то хоштете ми дати, ѡле безоумию, и азъ вамъ прѣдамъ юго; за что, повѣждъ ми, ч҄то мало и велико поимовати имѣѧ прѣдаюши оучителꙗ; за н҄еже ли ти прѣда на бѣсы власть; за не ли недѫгы сътвори ти рѣшити; за н҄е ли прокаженыѧ чистити; за не ли мрьтвыѧ въставити; за н҄е ли надъ властиѭ поставити сьмрьти; въз благодѣꙗниꙗ ли си си въздаюши въздаꙗниꙗ; что хоштете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ юго; ѡ безоумью, паче же ѡ сьребролюбьство, вьсе бо то породи зъло. на то сии пом҄ысливъ 'прѣда оучителꙗ. сице бо юстъ зълыи корень ть, бѣса лютѣи, оувазъшаѧ вьзвѣшаѧ доуша, и творитъ вьсего не знати и себе и ближьнаѧ и юстьствън҄ыѧ законы, и того самого изведетъ, и обоуюна сътворитъ. зьри бо колико тъгда изведе отъ июдин҄ы доуша, бесѣдование, обычаи, обьштию юже на трепезѣ, чоудеса, оучению, оувѣштанию, наказанию, вьса си въ заб҄ыть вьложи сьребролюбьствию тъгда. сь лѣпот҄ы тоже и Павьлъ глаголааше· ꙗко корень вьсемоу зълоу юстъ сьребролюбьствию. что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ı и; велико безоумию словесе. прѣдаюши, рьци ми, вьса съдрьжаштааго, бѣсы владѫ-

штлаго, мореви запрѣштаѭштааго, юестьствоу вьсемоу владыкѫ; нъ да юемоу съпратаатъ безоумие, и наоучитъ, ꙗко, аште не бы нехоульнь, не бы прѣдалъ са, слыши, что творитъ. въ то врѣма, вь нѥже са прѣда, юегда придоша на нь съ дрѣвесы и съ свѣштами, рече имъ· кого иштете; и не вѣдѣша, кого хотѣахѫ ꙙти. толми не може прѣдати юего Июда, тако и не видѣаше тоу сѫшта, юегоже хотѣаше прѣдати, цѣ свѣштамъ сѫштамъ и свѣтоу толикоу. то бо еуагг҃елистъ заштицаꙗ рече· свѣшта имѣахѫ, и свѣтъло бѣаше, и не видѣахѫ юего. и присно бо юемоу поминааше дьнь, и дѣлесы и словесы кажа, ꙗко не гонезнетъ прѣдадыи. то же ни ꙗвѣ юего обличааше прѣдъ вьсѣми, да не бестоудьнѣиша юего сътворитъ, ни прѣмльчааше, да не мна са гонезнѫти невѣстиѭ бестраха начьнетъ прѣдаꙗти· часто глаголааше, юединъ отъ васъ прѣдастъ ма, нь не ꙗвѣ юего показа, многа же и о сѫдьнѣѣмь дьни съказова словеса, многа же и о цѣсарьствии небесьнѣѣмь, обоюего силѫ показа и юеже мѫчити съгрѣшивъшаꙗ, и юеже чьстьномъ быти, въ правѫѭ ходивъшиим᾽. нъ вьсего сего онъ не брѣже, и богъ на ноуждѫ не привлѣче, юелма бо ны власть да и зълыихъ и добрыихъ дѣлесъ, да волеѭ хоштетъ да бѫдемъ добри. тѣмь аште не хоштемъ, не ноудитъ· приноужденѹмоу бо быти доброу не добро, юелма бо и он᾽ своюемоу оумоу господинъ бѣ, и волеѭ не рачи послоушати, нъ на сьребролюбьствию оуклони са. сего дѣльма осльпе оумомъ, и съпаса своюего прѣда, и рече· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ и; обличаꙗ оубо безоумию юемоу еуагг҃елистъ рече· вь врѣ-

мѧ пришьстиꙗ ихъ Июда стоꙗше близъ ихъ, тъ рекы· что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ѥи; не отъ сего же тъчьѭ видѣти ѥстъ силѫ христосовѫ, нъ ꙗко гласъ оставивъшоу малъ идоша. елмаже и сице не останѣахѫ сѧ стыдости, волеѭ самъ сѧ прѣда ѥдинъ тъчьѭ не рекы, азъ своѥ вьсе сътворихъ, мошть своѭ отъкрыхъ, показахъ, ꙗко немоштьна начинаѥте дѣлеса, хотѣх' вашѫ съпратати зълобь· нь ѥлмаже вы не рачите, нъ ѥдначе прѣбываѥте въ своѥи зълоби, се азъ самъ сѧ прѣдаѭ. се вамъ съвѣштахъ, да не оклевештѫ нѣции Христоса, глаголѭште· по что не прѣложи Июды на добро; по что не сътвори ѥго мѫдра и кротъка; како же бѣ сътворити Июдѫ кротъка; нѫждеѭ волеѭ ли; аште нѫждѫѫ, ни сице рачи оуньи быти, никтоже ноудьма бываатъ добръ· аште ли волеѭ, вьсе моштьно исправити волꙗ ѥмоу бѣ дана· да аште не рачи приѩти былиꙗ на помоштъ, не врачево то съгрѣшениѥ, нъ иже ицѣлению не рачи. съмотри, колико сътвори, да бы ѥго обратилъ, да бы ѥго гонозилъ, отъ того оучаашe и вьсеи мѫдрости, и дѣлесы и словесы вышьша бѣсъ створи, чоудеса творити многа дастъ, оустраши бѫдѫштимъ огньмъ, побѣди цѣсарьствиꙗ обѣштаниимъ, обличааше часто мысли ѥмоу, обличаѩ же пакы не ꙗвьꙗше, нозѣ ѥмоу съ инѣми оумы, трепезѣ и причасти, ничтоже не доста ѥмоу ни мало ни велико· онъ же хота прѣбываше въ пагоубѣ. и да навыкнеши, ꙗко моштьнъ сы прѣложити сѧ не рачи, нъ своѥѭ ѥмоу лѣностиѭ вьсе бысть· елма бо прѣдаѩ повьрьже три дѣсѧти динарии, и что рече; съгрѣших прѣдавъ крьвь

неповиннѫ. что быстъ, югда чоудеса творашта видѣ; не вѣшта, ꙗко съгрѣшихъ прѣдавъ кръвь неповиннѫ; нъ что хоштете ми дати, и азъ вамъ прѣдамъ ꙇи; юлма бо зъло вьмѣсти са, и прѣдаание при коньци бѣаше, и грѣхъ съвръши са, тъгда разоумѣ грѣхъ. что оубо отъ сего разоумѣѥѫ; ꙗко югда лѣнимъ са, ничъсоже намъ казаниѥ оуспѣѥтъ, нъ югда тъштимъ са и сами о себѣ подвижемъ на добро. и сь бо, югда казааше и оучитель, не слоушаше, нъ югда никогоже бѣ кажѫшта, тъгда своѭ сьвѣсть разоумѣвъ и никогоже сѫшта оучителꙗ прѣмѣни са, и раскаавъ са о дрьзновенꙑихъ поврьже три десати сьребрьникъ. что хоштете ми дати и азъ вамъ прѣдамъ ꙇи; и поставиша юмоу три десати сьребрьникъ, цѣнѫ прѣставиша крьви цѣнꙑ не имѫшта. ч'то вьземлеши л҃ сьребрьникъ, ѡ Июдо; тоуне приде Христос за вьсь миръ пролиꙗти кръвь своѭ, о нѥѭже тꙑ сьвѣштаваюши са и мѣнѫ твориши, бестоудьче, что бо юстъ бестоудьнѣѥ мѣнꙑ сеѧ; тогда придоша оученици. тъгда· къгда; югда се быстъ, югда прѣдааниѥ вьмѣсти са, югда самъ са погоуби, Июдо, придоша к нѥмоу оученици юго глаголѭште юмоу· къде хоштеши, оуготоваюмъ ти пасхѫ ꙗсти; видѣ оученикꙑ; видѣ оученика; онъ прѣдаютъ владꙑкѫ, а сии о слоужьбѣ пекѫтъ са, онъ вѣтъ творитъ, а сии на слоужьбѫ готоватъ са, тѣхъжде и сии ї они тѣхъжде чоудесъ, тѣхъжде оучении, тогожде наказаниꙗ· отъ кѫдоу оубо прѣмѣнѥни; отъ волꙗ· та вьса вина вьсѫжде и добрꙑимъ и зълꙑимъ. къде хоштеши, съготоваюмъ ти ꙗсти пасхѫ; вечеръ съı и бѣ тъгда, юлма оубо домоу не имѣаше владꙑка, сего

дѣл'ма оубо глагол҄жтъ· кде хоштеши, оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхж; не имамъ хлѣвины оурочьны, не имамъ кжшта, ни домоу· да навыкнжтъ, иже свѣтълыѩ домы дѣлаѭтъ и пространыѩ притворы и длъгыѩ дворы, ꙗко не имѣ Христос кде главы подъклонити, тѣмъ въпрашаѭтъ сии· кде хоштеши, оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхж; кжѭ пасхж; не сьѭ пасхж нъ жидовъскж, обаче тж оубо оуготоваша оученици, а сиѭ нашж самъ оустрои, нъ самъ пасха бъıстъ. кде хоштеши, да оуготоваѥмъ ти ꙗсти пасхж; она жидовъска бѣ пасха, она вь Єгуптѣ начатъкъ вьза. чсо дѣлма оубо тж ꙗстъ пасхж Христос; по н҄еже вьсе законьноѥ съвръши. ѥгда бо кръштааше са, глаголааше· сице бо лѣпо ѥстъ намъ исправити вьсж правьдж, придохъ, рече, отъ безаконьныѩ клатвы искоупитъ чловѣка, богъ бо своѥго си сына поусти, рождьшааго са отъ женъı, бывъша подъ закономъ, да подъзаконъныѩ искоупитъ, и самого покоитъ закона. нъ да никтоже не глагол҄етъ, ꙗко сего дѣлма законъ оупразни, сего дѣлма и оустави, по н҄е испльнити ѥго не можааше, акы тажька сжшта, прѣжде ѥмоу испльнивъ вьсе, тъгда раздрѣши. сего дѣлма и пасхж сътвори, закона бо повелѣниѥ бѣ пасха. и чсо дѣлма законъ повелѣ пасхж ꙗсти; неразоумичьни бѣахж о благодѣтели жидове, и тоу абиѥ забываахж благодѣаниꙗ застжп'ника бога, небонъ ѥгда изидоша изъ Єгупта, видѣвъше море растжпивъше са и пакы състжпивъше, ина многа чоудеса, глаголаша· створи намъ богъı, иже прѣдъ нами поиджтъ. что глагол҄еши чоудеса въ ржкоу дръжа ѥдначе, толи ли забы благодѣтелꙗ бога;

ѥл'ма оубо сице бѣша непочоуѭште и невѣгласи о праздьницѣхъ, привяза даровъ памяти богъ, и сего дѣлма пасхѫ жрѫти повелѣ· аште та въпроситъ сынъ, ти рече, ꙗко что ѥстъ се пасха; сице речеши, ꙗко ѥже овьчеѭ кръвьѭ двьри помазаша дѣти въ Єгуптѣ, тачє пришъдъ гоубли и видѣвъ не сьмѣаше въскочити ти ꙗзвѫ вънести, и бѣаше праздьникъ памать сьпасению присно· паче же не се тъчьѭ имѣахѫ, ѥже ветъхыѩ имъ въспоминааше благодѣаниꙗ, нъ и ино большеѥ, ѥже градѫшта имъ прѣжде казааше, небонъ образъ онъ бѣ агньць иномоу агньцоу доуховьноуоумоу и овьца и овьца, ово бо бѣ стѣнь, ово истина. елмаже ꙗви са правьдьноѥ сльньце, стѣнь прѣстааше оуже, сльньцоу въсходаштоу съкрыѥтъ са стѣнь· сего дѣл'ма на тои трепезѣ обои бываѥте пастѣ, и образънаꙗ и истинънаꙗ, ꙗкоже бо шарчиѩ на ѥдьнои дьстѣ и образы чрътаѭтъ и истинѫ пишѫтъ шаромъ, сице и Христос сътвори на тои трепезѣ, и образьнѫѭ пасхѫ начрьта и истиньнѫѭ приложи. кде хоштеши, да съготовимъ ти ꙗсти пасхѫ; бѣ жидовъска пасха, нъ сльньцоу пришъдъшоу свѣта да не сиꙗѥтъ, истинѣ пришъдъши праздьнъ ѥстъ стѣнь. си къ жидомъ глаголѫ, ѥлма мнатъ са пасхѫ твораште, ѥлма оумомъ стыдькомъ опрѣснькы прѣдиполагаѭтъ, иже присно необрѣзаны срьдьци, како, повѣждъ, пасхѫ твориши, ѡ жидовине; црькы раскопана, трѣбишта разметана, сватаꙗ сватынихъ запърана, вьсѣкоѩ трѣбы жрьтва прѣтръже са· чсо дѣлма о сихъ дрѫзаѥши безаконьнынхъ дѣлесехъ; иде вь Вавулонъ инъгда, и тоу глаголаахѫ плѣнивъшии та· съпоите намъ пѣснь господьнѫ, и не можа'ше. и се

кажа Даудъ глаголааше· на рѣцѣ вавулоньстѣ тоу сѣдохомъ и плакахомъ са поманжвъше Сишнъ на врьбиї посрѣдѣ ꙗѧ обѣсихомъ съсжды своѧ, си рѣчъ гжсли, свирѣли, цѣвница и прочаꙗ, си бо дръжа'ша ветъхоꙗ и сими пѣсни поꙗхж· и сии шъдъше вь плѣнениꙗ възаша, да имѣжтъ памать житиꙗ своꙗѧ земьѧ, нъ не да поꙗтъ, тоу бо рече, въпросиша ны плѣньшеи словесъ пѣсни, и рѣхомъ, како въспоꙗмъ пѣснь господьнж на земи стоуждии; что глаголеши; пѣсни ли господьна не поꙗши на земи штоуждеи, али пасхж господьнж твориши на земи штоуждеи; видѣ ли жродьство, видѣ ли безакониꙗ; ꙗгда рати бѣша ноуждж твораштеꙗ, ни пѣсни можаахж сьпѣти на земи штоуждеи, нꙑнꙗ же о себѣ, никогоже ноудашта ни бѣды творашта, рать творатъ на бога. видиши ли, како нечьсть опрѣсньчьскаꙗ, како безаконенъ праздьникъ, како пасха нѣстъ жидовъска; бѣ пасха жидовъска инъгда, нъ разори са нꙑнꙗ, и приде пасха доуховънаꙗ, ꙗжже прѣда тъгда· ꙗджштемъ бо имъ рече и пиꙗжштемъ, възьмъ хлѣбъ прѣломи и рече· се ꙗстъ пльть моꙗ, за вы прѣламаꙗма, вѣдатъ навыкъшиї глаголемоꙗ· и пакы чашж глагола· се ꙗстъ кръвь моꙗ, ꙗже за многы проливаꙗма на оставьꙗниꙗ грѣхъ. и приде Июда се глаголжштоу Христосоу· си ꙗстъ кръвь, ѡ Июдо, ꙗжже прода на трехъ десатехъ динарии, си ꙗстъ кръвь, ꙗжже дѣльма то крать стыдъкыѧ сьвѣты оны твораше сь жродьныими фарисеи. ѡ веле христосово чловѣколюбиꙗ, ѡ веле иудино безакониꙗ, ѡ веле вьзбѣшениꙗ· овъ бо продаѧ на трехъ десатехъ динарии, а Христос и по семъ не отъвръже са сиꙗж кръвь

проданжѭ въ отъпоуштениѥ грѣхомъ дати, тъчьѭ акы хотѣлъ. приде бо Июда причастити сѧ свѧтѣи трепезѣ· ꙗкоже бо нозѣ ѥмоу оумы, ѥгда и инѣмъ оученикомъ, сице и свѧтыѩ пода ѥмȣ трѣбы, да ни ѥдногоже иматъ извѣта, аште прѣбѫдетъ въ зълѣ. вьсе бо своѥ испльни Христос, нъ онъ ѥдначе прѣбывааше въ зълѣ оумѣ. нъ врѣмѧ оубо пристѫпити къ гръдѣи сеи трепезѣ, вьси оубо идѣмъ сь лѣпыимъ въздръжаниимъ и чистотѫ, не бѫди никтоже Июдоѭ тоу, не бѫди никтоже зълъ, не бѫди никтоже имѣѩ ꙗдъ, не ино въ оустѣхъ имѣѩ ни въ оумѣ, приде Христос, и нынꙗ тъжде ѥже трепезѫ онѫ оутвори, сии и нынꙗ сиѭ оутвараѥ, не бо ѥстъ чловѣкъ твораи прѣдълежаштаа быти пльти и кръви христосовѣ, нъ распьнꙑи сѧ за ны Христос образъ испльнꙗѩ строитъ молитвьникъ словеса глаго҃ла она, нъ сила и дара божиꙗ вьсе ѥстъ. се ми ѥстъ пльть, рече, се слово прѣдилежаштаꙗ оустраꙗѥ, и ꙗкоже онъ гласъ глаго҃лаи· растите и оумножаите и испльните земьѭ, ѥдинѫ речено быстъ, нъ по вьса лѣта дѣло бываѥтъ силѫ твора ѥстъствоу нашемоу на плодътворениꙗ, сице и сии гласъ ѥд҆нѫ реченъ въ инѫ трепезѫ въ цръкъвахъ отъ того до дьнесь и до пришъствиꙗ ѥмоу жрътвѫ съвръшенѫ творитъ. не мози оубо никтоже съ льстьѭ прити, не мози никтоже неприꙗзни пльть сы, не мози никтоже ꙗдоу имѣѩ въ оумѣ, да не осѫждениѥ вьзьметъ. тъгда бо ѥже и вьза хлѣбъ Июда, тоу въскочи вь н҃ь диꙗволъ, не пльть обида господьнѫ нъ стоудъ обида июдинъ, да навыкнеши, ꙗко иже недостоино вьземьѭтъ свѧтоѥ комъканиѥ, въ ты паче

въскачетъ и вълазитъ часто диыволъ, ыкоже бо и въ Июдж тъгда, чисто бо подобьнъıимъ потекжтъ, а неподобьна вьземлыжштиихъ, нъ большжѭ мжкж вълагаѭтъ, и не страша глаголж, нъ паче оутврьждаѩ· не бжди Июдоѭ тоу никтоже, да иматъ ıадоу зъла, брашно ѥстъ доуховьноѥ жрьтва, ıако брашьно плътьноѥ, ѥгда въ жтробж слоузь имѣѭштоу зълѣ въпадетъ, паче продлъжитъ неджгъ, не своимъ ѥстьствомь, нъ неджгы жтробы· сице и о таинъıихъ доуховънъıихъ ѥстъ. и си бо ѥгда въ оумъ въпаджтъ зълоби плънъ, паче того покоудатъ и погоубатъ, не своимъ ѥстьствомъ, нъ неджгомъ приимъшаѩ доуша. не мози оубо никтоже зъла оума имѣти вь себѣ, нъ очистимъ срьдьце, къ чистѣи бо приходимъ жрьтвѣ, сватжѭ сътворимъ доушж, моштьно бо ѥднѣмъ дьнемъ семоу бъıти· како и къıмъ образомъ; аште имаши что до врага своѥго, истръгни гнѣвъ, ицѣли ıазвж, отрѣши враждж, да вьзмеши цѣльбж отъ трепезъı, къ жрьтвѣ приходиши грьдѣ и сватѣ, оубои са съказаниıа того приноса заколень прѣдилежи Христосъ. того дѣлма закланъ бъıстъ, и по что; да сьмиритъ небесьнаıа, да и аггеломъ та сътворитъ дроуга, и сь вьсѣмь богоу съмиритъ Христосъ, да и съ аггелъı и съ аггельскомь владъıкоѭ, да та съдроужитъ врага сжшта и ратьника, своѭ доушж вьда. али тъı съ клеврѣтомъ твоимъ моудиши, враждж дръжа, како можеши ити къ мирьнѣи трепезѣ и господьнѣи; оумрѣти за та не отъвръже са, а тъı ни гнѣва оставити клеврѣтоу своѥмоу хоштеши; пакость бо ми, рече, сътвори великж, и зѣло ма прѣизноури. да что

тоу, аште и зѣло имании жладьва, нь николиже тебе не распа, ꙗкоже и Христоса жидове, нъ обаче и тѫ самѫ кръвь, юже пролиꙗша, на сьпасение пролиꙗвъшимъ дастъ. что семоу имаши тъчно решти; аште не оставиши враждъ врагоу, не томоу бо пакость сътвори, нъ паче себѣ, ономоу бо многъ краты вь сеи жизни пакость сътвори, нъ и себѣ без милости сътвори отъвѣтъ вь сѫдънъи дьнь, ничсоже бо сице ненавидитъ богъ, ꙗкоже паматива зълоу чловѣка, ꙗко се обатривъше са срьдьце и надоувъши са доуши. слъши бо, что рече· егда приносиши даръ си на трѣбиште, ти тоу поманеши горѣ стоꙗ оу трѣбишта, ꙗко братъ твои иматъ на та нѣчто, остави даръ свои, и ишъдъ оустрои са съ братомъ. что глаголеши; оставьѭ ли; еи, рече, сьмирениꙗ бо съ братомъ и си жрътва, а ты не исправиши мира, томоу причаштаеши са жрътвѣ, нъ неразоумно ти исправьение бъистъ. сътвори оубо оно прьвое, его дѣлма жрьтва принесена бъистъ, да и тъгда насътиши са добрѣ· сего дѣльма бо сьниде сынъ божии, да състроитъ наше естьство съ богомь, сего дѣлма не тъчиѭ самъ приде, нъ и насъ еже тако творимъ, своемоу имени обьшта нарекениꙗ, блажени бо, рече, сьмираѭштии, ꙗко то сынове божии нарекѫтъ са, еже бо сътвори еднорожденъи сынъ божии, се и ты сътвориши противѫ силѣ своеи, мироу исходатаи бъиваꙗ и себѣ и намъ· сего дѣлма та и сына нарицаетъ божиꙗ сьмираѭшта, сего дѣлма вь врѣма жатвъ ни едноѭже иноꙗ особь поманѫ правьдъ, нъ тъчьѭ съ вьсѣмь миръ имѣти кажа, ꙗко вьсего боле се естъ. хотѣхъ продлъжити слово, нъ гонѣѭтъ и съвѣ-

штанања вьнемлыѫштиимъ, аште помьнатъ· поминаимъ оубо си присно словеса сватыихъ цѣловании грьдаaго лобьзаниа юже къ себѣ самѣмъ· се бо съплѣтаю оумы наша, и творитъ тѣлеси юдномоу быти вьсѣмъ, юл'ма и юднои пльти причаштаюмъ са· вьси оубо сьлѣимъ са вь тѣло юд'но, не пльтиї дроугъ къ дроугꙋ сьмѣѩште, нъ доуша коупьно къ любьвъноуоумоу сьвѧзоу прикоупьѩѩште. сице можемъ пространо насытити са прѣдилежаштаѩ трепезы· аште бо и тъмамъ правьды, ти памативи юсмъ зълоу, вьсе то безоума и въ тъште и ничсоже о тѣхъ на съпасению словеси плодъ сътворити можетъ. се вѣдѫште вьсь гнѣвъ положимъ, очиштаѭште своѩ сьвѣсти и съ кротостиѭ и тихотоѭ вьсеѭ пристѫпаимъ къ трепезѣ христосовѣ, с нимже отцоу слава коупно съ сватыимъ доухомь нынѣ и присно и вь вѣкы вѣкомъ амин'.

Їωанна златооустааго слово вь великы четвръткъ'.

Въ истинѫ тѫжѫ оужастиѭ сꙑ одрьжим', како насыштѫ жаждѫ вашего любослꙑшаниѩ, кѫѭ прѣдипоставьѭ словеси трепезѫ, ч'то бѫдѫ люди селикы госта, имже юдинъ Христос гонѣютъ насытити· при двьрехъ бо оуже вьсего мира радость, приближаатъ са отишию господьнѣ въскрьсениѩ, пакы матетъ са жидовьскꙑи

несьмысльнъи родъ, пакы на пастоуха лаѭтъ п'си, пакы на владыкѫ вѣште творатъ рабї, пакы свѣтъ творатъ тьмнии дѣлателе, пакы Июда пооучаѥтъ са безакон'ноуоумꙋ прѣданию, пакы готоватъ жидове сьребро, да въ адъ поустатъ ѥже въ мрътвыихъ простъ, и навыкнѫтъ, ꙗко плѣвома ѥсть сьмрьть, да са истрасѫтъ гроби, а мрьтвии въперени бѫдѫтъ на вьстаниѥ, пакы оученикъ продаѥтъ и законоу вѣкнѫвъшии коупоуѭтъ, а разбоиникъ на крьстѣ богословитъ. нъ прѣдаѭштаагo слово поманѣмъ· что хоштете ми дати, да азъ вамъ прѣдамъ ѥго; ч'то хотатъ дати, безꙋмьлю Їюдо. оудавьѥнию жже, прочѫѭ тьмѫ, неоугасимъи огнь, цѣсарьствиꙗ божиꙗ лихованиѥ, отълѫчениѥ сватъихъ, безъ вьстаниꙗ падениѥ· то бъıстъ мѣнениꙗ твоѥго отъ жидовъ притажаниѥ. что ти могѫт' дати сицево, ѥлико ти ѥстъ погыбнѫти, ѡ безакон'ниче и вьсего зьла пльне; по ч'то сице на малѣ продаѥши небесе и земнааго творьца, ѥже на дланиноситъ вьсе, ѥгда владыкѫ си видѣ чтома и многоцѣнноѥ муро на грьдѫѭ ѥмоу главѫ видѣ лѣѥмо и ч'тѫштии женѣ зазьра вьпиꙗше· вьс кѫѭ пагꙋба си сего мура; по что се муро не бъıстъ продано на трехъ сьтѣхъ динарихъ и дано оубогъımъ; да муромъ, ѥже ѥстъ различь вонꙗми оустроѥно и хытростиѭ съкоупьѥно, трьми сътомъ сьцѣни динаремъ, а истин'ноѥ муро, ѥже обонꙗвъше мрьтвии въскрьсаѭтъ, на трехъ десатехъ сьребрьницѣхъ продаѥши; не вѣси, что продаѥши, Їюдо, отъмило та ѥстъ сьребролюбьства пиꙗньство. кьгда ѥси видѣлъ господина робомъ продаѥма; кьгда ли ѥси

навыкнѫлъ продаꙗти свѣтъ, да тъмѫ коупиши; по что ли любъве похоули познаниѥ; по что ли лобызаниимъ прѣдааниѥ твориши; добрѣ ли та обличаѫ из далече пророкъ вьпиꙗше· ѥмоуже клатвы, оуста ѥго плъна сѫтъ горести и лъсти, подъ ѩзыкомъ ѥмоу троудъ и болѣзнь, ꙗко и бритва изоштрена, сътворивъ лъсть лобызааше владыкѫ си, пристѫпи, лобъжи, трьпитъ ти владыка трьпѣливыи· не зълааго смрада твоѥго лобызаниꙗ оувраштаѩ са, нъ ѥже ти бѣ далъ даръ, ис твоихъ иземьѩ оустъ. ѡ кольми сьребролюбьство зъло, тѣмь бо оученикъ апостольска истѫ въ радоу оудавьѥнию ѩже приѩ и достоинѫ показа силѫ грьтань, имже изидоша прѣдаанию словеса· сего же нечьстива'го оставивъше на благочьстива разбоиника приведѣмъ слово. ѡ свѣте неисповѣдимыи, тѣмъ бо разбоиникъ вьскочи съ крьста въ раи, ѥже бо и видѣ господа посрѣдоу висашта и вьсь миръ трасѫштъ са страхомь и сльньце лютоѭ покрываѥмо са желеѭ, дьньныи же свѣтъ бѣжашть и съставоу чиноу своѥго отьмештѫть са, камениѥ расѣдаѥмо са· видѣвъ же вьсе то и на оумѣ си положивъ и подроуга си разбоиника не решти не вѣды словесъ и всѫ тварь ѥже видѣ сѣмо и онамо зыбаѭштѫ са и трепештѫштѫ, посрѣдоу висашта владыкѫ трепештѫштиихъ позна и познавъ тоу абиѥ възьпи· помани ма, господи, ѥгда придеши вь цѣсарьствиѥ си. по истинѣ бысть разбоиникъ ѥдинонадесатааго часа дѣлатель, вьсего бо дьне жизни испльни дѣло, и аште и на ѥдинь часъ наѩтъ бысть, нъ добрѣ сьдѣла, не сътѫжи си вѣроѭ, не възьрѣ на хоулы ни ꙗзвы, жидовьска оукорениꙗ

не брѣже, вьза миръ вьсь, оучителꙗ и вьсего мира владыкѫ познавъ достоино дастъ поклоненије. что противѫ томоу мьздамъ вьздатель, любивꙑи чьстемь добро дѣꙗѭштиимъ Христос; разбоиника граджштеје просивъша сии прѣвеликꙑи даръ једномь часѣ показа оного рекша, помани мѧ, господи, јегда придеши въ цѣсарьствије си. тоу абије владꙑка Христос отьвѣшта рекꙑ· аминъ глаголѭ ти, дьнесь съ мноѭ бѫдеши въ раи· истинно писаније јеже глаголетъ· јеште глаголѭштоу тебѣ рекѫ, се, придохъ. томоу Христосоу и богоу нашемоу слава и поклањаније съ отцемъ и съ свѧтꙑимъ доухомь нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомъ аминъ.

Свѧтаадго отьца нашего Їоанна златооустаадго слово въ свѧтꙑи пѧтъкъ.

Коньча сѧ оубо намъ алчьбьнꙑи троудъ, коньча же сѧ крьстомъ, кде бо подоба одолѣниꙗ коньцоу развѣ на побѣдьницѣ коньчавати сѧ; побѣдьникъ бо крьстъ, једноѭ оубо подрѫженъ присно же бѣсꙑ прогона. кде бо капишта и животьнаꙗ поустошьнаꙗ оубиваниꙗ; кде капиштьница и нечьстивꙑи огнь; оугасе вьсе јединѣмь, свѧтаꙗ крьвь паде и ста крьстъ, многосильнаꙗ сила, стрѣла невидома, бꙑлије безвештьно, источникъ болѣзни рѣша, оукоренаꙗ слава, ꙗкоже аште несьвѣдьнаꙗ глаголѭ ина о Христосѣ, аште и несьвѣдьнаꙗ чоудеса

исповѣдаѧ оустрашѫ послоушаѭштаагo, не толма о тѣхъ, ѥкоже о крьстѣ крашѫ са, ѥкоже се нѣчто рекѫ· отъ дѣвы изиде Ісоус· велико чоудо бракъ прѣкити и ѥстьство съдробити. нъ аште бы кръстъ не былъ, не бы съпасла са дѣлы прьваѥ породънаѥ дѣвица· нынѣ же въ годъ кръста прьваѥ съпасаѥтъ са жена, ветъхоѥ зъло новъıми благодатьми исцѣлѣѭшти. въста мрьтвьць въ Галилеи, нъ пакы оумьрѣ· азъ же кръста ради въставъ не могѫ к томоу съмрьтиѭ пасти. плоу Исоусъ море, богъ въ алдии, дрѣво въ тъ дьнь дастъ оуспѣхъ, азъ же приѧхъ дрѣво вѣчьноѥ, благо, ѥже приимъ въ корабьѥ мѣсто доуховънъıѧ пронъıривъıихъ отърѣѭ вльнъı. напитани бъıша пать тъıсѫштъ ни ѥднѣмъ крьстьнъıимъ съложениѥмъ· кде оубо кръмьѧ тоѧ избъıтьци; како, иже нѣсмь тоу бъıлъ, бъıвъшиихъ оу остатъкъı вьзьмѫ; двѣ на десате бо бѣста кошници оукроухъ осталѣ, малочисменьна бо бѣ благодѣть. распа са Христосъ, и присно питаѥми ѥсмъ, и насъıштаѭште са пакъı просимъ, и приимъше любимъ, и боле ѥстъ недостатька· безъ тьштетъı бо благодѣть. да хвалимъ бѫдетъ дьнь с' свѣтовънъıи родитель, ѥгоже ради прочии дьниѥ на веселиѥ нарекоша са. како; послоушаи. дьнесь Ядамъ създанъ бъıстъ, въ шестъıи дьнь, дьнесь образъ божьствьнъıи носи, дьньсь мала оутварь въ оутвари състави са, дьнесь кръмникъ чловѣчьскъ добраѥ оуселенъıѧ привесла, животъ вьсѣхъ животъ старѣишиньствоуѭи, дьнесь заповѣди приѧ самовластънъıѧ, дьнесь испаде ис породъı, дьнесь пакъı въпоуштенъ бъıстъ. ѡ многообразьнаагo дьни, ѡ много-

плачьнаасо и безплачьнааго, ѡ за оутра опечаливъıи, вечеръ же възвеселивъ, паче же не толма врѣдивъ, юлмиже исцѣливъ. скрьбнъ вамъ исповѣдаѭ са, ветъхъıѧ страсти погона, слъıша Ядама отча домѹ испадъша, чловѣка породьнааго гражданина безъ земьнааго троуждания живѫшта, безъ дъжда кръмашта са, никакоже потовъ или ръıла или троудовъ или течения на житию трѣбоуѭшта, присно зеленъıимъ дѫбиюмъ веселашта са, отъ цвѣтовъ въ цвѣтъı прѣходашта, отъ плодовъ въ плодъı прѣходашта, вь слѣд' помъıслъ вьслѣдоуѭштѫ потрѣбѫ имѫшта, не имѫшта же добротъ ради видомъıихъ, на что прьвою рѫцѣ простеръ. прозльзихъ многажди толикъı благъıнѧ того видѣвъ отъпадъша· обьшта бо бѣаше страсть и нашего рода касаѭшти са. югдаже ли вь еуагг҇елиѫ възьрѣхъ, и доїдохъ сего дьни, шестъıи бо бѣ и онъ и сь, погоубихъ же и печали прѣмѣнихъ са, и свѣтълъ юсмь словесемь, и глаго҇лѫ къ себѣ и къ вамъ· отъбѣжа болѣзнь и печаль и въздъıхание, ветъхаꙗ мимо минѫша, се, бъıша вьса нова. ꙗкоже бо врачевьстии отроци змиинъıѧ ꙗзвъı цѣлатъ, ис тѣхъ иземьѭште цѣльбьнаꙗ бъıлиꙗ, растворьше винами ꙗзвънъıими, врѣдъ цѣлаште, тако же и съпас' вьса зьлъıѧ винъı на благою прѣтвори, горкою сладько сътворивъ, чловѣчьною на цѣлбѫ прѣложивъ, сьмрьтьною стрѣкало на н҇ѫ съвратівъ, дрѣвѣнъıи врѣдъ на съпасъ прѣложивъ, дьнь вьзьмъ миръ опечаливъıи, и дьнь отъда миръ възвеселивъıи. мьнѣ не вѣроуи, нъ своима очима, вижьдъ сѫштии съборъ, и прѣстани къ намъ оуставьꙗѧ. дьнь крьстьнъıи, и вьси веселимъ са, и

алчамꙑ отъ зъла, и очиштаимъ вьсе ѫтрьнѥѥ и вьнѣшьнѥѥ. сице праздьника слово, сиць веселиꙗ образъ. мала повѣдаѭ кръстънꙑѩ силꙑ чоудеса. вьзьри на крѫгъ вьселенꙑѩ, колико вьсии и колико градъ, колико мѣстъ, колико ѩзыкъ, колико островъ, колико рѣкъ, колико приморꙗ, колико родовъ и странъ и иностраньникъ, ти вьси крьста ради ал'чѫтъ, того силоѭ врагꙑ распьнъше, и раздроушаѥтъ са ноштъ множѣмъ, и не раздроушаатъ са алчьбънꙑи троудъ. и нꙑнꙗ по что сьнидохомꙑ са вьси, слꙑшатъ нѣчто о крьстѣ, и напльнꙗѥмꙑ цръкве, и дроугъ дроуга порѣѥ, поташте са, троуждаѭште са, прѣдъ сѫдиꙗми многаш'ди прѣдъстолиꙗ съподобьꙗѥми, прѣдъ Їсоусом' же сладьцѣ стоѩште, по нѥже Їсоус стоꙗ насъ ради, да ставитъ зълоу течениꙗ; ч'то оубо сътвори са дьнесь; да не просто бо насъ прѣтекѫтъ дьни сего чоудеса. мѣсач'но оубо бѣаше, и само то къ оутроу, и веденъ бꙑстъ съвазанъ рѫкама въ преторъ пилатовъ. рѫчѣи; слѣпъꙑихъ цѣльбьнѣи, хромъꙑихъ врачьбьнѣи. и прьсти ѫзами сътврьждени бѣахѫ вѣжди съзъдавъшии, и цѣлитель ѥстъствънꙑ дръжимъ бѣаше не кон'чати своѥго хꙑтростънааго дѣла. то ли господеви отъдаѥте; сьвазанъ бꙑстъ важаи въ облацѣхъ водъи, рѣшаи сьпатꙑѩ мѫжьствомъ, иже плѣнникомъ оставьѥниѥ даѩ· сьвазанъ бꙑстъ, иже Лазара раздрѣши отъ ѫзъ сьмрьтьнꙑихъ, веденъ бꙑстъ вь тьмницѫ иже несьвѣдънꙑими аггелꙑ орѫженосьствоуѥмъ, иже небо прѣстолъ имꙑ, и трьпѣше влѣкомъ творьць отъ твари, зъдатель отъ зъданиꙗ, творьць отъ сътворенааго. что оубо о сихъ что бꙑстъ;

и ти, рече, не вънидоша вь тьмницѫ, да не оскврьнатъ са, нъ да ꙗдатъ великъ дьнь. ѿ великаго безакониꙗ, оубои беспpавьдьнꙑи творатъ, и вь тьмницѫ вънити отъмештѫтъ са, хранаште са не оскврьнити иже оуже оскврьнении, овьцеѭ овьцѫ разараѭште. ожидааше оубо сѫда вьсеѧ вьселенꙑѧ сѫдии, ожидааше сьвѣдѣтель доушънꙑи сьвѣдѣтель, зъдавꙑи и сѫдимъ, и чловѣци оубо сѣдѣахѫ сѫдаште, богъ же стоꙗше, и стоѧ млъчааше, прѣдъ двьрьми чловѣчъскꙑими, стоѧ небесьнꙑихъ двьрии владꙑка. въпраша Пилатъ, васнь жидовъ чловѣколюбивѣи· что ли рекѫ; васнь покажѫтъ сътворенаа истинѫ. коѥ оглаголаниѥ носите о чловѣцѣ семъ; к'то иматъ бога винна сътворити; поноуждаѥмъ ѥсмъ пилатово глаголати, Їсоусъ бо мльчитъ, не словесъ не довѣдꙑ слово, нъ ѥда отъвѣтомъ разоритъ кръстънꙑи вѣньцъ. то имѣниꙗ ли въсхотѣ небрѣгꙑи имѣниꙗ; домовъ ли штоуждиихъ иже ни мѣста имꙑ кде главѫ подъклонити; богатьства ли иже и своѧ оученикꙑ до поꙗса обнаживъ; ослате не имꙑ штоужде поѧ осла, да ваша дѣти благословитъ. рьцѣте винѫ, сътворите, въ правьдѫ ли погоубисте; отъвѣшташа ѥмоу жидове· аште сь не бꙑлъ зълодѣи, то не бꙑхомꙑ ти ѥго прѣдали. великъ дѣлъ оуказъ, безъ оустава отьвѣтъ, повѣждъ зьль, и не твори лѫкъ послоушникомъ. глагола имъ Пилатъ· поимѣте вꙑ и, и по законоу вашемоу сѫдите. доброразоумивъ сѫдии отъложи тажесть на жидовъскꙑ главꙑ. вꙑ поимѣте зьли обьштьника. глаголаша ѥмоу жидове· намъ не достоино ѥстъ погоубити ни ѥдногоже. како оубо оубисте Исаиѭ; како Захариѭ; како коѥгождо

отъ пророкъ; нь нѣстъ намъ оубити, не по нѥже съвѣтовати, нъ по нѥже не мошти. оуже бо бѣахѫ такоꙗ власти Роумы отънати. разараѥтъ са оубо закон оуже, чрьниломъ лежа, дѣлы же праздьноуꙗ, разори же и съвазанъıи Ісоус. Пилатъ же· азъ не ѥдноѩже винъı обрѣтаѭ вь нѥмь. не ты тъчьѭ, ѡ Пилате, нъ ни жидове, нъ ни слѣпии, ни мрьтвии, ни сльнце, на лоуна, ни оутварь, ни правьдьнии вьси пророци и мѫченици, глаголѭ пророкъ· иже грѣха не сътвори, ни обрѣте са льсть въ оустѣхъ ѥго. вьси съ Пилатомъ глаголѭтъ правьдьнъıи приносаште нарокъ, ѥдини же сѫпротиватъ са жидове, кричемъ пьраште са и плиштемъ хоташте истинѫ посѣнити, и ісаиїно извѣштаѭште· ожидахъ сътворити вино, сътвори же трьниѥ, а не правьдѫ, нъ кричъ поустошънъ, виноградъ жидовъскъ плодъ приноса кричъ. вьнѥгда же то са творѣше, и Пилатъ ни глаголати ни слъıшати можааше съкоупьѥнааго ради матежа, и ѫсобица мъıшлѣаше бъıти, поисти бо к нѥмꙋ жена ѥго добропомоштьница пооуштаѥма, мѫжа въздръжашти· ничтоже тебѣ и правьдивоуоумоу томоу, глаголѭшти· аште можеши, отъпоусти и· аште ли не можеши, самъ са гонози, тъчьѭ не глаголѭшти даоуидова словесе· не погоуби сь нечьстивъıими доуша моѥꙗ и съ мѫжи кръвьнъıими живота своѥго· ничтоже тебѣ и правьдоуоумоу ономоу, много бо пострадахъ ѥго ради вь сьнѣ. инъ Іѡсифъ вь сьнѣхъ истинѫ видашти, жидовъскомъ кричемъ сѫпротивь съвѣдѣтельствоуѭшти· лѣно бо имъ бѣ женоѭ побѣжденомъ бъıти. одолѣ имъ Раавь блѫдница, одолѣ имъ кръвоточиваꙗ, одолѣ хананѣиꙗ, и

нынѧ пакы жена на нѧ крѣпитъ сѧ. отъвѣшташа же ѥмоу жидове· мы законъ имамъ, и по законоу нашемоу дльжьнъ ѥстъ оумрѣти. кыи законъ; кыими словесы извѣштаѥмъ; васнь почьтенъıими дьнесь; акы овьча на заколениѥ веденъ бысть, и акы агньць безълоби прѣдъ стригѫштиимъ ѥго без гласа тъ не отъврьзетъ оустъ своихъ. отъ безаконии людии моихъ веденъ бысть на съмрьть. сиѩ обрѣтаѭ потрѣбьны тѣмъ сьлогы, иньжде же никдеже Исоуса въ правьдѫ оубиваѥма. вьниде Пилатъ въ преторни, попоуштаѩ ѩрости жидовьстѣ, оугасити покоушаѩ сѧ неоугасимъıи пламы, вьниде и изиде, паче огнь въжеже· изиде бо имы Исоуса вѣньчана и въ багрѣницѫ обльчена, оуже побѣждьша, оуже въ образ' цѣсарьскъ обльчена. творимоѥ же бываааше на оукоръ, притьча же бѣлаше по ѥстьствоу цѣсарьства. ѩкоже и оубо видѣша, ѥгоже многашди видѣша, ѥгоже не видѣша николиже, ѥгоже присно видаштe въжизаѭтъ сѧ, своимъ жегоми огнемъ, оунатъ бо, да быша огнемъ изгорѣли, въздвигоша ихъ содомъскъıи кричъ, въздвигоша сѧ, и въсхытиша сѧ· възми, распьни того. цѣсара ли хоштете вашего да распьнѫ; не имамы цѣсарѣ развѣ кесара, рѣша, отъметаниѥ без гонениѩ, безбожьство съ егуптъскъıимъ зъломъ. се ли бози твои, Издраилю, възведъши тѧ отъ Єгупта; не имате ли цѣсара развѣ кесара; к'то вы оубо веде по поустыни; к'то ли кръми; кога привъпиваѥтъ Мωусии глагола· господь цѣсароужи вь вѣкы и на вѣкы и ѥште; да ѥлмаже оубо отъвръгосте сѧ своѥго цѣсара, прѣбѫдѣте оубо нецѣсароуѥми, работьнъıи ѩръмъ вѣчьнъıи влачаште. се до шестааго часа твори

са. видимы же остатъчьнѫѭ часть дьни, вьсь бо юстъ сватъ, помша и вѣньчанл, которыимъ; трьниюмъ, жидовъскамн мъздами. ожидахъ сътворити ми вино, сътвори же трьние. заоушенъ бъıстъ, раны приѧ, нь ничим'же са посрами. стани съ Їсоусомъ и виждъ бога оного очима. что бо тъ рече; господи, кто вѣрова слоухоу нашемоу; видѣхомъ ı и, и не имѣаше вида, ни добротъı, нъ видъ юго бечьстьнъ, исчазаѧ паче сыновъ чловѣчъ. не имѣѣше ли добротъı вьсѣкоѧ добротъı хытрьць; плакааше бо жидовъска зъла, чловѣкъ въ ıазвѣ сы и вѣдъı трьпѣти болѣзнь· чловѣкъ не богъ, чловѣкъ бо бѣаше а не богъ ıазвьѣюмыи. кто оубо тъ многоболѣзньнъıи и многотроудънъıи и отъ вьсѣхъ мештемъ; юда како и по правьдѣ юже страждетъ; тъ грѣхъı наша носитъ, и за нъı болѣзнь приюмьютъ. азъ ни юдноѧже винъı обрѣтаѭ о чловѣцѣ семь. нь не стыди са оукорънъıми благъıнıами, толико пострадавъ прѣбъı бестрастьнь, ıазвенъ бъıстъ, оплѣвань бечьстиıа приѧ, и самъ прѣбъıваатъ чъстьнъ, славьнъ, съгрѣшаѭштиихъ нженѣкто рече имъ Исаиıа· и мы мнѣхомъ ı и въ болѣзни и ıазвѣ и въ озълении· тъ же ıазвьнъ бъıстъ грѣхъ ради нашихъ, и въ болѣзни бъıстъ безаконии ради нашихъ. да и тъ ли оубо и мы ıазвени имъ, ıазвоѭ юго ицѣлѣхомъı, мрьтвьць мрьтвьцемъ врагъ, ıазвенъıи многоболѣзньнымъ чловѣкомъ сѫпротивъно ѧзы бъıлию. нъ до колѣ наше бестрастию льстиши, ѡ чловѣче; рьци ıавьюнѣ иштемою. акъı овьча на заколенью веденъ бъıсть и акъı агньць. благо овьча зъломъ сокачиıамъ отъдано. закалаютъ са· ѡ жидове, овьца не стризѣте,

аште ли стрижете, поштадите овьча благъ плодъ приносаштоу. ведоми же бѣахѫ и ини сь нимъ зълодѣла дъва, приходитъ бо намъ слово къ десатоуоумоу часоу дьни, да никтоже своѥѩ жизни осѫждаѥтъ. и хотѣхъ оубо прѣстѫпити повѣсть, по неже многашди ѭ повѣдовахъ вамъ, виждѫ же разбоиника присно ма ноудашта, и нѣ чоудо, небонъ и породънꙑѩ двьри приноуди, хꙑтро отъ насъ съпасъ прѣвративъ. стоꙗше на крьстѣ агньць и два влька. нъ овъ прѣбꙑ на земи нравомъ, овъ же оуже прѣмѣнꙗаше са, помани ма, глагола, ѥгда придеши въ цѣсарьствии своѥмъ. ѡ силꙑ исоусовꙑ, разбоиникъ оуже пророкъ отъ кръста проповѣдаѩ. помани ма, господи, ѥгда придеши въ цѣсарьствии твоѥмъ. ч҄то бо видиши цѣсарьскоѥ, ѡ разбоиниче; заоушаниѥ ли; пльваниѥ ли; гвоздиѩ ли; или дрѣво и жидовъскаа прѣтꙑканиꙗ, и оуже воиномъ лѫштѫ обнажаѥмѫ; нъ виждѫ, рече, того агг҃елꙑ окрьсть стоѩшта, виждѫ сльньце бѣжаште, прѣвѣсѫ раздираѥмѫ, земьѭ трепештѫштѫ, мрътвьца оуже бѣжати пооучаѭштемъ са. Їсоусъ вьса приѥмьѩ иже и къ ѥдиноуоум(оу) на десате часоу пришъдъшимъ тожде давъ динарионъ. аминъ, аминъ глагол҃ѫ ти, приими и тꙑ аминъ, ѡ разбоиниче, иже дьньсь разбоиникъ, дьнесь сꙑнъ, дьнесь съ мноѭ бѫдеши въ породѣ. азъ та изгънавꙑи въвождѫ, иже породънꙑѩ двьри затворивъ, иже копьѥмъ пламѣнꙑимъ остѣнивъ· аште бо азъ да не въведѫ, прѣбѫдѫтъ двьри затворенꙑ. гради, ѡ разбоиниче, диꙗвола разбивъ и надъ тѣмь вѣньчанъ. чловѣка видѣвъ

и богоу сѧ поклонивъ, орѫжие прѣждьнѥѥ поврьгъ, вѣрноѥ же примъ. сим же сице имѫштемъ и всѣмъ свѣтимомъ, отъ въздоуха оубо сльньце, отъ садовъ же дрѣво, отъ жидовъ же злъчь, отъ тъкании же риза нераздьрана, отъ морѣ же багъръ одеждънъıи, отъ роудъ же и желѣзнии лѫшта же и гвоздии, и близньчьнъıима источьникома кръви и водѣ излиѩнома, съпасъ своѥ творѣаше· отче, остави имъ грѣхъ. которъıимъ остави; елиномъ ли; жидовомъ ли; странънъıимъ ли; иноплеменьникомь ли; вьсѣмъ просто· ѥдноѭ бо рече, и прісно дѣло творитъ сѧ. дѣї ли о ратьницѣхъ ѥдинѣхъ рече, остави; по вьсѧ лѣта глаголетъ, и присно глаголетъ, и хотѧи приѥмьѥтъ. сьнидоша сѧ вьси въ претории пилатовъ· ч҄то глаголѫште; вѣмъı, ѩко льстьць онъ рече, ѥште живъ съı, ѩко по трехъ дьнехъ въстанѫ. зѣло ли вѣси; зѣло ли помниши, ѩко вьстанетъ; оутврьждаѥтъ гробъ, мнѣ бо оутврьждаѥши, блюди мрьтвьца, да не оубѣжи. имате ли, рече, стражѫ; идѣте, оутврьдите, ѩкоже вѣсте, оубисте, ѩкоже вѣдѣсте, оустроите, ѩкоже вѣсте, стрѣзѣте, аште да не бъıсте хранили, мнѣ винѫ словесьнѫѭ оставили бъıсте. нъıнѩ же вамъ прѣдаѭ самѣмъ, ѥгда оубо живъ бѣ, оу вас҄ дрьжимъ бѣ, ѥгда же оубиѥнъ бъıстъ, вьсѣхъ васъ оутаѥмъ. прѣбѫдѣмъı оубо бѫдште, несьпаште, да глѫбокъıи сънъ жидовьскъ видимъ, и сь небесьнъıими воинъствъı праздьноуѥмъ о Христосѣ Їсоусѣ, господи нашемъ, ѥмоуже слава и дръжава нъıнѩ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ аминъ.

Їанна архиепископа костантины града златооуста'го отъ съказаниꙗ еуаггельскаго, ѥже отъ Матѳеꙗ на оутриꙗ ѥстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѫште· поманѫхомъ, ꙗко онъ льстьць ѥште живъ сы глагола· ꙗко по трьхъ дьнехъ въстанѫ, повели оубо оутврьдити гробъ до третиꙗго дьне, ѥда како пришъдъше оученици ѥго ноштиѭ оукрадѫтъ ии и рекѫтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвыхъ, и бѫдетъ послѣдьниꙗ прѣльсть горши прьвꙑꙗ.

Въсждоу прѣльсть сама са ослѣпьꙗѥтъ, и нехоташти истинѣ помагаѥтъ. съмотри же· подоба вѣровати, ꙗко оумьрѣ, и ꙗко погребенъ бꙑстъ, и ꙗко въста, и то вьсе врагъ дѣлꙗ бꙑваатъ. виждъ оубо словеса си сьвѣдѣтельствоуѭшта о всемъ томь· поманѫхомꙑ, ꙗко льстьцъ онъ рече ѥште живъ сꙑ. да оумрълъ ѥстъ оубо. по трехъ дьнехъ въстанѫ. повели оутврьдити гробъ. да и погребенъ ѥстъ. ѥда како придѫтъ оученици ѥго и оукрадѫтъ ии. да оубо аште гробъ запечатлѣѥтъ са, не бѫдетъ проказьства никоѥгоже. да и бес пьра оубо оуказаниѥ вьскрѣсьноѥ, о нем'же вꙑ продлъжисте рѣчь· по неже бо печатьлѣсте, не бꙑ никоѥгоже проказьства· да аште не бꙑ ни ѥд'ногоже проказьства, то оуже въста авѣ и бес пьра. виждь, како и нехоташте троуждаѭтъ са о оуставьѥнии истиньнѣѥмъ, тꙑ

же ми съмотри оученикы любашта истинѫ, како глаголемыихъ отъ врагъ нич'соже съкрывающтъ, аште и оукорьна' глаголѫтъ. се бо и льстьца и наричѫтъ, и не млъчатъ ти того, се же показаютъ и онѣхъ боуюстъ и сихъ безьлобънын и любаштии истинѫ образъ, по неже ни съмрьтиѭ гнѣва оуставиша. достоинъно же и оного же и оного възискати, кде глагола· по трехъ дьнехъ въстанѫ; не бо обраштетъ никтоже тако авѣ извѣштана, нъ їѡнина юстъ притъча. ıакоже вѣдѣахѫ глаголемаıа, и хоташте зълотворıахѫ. что оубо Пилатъ; имате ли стражѫ; оутврьдите, ıакоже вѣсте. и оутврьдиша печатлѣвъше гробъ съ стражьми. не да воиномъ юднѣмъ печатьлѣти, ıакоже оувѣдѣвъ о немь не хотѣаше с ними причастити са, нъ гонезноути ихъ хота и то творитъ и рече· вы ıакоже хоштете, печатьлѣите, да не дроугыѧ имате виновьны творити. аштиша бо юд'ни воини печатьлѣли, могли бъıша глаголати, аште и льжа и непрѣкьрива словеса глаголемаıа· нъ обаче же ıакоже и при инѣхъ не стыдѣахѫ са, такоже и о семъ бъıша глаголали, ıако воини тѣло давъше оукрасти подаша оученикомъ и о въскръсении съльгати слово. нынıа же ти сами оутвръждъше ни того могѫтъ глаголати. видиши ли, кол'ми ти спѣıшатъ о истинѣ и нехоташте; небонъ ти придоша, ти просиша, ти печатьлѣша съ стражеѭ, ıакоже дроугъ дроугоу бъıти клеветаремъ и обличителемъ. цѣи коли оубо оукрали бъıша; въ сѫботѫ; и како; не бо бѣаше лѣтиѭ пристѫпити. аште ли и законъ прѣстѫпили бъıша, како оубо сьмѣахѫ иже толь страшиви пристѫпити; како ли приноудити можа'хѫ;

что же глаголѫште; что ли твораште; кыимъ ли пооуштениѥмъ стоꙗти хотѣахѫ за мрьтвьца; коѥга отъданиꙗ чаѭште отъ нѥго; коѥго отъмьштениꙗ; ѥште жива видѣвъше сьвазана бѣжаша, и по оумрътвии ли хотѣахѫ за нь дрѫзовати, аште да не бы въсталъ; то како то ѥстъ разоумѣти; ꙗкоже тако хотѣахѫ сълъгати, въскрьсению не бывъшоу, си рѣчь отъ того. много о въскрьсении имъ глагола, и часто глаголааше, ꙗкоже и самии сии рѣша, ꙗко по трьхъ дьнехъ въстанѫ. да аште оубо не бы въсталъ, ꙗвѣ ꙗкоже акы прѣльштени сии и противѫ цѣлѣ странѣ о нѥмь борѫште са и без домоу и без града бывъше отъвръгли са ѥго быша, и не быша такоѩ рачили ѥмоу възложити славы, акы прѣльштени и вь сетьныѩ бѣды того ради въпадъша въ бѣды. и ꙗкоже не быша могли того сълъгати, аште не было въстаниѥ, се ни слова трѣбоуѥтъ. чимъ бо пъваѭште; хытростиѭ ли словесьнѫѭ; нъ вьсѣхъ бѣахѫ грѫбьши. нъ богатъствомъ ли; нъ ни жъзла ни оноушта имѣахѫ. нъ добродьствомъ ли; нъ оубози и отъ оубогъ. нъ отьчьствомъ ли великомъ; нъ отъ мѣстъ бѣахѫ ненарочитъ. нъ множьствомъ ли своимъ; нъ не бѣаше ихъ боле ѥдного на десате, и ти же распрашени. нъ обѣштании ли оучителевы нѣкоторыими; аште бо не въстаа, то ни та хотѣахѫ имъ вѣрьна быти. како ли можаахѫ сътрьпѣти народоу бѣсаштоу са; ѥли бо връховьнїї вратарица жены словесе не сътрьпѣ, и прочии же вьси съвазана тъчьѭ оузьрѣвъше разбѣгоша са, како оубо оумыслили быша на коньца вьселеныѩ тешти, и въсадити сътвореноѥ слово о въскрьсении; ѥли бо

овъ противж женъскѹ прѣштению не сътрьпѣ, овъ же не пжтивж вжзѣ, како можаахж противж цѣсаремъ и кназемъ и народомъ стати, иждє мечи и сковрады и пешти и бечисменьнъıѩ по вьса дьни сьмрьти, аште да не бъıша въставъшааго насъıтили са наманованиѩ; толика знамениѩ бъıша и толика чоудеса, и ничьсоже са оть тѣхъ оустъıдѣша жидове, нъ распаша сътворьшааго, а тѣмь ли хотѣахж простѣ бесѣдоующштемъ вѣровати о вьстани; нѣстъ то тако, нѣстъ, нъ въскрьсьшааго сила то сътвори. сьмотри же ми зълодѣиство ихъ ржжьноѥ· поманжхомъ, рѣша, ѩко глагола льстьць онъ, ѥште живъ сы, по трехъ дьнехъ въстанж. да аште льстьць бѣ, и лъжеѭ прѣлиштааше, что са боите и риштете, и толико спѣшениѥ творите; боимъ са, рѣша, ѥда како оукрадѫтъ и оученици ѥго, и прѣльстатъ многъıѩ. и то же ѩви са не имъı съ проста слова. нъ обаче зълъ любопьрива бъıваѭтъ и бестоуда, и бесловъньıими начинаѭтъ. и до третиѩго дьне повелѣша оутврьдити, акъı о оуставѣхъ боржште са, и хоташте показати и прѣдъ симъ льстьца сжшта, и до гроба зълъ продлъжаѭтъ. того дѣлѩ скорѣѥ въста, да не рекжтъ· сълъга и оукраденъ бъıстъ· се бо грѣха не имжтъ ѥже скорѣѥ въстати, а ѥже поздѣѥ зазора бъı плъно было. небонъ ашти не тъгда въсталъ, сѣдаштемъ тѣмь тоу и стрѣгжштемъ, нъ отъшьдъшемъ по трьхъ дьнехъ, имѣли бъıша что отъвѣштавати и глаголати, аште и неразоумьнѣ. того ради вари. лѣпо бо бѣаше сѣдаштемъ имъ и стрѣгжштемъ бъıти въстанию. да и въ трьхъ оубо дьнехъ жтрь подоба бъıти· аште ли

мимошъдъшемъ и отъшъдъшемъ бѫдѫтъ стражемъ, хотѣаше зазорьно дѣло быти. того ради и печати прости, ꙗкоже хотѣахѫ, и воини присѣдѣахѫ. и не рождаахѫ въ сѫботѫ то твораште и дѣлаѭште, нъ на ѥд҆но тъчьѭ зьрѣахѫ, на своѥ пронырьство, ꙗкоже тѣмь да оделѣѭтъ, ѥже сетънаго безоумьꙗ ѥстъ, и страха зѣло потрасаѭшта҆го вьсако. имъшии бо того жидове оумьръша бо҆атъ са. цѣи ашти простъ чловѣкъ, лѣпо бы пъвати. нъ да оувѣдатъ, ꙗко и живъ самохотьнѣ пострада, ѥже пострада, се и печать и камы и стража, и не могоша ѥго оудръжати· нъ ѥдно бываѥтъ тъчьѭ, ѥже обличеноу быти гробоу и вьвѣреноу быти отъ сего въстанию. небонъ и воини стрѣжаахѫ, жидове присѣдатъ. вечеръ же въ сѫботѫ, освитаѭшти въ ѥдинъ отъ сѫботъ, приде Мариꙗ Магдалꙑни и ина Мариꙗ видѣтъ гроба, и се трѫсъ бystъ великъ, аггелъ бо господьнь съшедъ сь небесе пристѫпивъ отъвали камы отъ дврии гробоу, и сѣдѣаше на немь· бѣаше же видѣниѥ ѥго акы мльнии, и одежда ѥго бѣла акы снѣгъ. по въскръсении аггелъ. по ч҆то оубо приде и камы отъвали; женъ дѣлꙗ, ты бо того тъгда видѣша на гробѣ. да имѫтъ оубо вѣрѫ, ꙗко въста, видѣша гробъ тъштъ тѣла. того ради вьза камы, того дѣлꙗ и трѫсъ бystъ, да въспранѫтъ и подвигнѫтъ са. пришли бо бѣша, ꙗкоже масло вьлиꙗти, и въ ношти то бystъ, и подоба бѣ нѣкоторꙑимъ и оусънѫти. и ч҆со ради и по что рече· не боите вы са; прѣжде ж гонажаѥтъ боꙗзни, ти тъгда глаголетъ о въскрьсении. и ѥже вы многѫ кажѫштѫ чьсть ѥстъ, и кажѫштоу, ꙗко

сетънаꙗ ожидаѭтъ дръзнѫвъшиихъ, ѥже дръзнѫша сътворити, аште са не покаѭтъ. не бо ѥстъ вамъ, рече, боꙗти са, нъ онѣмъ распьнъшиимъ. отъньмъ оубо имъ боꙗзнь и словесы и лицемъ, небонъ образъ свѣтьлъ показа, благовѣштениꙗ же сица несы, приведе глаголꙗ· вѣдѣ, ꙗко Ісоуса распатааго иштете. и не срамьѩетъ са распата нарича, се бо начало благыниꙗмъ. въста. отъ кѫдоу; ꙗкоже рече. аште и мнѣ не вѣроуѥта, то того словеса помѣнѣта, да и мнѣ не вѣроуѥтѣ. таче и ино оуказаниѥ· градѣте, видите мѣсто, иждe лежа. того ради въза камы, ꙗкоже и отъ сего тѣма вьзати оуказъ. и рьцѣта оученикомъ, ꙗко оузьрите и вь Галилеи. и инѣмъ благовѣстити строитъ, ѥже има паче творꙗше вѣровати. и добрѣ, въ Галилеи, гонажаѩ дѣлъ и бѣдъ, ꙗкоже не страхоу сътѫжати вѣрѣ. и ізидоста из гроба съ страхомъ и радостиѭ. по что; оучастьно орѫдиѥ видѣша и прѣславьно, гробъ тъштъ, иждe прѣжде положена видѣша· тѣм' же и веде и на видѣниѥ, да обоѥмоу бѫдета сьвѣдѣтелꙗ, и гробоу и въскрьсению. небонъ помышлꙗахѫ, ꙗко никтоже ѥго вьзалъ, воиномъ многомъ сѣдаштемъ, аште да самъ са не въскрѣси. того ради и радоуѭтъ са и чоудатъ са, и въс толико прѣбываниѥ приѥмьѭтъ отъданиѥ, ѥже прьвоѥ видѣти и благовѣстити не глаголанаа тъчьѭ нъ и видѣнаꙗ. ти по нѥже изидоша съ страхомъ и радостиѭ, се Исоусъ сьрѣте и глаголꙗ· радоуита са. тѣ же ѫстѣ и за нозѣ, съ прѣвеликомъ веселиимъ к нѥмоу притекши приѥмаста же и дръжаниимъ знамениѥ и извѣштениѥ въскрьсениꙗ, и поклониста са ѥмоу. что оубо тъ; не боита са, пакы и тъ

боıазнь изгонитъ, протваряѧ пѫть вѣрѣ. нъ идѣта и повѣдита братии моıеи, да идѫтъ въ Галилеѭ, и тамо ма видатъ. съмотри, како ти тъ тѣми оученикомъ благовѣститъ, ıеже многашди глаголахъ, иже паче родъ бечьстьнъ въ чьсть веды и въ благы надежда и болашта ицѣли. васнь кто васъ бы хотѣлъ такъжде быти и по нозѣ ѧти исоусовѣ; можете и нынıа, ıеликоже васъ хощетъ, не по нозѣ тъчьѭ и по рѫцѣ, нъ и по главѫ ѧти чистѫѭ онѫ, страшныихъ таинъ насыштаѭ са чистѫѭ сьвѣстиѭ. не сьде же тъчьѭ, нъ и въ инъ дьнь оузьрите и сь неизглаголемѫѭ славоѭ оноѭ и народомъ аггельскомъ градѫшта, аште въсхоштете чловѣколюбиви быти, и слышати имате, не си словеса тъчиѭ, ıако радоуите са, нъ и оно· идѣте благословьıении от᾽ца моıего, примѣте оуготованоıе вамъ цѣсарьствиıе прѣдъ съложениıемъ мира. бѫдѣте оубо чловѣколюбиви, да то оуслышите, и вы златоносивыѧ жены, видаштаѧ течениıе женьскоıе, сиѭ ѧзѫ понѣ до поздѣ нѣколи отъложивъша златьнааго желанıа. ıакоже аште ръвъноуıете женамъ, прѣмѣните оутварь, ıеѭже объложени ıесте, милостиѭ обложивъше са. кыи оуспѣхъ, повѣждь ми, чьстьнааго каменıа сего и златомъ шьвеныихъ ризъ; радоуıетъ са, глаголеши, о сихъ доуша и веселитъ са. азъ тебе о приобрѣтении въпрашах᾽, ты же ми врѣдъ повѣдаıеши· ıеже бо о том᾽ праздьновати и радовати са и прилпѣти, ничтоже нѣ того горе· горчаиши бо лютаıа си работа бываатъ, ıегда кто и работаѧ радоуıетъ са. къгда бо, ıакоже ıестъ подоба, поспѣши то на доуховьноıе дѣло; къгда же ли посмѣıетъ са,

ꙗкоже ѥстъ лѣпо, житїискꙑмъ потрѣбамъ, ꙗкоже мнитъ радости достоинна, ѥже златомъ вазати са; николиже, нъ молѧ то отъложивъша милость приобраштамꙑ въводаштаѧ въ цѣсарьство небесьноѥ, ѥгоже бѫди вьсѣмъ намъ полоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиимъ господа нашего Їсоуса Христоса, ѥмоуже слава вь вѣкꙑ вѣкомъ амин.

Слово сватаадго Єпифаниꙗ архиепископа купрьска о погребении тѣле господи нашего Їсоу Христоса ї ѡ Їѡсифѣ иже отъ Ꙗримадеѩ и о Никодимѣ и о сьнитии господи нашего гробьнѣꙗмь по съпасъпасьнѣи мѫцѣ дивъно бꙑвъшоу.

Что се; дьньсь мльчаниѥ много на земи· ч'то се; се мльчаниѥ много и неплиштеваниѥ много, млъчаниѥ много, ꙗко цѣсаръ съпитъ· землꙗ оубоꙗ са, и оумльча, ꙗко богъ плътиѭ оусьпе· богъ пльтиѭ и оусьпе, и адъ въстрепета. богъ въ малѣ оусьпе, и съпаштаѩ отъ вѣка отъ ада въскрѣси. къде нꙑнꙗ сѫтъ вьчераш'нꙗѩ мльвꙑ и гласи и говори бꙑвлѭштии на Христоса отъ законопрѣстѫпникъ; кде народи и чини и орѫжиꙗ и жрьди; к'де цѣсаре и їереи и сѫдиѩ осѫжденꙑѩ; кде свѣшта и мечи и говори бештисльнии; кде людиѥ и гнѣваниꙗ и трѫтъ неправьдънꙑи; въ истинѫ оубо зѣло въ

истинѫ людие пооучиша са тъштетьнꙑимъ и безоумънꙑимъ, потъкнѫша са въ ѫгъльнъи о камень Христоса, и сами съкроушиша са, привръгоша са въ твръдꙑи камень, нъ въ пѣнꙑ вльнꙑ ихъ разидоша са, потъкоша са о наковальнѣ непобѣдимѣмъ, нъ сами сътърени бꙑша, вьзнесоша на дрѣво камень, и съшьдъ оумрьтви ѩ, съвазаша великааго Сампсона сльньца Христоса, нъ раздроушъ вѣчьнꙑѩ ѫзꙑ иноплеменникꙑ и законопрѣстѫп'никꙑ погоуби, заиде богъ сльньце подъ землѭ, и тьмѫ прѣмрачьнѫ июдеѡмъ сътвори· дьнесь съпасение сѫштиимъ на земи, и отъ вѣка подъ землѭ сѫштиимъ, дьнесь съпасение вьсемоу мироу, елико видимъ и елико не видимъ, соугоубь дьнесь пришьствие господьн҃е, соугоубь съмотрение, соугоубь чловѣколюбие, соугоубь сьнитие, въ коупѣ же сьмѣрение, соугоубо къ чловѣкомъ посѣштение, отъ небесе на землѭ, отъ землѩ подъ землѭ, богъ приходитъ, врата адова отъвръзаѭтъ са, съпаштии отъ вѣка радоуите са, сѣдаштии вь тьмѣ и вь сѣни сьмрьтьнѣ великꙑи свѣтъ приимѣте, съ робꙑ господь, съ мрьтвꙑими богъ, съ оумъръшиими животъ, съ повинънꙑими неповинънъи, съ сѫштиими въ тьмѣ немрьчаи свѣтъ, съ плѣньникꙑ свободитель, съ прѣисподьн҃иими прѣвꙑшьн҃ии небесъ. Христос на земи, вѣровахомъ· Христос въ мрьтвꙑихъ, с н҃имъ сьнидѣмъ, да оувѣмъ таинꙑѩ ѫже тоу, да разоумѣемъ божиѭ таинѫ, таина подъ землѭ чоудеса, да оувѣмъ, како и сѫштиимъ въ адѣ просвѣтилъ естъ проповѣдь. ч'то оубо; вьса ли прѣпрость съпасаетъ ꙗвивъ са въ адѣ бог'; ни, нъ и тоу вѣроуѭштаѩ. вьчера

съмотрьливъната твора а дьнесь владъічьскаіа, вьчера плътьскаіа а дьнесь господьскаіа дѣж, вьчера чловѣчьскаіа а дьнесь божьствънаіа іавьіаіетъ, вьчера за оухо оударенъ бъіваше, дьнесь же блъштаниимъ божиіемъ адовъскоіе жилиште бьіетъ, въчера съвазанъ бъіваше, дьнесь неразрѣшьнами жзами сьваза'тъ мжчителіа, въчера осжжденъ бъіваше, дьнесь осжжденъіимъ свободж дароуіетъ, въчера слоугъі пилатовъі ржгаахж са іемоу, дьньсь вратьници адовьнии видѣвъше ииштезоша. нъ оубо слъіши о христовьнѣи мжцѣ въішьнѣеіе слово, слъіши и въспои, слъіши и прослави, слъіши и проповѣждъ божиіа чоудеса великаіа, како законъ остжпаіетъ, како благодѣть процвитаіетъ, како образи мимоходатъ, како истина проповѣдаіетъ са, како сѣнь мимоходитъ, како сльньце вьселенжіж испльніаіетъ, како ветъхъіи законъ обетъша, како же новъіи извѣштаіетъ са, како древьніаіа прѣидоша, како новаа процвьтоша. двои людиіе въ Сиѡнѣ въ хрьстовьнѣи мжцѣ въ врѣма придоша· евреистии коупно же и поганьстии, два цѣсара· Пилат' и Їрѡдъ, два иіереа· Анна и Каиіафа, да обѣ пастѣ въ коупѣ бждете, ова прѣстаіжшти а христовънаа начинаіжшти· двѣ жрьтвѣ въ тъ вечеръ даіашете са, по нѥже съпасеніе, глаголж, живъіимъ и мрьтвъіимъ бъіва'ше. июдеи же съвазаіжште агньца закала'хж, а иже отъ поганъ въ пльть бога, и ови вь сѣнь вьзираахж, ови же къ сльньцоу и богоу притѣкаахж, и ови съвазавъше Христа отъсъілаахж, а иже отъ поганъ инодоушьно іего примаахж. нъ июдеи исхожденніе іеже отъ Єгупта помьнѣахж, а иже отъ поганъ избавьіеніе иже отъ

лѣсти проповѣдаахѫ. и се кде; въ сиѡновѣ градѣ цѣсара великааго, въ нѥмже и твори съпасениѥ по срѣдѣ земьѧ, по срѣдѣ дъвою животъноу познанъ бывъ Ї҆соусъ божии сынъ· по срѣдѣ отьца и доуха, обою животоу животъ отъ живота, истинъныи животъ ꙗвьꙗѧ сѧ, и по срѣдѣ аггелъ и чловѣкъ въ ꙗслехъ раждаѧ сѧ, по срѣдѣ дъвою ихъ людии камень ѫгълънъ лежа, и междоу закономъ и пророкы въ коупѣ проповѣдаѥмъ, и по срѣдѣ Мосеа и Илиѧ въ горѣ ꙗвьꙗѧ сѧ, и междоу обѣма разбоиникома богъ разоумьноуоумоу разбоиникоу ꙗвьꙗѧ сѧ, и по срѣдѣ настоѩштаѩ жизни и градѫштаѩ сѫдиї вѣчъныи сѫда, и дьнесь по срѣдѣ живъıихъ и мрътвъıихъ ꙗвьꙗѧ сѧ, соугоубѫ пакы силѫ жизни, соугоубѫ бо родьствоу въ коупѣ и породьствоу. и слышавъ рѣчи соугоубо родьствоу вешти и въсплешти чоудеса. аггелъ Марии матери христосовѣ родьство ѥго благовѣствова, аггелъ Марии Магдалꙑнѣ порождениѥ ѥго ѥже отъ гроба благовѣстьствова. ноштиѭ Христос въ Виѳлеѥми раждаѥтъ сѧ, врътъпъ ис камене, идеже Христос роди сѧ, врътъпъ ис камене, идеже Христос пораждаѥтъ сѧ. пеленꙑ въ родьство приѥмьѥтъ, пеленами и сьде повиваѥтъ сѧ, змурнѫ рождь сѧ приѩтъ, змурнѫ и въ погребениѥ и ал҆гѹи приѥмьѥтъ. тоу Ї҆ѡсифъ безмѫжънъı мѫжь марииHъ, сьде Ї҆ѡсифъ иже отъ Аримадеѩ, въ Виѳлеемѣ въ ꙗслехъ родьство, нъ и въ гробѣ ꙗко и въ ꙗслехъ мѣсто. пръвии пастоуси хрѣстосово благовѣстьствоуѭтъ родьство, нъ и пръвии вьсѣмъ пастоуси христосови оученици благовѣствоваша христосовоѥ из мрътвъıихъ порожениѥ, тоу,

радоуи са, аггелъ дѣвѣи вьзьпи, и сьде, радоуите са, велика сьвѣта аггелъ Христос женамъ въпиюше, въ прьвоює родьство Христос по трехъ десатехъ дьнь вьниде въ земънъи Їероусалимъ въ црькъве, и принесе юко прьвѣньцъ два грьличишта богови, сы въ погребениює югоже отъ мрьтвъихъ Христос по четырехъ десатехъ дьнии вьзиде въ вышьнїи Иероусалимъ, юдоуже не разлжчи са, въ истинънаю сватаю сватъимъ юко прьвѣньць неистьлѣньнъ из мрътвъихъ, и приноса богови и отьцоу два грьличишта, доушж и пльть нашж, югоже и приꙗтъ, юко Сумеωнъ етеръ, ветъхъи дьнемъ богъ, юко въ ржцѣ свои въ своꙗ юдра· аште ли вѣтьскъи ꙗ а не вѣрно слышиши, обличаюжтъ та недвижимии печате господьскааго погребениꙗ христосова гроба, юкоже бо знаменаном' печатьмь дѣвьствьнъимъ затвореномъ Христос отъ дѣвъи роди са, тако не отъвръстомъ сжштемъ гробьнъимъ печатьмь христосово порождениює бъистъ· како же въ гробѣ инъгда и отъ кыихъ Христос жизнь полагаютъ са, сватъихъ словесъ да слышимъ· поздѣ бывъши, рече, приде чловѣкъ богатъ именемъ Їωсифъ, сьдръзнжвъ вьниде къ Пилатоу, и проси тѣла исоусова. вьниде чловѣкъ къ чловѣкоу проса приꙗти бога чловѣкомъ, прошааше брьниює оу брьниꙗ приꙗти зиждителꙗ вьсѣмъ, сѣно отъ сѣна приꙗти ґеонъскааго огн҃и, капьꙗ мала отъ капьꙗ приꙗти бездънж. кто видѣ или кто слыша къде чловѣка чловѣкови творьца чловѣкомъ даюжшта безакон'никъ правьдьника и творьца закономъ обѣштаваютъ са дати, сждии осжжденъ юко и осжжденж сждиꙗ сждиꙗмъ въ погре-

бениѥ даѥтъ. поздѣ бывъшоу приде чловѣкъ именемъ Ïосиф҄, въ истинѫ богатъ, ꙗко вьсе съложеноѥ тѣло господьн҃е примъ, въ истинѫ богатъ, ꙗко соугоубоуѧ осиѭ христосовѫ отъ Пилата приѧтъ, и богатъ, ꙗко бесцѣннааго бисъра достоинъ бъıстъ приѧти, въ истинѫ богатъ, вълагалиште бо понесе пльно божьствьнааго богатьства. како бо не богатъ, вьсемоу мироу жизнь, съпасьноѥ сътажавъ; како не богатъ Ïосиф҄, даръ примъ питаѭштаaго вьса и вьсѣми обладаѭштааго; поздѣ бывъшоу, бѣ бо оубо зашъло въ адъ правьдноѥ сльньце. тѣм же приде чловѣкъ богатъ именемъ Ïосифъ отъ Ѧримадеѧ, иже бѣ крыѧ са страха ради июдеиска, приде же и Никодимъ пришъдъ къ Ïсоусови ноштиѭ, таины таинамъ потаѥны· дъва потаѥна оученика съкрытъ Ïсоуса въ гробѣ градета, съкръвенѫѭ въ адѣ тѣснѫ потаѥноуоумоу въ пльти богоу, своимъ въскр҄сениимъ оучашта, дроугъ же дроуга прѣспѣваѧ въ божиѭ любьве· Никодимъ бо въ змур҄нѫ и алгоуи штедръ, а Ïосифъ въ дръзновениѥ ѥже къ Пилатоу похвальнъ, съ бо вьсакъ страх҄ отъвръгъ дръзноувъ вьниде къ Пилатоу, проса тѣла Ïсоусова, и въшъдъ прѣмѫдро отънѫдь начатъ, да вьзлюбьѥнꙑѧ мысли не погрѣшитъ· тѣм же не начинаѥтъ великꙑими рѣчьми нѣкꙑими къ Пилатоу, да не вьсего раздражъ отъпадетъ прошениꙗ, ни глаго҃лет҄ к н҃емоу· даждъ ми тѣло Ïсовово, омрачьшааго сльнце прѣжде мала врѣмене, и камениѥ раз҄дробьша, и земьѭ потрасъша, и гробы отвръзьша, и катапедазмѫ црькъвьнѫѭ раздьравъша, ничтоже таково къ Пила-

тоу глаголетъ, нъ ч҄то прошениѥ нѣкоѥ мало· ѡ сѫ-
дии, отънѫдь мала проса к тебѣ придохъ, даждъ ми
тѣло мрьтво на погребениѥ оного осѫждена҄го отъ те-
бе, Ісоуса назареа, Ісоуса ништааго, Ісоуса бесхрамника,
Ісоуса сего видаштааго, нага, сьмѣренааго, Ісоуса ѫзь-
ника, Ісоуса окръвенааго, страннааго, и въ страньнъіих҄
незнаѥма, и небрѣгома вьсѣми, видашта· даждь ми
сего страннааго, каꙗ бо ти польза отъ тѣла страньна҄го
сего; даждъ сего назареа страньнааго. ѥмоу страны не
сьвѣмъ странии· даждъ ми сего стран҄нааго, ѥмоуже
отьца не знаѥмъ стран҄нии· даждъ ми сего стран҄нааго,
ѥмоуже мѣста и жилишта не сьвѣмъ странии· даждъ
ми сего страннааго, не имѫштааго сьде к҄де главы
подъклонити· даждъ ми сего страннааго, въ странъ-
нъіихъ ꙗко странна бесхрамника, отъ ꙗслиї ꙗко стран-
на отъ Їрода бѣжавъша, даждъ ми сего стран҄нааго,
бѣжавъшааго от҄ самѣхъ пеленъ вь Єгуптъ, иже ни
града ни вьси ни храма ни обитѣли ни рода иматъ
въ стоуждеи странѣ, сьмрьтиѭ имѫштааго житиѥ,
и дрьжаштааго вьсѣчьскаꙗ· даждъ ми, ѡ владыко,
сего висаштааго на дрѣ нага, да покрыѭ покрывъ-
шааго моѥго състава наготѫ, даждъ ми сего мрь-
твааго въ коупѣ и бога, да покрыѭ покрывъшааго
моꙗ безакониꙗ, даждъ ми сего мрьтвааго, да погре-
бѫ погребъшааго въ Їѡрданѣ моꙗ грѣхы. о мрьтвѣ
молѭ, отъ вьсѣхъ обидѫ приим҄шȣ, отъ дроуга прѣ-
даноу бывъшоу, отъ оученика прѣданоу, отъ братиѩ
изгънаноу, отъ своихъ рабъ за оухо оудареноу· о мрь-
твѣ молѭ, осѫжденоу бывъшоу отъ свобожденъіихъ

отъ нѥго, пиштѫ оцъта напоѥноу, отъ ицѣлѣвъшиихъ отъ нѥго ꙗзвѫ прим'шоуоумꙋ, отъ оученикъ оставьѥноу, отъ своѥѩ матере лишеноу· о мрьтвѣ, ѡ Пилате, молѭ, на дрѣвѣ висашти. нѣстъ бо семоу отьца на земи, ни дроуга кого нꙑнꙗ, ни оученика, ни ѫжикꙑ, ни погребителꙗ, нъ самъ ѥдномоу ѥдночадъ вь вьсемь мирѣ богъ, и инъ никтоже. симъ отъ Їѡсифа къ Пилатоу реченомъ повелѣ Пилатъ въдати ѥмоу прѣсватоѥ тѣло Їсоусово. пришъдъ же на гольгодино мѣсто сънатъ бога въ пльти отъ дрѣва, и полагаѥт' на земи въ пльти, бога нага, нъ ни пакꙑ нага, и видатъ лежашта низъ, възведьшаго вьса горѣ, и бываатъ въ малѣ без доуха животъ вьсѣмъ и доухъ, и видатъ без очию създавъшааго многоочительнаꙗ, и лежитъ възнакъ въскрѣшение вьсѣмъ, и оумрьштенъ бываатъ богъ пльтиѭ, въскрѣшаѩи мрьтвꙑѩ, и мльчитъ въ пльти громъ божиꙗ словесе, и въздвиженъ бꙑваатъ дланьми сѫдрьжаи землѭ рѫкоѭ. воле оубо, Їѡсифе, испросии и примъ, вѣси ли оубо, кого приѩтъ; пристѫпль къ крьстоу и сьнемъ Исоуса, вѣси ли оубо, кого понесе; аште оубо вѣси, ѥгоже дрьжиши, нꙑнꙗ бꙑстъ богатъ. како же оубо и божию тѣлеси семоу и страш'ноуоумоу твориши погребениѥ; похвальна оубо ѥстъ твоꙗ любꙑ, нъ паче похвалено доуши твоѥи дрьзновениѥ. воле оубо не трепештеши ли, на рѫкоу носа, ѥгоже трепештѫтъ херовимъ; которꙑимъ бо страхомъ божии пльти тои съвлачиши лентии; кацѣмъ же говѣниимъ приѩтъ очи трепешта вьзирати и отъкрꙑти тѣло бога сьмѣрьшааго са волеѭ; воле оубо, рьци ми, ѡ Їѡсифе, и къ въстокоу

ѩко и мрьтва погрѣбаѥши Їсоуса, въстока въстокомъ; воле оубо и своима прьстома, ѩко мрьтвоу, Їсоусови затвараѥши очи, отвръзъшоуоумоу своимъ прьстомъ слѣпааго очи; воле и оуста сътискаѥши, отъвръзъшоумȣ оуста гѫгъниво оуоумоу; воле же и рѫцѣ сълагаѥши, простеръшоуоумоу исъхъшии рѫцѣ; или и нозѣ по законоу мрьтвъıимъ важеши, давъшоуоумоу хождениѥ недвижимъıима ногама; воле же оубо и на одрѣ въздвижеши, рекъшоуоумоу ослабьѥноуоумоу жилами· възми свои одръ и ходи; воле же и хризмѫ възливаѥши на цѣсара, и хризмѣ пролиѩвъшии са и вьсь миръ исцѣльши; воле оубо ѥште и кръви текѫшти ѩвѣ божиѩ тѣла съмѣѥши истискати ѭ, исцѣлѣвъшоуоумоу кръвоточивѫѭ богоу; воле оубо и водоѭ омъıваѥши тѣло божиѥ, измъıвъшаго вьса и оцѣштениѥ давъша; къıа же оубо и свѣшта вѫжъжеши истинъноуоумоу свѣтоу, просвѣштъшȣмоу вьсѣкого чловѣка; къıа въспоѥши погребению пѣсни, приѥмльѭштоуоумоу присно отъ небесьскъıихъ силъ пѣсни; воле оубо слъзъı оупоуштаѥши ѩко надъ мрътвъмъ прослъзъшоуоумоу са, и мрьтва Лазарѩ вьскрѣшьшоу; воле оубо и плачъ твориши, давъшоуоумоу вьсѣмъ радость, и скрьбь отъ Єуги отъвръгшоу; обаче блажѫ рѫцѣ твои, ѡ Їѡсифе, послоужъшии и осагъшии, ѥште и кръвь поуштаѭшти божиѩ тѣла исȣсовѣ рѫцѣ и нозѣ, блажѫ рѫцѣ твои прикоснѫвъшии са божиихъ ребрѣхъ, и прѣжде Ѳомъı невѣрьнааго вѣрна и похвалѥна опасива· блажѫ оуста твоѩ бесъıтости насъıштьша са и приложьша са къ исоусовомъ оустомъ и доуха свата отъ тѫдоу испльньша

са· блажѫ очи твои приложьшии са къ ӏ҃соусовама очима, и свѣтъ истинънъıи отъ тѫдоу примъши· блажѫ лице твоѥ приложъшии са къ божию лицоу· блажѫ рамѣ твои понесъшии носаштаго чловѣка· блажѫ главѫ твоѭ, ѥиже прикоснѫ са Ӏсоус, глава вьсѣмъ· блажѫ Ӏѡсифа и Никодима, бъıсте бо прѣжде херовимъ херовимѣиша, бога вь себѣ носашта, бъıсте прѣжде шестокрильнъıихъ богоу слоузѣ, не крильма нъ плаштаницеѭ бога покръıвъша и почътъша, ѥгоже херовимъ трепештѫтъ, сего на рамѣхъ Ишсифъ и Никодимъ носите, ꙗко и вьси бесплътьнъıихъ чинове сь н҃има носатъ. идеже Ӏѡсифъ и Никодимъ, не тоу ли сьнаша са и вьси божии аггелъ народи, и варають херовимъ, и прѣтѣкаѭтъ серафимъ, и сь н҃има носатъ прѣстолъı и покръıваѭтъ шестокрильнии, и трепештѫтъ многоочитии, видаште Ӏсоуса въ пльти безъ очию, и прикръıваѭтъ силъı, и поѭтъ владъıчьствиꙗ, и трепештѫтъ чинове, и диватъ са оужасаѭште са къ себѣ и сътазаѭште са глаголѭтъ· что се страшноѥ слово и боꙗзнь и трепетъ и оужасъ; ч'то се великоѥ и дивъноѥ чоудо; невидимъıи намъ бесплътьнъıимъ въıспрь богъ низъ чловѣкъ мрътвъ и нагъ видимъ ѥстъ· ѥмоуже прѣстоꙗтъ херовимъ съ говѣниӥмъ, сего Ӏѡсифъ и Никодимъ погрибаѥта бесѫм'нѣниꙗ. къгда сьниде не оставл҃ии въıспрьн҃иихъ; како сьниде съıи вънѫтрь; како на землѭприде испльнꙗѩи чловѣка; како сълѣзе не чоувъшоу ни ѥдиномоу; съıи въıспрь съ от'цемъ въ инѫ ꙗко богъ. не ꙗвии са намъ ник'деже чловѣкомъ ꙗко чловѣкъ како невидимъıи видѣнъ бъıваатъ; како бесплътънъıи въпльти са; како

немѫченыи мѫкѫ приѧт'; како сѫдии на сѫдишти ста; како животъ съмрьти вѣкоуси; како въ гробъ невъмѣштаѥмыи вьмѣштаат' са; како обита въ гробѣ не оставлии прѣстола отьча; како въ врата врътъпоу въходитъ не отвръзъи вратъ небесъскыихъ, нъ врата раю отвръзъ, а вратъ дѣвественыихъ не отвръз', нъ врата адовъскаѩ съкроушивъ, и двьрии при Ѳомѣ не отвръзъ, нъ врата цѣсарьствиѩ чловѣкомъ отврьзъ, а врата гроба и печатии неврѣждены съхраньѧ· како же къ мрътвыимъ причитаѥтъ са свободь и въ мрътвыихъ; како свѣтъ немрачьныи въ темьныѧ и вь сѣни съмрътьныѧ приходитъ; камо градетъ; камо съходитъ, ѥгоже съмрьть не может' оудръжати; ч'то ѥ слово; что коварьство; ч'то ѥ мысль сьнитию ѥго ѥже въ адъ; некли Ядама съвазьнѩ и намъ клеврѣта възвестъ съходитъ; въ истинѫ пръвозъданлаго овчате погыбъшаага възискатъ градетъ оубо, и сѣдаштиихъ вь тьмѣ и въ сѣни съмрьтьнѣ хоштетъ посѣтити. ибо плѣнника Ядама и плѣн'ницѫ Єугѫ от' страстии раздрѣшитъ градетъ ѩко богъ и сынъ ѥю. нъ да с нимъ сьнидетъ, не да сь нимъ ликъствоуѥмъ, нъ да възиграѥм' са, нъ да потъштимъ са, нъ да проводимъ, нъ да въспоѥмъ, нъ да подвигнемъ са богоу прѣмѣнъ къ чловѣкомъ, видаште и съвазьнемъ испоуштениѥ отъ блага господи бывлѫштии. градетъ бо истъи чловѣколюбьцъ известъ вѣчьныихъ ѫж'никъ мѫжьствомъ и областиѭ великоѭ живѫштиихъ въ гробѣхъ, ѩже оумѫчи обидьливъıи непобѣдимыи мѫчитель, оумѫченыи отъ бога, ѩко противникъ оукрадъ и съб'равъ живѫштаѧ выспрь. тоу съвазанъ

Ядамъ съвазанꙑи прѣжде и оумьрꙑи прѣжде вьсѣхъ съвазанъ прѣисподьнѣи· тоу Явьль пожъренꙑи прѣжде и пръвꙑи правьдникъ, пастоухъ христосовъ, пастоуховъ образъ быв' неправьдноуоумоу заколению· тоу Ноѥ христосовъи образъ, великоуоумоу ков'чегоу божии црък'ві зиждитель, съпасьшии жестосръдꙑѧ вьса ѩзꙑкꙑ отъ потопа нечьстию голѫбемъ свата'го доуха, и тьмнааго врана диꙗвола из нѥѧ изгънавъша· тоу Явраамъ прадѣдъ христосовъ жърьць, иже безбожьнѫѭ и бесмрътънѫѭ жрътвѫ богоу пожрълъ ѥстъ· тоу свазанꙑи Исакъ, съвазанꙑи древле отъ Явраама, въ христосовъ образъ· тоу Їакωвъ въ адѣ низъ печаленъ, съи древѥ прискръбънъ за Їωсифа въиспрь· тоу Їωсифъ съвазанъ бꙑвꙑи въ Єгоуптѣ въ темници въ образъ христосовъ съвазьню господьню· тоу Мωусии въ тъмнꙑихъ низъ, ꙗкоже бѣ въ крабии вь тьмнꙑихъ низъ· тоу Даниилъ въ прѣисподнимъ гробѣ адовѣ· тоу Иѥремиꙗ, ꙗко въ ꙗмѣ тиньнѣи въ адьстѣамъ гробѣ и съмрьтьнѣѣм' истьлѣнии· тоу въ чрѣвѣ адьстѣѣмъ лежитъ Їωна въ образѣхъ Христоса вѣчьнааго и прѣвѣчьнааго Ионꙑ живѫштоуоумоу вь вѣкъ и вь вѣкъ вѣкомъ и на вѣкꙑ и ѥште· тоу Давꙑдъ отьць божии, иж нѥгоже по плъти Христос роди са. и что глаголѫ Давꙑда и Їωнѫ и Соломωна; тоу симъ Їωанъ великꙑи и болии вьсѣхъ пророкъ, ꙗко въ тьмнѣхъ ложеснѣхъ Христоса проповѣдаѩ гробьнꙑимъ вьсѣмъ, соугоубънꙑи прѣдътеча и проповѣдникъ живꙑимъ и мрътвꙑимъ, посьланꙑи отъ тьмница иродовꙑ въ тьмницѫ доушевънѫѭ оумьршиимъ отъ вѣка правьдникомъ и неправьдьни-

комъ, пророци же и правьдивии вьси молитвами непрѣстаѭштами бога отъ тѫдоу молѣахѫ из'бавьѥниꙗ просаште прѣскръбьнааго того оумиленааго обладаниꙗ вражиꙗ и мрьчениꙗ прѣтьмнааго мрака, и овъ ихъ къ богоу глаголааше· ичрѣва адова вьпль мои, оуслыша гласъ мои, отъвръже ма въ глѫбины, възпихъ къ тебѣ, господи, господи, оуслыши гласъ мои, а дроугыи· просвѣти лице твоѥ, и сѫпасени бѫдемъ, и инъ· сѣдаи на херовимѣ ꙗви са, въздвигни силѫ твоѭ, и приди съпастъ насъ, и инъ· скоро да варатъ ны штедротъі твоꙗ, господи, и дроугы· избави доушѫ моѭ отъ ада прѣисподьнꙗго, и инъ· господи, извелъ ѥси отъ ада доушѫ моѭ, и дроугыи· не остави доуша моѥꙗ въ адѣ, и инъ· да вьзидетъ из истьлѣниꙗ животъ мои къ тебѣ, господи боже мои, съмотри не тък'мо оумьръшиимъ при нѥмъ и по нѥмъ повѣдати своѥ чловѣколюбиѥ, нъ и дръжимымъ отъ ада прѣжде пришьствиꙗ ѥго и сѣдаштиимъ въ тьмѣ и вь сѣни сьмрьтнѣ. тѣм' же чловѣкы оубо въ пльти сѫшта плътиѭ доушевьнѫѭ богъ и слово посѣтилъ ѥстъ, доуша же бес пльти сѫшта божиѥѭ и прѣчистоѭ своѥѭ доушеѭ въ адѣ просвѣтилъ ѥстъ. тѣлоу оу не божьствоу разлѫченѣ сѫшти. тѣм же потъштимъ са, и мыслиѭ въ адъ идѣмъ, ꙗко да видимъ, како тоу тъгда дръжавоѭ крѣпъкоѭ отънѫдь дръжитъ дръжаштааго мѫчительство, и воины своимъ блистаниѥмъ не оумираѭштиимъ о нѥмъ плькомъ чины бездрѫкоу важетъ, двьри бездъны възьмъ отъ срѣды и врата бездрѣв'на крьстомъ Христос сьломь гвоздии же верѣꙗ вѣчьныꙗ

съкроушн и съломь и жзами, и своима ржкама юмоу неразд рѣшьнаꙗ жжа желѣзнаꙗ ꙗко воскъ раскврьръ, и копиюмъ пронъзъшоуоумоу божиꙗ ребра бесплътною срьдьце мжчителю прободъ тоу съкроуши дръжавж лжкомъ юго, югда кръстъ ꙗко лжкъ божиꙗма ржкама жзами ꙗко тативоіж налжче. тѣм же аште съ безмльвьствиюмъ въ слѣдъ Христоса идеши, нꙑнꙗ видиши, югда мжчителꙗ съвязл, кде же главж юго въстъче, како же тьмница юго раскопа, како же съвазьна изведе, како же змиіж распьра, и к'де змиіж обѣси, како же Адама свободи, и како Юугж въскрѣси, и како посрѣдьнж стѣнж разори, и кде лютааго змиꙗ осжди, и како непобѣдимꙑѩ побѣдꙑ постави, кде же съмр'ть оумрьтви, и како истьлѣние истьли, и чловѣка въ прьвꙑи постави владꙑчьскꙑи санъ. отъметажи оубо вьчера владꙑчьскъи легеонъ аггелъ глагола Петрови· ꙗко могж нꙑнꙗ прѣдъ собоіж поставити боле нежели два на десате легеонъ аггелъ, дьнесь боголѣпьно въ коупѣ же и храбърьскꙑ и владꙑч'скꙑ съходитъ на ада и на съмрьть и на мжчителꙗ съмрьтиіж съмрьти, бесьмрьтънꙑѩ бесплътънꙑихъ воинъ и чиновъ невидимъихъ не богови не тъкмо легеонꙑ нъ тъмꙑ тъмами и тꙑсжшта тꙑсжштами имꙑ аггелъ и архангелъ, властии, владꙑчьствии, господьствии, силъ и прѣстолъ, шестокрилатьць, многоочитꙑихъ, небесъскꙑхъ чиновъ проводаштаѩ, ꙗко своюго господа и цѣсара, и даръ приносашта и поіжшта Христоса, не пособиѩ въ брани творашта, недостоинъ оубо се юстъ богоу, коюго бо и пособиꙗ трѣбоуютъ Христос; нъ по дльгоу и по чьсти

съ любьвиѭ присно своіемоу господи въ инѫ прѣстоꙗти богови полоучиви етери орѫжьници, такожде и копииници скори господьстѣи врани. помалнию тъкмо подвизаний божиꙗ скоротꙑ дроугъ дроуга варꙗѭште въ коупѣ вь дѣло съконьчаваѭшта повелѣниимъ дѣтелии побѣдоѭ оустроіени. къ врагомъ и мѫчителемъ облъчени, тѣм' же и с'нидоша тъгда текѫште въ кѹпѣ и послѣдоуѭште богови и господи на гробьнаꙗ и вьсеи земи глѫбьшаꙗ, оумьрьшиимъ отъ вѣка подъ земьіеѭ жилишта извести окованꙑꙗ отъ вѣка съпашта, и ꙗко оубо врата бесльньнаꙗ адова жилишта, жилишта же и тьмница и съкровишта и врьтьпи божиіе посѣштеніе. свѣтъло· пришъствиіе іего постиже, вараіетъ вьса Гавриилъ архистратигъ, ꙗкоже по обꙑчаю радости благовѣштениꙗ приноситъ чловѣкомъ, и глаголъ етеръ крѣпокъ и арханꙉельскъ и воіеводьскъ свѣтьлъ и львьскъ къ противьнꙑимъ силамъ гласомъ велиіемъ глаголетъ· възмѣте врата кънази ваши, с ними же въпиіетъ Михаилъ· и възьмѣте са врата вѣчьнаꙗ, потом же и силꙑ рѣша· отъстѫпите вратници законопрѣстѫп'нии, такожде владꙑчьствиꙗ съ областиѭ съкроушите са желѣзнаꙗ ѫжа нераздрѣшимаꙗ, и инъ· постꙑдите са противьнии сѫпостати, и дрѹгꙑи· оубоите са, мѫчителе законопрѣстѫп'нии· и ꙗко се при цѣсари храбьрѣ цѣсарьскꙑ оплъчаѭшти са и побѣждаѭшти гроза етера и трепетъ въ коупѣ же и съмѫштаниіе и страхъ пристрашънъ нападаіетъ на непобѣдимаего владꙑкꙑ врата, такожде же и въ адъское оно дивъно христосово пришъствиіе іеже въ прѣиспод'нихъ въ не-

злапѫ быстъ съ вышє блистанию мракъ вь лицє противънымъ адовамъ силамъ громъ гласомъ єтеромъ слышаштемъ, кличѫштемъ и воѥмъ велаштем' и глаголѫштемъ· вьзьмѣте врата кнази ваши, вьзьмѣте врата, не отврьзѣте бо, нъ отъ самѣхъ основании вьзьмѣте ꙗ, искорените, прѣставите, не затварꙗти са имъ к' томоу, възьмѣте врата кнази ваши, не ꙗко не могѫштоу пришъдъшоуоумоу владыцѣ и вратомъ затвореномъ, ѥгда велитъ, въходити, нъ владычьскы вамъ ꙗко оубогомъ хлапом' велаштоу вьзати са вѣчьнымъ вратомъ и прѣставьѥниѥ и съкроушениѥ. тѣм же ни народомъ вашимъ, нъ мьнаштиимъ са каземъ быти повелѣваатъ глаголꙗ· вьзьмѣ врата кнази ваши, нъ ни инѣмъ єтеромъ сѫштемъ кнази, аште бо и до селѣ оумьръшиимъ отъ вѣка зьлѣ влали ѥсте, к томоу оуже не обладаите ими, нъ ни инѣми ни вами, нъ ни вами самѣми бѫдете кнази, вьзьмѣте врата, приде бо Христос небесъскыꙗ двьри, пѫть сътворите въшъдъшоуоумоу на западъскыꙗ запады, господь има ѥмоу, и господоу исходы съмрьтьнымъ вратомъ, въходы сьмрьтьныꙗ вы сътвористе, а исходъ самъ сътворитъ приде· тѣм же вьз'мѣте врата кнази ваши, вьз'мѣте и не моудите, възмѣте скоро, вьз'мѣте, и не жьдѣте· аште ли моудити мните, самѣмъ вратомъ бездрѫжкоу о себѣ възати са велитъ· вьзьмѣте са врата вѣчьнаꙗ· въ коупѣ же силы въскликнѫша, въ коупѣ же врата възаша са, въ коупѣ желѣзнаꙗ ѫжа и верѣꙗ съкроушиша са, въ коупѣ затвори отъпадоша, въ коупѣ основаниꙗ тъмница подвижаша

сѧ, въ коупѣ противънꙑѩ силꙑ бѣствоу сѧ ѧша, дроугъ дроуга рѣѩ, а дроугъ дроузѣ прѣтъıкаѩ сѧ, и инъ иномоу бѣжати глагола, оустрашишѧ сѧ, подвижашѧ сѧ, оужаснѫшѧ сѧ, съматошѧ сѧ, облѣдѣшѧ, сташѧ въ коупѣ, дивишѧ сѧ, не домꙑслишѧ сѧ въ коупѣ и въстрепеташѧ, и овъ ихъ зѣѩ стоıаше, овъ же колѣнома лице покрꙑвааше, а дроугꙑи ниць задьхнѣаше сѧ, а инъ ıако мрьтвъ оцѣпааше, а дроугꙑи оужасомь дръжимъ бѣ, и облѣдѣвъ лежааше, а дроугꙑи въ жтрьнихъ прибѣжиштихъ иштазааше, тоу бо тъгда сьсѣче Христос въ оужасѣ главꙑ сильнꙑихъ, тоу сътрасе сѧ вь немъ, тоу развръзошѧ оуздꙑ своѩ глаголѭште· кто сьде ѥстъ цѣсарь славѣ, кто сь ѥстъ таковъи таковаıа съ толицѣми сьде твора чоудеса; кто сь ѥстъ цѣсарь славѣ твораи нꙑнѣ въ адѣ не бꙑвъшаıа никъгдаже въ адѣ; к'то сь ѥстъ изводаи отъ сѫдоу окованꙑѩ отъ вѣка; кто сь ѥстъ раздроушивꙑи нашѫ непобѣдимѫѭ дръжавѫ и мѫжьство; к ним же отъвѣштавааахѫ господьскꙑѩ силꙑ глаголѭште· оувѣдѣти ли хоштете, кто сь ѥстъ цѣсарь славѣ; господь крѣпъкъ и сильнъ, господь силенъ и крѣпъкъ и непобѣдимъ въ бранехъ, сь ѥстъ отъвръгъи вꙑ отъ небесъскꙑихъ мѣстъ, и о земи посълавъ. ѡ ока'нии законопрѣстѫп'нии мѫчителе, онъ истꙑи ѥстъ съкроушивъи въ їѡрданьскꙑхъ водахъ главꙑ змиевъ вашихъ, сь истъ ѥстъ обличивъи крьстомъ и позороу сътворивъ и ослабль жилꙑ ваша, тъ истꙑи ѥстъ съвазавꙑи и омрачъ и въ бездьнѫ посълавъ вꙑ, сь истꙑи ѥстъ посꙑлаѩи вꙑ въ огнь вѣчьнꙑи и вь геон'нѫ. тѣм же не моудите, не жидѣте, нъ подвигнѣте сѧ,

ваша бо дръжава оуже раздроуши са, ваше мжчительство оуже прѣста, ваше шатанье лютѣ ꙗко раздроуши са, ваша грьдыни до коньца ослабѣ, ваша крѣпость изнеможе и погыбе. сьꙗ господьнꙗ силы противънымъ силамъ глаголаахж, въ коупѣ же и тъштаахж са, и ови тьмница отъ самѣхъ основании раскопаваахж, ови же противъныꙗ силы гоньаахж отъ вьнѣштьнихъ съкровиштъ вь вьнжтрьниихъ бѣжаште, и ини прѣисподьнꙗ хранилишта и ныришта и пешти искаахж и течаахж, и ови дроугъ дроуга инждоу сьвазьнꙗ господеви привождаахж, и ини мжчителꙗ вазаахж, и дроузии вѣчьныꙗ сьвазьнꙗ испоуштаахж, а дроузии слоужаахж въ скорѣ, и ови въходаштоу вънжтрьждоу Христосоу прѣдьтечаахж, ови же ꙗко богоу и цѣсароу и побѣдителю прѣстоꙗхж. сим же тако нъ и паче сихъ въ адѣ бываюштемъ, бываюштемъ же и говораштемъ вьсѣмъ и трасжштемъ са ꙗко господьнее пришьствие сама прѣисподьнꙗ прѣисподниимъ доити хотѣаше. Адамъ, онъ Адамъ, онъ сьвазаныи вьсѣхъ чловѣкъ прѣжде вьнжтрьждоу вьсѣхъ съ многоꙗ твьрдыꙗ съвазанъ дръжимъ слыша господьстѣи нозѣ въходашти къ съвазьнемъ, и позна гласъ ходаштоуоумоу въ тьмници и обраштъ са къ всѣмъ сжштиимъ сь нимъ отъ вѣка съвазьнемь и рече гласъ ногоу етера слышж къ намъ граджшта, и аште тъ въ истинж сѣмо прити изволилъ естъ, мы отъ жзъ свободимъ са, аште въ истинж оного съ нами видим, мы отъ жзъ избавьемъ са. си и подобьнаꙗ симъ Адамоу глаголжштоу къ вьсѣмъ сжштиимъ сь нимъ съвазьнемъ вьниде господь к нимъ,

побѣдноѥ орѫжьѥ крьста дръжа· егоже видѣвъ Ядамъ съзъданыи прѣжде и оужасомъ възбивь прьси възпи къ вьсѣмъ сьпаштиимъ отъ вѣка и рече· господь мои сь всѣми, и отъвѣштавъ Христосъ глагола Ядамови· и съ доухомъ твоимъ, и їмъ за рѫкѫ вьскрѣшаатъ глагола· вьстани сьпаи и вьскрьсни отъ мрьтвъıихъ, и освѣти та Христос, азъ богъ твои бывъıи тебе ради сынъ твои. нынѩ глаголя, и по области повелѣваѭ сьвазьнѥмь· изидѣте, и сѫштиимъ вь тьмѣ· просвѣтите са, и лежаштиимъ· вьстанѣте, тебѣ повелѣваѭ· вьстани сьпаи, не сего бо ради та сътворихъ, да въ адѣ съвазанъ ѥси, вьскрьсни отъ мрьтвъıихъ, азъ бо ѥсмъ животъ чловѣчьскъıи, въскрьсни, съзьданиѥ моѥ, въскрьсни, зраче мои, бывъıи по образоу моѥмоу, въстани, поиди отъ сѫдоу, и ты бо о мьнѣ и азъ о тебѣ, ѥдно и нераздѣлимоѥ свѣтилиште, тебе ради богъ твои быхъ сынъ твои, тебе ради господь сы приѩхъ образъ твои раба, тебе ради сы прѣвъıшьи небесъ придохъ на земьѭ и подъ землеѭ, тебе ради чловѣка быхъ ıако чловѣкъ бес помошти свободь и въ мрьтвъıихъ, тебе ради ишъдъшаaго отъ вртограда июдеѡмъ прѣданъ быхъ отъ врьта и въ врьтѣ осѫжденъ быхъ, виждъ лица моѥго запльваньıa, ıаже тебе ради приѩхъ, да тебе оустроѭ въ прьвоѥ дъхновеньѥ, виждь ми ланитама оударанья, ıаже приѩхъ, да тебе развраштенъıи зракъ исправьѭ въ прьвъıи образъ, виждъ ми плештьма раны, ѧже приѩхъ, да разметаѭ твоихъ грѣхъ брѣма лежаштеѥ на плештоу твоѥю, виждъ мои пригвожденѣи рѫцѣ, иже простьрѣхъ на дрѣвѣ добрѣ тебе ради

простьрьшаадо на дрѣвѣ ржцѣ зьлѣ, вижд̑ь мои пригвожденѣи и прибыенѣи на дрѣвѣ нозѣ твоѥю ради ногоу текъшоу къ дрѣвоу зьлѣ, въ шестыи дьнь твоѥ осѫжденьѥ бъıстъ, въ шестыи дьнь и твоѥ посѫждениѥ и раю отврьстиѥ сътворихъ, въкоусихъ тебе ради зльчи, да исцѣлѫ тебе, сьнѣди оноѧ сладъкыѧ горькѫѭ сласть, въкоусихъ оцьта, да разорѫ твоѥѧ сьмрьти оцьтьнѫѭ и лютѫѭ чашѫ, и приѩхъ гѫбѫ, да отъмыѭ рѫкописаньѥ твоѥго грѣха, приѩхъ и трьсть, да напишѫ свободѫ родоу чловѣчьскоумоу, оусн҄ѫхъ на крьстѣ и копьѥмъ прободенъ бъıхъ въ ребра тебе ради оусн҄ѫвъша'го въ раи и Еугѫ отъ ребра изведъша, моѥ ребро ицѣлило ѥстъ болѣзнь твоѥго ребра, мои сънъ изведетъ та отъ съмрьтьнааго съна, моѥ копиѥ оуставило ѥстъ обраштаѭштее са на та копьѥ. тѣм же въстанi, поиди отъ сѫдоу, изведохъ та отъ земьѧ раискыѧ, оустраѭ та оуже въ раи, нъ на небесъскыи прѣсто, възбранихъ ти дрѣва животънааго образа, нъ се, азъ вьсь животъ причастихъ ти са, повелѣхъ херовимомъ рабъскы стрѣшти та, сътворѫ херовимъ покланѩти ти са, съкрылъ са ѥси отъ бога ѩко нагъ, нъ се, съкрылъ ѥси вь себѣ бога нага, облькл̑ъ са ѥси въ срамьнѫѭ кожьнѫѭ ризѫ, нъ облѣкохъ са богъ пльти твоѥѧ въ кожьнѫѭ ризѫ. тѣм' же вьстанѣте, поидѣте отъ сѫдоу, от' истьлѣньꙗ вь неистьлѣньѥ, отъ съмрьти въ животъ, вьстанѣте, поидѣте отъ сѫдоу, отъ т'мы вь вѣчьныи свѣтъ, въстанѣте, идѣте отъ сѫдоу, отъ страсти вь веселиѥ, въстанѣте, идѣте отъ сѫдоу, отъ работы въ свободѫ, отъ тьмница въ вышн҃ии Иероуса-

лимъ, отъ ѫзъı къ богоу, отъ болѣзни на раискѫѭ пиштѫ, отъ земьѧ на небо, на се бо оумрѣхъ и въскрьснѫхъ, да и живъıими и мрьтвъıими обладаѭ, тѣм же въстанѣте, поидѣте, отьць бо небесьскъıи погъıбъшаѧ ждетъ овьца, девать десатъıѧ и девать аггельскъıѧ овьца клеврѣта ждѫтъ Адама. къгда вьскрънетъ, къгда вьзидетъ и къ богоу възвратитъ са херовимъскъıи прѣстолъ оуготовилъ са юстъ; възносаштаи ѧдри ина... трепеза оуготова са, брашна готова вѣчнии крови и жилишта, съкровишта благъıихъ отъврьзоша са небесьское цѣсарьство прѣжде вѣкъ оуготови са, ихъже око не видѣ и оухо не слъıша благъıихъ, и на срьдце чловѣкоу не вьзидоша, чловѣка ждѫтъ. си же и подобьнаꙗ симъ господоу глаголѫштоу въскрьсаютъ с нимъ съıи вь немь вь коупѣ Адамъ, и въскрѣшаютъ с нимъ югда нъı, многаꙗ тѣлеса оумьръшиихъ отъ вѣка. сватъıихъ вьскрьсѫ проповѣдаѭшта тридневное господьне вьскрьсение, юже свѣтло примѣмъ и видимъ и обьмѣмъ, съ аггелъı ликоуѭште, съ архаггелъı праздъноуѭште, вь коупѣ и славаште вьскрѣшьшааго нъı отъ истьлѣниꙗ Христоса, юмоуже слава и дрьжава съ безначалънъıимъ отьцемъ и прѣсватъıимъ и животвораштиимъ доухомь нъıнꙗ и присно и вь вѣкъı вѣкомъ амин.

Ӏѡана архиепископа костантинꙗ града златооустаага на вьскрѣшениѥ христово отъ Лоукы еуагг҃елиста.

И се, дьва бѣста оть ни҃хъ идѫшта пѫтьмъ вь ть дьнь въ вьсь, сѫштѫѭ далече отъ Иероусалима шести десатъ стадии, еиже има Ем҆маоусъ. ѡ како, ѥгда боꙗзнь и страхъ обьметъ земьнааго, вьсе ѥго ѥстьство абиѥ възмѫштаѥтъ· ѡ како прѣштеньѥ архиереиско въз҆мѫти апостольскꙑ трѫтꙑ· ѡ како кназь дрьзость прогна апостольскааго лика· ѡ како сверѣпьство владꙑкъ вьзмѫти оумъ оученикъ, ѫша бо сьмрьтьнии сьдѣтелꙗ вьсѣхъ, и ꙗкоже агна звѣриѥ, тако Христоса богооубиици имъше приведоша на дворъ ар҆хиерешвъ. тъгда же оустрѣл҃енъ бꙑстъ врьховьн҃ии апостолъ отъврьженїм҆, Ӏѡаннъ отиде бѣжавъ, Ѳома невѣриемъ оудрьжан҆ бꙑстъ, и се два бѣста от҆ ни҃хъ идѫшта, страхомъ рѣста· оубѣживѣ звѣри боꙗзньѭ, отъбѣживѣ звѣри боꙗзньѭ, отъбѣживѣ сьмрьтънꙑѧ затворꙑ. ѥгда се глаголааста къ себѣ, бѣживѣ дрьзости архиереискꙑ, отъбѣживѣ владꙑчьн҃а оубиїствьнꙑѧ рѫкꙑ, аште бо и сьмрьти наю прѣдадат҆, не имавѣ понести поношеньꙗ ихъ, и аште крьви нашеѧ не пролѣѭтъ, словесꙑ̈ нꙑ оустрѣлатъ, бѣживѣ архиереискꙑ ꙗрости, отъбѣживѣ книгъчии прѣштеньꙗ, побѣгнѣвѣ, да не постижена бѫдевѣ, идѫшта оуклонивѣ са отъ сего пѫти, да не сьрѣтена бѫдевѣ сверѣпꙑими ꙗзꙑкꙑ, пастꙋха бо оубиша, овьца растрьгнѫша, крьмьчиѭ оубиша,

сѫштиихъ с н҃имъ въ глѫбинѣ потопатъ. се помышлꙗꙗѭшта идѣаста, правь въ истинѫ таци бѣша вьсѣании при пѫти, етеръ бо вѣтръ страха вьнѣ вьвѣлавъ ꙗкоже листомъ вьсѣмъ естьствомъ двизааше. и се, два бѣста отъ н҃ихъ идѫшта вь тъ дьнь· ни третьꙗ҆го же дьне прѣбꙑсте, ѥже рече имъ, нъ въ тъ часъ, вь ньже жизньна дрѣвѣ пригвоздиша, вь ньже бесьмрьтьнааго съ мрьтвьци положиша, вь ньже господьн҃ь оубиица запечатьлѣша гробъ, въ тъ дьнь идѣашета, не пож҆даста, ѥгда хотѣаше Христосъ испровръшти ада, ѥгда хотѣаше погребенꙑи отъврѣшти дръжимꙑѧ многодьньнꙑѧ залогꙑ, ѥгда хотѣаше вьчьтенꙑи сь мрьтвьци прѣсѣшти гробьнꙑѧ печати, ѥг҆да вьзлегꙑи въ гробѣ, ꙗкоже вь чрѣвѣ, хотѣаше отъвалити камꙑкъ отъ гроба, ѥгда вьчьтенꙑи съ мрьтвьци хотѣаше оумрьтвити коустодиѭ, ѥгда ꙗвь сѧ немоштьнь сътрълъ сьмрьтьнꙑѧ затворꙑ, ѥгда ꙗвь сѧ нагъ хотѣаше плѣнити неч҆стиваашо, нъ вь тъ часъ не жьдаста сего видѣти, нъ бѣжаста въ тъ часъ, и бесѣдоваста къ себѣ о вьсемь семь приключьшиимъ сѧ, помꙑшласта бо вь себѣ ѥже о велицѣ дѣании, како сътвории така знаменьꙗ сътрьпѣ ѧтъ бꙑти хоудꙑими рѫками, како сьтворьи множьсто чоудесъ изволилъ ѧтъ бꙑти, ѥстьство водьноѥ вь вино прѣложивꙑи, безмѣрьно множьство отъ малъ хлѣбъ прѣпитѣлъ въ поустꙑн҃и, прог҆налъ словомъ множьство бѣсъ, слово испоуштааше, и прогонꙗше недѫгꙑ, посꙑлааше глаголъ, и отъходждаахѫ страсти брьньѥмъ обнавьꙗше зѣници очию, оумьръшаѧ ꙗко съпаштаѧ глашааше, хромꙑѧ на теченьѥ сло-

вомъ зъвааше, ослабьюналаго исцѣливъ дѣлателя одроу своюмоу показалъ, походилъ якоже по соухоу врьхоу моря, боурѫ вѣтрьнѫ оутолилъ словомъ, ѫтию края ризы крадѣаше исцѣлѣнья, мытара апостолы творяаше, блѫдницѫ плакавьшѫ са вь небесьскыи крѫгъ наставьяше. се къ себѣ глаголаста и бесѣдоваста· си дѣла въ истинѫ сѫтъ божиѩ силы, си дѣла далече сѫтъ сьмрьтьна'го естьства, си дѣла въ истинѫ бесьмрьтьна'го сѫтъ а не сьмрьтьна, такожде же пакы и мьнѣша къ себѣ мьнѣ сьбирaашета, пльть ношаашета, и якоже чловѣкъ тако живѣаше, ядѣ'ше хлѣбъ и жадааше, хождааше ногама и троуждааше са, почиваашe и работааше ноужди естьствоу, съ мытари възлежааше, и сь любодѣицами живѣаше, досаждаюмъ трьпѣаше, и оумаляюмъ мльчааше, страхомъ объѩтъ бѣ въ страсти, и глаголааше· нынѣ доуша моя сьмате са, ѩтъ бъıстъ, и не възможе бѣжати, съвазанъ бъıстъ, и не възможе отъбѣгнѫти, осѫжденъ бъıстъ, и не може побѣдити, на дрѣвѣ пригвожденъ бъıстъ, и не възможе сьнити, оцьта напоюнъ бъıстъ, и не поилъ въ того мѣсто горесть, копьюмъ боденъ бъıстъ, и крьвь юго съ водоѭ истече, и пакы чловѣчьска и сьмрьтьна си въ истинѫ нашего естъства сѫтъ, а не бесьмрьтъна. се помышляашета о вьсѣхъ приключъшиихъ са сихъ, и бъıстъ бесѣдоуѭштема има и съвъпрашаѭштема са, что бывъшее и что бѫдѫштеѥ, и самъ съпасъ приближь са идѣ'ше с нима, наста доушевьнъıи крьмчи рѣшити прѣрѣканья юю, приде правьдноюе сльньце, и лоучѫ божьства и богоразоумия простьрѣ на ня, наста искомыи, и

самъ Їсоус идѣаше с нима, очи же ѥю дръжимѣ бѣста не познати ѥго, прѣмѣни има очи обаче тъгда, да не познаѥта ѥго, хранꙗаше бо себе, да авитъ са има на прѣломыѥнии хлѣба. каꙗ сѫтъ словеса си, ꙗже прѣрѣкаета къ себѣ ходашта и ѥста сѣтьна; аште бо и лъгати хоштета, лице ꙗвьꙗѥтъ печаль, рьцѣта ми, каꙗ сѫтъ словеса си, ꙗже прѣрѣкаѥта къ себѣ; повѣдита и мьнѣ бесѣдѫ, ѭже глаголета, бѫдѫ и азъ обьштьникъ вашимъ словесемъ, им'же прѣрѣкаѥта· каꙗ оубо сѫтъ словеса, ꙗже прѣрѣкаѥта междоу собоѭ ходашта и ѥста сѣтьна; лице вьпиѥтъ ѥже о скрьби. отъвѣшта же ѥдинъ отъ нѥю, ѥмоуже има Клеѡпа, и рече к нѥмоу· ты ли ѥдинъ живы въ Иѥроусалимѣ не разоумѣ бывъшааго, бѫди ѥже не видѣлъ ѥси; то не слыша ли; да аште очима тоу не бѣ, еда и оушима не слыша; аште и тоу не бѣ, ѥгда са сътвориша бывьшаꙗ, не слыша ли; ни видѣлъ ѥси, ни оуслышалъ бывъшааго; ты ли ѥдинъ живеши въ Иѥроусалимѣ, и не оувѣдѣлъ ѥси бывъшааго вь нѥмь; ни ли звагома слышалъ ѥси; ни ли тварь та наоучила быв'шааго; ни ли стухиѩ наоучиша та измѣнѥны бывша; сльньце свѣта съвлъкъ са облѣче са въ тъмѫ, лоуньскаа красота напрасно омрьче, опона цръкъвънаа на платы раздъра са, дьнь вь ноштъ са прѣоблѣче, каменыѥ на оукроухы распаде са, адова дръжава съвазана бысть, и не оувѣдѣлъ ѥси бывъшааго; тольма, ѡ мѫжоу, дръжимъ ѥси невѣдѣнииѥмь, да сего не разоумѣеши; еда странникъ ѥси сихъ мѣстъ; ѥда ныньꙗ пришълъ ѥси въ градъ сь; ꙗкоже мьнивѣ, иного ѩзыка ѥси, ꙗште сего не оувѣдѣ· тварь

измѣни са, и не възможе ли възрѣти; ты ли юдинъ живеши въ Иероусалимѣ и не разѹмѣ бывъшаего вь нѣмь вь дьни сиѩ; онъ же рече· коѥ дивно дѣло наиде на житьѥ стоуж'де съмрьтьноуоумоу ѥстьствоу; ави са твари; коѥ; ѥже васъ ради прѣстрадахъ и сътрьпѣхъ, да васъ съпасѫ, обаче коѥ наоучита ма, аште что дивно отъ чловѣк' сътворено бысть. оукажита ми, аште что ново ави са въ твари, коѥ; рече Клеѡпа· не сълъгахъ, рече, ѡ мѫжоу, ѩко странникъ ѥси сихъ мѣстъ, аште от'нѫдь не съвѣси, рьци ми, аште ли ѥже о страсти тъчьѭ не вѣси, томоу та наоучѫ. онъ же глаголааше· коѥ; послоушаи, мѫжоу, абьѥ има и отьчьство ѥже о Ї҆соусѣ назарѣнинѣ· Ї҆соус именемь назарѣнинъ родомъ бысть мѫжъ пророкъ, ѱаноѥ сьончавалѩ и о бѫдѫштиимъ оуча, иже бысть мѫжь пророкъ, о нѣмже Захариѩ глаголааше· есе мѫжь, вьстокъ има ѥго, ѥднѣмъ словомъ отъгона страсти, ѥдноѭ бесѣдоѭ прогона недѫгы, иже бысть мѫжъ пророкъ сильнъ дѣломъ и словомъ, мороу прѣштлааше, и оутишааше са, сильнъ дѣломъ и словомъ, сь проказы съвлѣче ѩкоже сь ризы, сильнъ дѣлы повелѣвааше вѣтромъ, и оустѫпаахѫ, сильнъ словомъ касааше са жъгомыимъ огнемъ и хладни бываахѫ, сильнъ дѣлы глаголааше адови и ї҆зношааше тьлѣньныѩ, сильнъ словомъ възьмъ пать хлѣбъ прѣкрьми множьство, сильнъ дѣлы слово слова разорилъ, и тлъпы бѣсъ вь свиниѩ посылааше, сильнъ словомъ касааше са соусѣ рѫцѣ, и тъгдажде на слѹжьбѫ отъсылааше, сильнъ дѣломъ проклинааше смоквьницѫ, и

ї҆съхнѣꙗше, сильнъ словомъ брьниимъ помазааше очи и просвѣштааше зрака, сильнъ дѣлы ар҆хиереиска свѣта словъмъ остроуꙗаше, сильнъ словомъ и дѣльмь водънааго тржда строуѫ изьлиꙗ, сильнъ словомъ и дѣломъ, прихождаахѫ архиереи искоушаѭште ѥго, и ѥднѣмъ словомь онѣмьꙗше ѩ, ѥгда хотѣахѫ имъ окоусы творити, оученици ѥмоу бываахѫ, ѥгда хотѣахѫ что от н҃его оучити сѧ, знаменьꙗ от н҃его проша́хѫ, нъ слова разорило, и остроуꙗше съвѣтъ ихъ, сильнъ словомъ и дѣломъ прѣдъ богомъ и вьсѣми людьми, того прѣдаша архиереи и кнѧзи на осѫжденьѥ сьмрьти, и пропаша и не осѫжденааго, на сѫдишти поставиша, ꙗко осѫдіма прѣдъ Пилатомъ поставиша ꙗкоже зълодѣꙗ Каиафѣ, съвѧзаша рѫцѣ ѥго сътворьшоу толико чоудесъ, пригвоздиша нозѣ ѥго, прѣсѣкъшии влъны морьскыѩ, повѣсиша жизнь на дрѣвѣ, остроуиша, ѥже не оубиѥши, заклаша копьѥмъ, отъвръгоша, ѥже не лъжепослоушьствоуѥши, и съвѣдѣтельствоваша льжи, прѣдаша и на осѫжденьѥ сьмрьти, и прѣдастъ и Пилатъ бивъ, и ѩзыкъ вьпьꙗше· вьзьми, пропьни и. мы же надѣахомъ сѧ, ꙗко тъ ѥстъ, иже иматъ избавити Издраилѣ. ѡ како Лоука вьсь страхъ клеоповъ помѧнѫлъ не рече сатъ· мы надѣѥмъ сѧ, нъ мы надѣахомъ сѧ, ꙗко тъ иматъ избавити Издраилѣ, мьнѣхомъ, рече, ꙗко тъ съпасетъ ѩзыкы, радовахомъ сѧ, ꙗко тъ съпасетъ люди, ꙗкоже мьн҃ѫ, вь нечаньѥ имѣаше Клеѡпа, ѥже о Христосѣ, воле же глаголавъшоу Клеѡпѣ глагола има Ї҆соус· ѡ неразоумьна и моудьнаа срьд҆цемъ вѣровати о всемъ, ѥже глаголаша пророци,

не тако ли подобааше пострадати Христосоу; добро наричемъи стран'никъ оучаштиїхъ оучитъ, добрѣ хота оувѣдѣти оучаштиихъ онѣмьıаютъ· ѡ неразоумививи и моуд'нии срьд'цемъ, ıако не вѣровасте пророкомъ, ıако сице подобааше пострадати Христосоу и тако вьнити въ славѫ своıѫ. начьнъ же отъ Мосеа и отъ вьсѣхъ пророкъ съказлаше има вь вьсѣхъ книгахъ себе ради, ıако сице подоблаше пострадати Христосоу, начьнъ же отъ Мосеа, дроуга божиıаго, връха пророкъ, прьвоуоумоу начрьтавьшоу писма, ис прьва сътворилъ богъ небо и земьıѫ, оучааше ихъ Моси решти, оузьрите жизнь вашѫ висимѫ прѣдъ вами, и повѣшенъ рече· азъ ıесмъ жизнь и вьскрѣшеньıе. Иеремиıа рече· поражѫ пастоуха, и разно поидѫтъ овьца, и пораженъ рече· азъ ıесмъ пастоухъ добрыи, аште и вы отъбѣгосте страхомъ дръжими. Дауидъ рече· ıадыи хлѣб мои възвеличилъ ıестъ на ма прѣльштеньıе, и самъ на вечери глаголааше· ıединъ отъ васъ прѣдастъ ма. прьвѣıе страсти глаголааше· ныныа доуша моıа сьмате са, и въ страсти глаголааше· ныныа приде часъ, да прославитъ са сынъ чловѣчьскыи. Дауидъ рече· даша вь ıадь моıѫ зльчь, и вь жаждѫ моıѫ напоиша ма оцьта, и напоıенъ глаголааше· есе, съконьча са такожде и ıеже вь страсти Дауидъ прѣжде ѱа· положиша ма вь ровѣ прѣисподьнимъ, вь тьмныихъ и вь сѣни сьмрьтьнѣ, Асафъ ıеже о вьскрѣшениї· въстани, доуше, сѫди земи, Їıаковъ съпавъ ıако львъ, и въста ıакоже скумьнъ, Їѡна, три дни въ китѣ поживъ, тридневъноıе въскрьсениıе ıего проображааше, Дауидъ ıеже о въсхождении въ прав'дѫ провьстрѫби·

възиде богъ въсклицаньюмъ, господь въ гласѣ тржбьнѣ, томоу слава и тѣмь богоу и отьцоу и доусѣ сватѣѥмь ꙗкоже ис прьва нынꙗ и присно и вь вѣкы вѣкомъ аминъ.

Ї ан҆на архиепископа костатинꙗ града златооустааго слово на сватжꙗж пасхж.

Радоуите са о господи вьсегда, вьзлюбьюнаа братью, и пакы рекж, радоуите са, господь близъ, ничимже не пьцѣте са, господь из мрьтвыихъ въсталъ, и с нимъ народъ многъ сватыихъ· праздьнъствоуимъ оубо вь сласть и цѣломждрьствьно, сь бо въ истинж дьнь, иже сътворилъ господь· въздрадоуим са и вьзвеселимъ са вь нь, проповѣдимъ сьпасьнааго дьни паматию, проповѣдимъ с҆паса нашего въскрѣшенью, паче же наше съпасению, вьзьпиї́мъ, проповѣдимъ оумрьштвенью диꙗволово, нечистыхъ бѣсъ плѣненикꙗ, съпасенью крьстиꙗньско, въскрѣшенью мрътвыихъ· въскрѣшеньюмъ бо христовомъ оугаснетъ геѡна огньна, чрьвь же неоусыпаѧи оумираюетъ, адъ матетъ са, диꙗволъ сѣтоуютъ, грѣхъ оумрьштвьꙗютъ са, доуси лжкавьнии прогонимы бываѧжтъ, земьнии на небеса въсходатъ, сжштии вь адѣ свобождени бываѧжтъ отъ жзъ диꙗволь, и къ богоу прибѣгаѧжште глаголжтъ диꙗволови· къде ти, сьмрьти, жало; кде ти, аде, побѣда; вина

же намъ юстъ сватааго праздьньства и тръжьства сего Христосъ, иже и ӥсходатаиникъ юстъ намъ вьсѣхъ добръ, тъ бо ис прьва ны сътворилъ отъ не сѫштааго вь сѫштеѥ приведъ, тъ и ны гыбнѫшта съпаслъ, оумрьштены оживилъ и неприꙗзнина противъства отатъ, тъ рабы ны сѫшта грѣхоу свободь авилъ, загладивъ наше рѫкоѱаньѥ· Христосъ ны, рече, искоупилъ отъ клатвы закона, бывъ за ны клатва. за нѥже достоитъ и намъ решти, что въздамъ господеви за вьсе, ѥже въздалъ ѥси нам'; богъ сы иночадъ чловѣкъ насъ ради изволилъ быти, и бысть послоушливъ до сьмрьти, да ны отъ вѣчьныꙗ сьмрьти избавитъ, въ рабиї образъ са облѣче ангельскыи владꙑка, пльть приꙗтъ богъ слово, и чловѣкъ ꙗвьꙗше са съобразьнъ и равноѥстьствьнь отьцоу, вьсе прѣстрада, да ны отъ неправды работы изьметъ, и отъ нечьстиꙗ избавитъ. сего ради сътрьпѣ пострадати пльтьѭ подадитель нашего живота, сего ради и погребенъ бысть источникъ бесьмрьтиꙗ, да сьмрьтьнꙑимъ присно сѫштьи животъ подасть, и пакы же по земи добро твора, исцѣлѣꙗ чловѣчьскыꙗ страсти· недостоино же отъ богоборьцъ жидовъ въсприимаше възмьздиꙗ. господь же нашъ Ӏсоу Христосъ за многѫѭ благость прокаженыꙗ очиштааше, слѣпыимъ видѣнье даꙗше, хромыꙗ цѣлꙗаше, бѣсы проганꙗаше, Лазара четврьтодьньна из мрьтвыихъ въставилъ, отъ пати хлѣбъ пать тысѫштъ насышть, по морꙋ ходилъ, водѫ вь вино прѣложилъ, кръвоточицѫ ицѣлилъ, дьштерь архисунагога оумъръшѫ оживилъ, и їнѣхъ многъ таинъ достоинь чоудесъ сътворилъ· жидове же завистиѭ и рьвьньѥмь обьꙗти

овогда каменимємъ бињхѫ господа, дроугоици же окоушаахѫ съ стѣнъ съринѫти, коньчнѣє же и на кръстъ приведоша и· нъ господь наш' Ісу Христосъ не подражилъ злобѫ хоулънꙑихъ жидовъ, нъ и плешти свои даꙗше на ранꙑ по пророчьскоумоу и ланитѣ свои на заоушеньꙗ, и не отъврати лица своѥго отъ стоуда пльваньꙗ, и коньчьнѣє ꙗко овьча на заколеньє приведенъ бꙑстъ, и ꙗкоже агна прѣдъ стригѫштиімъ ѥго безъ гласа, не противѧ сѧ, не прѣрѣкаѧ· хоулимъ не възъхоулꙗаше, страждѧ не прѣштлааше, прѣдааше же себе сѫдаштоуоумоу въ правьдѫ· не приде бо въ прьвоє пришьствиє мѫчити и казнь сьтворити невѣрьнъıимъ, нъ въсхотѣ дльготрьпѣлиімъ и трьпѣньємъ наставити заблѫждъшиихъ на истинѫ. и оувѣждь господьнѫ благость великѫѭ· хоулꙗахѫ ѥго жидове и глаголаахѫ к нѥмоу· бѣсъ имаши, господь же дльготрьпѣливъ съı бѣсꙑ проганꙗаше· жидове на лице господьнѥ пльваахѫ, онъ же слѣпьцѧ ихъ цѣлꙗаше, жидове Христоса·каменьємъ побиваахѫ· Христосъ же хромцемъ ихъ теченьє дароваше, и вселичьскꙑ съконьча добро творѧ досаждаѭштимъ ємоу и въ зълъ мѣсто добро даруѧ не похвалꙗѭштиімъ тѣмъ и скврьньнъıимъ чловѣкомъ. кротко же трьпѧ клеветꙑ и немоштьнъ мнимъ бѣ приємьѧи чьсть отъ аггелъ. и да не продьлѫ слова, да придемъ вь самѫ главѫ вештиі, коньчьнѣє же веденъ бꙑвааше на крьстъ и на сьмрьть славьнъи цѣсарь, и пригвожденъ бꙑстъ на дрѣвѣ славимꙑ херовимомъ и серафимомъ и вьсѣми силами аггельсками покланꙗньє приємьѧ. си оубо кротъко подъѧтъ же и пострада намъ прѣдъѱаньє подаѧ и оучи-

телѣ кротости бывая. сего ради оубо и мы дльж'ни юсмъ трьпѣти зълыихъ чловѣкъ прѣштеньѩ. нъ и на крьстѣ повѣшенъ бывъ больша дѣла и множаиша чоудеса показалъ, да понѣ тако оуставитъ богомрьзькыихъ неистовьство, да не имѣѭтъ винꙑ невѣрьѩ, ни да глаголѭтъ, ꙗко проста чловѣка пропахомъ. прьвоѥ оубо сътрьпѣ Христосъ пропатъ быти, да бѣсы сѫштаѩ на аерѣ проженетъ· повѣшенъ быстъ на дрѣвѣ, да бывъшьи древьѥ грѣхъ дрѣвомъ чловѣком' ицѣлитъ. прободенъ же быстъ и копьюмъ вь ребра за прияѫтѭ отъ ребръ адамовъ женѫ, за нꙿеже оубо змиї Єугѫ прѣльстилъ, Єуга же прѣстѫпити Ядама сътворила, изиде же отъреченью на обою, и оуцѣсари са сьмрьть отъ Ядама до Мосеа и на съгрѣшьшиїхъ. сего ради прободена быша ребра, да оувѣмъ, ꙗко не тъкма мѫжемъ принесе съпасеньѥ страсть христосова нъ и женамъ· Ядамъ бо прьвъ създанъ быстъ, по томъ Єуга, и Ядамъ оубо не прѣльштенъ быстъ, жена же въ ослоушаниї быстъ, съпасена же бѫдетъ прижитьюмъ чадъ. кыим же прижитьюмъ чадъ; не прижитиюмъ ли чада мариїна; та бо Христоса съпаса прижитъ не съ мѫжемъ бывъши, ꙗкоже Исаиꙗ послоушьствоуютъ, нъ доухоу сватоу осѣнꙿьшоу ѭ, ꙗкоже ар'хан'гꙿелъ Гавриїлъ благовѣстилъ· сеѩ оубо ради винꙑ и ребра прободена бываѭтъ христова, да и прѣжде реченаа станѫтъ и таинаа крьштеньѩ проповѣдана бѫдѫтъ, и благодѣть хоташтиꙗ вьсиꙗти. истече бо крьвь и вода изъ ребръ хрьстовъ, да и рѫкописаньѥ грѣхъ нашихъ загладитъ, и крьвьѭ юго очистимъ са, и породѫ вьсприимемъ. ѡ велья таина, покаꙗлъ са разбоиникъ, водѣ обрѣсти са, да са

крьститъ, на крьстѣ висѣѣше, не бѣ никакоже образа крьштенья, ни источника, ни езера, ни дъжда, ни твораштааго молитвы, вьси оубо оученици разбѣгоша са за страха июдеиска· нъ не не имѣ Ïсоус воды, нъ и на крьстѣ висимъ сьдѣтель водъ быстъ· по неже оубо не бѣ како вь цѣсарьствые небес'ное вьнити разбоиникоу безъ крьштенья, подобалаше юемоу покаавъшоу са не лишити са крьштенья, водѫ и крьвь источи отъ прободенъıихъ ребръ своихъ съпасъ, да и разбоиника свободитъ отъ належаштиихъ юемоу зълъ, и крьвь своѭ избавьеные бывъше ꙗвитъ имѫштиïмъ на нь надеждѫ· аште бо крьвь юньча и козьлꙗ и попелъ юница кропимъ осквръненъıихъ сватитъ на очиштениюе пльти, колми паче крьвь христоваꙗ и спаса нашего очиштениюе быстъ вьсѣмъ крьстиꙗномъ. аште речетъ ти кто отъ невѣрьнъıхъ· по что пропатъ быстъ Христос; рьци юемоу, да бывъшии грѣхъ въ породѣ дрѣвомъ разоритъ. аште речетъ ти· по что же и трьниюе носилъ; рьци юем8, да трьниюе и вльчьць адамово искоренитъ, онъ бо стенати и трасти са осѫжденъ быстъ и трьные и трьниюе и вльчецъ дѣлати, Ïсоус же чловѣколюбьць сы, хота промыслити за своюего сътвореньꙗ, вьсе пострада насъ дѣльма, да мы отъ осѫжденьꙗ свободь бѫдемъ, ꙗкоже породи са отъ женъı, да прибывъшии грѣхъ чловѣкомъ отъмыюетъ· такожде и трьниюемъ вѣньчанъ быстъ, да вьздѣланѫѭ злѣ земьѭ грѣхомъ своимъ послоушаниимъ кротчѣишѫ сътворитъ. аште ти речетъ· по что злъчъ и оцьтъ испилъ; рьци юем8, да мы сьмрьтоносьнъ ꙗдъ змиинъ изблююемъ, та бо зльчъ сладость быстъ намъ и исцѣленье. аште ти

речетъ пакы невѣрьнъıи· по что пристѫпаѭште на колѣноу покланѣахѫ са ѥмоу; рьци ѥмоу, да ї не хоташте поклонатъ са ѥмоу жидове, и не по воли повѣдатъ цѣсарьствиѥ ѥго на земи. нынꙗ оубо рѫгаѭште са покланѣѭтъ са не вѣдѫште, ѥже творѣахѫ, въ бѫдѫштее же вьскрѣшеньѥ вьсѣко колѣно покланитъ са небесьскъıихъ и земьнъıихъ и прѣисподьнїихъ, и вьсѣкъ ѩзыкъ исповѣстъ са, ꙗко господь Їсоу Христосъ въ славѫ бога отьца аминъ. иматъ же и плаштъ тъ инѫ притьчѫ, не тъкма бо цѣсарьство образоваше, нъ и кръвоꙗденьѥ и оубиїство жидовъ ꙗвьꙗше, даша же и прьсть въ рѫцѣ ѥго, да выпишѫтъ са грѣси ихъ. се оубо христобор'ци творѣахѫ не разоумѣѭште пропинаѥма, паче же волеѭ ослъп'ше, тварь же не разоумѣ своѥго зиждителꙗ и творьца, ѥд'наче бо съпасоу на крьстѣ висимоу, видѣвъ чоувьствьноѥ сльньце Христоса правьднааго сльньца досаждаѥма безакон'никъı, нъ тръпа дрьзость отъбѣжа омрачивъ земьѭ, безаконьно сѫште просвѣштати очи творaштиїмъ прѣвелико безаконьѥ. не тъкма же сльньце бѣжа, нъ и земьꙗ трасѣаше са, не трьпашти безаконьꙗ жидовьска, показаѭшти же и оучашти, ꙗко богъ бѣ пропинаѥмъıи, тѣм' же и не трьпѣаше, нъ негодоваше не хоташти носити на себѣ богомръзъкъıихъ жидовъ· не сице бо брата оубівъ Каинъ оскврьни земьѭ, не сице оутажилъ земьѭ стлъпотворениѥ споловъ, ни сице оскврьниша ѥѭ неправ'досътворениимъ содомьꙗне, ни сами, циї сътвориша идолы отъ неѩ, не сице оутажъчила ѭ кръвь захариина, ѥл'ма жидове нечьстиѥ се великоѥ сътвориша, сего бо дѣльма и жесто-

кою каменик са распадааше, да оувѣдатъ, ꙗко тъ кестъ доуховьнъıи и живъи камык҄, пиꙗхѫ бо, рече, отъ доуховьнааго послѣдоуѩшта камъıка, камъıкъ же бѣ Христосъ, ѡ неразоумьꙗ жидовъскааго, каменьк распаде са, и ти не чоуѫтъ, бездоушнаа движатъ са, и доушевьнии не вѣроуѭтъ, опона црькъвьнаа раздъра са, да поустота кего ꙗвитъ са, раздьра бо са опона, и обнажена бъıша црькъвънаꙗ за рекшааго Хрьста, се, оставьенъ бъıваатъ вамъ домъ вашъ поустъ, опоустѣ бо вьсечьстьное жидовьское за христооубииство, и живѫштиї въ градѣ и въ црькви ангели отидоша отъ тѫдоу, и прѣидоша въ црькъвь, многа же тѣлеса оусъпшиїхъ сватъıхъ въсташа съ Хрьстомъ, да оувѣмъı, ꙗко Христосъ оумьръ не кдинъ въстанетъ, нъ вьсѣхъ оуп҄ваѭштиихъ на нь вьскрѣситъ. се кстъ чьстънъıи начатъкъ праздьникъ пасхъı, и си сѫтъ таинъı христианомъ о вьскрѣшении мрьтвъıихъ и жизни бѫдѫштааго вѣка праздьноуемъ. сего ради оубо праздьноуимъ не квасомъ зълобъı и лѫкавьствиꙗ, нъ опрѣснъкъı чистотъı и їстинъı, вѣроуѭште въ отьца и съına и сватааго доуха, въ троицѫ кдинокстьствьнѫ и несътворенѫ, вѣроуѭште о вьскрѣшении, чаѭште господа пакъı градѫшта оуже не сьмѣрена, нъ славьна сь свѣтьлостьѭ небесьскоѭ, съ свѣтълъıими аггелъı, съ трѫбоѭ и страхомъ, и радостиѭ же сватъıихъ и правьднъıихъ, страхомъ же неправьднъıихъ и грѣшьнъıихъ. богъ же мира вьсѣх да нъı съподобитъ вьскрѣшению сватъıихъ дѣлъı благъı дешенъı и правоѭ вѣроѭ, ꙗко томоу слава и дръжава вь вѣкъı вѣкомь амин.

Сватаагo отьца нашего архиепископа бывъша костантинѣ града Їѡанна златооустаагo слово на трид'невною вьскрѣшенью господи нашего въ понедѣлникъ.

Добро юстъ врѣма дьньсь вьсѣмъ намъ въз'пити реченою блажен'ымъ Дауидомъ· кто възглаголетъ силы господьнꙗ, оуслышаны сътворитъ вьса хвалы юго; есе намъ приде вьзлюбьюною и сьпасною празденьство, вьскрѣсьн'ыи дьнь господи нашего Їсѹ Христоса, мирънаꙗ вина, сьмиреньꙗ начатъкъ, борении отатью, разоренью сьмрьти, побѣжденью диꙗволово· дьнесь ангели съ чловѣкы размѣсиша са, и носаштии тѣло съ бесплътънымии силами пѣтию вьспѣваѭтъ, дьньсь разори са диꙗволово противьство, дьньсь ѫзы сьмрьтьныѧ раздрѣшены быша, адоваꙗ побѣда ис'чезе, дьньсь добро юстъ врѣма пакы решти пророчьскыи онъ гласъ· где ти, сьмрьти, жало; где ти, аде, побѣда; дьнесь мѣдьнаꙗ врата сломи владыка нашъ Христосъ и само сьмрьтною лице исказилъ. по что же глаголѭ лице само; има юго прѣложилъ, ѩже бо сьмрьть не сьмрьть глаголетъ са, нъ оус'пенью и сьнъ, прьвѣю бо пришьствиꙗ Христосова и сьлаза спасова и само има сьмрьти страшно бѣ, бывъи бо прьвыи чловѣкъ за велика запрѣштениꙗ симъ осѫжденъ бывааше, слыша· вь нѣже дьнь ꙗси, сьмрьтьѭ оумреши. и блаженыи же Їѡвъ симъ именемь нарече глаголꙗ· сьмрьть мѫжоу покои, и пророкъ Дауидъ глаголааше· сьмрьть грѣшныихъ зъла, не тьчьѭ же сьмрьть нарицааше са

раздрѣшенъіє доуша отъ тѣлесе нъ и адъ· послоушаи бо патриар'ха Иꙗкѡка глаголѫшта· сънесете старость моѭ сь печалиѭ въ адъ, пророка же пакы зинѫ адъ оустꙑ своими, и пакы иного пророка глаголѫшта· избавитъ ма отъ ада прѣисподьнꙗго, и многашди обраштеши въ ветьхꙑхъ кнігахъ сьмрьти ада наричемо прѣставьєнь-
є єже отъ сѫдѣ. по нєже оубо сълазоу коньчина бꙑстъ, вьскрѣшеньє наста, и чловѣколюбьц' владꙑка ново и странно житиє вь жизнь нашѫ вьнеслъ, оуже бо за сьмрьть оусьпеньє и сънъ глаголетъ са прѣставьєньє єже отъ сѫдѫ. отъ кѫдоу же ли се єстъ; ꙗвѣ послоушаи самого Христоса глаголѫшта· Лазаръ дроугъ нашъ оусьпе, нъ идѫ възбоудитъ єго. ꙗкоже бо намъ оудобь єстъ възбоудити и въставити, такожде и обьштѹмоу нашемоу владꙑцѣ омьръшаꙗ гласомъ въставити· и по нєже ново бѣ и дивъно реченое имъ, ни оученици же раз-
оумѣша вѣштаанааго, дондеже сънидє вь немошти ихъ, и ꙗвѣ издрече, и вьселеньскꙑи же оучитель блаженꙑи Павьлъ пиша солоуньꙗнемъ рече. не велѫ вам' не вѣдѣти о оусъпьшиихъ, да не скрьбите ꙗкоже и прочиі не имѫ-
штии надежда, и пакы инде оубо· оусъпьшии о Христосѣ погꙑбоша ли; и пакы· мꙑ живии оставъшеи не пости-
гнемъ оусъпьшиихъ, и їнъде пакы· аште бо вѣроуємъ, ꙗко Ісоус оумрѣтъ и вьста, такожде и богъ оусъпъшиіхъ Ісоусомъ приведетъ съ собоѭ. видѣ ли вьсьде оуже оусь-
пениє и сьнъ сьмрьть наричемѫ и їмѣѭштеѭ прьвѣє сего страшьно лице, нъ и небрѣгомѫ по вьскрѣшениі бꙑв'шѫ; видѣ ли, коль свѣтьло вьскрѣшеньꙗ побѣ-
жденьє; тѣмь прѣмногаꙗ благаꙗ вьнесена бꙑша, тѣм'

прѣльсть демонъскаꙗ разори сѧ, тѣмь ржгаюмъ сѧ сьмрьти, тѣмъ прѣзьримъ нынꙗшьнѥю житью, тѣмъ на лежанье бѫдѫштиихъ идемъ, тѣмь тѣло носѧште ничимьже мьнѣ бесплътьнъıихъ имамъ, аште хоштемъ, дьнесь малъıꙗ наша побѣдъı бъıша, дьньсь владъıка нашъ на сьмрьтьнѫѭ побѣдѫ поставивъ и диꙗволово противъство разоривъ, пѫть на спасенью вьскрѣшениимъ дарьствовалъ, вьси оубо радоуюмъ сѧ, играюмъ, веселимъ сѧ· аште бо и владъıка нашъ побѣдилъ и побѣдѫ поставилъ, нъ обьште веселию и радость и намъ рабомъ бъıстъ, нашего бо ради сьпасеньꙗ вьсе сьдѣлалъ, и їмже насъ прѣбра диꙗволъ, тѣмь оудолѣ юмоу Христос, то само орѫжию възатъ, и тѣмь юго прѣбра. како ли; послоушаи· дѣва и дрѣво и сьмрьть нашего побѣжденьꙗ бъıша образи· дѣвоѭ бо бѣ Єуа, не оу бо бѣ мѫжа познала, югда прѣльсть приꙗтъ, дрѣво бѣ, запрѣштению юже на Ядамѣ сьмрьть. видѣ ли, како дѣва и дрѣво и сьмрьть бъıша намъ образи побѣжденьꙗ; виждь же пакъı, како и побѣдъı тижде бъıша образи· въ Єугъı мѣсто Мариꙗ, вь дрѣва мѣсто юже вѣдѣти разоумно добра и зъла дрѣво крьстьною, въ с'мрьти мѣсто адамовъı владъıчьнꙗ' сьмрьть. видѣ ли, имиже побѣдил', тѣмижде побѣдима; дрѣвомъ прѣбра Ядама диꙗволъ, крьстомъ оудолѣ диꙗволоу Христос, оно оубо дрѣво въ адъ сълааше, крьстьною же дрѣво и ошьдъшиїхъ отъ ада пакъı възъıвааше, оно оубо ꙗкоже плѣнника и нага крꙑꙗше, нь се побѣдителꙗ нага пригвождена на въıсоче вьсѣмъ показоваашe, и сьмрьть она и ошъдъшиїхъ понѣ и осѫждааше, нъ си и ошъдъшиихъ прьвѣю юꙗ въ истинѫ вьскрѣсила. кто възглаголетъ

силꙑ господьнꙗ̑, оуслꙑшанꙑ сътворитъ вьса хвалꙑ ѥго; отъ сьмрьти бꙑхомъ бесьмрьтьни, се ѥстъ крьстьноѥ исправьѥниѥ, се ѥстъ вьскрьсениꙗ великоѥ ꙗвьѥниѥ· дьньсь аггели играѭтъ и вьса небесьскꙑꙗ силꙑ веселꙗтъ са, оуслаждаѥмꙑ о спасении обьштаго рода чловѣчьскааго, аште бо о ѥдномь грѣшницѣ каѭшти са радость бꙑваатъ на небеси и по земи, кольми паче о сьпасении вьселѥнꙑꙗ, дьньсь чловѣчьско ѥстъство отъ диꙗволꙗ противъства свободивъ на прьвоѥ доброродиѥ възведе, ѥгда бо оузьрѭ начатъкъ мои, сице оудолѣвьшъ сьмрьти, оуже не боѭ са, оуже не страшѭ са противнааго, ни на немошть своѭ озираѭ, нъ помꙑшлꙗѭ побораштааго ми неиздреченѫ силѫ, прѣдолѣвъ ибо противъствоу сьмрьти и вьсѫ крѣпость ѥго отъимъ, что оуже не иматъ сътворити о тоуждерождении, ѥгоже образъ въсприѧтъ, многомъ милосрьдиѥмъ съподобилъ, и тѣмъ брань сь диꙗволомъ сътворити; дьнесь радость вьсьде по вьселѥнѣи и веселиѥ доуховьно и ангелъ и вьсѣхъ вꙑшьнииихъ силъ съборъ за чловѣчьскааго сьпасеньꙗ веселꙗтъ са. помꙑсли оубо, възлюбьѥне, величьство радости, ꙗко и вꙑ и вьса вꙑшьнꙗꙗ силꙑ съ нами праздьноуѭтъ, съликъствоуѭтъ бо благꙑимъ нашимъ, аште бо и наша благодѣть ѥсть ꙗже отъ владꙑкꙑ, нъ и тѣмь сладость бꙑваатъ· сего ради не стꙑдатъ са сь нами праздьновати самъ владꙑка, тѣм же и намъ не стꙑдитъ са сь нами праздьньствовати. по что же рѣхъ· не стꙑдитъ са и желаѥтъ с нами праздьньствовати; чим же се ꙗвѣ ѥстъ; послоушаи самого глаголѭшта· желаниѥмъ вьжделѣхъ пасхѫ сьѭ сь вами ꙗсти· аште оубо пасхѫ

въжделѣлъ ꙗсти, ꙗвѣ ѥстъ, ꙗко и съпразд҆ньствовати. ѥгда оубо оузьриши не тъкма анꙉелы нъ и ар҆хаггелы и вьсь съборъ небесъскыих҆ силъ нъ и самого владыкѫ аггелъ с нами праздьноуѭшта, коѥ ти слово недостатъкоуѥтъ на веселиѥ; никтоже оубо бѫди драхлъ дьньсь за ништетѫ, праздьньство бо ѥстъ доуховьно, никтоже богата величаи са богатъства ради, ничсоже бо отъ имѣниꙗ можетъ вьнести въ праздьнъство се, вь вьнѣшьнииихъ бо праздьньст҆виихъ житиискыихъ глаголѫ, вь нихъже много величаньѥ и вьнѣш҆ниимъ одѣꙗниимъ и многомъ различиимъ трепезы, в҆сегда оубо тамо оубогыи въ оуныни и драхльствѣ бываатъ, богатыи же въ сласти и вь веселии. по что же; ꙗко овъ свѣтло одѣниѥ носитъ, и богатѫ трепезѫ поставьꙗѥтъ, оубогыи же ништетоѭ възбраненъ бываатъ тожде люб҆ѥниѥ авити· сьде же ничсоже таковааго, не вьсѣми тажде лѣность отъвръжена ѥстъ, ѥдина же трепеза и богатоу и оубогоумоу и рабоу и свободѣ· аште и богатъ ѥси, ничимже ваште сътвориши оубогааго, аште оубогъ ѥси, ничим҆же мьнѣ имѣти имаши богатааго, ни ништеты ради оумалитъ ти са радость доуховьнаꙗ, божии бо ѥстъ даръ и не вѣстъ разньства лиць. то по что глаголѫ богатоу и оубогоуоумоу тажде трепеза прѣдъстоитъ; самомоу носаштоуоумоу вѣньць и баг҆ра имѣѭштоуоумоу, прѣдръжаштоуоумоу власть вьселеныѧ и ништоуоумоу просаштоуоумоу милостынѣ тажде трепеза прѣд҆ьстоитъ. таци бо сѫтъ дарове доуховьнии, не по саномъ раз҆дѣлꙗѥтъ обьштениѥ, нъ волеѭ и изволениим҆. сь тѣм же дрьзновениимъ и чьстьѭ и цѣсарь и оубогъ и наслажде-

нию и обьштениє сихъ божии таинъ пристѫпаѭтъ. что же глаголѭ, съ тоѭ чьстьѭ; многаш'ди оубо бы съ множаишемъ дрьзновениимъ. по что же; ꙗко цѣсароу бо одрьжимоу печалми имѣньꙗ и многами тѫгами обьѩтоу, ꙗкоже въ пѫчинѣ сы, тако же вьсѣми различнами влънами оукрѣпьꙗетъ са, и многы притварают грѣхы· оубогыи же отъ всего сего свободь єстъ, онъ оубо нѫждьноѭ тъчьѭ пиштеѭ печетъ са, и беспечально и бескр'бьно житию живы ꙗкоже въ пристаништи и въ отишии сѣда, съ многомъ говѣниемъ къ трепезѣ пристѫпаєтъ, и не тъчьѭ се нъ и отъ инѣхъ многъ различьна оун'ыньꙗ раждаѭтъ са праздьнъствоуѭштиімъ о житиистѣхъ праздьньствиихъ. пакы же тамо оубог'ыи оубо въ драхльствѣ, богатъи же вь веселии не трепезы ради тъчьѭ и множьства, нъ и ризъ дѣлма свѣтълыихъ и величаниимъ одѣньꙗ. єже оубо трепезы ради страждѫтъ, тожде и ризъ дѣл'ма приемьѭтъ, єгда бо оузьритъ богатааго оубогыи въ многоцѣннѫ одеждѫ одѣна, оустрѣленъ бысть печальѭ, окаꙗлъ себе, тъмами примыслилъ, сде же и самоє оун'ынию отато бысть, єдина бо вьсѣмъ єстъ риза одѣнье спасноє, и въпиєтъ Павьл' глагола· єлико въ Христоса крьстисте са, въ Христоса облѣкосте са. не мозѣмъ оубо посрамити праздьньства сего, молѭ са, нъ достоинѫ мѫдрость даньіхъ намъ отъ доуховнаго дара вьсприімше не въдадимъ себе пьꙗньствоу и лихоꙗденью, нъ разоумѣвъше нашего владыкы прѣчьсть, ꙗко и богатыѩ равно почьте и рабы и свободы, и на вьсѣхъ обьштъ даръ излиꙗ, въздадимъ благодѣтелеви за

бывъшѫѭ на насъ милость въздание довьльно, житиѥ оугодьно и доушѫ трѣзвѫ и въстанивѫ. се праз'дьньство и тръжьство не имѣньꙗ трѣбоуѥт' не брашна, нъ волѫ ѥдинѫ и съвѣсть чистѫ, нѣстъ нич'соже телесьна коупити, нъ вьсе доуховьно, послоушаниѥ божиї словесъ, мольбꙑ отча, благословественьꙗ иереи, божиихъ неиз'дреченъ таинъ обьштеньꙗ, мира и единеньѥ и доуховьн'ꙑѩ дарꙑ и дост'оинꙑ даѭштааго любьзнааго дааньꙗ. праздьнъствоуимъ оубо праздьньство се, вь неже въста господь, въсталъ бо и вьселенѭ съвьставилъ. то оубо въсталъ ѫзꙑ съмрьтьнꙑѩ растрьгнѫвъ, нꙑ же вьскрѣсилъ пленица нашихъ грѣховъ раздрѣшивъ. съгрѣшилъ Адамъ и оумрѣтъ, не сьгрѣшилъ Христосъ и оумрѣтъ. ново и прѣславьно, тъ сьгрѣшил' и оумрѣтъ, сь не съгрѣшилъ и оумрѣтъ· чсо дѣлма и по что; да съгрѣшив'ꙑи и оумьрꙑи не съгрѣшивъшиїхъ възможетъ отъ ѫзъ съмрьтьнꙑихъ избавити. такожде многашди и о дльжнꙑихъ имѣниѥмъ бꙑвають· длъж'нъ бѫде нѣкто комоу сьребромъ, и не иматъ чимъ жласти, да того дѣлма ѫтъ бꙑваатъ, и иже не длъженъ сꙑ, могꙑ же жласти, давъ отъпоуштаѥтъ повиннаго· такожде и о Адамѣ бꙑстъ и о Христосѣ бꙑстъ· длъжьнъ бѣ Адамъ сьмрьтьѭ, и дръжимъ бѣ дияволомъ, не бѣ длъженъ Христосъ, ни дръжимъ бѣ, жладе сьмр'тиѭ за дръжимлаго, да оного отъпоустить отъ сьмрьтьнꙑихъ ѫзъ. видѣ ли вьскрѣшениꙗ и їсправьѥньꙗ; видѣ ли владꙑчьне чловѣколюбиѥ; видѣ ли велиїство благодѣаньꙗ; не бѫдѣмъ оубо не похвалаште такого благодѣтелꙗ, ни по

н҃еже постъ мимо шълъ, оунылы бyша, болш҆ми доу-
ша не сътворимъ прилежаније, да не пльти обништа-
ѭшти та немоштьнѣиши бѫдетъ, да не о рабѣ пекѫ-
ште са госпожда не брѣжемъ. каꙗ бо польза, рьци ми,
лихо потрѣбы надымати са и довлiьствꙋ прѣвьзидѫ-
штоу; се и тѣло гоубитъ, и доушевно благородије прѣ-
дајетъ· нъ въ потрѣбѣ и довлiьствѣ станѣмъ, да съ
доушеѭ и тѣломъ достоиное съконьчаимъ, да не съ-
браноје постомъ напрасно вьсе погоубимъ. еда бранѭ
ли пишта и . . . . . ѣ . . .; не бранѭ сего, нъ оучѭ
лихо мѣры не быти, и многѫѭ пиштѫ отъврѣшти, да
не мѣрѫ прѣминоуѭште погоубимъ доушевьна҆го съ-
дравиꙗ. не вь сласть бо оуже тъ приметъ прѣминѫвъ
потрѣбьныѩ оуставы, и се паче въ истинѫ свѣдатъ
искоушьшеи и прѣмногы образы недѫгъ тѣмь прио-
брѣтъше и много дрѫченије примше. нъ ꙗко послоу-
шати имате нашего оученьꙗ, не пьрѫ бо ваше покоре-
није, да того дѣлꙗ до сьде поставивъ пооученије къ
съподобьјенымъ вь свѣтьлѣи сеи ношти дароу божь-
ꙗго крьштеньꙗ обратити хоштѫ слово, доброоумоу
садоу црькъвьноумоу, цвѣтоу дꙋховьноумоу, къ но-
вымъ воиномъ хрьстовъным. прьвѣје вьчерашь-
нꙗаго владыка на крьстѣ бѣаше· нъ въскрьсе ныне·
такожде и сии прьвѣје вьчерашьнꙗаго подъ грѣхомъ
дрьжими бѣахѫ, нъ ныне въсташа съ хрьстомъ. онъ
тѣломъ оумрѣ и тѣломъ въста. сии же грѣхомъ бѣ-
ша оумрьштвени, и отъ грѣха въсташа. земьꙗ оубо
вьсе врѣма веснъноје шипъкъ и ї҆а и инъ цвѣтъ ра-
ститъ· воды оубо дьнесь краснѣишѫ пажить намъ ꙗ-

виша. и не диви са, вьзлюбьюне, аште отъ водъ пажити цвѣтьнии юавиша са· ис пръва бо земьюа не своимъ юестъствомъ прозабеньюе въздрасти бълии, нъ повелѣньюа послоушаюжшти владъічьньюа, и водъі же тъгда изнесоша животьнъі движимъі, юегда оуслъішаша, да изнесжтъ водъі гадъ доушъ живъихъ, и повелѣньюа дѣло бъістъ· бездоушьноюе юестьство доушьнаа животьнаа изнесе. такожде и нъінюа тожде повелѣньюе вьсе сьдѣало. тъгда рече· да изнесжтъ водъі гадъ доушъ живъіихъ, нъінюа же не гадъі, нъ доуховънъіга даръі издастъ· тъгда и рибъі бесловесьнъіга изнесоша водъ, нъінюа же ръібъі словесьнъіга и доуховьнъіга нам' породиша апостолъми оуловьюенъі. градѣте, рече, вь слѣдъ мене, и сътворж въі ловьца чловѣчьскъіга. новъ юестъ въ истинж образъ лова сего, ловаштии бо присно отъ водъ износатъ рибъі, и оумараюжтъ оулавьюаюемо, мъі въдагаюемъ, и живи бъіваюжтъ оулавьюаюемии. бѣ инъгда и въ жидохъ кжпѣль водьнаюа, нъ оувѣждъ, что можааше, да оувѣси въ истинж ништетж июдеискж, и оувѣдѣти имаши наше богатьство, сьнидѣаше тамо, рече, ангелъ, и възмжштааше водж, и иже би вьлѣзлъ по възмжштениї водъі, наслаждааше са ицѣленьюа. сниде ангельскъіи владъіка въ їюрданьскъіга водъі, и сватив водьноюе юестьство вьсж вьселенжюж исцѣлилъ· сего ради тамо оубо иже снидѣаше по прьвѣѣмъ, оуже не ицѣлѣаше, жидомъ бо данъ бъівааше даръ немоштьнъіимъ смикаїжштиимъ са по земи, нъ сьде по прьвѣѣмъ вьторъіи сълазитъ, по вьторѣѣмь третии и четвръітъіи, аште и десать тъі-

сѫштѣ речеши, аште и вьсѫ вьселенѫѭ въвръжеши въ водахъ, не оумалитъ са чьсть. видѣ ли величство дара; послоушите вьси наѹчении въ вышьнии градъ Иероусалимъ дьньсь и вь сьѭ ноштѣ, и достоино величства даровъ съхраненые покажите, да и обило дарованиѥ приимете, благоволеньѥ бо прьвыихъ съгрѣшении вель дарованиѥ приѥмьѥтъ владычьне. не лѣтѣ ти ѥстъ оуже, възлюбьѥне, безъ оудръжаньꙗ жити, нъ оустави себѣ законъ и правило, да вь мѣрѫ вьсе твориши, и много съхраненьѥ покажи о мьнимыихъ не оудръжанъіихъ, подвигъ бо и брань ѥстъ нынꙗшьнеѥ житьѥ, и вьшедъшиихъ вь семъ стадии добрꙑꙗ дѣтѣли ѥдноѭ достоитъ вьсего оудръжати са. не видиши ли вь назѣмъ подвизѣ како много творатъ своѥ прилежанѥ, ꙗко съ чловѣкꙑ борѫште са, и съ колицѣмъ оудръжаниимъ поштеньѥ тѣлесноѥ творатъ; такожде оубо и сьде· за неже не къ чловѣкомъ ѥстъ наша брань, нъ къ доуховънымъ лѫкавьства, и поштениѥ наше и оудрьжаньѥ доуховьно бѫди· за неже и орѫжьѥ наше, вь неже ны облькл̾ владыка, доуховьно ѥстъ, да иматъ оубо и око оуставъ и мѣрѫ, да не безоума наскачетъ на вьсе, ѥже видитъ, и ꙗзыкъ стѣнѫ да иматъ, да не варѣѥтъ оума· того бо дѣлма и зѫби и оустьнѣ на оутвръжденѥ ꙗзыка сътворены сѫтъ, да николиже въ простѫ оуврьзъ ꙗзыкъ двьрии изидетъ, нъ ѥгда себѣ добрѣ оустроитъ, тъгда съ всеѭ красотоѭ да исходитъ, и така слова да износитъ, да дастъ благодѣтѣ слышаштиимъ, и то да вѣштаѥтъ ѥже на оуспѣхъ ѥстъ слышаштиимъ, и бештинънꙑи же смѣхъ бъхъмъ отъврѣшти подобаатъ,

и ходъ вълѡвьнъ имѣти и одѣныѥ оустроѥно, и всѣми отьнѭдь оучинити сѧ подобаатъ наѱанаaго вь стадии добрꙑѩ дѣтѣли: оучин҃ениѥ бо вьнѣш’н҃иихъ оудобъ образъ ѥстъ етеръ доушевьна’го оустроѥньꙗ, аште оубо въ такъ обꙑчаи за прьва себѣ оустроимъ, пѫтемь ходаште оудобь оуже вьсѫ добрѫ дѣтѣль коньчаѥм’, и не многъ троудъ приимемъ, и многѫ приимемъ съвꙑшн҃ѫѭ помошть. сице бо възмошти имамъ и вльнꙑ нꙑнꙗшнꙗго житиꙗ хран’но прѣплоути, и неприꙗзнинъ сѣтии вꙑше бꙑвъше вѣчьнаꙗ благаꙗ оулоучити благодѣтиѭ и чловѣколюбиимъ господи нашего Їсу Христоса, с н҃имже отьцоу коупно сь сватꙑимъ доухомь слава, чьсть, дръжава нꙑнꙗ и присно и вь вѣкꙑ вѣкомь амин.

Сватаaго отьца нашего Їѡанна златооустаaго слово въ новѫѭ недѣл҃ѫ и о невѣрьствиї апостола Ѳомꙑ.

Идѫ длъгъ вамъ отъдатъ, длъгꙑ мьнѣ даѭштоумоу на оуспѣхъ и вꙑ обоглатаи, прїдохъ пакꙑ съказатъ Ѳомѫ, отъ прьва оубо не вѣроуѭштоу господьню вьскрьсенью, послѣжде же по видѣнии и по присажении вѣроуѭштоу, Христоса и бога ѥго намѣнашта. распрострѣте оубо, мол҃ѫ вꙑ сѧ, ваша оумꙑ, и сь тихостиѭ приимѣте хоудаа моꙗ словеса, да мало что оть н҃ихъ

оуспѣшенья приимете. съпасителю вьнезаапъ растрьгнѫвъшоу вьсеи адово чрѣво, и бывшоу прьвородьцоу въ мрьтвыихъ, и вь заключенъıѧ двьри вьлѣзъш8 къ оученикомъ своимъ, Ѳома, нарицаѧи са близньць, не бѣаше с ними· жаданъıи приде, и жаждаи не бѣаше, добрыи пастоухъ пристѫпі къ стадоу, а овьца вьнѣ ограды блѫждааше, цѣсарь приде, а воинъ далече вои хождааше, бѣ бо оубо божию строю таибьно, не прити оученик8· аште бо бы пришълъ, не бы распьрѣлъ са, аште не бы распьрѣлъ са, не бы обискалъ, аште не бы обискалъ, не бы тако вѣровалъ, аште не бы вѣровалъ, не бы насъ тако вѣровати наоучил, да и невѣрьствию оученика нашеи вѣрѣ мати бъıстъ. сего ради бо мы, не видаште Христоса, покланяюмъ са юмоу, имъже бо онъ видѣвъ поклани са, сего ради обискаѭште не обискана хвалимъ юго, имже бо онъ своима рѫкама владыкѫ дръжавъ въсхвали. глаголаахѫ оубо, послѣжде Ѳомѣ пришьдъшоу, дроузии оученици· видѣхомъ господа, видѣхомъ рекшааго· по трьхъ дьнехъ вьстанѫ, и рѣчми истинѫ от дѣаниіхъ обрѣтохомъ, видѣхомъ рекшааго· азъ юсмъ вьскрѣшение и жизнь и істина, и вьскрьсения и жизни и істинъı отъ жизни приѧхомъ, видѣхомъ рекшааго· власть имамъ положити доушѫ моѭ, и власть имамъ пакы вьзати ѭ, и власти его дѣаниімъ прѣѧхомъ, пристѫпи бо вьнезаапъ сьпаститель хлѣвинѣ, двьрии не раздѣливъ, а мы дивна пристѫпьюнья юго оужасъше са чоудихомъ са, имже новъ такъ вълазъ сътвори, видѣхомъ юмоу рѫцѣ, имаже съкроуши сьмрьть, вь нею же приѧ острость гвоздиинѫѭ,

и чловѣчьскыѩ грѣхы поглади, видѣхомъ юго и свѧтоѥ ребро ꙗзвьшее сѧ насъ ради, и источивъшоу кръвь и водѫ двою капью нашего съпаса, и к н͠имъ Ѳома помꙑсливъ рече· вꙑ бога видѣсте, а азъ ли юдинъ юсмъ недостоинъ видѣнью юго; не акꙑ ли вꙑ юсте зъвани, зъванъ юсмъ; не акꙑ ли вꙑ почтени, почтохъ сѧ оть н͠его; не акоже видѣсте раскрьштена юго, и азъ видѣхъ, ꙗкоже видѣхъ сь вами печальнаа, видѣти хоштѫ и радостьнаꙗ, ꙗкоже видѣхъ смрьть христовѫ, хоштѫ видѣти и вьскрьсениꙗ юго· аште бо не виждѫ въ рѫкоу юмоу образа гвоздиюмъ, и вложѫ прьстъ мои въ образъ гвоздиюмъ, и вложѫ рѫкꙑ своюѩ вь ребро юго, не имѫ вѣрꙑ. приложи, Ѳома, добрѣюѥ невѣрьствии подвижа, прилежи, дондеже имевѣ ровьнѫѫ анкроурѫ, прилежи зѣло къ такомоу жаданию, дондеже оузьриши жадѣнааго, ꙗко и жаждеши, любьѭ ти раскольнааго оума мꙑслии твоихъ, ꙗко и вьсего раскольна оума отъсѣкѫште, похвал͠ѫ ти распьрьнѭѭ и хрьстолюбьвьнѭѭ вѣдь, ꙗко и вьсе распьрьноѥ отъсѣкаѭште. невѣрьствоу невѣрьствоуи, и юште и паче да вѣроуѭ и азъ извѣсто, вьзишти бога, и възови пришьдъшаго, да иштѫштоу тебѣ и зовѫштоу юго азъ и обьмѫ своюго избавителꙗ. аште не виждѫ въ рѫкоу юго знамении гвоздиинꙑихъ, не имамъ вѣрьствовати, да виждѫ своима очима повѣданоѥ вами, небонъ вѣрнѣиши еста очи послоухъ, да тъгда и ваше слово примѫ, вложѫ пръстъ свои въ гвоздиинꙑѩ ꙗзвꙑ, ти тъгда вьзвѣрѹѭ чоудеси, зѣло вьзиштѫ сеѭ си рѫкоѭ юже мене ради ребро прободено бꙑстъ, тъгда же покло͠нѭ сѧ отъ съмрьти къ намъ

обратившъша сѧ, сладость бо имамъ къ вештьствоу, не бо ми юстъ оупвати юднѣмъ рѣчемъ. та же глаголѧштоу Ѳомѣ къ апостоломъ вьлѣзе к' нимъ Їсоус, двьремъ затвореномъ сѫштемъ, вьлѣзе двьри животънꙑѩ затворенꙑими двьрьми, вьлѣзе, ꙗкоже юдинъ ведꙑ самъ, ꙗкоже бо роди сѧ, и двьриї дѣвьствоу не раздрꙋши, тако же и ѫтрь въ домоу сѧ обрѣте, и ключь не отврьзъ, и ꙗкоже изиде отъ гроба затвореноу сѫштоу гробоу, тако же вьниде пльтьѭ. кде бѣ божьствомъ, и двьрии не разъвръже; вьлѣзе бо възбраньѩ, и никтоже вьсхотѣ, да вьсе сѧ сътече, вьсхотѣ, да тварь послоужи, а рождьство юго вьсемоу словоу оделѣ, а и отъ гроба и исходъ прѣидетъ вьсего помꙑсла, и къ оученикомъ вълазъ лише рѣчи юстъ и безъ исповѣданьꙗ· акоже бо вьлѣзе къ оученикомъ, наоучихъ сѧ, како же ли вьлѣзе, никакоже не навꙑкохъ, а югоже не прѣимъ, то и глаголати не сьмѣѭ, хвалѫ вьлѣзъша'го, а не зѣло вьзиштѫ вьходоу образа, повѣдаѭ таибьнѫ, а не протлъкоуѭ непротлъкованааго, чоуждѫ сѧ бꙑвъшоуоумоу знамению, а какоже бꙑстъ, не вьзиштѫ, вѣроуѭ писаноуоумоу, и спасаѭ сѧ, послоушникъ бо юсмъ чоудесемъ властельскомъ, а не вьзискатель божьюмъ дѣлесемъ. а аште кто и отъ жидовъ речетъ, немоштьна и чоудьна вѣштаюши и бъхма невидима естьства, како бо можетъ въ затворенахъ двьрехъ пльть проити, рекѫ к' немоу· како може аггелъ Ямбакоума сьвести на ровъ львии и пакꙑ вьзвести, а прилежашта печати цѣлꙑ остави; робъ юже вьсхотѣ, то же сьтвори, али владꙑка не може, юже е покоушалъ, ꙗкоже и оно бꙑстъ

помышльш8 богови, тако же и се сьдѣа вьчловѣчьшоу са божию сыноу, вьлѣзе оубо кь своимь оученикомь, ıакоже изволи сьпась, и ста по срѣдѣ, да в'сѣмь тьчно ıавить са, и рече имь· мирь вамь и мирь дарьствоуıѫ вамь, ıеже есть, то то вы даѭ. сии же мирь вьса повине ратьныѧ подь ваша ногы, сии же мирь съставить по вьсемоу мироу побѣдѫ, вьзвеселиша са оученици, пакы насладиша же са владычьска образа и гласа, и лакты Θомѫ потыкаахѫ, и намаıаахѫ очима, да тькмо не вѣштаахѫ брьвьми к н҃емоу, не глаголахомь ли ти прѣжде, видѣхомь господа и не вѣрова нашимь гласомь; се ти прѣстоить сам' желаıемыи, наслади са, ıако проси, насыти са, ıакоже жаждеши, приди твоıего сьпаса ради к намь пришьдшоу, и приими вьзисканааго отрѣшеньıе. ть же Θома стоıаше, поуштаѧ си очи на вьса сѫды сьпасоу, и обьзираѧ коегож'де и пытаѧ, вь истинѫ ли страдавьшии вьскр'сьшии ть же ıе пришьль. ч'то оубо к н҃емоу ıединыи благыи, ıединыи чловѣколюбьць, хотаи вьса чловѣкы сьпасти и вь разоумь истины прити; принеси прьсть свои сѣмо, и виждь рѫцѣ мои, тебе бо ради придохь кь тебѣ, тебе ради пакы пристѫпихь, оть н҃ѫдѣже не оустѫпихь бѣшьıѫ божьствомь, тебе ради рѫцѣ мои сии кь гвоздиıемь приложихь, да ти доведѫ дьнесь паствы безбѣдьныѧ, приближи ми са тѣломь и доухомь и вѣроıѫ, и навыкни ıавѣ, ıегоже ıеси желѣль навыкнѫти, ıакоже хоштеши, испытаи, и ıакоже хоштеши, навыкни, почьти на моıю рѫкоу писаньıе, вольныѧ моıеѧ страсти писаньıе, пола-

гаиж ти вьса моа сѫды на испыти, не стыждѫ са тѣлесьныими своими ꙗзвами, не срамьꙗѩ са плътьныими своими строупы, аже ѥсмъ приалъ вашихъ дѣлꙗ строупъ, не съкрывааѩ своѥа славы, одолѣньꙗ, побѣды, нъ авѣ вьсеи твари, вѣстъ бо то и сльньце, того бо ради и оустѫпи, да ношть въ дни сътвори, вѣстъ бо то и земьꙗ, того бо ради проси мѣста оубѣжьнааго, вѣдатъ то и м'ьртвии, того бо ради отъ гробъ истекоша, оувѣдѣ то и цръкъвнаꙗ опона, того бо ради то раздъра са, проплака са жидовьскыа пагоубы, видѣ мои рѫцѣ, ꙗкоже хотѣ, вьлѣзе своимъ прьстомь незаходаштиїхъ ꙗзвъ, хоштеши ли и ребро ми испытати; да ти и то обнажѫ, принеси си рѫкѫ многопрьвѫѩ и любовычѫштѫ, и вьложи вь ребро моѥ, присази къ пльти ми сьставьѥнѣ безъ чловѣчьскааго сѣмене, присази къ пльти страдавъшии волеѩ моѥѩ, присази къ пльти моеи оумрьтвѣвъшии васъ дѣлꙗ, нъ не погрѫзивьше са отъ сьмрьтнааго тьлѣньꙗ, присази къ пльти моѥи грьдоуоумоу херовимомъ и чьстьно серафимомъ и страшьно бесплътьныимъ силам', и навыкни искоушениимъ тѣмь, что ми ѥ обискано, а что не обискано, что ми ѥ страстьноѥ, что ли бестрастьноѥ, что ми ѥ сьмрьтьно, что оумрьштвено тебе дѣлꙗ, что ли остало бесьмрьти, что ѥ, ѥже подъпада твоимъ прьстом', что ли не подъпадаѥтъ твоѥи десници, ти не бѫди невѣрьнъ нъ вѣренъ. видѣти ли кости їштеши, и хошти видѣти, есе, того дѣлꙗ ребро моѥ, се тако оставихъ, да ты вьзискавъи обиштеши, и вѣрѫ имеши и сьпасеши са,

да, югда придѫ сѫдити живꙑимъ и мрьтвꙑимъ, покажѫ врагомъ ꙗзвѫ, и отъсѫждѫ богокоторьнъ съборъ, да видатъ июдеи, югоже сѫ проболи, и поклонатъ са стенѫште. да отъвѣшта Ѳома, и рече· господь мои и богъ мои, вѣроуѭ вьскрьсению ти, господи, вѣроуѭ одолѣнью цѣсарью, вѣроуѭ, оуже не иштѫ, югоже обрѣтохъ, вѣроуѭ, господи, и не юште себе моюго владꙑко зѣло опꙑтаѭ, и вѣроуѭ, не юште твоюго цѣсарьствиꙗ словомъ отажѫ, вѣдѣ, что подрьжахъ, и не тажѫ, вѣдѣ, кого сьподобихъ са присашти, вѣдѣ имъ, югоже ни сама сьмрьть може на много оудрьжати, вѣдѣ, кого длъженъ юсмъ почисти, тѣмь глаголѫ, господь мои и богъ мои, тꙑ богъ мои и господь прѣдъ вѣкꙑ вь коупь и новъ, тꙑ небесьнꙑи и земьнꙑи, тꙑ невидимꙑи ї видомъ, тꙑ невѣдомꙑи вѣдомъ бꙑстъ мене дѣлꙗ, тꙑ безъ образа а в семъ образѣ, тꙑ богъ истин'нꙑи чловѣкъ без лъжа, тꙑ на небеси, тꙑ на крьстѣ, тꙑ на цѣсарьстѣѣмь прѣстолѣ, тꙑ гвоздиихъ и на дрѣвѣ, тꙑ бестрасти по доухоу, тꙑ страстиѭ по пльти, тꙑ бесъмрьти, акꙑ юдносѫштьнъ отьцоу, тꙑ въ сьмрьти, тꙑ въ животѣ, тꙑ въ мрьтвости, тꙑ вꙑше мрьтвости, тꙑ мрьтвъ ҭриї дьнь, тꙑ родителю присно сꙑи, тꙑ вьстави пльтьнѫѭ црькъвь, тꙑ въскрьсе по своюи силѣ, тꙑ съ нами въ пльти, тꙑ вьсь по вьсеи твари, тꙑ вьсе испльниши, тꙑ дръжанъ бꙑстъ оть мене, тебе виждѫ пльтѣнꙑима очима, тебе разоумѣѭ вѣрьнꙑима очима, оувѣдѣвъ та отца ти божьство, юдного та господа и бога исповѣдаѭ, ино о ино тебе юдного навꙑкохъ, не юд'ного ти

иного оувѣдѣ, не раздѣлѧ тебе нераздѣленааго, не лѫчѫ тебе нелѫченааго, не прѣрѣжѫ тебе недѣленааго, и юже виждѫ и юже дръжѫ, и юже разоумѣѭ, юднѣмь гласомъ исповѣдѣ, господь мои и богъ мои, ты своимъ съходомъмоѭ доушѫ вьзнесе отъ недочаанънꙑѧ глѫбинꙑ, ты чловѣкꙑ плѣньникꙑ бывъша помилова, ты дьꙗвола попьра, юлико хотѣ, ты грѣха въ пльти отсѫди, ты сьмрьть вь пльти оумрьтви, тъι бестьлѣниюмъ тьлѣнью отъгъна, тъι въскрьсениюмъ въскрьсенью намъ поднови, тъι тридневнааго гроба на земи остави, и порѫчника мрьтвъιимъ вьскрьсениꙗ, тъι чловѣкъι небесьнъιѧ показа, тъι земьѭ небесе свѣтлѣишѫ сьтвори, тъι вьсе на оунꙿьшиїнѫ прѣстави, тъι богъ съι бъιстъ чловѣкъ, да чловѣка сътвориши бога, богъ мои, богъ мои. глагола юмоу Їсоус· ꙗко ли мѧ видѧ вьзвѣрова; зьри, да не пакъι вьзидѫштоу ми сь пльтиѭ тъι невѣрьнъιѧ рѣчи вьзмъ речеши· аще не виждѫ вь рѫкоу его знамениꙗ гвоздвиинааго, не имѫ вѣрꙑ, юдноѭ вьжделѣ, юдноѭ не вѣрова, юдноѭ обиска, юдноѭ вьзвѣрова, проповѣданоу же юже приѧ, блажени бо, юже не видѣвъше ти вѣроваша· облаженние бо то на нъι прѣидетъ къ не видѣвшиимъ его и вѣровавъшиимъ к немоу, блажени бо мъι вѣроѭ видѣвьшеи невидимаго, блажении мъι праздьньствоуѭште зьраштии юго и очима приносаште и оустъι лобъιзаѭште и зѫбъι ꙗдѫште. ѡ таибьно дивьноѥ и грьдоѥ, иже сѣди о деснѫѭ отца, о деснѫѭ сѧ обраштетъ благочьстьнъιимъ, и еже аггелъι похвалимъ дръжитъ сѧ скврънавъιима рѫкама, и приносимъ отъ недостоинъιихъ приноситъ себе, и не отъбѣжитъ грѣшьноѭ дланьѭ нашеѭ,

не отъбѣгаѥтъ отъсѫжденъıихъ прьстъ нашихъ, и не сътьретъ брьньнъıихъ творьць, нъ самъ повелѣ и глаго҄летъ· вьзмѣте, ꙗдите, вьзмѣте, пиите, принесѣте рѫцѣ ваши, и въложите вь ребро ми, и насладите са моихъ сѫдовъ, ѥгоже бо вьзмете сѫда, вь томъ ѥстъ вьсь, придѣм' же ѹко вьси чистѣ къ чистоу, ти приимѣм' господа своѥго, не тоу же абьѥ, иже и приимше, не прѣобидаште ѥго приходимъ, нъ отидѣмъ вь себѣ, и ѥдини ѥдномоу бесѣдоуимъ избавителю нашемоу господоу глаго҄лѫште· нѣсмь достоини, да подъ стрѣхѫ подъидеши вь наша доуша, нъ ѥлмаже тъı хоштеши дръжати са нами, тои доньца ꙗко чловѣколюбьць вьселити са вь нъı вьзлюби, тебѣ надѣѭште са прихаждаѥмъ, велиши, владъıко, да вьзнесемъ оустъ нашихъ врата, ꙗже тъı ѥдинъ сътворилъ ѥси, въходиши чловѣколюбьствомъ, ꙗкоже вѣ, въходиши, отрѣшаѥши безаконии сьвѫзъı, въходиши, и освѣштаѥши тьмнъıꙗ наша помъıслъı, вѣрьствоуѥмъ, ꙗко то сътвориши, небон' ни блѫдница съ слъзами прибѣгъша к тебѣ не отъбѣже, ни разбоиника остави бъıтиꙗ к вѣ, ни мъıтара отъврьже покаѭшта са, ни гонителꙗ отъгъна познавьша твоѥ цѣсарьствиѥ, нь ти вьси покааньѥмъ отъ тебе приꙗти бъıша, и вь ликъ твоихъ дроугъ вьради, да съ такоѭ оубо мольбоѭ и доушеѭ небесьнъıꙗ таинъı приимемъ, и житьѥмъ цѣлооумномъ сами са оградимъ, и да не излази слово скврьнаво, ѭдѣже Христосъ вьлазитъ, такоѭ жизниѭ прѣхаждаите и въı, новоосвѣштени, и постъıдите са неболѣзньнаго рождаaньꙗ, кѫпѣли не отъмештате са сватъıꙗ, да не

рече на вы кѫпѣль· сыны родихъ, и вьзнесохъ, ти же са отъврьгоша мене, вь небесехъ ваша вьписана сѫтъ имена, не пакы вь тинѫ сластиѭ зълыими дѣлы сами са покалыаите, сьвлачаште же ризы бѣлыѩ не съвлачите бѣлости доушьныѩ, тѫ бо одеждѫ аште вы сами не отъвръжете, никтоже инъ васъ не иматъ мошти сьвлѣшти, бѫдѣте присно новосьвѣтьни, да достоини бѫдете облаженоуоумоу ономоу гласоу, идѣте, благословештении отца моюего, приимѣте оуготованою вамъ цѣсаръствию отъ съложеньѩ вьсего мира, югоже бы вьсѣмъ намъ не погрѣшити о Христосѣ Исоусѣ господи нашемъ, юмоуже слава съ отцемъ и сь сватыимь доухомь вь вѣкы вѣкомъ амин.

Сватааго отьца нашего Їѡана ар̾хиепископа костаньтиныѩ града златооустааго о сватѣмь Ѳомѣ апостолѣ и на арианы.

Законоу оубо црькъвноуоумоу покарѣѩ са присагохъ, ıако же мошто, стѫпати· величьствием̾ же съказаньѩ сьделѣваюмъ оукланѩѭ са страхы, и отъ вьсждѣ сьдрьжѫ са, како сьраштѫ се дѣıание, кы ли обраштѫ исходъ словоу. акы и жива проповѣда Ѳомѫ; нъ гробь сѫпротив̾ проповѣда сьмрьть. акы мрьтва сьповѣдѣ; нъ дѣлесы ставьıаѭ са. и мрьтвъ юстъ и бесьмрьти· оумрьрѣ акы чловѣкъ, и приходитъ миръ окы аггелъ,

и страсть приѩ и страстьмь сѫпротивитъ сѧ, и долѣ лежитъ, и горѣ ꙗвꙑѥтъ сѧ· ничтоже бо ѥго възможе покрꙑти, никоѥже мѣсто възможе погоубити ѥго, вьсѫ вьселенѫѭ. вьза гробꙑ ѥго, и вьсѫдѣ акꙑ сльньце сиꙗѥтъ· сьделѣша земи мошти правьдивааго, ширии ꙗви сѧ вьсеѩ твари, и вьзнесе и благодѣть вь мирѣ, вьса страна часть иматъ Ѳомꙑ, вьсь миръ напльни, и прѣбꙑваатъ вь мѣстѣхъ цѣлъ, вь вьсѫ земьѭ изиде слава ѥго, и вь коньць вьселенъıѩ побꙑть ѥго· како и оубо прозовѫ; сльньце; нь ноштиѭ не осѣнꙗѥтъ сѧ. звѣздѫ; нъ дьн҆ сеѩ не покрꙑѥтъ, вь вьсе врѣмѧ освѣштаѥтъ съзъданѫѭ, вьсѫ тьмѫ отъгони отъ вьселенъıѩ, нѣстъ тъмꙑ по н҃емь, тъма ѥго не омрачитъ, рѣка не ставитъ, море дрьжати не можетъ, море оточьноѥ знаѥтъ мѫжа, иноѩзꙑчьници чътѫтъ Ѳомѫ, вьса странꙑ дьньсь праздьноуѭтъ, и сего слово, акꙑ даръ, владꙑцѣ приносѧтъ· господь мои и богъ мои, жжика моꙗ и творьць мои, избавитель мои и цѣсарь мои· та бо наоучи Ѳома, се нꙑ остави акꙑ чадомъ своим҆ обьда, акꙑ и ськровиште ѥстьство дрьжитъ слово, вьсь родъ того гласа ради оутврьждаѥт҆ сѧ, до аг҃гелъ простьрѣ сѧ рѣчь, арханг҃ели то исповѣданьѥ ꙗко и анкурѫ дрьжатъ, вьса тварь ꙗко и обазаньѥ повѣдь обноситъ, ѥдинъ Ѩришс лишитъ сѧ слова, тъ ѥдинъ отъпадаѥтъ отъ жрѣбиꙗ, не исповѣдаатъ съ Ѳомѫ господи Христоса, не познаѥтъ ѥга бога с н҃имъ, рабомъ позꙑваатъ владꙑко, не глагол҃етъ господ҆мь ни богомъ, не въздрьжитъ истинꙑ, не сьложитъ сѧ съ Ѳомѫ, не вьслѣдоуѥтъ правьдьнаагo, а

чьтѫ юемоу дьнии праздьноуѫ сь обьштиимь вьселении прилагаѫ са къ дроугомъ доминомъ· нъ не оукрадетъ зълоба добродѣаньы, не вьсхытитъ льстьць поводатаи истинъі, вѣстъ пастоухъ звѣрѣ, вѣстъ праштьникъ влъка, вѣстъ вльнѫ крьмникъ, вѣстъ пристанеште боурѫ, вѣстъ воинъ ратника, вѣстъ Ѳома Ариꙗ, вѣстъ и отъгонитъ, не приемлетъ чьсти блазньнича, не вьлазитъ въ оубительничьскѫ пештерѫ, не въдворитъ са с нимъ, отъвраштаатъ са събора отъметѫштиихъ са, гнѫшаетъ са которьнаго гласа ихъ, ненавидитъ оустъ на бога глаголѫштиихъ неправьдъі, ставьıаѥ ѫзыка не нарицаѭшта господа и бога Христоса, и вьпиѥ к нимъ отъ вьсеѩ вьселенъıѩ· Ариѥ, что ма ориши; что мажеши масломъ главѫ моѭ; что ми праздьноуѥши дьньс, безаконниче; не приѥмьѭ ти хвалъı безаконьнъıѩ, не сьвѣштаѭ са къ соуѥтнѣи твоѥи вѣрѣ, не знаѭ твоѩ безаконнъıѩ повѣди, не ч'ти мене, бечьствоуѩ създателꙗ, не приѥмьѭ чьсти, бечьстиꙗ матера, аште владъıкѫ кориши, мене раба како оувѣштаваѥши; аште ми не дръжиши вѣръı, како ми праздьноуѥши памать; аште са не сьвѣштлаши сь мноѭ, како ми обьштоуѥши гробоу; азъ господа и Христоса и бога навъıкохъ, обискахъ рѫкѫ, и истинѫ обрѣтохъ, и своими пръстъı оувѣрихъ са, не инъ ми съказа вѣди, не отъ слоуха имамъ чоудо, невѣрьствовахъ, рекшиимъ сѫпротивихъ са апостоломъ, въздразихъ Петра оучити ма хотаашта, рѣхъ· чловѣче, что ма съмѫштаѥши; что ми словеса дѣаниїмъ дариши; что ми велиши отъ рѣчи вѣровати, ıако видѣ, виждѫ,

ꙗко навъıче, навъıкнѫ. аште ми ѥстъ проповѣдати, видѣвъ ти проповѣдѣ. никтоже слъıшаньꙗ повѣдаатъ, никтоже отъ рѣчи повѣди приноситъ, никтоже мене приметъ твоꙗ повѣдаѭшта. аште мене въпросатъ, како вьскрьсе Христосъ, не вѣдѣ, что рекѫ· аште рекѫ· Петръ ми повѣда, кто прьвоѥ подобьнъ вѣрѣ бъıти; виждѫ, и проповѣдѣ, навъıкнѫ, и наоучѫ, вѣроуѭ и вьвѣрѫ, рекѫ· азъ Ѳома апостолъ не отъ чловѣкъ ни чловѣкъ ради, та ми глаголѭштоу Христосъ са ави, и которѫ тѫ абиѥ раздрѣши, и рече къ мнѣ· чт(о) бъıстъ, Ѳома; что са сѫпротивиши Петроу; что с(а) п'риши съ дроугъıими, приди, вьзми чоудо искꙋшениимъ, оувѣждъ вьскрѣшеньѥ дѣломъ, принеси рѫкѫ, и виждъ пльть, аште можеши, дрьжи, аште имаши чистъı прьстъı, присази образѣ, аште вѣроуѥши и досажеши· аште ли са приші, не обраштеши, аште страсть имаши, бестрастьнааго не оувѣси. та слъıшавъ очистихъ доушѫ отъ невѣрьствиꙗ, сънахъ си распьрьнѫѭ вѣдь, покоривъ са вьзахъ нъıнꙗ, присагохъ са къ пльти радоуѧ са и трепешта, распрострѣхъ съ прьстъı и око доушноѥ, и двоѭ оуже дѣлесоу разоумѣхъ, дрьжахъ и видѣхъ, обискахъ и зьрѣахъ, рѫкѫѫ же пльть дрьжаахъ, и доушѫ бога поразоумѣахъ, и вьнѣѭдѣ обраштаахъ чоудесно, а ѫтрьждѣ страшно и ꙗвьꙗѥмо са велико и дрьжимо чоудно, възпихъ оубо оужасъ са, иже прижх'· господь мои и богъ мои, никакоже бо видѣхъ раба, никакоже сьмѣрено бѣаше видѣти, образъ и ѫжичьство просвѣштааше са, и божьство просиꙗще са, и ношено свъıшааше са, и носаи

славьѭше сѧ, и обѣма разоумѣньма дѣаниима бѣаше кланѩѭштоу сѧ лицоу. та азъ искоусивъ прѣжхъ, та прьстомъ дръжахъ, а ты кѫдоу, Ѧрие, блазньное навы . . . кѫдоу оувѣдѣ, ѩже проповѣдаѥши; Христосѧ обискалъ ли ѥси акы азъ; рѫкѫ придѣалъ ли ѥси; образы изискалъ ѥси; прьсти твои послоушаѭтъ ли ти; приѩ ли ты господа; въ кои рѫцѣ; вь н҃еиже вьсхыт . . заложено имѣньѥ; въ кои апостолы окраде, въ кои приѩ иноѩзыч'ника плѣнъ, въ кои оудръжа мьздѫ бесчьстьвьнѫѭ, въ кои исѫчи кръвьн'ыѩ сѫды, вь кои мнѣ сътворити правдиво неправ'д'но, въ тои Христоса обиска, не кѫди, не тако неправьд'нъ владыка, не тако блазньнъ Христос, ѩкоже тебѣ своѭ пльть оувѣроуѥтъ, нѣси дръжалъ, ѥгоже сѧ отъвръже, не обиска, ѥгоже ненавидѣ, не изиска, ѥгоже охоуди, не видѣ, ѥмоуже не вѣрова, аште бы добрѣ изискалъ, не бы тако зьлѣ протлъковалъ, аште бы исповѣдалъ, не бы тако невѣрьствовалъ· отиди, наслади сѧ зьлобы, от'пади съ своими сѫпостатъми. обаче ѥдинъ ти сынъ разорихъ, обаче народа свободихъ твоѥѩ пакости, ѥште мало и отъ вьсѫдоу тѧ разорѫ, ѥште мало и отъженѫ тѧ отъ вьселенъıѩ, н'ынѩ ти отъньмѫ главѫ, нынѩ и запада избавьѭ твоѥѩ пакости. еи, блаженыи Ѳома, испльнаи слово дѣлъмъ, повьслѣдоуи гласа своѥго, добрыи начатъкъ оутврьди съконьчаньѥмъ, акы въстока свободи, и запада оуслыши и разбоиника ѩко и пакостьника ѩко и пакост'ника отъсѣчена, вѣньчаи цѣсарѣ одолѣниѥм', даждъ миръ народоу, приими поты съшъдъшиимъ сѧ, приими града молѧшта сѧ твоѥи

прьсти, вьса тѣлеса поустиша ти молитвѫ, старии, юнии припадаюмъ ти гробоу, дѣвы и юноша обьюмъ тѣло твою· младеньци ꙗко и птишти вьзираѭтъ к тебѣ зѣѭште, не прѣзьри сицего образа, не тъшта отъпоусти нашихъ трѹдъ, даждь ны подобьнѫ мьздѫ потъ нашихъ, ничтоже велико отъ тебе просимъ, ꙗже имаши, просимъ оу тебе, ꙗже дающи иштемъ, ꙗже хоштеши видѣти, чаюмъ, иноѩзычьна оставьша Ѧриа отъгънана цѣсара вѣньчавьша са мира обративъша са Христоса възвысивъша са и отъ вьсего въ коупѣ вьселении слышаште и глаголѧште· господь мои и богъ мои, томоу слава и дръжава вь вѣкы вѣкомь амин.

Житию Їꙗкωва чрънооризьца много имы оумилѥнью.

Многъıихъ благына и доуши полезьнъıихъ добродѣании и по заповѣдемь съпасовомъ жити начинаѭштиимъ доброю сьмѣреньꙗ приобрѣтенью ходатаи бываатъ, юже сътворити пот'штавъıи са и исправивъıи то не паденью кою и грѣховьною оплѣнѥнию и величаньꙗ о своюмъ о оуп'вании подъѩти възможетъ. ꙗко бо многѫ то тьштетѫ и несътрьпимъ врѣдъ и великѫ бѣдѫ наводитъ не вьнимаѭштиїмъ, юстъ оубо отъ многъıихъ' дроугъıихъ оузрѣти знамении, оучастьнѣ же и отъ хоташтаaго отъ насъ прѣдъложенааго бъıти сьповѣ-

даньи на вьзграждение и оутврьждение аггельскааго сего житиꙗ· вь семь бо обрѣтаѥмъ и житиꙗ великоѥ въздръжаниѥ и сьмѣрениꙗ исправьѥниѥ и великѫѭ алчьбѫ, падениѥ сетноѥ отъ лѣности сьлоучьше са и покаании силѫ, толико могѫштѫ оу чловѣколюбиваго бога, ꙗко не тъчьѭ отъ самѣх' тѣхъ адовъ вратъ, нъ и отъ рода огньнааго и мѫк' исхытитъ чловѣка, нъ и большаꙗ прьвлаго благааго нрава моштьна ꙗвити и господьнѭ благодатьѭ большоу его быти исправьению. бысть нѣкъıи отъшьльць вь веснѣѥмь градѣ, Порфириѡнъ нарицаѥмѣ, именемь Иакѡвъ, и сь маловрѣменьнааго сего житьꙗ соуѥт'нааго отъвръгъ са живѣ нѣ въ коеи пештерѣ еї лѣтъ, толико же ал'чъбоѭ и благыими дѣлы поспѣшивъ чьстьнъ ави са и оугодьнъ богоу, ꙗкоже ѥмоу и даръ на бѣсы полоучити и многы инъı лѣчьбы Христоса нашего творити їменемь· вьси же мѫжа житию дивашт са к нѥмоу сьбираахѫ са, их'же м'ножаиши безаконьнъıихъ самарань бѣахѫ вѣры· ѧже вида к нѥмоу приходашта божиї чловѣкъ на мнозѣ оглашаѧ отъ божиїхъ кнїгъ, на истиньнѫѭ вѣрѫ обраштааше. нъ народъ чловѣчьскъıи искони воюѧи диꙗволъ и наипаче на робы с'паса нашего Христоса, вида себе отъ многы благыѧ дѣтѣли мѫжа и правьднааго житиꙗ на мнозѣ прогонима, въста на нь, хота и прогнати отъ прѣжде нареченааго мѣста. вьлѣзъ бо въ ѥдного отъ самаранъ, искони и въ инѫ истинъı отъвраштаѭштиихъ са, приготова ѥго събрати вьса послоушаѭштаѧ ѥго дроугы и срьдоболѫ и рабы на лаꙗние сватаго мѫжа, да и оуловивъ възможетъ отъ

странъ тѣхъ прогнати. събравъше же са вьси въ жилиште жьрьца своѥго и много мысливъше и проказьлѣвъше, коньчьнѣе ѥдинъ ѧша сьвѣтъ, и призвавъше бестоуднѫ женѫ и блѫднѫ даша еи два десати златицъ и ино толикожде обѣштаваѭште дати еи, аште възможетъ запати божию рабоу Иакωвоу, ꙗкоже имъ тоѭ виноѭ възмошті отъ земьѧ своѥѧ съ стоудомъ мѫжа отъгнаті. тѣми обѣштании побѣждена жена иде к нѥмоу роздѣ зѣло ноштиѭ, и тькнѫвъши въ двьри молꙗаше ѥго вьвести ѭ. ономоу же не хоташтоу, и на мнозѣ то сътворити отълагаѭштоу прѣбываалше бестоуда тлъкѫшти, и съ многоѭ молитвоѭ молашти приꙗти ѭ, и малы оуврѣзъ и видѣвь ѭ мнѣаше мьчьтоу быти, и прѣкрьстивъ себе затворивъ заключи двьри, и възвративъ са и ставъ на въстокъ прилежно молитвѫ богови приношлаше. многоу же часоу минѫвъшоу и ношти оуже прѣполовашти са не прѣстанѣеше тлъкѫшті и великомъ гласомъ вьпьѭшти· помилоуи ма, рабе божии, еда како звѣрьми изѣдена бѫдѫ прѣдъ главоѭ твоѥѭ. помъисливъ же правьдъныи и вѣдъı вь мѣстѣхъ тѣхъ звѣрии множьство, въ размышлѥньꙗ въпадъ, отъврѣзъ двьри и глагола ѥи· отъ кѫдоу пришла ѥси сѣмо; кого ли иштеши; она же рече· отъ монастырѣ ѥсмъ сьде близъ сѫштаго, и посла ма игоуменьꙗ донести просворѫ вь сьѭ вьсь, и възвративъши ми са и идѫшти въ манастырь омрькохъ на мѣстѣ семь· да молѫ та, чловѣче божии, помилꙋи ма, и приими, да не бѫдѫ звѣрьми изѣдена. тъгда же оуже оумилосрьдивъ са вьведе ѭ, и прѣдъ-

ставивъ юи водѫ и хлѣбъ, вьлѣзъ самъ вь ѫтрьнѭѭ клѣтькѫ заключи сѧ, оставивъ женѫ вь вьнѣшнии клѣт’цѣ. она же ꙗдъши помльча въ малъ часъ, и по томъ нача кричати, и плачѫшти приврьже себе къ двьремъ, и съ горками слъзами зовѣаше свѧтаaго, и прѣклонивъ сѧ двьрьцами и видѣвъ ѭ одръжимѫ и окы въ мнозѣ болѣзни сѫштѫ, вь недооумѣнии бысть, что си юи бѫдетъ, или ч’то юи сътворитъ, въпраша ѭ. она же глагола юмоу· призри на мѧ, и прѣкрьсти мѧ, ꙗко срь-д’чьноѭ болѣзньѭ одръжима юсмъ. то слышавъ излѣзъ и абию наложи крадѫ великѫ, и лѣвѫѭ своѭ рѫкѫ възложи на огнь, деснѫѭ мажа отъ масла свѧтыихъ грѣаше ѭ теплостиѭ рѫкы своѭ, и прѣкрь-штаѩ ѭ часто по прьсемь не прѣстааше. она же своимъ стоудомъ трьпашти и хотѧшти юго оуловити и на по-хотѣнию зъло свѧтаaго привести глагола юмоу· молѭ ти сѧ, мажи ми срьдьце на дльзѣ, да ми прѣстанетъ одръжаштиꙗ мѧ болѣзнь. онъ же по сѫштии вь нѥмъ простости творѣ’ше юи ꙗже на врачбѫ, коупно же и про-казьства лѫкаваaго вѣды и боѩ сѧ, юда коли отъ мно-гаaго к нѥи попеченьꙗ бесьмрьтьнѫѭ болѣзнь нанесетъ, до двою или до трии часъ тако без милости лѣвѫѭ рѫ-кѫ къ огню придѣѩ трьпѣаше, до нѥлиже оудове рѫчь-ныихъ прьстъ изгорѣвьше отъпадоша· то же сотонинь-скыимъ къзнемъ противьнаѩ сѧ творѣаше, ꙗкоже юмоу отъ огнѣ прибывающтѫѭ болѣзньѭ несьтрьпимѫѭ зълоумоу помыслоу не наити на срьдьце. она же прѣ-славною то видѣвъши и в’ себѣ бывъши, видѣше бо рѫкѫ свѧтаaго отъ огнꙗ оуже вьсѫ изгорѣв’шѫ, въспла-

кав'ши горцѣ и въздъхнѫвши припаде къ ногама сватааго, и ржкама своима биѭшти са въ прьси вьпиюше· оу горе мьнѣ окаанѣи и отъмщенѣи, оу горе мьнѣ, юко сьнѣдь юсмъ огнꙗ вѣчнааго, оу горе мнѣ, юко жилиште юсмъ диꙗволе. сватыи же оужастьнъ противѫ томоу бывъ рече к неи· вьстани, жено. и съ многоѭ ноуждеѭ въставивъ ѭ отъ землѧ и прилежно молитвѫ сътворивъ глагола юи· повѣж'дъ ми, что ти юстъ. она же нѣколи пришед'ши в' са, юкоже бѣаше дѣло, по вьсемоу съказа юмоу, ꙗвивъши юмоу лѫкавьнъıихъ самарѣнъ, наипаче же сотонино пооучению на правьднааго и въстанию. и абию велми въздъхнѫвъ рабъ божии и много съ славословиимъ и съ слъзами благодаривъ бога огласи ѭ. давъ же юи просворы и посъла ѭ къ сватоуоумоу Алеѯандроу епископоу. дошъдъши же цркви вьса по слѣдованию богови прѣжде, по том же и прѣподобноуоумоу мѫжоу исповѣда, юкоже и тъ много огласивъ ѭ и обрѣтъ ѭ прилежьно о зълыихъ, юже сътвори, каѭштѫ са дастъ юи бесъмрктьꙗ данѫ. и по томъ женѫ оубо поусти вь женьскыи манастырь. събравъ же вьса боголюбивыѧ люди и христолюбивыи клиросъ изгъна из' града и отъ странъ тѣхъ вьса обрѣтъшаѧ са самараны. и по томъ пришъдъ къ рабоу божию Иакѡвоу, на мнозѣ юго акы отьцъ приснъıи оукрѣпьꙗѧ казааше. на толико же прѣжде наречена жена отъ покааньꙗ къ Христосоу са приведе, юкоже чьстьнѣ ꙗвивъши са еи и дара на бѣсы съподобити са. по врѣмени же дльзѣ дъшти нѣкоюго сьвѣтника отъ нечиста бѣса мѫчима вьпиюше, сватааго призы-

влѭшти· привед'ше же ѭ къ божию рабоу родителѥ ѥѩ молꙗахѫ ѥго помиловати ѭ и отъгнати отъ нѥѩ нечистыи бѣсъ, и помоливъшоу сѧ сватоумоу и рѫцѣ възложьшѫ на нѭ, абиѥ господьнѭ благодатьѭ бѣса прог'на, и отроковицѫ ицѣли· благодаривъша же родителꙗ ѥѩ бога и тъгда пѹстиша ѥмоу три съта златицъ, ихже не тъчьѭ възати не рачи правьдныи, нъ ни видѣти рачи. глагола имъ оувѣштаваѩ не даꙗти дара божиꙗ на коупли, нъ глагола имъ паче· дадите ѩ ништиим', азъ бо сего не възмѫ, вь поустыни бо живы сихъ не трѣбоуѭ, и тако благодарьстваштаѩ отъпѹсти въ своꙗ си. въ дроугы же пакы юноша нѣкъи отъ бѣса насилѥнъ обѣма ногама раслабѣ, и того възьмъше свои ѥмоу принесоша къ сватоуоумѹ, молаште ѥго молити за нь· онъ же три дни ал'кавъ и молитвѣ ѥдноп прилежавъ цѣла раслабьѥнааго сътворивъ, и благословивъ ѩ повелѣ своима ногама въ домъ ѥго ити. мнози же и ини прихождаахѫ к нѥмоу, различьныѩ ѩза имѫште, и вьси господьнѭ благодатьѭ ицѣлꙗѥми отъхождаахѫ. видѣвъ же себе рабъ божии зѣло отъ вьсѣхъ чтома и ѥже отъ чьсти бываѭштеѥ сѧ многыимъ падениѥ, отиде отъ мѣста того, и бѣжавъ иде ꙗко м҃ поприштъ отъ града того, и обрѣтъ пештерѫ великѫ вь брѣзѣ рѣчьнѣѣмъ камѣнѫ, л҃ лѣтъ жи тоу, молитвами и пѣсньми вьса дьни и ношти прѣпроваждаѩ, пиштѫ на многа врѣмена отъ трѣвы имѣаше, растѫштиихъ вь рѣцѣ. по томъ же градьць малъ на брѣзѣ сътворивъ, и тъ вь рѣдъкыѩ часы дьни дѣлаѩ, отъ того крьмлѭ себѣ имѣаше. на толицѣ же житиѥ ѥго славьно бысть,

ıакоже по двѣма десатьма и трьмь десатьмь чрьн'цемъ к н҃емоу приходити и клиросникомъ и многꙑимъ облашиимъ на благословештенье и на наказанье отъ н҃его. нъ таковꙑи и толикꙑи, иже толика дара сьподобьенъи, въ скорѣ вьзнесениимъ нѣкꙑимъ или величааниимъ ѫтъ въ сьгрѣшенье попоуштенъ бꙑстъ въпасти, и въ сьгрѣшенье вьсѣхъ горшее· прѣскврьнꙑи бо врагъ родоу чловѣчьскоу, иже присно добрѣ живѫштимъ о бозѣ своеѭ завистиѭ бѣса са насилѣетъ, вьлѣзъ въ отроковицѫ, богата нѣгоего дьштерь, нача вьпити и сватааго мѫжа именемь призꙑвати, ıакоже приноужденомъ бꙑти родителемъ отроковица объходити и искати вьсьжде чловѣка божиıа, не оставаште ни манастꙑра, ни мѣста поуста. акоже не могоша его обрѣсти, по томь оувѣдѣша нѣкоемоу отъшъл'цоу бꙑти на мѣстѣ томь, и примъ отьць еѫ отрокꙑ своѫ и приготови отроковицѫ сь матерьѭ еѫ въ кръгꙑзѣ, и приде на повѣданое емоу мѣсто, идеже бѣаше сватꙑи, и видѣвъ ıи паде на ногоу его глагола· помилоуи моѭ дьштерь, ıако лютѣ отъ нечıстааго бѣса мѫчима естъ· се бо два десати естъ днии нѣ вькоусила ни ıата ни питиıа, нъ вьпьѭшти трѣжетъ себе, и има твое призꙑваатъ. сватꙑ же повелѣ емоу отроковицѫ поставити прѣдъ собоѭ, и въдавъ себе на молитвѫ на толицѣ моли са, ıакоже и мѣстоу вьстрасти са, на н҃емже стоıаше. по съкончании же молитвꙑ доунѫ на нечистꙑи доухъ, и глагола емоу· въ има господа Їсоу Христоса, изиди отъ н҃еѫ, и абье бѣсъ отъ огнıа женомъ изиде отъ отроковица. та же на земи

пад'ши на многы часы без гласа лежааше. помоливъ же са сватыи и їмъ ѭ за ржкж и въставивъ прѣдастъ ѭ родителема съдравж. видѣвъше чоудо прославиша бога· оубоıавъше же са, ıеда како нечистыи доухъ обративъ са вълѣзетъ вь нѭ, молиша ıего прѣбыти отроковици оу него в҃ дьни, до неліже до коньца свободитъ са отъ бѣса, и оставивъше ѭ оу него въ домъ свои възвратиша са. лѣпо же бѣаше, ıакоже и въ прообразовании рѣхомъ, на оутвръждениıе и възгражденьıе ангельскоıе се житиıе живаштиимъ, не тъчьѭ же исправьıен'ıа съвръшенъıихъ съповѣдати, отъ тждоу добра' тъчьѭ сьбиражштемъ неискоусномь и ненасилıаıемомъ бъıти отъ зълокъзньнъıихъ сѣтии прѣскврьньнааго врага божиıемъ рабомъ. нъ ıакоже великъıѧ и истинънъıѧ благъıѧ нрав'ъı мжжа съказахомъ, тако достоитъ и нанесенжж ıемоу боурж и отъ тждѣ събъıвъшеıе са ıемоу великоıе паденьıе съповѣдати, глаголжштемъ по томъ, ıакоже ıестъ, и по сьврьшенѣѣмь ıего покаании и добльнимъ исповѣдании прѣвеликаıа чоудеса· ıелико бо великоıе въздръжаньıе и житиıе прѣжде обави, толицѣмь вел'ми и отъпаде, и ıакоже велико паденьıе, толицѣмь ваште по томь ıего бъıстъ исправьıеньıе· прѣлжкавъıи бо и нечистъıи врагъ, божиıемъ рабомъ видѣвъ исцѣленжж отроковицж тоу ед'нж оставъшж, и абьıе вьставъ на правьднааго блждънъıимъ ıемоу нападе бѣсомъ, ıако тако ıемоу насилити, ıакоже таковоуоумоу мжжоу въ начатцѣ житиıа ıего, ıегда нечьстивъıихъ самаранъ сѣтиѭ въıше ıавьıенжж женоѭ льстимоу против'ъша са и побѣдивъша и врѣд' ржкъı лѣвъıѧ прѣтрълѣвъшоу, на

попраные пославшаго тѫ диꙗвола въ распаленые въпасти и страхъ божии забыти, и толикъıи даръ данъıи ѥмоу лѣчьбъ и въздръжание толицѣхъ лѣтъ и многъıѩ троудъı и к томоу до старости дошъдъшоу не сьтрьпѣти брани, и излѣзъшоу въ приградъ бъıти съ отроковицеѭ, безаконьꙗ себе осквьрнити тиноѭ. отъ тѫдоу, ꙗкоже начал8 нѣкоѥмоу даноу бѣсоу, приложити прьвоѥ и въторое приноуждаатъ зълоу· оубоꙗвъ бо сѧ пагоубьнъı змии отъ покаꙗньꙗ подаѥмааго отъвьзискаѭштиимъ того вьсесрьдь исправьеньꙗ притварѣѥтъ ѥго, ꙗкоже мнѣаше, оуже своѥго плѣньника боле прьвлаго приложити безлконые· вьсѣавъ бо помъıслъ оужасти ѥго оубити ѥго насиленѫѭ отъ него отроковицѫ поваждаатъ, побѣжденъ же и о томь оубои ѥѩ сътвори, родивъшиихъ ѭ оуклонити сѧ хотѧ мѫченьꙗ тѣмь мьна. нь ни тѣмь довьлень бъı оскврьненииимъ врагъ и прьвъıи зълъ сотона, къ истьлению бо оубои прилагаетъ, и къ оубою ѥже не тъчьѭ гробоу прѣдати оубьѥнъıѩ тѣло, нъ и рѣчьнъıимъ водамъ и звѣрьмъ и птицамъ без милости поврѣшти сьтвори· такъ величаньꙗ и о себѣ вельмѫдроуѭштиихъ плодъ, тако бо аште не бъı никоѥиже страсти себе поработилъ, не бъı възмоглъ лѫкавъıи врагъ, акъı въ ал'дъıѫ тьлѣ о камъı того розбити сьвѣсть, силѫ бо вьсѫ и доухъ раждизаньꙗ въ въздрастѣ юнѣ побѣдивша вьзможе на старость, сь же о себѣ вельмѫдровати побѣди лѫкавъıи. нъ обаче великаꙗ дароуѭштаго Христоса прѣвеликоѥ чловѣколюбиѥ вьсѣхъ чловѣкъ съпасениѥ паче, нежели погъıбению хотѧштии подати жзникоу и долѣ лежа-

штоуоумоу рѫкѫ и покааньꙗ бꙑльѥ неисцѣлимꙑѧ и смрьдаштаѧ своѥѧ твари исцѣли строупꙑ, и тацѣхъжде и большиихъ по покаании съподоби сѧ даровъ. си же на срѣдѫ вьсѣмъ принести прінуждєнъ бꙑхъ, да ꙗкоже прьвоѥ ѥго житьѥ оувѣдѣвше бога прославихомъ, и паденьꙗ ѥго образъ испꙑтавъше вь печаль вьпадохомъ, тако и прилежьноѥ покаанье мѫжа оувѣдѣвъше не на сѧ надѣѥмъ сѧ, нъ на даѭштаого намъ дарꙑ чловѣколюбиваого бога, ѥже и стоѧштемъ намъ съвръшенѣ дастъ стоꙗти трьпѣньѥ, и падаѭшта нꙑ от' лѣности оутврьждаѥтъ, рѫкѫ намъ подаѧ своѥго застѫпа, и каѭштемъ сѧ намъ по сѫштоуоумоу ѥмоу чловѣколюбью приѥмьѥтъ. ибо толика и таковаꙗ сътворивъ зъла, ихъже коеждо рода огньнаого его творѣаше сьнѣдь, наставьника имѫшта блаженаого Даѵда, по съблѫждении чинъ възвративъшаого, и вь приѧтьꙗ мѣсто за блѫд' сѫда приложьша и оубои бѣдѫ тѫ приимшаого мѫжа· и вьнимаѧ, ꙗкоже словомъ тъчьѭ довьленъ бꙑвъ чловѣколюбивꙑи владꙑка, абьѥ толикꙑимъ грѣхомъ проштеньѥ ѥмоу сътвори, на покаꙗн'ꙗ прибѣгаатъ тишинѫ, оуп'ваниѥ ѥдно на исправьѥньѥ доуши наставника имꙑ. вь сѧ бо пришьдъ вь клѣтькѫ вьлѣзе своѭ, и окꙑ отъ сьна вьставъ, ꙗкоже се кто речетъ, повръгъ же себе на земи въздꙑханьꙗ несьтрьпимаа творꙗаше, без милости сѧ бьѧ по прьсемь, и сльзъ источникъ испоуштаѧ· нь ни тако не отъстѫпи отъ нѥго нечистъи бѣсъ и скврьнꙑи, изволеньꙗ бо мѫжа ни видѣти могꙑ диꙗволъ насѣваатъ ѥмоу отъчааньꙗ помꙑслꙑ, то начало зьлоѥ на чловѣчьскъ родъ

отъ отьчаньıа июдина обрѣтъ. да въставъ отъ земьѧ оустрьми са въ миръ. сълоучи же са по воли чловѣколюбиваамго бога идѫштоу юмоу манастъıра доити, и вьлѣзъ къ сѫштини тоу братиі цѣлова ѧ, они же оумъıвше юмоу нозѣ и хлѣбъ прѣд'ложивше молıахѫ и въкоусити, онъ же ни слъıшати того хъта гор'ко въздъхнѫвъ рече· ю, горе мьнѣ окаıаноуоумоу, како вьзьрѫ на небо; како ли владъıкъı Христоса има дрьзнѫ приз'вати, югоже отъвръгъ са оставихъ; како ли благъıни юго надѣѭ са прията ч'то, иже доушеѭ и тѣломъ прѣблѫдивь са оть него, и прѣлюбодѣиствомъ себе осквρьнивъıи, и оубоюмъ; и съповѣдати начьнъ, ıакоже бѣаше по истинѣ, исповѣда имъ вьсе събъıвъшеюе са. они же въ мнозѣ печали бъıвше и попекше са о различьнъıихъ юго напастехъ, по силѣ юго оутѣшиша, и дав'ше юмоу благословештенье, и молитвѫ прилежнѫ о немь сьтворьше отъпоустиша. идѫштоу же юмоу пѫтемь сьрѣте и братъ нѣкъıи, имъı въ истинѫ Христоса вь себѣ, и приноуди юго, и вьведе и вь клѣтькѫ своѭ, и оумъıвъ юмоу нозѣ, и вьса любьвьнаıа обавивъ прѣдъстави юмоу хлѣбъ, и молитвъı многъı сьтвори, молıаше причастити са благословешениихъ, ѧже богъ посъла. ономоу же отъ сьвѣсти бьюмоу и на причаштению никакоже не оборауштоу са, повръже себе прѣдъ ногама рабъ божии, мола юго коуп'но же и кльнъı са, не вьстати прѣжде оть земьѧ, аште прѣжде не обѣштаатъ са прѣдъпоставьюнъıихъ въкоусити. обѣштавьшоу же са юмоу въстави и божии чловѣкъ отъ земьѧ, и помоливъша са

сѣдоста оба ꙗсти хлѣбъ· по вькоушении же има и по ськоньчании благодарьствиꙗ пакы сѣдоста, и пристѫпивъ къ мѫжоу примꙑи ѥго въ своѭ хлѣвинѫ братъ глагола ѥмоу· отьче, накажи мѧ о Христосѣ, сꙑна своѥго, и оутврьди ми срьдьце, ꙗко зѣло мѧ дрържатъ розличьнии помꙑсли. тъгда же въскричавъ свѧтꙑи и съ слъзами и въздꙑхании биꙗше вь прьси своѩ, глагола· прости мѧ, брате, каꙗти себе и плакати великꙑих̓ моихъ грѣхъ и на бога дрьзновенꙑихъ отъ мене безаконии, ꙗко вь соуѥтънꙑихъ моихъ сихъ и посрамьѥнꙑихъ сѣдинахъ акꙑ дѣтиштъ отъ дꙗвола запѧтъ въ послѣдьнѭѭ погꙑбѣль сьнидохъ, зълꙑими бо, имиже вь жизни моѥи трьпѣвъ побѣдихъ, тѣми въ старости моѥи зъло сътворивъ въпадохъ· въвръгъ себе въ смрадънѫѭ тинѫ блѫдънѫѭ и инѣми осквьрнивъ сѧ большиими того грѣхꙑ. онъ же то слꙑшавъ опечали сѧ зѣло, и молитъ ѥго по вьражденою ѥм̆ съповѣдати прѣльсть вьсѫ сотонинѫ, двоѥ себѣ приобрѣтаѩ свѧтꙑи, прьвоѥ оубо исповѣданьѥмъ оуп̓ваѩ привести ѥго, коупно же и себѣ оут̓врьждениѥ бѫдѫштиихъ по томъ хотѧ притворити. онъ же отъвѣштавъ глагола ѥмоу· по въздръжании ми въздръжаньѥмъ истꙑимъ и троуднομъ зѣло, по работании ми непорочьнѣ богови лѣтъ н҃, по приꙗтии ми отъ чловѣколюбиваго бога великꙑи даръ, по сътворении отъ мене скврьн̓наго великꙑихъ чоудесъ коньчьнѣѥ вьниде сотона въ отроковицѫ нѣкѫѭ· да абьѥ тоѩ родителѥ слꙑшавъше, иже ѥстъ вь мьнѣ господьнь даръ, приведоша ѭ къ мнѣ

ицѣленьꙗ ради, молаштемъ же са имъ помолихъ са о нѥи, и абѥ господьнѥѭ благодѣтиѭ нечистыи доухъ отиде отъ нѥѩ. они же сьвршенѣѥ ѭ хоташте исцѣлити оставиша ѭ оу мене на дьва дьни, и отидоша въ свои домъ. отъмьнѣвъ же сьвѣстиѭ изидохъ к нѥи, и прѣдолѣвъшоу ми распаленню блждноуоумоу, ни бога на оумъ вьзьмъ въ часъ тъ, ни погоубьѥньꙗ толикаго въздръжаньꙗ и троуда помысливъ или вьмѣнивъ, вьсе же ꙗкоже решти забывъ и матицѫ огньнѫѭ прѣобидѣвъ въ блждьнѫѭ погыбѣль въпадохъ, и сътворивъ с нѥѭ блждъ зълоѥ зъломъ цѣлѫ, наи паче же болѥѥ зъло къ зълꙋ прилагаѭ, ибо поимъ ма бестоудьꙗ бѣсъ сьвѣтова ми оубои ѥи сьтворити, и по сьблжждении ми оубивъ ѭ въвръгохъ вь рѣкѫ, и отъчаꙗвъ са своѥго сьпасеньꙗ отидохъ, и ныньꙗ идѫ въ миръ· како бо на высотѫ възьрѫ или и дръзнѫ нарешти Христоса; не абьѥ ли огнъ съшедъ пожежетъ ма; то же ѥмоу и множаиша тѣхъ съ многами зльзами исповѣдаѭштоу, и съ въздыханиимъ несьтрьпимомъ мѫжоу слышавъ божии рабъ, оумиливъ са отъ благодѣти нападе на выѭ ѥго, и облобызаѩ и глаголааше· не печалоуи са зѣло, брате, ни отъчаи са своѥго съпасеньꙗ, нъ вѣровавъ, ꙗкоже ѥстъ спасениѥ, пристѫпи съ слъзами, и исповѣждъ са чловѣколюбивꙋоумоу богоу, зѣло бо ѥстъ штедръ и прѣмилостивъ богъ и многа милость ѥго на насъ· да до нѥлиже имамъ врѣма, покаимъ са, аште бо бы не было покаꙗньꙗ, како Дауидъ по дарѣ пророчьстѣмъ, по цѣсарьствии, по сьвѣдѣтельствѣ владычьнии въ ровъ любодѣиства и оубоиства въпадъ

словесемъ покаанье обавивъ проштеније толицѣмъ грѣхомъ приѩ; како блаженъи Петръ, врьховьн҃ии апостоломъ, пръвыи оученикъ, иже ключа небесьнъıѩ отъ господа приимъи, владъıкъı Христоса не ѥд'ноѭ и д'вашди, нъ и триш'ди ѥго отъвръгъ са, и по томь плакавъ са горько не тъчьѭ проштенье полоучи таковлаго грѣха, нъ и большаѩ съподоби са чьсти, пастоухъ бывъ словесънъıимъ овцамъ владъıчьнıамъ; аште не бы было покаıаньıа, како покаавъ са Павьлъ отъ гонитель сьсѫдъ избранъıи быстъ; аште не бъı покааньıа было, како съблѫдив'шааго въ корунѳѣнехъ приѩти Павьлъ повелѣ; да не насилıаѥми, рече, бѫдемъ отъ сотонъı и грабими. тацѣми и таков'ыими словесъı, наи паче оутврьдивъ ѥмоу срьдце истинъıи и милостивъıи братъ прѣб'ывати ѥмоу съ собоѭ молıааше. томоу же не хоташтоу припаде прѣд н҃имъ божии чловѣкъ, и облобъıзаѩ нозѣ ѥмоу молıааше са не отълѫчити оть н҃его, помышлıаѩ и боѩ са, ѥда како въ отъчаании прѣбывъ до кон'ца доушѫ своѭ погоубитъ, и ıакоже на мнозѣ кажа, мола, припадаѩ, кланıаѩ са оувѣштати ѥго не вьзможе, сътѫживъ си сватъıи и въздъхнѫвъ доухомъ прилежно молитвѫ сътворивъ от'поусти ѥго пѫтемъ своимъ ити благословествивъ. проваждаѩ же ѥго до пати на десате поприштъ не прѣстааше мола его, и много ѥмоу о покаании продлъживъ слово, охѫпивъ ѥго и съ слъзами облоб'ызавъ и помоливъ са о н҃емъ обрати са въ клѣтъкѫ своѭ. Їакѡвъ же имъ са пѫти ведѫштааго въ миръ шъстиıа дръжааше са. и оуспѣвъ пѫтии мало съвратившъ са обрѣте гробъ ветъхъ подо-

боличьнѣ пештерѣ, вь нем'же многы мрьтвыихъ лежаахѫ кости, ꙗже отъ многъ лѣтъ испрахнѣлы бѣахѫ, и вьлѣзъ вь не, събравъ кости положи вь ѥд'номь ѫгьлѣ, и заключивъ пештерѣ затвори надълежаштиими ветъхыими двьрьми, и колѣнѣ прѣклонивъ исповѣдааше са богови, биꙗ без милости въ своꙗ прьси, и съ плачемъ и многыимъ рыданиемъ глаголааше· како възьрѫ къ тебѣ, боже; коѥ ли начало исповѣданию обраштѫ; кыимъ ли срьд'цем' или кыимъ оупванииимъ или коѭ сьвѣстиѭ дръзнѫ ꙗзыкъ нечьстивъ и оустьнѣ оскврьнены сѫшти испльненѣ двигнѫти покоушѫ са; прьвоѥ же, коѥмоу грѣхоу прощеньꙗ просити дръзнѫ; милоуи, чловѣколюбивыи господи, милостивъ бѫди недостоиноуоумоу, владыко благыи, и не погоуби мене бестоудъныих' моихъ ради дѣлъ, не бо мала моꙗ сѫ безаконьꙗ, клѫдъ сътворихъ, оубои сьдѣлахъ, крьвь неповиньнѫ пролиꙗхъ, и къ вьсѣмь тѣмъ страдавъшеѥ то тѣло водамъ и звѣрьмь и птицамъ прѣдахъ на сьнѣденьѥ, и ныне, господи, вѣдѫштоу тебѣ, благыи, вьса исповѣдаѭ, о томъ проса прощеньꙗ, не прѣзьри мене, владыко, нъ по лѣпоуоумоу твоѥмоу милосрьдию помилоуи ма нечьстиваго, и посьли на ма ꙗже оть тебе великаꙗ милость, и остави ми вьса безаконьꙗ, ꙗко да не пришед'шоу ми на грѣховьнѫѭ глѫбинѫ погоубитъ ма пагоубьнааго врага боура до коньца, ни да пожьретъ мене змии глѫбинъныи. и съ таковыимъ великымъ покаꙗниимъ исповѣдаꙗ са до десати лѣт' въ пештерѣ тои, наи паче же рекѫ, въ гробѣ, не излаза из мѣста, не бесѣдоуꙗ ни къ комоуже, не гла-

гола ни къ юдномоу, нъ сь горъкыими сльзами и несьтрьпимыимъ въздыханиимъ и съ многомъ оумилѥниимъ вьсе врѣма прѣпроводивъ, двашди вь недѣли двьрьца отвръзаѧ, трѣвѫ прѣдъ двьрьми гробишта своѥго растѫштѫѭ обрѣтаѧ, и тѫ истираѧ ꙗдѣаше, ѥликоже ѥмоу довьлѣѣше, искоушаѧ, и абьѥ обраштааше са сь многомъ похваленииимъ, прилежа въ инѫ молитвѣ и въздр҄жании и ӥностаньнѣмь исповѣдании. тѣм҄ же чловѣколюбивыи богъ, не хотаи сьмрьти грѣшъныимъ, нъ обраштению и жизни, не вь соуе ни въ тъште толикааго страданьꙗ и многоуоумоу троудоу продлъжити са попоусти, вѣды бо ѥго истоѥ и великоѥ покаꙗньѥ, толикыимъ и таковыимъ грѣхомъ ӥроштеньѥ полоучи, и хота самомоу ѥмоу оувѣрити прѣподобьноуоумоу мѫжоу и вьсѣмь авити покааньꙗ силѫ. боури лютѣи и многоу бездъждью земьѭ тѫ обьдръжаштоу съ многыими молитвами и литиꙗми чловѣкомъ молаштемъ са ꙗви са града того богочьстивоуоумоу епискоупоу мѫжоу сватоу и въ истинѫ бога бошштоу са, ꙗко отьцъ ѥстъ нѣкыи въ гробишти на томъ мѣстѣ, сьмѣренъ образомъ, нъ благъ доухомь, иже аште послоушавъ васъ помолитъ са къ богоу, вьса раздроушитъ нападъшаꙗ на земьѭ сьѭ зълаꙗ. да сватыи тъ епискоупъ вьсемоу клиросоу своѥмоу повелѣ събьрати са на сьповѣданьѥ ꙗвьѥньꙗ того и съ кръсты къ пештерѣ тои, идеже чловѣкъ божиӥ живетъ, ити. томоу же бывшоу и мѣста имъ дошъдъшемъ, обрѣтъ прѣподобнаго того правьдьника, и сь многоѭ мольбоѭ молꙗаше са ѥмоу помиловати земьѭ ихъ и молити са

къ богоу, да бы помиловалъ люди своѩ и отъгналъ належаштеѥ бездъждиѥ и послалъ земи ихъ дъждъ. сватыи же никакоже бъхма отъвѣштавлѩ биꙗше са въ своѩ пръси, не дръзнꙑи възьрѣти на небо, и глаголааше· милостивъ бѫди, господи, о многꙑихъ моихъ нечьстинихъ. ожидаѭштоу же епископоу и молаштоу са к нѥмоу и ни хоуда отъвѣта полоучивъшоу, оставивъше ѥго плачѫште са отидоша. и дошъдъше сватꙑѩ цръкъве абиѥ тоу съ слъзами молаште са отъ чловѣколюбиваго бога прошаахѫ бѣды тоѩ избытиꙗ. на многы же дьни съ алчьбоѭ и плачьмъ призываѭштемъ бога прити на помошть имъ, и абиѥ томоужде авитъ са епископоу, и гласъ оуслышитъ притранъ глаголѫшть к нѥмоу· иди къ рабоу моѥмоу Иакѡвоу, ѥго ти и прѣжде авихъ, и того моли молити, о нѥм'же аште хоштеши. томоу же помоливъшоу са, избѫдетѐ належаштихъ земи зълъ. възвративъ же са пакы въ скорѣ съ вьсѣмъ клиросомъ и людьми прѣподобьнꙑи божиї сватитель ѩ са о молитвѣ, ꙗже къ чловѣкоу божию Иакѡвоу. тъгда же оуже тъгда неволеѭ ꙗкоже решти многꙑими молитвами оумоленъ и оуиштенъ бывъ отъ прѣподобьнаго мѫжа, ꙗкоже и прѣжде и нꙑнꙗ отъ обавьѥниꙗ божиꙗ к нѥмоу пришьли сѫтъ. въздѣвъ очи на небо на многъ часъ прилежно помоли са. и ѥште молитвѣ сѫшти въ оустѣхъ ѥго благꙑи и милосрьдꙑи богъ, иже в'са бохштиимъ са ѥго обило и оудобь подаѩ, дѣломъ писменьноѥ слово съвръшаѩ, ѥже глаголетъ· ѥште ти глаголѫштоу, се, пришьлъ ѥсмъ, дъждъ съпоусти многъ на земьѭ, ѥмоуже въздививъше

са пѣснь похвальнѫѭ того милосрьдиꙗ и несъкажемоу-оумоу величьствоу отидоша, славаште бога и блажа-ште рабы ѥго, въздръжаниимъ ихъ и алчьбоѭ вели-каего дара сьподобьѥны и таковааго. благо же примше великоѥ отъ чловѣколюбиваго бога и избывъше отъ нашьдъшаѧ имъ богомь поуштенꙑѧ ꙗзвы отъгна-нꙑѧ молитвоѭ раба божиꙗ Иакѡва до днешнꙗго д҆не вьса лѣта памѧть дни того, вь нѣже въздѹшьнꙑихъ бѣдъ свобождени быша, творѧтъ, молитвънꙑѧ и похвальнꙑѧ пѣсни владꙑцѣ Христосоу въсꙑлаѭ-ште, мьногы же различьнꙑими ѩзами одръжимꙑѧ отъ людии пришъдъшиихъ к нѥмоу, коупно же сь епи-скоупомъ прішъдъшиихъ на молитвѫ оставиша оу раба божиꙗ Иꙗкова ицѣлениꙗ ради, ѩже масло вьзьмъ свѧ-тꙑи и тꙑ благословествивъ, помазавъ же ѩ въ имѧ христосово ицѣли, ꙗкоже тѣмъ домъ . . . идѫ-штемъ славити и благословествити бога, даровавъ-шааго имъ рабомъ своимъ ицѣлениꙗ. да оуже вьси, иже въ градѣ и въ окрѫгънѣиихъ вьсехъ живѫштии больнꙑѧ своѧ приношаахѫ к нѥмоу и отъходѧштемъ имъ молꙗахѫ, о сьпасении ихъ молити сѧ ѥмоу, и абьѥ господьнѭ благодатьѭ цѣльбѫ полоучаахѫ· то-ликъ бо даръ дастъ сѧ ѥмоу, ꙗкоже ѥмоу словомъ въ скорѣ прогонити нечистꙑѧ доухꙑ· по лѣтѣ же ѥд҆номь отъгнанѣ бывьши ꙗзвѣ тои лютѣи призъвавъ божии рабъ Иакѡвъ прѣподобьнааго епископа моли ѥго попе-шти сѧ о пештерѣ, рек҆ше о гробѣ, вь нѥм҆же житиѥ имѣаше свѧтꙑи, и съ прилеж҆ноѭ молитвоѭ моли сѧ ѥмоу по оумрьтии ѥго погрети и вь нѥмъ· томоу же

обѣштавъшоу са юмоу и възвративъшоу са въ градъ по малѣхъ дьнехъ съконьча са блаженъіи Иѥакѡвъ въ старости добрѣ, сѣдмиѭ десатъ лѣтъ сы ти патиѭ. оувѣдѣвъ же прѣподобьнъіи епископъ доиде мѣста того съ всѣмъ клиросомъ и съ подвижьнъіими облашими и сь вонѥами многоцѣньнъіими обив'ше поѭште и славаште бога положиша чьстъною юго тѣло въ томъ гробѣ. по том' же божии прѣподобьнъіи сватитель молитвънъіи домъ, рек'ше цр'кве сътворивъ оу пештеръі прѣложи чьстъною юго тѣло, на нѥмже мѣстѣ до дьнѥшьнѥаго дьне цѣл'бъі многъі творатъ са, вьсь же градъ и окрѫгънаꙗ юго вьси памать юго по вьса лѣта твораште праздьникъ великъ имѫтъ въ славѫ почьтъшааго и чловѣколюбивлаго бога, юго и мъі по оуставоу славимъ благословестваште отьца и съіна и сватааго дꙋха, юмоуже слава и дръжава нъінѣ и присно и вь бесконечьнъіꙗ вѣкъі вѣкомъ аминь.

Житию и страсть сватъіихъ отьць и епископъ бъівъшиїхъ Василѣа, Капитона, мѫченъіихъ вь Хер'сонѣ.

Христосъ ми да нач'нетъ слово юдинъіи прѣмѫдръіи и прѣмѫдръіимъ исправитель, въ рѫцѣ бо юго и азъ и словеса моѣ, о томь оубо живѫште и движѫште са оувѣштаите са, иже имене моюго призъвании, не моюꙗ

ради немошти затъкнѫти слоухъ вашихъ, нъ ицѣлѣѭштааго ради немошти наша, подобаатъ паче простьрѣти слоухы ваша, тѫжение вьсе отъложьше мѫжьскы глаголемаа разоумѣите, не бо съплескано кое или сладьно вашимъ слоухомъ вьнати молѭ, нъ истин'нааго ради словесе не на въздоухъ расыпаемааго, само же то слово сына божиꙗ, имже вьса быша, ꙗже на небеси и ꙗже на земи, видимаꙗ и невидимаꙗ, въобразивъша же себе въ рабии образъ, нь не отъвръгъша са еже быти богоу, нъ въплъштъша са отъ сватыѩ дѣвы богородица. исповѣдати того коуп'но бога и човѣка, вьсего въ своихъ емоу и всего въ нашихъ, пострадав'ша бога и слово пльтиѭ, и акы бога пакы съвъскръсъша пльтиѭ и възшъд'ша на небеса и сѣдъша о деснѫѭ отьца и насъ съ собоѭ вьзведъша'го о оупвании жизни вѣчьныѩ, ꙗвѣ же въ еуаггельскыихъ проповѣдавъша гласѣхъ, блажени бо, рече, не видѣв'шии и вѣровавше, домино невѣрьствие ицѣлыѩ доблиишиимъ оупваные вѣчьныѩ жизни остави, нъ по неже та и ꙗже симъ тъч'наꙗ въ еуаггелии лежаштаꙗ глѫбокѫѭ старостиѭ и оудобь ицѣлимѫѭ вьсѣꙗна быша въ човѣчьскыѩ помыслы, ꙗкоже плодъ сътворити въ л҃ и ѯ҃ и р҃, пристѫпи подъ ꙗръмъ выѭ подълагаѩ, на рамѣ възъмъшоуоумоу съмрьтоносьныи и сьмрьтьныи крьстъ, ꙗкоже тѣмъ исплънити вышьнии миръ. нъ по неже неислѣдима естъ прѣмѫдростьнаꙗ пѫчина, сьде ми ныне слоухъ подадите, молѭ, ꙗкоже похвалити мѫжа прѣславьны и за ны пострадавъшаго волеѭ приобьштивъша са страстьми, еѩже чьсти и славы господьна наслаждьше са, веселатъ бо срьд'це божиꙗ

ꙗже о бозѣ поминаѥмаа и ч҄то рече аште ꙗкоже длъжаѥ Соломѡнъ прореченьѥ отъ бога приимь въ прит҄чахъ рече отъ величьства и доброты зъдании по вьражденію видѣти и о нѥмоуже образоу родотворьцоу ихъ съз҄дати ѧ, доброта бо зъданьꙗ ꙗкоже по истинѣ непорочна себе богови принести, съгласна же симъ и сьсѫдъ изборьныи, ѩзыкомъ вьсѣмъ оучитель рече, ꙗкоже цръкы божиꙗ ѥсте, и доухъ божии живетъ въ васъ. да како таковыихъ о сихъ помыслити нѣстъ лѣпо, пролиꙗв҄шиихъ своѩ кръви за чловѣкы по подражанью истинънаaго пастоуха Ісоус Христоса господа нашего; ч҄то же хъштѫ глаголати, истиньноѥ вы слово да оуститъ, ꙗкоже ни малы коѥѩ части на похвалѫ сьде мѫченыихъ свѧтыихъ и прѣчьстъныихъ мѫжь моштьно исповѣдати, обаче тѣхъ молитвы въ многаaго мѣсто мирьскаaго оученьꙗ прѣдъложивъ покоушѫ сѧ ѥже вь мнѣ болѣзньноѥ цѣлительнѫѭ ихъ свѧтостиѭ прѣдъложити доушеоуспѣшьнаꙗ слоушаѭштиимъ, тѣхъ нелъжьнѫ поставити памѧть, нъ на хвалѫ и славѫ самѣхъ свѧтыихъ отьцъ и мѫченикъ въ градѣ Хер҄сони живъшиихъ боголюбивыихъ и вѣрьныихъ мѫж҄. въ врѣмена бо гонениꙗ нечьстиваго Диоклитиꙗна дѣиствоуѭштоу животворивоуоумоу кръстиꙗньскыѩ вѣры словеси самомоу томоу рекъшоуоумоу· се, азъ посылаѭ вы акы агньца по срѣдѣ вълкы, сълоучи сѧ прѣлѣпоуоумоу въ свѧтѣи цръкъви иероусалимьскыихъ свѣтилъ, иже бѣаше вь самои тои господьстѣи цръкви вь лѣта Диѡклитиꙗна, въпасти вь бѣдѫ свѧтоуоумоу томоу епископоу, въ шестоѥ на десѧте лѣто диѡклитиꙗна

цѣсарьства многъ подвигъ, троудъ же и поспѣшеные полагаѭштоу, ꙗко да богомъ прѣданоѥ крьстиꙗньскꙑѩ непорочьнꙑѩ вѣрꙑ рошрити слово непрѣстаѭштоу испоуштати епископꙑ вь вьса странꙑ ѥзꙑкъ, мѣнѫ же сватаго епископа странꙑ поганъскꙑѩ и сѣмо, ѥже ѥстъ херсоньскꙑи градъ отъ таврьскꙑѩ земьѩ, именемь Басилеа, ѥмоуже пришдшоу и видѣвъшоу елинъскѫѭ обьдръжаштѫѭ прѣльсть нача оучити градъскꙑѩ мѫжа глаголꙗ, ꙗко бози не сѫтъ, ѩже вꙑ мните и їмате и чьте, нъ коумири, не могѫштии вамъ помошти, ѥстъ бо богъ на небесехъ, иже словомъ своимъ сътворив' вьсѣчьскаꙗ и прѣмѫдростиѭ своѥѭ отъ небꙑтиꙗ въ бꙑтиѥ приведꙑи вьсѣчьскаꙗ, и сватъимъ своимъ доухомь вьсѣмъ жизнь дароуѩ, томоу покланꙗѭште са вь сватѣи троици того славимъ. То слꙑшавъше отъ сватаго мѫжа града того мѫжи ринѫша са на оукоризнꙑ и бьѥньꙗ, не послоушаѭште ѥго отъ нечоувьствиꙗ одръжаштаѩ их' прѣльсти, тѣм же сватꙑи епископъ въ скровьнѣ мѣстѣ сѣда вь пештерѣ прѣбꙑвааше, нарицаѥмѣї дѣвичьскаꙗ. Многомилостивꙑи же богъ вьса чловѣкꙑ хотаи съпасти и на оувѣдѣные истинꙑ прити не попоусти вьсемоу градоу и земи погꙑб'нѫти отъ сотонꙑ, въсади сватꙑи свои доухъ, того ради бо и въ пльть облѣче са и распатьѥ на крьстѣ волеѭ прѣстрада, да вьса свободитъ чьстъноѭ своѥѭ кръвьѭ, ѥѭже потъшта са съпасти . . . съ вьсѣми и сии херсоньскꙑи градъ чоудеса твора, и бꙑстъ чоудо сицево· нѣкоѥго бо старѣишинꙑ нареченаго того града, имѫштоу сꙑнъ едночадъ, того оумъръша вьнѣ

града погребоша, и того родителемъ сълоучи са оу тѣла прѣбывати оумъръшаaго сына ихъ, и на гробѣ оуснжти плачжштемъ, и абию вь сьнѣ видатъ своюго сына глаголжшта имъ· ч'со радма плачете и рыдаюте о съмрьти моюи; не можете мене поѧти жива, по нѣже бози ваши того сътворити не могжтъ, каменью бездоуш'но и коумирию сжште, жже диꙗволъ на прѣльсть и пагоубж чловѣкомъ сътвори· нъ аште хоштете ма жива поѧти, молите стран'наaго того чловѣка, югоже бијете и оукарѣюте, и вѣроуите въ того, югоже тъ проповѣдаатъ бога, мoштьнъ бо юстъ въставити ма из гроба мжжа того молитвож. и тѣмъ имъ вь сьнѣ глаголаномъ възбънжста и съповѣдаста дроугъ дроугоу сьна того видѣнию съгласною рѣчи къж'до юю· дьни же бывшоу вьлѣзоста вь градъ и сьповѣдаста срьдоболи своеи, ꙗже видѣста въ ношти. они же весело приимше слово начаша искати сватаaго епискоупа, и обрѣтъше юго въ пештерѣ, идеже бѣаше мола са, припадоша к нѥмоу глаголжште· молимъ ти са, даждь намъ сына нашего. онъ же рече к нимъ· како могж то сътворити, грѣшьнъ чловѣкъ сы; нъ аште оубо вѣроуюте въ бога мноіж проповѣдаюмаaго, то тъ вамъ сына вашего мрьтваaго вьскрѣситъ. ти же глаголаша юмоу· да поимемъ сына нашего жива, и юже аште речеши, сътворимъ. сватыи же епископъ шьдъ коуп'но съ потрѣбож сватительстѣи слоужьбѣ носаште и ꙗже на сватою кръштенью потрѣбьнаꙗ, на гробъ придоша, и отъваливъше камы вьлѣзоша въ гробъ, идеже бѣаше оумьр'ыи сынъ ихъ, и прѣкрьстивъ сватыи епископъ и въздъх-

нѫвъ рѫкѫ положи на мрьтвьци, молитвѫ сътворивъ животворивааго крьштенья еухиѫ надъ тѣломъ юго, акы надъ живомъ, полия сваштеноѭ водоѭ тѣло, сътворивъ призъванью сватыѧ троица, и абью въскрьсе мрьтвьць, югоже видѣв'ше того родителе къ колѣнома припадоша сватааго Василеа молаште са, ꙗкоже и самы крьстити, ѫже абию по оглашении съподоби сватлаго крьштенья и бесъмрьтъньıихъ причастити са таинахъ крьштенья. и възвративъше са въ домъ радоваша са вьсѣмъ домомъ вѣровав'ше господеви· диꙗволъ же вида себе поуста по малоу бываѭшта, повѣжденъ сватааго пришьствиюмъ отъ него прѣльштенъимъ жидовомъ стрѣлѫ въложи, ꙗкоже разгнѣвити елины и на оубои сватааго дрързнѫти. и пришъд'ше въ пештерѫ, идеже житию имѣаше сватыи епископъ, и обрѣтъше юго и поврзъше и за нозѣ, влачаахѫ и по гостиньцоу градъноуоумоу. пришъдъше же на то мѣсто, идеже ныня крьстьꙗни стлъпъ поставиша животвораштии крьстъ имѫштъ на себѣ, самъ тъ сватыи епископъ отъдастъ доушѫ, тѣло же влѣк'ше вьнѣ вратъ слышаштиихъ са Иера извлѣк'ше повръгоша псомъ на ꙗдь. лежаштоу же юмоу на многы д'ни промысломъ божиюмъ не оставьꙗѭштиимъ и по съмрьти сватааго юго тѣла, влъкъ ноштиѭ присѣдѣаше оу тѣла на сьблюденью юм8, звѣздѣ свѣтьлѣ сиꙗѭшти на мѣстѣ томъ, идеже лежааше, дьньѭ же оуьлоу тожде съконьчаваѭштоу дѣло. тъгда иже тѣмъ прѣсватымъ мѫжемъ Христосови вѣровавъшии належаштааго ради страха отъ множьства елинъ погребоша ноштиѭ сва-

тоѥ ѥго тѣло вънѣ стѣнъ на западъ града, близъ тож-
жде стѣны, мѣсаца мартиꙗ въ з҃ дьнь, славьно памать
ѥмоу творашꙋте въ славѫ богоу вьседръжителю аминꙿ.
ѥдинъ же нѣкъıи сватъıимъ мѫченикомъ Василеѥмъ
бъıвъıи по съконьчании ѥго прѣшьдъ въ елиспонъскъıѧ
странъı обрѣте тоу дроугъıѧ епископъı, поуштенъıѧ
тъгда сватъıимъ епископомъ на тожде вѣръı дѣло, ись-
повѣда имъ вьса бъıвъшаꙗ. они же слъıшавъше то и
прилежꙿно прославивъше бога, имꙿже оусрьдиѥмъ приѧ-
ти сватоуоумоу Василеоу мѫченьꙗ вѣньць исповѣдань-
ѥмъ о Христосѣ и сьвѣштавъше са, мѣнѫ же, Єугꙿе-
нии, Агадодорꙿ Єлꙿпидии, прѣподобнии епископи,
прѣидоша въ тъ херсоньскъıи градъ, оучаште, право-
вѣрꙿно вьслѣдъствоуѭште сватоуоумоу Василеоу, и при-
лагааше са число вѣроуѭштиихъ по вьса дьни. исконь-
нъıи же вѣрьнъıихъ родоу зълодѣи завида диꙗволъ, и
на тъıѧ въплъчи вѣроуѭшта ѥмоу жидовъı и елинъı, и
съвазавъша сватъıѧ мѫжа Єугꙿеньꙗ, Агадодора, Єлпи-
диꙗ жъзлиѥмъ и камениѥмъ влачаште побиша, и мрь-
твъıими вратъı извлѣкꙿше тѣлеса сватъıихъ повръгоша
на въсточьнъıихъ странахъ, ꙗкоже изѣденомъ бъıти
имъ отъ пьсъ· ръвьностиѭ же спасьнааго крьштеньꙗ
крьстиꙗни принесъше погребоша сватаа тѣлеса ихъ мѣ-
саца декабра въ ѕ҃ дьнь, памать имъ творашꙋте въ сла-
вѫ бога вьседръжителꙗ. по мнозѣ же врѣмени посъланъ
бъıстъ отъ Иероусалима епископъ тамо, Єдерии име-
немъ, иже въ кораби сы, приходъ ѥго въ нареченъıи
градъ сѫпротивномъ вѣтромъ ѫтъ, привръженъ бъıстъ
въ островъ нарицаѥмъıи Алосъ въ странахъ рѣкъı

Дьнапра, и разболѣвъ са жзеѭ лютоѭ, хота житье оставити, помоли са господеви глагола· господи боже мои, не достоина ма сѫшта сьподоби поставити епископа, не мози мене оставити бес памати въ херсоньстѣ градѣ, и томоу оумръшоу оу гроба его вѣр'нии стлъпъ поставиша великъ, нъ и дрѣвеса въздрастоша, възвѣштаѭшта из далече гробъ его. по м'нозѣ же врѣмени, минѫвъшоу гонению отъ безаконьнъıихъ на крьстианъı, поставиша римьане цѣсарѣ именемь Костантина, егоже божие просвѣштенье на дивьн'ыи его приведе кръстианьскъıи свѣтъ, и заповѣдь поусти, ıакоже не исповѣдаѭштоуоумоу отьца и сына и сватааго доуха зълѣ зълоу жизнь погоубити и домоу его въ разграбьенье быти. тѣмь тако богочьстивѣ испоуштеномъ оставьении крьстиан'стѣ гонении, оувѣдѣвшемъ вѣрьнымъ херсонıанемъ таковое повелѣнье богочьстиваго цѣсарѣ посълаша к немоу сълъı, ıакоже дати имъ епископъ, повѣдавъше емоу вьса, ıаже о сватъıихъ отьцихъ бывъша чоудотворина, ıаже и зѣло слъıшавъ отъ нихъ цѣсарь обрадова са, и дастъ имъ епископа именемь Капитона, давъ емоу воинъ вѣрьнъ мѫжъ числомъ пать сьтъ, с нимиже пришъдъ ар'хиепископъ въ херсоньскъ градъ въ пладьнье промъıсломъ божиемъ, хоташтиимъ чловѣчьскъıи родъ сьпасти, вьсѣмъ вьнѣ града обрѣтъшемъ са приаша его крьстиıани съ многоѭ радостиѭ, оуимъше коуп'но с нимъ и съ сѫштиими емоу оуаша градьнъıа стѣнъı. по том же оувѣдѣвъше херсонѣне бывъшаıа събраша са, и пришъдъше къ стѣнѣ слъıшаахѫ бесѣдоуѭшта к нимъ епископа сице· азъ,

чада, на пагоубѫ вашѫ нѣсмъ приш'лъ, нъ паче да вѣроѭ на господа нашего Їсоу Христоса съпасеные полоучите. прошъдъшоу же междоу обоими мироу вълѣзоша вьси людые въ градъ, и на оутрыꙗ съшедъшемъ са вьсѣмъ нача епископъ оучити ꙗ вѣрѣ крьстыꙗньстѣ, ꙗкоже и прѣжде юго бывъшии епископи и мѫченици· они же отъвѣштавъше юмоу рѣша подобьна прѣжде бывъшиихъ адинеи отъвѣштавъшиихъ къ апостолоу Павьлоу· див'наꙗ бо нѣкаꙗ вѫносиши въ слоухы наша, рѣша к нѥмоу· имамы двѣ пешти на творенье вароу гораштии присно на зъданые трѣбьникоу нашемоу, помоли оубо, югоже ч'теши бога, и в'лѣзи вь ни, гораштема има, и аште излѣзеши из' огнꙗ безъ врѣда, вѣроуюмъ отъ тебе проповѣдаюмоуоумоу богоу. епископъ же рече· въ има Їсу Христоса, бога моего, сътворѫ то, и богъ по повелѣнию вашемоу сътворитъ то. нъ како вы хоштѫ вѣрѫ ꙗти, ꙗко вѣроуюте; нъ аште хоштете, дадите чада ваша, да са прѣдадатъ воиномъ, да аште не начнете вѣровати христосовѣ вѣрѣ, да са съврьгѫтъ вь пешть. и годѣ быст' вьсѣмъ слово то. пристѫпивъ же епископъ къ ед'нои пешти гораштии, помоливъ са и прѣкрьстивъ себе и пешть, вь нѭже хотѣаше вьлѣсти, диꙗкоу рекшоу, вьньмѣть, вьлѣзе вь пешть горѫштѫѭ, и сътворивъ часъ велии, въсыпавъ въ лоно своюотъ ѫглии излѣзе силоѭ сватааго доуха без врѣда и цѣлъ; и въ оужасти бывъше велицѣ падоша ници на земи, величаѭште бога крьстиꙗньска, просаште отъ нѥго сьподобьюньꙗ сват'ыꙗ вѣры крьстиꙗньскы. тѣм' же вѣрнии бечислъноѭ радостьѭ обьꙗти молꙗахѫ мно-

жити сѧ с нͨими крьстиѩньскоуоумоу исправьѥнью, самъ же сватꙑи епископъ иностань оглашаѩ мѫжа съ женами и дѣтьми молѩаше нелицемѣрьнѣ пристѫпити къ Христосови, и сътворивъ съ жеженааго мѣла, из нͨегоже самъ без врѣда съхранͨенъ бꙑ, кѫпѣль, тоу кръштааше вьса, имже кръстиѩни и отьци бꙑша града того вѣрьнии, и иже съ самѣмъ тѣмъ сватꙑимъ епископомъ пришъдъшии воини, и весел҇ѣахѫ сѧ вьсѣмъ домомъ прилежаште молитвѣ и причаштании сватааго тѣла и кръви господа нашего Ісоуса Христоса, по вьса дьни прирштѫште къ доуховьноуоумоу сватааго епископа оученью. сътвориша же близъ тоѧ кѫпѣли цръкъве сватааго и връховьнѩаго апостола Петра, вьвѣсти же сватꙑи епископъ богочьстивоуоумоу цѣсарю Костаньтиноу отъ бога бꙑвъшеѥ чоудотворьѥ, о бꙑвъшиихъ прѣжде ѥго и при нͨемъ въ херсоньстѣ градѣ. и приимъ боголюбивꙑи цѣсарь донесъшаѩ кͨнигꙑ самомоу сѫштоу коуп҆но съ сватꙑимъ съборомъ никаѥоньстѣѣмъ градѣ Вифиниѩ на христоборьца Ариѩ, благодаривъ бога, възвѣсти же и къ сватоуоумоу съвороу т҃ï҃и отьцъ ѩже отъ бога вь хер҆соньстѣѣмь градѣ вь лѣтѣхъ ѥго чоудеса сътворивъшаа сѧ. по прошению же сватааго того епископа посланъ бꙑ жити въ инѫ въ херсоньстѣ градѣ Ѳеѡна, пати сътъ воинъ старѣишина, коупно съ сватꙑимъ Капитономъ· пришъдꙑи тамо тѣмъ отълѫчи жити въсточьнѫѭ странѫ града, да того радма и нарече сѧ херсонѩнемъ стоуждии ѳеѡнинь родъ. сътворивъше же съборъ вьси коупно отидоша отъ ри-

ѓешна, нарицаѥмꙑи малꙑи тръгъ, до глаголемаадго Парденешна, иже съ епископомъ и Ѳеонойѫ жити. тѣм же дожии до дьнесь приближаѭшта са отъ пръвааго апостола и връховнꙗаго Петра деωнина нарицаѭтъ са. се, чьстьнаа братьѥ, слѣдъ и оучиштеньѥ съпасеньꙗ, вьсѣхъ съпасъ Христосъ, богъ нашъ, остави намъ сватꙑихъ мѫченикъ и ар҆хиепископъ нашихъ житиѥ. что бо въ словесехъ оучителъньꙑихъ оставиша; коѥго же ли дѣла не обавиша подвигомъ; по заповѣдемъ божиꙗмъ житиѥ прѣпроводивъша, воѥвавъше на доушепагоубьнꙑꙗ коумира цѣльбьнѫѭ и житию оуспѣшьнѫѭ памать оставиша, паче бо почьтъше мирънꙑꙗ славꙑ мьчьта небесноѥ любатъ вѣчноѥ житиѥ, и цѣлꙑваѭтъ не тъчьѭ въ житии своѥмъ, нъ и по съмрьти съмрьть оумрьтвивъше присвоѥниимъ ѥже къ богоу, масло грѣшниче прѣзьрѣвъше, тѣлесъ своихъ осваштеньѥ миловати прирриштѫштиихъ к нимъ не отьмештѫтъ са, сватѫѭ бо троицѫ право исповѣдавъшии и тѫ доблѣишиимъ право исповѣдовати прѣдавъши присвоѥниимъ ѥже к нимъ прирриштѫштии небесьнꙑꙗ гражданꙑ творатъ сами сь аггелꙑ житиѥ имѫште, да прѣславьнъ нꙑнꙗ херсоньскꙑи градъ бꙑстъ въ багъра мѣсто и чрьвьѥни сватꙑихъ отьцъ и ар҆хиепископъ кръвьѭ оукрасивъ са, сꙑнꙑ притворивъ обоѭдоу несѣкомаадго камꙑка на еретикꙑ и на ратьнꙑꙗ сватꙑихъ отьцъ ковьчегꙑ, стража крѣпꙑ на вьса сѫпротивьнꙑꙗ и мꙑтꙑꙗ, нъ и бѣсовьскꙑꙗ плъкꙑ Христосомъ дѣиствомъ врѣждаѭтъ, к нимже вьпиѭште молимъ са небеснаадго цѣсарьства

съпричастьници имъ быти благодѣтьѭ и чловѣколюбиимъ Христоса бога нашего, ѥмоуже слава и дръжава въ бесконьчьныя вѣкы вѣкомь.

Житиѥ и дѣаниѥ прѣподобьнааго Янина.

Пришъдъ любьзнѣ къ просвѣштению твоѥго розмышлѩниѩ, ѡ боголюб'че, просиꙗвъшиихъ подвигомъ, положихъ скоростиѭ съконьчати, богоу повелѣвающтоу, отътъ тебе ми възвѣштенаꙗ, коуп'но бо ѥже и приꙗти ми отъ тебе разоумно написанаꙗ, и окы отъ съна възбоуждающта мѧ съчинити и писанью прѣдати, ꙗже отъ чловѣка божиꙗ Янина, боꙗзньѭ многоѭ оуꙗтъ, не облѣнихъ сѧ начати нареченаaго съчиненьꙗ, ꙗвивъшеѥ бо сѧ твоѥмоу расѫжденью доброѥ дѣло можетъ быти, добро творѧ въ истинѫ иштѫштиимъ благыихъ, не бо ни простыихъ ѥстъ потрѣба съповѣданиимъ и дѣлесы въ блазѣ съконьчавъшиихъ сѧ поучати, обыкла бо сѫт' почитаньꙗ и частаꙗ благыихъ съповѣданьꙗ силѫ притварѣти, ѥште наи паче и подвизати творѧштиимъ ѧ, ставьити же и не дати имъ подвига отъ своихъ обычаи и зълаꙗ дѣлающтимъ, ꙗкоже бо бесѣды гоубятъ обычаѩ благы, тако и бесѣды благы оустраꙗѭтъ сьвѣсти послоушающтиихъ красаште, и оутвьрждаѭт' имъ доуша. да оубо ни твоꙗ свѧтость вь соуѥ въсхотѣ отъ насъ писанью прѣдати памѧти иже въ свѧ-

тъıхъ Анина исправьıени и пакы мы безастжпьıениıа божиıа благодѣти то сътворити възмогли бъıхомъ, вьсѣ бо дѣиствоуıаи въ вьсѣхъ Христосъ ıестъ, без н҃егоже ничтоже движетъ са благъıихъ вь сьвѣсти творашти-ихъ ıа, годѣ же ми зѣло бъıстъ прошеньıе твоıе и побѣжденьıе и похоул҃еньıе, ıакоже се себѣ въ правьдж нанесохъ, ıакоже не прѣжде самъ оустръмъ са на то, до нелиже отъ тебе начатъкъ приıахъ мол҄бож твоıеж ıаже къ намъ, и то вьсе бѣ расждивъ, ıакоже твоıе съвръшеньıе съподобитъ са блаженьıа изво҃леньıа ради своıего благааго. томоу же блаженьıе благааго дастъ са, им҄же благаıа приходатъ, да аште и мнозѣмъ са сълоучитъ лѣнити о томъ, томоу вьса вьмѣнатъ са бъıвъшоуоумоу виновъноу въ началѣ, сьповѣданию оубо ıеже о блаженѣмь Анинѣ вѣчноıе сжште и ї҆спльн҃ено вьсего блаженьıа ıестъ сице. въ начало въздраста въ облашьстѣмъ образѣ сы въ кротости и въ безмлъвии, въ сьмѣрении же и тихости нрава видимъ бѣаше прѣбъıваıа присно, и веселие юности не движе са вь н҃емъ николиже и матеж҄ грѣховъньıихъ страстии дѣиствоуıжштиıа присно въ юньıихъ, и тако кротъкъ бѣаше и сьмѣренъ срьд҄цемъ, ıакоже дивити са вьсѣмъ зъраштиимъ ıего, како бес прѣданьıа и не отъ оученьıа инѣхъ вложи въ своıж доушж вьсж, ıакоже решти, кротость· о томь бо лѣпо ıестъ глаголати ıеже ѡ Мѡусии писаноıе, ıако кротъкъ бѣаше паче вьсѣхъ чловѣкъ, иже подъ небе семъ, и ıеже отъ бога реченоıе· на кого призърж, нъ на кротъкааго и мльчаливааго и трепештжштааго моихъ словесъ; тъ бо даръ, ıакоже въ

истинѫ благъ, богови приноситъ сѧ отъ свободънꙑѧ доуша, нѣстъ добротꙑ лѣпѣиша того въ вьсѣхъ доуховь-нꙑихъ ис᾽правьѥнiихъ· ꙗкоже бо паче вьсѣхъ стоудь-нꙑих᾽ дѣлъ величаньꙗ гноушаатъ сѧ богъ, тако паче вьсего благаго житиꙗ оугодно богови кротость, по нѥ-же и неправьднꙑи кназь величаньꙗ ради отъпаде чина небеснꙑихъ силъ, ненавистьнъ богови плодъ възгръ-дѣньꙗ, им᾽же въ скорѣ имат᾽ паденьѥ ѥже на пагоубѫ, писано бо ѥстъ· мръзость господеви вьсь величавꙑи, и того радма въ врѣмѧ строꙗ господь нашъ вьсѫ обави кротость, да побѣдит᾽ и осѫдитъ съмѣрениимъ своимъ вьзнесеньѥ, ѥже бѣ кназъ вѣка сего вражьскꙑ въсхꙑ-тилъ себѣ, красна оубо и прѣдобра прообразованьꙗ лю-баштаaго троудъ сватаaго сего оугаждаѭшта᾽го богови кротостиѭ, начьнъшаaго пѫть правьдꙑ· по тѣлоу же хоудъ бѣаше въздрастомъ паче многꙑихъ, расмаштра-ѭ бо не оставити ми того бес помановеньꙗ, ѥуаг᾽гелии-ско бо писаньѥ глаголѥтъ мала бꙑвъша Зак᾽хеа по въз-драстоу, а и ꙗвьнаѧ величьство волѧ старѣишинꙑ изаштъничьска, да колицѣмъ паче подобааше и мьнѣ ꙗвити въ съповѣдании томъ само то не стоуждемоу сѫштоу съписании доуховънꙑими движемоу решти обра-за въздрастъ, отъ нихъ именоуѥмаaго, речетъ кто любо тънъчаѥ вида, абьѥ томоу извѣштаноу бꙑти, ѥгда величиѥ силꙑ божиѧ авѣ хоштетъ бꙑти, ꙗко не вь ве-личъствѣ тѣлесъ или въ въздрастѣ тѣлесъ лишенꙑих᾽ въселꙗѥтъ сѧ божиꙗ благодѣть, нъ въ доуша въдва-раѥтъ сѧ любьвиѭ приближаѭштиихъ сѧ ѥмъ, не бо и вь великаа тѣлеса въдварати сѧ лоучаѥтъ, и сьвѣдѣ-

тельствоуѥтъ реченоѥ Самоуилемъ· не вьнимаи доброте ни высоте въздраста ѥго, ꙗко оунич'жихъ ѥго, и пакы и пакы· не благоволитъ господь въ кѣкъню мѫжьскоу, и да хвалитъ силъныи въ крѣпости своѥи, и Даоуида ради реченоѥ, ꙗко малъ оставьѥнъ бы пасти овьца, рече бо и богъ· обрѣтохъ мѫжа по срьдьцоу моѥмоу, да нѣ ничтоже див'но, аште и блаженыи сь въздрастомъ хоудъ бѣ, доушеѭ же велик' о люб'ви божии, отъ млада бо въздраста кротость вь нѥмъ ꙗви са по реченоуоумоу оуже. и бывъ еі лѣтъ сиротоѭ, отъ родитель оставьѥнъ быстъ, то же полоучивъ окы вешти многодѣтѣльнѣ ѥмоу съдѣланѣ, и двьрьмъ отвръзъшамъ са ѥмоу на дѣло доуховьноѥ отъ многа жаданаго ѥмоу оставивъ оставьѥнаа ѥмоу вьса отъ родитель, ни о ѥдномь ихъ никакоже са попече, ни вьспать са възврати, нъ въ поустынѫ течааше, имы въ доуши от' господа реченоѥ, ѥже никтоже възложивъ рѫкѫ на рало и възвративъ са вьспать оуправьѥнъ бѫдетъ въ цѣсарьство божиѥ, да тоѭ сьвѣстиѭ заповѣдемъ господьнꙗмъ самъ са въдавъ изиде блаженыи из домоу отьца своѥго по остатии ѥмоу сироу, не обративъ са вьспать или имѣниѥ своѥ желаѫ оустроити по коѥмоу лоубо образоу, изиде же паче, ꙗкоже правыи пѫть велитъ еуаггелиѥ, по реченоуоумоу отъ апостолъ· се, в'са оставихомъ и вьслѣдовахомъ тебѣ. исхода же из домоу родитель своихъ ни хлѣба възати въсхотѣ, понѣ вь ѥдинъ дьнь довьлѣѭштъ на пиштѫ, слышалъ бо бѣаше реченоѥ отъ господа· не п'цѣте са оутрѣшьнииимъ, тѣм же зади поврьже вьсѫ печаль, да не врѣмене тажъка но-

ситъ по законоу. хота же ходити мновлънънъıимъ пѫтьмь поустънъıнъıихъ, и бывъ въ ѫтрьнии поустыни сватъıи Анина обрѣте прѣподобьна нѣкоюего въ манастъıри живѫшта, иже и памати благы достоинъ юестъ, Каиюна именемь, живѫшта въздръжаниимъ великомъ и ништетоѭ тъчьѭ богови, и вьлѣзъ к немоу ничсоже не обрѣте, нъ тъчьѭ вь немже юемоу бѣаше тѣло одѣно, оугодно же си розмъıсливъ о житии сватаго и о иночьствѣ, молитвѫ к немоу сътвори приꙗтоу быти оть него. онъ же приимъ юего огласи юего словесы доуховънъıими, и бѣаста оба на многа лѣта тъчноюе въздръжаниюе дръжашта. бѣаше же, юегда алчъбоѭ многоѭ соушаста, и бѣаше пакы юегда лишениимъ хлѣба многы дьни безъ ꙗди прѣбываста, ꙗкоже въ поустыни, многашди же вьсѫ алчьбѫ м҃ днии любьзно безъ ꙗди и питиꙗ прѣбываласта и въ толицѣ оудръжчении тѣла и скѫдости издрадънъıихъ акы на трепезѣ цѣсарьстѣи веселашта са прѣбываласта, водъı же оу нею бъхма не бѣаше, нъ отъ рѣкы Єфрата ношаласта, сѫштоу оть нею вь дала пати или четъıрь пъпришть, юедноѭ на многы дьни ꙗко не в'сегда има того трѣбовати, по малоу бо пиꙗста противѫ хоудѣи пишти своюи. по мнозѣхъ же лѣтѣхъ прѣбываньꙗ има въ коупѣ и сиꙗньꙗ въ житии по большеюе въздръжаниюе ѧ са блаженъıи Анина, прѣвъсходаштеюе своюего оучителꙗ, алчьбѣ и многоу пѣтию непрѣстан'ноуоумоу въдавъ себе и обноштъноуоумоу стоꙗнью и все просто решти юеже о бозѣ прохода съвръшеньюе. та вса вида оучитель и оувѣдѣвъ, ꙗко ꙗкоже вьсь доуховьнъ юестъ, и дьнь ꙗче дьнь на высотѫ

растетъ частыимъ течениемъ оправьданиꙗ, отити помысли, единого его оставити мѫжаѭшта сѧ и крѣпашта въ благыѩ дѣтѣли подвизѣхъ, помысливъ, ꙗко ни отъ таковааго доуховьнааго юноша окы отъ оученика подобаатъ слоуж'бѫ примати, ниономоу пакы сътрьпѣти отъ него, ꙗкоже отъ оучителꙗ, слоужьбѫ примати, и достоитъ мѣсто емоу подати, о себѣ прѣбывати, ꙗко да бѫдетъ и самомоу без врѣда съблюсти сѧ, не слоугоуемоу отъ бывъшааго больша благыими дѣлы, и юныи съхранитъ сѧ безапатиꙗ, и како же отъ него прѣданыих' емоу боголюбивыихъ дѣлъ ставьꙗѩ, нъ подвига емоу ни единъ отъ звѣрии ставьꙗше ни ед'ного. вь днехъ же тѣхъ начаша странниї приходити къ обитѣли его, славно бо бystъ има его чрьноризьцемъ всѣмъ ближниимъ, и по вьсѧ дьни, ꙗкоже решти, прихождаахѫ мнози к немоу и пользѫ примаахѫ, отъ нихъже видѣахѫ его въ въздрьжаниї и алчьбѣ и сьмѣрении велицѣ прѣбываѭшта, и ꙗже слышаахѫ отъ него поучениꙗ. отъ вины же тоѩ ноуднмъ бѣаше прочее жити въ мастыри своемъ, а к томоу не ристати въ поустынѫ, нъ врачевати приходаштаѩ к' немоу, братиѭ и странъныѩ, да не иштѫште его и не обрѣтаѭште оскрьбатъ и опечалатъ сѧ не полоучивъше его, самъ же отъштетитъ сѧ не ицѣливъ въсприимшаѩ его ради толикъ троудъ отъ толѣ оубо хранꙗаше сѧ не оставьꙗти манастырѣ, и ходити на ино мѣсто, нъ ожидати и ицѣлити приходаштаѩ к немоу всѣмъ тъштаниїмъ и страхомъ божиемъ. нъ по неже скѫдо бѣаше воды, идеже живѣаше, наи паче же ника-

коже бѣаше воды питиѭ, и стран'нии множаахѫ са к нѥмоу добрыѧ ради вонꙗ имени ѥго, сътвори паницѫ зѣло малѫ на приманиѥ дъждьныихъ водъ себе рад'ма и ништиихъ или и братиѩ оглашеныихъ въ томъжде манастыри подобонравьныимъ житиѥмъ живѫштиихъ, множаѭштем' же иностань ѥликоже д'ниї въ инѫ с нимъ прѣбываѭштиимъ отъ коѥѩжде вьси высокааго ради и добраго житиꙗ ѥго не довьлѣахѫ воды развѣ на мало днии, ибо ичрьпанѣ вьсеи водѣ приспѣша нѣции вь самъ знои пришедъше на молитвѫ и цѣлованьѥ и видѣньѥ сватааго. повелѣ же нѣкомоу отъ братиѩ тешти къ паничици, и пришед'шиимъ отъ пѫти жад'номъ сѫштемъ водѫ принести. он' же рече, ꙗко не иматъ паничица воды никакоже, и то само оуиштааше братъ, ꙗкоже прѣжде малы своима рѫкама самѫ тѫ оставъшѫ водѫ пришед'шимъ к нѥмоу стран'ныимъ принесъ· правьдныи же слышавъ то и въздѣвъ рѫцѣ на небо кротцѣ и тихо братоу рече· иди въ има господьне, и надѣѭ са, ꙗкоже обраштеши водѫ, и шъдъ отъврьзе двьри паничица, и обрѣте ѭ исплънь, и въздивь са и оужасъ и прославивъ бога, почрьпъ принесе жаждѫштиимъ, повѣдаѩ имъ слоучивъшаа са чоудеса божиꙗ· стави же собоѭ чоудо то, и отъ толи отъ своѥго троуда готовити водѫ на питиѥ стран'ныимъ, водоносъ противѫ своѥи силѣ оуготови, без' лѣности сь тихомъ лицемъ ношааше водѫ отъ рѣкы Ефрата на рамоу своѥю, и пиꙗхѫ приходаштии к немꙋ· въ ношти же то твораашe, начьнъ носити отъ вечера дожии до зорь, не ставьꙗ пѣсни, нъ присно ѭ съврьшаѩ по всемоу пѫти,

радоуꙗше же са поѧ не хоужде нежели Дауидъ, того радма быти с нимъ богоу вѣроуѭ, тѣмь доуховьныими пѣсньми питааше са иностань, водонось же на рамоу носа, ни о доуховьнѣи слоужьбѣ лѣнѣаше са, ѧзыкомъ бо ѭ съвръшааше, да ни тѣлесънъıѧ слоуж'бы осѫдитъ страньнъıимъ, ни доуховнааго дѣла оупразнитъ, о обоюмъ бо твораааше попеченьѥ, и скръбаштаѧ прѣпокоити прилежа чашеѭ стоуденъı водъı, и богоу оугодити доуховьнѫѭ пѣсниѭ· прѣпроводи же таковъıи троудъ твора зі лѣтъ, дѣло съвръшаѧ бьждреѭ доушеѭ ношть и дьнь и любьвиѭ странънъıмъ оугаждаѧ. въ ѥдинъ же отъ д'нии хоужде лѣпааго троудивъшаѧ са приимъ, възъмъ водонось нача ити пѫтьмь на рѣкѫ, прѣжде же дошьстиꙗ ѥмꙋ прѣполовьѥниꙗ пѫти обрѣте са водонось испльнена водъı, абьѥ же сньмъ ѭ и поставивъ на земи, прѣклонивъ колѣнѣ плака и моли са, и въставъ вьздѣ рѫцѣ свои на небо, и благодари бога. възъм' же водонось възврати са въ манастъıрь свои· пришъд'ъшии же к немоу стран'нии видѣвъше, ꙗкоже възврати са не дошъдъ рѣкъı, мнѣахѫ ѥмоу разболѣти са и не мошти по оуставноуоумоу ѥго доити до Єфрата, и текъ ѥдинъ отъ братиѧ на сьрѣтеньѥ ѥго вьзати водонось оть него, и ити и почрѣти вь него мѣсто оть рѣкъı, и дотекъ сватаго обрѣте ѥже на рамоу ѥго водонось испльнь водъı· оужасъ же са брат' възврати са само то ꙗвьꙗѧ. събравъше са, оужас'ни же бъıвъше и дививъше са бъıвъшоуоумоу славьꙗхѫ бога, вьси же въскочивъше сьрѣтоша ѥго рѫцѣ вьздвиг'ша на небо и дателꙗ благъıихъ славаште. сватъıи же

постави водонось плача са горцѣ и мола ѧ не прославьѥно то сътворити нъ оумлъчати бывъшеѥ, сицеваꙗ глагола, ꙗко не мене ради благодать божиꙗ сътвори са чоудо, мѫжь бо ѥстъ оубогъ и грѣшьнъ, нъ васъ рад'ма страньнъіихъ, да вы оутѣшите са· они же мльчати не хотѣахѫ нъ ѥже глаголаті, и глаголаахѫ, ꙗкоже чоудеса, ꙗже слышахомъ бывша отъ блаженааго Илиѧ, нынꙗ видимъ бывъша рѫкоѭ твоѥѭ съврьшеньѥ. по тѣхъ же врѣменехъ оувѣдѣвъ Патрикии иже блаженыѧ памати епископъ Новыѧ кесариѧ града, отъ того во пришъствиимъ сътвори нарочитъіи манастырь, и ꙗко собоѭ носитъ сватъіи отъ Ефрата рѣкы ноштиѭ водѫ, и ч'ты мѫжа житиꙗ ѥго ради, и того рад'ма дѣла дастъ клюса на ношеньѥ водѣ страньнъіимъ приходаштиимь к нѥмоу, а не самомоу страдати троуда приношеньꙗ водѣ. оубогъ же нѣкы тъгда пришъдъ въ манастырь плача и рыдаѧ глаголааше длъжника имѣти близъ, не мошти же са ѥмоу чимъ искоупити· оумилосрьдивъ же са правьдъ . . . же, иже иного ничсоже имꙑ, дастъ клюса оубогоуоумоу и рече· иди, продаждъ се и искоупи са дльгоу. пришъдъ же по томь малы прѣподобьнъіи Патрикь епископъ и цѣловавъ сватааго не обрѣте клюсате. оувѣдѣвъ же отъданоѥ и коѥѧ винꙑ ради, приведе дроугоѥ клюса, и рече ѥмоу· се, ти даѭ на подръжанѥ, нъ ѥгда хоштѫ и трѣбоуѭ ѥго, да ѥ поимѫ. се же сътвори, да не акы и прьвааго отъдастъ и сего, ѥже и бꙑстъ. пришъдъшоу же дроугоуоумоу оубогоу такожде плачѫштоу, ꙗкоже и прьвоуоумоу, длъжникоу сѫштоу и томоу, не имѫштоу чимъ искоу-

пити сѧ, дастъ вѣрнꙑи рабъ божии и то клюса богољубивъ же сꙑ и богочьстивъ и таковꙑи образъ люба и чътꙑ тъжде блаженꙑи Патрикии епископъ а и оубогъ сꙑ, акꙑ и въ рѫкоу дѣло дръжа, и оупвании божии надѣѩ сѧ прѣходаштиимъ юго силѫ, паницѫ великѫ дъждънꙑимъ водамъ и чоуднѫ и м'ного могѫштѫ вьмѣштати водъ сътвори въ манастꙑри, ꙗже и стоитъ до днеш'нꙗаго. вьнегда же з'дати ѭ примикирии нѣкꙑи, именем' Сергии, секоундо вь граждь вь н . . . (с)ьтворенꙑихъ, въ Неокесарии же тъгда обладаѭштиихъ отъ доуха нечистаꙗ прѣбꙑ напрасно глоухъ и нѣмь и всѣмъ тѣломъ раслабьюнъ, югоже не могъше носаштии въсадити на клюса, одръ сътворивъше на рамоу вьзнесоша къ правьдноуоумоу, и въ самъ тъ прьвꙑи дьнь благодѣтиѭ божиѭ прьстꙑ своѩ оукрѣпивъ правьдьнꙑи знамениимъ кръстънꙑимъ, и тꙑѩ въложи въ оуши страждѫшта'го, и абию сътвори прослꙑшати глоухоуоумоу, и прѣминѫвъ къ оустомъ, и тѣмъжде образомъ кръстънꙑимъ сътворивъ отъвръзе юмоу оуста, и сътворивъ юмоу томь часѣ проглаголати, прѣбꙑ же бѣсъ ничим'же хоужде съкроушаѩ старьца и часто на земьѭ помешта и оскръбьꙗѩ, иностань кости юмоу съламьꙗѩ, и видѣаше сѧ то стражда отъ прѣподобьнаго епископа и отъ твораштиихъ гистер'нѫ хꙑтрьцъ и дѣлатель и клирось никъ и отъ вьсѣхъ тоу сѫштиихъ тъгда странънꙑихъ, и то творѣаше тъгда стражда на многꙑ дьни, ибо въ юдинъ дьнь примикирии на видѣнию зиждемааго дѣла (пришьдъ) паде тоу пѣнꙑ тѣшта и съкроушаюмъ, ꙗкоже вьсѣмъ хꙑтрьцемъ

и дѣлателемъ и прочиїмъ видаштиимъ бѣжати и оставити старца юдного. призъвавъ же сватааго епископъ, и имъı и за ржкж рече юмѫ· отъпоусти старца сего, юко д'ни многъı иматъ сьде тако без милости лтъ сжпротивнааго бѣса мжчимъ и съкроушаюмъ, страждá вьсѣмъ тѣломъ, и въ толико изнемогъ, юкоже ни жизни надежда от' чловѣкъ имѣти. рабъ же божии въ кротости и цѣломждрии тихо глагола къ епископоу, архиереоу сжштоу· дрьзне ли кто отъ м'ньшиихъ что таково сътворити или исправити; просльзивъ же епископъ и въ развръзению великое пришъдъ облобъıза правьднааго главж и десницж, и моливъ и самъ съ говѣинъствомъ и тихостиж обративъ са и рекъ· юже ти дастъ благодать божию, не съкръıи, нъ и на старци семъ сътвори тж милостъıнж, и поимъи сватъи стар'ца иде въ малъıи сънъ, иже бѣ тъгда въ манастъıри на прибѣганию създанъ приходаштии братии срацинъ ради, вь немже и цръквица бѣ, вь неиже ноштьнъıа и инъı творюше пѣсни· тоу оубо пакъı а стар'ца бѣсъ, и повръже юго на земи, и нача ноздрьми и оустъı глаголати хоулъı и оукарати безаконнѣ и неподоб'нѣ правьд'нааго глаголжшта юмоу· изиди оть него. придоша же томоу бъıвъшоу Июлиюнъ, иже и блаженъıа памати бъıвъıи прьвъıи епископъ Новъıа кесариа града, и Їоаннъ Ѳеодоровъ уподиюкъ съı тъгда, и ини нѣци, въстаюше напрасно бѣс', гръдомъ окомъ вьзираа на раба божию, и дъмъı на лице юго, и плюа на нь, и начинаа ржкама своима хватати юго. онъ же глагола юмоу съ кротостиж и тихо· изиди оть него, не попоустить бо ти са бъıти вь

нѥмъ, враже божии истинѣ, сътрасааше же имъ и бестоуднѣ възирааше на раба божиꙗ глаголꙗ· велиши ли ми, да изидѫ; не моштьно ѥстъ ми изити оть нѥго, аште не ослѣпьѭ ѥмоу очию, и сьломьѭ ѥмоу рѫкоу и ногоу, и невидимо сътворѫ ѥмоу вьсе тѣло, не изидѫ оть нѥго. глагола ѥмоу правьдьныи· вѣждъ, ꙗкоже изидеши, и ни ѥдного отъ оудовъ ѥго врѣдиши, или и врѣдивъ отидеши оть нѥго, и прѣбывааше исконьныи врагъ бѣсъ та глаголꙗ, и правьдъныи таждe бесѣдоуѧ. послѣдьнѥѥ же бѣсъ рече къ рабоу божию: понѣ двьрьцами сими даждь ми власть, да излѣзѫ. глагола ѥмоу правьдъньи· излѣзи двьрьцами, ꙗкоже хоштеши, и да бѫдеши отъгнанъ въ тъмѫ кромѣшьнѫѭ, идеже бѫде плачъ и скръжетъ зѫбьныи, и абиѥ ишъдъ на много ростворивъ двьрьца прогнанъ бъıстъ силоѭ кръстьноѭ. лежаштоу же ицѣленоумоу ѥште на земи, обративъ са рабъ божии и накынѫвъ прѣжде нареченоуоум уподиꙗкоу Їωанноу, и призъвавъ ıи къ себѣ и глагола ѥмоу· се, иже вь сего мѣсто старца примикирии поставьѥнъıи приходитъ на посѣштеньѥ ѥго и нѣци с нимъ отъ воинъ, нъ да не видатъ тако стар'ца лежашта бечьсти и съгрѣжена на земи, ни бо ни дъскъı бѣаше под нимъ, ни рогозинъı, ни ино ѥже что бъıваатъ вь хлѣвинѣ, нь земьꙗ ѥдина, излѣзи и стави ѫ въ малѣ, до нѥлиже съвръшеноѥ примет' ицѣленьѥ старьцъ, и тако вьлѣзѫтъ к нѥмоу, и излѣзъ же слоуга вь пръвѣмъ оубо дворѣ не видитъ ни ѥд'ного, въ въторѣмъ же бъıвъ обраштетъ Филодеа, то бо бѣаше има бъıвъ-

шоуоумоу примикирию въ старца мѣсто, и инъı сълѣзъша съ конь, и стави ѩ на малѣ, да бъıша не вълѣзли, вълѣзе же уподъıкъ, ржцѣ имъı распростртѣ и въздѣнѣ на небо, и дива са и слава бога отъкрыкаюштааго творащтиимъ волѫ юго глѫбокъıѩ таинъı и таковаꙗ прѣславьна, иже отъкръı правьд’ноуоумоу и не видаштоумоу тѣлесьнъıима очима, нъ божествьнъıима, хоташтеѥ бъıти пришьствиѥ на навѣжденьѥ стар’ца пришьдъше. подавъ же ржкѫ рабъ божиї чловѣкоу въстави юго отъ земьѩ, и отрасе юмоу главѫ и ризъı и вьса испльненаꙗ отъ праха, и посади юго тоу въ тои црьк’вици, и повелѣ, да иже хотатъ вълазити к нѥмоу и видѣти и и бесѣдовати с нимъ, да вълазитъ, и сътворивъ тѹ ицѣлѥньи, именемь съı Сергиї, и по ицѣлении многъı д’ни тоу благодара и хвала и проповѣдаѩ Христоса бога нашего, и дива са правьднааго юже къ богоу дрьзновениѥ, отъпоуштенъ бъı сь миром’, и пакъı въсприѩ своѥ мѣсто, прихода часто къ сватоуоумꙋ и благодара и слава има господьнѥ, богоу подавъшоу юмѹ врачевати розличьнъıѩ и многоличьнъıѩ ѩза, отъ вьсждоу събиралахѫ са к нѥмоу болѣзньнии и врѣд’ь имѫштии и насилꙗюмии отъ лѫкаваaго бѣса, благодать же божьꙗ вьса ицѣлꙗаше ржкама юго, расмотри же сватъıи потрѣбьноу бъıти настѫпати на вьса приходаштаѩ к нѥмоу своихъ ради страстии, вѣроваaше бо, ꙗко вьса страсти и вьса ꙗзвъı тѣлесьнъıѩ отъ сотонъı слоучаѭтъ са, сѫштааго въ истинѫ неоукротимааго врага чловѣчоу родоу, и надѣѩ са словеси владъıчьни обѣштавъшоуоумоу подаꙗти власть своимъ юго ходити по

змиıамъ и скорпиıамъ и по вьсеи силѣ вражии. того радма попираааше страсти гадънꙑѧ и ıадовитꙑѧ о оупвании Христоса бога нашего. оувѣдѣвъше же обꙑчаи ıего въдаıахѫ себе розличьнꙑми одръжимии страстьми, да то съвръшаатъ к нимъ, радоуıѫште же са и вѣрꙑ испльнени пометаахѫ сами са прѣд' нимъ, ıакоже настѫпати ıемоу на на, надѣıѫште са, ıако излѣкованьıе отъ плесноу ıего подастъ са тѣлесемъ ихъ, и то же часто бꙑвааше божьıеѭ силоѭ, мнози бо мѫжи богатии ножьноѭ болѣзниѭ болаште, не могѫште сътрьпѣти страданьıа и болѣзни врачевьнааго ицѣленьıа, молıаахѫ ıего попирати ѧ, и напраснѫ врач'бѫ полоучаахѫ, ıакоже мнозѣмъ дивити са и съ оужастиѭ глаголати, николиже сеи ѧзи изврачоуıемѣ бꙑвати розвѣ въ врѣмена сватꙑихъ апостолъ. прихождаахѫ же и женꙑ к немоу, имѫшта таинꙑѧ врѣдꙑ, ихже не моштьно врачемъ видѣти, и болашта и оудръжченꙑ отъ дльгааго врѣмене страстьнааго падаахѫ прѣдъ ногама сватааго, сьподобьıенꙑ бꙑти по оуставоу и попранꙑ, абиıе же ичазаахѫ таинꙑѧ ихъ страсти, и вьсталıахѫ оукрѣпьıаıемꙑ истꙑимъ и приснꙑимъ съдравиıмъ, свѣтьла имѫште лица, прѣжде того драхла бꙑвъша отъ страстии и очрънѣвъша, надъ вьсѣми сѫштааго бога славаште, таковꙑи давъшааго даръ сватоуоумоу· не бѣаше же оу него разлѫченьıа богатоуоумоу и оубогоуоумоу, ни послоушааше коли вельможъ ıакоже оубогꙑихъ и немоштьнꙑихъ чьстьнѣише, нъ тчно вьса любвьѭ ıаже о бозѣ к немоу приходаштаѧ примаше, вьсѣхъ ихъ трьпа врѣмена, о коıем'жде бо окꙑ о себѣ печааше са, и отъ в'сѫ-

доу отъ многыихъ вл҄ѣкомъ, ıакоже к н҃имъ обратити са, и ск҆рьбь отъ того стражда, николиже опечаливъ са рече чьто, или лицемъ съматъ са о плишти иже о н҃ем҆. въ земи же апамиистѣ моностырь бѣаше, вь н҃емже бѣ мѫжъ нѣкъıи агг҃ельско житиıе имъı и подобьноıе нравомъ житиıе прѣмѫдраато Сумешна прıобрѣтъ, на стлъпѣ бо бѣаше стоѩ· вь тѣхъ же мѣстѣхъ разбоиници нѣции таѩште са, ıако имѣньıа обилиıе бѣаше въ манастъıри, подъкопав҆ше стѣнѫ ноштьıѫ вьлѣзоша въ манастъıрь, и вса съкроушив҆ше и вьсьде поискавъше и ничсоже обрѣтъше на са обратиша неистовоıе оустрьмьıенииıе· ıединъ же нѣкъıи отъ н҃ихъ, хота съпоспѣшникъ своихъ оугасити бѣшеньıе, въсхвативъ съ земьѩ камък҆, връже на главѫ прѣподобьнааго, и толми и ıазви, ıакоже изволениимъ и дѣло съконьчати. правьдънъıи же съ стлъпа хотѣаше сьлѣсти, сватъıи же Янина абиıе оувѣдѣвъ само то отъ сватааго доуха, призъва ıед҆ного обычьнѣ слоугоуıѫштааго ıемоу льва, и прѣдъложи ıемоу ıади многы, и глагола ıемоу· обило ıаждъ, хоштеши бо се на пѫть отити дльгъ, и просивъ хартиıѫ написа сице вь н҃еи· ѡ отьче, ıавьıено ми бъı, ıако нападениıе нѣкоıе отъ розбоиникъ пострадавъ хоштеши съ стлъпа сьлѣсти, длъжънъ съı мьштениıе маловрѣменьно въсприѩти, нъ оустави оустръмьıеньıе то, да не вьзмьздьıа троуднааго, рек҆ше ц҃ѣсарьствиıа вѣчьнааго лишиши са. тъгдаже наказавъ на вънѫ звѣри посъла ıего заповѣдавъ, ни ıед҆номоу мимо идѫштиихъ пѫтьмь пакости сътвори. звѣр҆ же оустрьмьıаше са къ манастъıроу, да съконьчаıетъ повелѣноıе. сълоучаıѫ-

штии же са на пѫти видаште из далеча съ великыимъ оустрьмьюениимъ теченьꙗ приходаштъ, мнаште на изѣдение имъ прѣдълежати звѣрьноуоумоу нашьствию, онъ же, окы отъ пастоуха женомъ, тако идѣаше на повелѣнье сватаего, и ни юдномоу пакости твора· пришъдъшоу же юмоу къ манастъıроу ногътьми своими двьри держштоу, и їсшъдъ нѣкыи отъ живѫштиїхъ тоу видѣ, и текъ повѣда оучителю своюмоу глагола, ꙗко звѣрь прѣвеликъ стоитъ прѣдъ двьрьми. онъ же рече сътворивъ молитвѫ· брате, отврьзи юмоу, да вълѣзетъ. ѫтръ же бывъ звѣрь и ногама прѣднима опъръ о стлъпъ, вънѫ же къ прѣподобьноуоумоу горѣ възд҄ѣвъ подаꙗше кн҃ижица къ прѣподобьноуоумоу. онъ же приимъ и почьтъ подиви са възвѣштению бывъшоуоумоу о томъ къ сватоуоумоу и послоушанию дивиихъ звѣрии, и прославивъ бога стави са отъ начатиꙗ, юже бѣ отъмъштенью помъıслилъ. таков҄ыимъ же и толикъıим҄ чоудесемъ съ богочьстиимъ отъ насъ извѣштаном҄ издрадьно помъıслихъ и сего прѣславьнааго чоудесе не прѣзьрѣти и наи паче довьльно сѫште ваша осватити слоухы. жена нѣкаꙗ по богочьстью оутворивъши са, пришълъствоуѭшти вь нѣкыихъ дальниихъ мѣстѣхъ поустъıна въ ѧзѫ лютѫ въпадъши и отъ обычънъıихъ врачевъ отъчаꙗвъши са молитвѫ сътвори къ богови, ꙗко ицѣлѣв҄ши юи съподобити са доити сватааго, ꙗкоже вид҄ѣв҄ши юи юго насладити са сватаагo аггельскааго житиꙗ, и абье не по мнозѣ полоучивъши, о н҃емже моли, ѧ са прѣдълежаштааго пѫти· обычаи же бѣаше вь велицѣи тои поустъıн҃и розбоиникомъ

поганꙑихъ ходити срацинъ· сълоучи же са юдномоу отъ нихъ носаштоу копье сърѣсти женѫ, иже неоукротимѫ волѫ имꙑ, иже абие потъкъ копье вь земи и тѫ имъ и обискавъ ничсоже обрѣтъ носаштѫ розвѣ брашьньца, юже юи гонѣютъ на пѫти, на стоуднѫ съврати са мꙑсль· она же на мнозѣ видашти себе мѫчимѫ, избꙑти хоташти напасти тоѩ, къ богоу очи въздѣвъши и сватааго на поможенье призꙑваѭшти, ꙗко да бꙑ ѭ избавилъ отъ него, и абье того трепетъ и невидѣнье обьѩ, ꙗкоже к томоу юмоу не имѫштоу безбоꙗзниꙗ прочее мѫчити юѩ, нъ оставивъ ѭ на земи лежаштѫ, рѫкоѭ копье хотѣаше истръгнѫти и обратити са на бѣжание къ своюплемен'никомъ, оно же въкоренивъ са на земи никакоже не даꙗше юмоу попоуштеньꙗ на бѣжанье· томоу же на мнозѣ мѫчаштоу са, ꙗкоже измъкнѫти копие, отъ доуха лѫкава пораженъ нача самовиднѣ рѫцѣ опакꙑ съвазоуѩ си и на обличенье начатию нечьстиꙗ своюго съвраштати са, пьсьскꙑ же лаѩ, и пѣнꙑ из оустъ тъшта, и власомъ на въздоухъ распрострътомъ дотечетъ сватааго, дрьзновенаꙗ исповѣдаѩ. обꙑч'ное оубо милосрьдье свое сватꙑи и о томъ развръзъ и богоу помоливъ са абье изврачевана юго съподоби, и въ свои оумъ пришъдъ отъ свобожденьꙗ бѣсовьска, вида прѣвеликое дѣла, ꙗкоже юмоу бѣ на помошть орѫжье, то вь земи въкоренивъ са на обличенье юго прѣбꙑвае, къ съпасьноуоумоу крьштенью прибѣже, древье вьселивъшее са вь него ослѣпенье грѣховьное отъмꙑти тѣмь проразоумѣваѩ. жена же молитвꙑ насладивъши са обра-

ѡтлаше сѧ въ своꙗ, славѧшти бога о всѣхъ сътворивъшиихъ сѧ чоудесехъ отъ великааго страстотрьпца богочьстию. прѣжде же сы сверѣпыи поганинъ, по томъ же свѧтааго кръштеньꙗ даромъ оукротѣвъ оста оу нѥго, тъгда иночьскоѥ житиѥ възлюбивъ, вь земьѭ же въдрьжѧноѥ копиѥ въкорени сѧ, обличеньѥ сы грѣшению неистрьгномо, на мѣстѣ съхранѣѥмо до д'нешьнѧаго дьне, величиѥ чоудесъ, ѩже свѧтыи творѣаше, въ инѫ назнаменоуѭште до вѣка. врѣмени же нѣкоѥмоу миноувъшоу и ї справьѥниимъ даромъ свѧтааго доуха дѣиствоуѥмомъ отъ раба божиꙗ Ꙗнина бывыи воѥвода Трокондъ въ оумрьтвениѥ въпадъ, оустрьми сѧ отъ антиохиискааго великааго града вь великѫѭ тѫ поустынѫ прити и ицѣленьѥ приѩти отъ чловѣка божиꙗ. дошьдъ же халкидоньскааго града и отѧжьчавъ ѕѣло не можааше оуже на прѣждъ поспѣшити, ѩзи лютѣиши ѥмоу прибывъши и тѧж'ши. поусти же мѫжа жоупаны и сановиты къ свѧтоумоу, молѧ ѥго троудити сѧ до хал'кидоньскааго града, иже пришъдъше и глаголавъше къ свѧтѹмоу не полоучив'ше, о нѥм'же тъштаахѫ сѧ, текоша къ прѣподобьноуоумоу въ памѧти Патрикию епископоу, ꙗкоже могѫштоу оувѣштати правьдна'го и промѣньѥ на дѣло привести, и абиѥ придетъ въ манастырь самъ блаженыи Патрикии епископъ съ сановитыими мѫжи молитъ раба божьꙗ, тѫжааше же болми, ꙗкоже ѥдноѭ отълѫчивъ себе и заключи въ поустыни, никаможе николиже из нѥѩ излазивъ. вечероу же быв'шоу отьвѣтъ имъ дастъ рекы · ѥже аште господь хоштетъ, оутрѣ отъвѣштаѭ вамъ. приде же вечеръ ѕѣло

сѧлъ поуштенъ отъ того Троконда, иже рече къ Патрикїю· не троуді свѧтаађо, ни ноуди излѣсти отъ своѥго манастꙑра, се бо самъ тъ придетъ, и абиѥ по ѥдномъ дни приде съ множьствомъ воѥводъ и казньцъ и жоупанъ и сановитꙑими и съ вьслѣдьствоуѭштиими тѣмъ бештисльнꙑими вои· пришъдъ же и оумрьштвено имꙑ тѣло вьсе и лице раскривьѥно, благодѣтьѭ же распѧтааго Христоса тъчьѭ косе сѧ ѥго правьдънꙑи, и ісправи сѧ не хоуда часть лица ѥго, помазавъ бо ѥго свѧтꙑи масломъ благодати, и давъ ѥмоу свои жьзлъ повелѣ ѥмоу ходити не тъчьѭ въ манастꙑри, нъ и окрьстъ манастꙑра подальѥ не хоудо, любьꙗше же хождениѥ прѣжде не двигнꙑи сѧ, ꙗкоже на толицѣ ѥмоу подалии отити, ꙗкоже видѣти Новѫѭ Кесарьѭ и Ефратъ рѣкѫ. въ междоумѣриї же томъ приде нѣкто Палатиї отъ цѣсаръствоуѭштааго сꙑ града, идꙑ же отъ Апамиѩ, иже по ишьствии ѥго отъ великааго града антиохиїскааго поражень доухомъ неприꙗзниномъ прѣбꙑ самъ нѣмъ и неподвижимъ, доиде же манастꙑра чловѣка божьꙗ съ женоѭ своѥѭ и сынъми и дьштерми и съ прокоѭ робиискоѭ слоужьбоѭ, ѥгоже носаште носаштии вьнесоша въ манастꙑрь, и положиша и оу ногоу свѧтааго. молитвѫ же над нимъ сътворивъ и отъ масла кандильнааго вьзьмъ въ оуста лежаштааго прьстꙑ въложивъ своꙗ, и ꙗзꙑкъ и прочаꙗ части оустъ помазавъ глагола к немоу· рьци, слава тебѣ, боже. онъ же рече оубо, нь не чистѣ ни ꙗснѣ. тожде же пакꙑ сътвори въторицеѭ рекъ к немоу· помилоуи мѧ, боже, по велицѣи милости твоѥи, и ізглагола

то малы ıасн҃кıє, и пакы вторицеѭ и третиицеѭ сътвори ıємоу съвръшенҍıє и ıаснҍıє изглаголати ıєже помилоуи мѧ, боже, по велицҍи милости твоıєи. тҍм' же бываѭштемъ тоу бҍахѫ вьси иже съ болıариномъ Тровон'диıємъ сановитиї и жоупани, и видҍахѫ вьсѧ бываѭштаıа. по том' же лежаштоу болѧштоуоумоу не двигнѫштоу сѧ и оумрьштвеноу, отъ тогожде кандила възьмъ масло, и образомъ кръстънынмъ помазавъ акы врачь хытрыи, нача мазати ıєго отъ патоу начьнъ по части дожиї до главы· то же сътворивъ по обҍма странама тҍла пода ıємоу рѫкѫ прҍдъ всҍмъ народомъ, не бо домъ молитвьный тъчьѭ бҍаше испльнєнъ ıєдинъ, а и тъ великъ сы, нъ и окрѫгънаа вьсѧ хлҍвины испльнь бҍахѫ позороуıѫштиихъ бываıємыихъ· въстави же ıєго, и за рѫкѫ имъ сътвори и съ собоѭ ходити зыбьѭштоу сѧ съ пръва и прҍстранıаѭштоу на обҍ странҍ, оутврьжденомъ же ıєго оудомъ и съврьшенҍ ицҍленомъ дастъ ıємоу свои жъзлъ рекы· вьзьмъ сьходи, и оставивъшоу ıєго правьд'ноуоумоу хождааше о себҍ слава бога и с нимъ вьси таковоıє прҍвеликоıє чоудо видҍв'шии, и прославиша таковаıа дароуѭштоумоу бoжштиимъ сѧ ıєго. Триконъ же ни о нємъ быв'шаaго чловҍколюбиıа помысливъ, ни бывъшаaго ıємоу отъ болҍзни ицҍленьıа на оумъ възьмъ, нъ тѫжа и вражьдоуѧ и размышлѧѧ, им'же и томоу абиıє съвръшенҍ ицҍлҍти и на цҍлоıє оутвръжденьıє по подражанию иже с нимъ ıєдноѭ ицҍленыи Палатинъ глаголааше, мъчтоу быти и раздороу о Палатинҍ бывъшоуоумоу чоудоу. тѫ же ıємоу хоулѫ

възглаголавъшоу о истинѣ раслабѣ юмоу абьѥ тѣло, и прѣдано бы прьвоуоумоу оумрътвению, послѣжде же попытавъ ꙗже о Палатинѣ, и обрѣтъ юго славьна сѫшта и многы слоугоуѭштаꙗ имѫшта и женѫ сла-в'на рода и отъ многыихъ сѫштиихъ с нимъ воѥводъ ꙗвьꙗюма, и от' того вѣровавъ не быти юмоу приюмь-ѭштоу наръганьꙗ или зълобы, размысливъ о своюмъ невѣрьствѣ нача плакати пръвааго своюго невѣрьства, и прѣбывъ тоу врѣма много молꙗаше сватаго прия-ти юго каѭшта са и пекѫшта са, и молꙗаше са мо-лити за нь, ꙗкоже юмоу отъ бога милость полоучи-ти, и прилежнѣю мола и подвижьнѣю сватыи о немь молꙗаше бога побѣдити своимъ чловѣколюбиимъ зъло-бѫ мѫжа, и многыимъ троудомъ възможе оумолити бога, ꙗкоже ицѣлити юго· бѣаше же съ Трикон'домъ Трагиꙗнъ зѣло славьныихъ воѥвода сы исавръскꙋ-моу ѧзыкоу, иже призъвавъ Θоуданла богочьстива'го попа и показавъ юмоу зѣло отъ подвижъныихъ юмоу насилꙗюма отъ доуха нечистааго, и моли юго поѩти ї и довести къ сватоуоумоу и молити юго, да свобо-дитъ и отъ страсти, ибо то сътвори богочьстивы тъ мѫжъ, и приведе чловѣка къ правьд'ноуоумоу, и-же възьрѣвъ на нь и съгладавъ ш рече къ попоу· сни не можетъ ицѣлѣти, блѫдникъ бо юстъ и пиꙗница, и всѣко оудавити и иматъ бѣсъ, ибо по проречению правьднааго на оутрьꙗ прѣжде зорь нападъ лѫкавыи бѣсъ оудави чловѣка того, и тоу положенъ бы. по лѣтѣхъ же принесенъ бы въ манастырь юго Ꙗрьнѣи, въ Калиопиї старѣишинъствоуѧ, живы въ антиохии-

стѣмъ велицѣмъ градѣ, ногама вола въ поньавици носимъ, ꙗкоже не могы ни ходити ни трьпѣти прилагаꙗмаго быльꙗ къ ногама, ꙗго благодатьѫ божьѫ и силоѭ распатааго ицѣли, и прѣбы въ манастъıри многы дьни, хода и слава бога· пожи же по ицѣлениї боле ꙁ҃ лѣтъ, жже съдравъ сътвори, ни ꙗд'ного пострадавьꙗ приимъ прѣжде бъıвъшаѧ ꙗмоу ножьнъıѧ болѣзни, иже слава бога о поданѣи ꙗмоу цѣльбѣ конь приведе кръмимъıи и риштѫштъ въ колесничьнѣмъ таканиı, имже тъгда стратигоу быти томоу Ѩр'нѣю великааго града прѣжде нареченааго, конь же тъ приведе въ манастъıрь (мьлѣть) на кръмьѭ приходаштиихъ тоу странникъ, ꙗгоже коньꙗ люта сѫшта и сверѣпа и напраснива имъ своима рѫкама сватъıи божии съ ицѣлѣвъшиимъ господиномъ въпраже въ жрънъви, и окъı из давна обыкъ то многа врѣмене и въ томъ възрастъ, тако кротъко обыче и мелꙗаше, ꙗко и того рад'ма наи паче вьсѣмъ дивiти са прѣславнѣ бъıваѭштиїмъ чоудесемъ отъ раба божьꙗ. къ инѣм' же вьсѣмъ и дроугоꙗ прѣслав'но чоудо прибъı вѣрьн'ыимъ христосовомъ оугодьникомъ· юньць приведенъ на даръ богови и тоу кръмим' въшьствиимъ лѫкааго бѣса выздивьꙗ, и тол'ма гнѣвомъ движе са, ꙗкоже ни пастоуха знати ни їного никогоже миловати, нъ вьса сълоучаѭштаѧ са гоубити, иже оурвавъ са отъ привазаньꙗ и їзъ оградъı излѣзъ, ровъı и гнѣваѧ са бечиноу нападаѧ на сърѣтаѭштаѧ ꙗго, и оустрьми са на вьнѫтрьнїї дворъ, и вьлѣзе въ ꙗтъхоульницѫ на братьѭ тоу дѣлаѭштѫѭ на оутѣхѫ довьлѣѭштаꙗ стран'нъıимъ, ꙗкоже при-

ноужденомъ имъ быти боꙗзньѭ юньца самѣмъ сѧ въ-
врѣшти въ пештъ хлѣбьнѫѭ, и ізволити паче въ огни
съгорѣти, нежели отъ того събоденомъ быти· видѣа-
хѫ бо ѥго бечисльноѥ бѣшеньѥ. чловѣколюбив'ыи же
богъ неопалимы ѩ съблюде въ пламени огньнѣ'мь, мо-
литвоѭ правьд'нааго пламы огньныи погасивъ, прочии
же вьси отъ оужасеньꙗ юньча на хлѣвины горѣ вьлѣ-
зоша. правъдныи же оучоувъ плиштъ бѣгаѭштиихъ
пытааше, къи извѣтъ сьматеньꙗ того, ꙗко юньць
гнѣва испльнь бывъ и їс хлѣва искочивъ гонит' вьсѧ на
толицѣ, ꙗкоже ѥмоу и въ ꙗтъхоульницѫ вьлѣсти. свѧ-
тыи же слышавъ глаголы ты и въздѣвъ рѫцѣ на небо
и молитвѫ сътворивъ иде на сърѣтеньѥ юньцоу· на
хлѣвинахъ же стоѩштии видаште ѥго оустрьмьѥние
къ юньцоу, милоуѭште правьднааго ставьꙗхѫ и гласы
оуклонити сѧ гнѣва и възбѣшеньꙗ юньча. правьдныи
же ничсоже никомоуже не отъвѣштавъ, нъ вѣроѭ ꙗже
на бога оутвръдивъ сѧ, приближивъ сѧ къ юньцоу и
коснѫвъ сѧ его рѫкама и въстлапивъ гнѣвъ словесы
кротъкыми рѫкоѭ поимъ въведе въ свои хлѣвъ къ ꙗ-
слемъ, ꙗкоже всѣмъ дивити сѧ и оужаснѫти, сътво-
реньмъ чоудесемъ выше словесе отъ свѧтааго величаѭ-
штемъ бога, боѩштиими сѧ ѥго своѭ крѣпость обавь-
ꙗѭштааго. вѣдѣ, ꙗко и прѣжде моихъ словесъ вѣсте
вьси и слышали ѥсте Сергꙗ савраитъскоуоум̆ племени
кнѧза поставьѥна великомъ родомъ въ Ѥноздроинѣхъ и
Междоурѣчии область дръжавъ отъ прѣдѣла сракинь-
ска, иже мѫжеблажьствиїм' и храбъръ бывъ неже ин'
кто побѣдѫ сътвори по вьсѧ лѣта на пагоубныѩ персы

и на помагаѭштаѧ тѣм' срацины, и толико имъ одолѣ, ꙗкоже не тъчьѭ заключити имъ вьсь въходъ въ грьчьскѫ землѭ вънъ прѣдѣлъ своихъ, нъ и тоу имъ сътѫжати и ꙇсвоѥѧ землѧ прогонити ѧ, иже побѣждени отъ н҃его м'ноголичнѣ и не могѫште противити са противѫ одрьжаштии ѥго силѣ, вѣдѫште ѥго непобѣдимоѥ и не быти противномъ имъ на брань симъ, ѥдномоу тъчьѭ образоу остати имъ на оумышл҃ениѥ съпасенью оувѣдѣша, рода своѥго влъшьбнѫѭ хытрость· и абиѥ влъшъствомъ своимъ чтомааго от н҃ихъ бѣса въ образѣ коумирьстѣ призъвавъше посълаша на мѫжа доухъ въ образѣ змиинѣ, иже вьлѣзъ въ лоно мѫжа мѫчааше, болѣзни беспрѣстани ѥмꙋ твора, иже състѫживъ си отъ насилꙗѭштааго томꙋ бѣса мѫчаштааго и, и абиѥ къ тихоуоумоу пристаништоу сватьцоу божью оустрьми са. того же сватыи приꙇмъ прѣподобьныима своима рѫкама, поѥмл҃а масло отъ кан'дила мазааше ѥмоу вьсе тѣло кажоуштоу болаштоуоумоу и назнаменаѭштоу, въ коѥмъ мѣстѣ плъзааше доухъ, окы змиꙗ вьгнѣждаѧ са вь н҃емь, касаѭшти бо са рѫцѣ сватааго отъбѣгааше доухъ въ инъ оудъ, и пакы отъ тѫдѣ прѣсажѫштама рѫкама сватааго абиѥ въ дроугыи оудъ прѣстѫпааше, до н҃елиже на многы дни въ ал'чьбѣ и молитвѣ прѣбываѭштоу славьноуоумоу томоу Сергю съвръшенѣ възможе бѣсъ изгънати из н҃его, и оукрѣп'ѣв'шоу ѥмоу зѣло и цѣлоу быв'шоу прьвоѭ силоѭ сътворити на въставшиихъ на н҃его влъшьбоѭ богомрьзькыихъ срацинъ. ан'гелъ же господьн҃ь ꙗви са сватоуоум҃ съшъдъ сь небесе въ образѣ

мльниꙗ, и приде к н҇ем8 ставъ на въздоусѣ, окы трьми лактъı движенъ от' земьꙗ҆, и прѣбъı стоꙗ на мѣстѣ томь многъı часъı, ничсоже глагола и провѣштаꙗ, нъ тако стоꙗ никаможе вьзираꙗ, ни на ѥднѫ странѫ, и тако вьзиде на небо. скоро же пришъдъ сватъıи, идеже анг҇елъ стоꙗше, знаменьѥ начръта крьстьноѥ, и цркъвицѫ съзъда т8 до селѣ прѣбъıваѭштѫ. въ ѥдномъ же прѣбъıваꙗ лѣтѣ прѣжде ископаньꙗ ровомъ оу манастъıра сватааго събраша са народи мнози, вѣр'номъ чловѣкомъ приш'д'шемъ отъ всѫдоу, вь н҇ихъже множаишии болѣзньнии бѣша, на видѣниѥ пришьдъшии, и благословешеньѥ и полоученьѥ ицѣл҇енью приꙗша, окрѫгъ бо сѫштаꙗ ѥго странъı любьꙗхѫ ѥго вѣроѭ истиньноѭ, събъра же са вь дьнь тъ народъ многъ бол҇ии объıчьнаго, врѣма же жатвъноѥ бѣаше, съло-учи же са жажди велицѣ бъıти народомъ многомъ сѫштемъ, ꙗкоже въ тѫзѣ велицѣ бъıвшемъ имъ сватъıи опечали са доушеѭ и въсплака глагол҇а· оу горе мнѣ, еда коли господь мене грѣшьнааго и оубогааго въставетъ о скръби сихъ пришед'шиихъ къ мнѣ, и въздъıхаꙗ съ тихостиѭ въздвиже рѫцѣ свои на небо и рече слово просто великомъ гласомъ· господи боже,ераждъ имъ водѫ, и коуп'но съ словомъ облачьцъ малъ ꙗви са надъ народомъ, и дъждъ великъ сънесе над н҇ими тъчьѭ и крѫгомъ, и бъıстъ множьство вод' междоу ими и крѫгомъ тъчьѭ близъ, и пиша народи и насъıтиша са водъ, и прославиша бога, дателꙗ вьсѣхъ благъıихъ, ꙗко вол҇ѫ творитъ вьсѣхъ боꙗштиихъ са его, и молитвѫ их оуслъıшитъ и спасаатъ ꙗ. оувѣдѣно

же то бꙑ всѣми окрѫгн҃ими и наи паче исповѣдаахѫ сѧ богови, ꙗко такъ даръ данъ бꙑстъ странамъ ихъ. вѣрнии же мнози приходѣахѫ к' н҃емоу отъ вьсждꙋ безъ вьсѣкоѩ страсти сѫште и болѣзни на видѣньѥ ѥго тъчьѭ и благословештеньѥ отъ свѧтости ѥго желаѭште полоучити, и дроузии же пакꙑ не насилꙗѥми ни отъ коѥѩже страсти тѣлесьнꙑѩ пометаꙗхѫ сами сѧ прѣдъ ногама ѥго, да поперетъ ѩ, да поп'- . . . .

. . . . deest folium . . . .

изгꙑкъши елинъскꙑѩ на съразоумѣниѥ прѣславьнѣ събꙑв'шиихъ сѧ о н҃ѥю придоша тѣхъ видци и славьꙗхѫ о всѣхъ бога извѣтомъ тѣлесьнꙑѩ страсти и ѥлина на оувѣдѣньѥ истинꙑ своѥѩ привед'шаго, ꙗко да вьсьжде сила Христоса бога ꙗвѣ бѫдетъ рабꙑ ѥго, дѣиствоуѭшти различьнꙑѩ благодати доушамъ и тѣломъ. бѣаше же пакꙑ и дроугъи даръ божьствънꙑихъ отъкръвении данъ свѧтоумоу· чистаа бо и безгрѣшьна ѥго доуша по вьсѧ врѣмена проразоумѣваше таинаа благодатьѭ живѫштаго вь н҃ѥмъ бога, съмѣреньꙗ же ради доушьнаго, ѥже волеѭ присно къ прьстьноуоумоу тѣлеси своѥмоу припрѧглъ бѣаше, не хотѣаше же овъторити ꙗже о оученицѣхъ своихъ ꙗвъꙗѥмаꙗ ѥмоу, ꙗвѣ же вьсѣмъ отъкръвениꙗ бꙑваахѫ· отъ винꙑ же таковꙑ срациномъ нѣ въ коѥ врѣмѧ хотѧштемъ поплѣнити ѩ, вараѩ сьбираше братиѭ и страньнꙑѩ и плача съ вьплемъ глаголаше имъ· чада, молите сѧ къ богоу, да избавитъ прѣдѣлꙑ сиѩ отъ находѧштиихъ бѣдъ. и гладоу пакꙑ хотѧштоу бꙑти, прѣжде врѣмене приготовꙗше оученикꙑ своѩ на молитвѫ, а и самомоу ни-

какоже хоташтоу ов'торити ѥмоу ч'то отъ окрываѥ-
мыихъ, вѣдѣахѫ сами искоусоу ѧ томоу наоучив'шоу,
ꙗко по отъкръвению движенъ побѣждааше ѧ на моли-
твѫ, многаш'ди иже и нѣкыѩ отъ братиѩ хоташтаѩ
оумрѣти особь коѥгождо прѣжде разболѣнья призы-
ваѩ глаголааше· чадо, попци са о доуши своѥи, и мо-
ли са часто къ господоу, проса милости отъ н҃его. въпра-
шаѥм' же ч'со рад'ма то глаголѣтъ бесѣдоуꙗше· добро
ѥстъ въ инѫ молити са и оугаждати богоу, ни ѥдного
бо отъ отъкръвенꙑихъ овъторити хотѣаше, блюды са
великꙑимъ своимъ съмѣрениимъ, не бъти вь н҃емь ви-
нѣ николиже похвал҃енья и възнесенья отъ бога ненави-
димааго. въ ѥдинъ же отъ д'нии стоѩштоу сватоуоу-
моу на въсходѣ сыньнѣмь по слоуж'бѣ цръквьнѣи, на-
прасно облакъ покры ѥго свѣтьлъ и вьс' сынъ, и гласъ
испоуштенъ бы изъ облака окы громьнꙑи на многъ
часъ гръма, и самъ сынъ колѣбаше са, акы овоште
зыбл҃емо отъ многа вѣтра. брат'ꙗ же сѫштаа на сы-
ноу ꙁ҃ в'сплиштевавъше съматоша са, и бѣжаште излѣ-
зоша исына съ боꙗзньѭ въпиѭште къ сватоуоумоу о
бывъшиихъ. сватꙑи же поучааше ѧ съ оутѣшениимъ
глагол҃а. не плиштоуите, ни боите са, чада, ни оужасаи-
те, нъ оуготоваите срьдьца ваша творити вол҃ѫ го-
сподьн҃ѫ по вьса дни. абыѥ же прѣста сынъ отъ зыбань-
ꙗ, и облакъ прѣиде, и гласъ оумльче, и не бы слышати.
братьꙗ же вьса пристѫпив'ше падоша на ногоу ѥго мола-
ште повѣдати имъ винѫ страшнааго того видѣньꙗ. тъ
же рече к нимъ· чада, издрадноѥ и пытаѥмоѥ се ѥстъ,
да бы кто богови оугодилъ и очистилъ отъ всеѩ скврънꙑ

доушѫ своѭ и отъ прѣльсти мира сего и всего грабьѥньꙗ и пожеланьꙗ имѣнию, и да оутвръдитъ доушѫ своѭ вь люб'ви божии, окы основаньѥ крѣпо отъ вѣтра незыбь-ѥмо. ѥже бо о таинъıихъ въпрашати лихо ѥстъ и не твръдо, братиꙗ, оукрѣпите сами са, и любите дроугъ дроуга, богъ бо въ човѣцѣхъ любим' ѥстъ, ꙗкоже рече блаженъıи Иѡанъ, ꙗко иже брата видимаաго не любаи, како можетъ бога невидима'го . . . .
. . . . cetera desunt . . . .

F i n i s.

Index.

Pagina

1. (Martyrium Sanctorum Pauli et Julianae. Initium deest) 1
2. Мѣсаца марта въ є҃ день. мѫчениѥ сватааго Басилиска 11
3. Мѣсаца марта вь ѕ҃ дьнь. чоудотворениꙗ сватааго Конона иже въ Исавриї 17
4. Мѣсаца марта з҃. мѫчениѥ сватыихъ и славьныхъ ново ꙗвьшиїхъ са мѫченикъ Ѳеѡдора, Костантина, Калиста, Басоꙗ и дроужины ихъ 39
5. Мѣсаца марта въ ѳ҃ дьнь. мѫчениѥ сватыихъ мѫченикъ м҃, иже въ Севастии мѫчени быша 50
6. Сватааго Басилꙗ архиепископа кесариꙗ кападокиїскыꙗ похвала о м҃ мѫченицѣхъ . . 61
7. Мѣсаца марта въ і҃. мѫка сватааго Кодрата и иже сь нимь 73
8. Мѣсаца марта въ аі҃. житиѥ Григора папы роумъска'го 91
9. Мѣсаца марта въ ві҃. мѫчениѥ сватааго Пион'на презвутера змурньска града 94
10. Молитва сватааго Пиониꙗ, иже са обрѣте въ ино писаниѥ 108
11. Мѣсаца марта въ гі҃. мѫчениѥ сватааго Савина 110
12. (Martyrium Sacti Alexandri. Initium et finis desunt) 118
13. (Martyrium Sacti Thalassii. Initium deest). 126
14. Мѣсаца марта въ деватыи на десате. житиѥ прѣподобьнааго отьца нашего Павъла прѣпростааго 128
15. Мѣсаца марта к҃. мѫка сватыихъ Терентиꙗ, Африкана и Помпиꙗ 132

Pagina

16. Мѣсаца марта ка҃. житиѥ прѣподобъннаго отьца нашего Исаакiи моностъıра далматъска'го 138
17. Мѣсаца марта кв҃. мѫчениѥ сватоую Трофима и Єукарпиѡна 154
18. Мѣсаца марта кг҃. мѫка сватааго Дометiа и ѹченикъ ѥго 157
19. Мѣсаца марта кд҃. страсть сватааго чистителѣ и мѫченика Ѧртемиа 161
20. (S. Joannis Chrysostomi homilia in annunciationem Sanctissimae Deiparae. Initium deest) 172
21. Сватааго Їѡанна златооустааго слово на благовѣштениѥ богородици 178
22. Мѣсаца марта кѕ҃. мѫчениѥ сватааго Иренеа 184
23. Мѣсаца марта кѳ҃. мѫчениѥ сватааго Їѡнъı и Варахисиꙗ и дроужинъı ѥго 186
24. Мѣсаца марта л҃. житиѥ прѣпрость отьца Їѡана игоумена сватъıѧ горъı синеискъı, ѥмоуже прирокъ схоластик' 199
25. Мѣсаца марта ла҃. житиѥ сватааго Їѡана епископа мльчаливааго моностъıра отца нашего Савъı 204
26. Сватааго отьца нашего Їѡана златооустааго слово о четврѣдьневьнѣѣмь Лазарѣ . . . 222
27. Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово о четврьтодьньнѣѣмъ Лазари . . 229
28. Сватааго отца нашего Їѡана златооустааго слово на врьбницѫ 234
29. Фотiа патриарха конъстантинꙗ града слово на връбницѫ и о Лазарѣ 245
30. Їѡанна архиепископа костантинꙑ града златооустааго слово о смолви вь великъıи понедѣльникъ 253
31. Сватааго Їѡанна златооустааго слово о алкании ї ѡ Їѡсифѣ и о Ионѣ и о Давъıдѣ . . 261

Pagina

32. Тогожде Їωанна златооустаааго слово отъ тлъкованиꙗ еуагг҃елиꙗ҆ ꙗже отъ Мат҆ѳеꙗ о десати дѣвицъ и о талантѣхъ. глаголано юстъ въ сватꙑи вьторникъ 272
33. Їωанна архиепископа златооустаго слово въ великꙑи въторникъ и о събрании съборъ на господа и глаголаахѫ· что сътворимъ . . 285
34. Їωанна архиепископа златооустааго слово о блѫд҆ници вь великѫѫ срѣдѫ къ пастѣ . . 289
35. Їωанна архиепископа златооустааго слово вь великѫ срѣдѫ о зависти юже въ еуагг҃елии речено· излѣзъше фарисеи съвѣтъ сътвориша на Їсоуса, да юго изгоубат҆ 294
36. Їана архиепископа константинꙗ града златооустааго слово въ сватꙑи четвръткъ о прѣдани Їюдꙑ и о пастѣ и о съказании сватꙑихъ таинъ и юже не поминати зъла 302
37. Їωанна златооустааго слово вь великꙑ четвръткъ҆ 317
38. Сватааго отьца нашего Їωанна златооустааго слово въ сватꙑи патъкъ 320
39. Їанна архиепископа костантинꙗ града златоуста҆го отъ съказаниꙗ еуагг҃ельскааго, юже отъ Матѳеꙗ на оутриꙗ юстъ по патьцѣ· събраша са архиереи и фарисеи къ Пилатоу глаголѫште· поманѫхомъ, ꙗко онъ льстьць юште живъ сꙑ глагола· ꙗко по трьхъ дьнехъ вьстанѫ, повели оубо оутврьдити гробъ до третиꙗго дьне, юда како пришъдъше оученици юго ноштиѭ оукрадѫтъ и и рекѫтъ людемъ, ꙗко въста из мрътвꙑхъ, и бѫдетъ послѣдьнꙗꙗ прѣльсть горши прьвꙑꙗ 330
40. Слово сватааго Єпифаниꙗ архиепископа ку-

Pagina

прьска о погребении тѣле господи нашего Ісоу Христоса і ѡ Їѡсифѣ иже отъ Ѧримадеѧ и о Никодимѣ и о сьнитии господи нашего гробьнѣѭмь по съпасьнѣи мѫцѣ дивъно бывъшоу 337
41. Їѡана архиепископа костантинѩ града златооустааго на вьскрѣшение христово отъ Лоукы еуаггелиста 358
42. Їан'на архиепископа костатинѩ града златооустааго слово на сватжѭ пасхж 365
43. Сватааго отьца нашего архиепископа бывъша костантинѣ града Їѡанна златооустааго слово на трид'невноѥ вьскрѣшенье господи нашего въ понедѣлникъ 372
44. Сватааго отьца нашего Їѡанна златооустааго слово въ новжѭ недѣлж и о невѣрьствиї апостола Ѳомы 382
45. Сватааго отьца нашего Їѡана ар'хиепископа костаньтинѩ града златооустааго о сватѣмь Ѳомѣ апостолѣ и на арианы 391
46. Житиѥ Їѩкѡва чрьноризьца много имы оумиленьѥ 396
47. Марта въ з҃ дьнь. житиѥ и страсть сват'ыихъ отьцъ и епископъ бывъшиїхъ Василѣа, Капитона, мжченыхъ въ Хер'сони 414
48. ҃Ги дьнъ. житиѥ и дѣаниѥ прѣподобьнаего Ѩнина. (Finis deest) 425

Corrigenda et Addenda.

P. 4. lin. 21. огн҃ѣ lege ог'нѣ. — p. 5. lin. 5. глагог҃а lege глагол҃а. — p. 6. lin. 15. блѫдъı lege бладъı. — p. 6. lin. 20. блѫдьми lege бладьми. — p. 7. lin. 22. небеськъıи lege небесьскъıи. — p. 8. lin. 21. непострадан'нъ lege непострадан'нь. — p. 13. lin. 7. онуштѫ lege оноуштѫ. — p. 25. lin. 3. невѣрънъıи lege невѣрънъı и. — p. 28. lin. 27. сътоpiвъ lege сътворiвъ. — p. 31. lin. 22. жѫтел҃ѣнемъ lege жател҃ѣнемъ. — p. 39. lin. 9. post въ pone вѣкъı. — p. 39. lin. 12. post Ѳеѡфила pone comma. — p. 41. lin. 3. post нарицаѥтъ са pone comma. — p. 46. lin. 17. одъ lege отъ. — p. 50. lin. 18. Ѳеоддоул lege Ѳеодоул. — p. 53. lin. 3. по срѣдоу lege посрѣдоу. — p. 56. lin. 6. изволению lege изволениѥ. — p. 58. lin. 20. крьстиıанъ lege крьстиıанъ. — p. 59. lin. 10. сътори lege сътвори. — p. 65. lin. 5. оумъıшленнıа lege оумъıшлениıа. — p. 66. lin. 29. таѣл lege тѣла. — p. 69. lin. 24. къ lege въ. — p. 69. lin. 28. сътворидъ lege сътворилъ. — p. 70. lin. 10. врьсти lege крьсти. — p. 70. lin. 28. вьжагаѭштоуоукоу lege вьжагаѭштоуоумоу. — p. 71. lin. 13. възвраштенніа lege възвраштениıа. — p. 73. lin. 19. приходѫ lege прихода. — p. 75. lin. 27. призъвавъıи lege призъвавъ ıи. — p. 77. lin. 21. нъıнıа lege нъıнıа. — p. 78. lin. 10. на н҃а lege на н҃ѫ. — p. 78. lin. 14. мьнитъ lege мнитъ. — p. 79. lin. 15. post ıакоже pone и. —

p. 80. lin. 20. андупатъ lege андупатъ. — p. 81. lin. 20. post покаянии dele comma. — p. 81. lin. 22. post господь dele comma. — p. 87. lin. 3. сьселенѣки lege вьселенѣки. — p. 87. lin. 10. нмжшта'го lege имжшта'го. — 88. lin. 21. надъмен lege надъменъ. — p. 89. lin. 27. прним' lege приим'. — p. 100. lin. 25. Єавина lege Савина. — p. 101. lin. 13. са lege са. — p. 105. lin. 24. мене lege мене. — p. 106. lin. 2. славьяста lege славьяста. — p. 107. lin. 10. пригвожденоу lege пригвожденоу. — p. 112. lin. 28. вештиж lege вештиж. — p. 112. lin. 29. истинии lege истинни. — p. 124. lin. 26. вьнидоста lege вьнидоста. — p. 135. lin. 26. сватыима lege сватъима. — p. 135. lin. 28. агелъ lege аггелъ. — p. 150. lin. 5. post имата dele comma. — p. 155. lin. 10. оужасъша lege оужасъша. — p. 170. lin. 1. пискоуни lege пискоупи. — p. 177. lin. 21. жзыци lege жзъици. — p. 184. lin. 6. правъ lege нравъ. — p. 191. lin. 28. аштебо lege аште бо. — p. 192. lin. 12. post гляжбинъ pone comma. — p. 195. lin. 18. отъвѣшавъше lege отъвѣштавъше. — p. 199. lin. 5. арзанiнскъ lege арзанiнъскъ. — p. 201. lin. 19. post въсхлаштению pone comma. — p. 201. lin. 25. приноужди lege при ноужди. — p. 203. lin. 20. post съпасоша dele comma. — p. 205. lin. 6. post бъдѣния pone comma. -— p. 205. lin. 11. праашта lege праштаж. — p. 206. lin. 27. къвъ lege къ въ. — p. 209. lin. 6. съпроста lege съ проста. — p. 221. lin. 7. доуждевыихъ lege доуждевъихъ. — p. 223. lin. 16. сжпротиви имъ lege сжпротивиимъ. — p. 227. lin. 3. породы lege породъ. — p. 230. lin. 5. дѣльма lege дѣльма. — p. 231. lin. 15. дельма lege дѣльма. — p. 241. lin. 11. имѣа lege имѣж. — p. 247. lin. 12. post вонюетъ pone comma. — p. 254. lin. 7. възалка lege възалка. — p. 257. lin. 18. водотѣча lege ро-

tius водоточа. — p. 258. lin. 20. отънѫдоуже lege отъ нѫдоуже. — p. 260. lege 24. безблазнъı lege без блазнъı. — p. 262. lin. 14. тебе lege тебѣ. — p. 262. lin. 17. лѣпо юже lege лѣпою же. — p. 266. lin. 3. вѣ lege бѣ. — p. 266. lin. 10. та же lege таже. — p. 267. lin. 2. хоташтаалего lege хоташтаа его. — p. 269. lin. 10. пророчьскъı lege пророчьскъı- — p. 272. lin. 7. бъıла lege була. — p. 275. lin. 10. жродивъıѧ lege жродивъı ѧ. — p. 275. lin. 28. жродивъıѧ lege жродивъı ѧ. — p. 276. lin. 14. блаженъıи lege блаженъıи. — p. 279. lin. 13. тою lege мою. — p. 282. lin. 6. post клънѫштааго pone comma. — p. 284. lin. 17. post тихъ pone comma. — p. 284. lin. 17. ante et post рече pone comma. — p. 285. lin. 23. въстоѧштиихъ lege въ стоѧштиихъ. — p. 288. lin. 11. post стенаахѫ pone comma. — p. 289. lin. 10. post строıаше pone comma. — p. 290. lin. 1. абъı lege акъı. — p. 294. lin. 21. небо lege не бо. — p. 294. lin. 23. тоу lege чоу. — p. 296. lin. 5. югда lege югда. — p. 305. lin. 20. иа- lege на- — p. 309. lin. 1. мѧ lege ма. — p. 315. lin. 10. югда lege югда. — p. 325. lin. 7. на lege ни. — p. 329. lin. 24. бьдште, не- lege бьдаште, не — p. 331. lin. 7. глагола lege глагола. — p. 333. lin. 7. оустъıдѣша lege оустъıдѣша. — p. 346. lin. 25. земьѭприде lege земьѭ приде. — p. 347. lin. 22. прободимъ lege проводимъ. — p. 351. lin. 12. dele comma ante et post свѣ-тъло. — p. 352. lin. 14. кназн lege кнази. — p. 356. lin. 6. post тебе dele comma et pone post сладъкъıѧ. — p. 356. lin. 7. post сласть dele comma. — p. 357. lin. 11. post са pone comma. — p. 359. lin. 7. жизньна lege жизнь на. — p. 359. lin. 28. post страсти pone comma. — p. 362. lin. 6. post кою pone comma. — p. 373. lin. 2. Иıакωка lege Иıакωва. — p. 383. lin. 20. какоже lege како же. — p. 399. lin. 27. помъıлоу lege помъıслоу. — p. 401. lin. 11. благо-

дарьстваштаѧ lege благодарьстваштаѧ. — p. 402. lin. 20. ѩко lege ꙗко. — p. 402. lin. 29. земн lege земи. — p. 407. lin. 25. приꙗтии lege приѩтии. — p. 419. lin. 12. повѣжденъ lege побѣжденъ. — p. 419. lin. 26. оуьлоу lege орьлоу. — p. 423. lin. 21. съвороу lege съборoу. — p. 424. lin. 26. post ратьнъıѧ pone comma et dele post ковьчегъı. — p. 426. lin. 27. небе семъ lege небесемъ. — p. 428. lin. 29. врѣмене lege брѣмене. — p. 433. lin. 25. подръжанѥ lege подръжаниѥ. — p. 434. lin. 1. сa lege сѧ. — p. 434. lin. 27. примикирин lege примикирии. — p. 439. lin. 26. тъгдаже lege тъгда же.

Vindobonae, typis Leopoldi Sommer.

отъгонити · и сице творѣахѫ до седми
дьнии и ноштии · и не ꙗша ни пиша
звѣрие ти · и възвѣштено бъıстъ ча
рианианоу отъ приставьенъıихъ во
инъ вьсе то бъıвъшеѥ · и оуслъıшавъ ре
че · ѡ злоучьстиное бѣшение рода ісраи
ꙗньска · ꙗко ни оумеръшъ ихъ могохѫ
побѣдити · и посълавъ отъ ведестрѣ
гѫшта авони нъı ноштиѭ · събѣтоуже
бъıвъшоу · и шедъше крьстиꙗни
възѧша тѣлесѣ стоую · и погребоша
мирьнѣ съ радостиѭ · цѣсарьствоуѭ
штоу гоу нашемоу ісоу хсоу · с нимьже
отцоу слава · коупно съ стъıимь доухомь
нъıнꙗ и присно и въ вѣкъı вѣкомь аминь ·:

мѣсаца марта къ҃е день · мѫчение стааго василиска

Въ то врѣмѧ цѣсарьствовавъшоу макси
миꙗноу · приде прѣмѣньникъ въ ас
килипи ѡ дамѣсто · и въ воѥвода име
немь агрипа · и поиде на въстоцьнѫ
ѭ странѫ прикести крьстиꙗнъı жрь
ти имъ бѣлабогомъ · блаженъıи же
василискъ бѣаше вь темьници · пла
часа и моласа и глаголѣ · ги помани
ма и обави чимо ѥ призвание · да не о
тълѫченъ бѫдѫ отъ стъıихъ мѫжь ·
иꙗвисѧ ѥмоу гь и рече · помнѫ хъта

89-B1386

GETTY CENTER LIBRARY
3 3125 00778 9874